جمهوری اسلامی ایران
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی
استان زنجان

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
استان زنجان

برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزائی روستایی

استان زنجـــان

بخش دوم و سوم

سبزسامانه
مهندسین مشاور

شهرستان: سلطانیه
بخش: باغ حلـی

بسم الله الرحمن الرحيم
نور السموات والأرض

جمهوری اسلامی ایران

سازمان برنامه و بودجه کشور

سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان

برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی استان زنجان سال ۱۳۹۷

گزارش ۹۰ روستا

ویرایش مقدماتی - غیر قابل استناد

معاونت برنامه و بودجه

معاونت عمران روستایی

فهرست مطالب

عنوان **صفحه**

بخش اول : کلیات برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی*

بخش دوم: بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود ۱

۲-۱- موقعیت جغرافیایی دهستان و روستاهای هدف ۲

۲-۱-۲-ویژگیهای طبیعی و جغرافیایی استان ۲

۲-۲– توصیف، تحلیل و تبیین اسناد بالادستی و ارزیابی طرح ها و برنامه های اجرا شده و در حال انجام مرتبط با موضوع و مکان برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستاها به تفکیک بخش و روستاهای مورد مطالعه ۲۵

۲-۳– توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع طبیعی و زیستی روستاهای هدف دهستان یا بخش ۵۲

۲-۴ – توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع انسانی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی روستاهای هدف دهستان. ۷۳

۲-۵- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت نظام تولیدی (کشاورزی، صنایع، خدمات، گردشگری) در روستاهای هدف دهستان یا بخش ۱۱۱

۲-۶- توصیف، تحلیل و تبیین فضایی و سلسله مراتب سکونتگاهی از روستاهای هدف دهستان یا بخش ۱۲۷

۲-۷- شناسایی جریانات و پیوندهای بین سکونتگاه ها ۱۳۲

۲-۸- توصیف، تحلیل و تبیین قوانین و مقررات محدودیت ساز و محدودیت نهادی در توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستاهای هدف دهستان و یا بخش ۱۳۷

۲-۹- قابلیت ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی- انسانی زیر ساختی و فضایی، منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و عرضه در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات روستاهای هدف دهستان و یا بخش ۱۵۱

۲-۱۰- جمع بندی و نتیجه گیری از مباحث بررسی اسناد و طرح های فرادست و برنامه ها، منابع تولید، نظام فعالیتی، جایگاه فضایی و قابلیت ها و تنگناها در روستاهای هدف دهستان و یا بخش ۱۵۵

بخش سوم: تدوین برنامهٔ توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی ۱۵۸

شناسایی و امکان سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای هدف

شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌ها جهت تحرک اقتصادی روستا

جمع آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی قابل اجراء توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت‌ها، مزیت‌ها و محورهای تولید

تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغالزایی موجودِ روستا

تعیین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی برای ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و اشتغالزایی روستا

* در مجلد جداگانه انتشار یافته است.

تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا
۱. روستای گوزلدره سفلی ۱۵۹
شناسایی و امکانسنجی ایجاد زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار در روستاهای هدف ۱۵۹
۲. روستای خیرآباد ۲۲۹
۳. روستای خرمدرق ۲۹۰
۴. روستای ساریجالو ۳۵۵
۵. روستای شکورآباد ۴۱۸
۶. روستای سرخه دیزج ۴۷۸

فهرست جدول ها

عنوان **صفحه**

جدول شماره (۱): میزان تبخیر از سال ۱۳۸۲ الی ۱۳۹۶ ..... ۸
جدول شماره (۲): طبقه بندی اقلیمی براساس روش دومارتن ۱۸
جدول شماره (۳): تقسیمات سیاسی شهرستان سلطانیه ۱۹
جدول شماره (۴): موقعیت ریاضی و جغرافیایی دهستان و روستاهای هدف ۲۰
جدول شماره (۵): موقعیت نسبی دهستان و روستاهای هدف ۲۱
جدول شماره(۶): معیارهای بهینه سازی مناطق برنامه ریزی استان ۳۶
جدول شماره(۷): سطح حوزه روستایی بخش سلطانیه شهرستان ابهر ۵۰
جدول شماره(۸): سطح مجموعه و منظومه روستایی بخش سلطانیه شهرستان ابهر ۵۱
جدول شماره(۹): تحلیل و تبیین خصوصیات زمین شناسی منطقه ۵۴
جدول شماره(۱۰): تحلیل و تبیین خصوصیات عمومی توپوگرافی ۵۵
جدول شماره(۱۱): تحلیل و تبیین اثرات شیب زمین در توسعه اقتصادی و اشتغالزایی ۵۷
جدول شماره(۱۲): تحلیل و تبیین خصوصیات خطرپذیری زلزله و گسل در محدوده مورد مطالعه ۵۸
جدول شماره(۱۳): تحلیل و تبیین جریانات سطحی آب در محدوده مورد مطالعه ۶۱
جدول شماره(۱۴): تحلیل و تبیین نقش سفره های آب زیرزمینی در توسعه اقتصادی روستا ۶۳
جدول شماره(۱۵): تحلیل و تبیین نقش خاک در توسعه اقتصادی روستا ۶۶
جدول شماره(۱۶): تحلیل و تبیین نقش تیپ اراضی در توسعه اقتصادی روستا ۶۷
جدول شماره(۱۷): تحلیل و تبیین نقاط قوت و ضعف، فرصت و تهدید عوامل مخرب منابع طبیعی (محدودیت توسعه) ۶۹
جدول شماره(۱۸): تحلیل و تبیین شرایط آب و هوایی و اثرات اقتصادی آن بر روستاهای هدف بخش باغ حلی ۷۲
جدول شماره (۱۹): تعداد جمعیت در منطقه براساس آمار ۱۳۹۵ ..... ۷۴
جدول شماره (۲۰): بررسی روند تحولات جمعیت و خانوار روستاهای هدف ۷۵
جدول شماره (۲۱): نرخ رشد مطلق دهستان و روستاهای هدف، سالهای ۸۵-۹۵ ..... ۷۸
جدول شماره (۲۲): تحولات ساختار سنی دهستان و روستاهای هدف بین سال های (۹۰-۸۵) ۷۹
جدول شماره (۱۴): ترکیب و نسبت جنسی دهستان و روستاهای هدف در بین سال های ۹۵-۸۵ ..... ۸۱
جدول شماره (۲۴): وضعیت سواد دهستان و روستاهای هدف در بین سالهای ۸۵-۹۰ ..... ۸۴
جدول شماره (۲۵): جمعیت فعال بالقوه دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۸۷
جدول شماره (۲۶): جمعیت فعال بالفعل دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۸۸
جدول شماره (۲۷): جمعیت غیرفعال دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۸۹
جدول شماره(۲۸): نرخ فعالیت دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۰
جدول شماره (۲۹): بار اقتصادی دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۱
جدول شماره (۳۰): بار تکفل ناخالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۲
جدول شماره (۳۲): نرخ اشتغال ناخالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۶
جدول شماره (۳۳): نرخ اشتغال خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۷

جدول شماره (۳۴): نرخ اشتغال فعال دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۸
جدول شماره (۳۵): بار معیشتی دهستان و روستای هدف (۹۰-۸۵) ۹۹
جدول شماره (۳۶): بار تکفل خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۱۰۰
جدول شماره (۳۷): نرخ بیکاری خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۱۰۳
جدول شماره (۳۸): ایستگاه های پمپاژ آب در بخش باغ حلی ۱۰۸
جدول شماره (۳۹): حجم تولید آب در یکسال (بخش باغ حلی) ۱۰۹
جدول شماره (۴۰): حجم مخازن آب در بخش باغ حلی ۱۰۹
جدول شماره (۴۱): سطح زیر کشت انواع محصولات زراعی در روستاهای هدف بخش باغ حلی ۱۱۳
جدول شماره (۴۲): میزان تولید انواع محصولات زراعی در روستاهای هدف ۱۱۴
جدول شماره (۴۳): میزان تولید انواع محصولات زراعی در روستاهای هدف ۱۱۵
جدول شماره (۴۴): تعداد انواع دام در روستاهای هدف (راس) ۱۱۵
جدول شماره (۴۵): حجم تولیدات محصولات دامی در روستاهای هدف ۱۱۶
جدول شماره (۴۶): مشخصات مرغداری ها در روستاهای هدف ۱۱۶
جدول شماره (۴۷): تعداد کندو و میزان تولید عسل در روستاهای هدف بخش باغ حلی ۱۱۷
جدول شماره (۴۸): نوع صنایع و معادن مستقر در بخش باغ حلی ۱۱۹
جدول شماره (۴۹): جریانات فضایی با مرکزیت روستای خیرآباد ۱۳۶
جدول شماره (۵۰): جریانات فضایی با مرکزیت روستاهای خیرآباد و گوزلدره سفلی ۱۳۶
جدول شماره (۵۱): حداقل فاصله صنایع گروه د و ه از مراکز حساس ۱۴۰
جدول شماره (۵۲): بررسی توانها و تنگناهای طبیعی در بخش کشاورزی ۱۵۲
جدول شماره (۵۳): بررسی توانها و تنگناهای طبیعی در بخش صنعت ۱۵۳
جدول شماره (۵۴): بررسی توانها و تنگناهای طبیعی در بخش خدمات ۱۵۴
جدول شماره (۵۵): قابلیت ها و تنگناهای توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستا ۱۵۶
جدول شماره(۵۶): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی ۱۶۹
جدول شماره(۵۷): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار ۱۷۴
جدول شماره(۵۸): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای گوزلدره سفلی ۱۷۶
جدول شماره (۵۹): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای گوزلدره سفلی ۱۹۴
جدول شماره(۶۰): نوع فعالیت یا محصولات تولیدی ۲۰۷
جدول شماره(۶۱): زمین مورد نیاز ۲۰۸
جدول شماره(۶۲): هزینه محوطه سازی ۲۰۸
جدول شماره(۶۳): هزینه ساختمان سازی ۲۰۸
جدول شماره(۶۵): هزینه خرید تأسیسات عمومی ۲۰۹
جدول شماره(۶۶): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی ۲۰۹
جدول شماره(۶۷): هزینه سوخت و انرژی ۲۰۹
جدول شماره(۶۸): هزینه استهلاک و تعمیرات ۲۱۰
جدول شماره(۶۹): هزینه پرسنلی ۲۱۰
جدول شماره(۷۰): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت ۲۱۰

جدول شماره(۷۱): هزینه قبل از بهره برداری ۲۱۰
جدول شماره(۷۲): برآورد سرمایه در گردش ۲۱۱
جدول شماره(۷۳): نحوه سرمایه گذاری کل ۲۱۱
جدول شماره(۷۴): هزینه جاری طرح ۲۱۱
جدول شماره(۷۵): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح ۲۱۲
جدول شماره(۷۶): نوع فعالیت یا محصولات تولیدی ۲۱۴
جدول شماره(۷۷): زمین مورد نیاز ۲۱۵
جدول شماره(۷۸): هزینه محوطه سازی ۲۱۵
جدول شماره(۷۹): هزینه احداث مزرعه ۲۱۵
جدول شماره(۸۰): هزینه خرید وسایل حمل و نقل ۲۱۵
جدول شماره(۸۱): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی ۲۱۶
جدول شماره(۸۲): هزینه سوخت و انرژی ۲۱۶
جدول شماره(۸۳): هزینه استهلاک و تعمیرات ۲۱۶
جدول شماره(۸۵): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت ۲۱۷
جدول شماره(۸۶): هزینه قبل از بهره برداری ۲۱۷
جدول شماره(۸۷): برآورد سرمایه در گردش ۲۱۷
جدول شماره(۸۸): نحوه سرمایه گذاری کل ۲۱۸
جدول شماره(۸۹): هزینه جاری طرح ۲۱۸
جدول شماره(۹۰): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح ۲۱۸
جدول شماره(۹۱): زمین مورد نیاز ۲۲۱
جدول شماره(۹۲): هزینه محوطه سازی ۲۲۱
جدول شماره(۹۳): هزینه ساختمان سازی ۲۲۲
جدول شماره(۹۴): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات ۲۲۲
جدول شماره(۹۵): هزینه خرید تأسیسات عمومی ۲۲۲
جدول شماره(۹۶): هزینه خرید وسایل حمل و نقل ۲۲۲
جدول شماره(۹۷): هزینه خرید تأسیسات اداری ۲۲۲
جدول شماره(۹۸): هزینه قبل از بهره برداری ۲۲۳
جدول شماره(۹۹): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت ۲۲۳
جدول شماره(۱۰۰): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی ۲۲۳
جدول شماره(۱۰۲): هزینه استهلاک و تعمیرات ۲۲۴
جدول شماره(۱۰۳): هزینه سوخت و انرژی ۲۲۴
جدول شماره(۱۰۴): هزینه جاری طرح ۲۲۴
جدول شماره(۱۰۵): براورد سرمایه در گردش ۲۲۵
جدول شماره(۱۰۶): برآورد هزینه سرمایه گذاری و منابع تأمین آن ۲۲۵
جدول شماره(۱۰۷): برآورد تولید و فروش محصول ۲۲۶
جدول شماره(۱۰۸): برآورد سود و زیان طرح ۲۲۶

جدول شماره(۱۰۹): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح ۲۲۶
جدول شماره(۱۱۰): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی ۲۳۹
جدول شماره(۱۱۱): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار ۲۴۵
جدول شماره(۱۱۲): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای خیرآباد ۲۴۶
جدول شماره (۱۱۳): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای خیرآباد ۲۶۱
جدول شماره(۱۱۴): هزینه خرید زمین ۲۷۵
جدول شماره(۱۱۵): هزینه محوطه سازی ۲۷۵
جدول شماره(۱۱۶): هزینه ساختمان سازی ۲۷۶
جدول شماره(۱۱۷): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات ۲۷۶
جدول شماره(۱۱۸): هزینه خرید تأسیسات مورد نیاز ۲۷۶
جدول شماره(۱۱۹): هزینه خرید تأسیسات مورد نیاز ۲۷۷
جدول شماره(۱۲۰): هزینه خرید تأسیسات و تجهیزات اداری ۲۷۷
جدول شماره(۱۲۱): هزینه قبل از بهره برداری ۲۷۷
جدول شماره(۱۲۲): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت ۲۷۷
جدول شماره(۱۲۳): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی ۲۷۷
جدول شماره(۱۲۴): برآورد هزینه های پرسنلی ۲۷۸
جدول شماره(۱۲۵): برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات ۲۷۸
جدول شماره(۱۲۶): برآورد هزینه سوخت و انرژی ۲۷۸
جدول شماره(۱۲۷): برآورد هزینه جاری طرح ۲۷۹
جدول شماره(۱۲۸): برآورد سرمایه در گردش ۲۷۹
جدول شماره(۱۲۹): برآورد سرمایه گذاری ۲۷۹
جدول شماره(۱۳۰): برآورد تولیدات و فروش محصولات ۲۸۰
جدول شماره(۱۳۱): برآورد سود و زیان طرح ۲۸۰
جدول شماره(۱۳۲): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح ۲۸۰
جدول شماره(۱۳۳): هزینه خرید زمین ۲۸۲
جدول شماره(۱۳۴): هزینه محوطه سازی ۲۸۳
جدول شماره(۱۳۵): هزینه ساختمان سازی ۲۸۳
جدول شماره(۱۳۶): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات ۲۸۳
جدول شماره(۱۳۷): هزینه خرید تأسیسات ۲۸۳
جدول شماره(۱۳۸): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه ۲۸۴
جدول شماره(۱۳۹): هزینه خرید تجهیزات اداری مورد نیاز ۲۸۴
جدول شماره(۱۴۰): برآورد هزینه قبل از بهره برداری ۲۸۴
جدول شماره(۱۴۱): برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت ۲۸۴
جدول شماره(۱۴۲): برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی ۲۸۵
جدول شماره(۱۴۳): برآورد هزینه پرسنلی ۲۸۵
جدول شماره(۱۴۴): برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات ۲۸۵

جدول شماره(۱۴۵): برآورد هزینه سوخت و انرژی ۲۸۶
جدول شماره(۱۴۶): برآورد هزینه جاری طرح ۲۸۶
جدول شماره(۱۴۷): برآورد سرمایه در گردش ۲۸۶
جدول شماره(۱۴۸): برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن ۲۸۷
جدول شماره(۱۴۹): برآورد تولیدات و فروش محصولات ۲۸۷
جدول شماره(۱۵۰): برآورد سود و زیان طرح ۲۸۷
جدول شماره(۱۵۱): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح ۲۸۸
جدول شماره(۱۵۲): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی ۳۰۰
جدول شماره(۱۵۳): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار ۳۰۶
جدول شماره(۱۵۴): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای خرمدرق ۳۰۷
جدول شماره (۱۵۵): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای خرمدرق ۳۲۳
جدول شماره(۱۵۵): نوع فعالیت یا محصولات تولیدی ۳۳۶
جدول شماره(۱۵۶): مشخصات اشنغال ایجادی در طرح ۳۳۷
جدول شماره(۱۵۷): هزینه سرمایه گذاری طرح (ارقام به میلیون ریال) ۳۳۷
جدول شماره(۱۵۸): هزینه قبل از بهره برداری ۳۳۷
جدول شماره(۱۵۹): سرمایه ثابت ۳۳۷
جدول شماره(۱۶۰): هزینه جاری طرح ۳۳۷
جدول شماره(۱۶۱): برآورد سرمایه در گردش ۳۳۸
جدول شماره(۱۶۲): قیمت فروش ۳۳۸
جدول شماره(۱۶۳): برآورد سود و زیان ۳۳۹
جدول شماره(۱۶۴): زمین مورد نیاز ۳۳۹
جدول شماره(۱۶۵): هزینه محوطه سازی ۳۳۹
جدول شماره(۱۶۶): هزینه ساختمان سازی ۳۴۰
جدول شماره(۱۶۷): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات ۳۴۰
جدول شماره(۱۶۸): هزینه خرید تأسیسات عمومی ۳۴۱
جدول شماره(۱۶۹): هزینه وسایل نقلیه ۳۴۱
جدول شماره(۱۷۰): هزینه خرید بلدرچین ۳۴۱
جدول شماره(۱۷۱): هزینه قبل از بهره برداری ۳۴۱
جدول شماره(۱۷۲): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت ۳۴۲
جدول شماره(۱۷۳): هزینه جاری طرح ۳۴۲
جدول شماره(۱۷۴): برآورد سرمایه در گردش ۳۴۳
جدول شماره(۱۷۵): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی ۳۴۳
جدول شماره(۱۷۶): هزینه خرید سایر مواد اولیه مصرفی ۳۴۳
جدول شماره(۱۷۷): هزینه پرسنلی ۳۴۳
جدول شماره(۱۷۸): هزینه استهلاک و تعمیرات ۳۴۴
جدول شماره(۱۷۹): هزینه سوخت و انرژی ۳۴۴

جدول شماره(۱۸۰): تولیدات ۳۴۴
جدول شماره (۱۸۱): برآورد سود و زیان طرح ۳۴۵
جدول شماره(۱۸۲): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح ۳۴۵
جدول شماره(۱۸۳): زمین مورد نیاز ۳۴۷
جدول شماره(۱۸۴): هزینه محوطه سازی ۳۴۷
جدول شماره(۱۸۵): هزینه محوطه سازی ۳۴۷
جدول شماره(۱۸۶): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات ۳۴۷
جدول شماره(۱۸۷): هزینه خرید تأسیسات عمومی ۳۴۸
جدول شماره(۱۸۸): هزینه خرید وسایل حمل و نقل ۳۴۸
جدول شماره(۱۸۹): هزینه خرید تأسیسات اداری ۳۴۸
جدول شماره(۱۹۰): هزینه قبل از بهره برداری ۳۴۸
جدول شماره(۱۹۱): سایر هزینه های سرمایه ای ۳۴۸
جدول شماره(۱۹۲): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت ۳۴۹
جدول شماره(۱۹۳): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی ۳۴۹
جدول شماره(۱۹۴): هزینه پرسنلی ۳۴۹
جدول شماره(۱۹۵): هزینه استهلاک و تعمیرات ۳۵۰
جدول شماره(۱۹۶): هزینه سوخت و انرژی ۳۵۰
جدول شماره(۱۹۷): هزینه جاری طرح ۳۵۰
جدول شماره(۱۹۸): براورد سرمایه در گردش ۳۵۱
جدول شماره(۱۹۹): برآورد هزینه سرمایه گذاری و منابع تأمین آن ۳۵۱
جدول شماره(۲۰۰): برآورد تولید و فروش محصول ۳۵۲
جدول شماره(۲۰۱): برآورد سود و زیان طرح ۳۵۲
جدول شماره(۲۰۲): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح ۳۵۲
نقشه شماره (۴۶): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور ۳۶۱
جدول شماره(۲۰۳): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی ۳۶۵
جدول شماره(۲۰۴): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار ۳۷۱
جدول شماره(۲۰۵): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای ساریجالو ۳۷۲
جدول شماره (۲۰۵): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای ساریجالو ۳۸۷
جدول شماره(۲۰۶): هزینه خرید زمین ۴۰۱
جدول شماره(۲۰۷): هزینه محوطه سازی ۴۰۱
جدول شماره(۲۰۸): هزینه ساختمان سازی ۴۰۱
جدول شماره(۲۰۹): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات ۴۰۱
جدول شماره(۲۱۰): هزینه خرید تأسیسات ۴۰۲
جدول شماره(۲۱۱): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه ۴۰۲
جدول شماره(۲۱۲): هزینه خرید تجهیزات اداری مورد نیاز ۴۰۲
جدول شماره(۲۱۳): برآورد هزینه قبل از بهره برداری ۴۰۲

جدول شماره(۲۱۴): برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت ۴۰۳
جدول شماره(۲۱۵): برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی ۴۰۳
جدول شماره(۲۱۶): برآورد هزینه پرسنلی ۴۰۳
جدول شماره(۲۱۷): برآورد هزینه استهلاک ۴۰۴
جدول شماره(۲۱۸): برآورد هزینه سوخت و انرژی ۴۰۴
جدول شماره(۲۱۹): برآورد هزینه جاری طرح ۴۰۴
جدول شماره(۲۲۰): برآورد سرمایه در گردش ۴۰۵
جدول شماره(۲۲۱): برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن ۴۰۵
جدول شماره(۲۲۲): برآورد تولیدات و فروش محصولات ۴۰۵
جدول شماره(۲۲۳): برآورد سود و زیان طرح ۴۰۵
جدول شماره(۲۲۴): نوع فعالیت یا محصولات تولیدی ۴۰۷
جدول شماره(۲۲۵): مشخصات اشتغال ایجادی در طرح ۴۰۷
جدول شماره(۲۲۶): هزینه سرمایه گذاری طرح (ارقام به میلیون ریال) ۴۰۸
جدول شماره(۲۲۷): هزینه قبل از بهره برداری ۴۰۸
جدول شماره(۲۲۸): سرمایه ثابت ۴۰۸
جدول شماره(۲۲۹): هزینه جاری طرح ۴۰۸
جدول شماره(۲۳۰): برآورد سرمایه در گردش ۴۰۹
جدول شماره(۲۳۱): قیمت فروش ۴۰۹
جدول شماره(۲۳۲): برآورد سود و زیان ۴۰۹
جدول شماره(۲۳۳): زمین مورد نیاز ۴۱۰
جدول شماره(۲۳۴): هزینه محوطه سازی ۴۱۰
جدول شماره(۲۳۵): هزینه ساختمان سازی ۴۱۱
جدول شماره(۲۳۶): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات ۴۱۱
جدول شماره(۲۳۷): هزینه خرید تأسیسات عمومی ۴۱۲
جدول شماره(۲۳۸): هزینه وسایل نقلیه ۴۱۲
جدول شماره(۲۳۹): هزینه خرید بلدرچین ۴۱۲
جدول شماره(۲۴۰): هزینه قبل از بهره برداری ۴۱۲
جدول شماره(۲۴۱): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت ۴۱۳
جدول شماره(۲۴۲): هزینه جاری طرح ۴۱۳
جدول شماره(۲۴۳): برآورد سرمایه در گردش ۴۱۴
جدول شماره(۲۴۴): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی ۴۱۴
جدول شماره(۲۴۵): هزینه خرید سایر مواد اولیه مصرفی ۴۱۴
جدول شماره(۲۴۶): هزینه پرسنلی ۴۱۴
جدول شماره(۲۴۷): هزینه استهلاک و تعمیرات ۴۱۵
جدول شماره(۲۴۸): هزینه سوخت و انرژی ۴۱۵
جدول شماره(۲۴۹): تولیدات ۴۱۵

جدول شماره (۲۵۰): برآورد سود و زیان طرح ۴۱۶
جدول شماره(۲۵۱): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح ۴۱۶
جدول شماره(۲۵۲): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی ۴۲۸
جدول شماره(۲۵۳): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار ۴۳۴
جدول شماره(۲۵۴): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای شکورآباد ۴۳۵
جدول شماره (۲۵۵): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای شکورآباد ۴۵۱
جدول شماره (۲۵۶): هزینه خرید زمین ۴۶۴
جدول شماره (۲۵۷): هزینه محوطه سازی ۴۶۵
جدول شماره (۲۵۸): هزینه ساختمان سازی ۴۶۵
جدول شماره (۲۵۹): هزینه خرید تأسیسات ۴۶۵
جدول شماره (۲۶۰): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات ۴۶۵
جدول شماره (۲۶۱): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه ۴۶۶
جدول شماره (۲۶۲): تجهیزات اداری و کارگاهی ۴۶۶
جدول شماره (۲۶۳): برآورد هزینه قبل از بهره برداری ۴۶۶
جدول شماره (۲۶۵): برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی ۴۶۷
جدول شماره (۲۶۶): برآورد هزینه پرسنلی ۴۶۷
جدول شماره (۲۶۷): برآورد هزینه سوخت و انرژی ۴۶۸
جدول شماره(۲۶۸): هزینه استهلاک و تعمیرات ۴۶۸
جدول شماره (۲۶۹): برآورد هزینه جاری طرح ۴۶۸
جدول شماره(۲۷۰): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح ۴۶۹
جدول شماره (۲۷۱): برآورد سرمایه در گردش ۴۶۹
جدول شماره(۲۷۲): برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن ۴۶۹
جدول شماره (۲۷۳): هزینه خرید زمین ۴۷۱
جدول شماره (۲۷۳): هزینه محوطه سازی ۴۷۱
جدول شماره (۲۷۴): هزینه ساختمان سازی ۴۷۲
جدول شماره (۲۷۵): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات ۴۷۲
جدول شماره (۲۷۶): هزینه خرید تأسیسات ۴۷۲
جدول شماره (۲۷۷): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه ۴۷۳
جدول شماره (۲۷۸): برآورد هزینه قبل از بهره برداری ۴۷۳
جدول شماره (۲۷۹): برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت ۴۷۳
جدول شماره (۲۸۰): برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی ۴۷۳
جدول شماره (۲۸۲): برآورد هزینه استهلاک ۴۷۴
جدول شماره (۲۸۳): برآورد هزینه سوخت و انرژی ۴۷۴
جدول شماره (۲۸۴): برآورد هزینه جاری طرح ۴۷۴
جدول شماره (۲۸۵): برآورد سرمایه در گردش ۴۷۵
جدول شماره (۲۸۶): برآورد کل سرمایه گذاری ۴۷۵

جدول شماره (۲۸۷): برآورد سود و زیان طرح ۴۷۵
جدول شماره (۲۸۸): برآورد سرمایه گذاری طرح ۴۷۷
جدول شماره(۲۸۹): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی ۴۸۸
جدول شماره(۲۹۰): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار ۴۹۴
جدول شماره(۲۹۱): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای سرخه دیزج ۴۹۵
جدول شماره (۲۹۲): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای سرخه دیزج ۵۱۱
جدول شماره(۲۹۳): برآورد سود تسهیلات ۵۲۵
جدول شماره(۲۹۴): هزینه طرح و نحوه تأمین منابع آن ۵۲۵
جدول شماره(۲۹۵): هزینه سرمایه گذاری طرح (ارقام به میلیون ریال) ۵۲۵
جدول شماره(۲۹۶): برآورد کل هزینه سرمایه گذاری ۵۲۶
جدول شماره(۲۹۷): زمین محل اجرای طرح ۵۲۶
جدول شماره(۲۹۸): هزینه محوطه سازی ۵۲۶
جدول شماره(۲۹۹): هزینه ساختمان سازی ۵۲۷
جدول شماره(۳۰۰): برآورد هزینه قبل از بهره برداری ۵۲۸
جدول شماره(۳۰۱): برآورد هزینه خرید تأسیسات ۵۲۸
جدول شماره(۳۰۲): برآورد هزینه خرید تجهیزات (ارقام به میلیون ریال) ۵۲۹
جدول شماره(۳۰۳): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه و حمل و نقل (میلیون ریال) ۵۲۹
جدول شماره(۳۰۴): برآورد هزینه خرید اثاثیه اداری (میلیون ریال) ۵۲۹
جدول شماره(۳۰۵): برآورد سرمایه در گردش مورد نیاز طرح ۵۳۰
جدول شماره(۳۰۶): برآورد هزینه سوخت و انرژی ۵۳۰
جدول شماره(۳۰۷): برآورد هزینه مواد مصرفی ۵۳۰
جدول شماره(۳۰۸): برآورد هزینه استهلاک طرح ۵۳۱
جدول شماره(۳۰۹): برآورد هزینه تعمیر و نگهداری طرح ۵۳۱
جدول شماره(۳۱۰): برآورد هزینه حقوق کارکنان مستقیم ۵۳۲
جدول شماره(۳۱۱): برآورد هزینه حقوق کارکنان غیرمستقیم ۵۳۲
جدول شماره(۳۱۲): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح ۵۳۲
جدول شماره(۳۱۳): برآورد قیمت فروش محصولات ۵۳۳
جدول شماره(۳۱۴): برآورد درآمد حاصل از فروش محصولات ۵۳۳
جدول شماره(۳۱۵): برآورد سود و زیان طرح ۵۳۳
جدول شماره(۳۱۶): هزینه خرید زمین ۵۳۵
جدول شماره(۳۱۷): هزینه محوطه سازی ۵۳۶
جدول شماره(۳۱۸): هزینه ساختمان سازی ۵۳۶
جدول شماره(۳۱۹): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات ۵۳۶
جدول شماره(۳۲۰): هزینه خرید تأسیسات ۵۳۶
جدول شماره(۳۲۱): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه ۵۳۷
جدول شماره(۳۲۲): هزینه خرید تجهیزات اداری مورد نیاز ۵۳۷

جدول شماره(۳۲۳): برآورد هزینه قبل از بهره برداری ۵۳۷
جدول شماره(۳۲۴): برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت ۵۳۷
جدول شماره(۳۲۵): برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی ۵۳۸
جدول شماره(۳۲۶): برآورد هزینه پرسنلی ۵۳۸
جدول شماره(۳۲۷): برآورد هزینه استهلاک ۵۳۸
جدول شماره(۳۲۸): برآورد هزینه سوخت و انرژی ۵۳۹
جدول شماره(۳۲۹): برآورد هزینه جاری طرح ۵۳۹
جدول شماره(۳۳۰): برآورد سرمایه در گردش ۵۳۹
جدول شماره(۳۳۱): برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن ۵۴۰
جدول شماره(۳۳۲): برآورد تولیدات و فروش محصولات ۵۴۰
جدول شماره(۳۳۳): برآورد سود و زیان طرح ۵۴۰
جدول شماره(۳۳۴): برآورد میزان محصولات تولیدی ۵۴۲
جدول شماره(۳۳۵): مشخصات تشنغال ایجادی در طرح ۵۴۲
جدول شماره(۳۳۶): هزینه سرمایه گذاری طرح (ارقام به میلیون ریال) ۵۴۲
جدول شماره(۳۳۷): هزینه قبل از بهره برداری ۵۴۳
جدول شماره(۳۳۸): سرمایه ثابت ۵۴۳
جدول شماره(۳۳۹): هزینه جاری طرح ۵۴۳
جدول شماره(۳۴۰): برآورد سرمایه در گردش ۵۴۴
جدول شماره(۳۴۱): برآورد میزان محصولات تولیدی ۵۴۴
جدول شماره(۳۴۲): برآورد سود و زیان ۵۴۴
تصویر شماره (۲۷): گل گاو زبان ۲۴۹
تصویرشماره (۳۷): تصویر شماتیک زنجیره ارزش ۴۱۸

فهرست نمودارها

عنوان **صفحه**

نمودار شماره (۱): گلباد فصل تابستان شهر زنجان ۱۴
نمودار شماره (۲): گلباد فصل پاییز شهر زنجان ۱۴
نمودار شماره (۳): گلباد فصل زمستان شهر زنجان ۱۵
نمودار شماره (۴): گلباد سالیانه شهر خرمدره ۱۵
نمودار شماره (۵): گلباد فصل بهار شهر خرمدره ۱۶
نمودار شماره (۶): گلباد فصل پاییز شهر خرمدره ۱۶
نمودار شماره (۷): گلباد فصل تابستان شهر خرمدره ۱۷
نمودار شماره (۸): گلباد فصل زمستان شهر خرمدره ۱۷
نمودار شماره (۹): روند تحولات میزان جمعیت، خانوار و بعد خانوار روستای هدف در سال ۱۳۸۵ ۷۵
نمودار شماره (۱۰): روند تحولات میزان جمعیت، خانوار و بعد خانوار روستای هدف در سال ۱۳۹۰ ۷۶
نمودار شماره (۱۱): روند تحولات میزان جمعیت، خانوار و بعد خانوار روستای هدف در سال ۱۳۹۵ ۷۶
نمودار شماره (۱۲): تحولات ساختار سنی دهستان و روستاهای هدف سال ۱۳۸۵ ۷۹
نمودار شماره (۱۳): تحولات ساختار سنی دهستان و روستاهای هدف سال ۱۳۹۰ ۸۰
نمودار شماره (۱۵): ترکیب جنسی دهستان و روستاهای هدف در سال ۱۳۸۵ ۸۲
نمودار شماره (۱۶): ترکیب جنسی دهستان و روستاهای هدف در سال ۱۳۹۰ ۸۲
نمودار شماره (۱۷): ترکیب جنسی دهستان و روستاهای هدف در سال ۱۳۹۵ ۸۳
نمودار شماره (۱۸): جمعیت باسواد و بی سواد دهستان و روستاهای هدف، سالهای ۱۳۸۵ ۸۴
نمودار شماره (۱۹): جمعیت باسواد و بی سواد دهستان و روستاهای هدف، سالهای ۱۳۹۰ ۸۵
نمودار شماره (۲۰): جمعیت فعال بالقوه دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۸۷
نمودار شماره (۲۱): جمعیت فعال بالفعل دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۸۸
نمودار شماره (۲۲): جمعیت غیرفعال دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۸۹
نمودار شماره (۲۳): نرخ فعالیت دهستان و روستاهای هدف ۹۱
نمودار شماره (۲۴): بار اقتصادی دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۲
نمودار شماره (۲۵): بار تکفل ناخالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۳
جدول شماره (۳۱): ضریب تکفل دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۳
نمودار شماره (۲۶): ضریب تکفل دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۴
نمودار شماره (۲۷): نرخ اشتغال ناخالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۶
نمودار شماره (۲۸): نرخ اشتغال خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۸
نمودار شماره (۲۹): نرخ اشتغال فعال دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۹۹
نمودار شماره (۳۰): بار معیشتی دهستان و روستای هدف (۹۰-۸۵) ۱۰۰
نمودار شماره (۳۱): بار تکفل خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۱۰۱
نمودار شماره (۳۲): نرخ بیکاری خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵) ۱۰۳
نمودار شماره (۳۳): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی ۱۹۳

نمودار شماره (۳۴): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی ۲۶۱
نمودار شماره (۳۵): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی ۳۲۲
نمودار شماره (۳۶): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی ۳۸۷
نمودار شماره (۳۷): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی ۴۵۰
نمودار شماره (۳۸): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی ۵۱۱

فهرست تصاویر

عنوان **صفحه**

تصویر شماره (۱): مسیرهای رودخانه قزل اوزن ۴
تصویر شماره (۲): مسیرهای رودخانه زنجانرود ۵
تصویر شماره (۳): مسیرهای رودخانه ابهررود ۵
تصویر شماره (۴): موقعیت ارتباطی روستای خرمدرق ۲۱
تصویر شماره (۵): موقعیت ارتباطی روستای خیرآباد ۲۲
تصویر شماره (۶): موقعیت ارتباطی روستای ساریجالو ۲۲
تصویر شماره (۷): موقعیت ارتباطی روستای شکورآباد ۲۲
تصویر شماره (۸): موقعیت ارتباطی روستای گوزلدره سفلی ۲۳
تصویر شماره (۹): عکس هوایی منطقه مورد مطالعه ۲۳
نقشه شماره(۴): مناطق برنامه ریزی آمایش سرزمین ۳۵
تصویرشماره(۱۰): شکل شماتیک تشکیل آبهای زیرزمینی ۶۳
تصویر شماره(۱۱): تصویر گنبد سلطانیه ۱۲۷
تصویر شماره(۱۲): نمایی از شکل پراکنده و متفرق روستای گوزلدره سفلی ۱۳۰
تصویر شماره(۱۳): نمایی از شکل پراکنده و متفرق روستای خیرآباد ۱۳۰
تصویر شماره(۱۴): نمایی از شکل مجتمع و کانونی روستای خرمدرق ۱۳۰
تصویر شماره(۱۵): نمایی از فرم نامنظم روستای سرخه دیزج ۱۳۱
تصویر شماره(۱۶): نمایی از بخش های روستای شکورآباد با فرم تقریبی منظم ۱۳۱
تصویر شماره(۱۷): نمایی از الگوی خطی روستای خیرآباد در حد فاصل جاده و خط آهن ۱۳۲
تصویرشماره (۱۸): تصویر شماتیک زنجیره ارزش ۱۵۹
تصویرشماره (۱۹): حالت کلی مدل الماس پورتر ۱۶۰
تصویرشماره (۲۰): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی ۱۶۱
تصویرشماره (۲۱): نمونه ای از کارگاههای رشته بری در روستای گوزلدره سفلی ۱۶۲
تصویرشماره (۲۲): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه ۱۶۶
تصویرشماره (۲۳): نمونه ای از زنبورداری در روستای گوزلدره سفلی ۱۶۷
تصویر شماره (۲۴): باغ سیب روستای گوزلدره سفلی ۱۷۹
تصویر شماره (۲۵): فطیر محلی ۱۷۹
تصویر شماره (۲۶): کارگاههای رشته بری روستا ۱۸۰

تصویر شماره (۲۷): کارگاههای تولید لباس در روستای گوزلدره سفلی ۱۸۱
تصویر شماره (۲۸): کارگاههای تولید کفش در روستای گوزلدره سفلی ۱۸۱
تصویر شماره (۲۹): گل گاو زبان ۱۸۲
تصویرشماره (۳۰): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا ۱۹۳
تصویر شماره (۳۱): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی ۲۰۲
تصویرشماره (۳۲): تصویر شماتیک زنجیره ارزش ۲۲۹
تصویرشماره (۳۳): حالت کلی مدل الماس پورتر ۲۳۰
تصویرشماره (۳۴): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی ۲۳۱
تصویرشماره (۳۵): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه ۲۳۶
تصویرشماره (۳۶): نمونه ای از زنبورداری در روستای خیرآباد ۲۳۷
تصویر شماره (۳۷): فطیر محلی ۲۴۹
تصویرشماره (۳۹): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا ۲۶۰
تصویر شماره (۴۰): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی ۲۶۹
تصویرشماره (۴۱): تصویر شماتیک زنجیره ارزش ۲۹۰
تصویرشماره (۴۲): حالت کلی مدل الماس پورتر ۲۹۱
تصویرشماره (۴۳): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی ۲۹۲
تصویرشماره (۴۴): نمونه ای از کشت گلخانه ای ۲۹۴
تصویرشماره (۴۵): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه ۲۹۷
تصویرشماره (۴۶): نمونه ای از زنبورداری در روستاهای هدف ۲۹۹
تصویر شماره (۴۷): فطیر محلی ۳۱۰
تصویر شماره (۴۸): گل گاو زبان ۳۱۱
تصویرشماره (۴۹): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا ۳۲۲
تصویر شماره (۵۰): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی ۳۳۱
تصویرشماره (۵۴): تصویر شماتیک زنجیره ارزش ۳۵۵
تصویرشماره (۵۲): حالت کلی مدل الماس پورتر ۳۵۶
تصویرشماره (۵۳): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی ۳۵۷
تصویرشماره (۵۴): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه ۳۶۲
تصویرشماره (۵۵): نمونه ای از زنبورداری در روستای ساریجالو ۳۶۳
تصویر شماره (۵۶): فطیر محلی ۳۷۵
تصویر شماره (۵۷): گل گاو زبان ۳۷۵
تصویرشماره (۵۸): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا ۳۸۶
تصویر شماره (۵۹): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی ۳۹۵
تصویرشماره (۶۱): حالت کلی مدل الماس پورتر ۴۱۹
تصویرشماره (۶۲): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی ۴۲۰
تصویرشماره (۶۳): نمونه ای از کشت گلخانه ای ۴۲۲
تصویرشماره (۶۴): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه ۴۲۵

تصویرشماره (۶۵): فعالیتهای زنبورداری از ارکان اقتصاد روستا ۴۲۷
تصویر شماره (۶۶): فطیر محلی ۴۳۸
تصویر شماره (۶۷): گل گاو زبان ۴۳۹
تصویرشماره (۶۸): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا ۴۵۰
تصویر شماره (۶۹): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی ۴۵۹
تصویرشماره (۷۰): تصویر شماتیک زنجیره ارزش ۴۷۸
تصویرشماره (۷۱): حالت کلی مدل الماس پورتر ۴۷۹
تصویرشماره (۷۲): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی ۴۸۰
تصویرشماره (۷۳): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه ۴۸۵
تصویرشماره (۷۴): نمونه ای از زنبورداری در روستای سرخه دیزج ۴۸۶
تصویر شماره (۷۵): فطیر محلی ۴۹۸
تصویر شماره (۷۶): گل گاو زبان ۴۹۹
تصویرشماره (۷۷): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا ۵۱۰
تصویر شماره (۷۸): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی ۵۱۹

فهرست نقشه ها

عنوان **صفحه**

نقشه شماره (۱): نقشه استان زنجان ۲
نقشه شماره (۲): طبقه بندی اقلیمی استان زنجان ۱۹
نقشه شماره (۳): موقعیت سیاسی روستاهای هدف ۲۴
نقشه شماره(۵): مناطق برنامه ریزی استان زنجان ۳۷
نقشه شماره(۶): منطقه برنامه ریزی زنجان، ابهر ۳۸
نقشه شماره(۷): وضعیت کاربری های اراضی اصلی استان در افق طرح ۴۷
نقشه شماره(۸): سازمان فضایی محورهای اصلی توسعه صنعتی استان به تفکیک نوع و درجه پیوند صنعتی ۴۸
نقشه شماره(۹): سازمان فضایی فعالیت بخش گردشگری ۴۹
نقشه شماره(۱۰): نقشه زمین شناسی منطقه ۵۴
نقشه شماره(۱۱): نقشه توپوگرافی منطقه ۵۶
نقشه شماره(۱۲): نقشه شیب منطقه ۵۷
نقشه شماره(۱۳): نقشه خطر زلزله منطقه ۵۹
نقشه شماره(۱۴): نقشه رودخانه های محدوده مورد مطالعه ۶۱
نقشه شماره(۱۵): نقشه چشمه های محدوده مورد مطالعه ۶۲
نقشه شماره(۱۶): نقشه مخازن آب، چاه و قنات موجود در محدوده مورد مطالعه ۶۴
نقشه شماره(۱۷): نقشه خاک شناسی محدوده مورد مطالعه ۶۶
نقشه شماره(۱۸): نقشه تیپ اراضی محدوده مورد مطالعه ۶۸
نقشه شماره(۱۹): نقشه مخاطرات محیطی محدوده مورد مطالعه ۷۱
نقشه شماره(۲۰): نقشه کلیماتولوژی محدوده مورد مطالعه ۷۳
نقشه شماره(۲۱): نقشه حمل و نقل محدوده مورد مطالعه ۱۰۶
نقشه شماره(۲۲): نقشه توزیع شبکه حمل و نقل در بخش باغ حلی ۱۰۷
نقشه شماره(۲۳): نقشه زیرساخت در محدوده مورد مطالعه ۱۱۱
نقشه شماره(۲۴): نقشه مراکز پرورش دام و طیور ۱۱۷
نقشه شماره(۲۵): نقشه صنایع و معادن ۱۲۰
نقشه شماره(۲۶): نقشه جریان محصول ۱۳۴
نقشه شماره(۲۷): نقشه جریان خدمات ۱۳۵
نقشه شماره(۲۸): نقشه جریان خدمات ۱۳۵
نقشه شماره (۲۹): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی ۱۶۳
نقشه شماره (۳۰): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی ۱۶۴
نقشه شماره (۳۱): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور ۱۶۵
نقشه شماره (۳۲): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی ۱۶۶
نقشه شماره (۳۳): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری ۱۶۸
نقشه شماره (۳۴): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی ۲۳۳

نقشه شماره (۳۵): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی ۲۳۴
نقشه شماره (۳۶): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور ۲۳۵
نقشه شماره (۳۷): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی ۲۳۶
نقشه شماره (۳۸): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری ۲۳۸
نقشه شماره (۳۹): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی ۲۹۴
نقشه شماره (۴۰): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی ۲۹۵
نقشه شماره (۴۱): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور ۲۹۶
نقشه شماره (۴۲): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی ۲۹۸
نقشه شماره (۴۳): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری ۲۹۹
نقشه شماره (۴۴): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی ۳۵۹
نقشه شماره (۴۵): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی ۳۶۰
نقشه شماره (۴۷): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی ۳۶۲
نقشه شماره (۴۸): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری ۳۶۴
نقشه شماره (۴۹): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی ۴۲۲
نقشه شماره (۵۰): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی ۴۲۳
نقشه شماره (۵۱): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور ۴۲۴
نقشه شماره (۵۲): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی ۴۲۶
نقشه شماره (۵۳): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری ۴۲۷
نقشه شماره (۵۴): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی ۴۸۲
نقشه شماره (۵۵): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی ۴۸۳
نقشه شماره (۵۶): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور ۴۸۴
نقشه شماره (۵۷): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی ۴۸۵
نقشه شماره (۵۸): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری ۴۸۷

بخش دوم

بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود

۲-۱- موقعیت جغرافیایی دهستان و روستاهای هدف

۲-۱-۱-موقعیت عمومی استان زنجان

استان زنجان در شمالغرب فلات ایران واقع بوده که از وسعتی برابر ۲۲۱۶۴ کیلومترمربع برخوردار بوده که حدود ۱.۴۳ درصد از کل کشور را شامل می شود. براساس آخرین دوره سرشماری (۱۳۹۵) استان از جمعیتی بالغ بر ۱۰۵۷۴۶۱ نفر برخوردار می باشد. این استان دارای ۸ شهرستان، ۱۶ بخش، ۴۶ دهستان و ۱۹ شهر بوده که شهرستان های زنجان، طارم، خدابنده، ایجرود، ابهر، خرمدره، سلطانیه، ماهنشان از جمله شهرستان های استان به شمار می روند.

نقشه شماره (۱): نقشه استان زنجان

۲-۱-۲-ویژگیهای طبیعی و جغرافیایی استان

می توان گفت که استان زنجان جز مناطق کوهستانی کشور به شمار می رود که از شمالشرق به رشته کوههای البرز و از غرب به رشته کوه زاگرس محدود می شود. تابستان های گرم و معتدل و زمستان های سرد جز ویژگی های عمومی استان به شمار می رود.

۲-۱-۲-۱- ویژگی های توپوگرافی استان

از نظر ناهمواری می توان گفت که استان با توجه به میزان ارتفاع و نسبت ظاهری به واحدهای کوهستانی، تپه ماهور و دشت قابل تقسیم بندی می باشد که در زیر به بررسی هر یک پرداخته می شود.

الف) واحدهای کوهستانی:

به طور کلی کوههای موجود در محدوده استان را می توان به چهار دسته تقسیم کرد:

۱- رشته های شمالی: شامل دامنه های جنوبی کوههای تالش است که مهمترین قلعه آن باکلور است.

۲- رشته کوههای شرقی که در غرب دشت قزوین به صورت چند رشته موازی از شمال غرب به جنوب شرق کشیده می شده که مهمترین کوههای آن چرگز نام دارد و در حد فاصل قزوین و ابهر واقع شده است.

۳- رشته قافلانکوه که میان میانه و زنجان واقع شده و دنباله کوههای زاگرس به حساب می آید.

۴- رشته کوههای غرب و جنوب غرب استان شامل کوههای دمیرلو، جهان داغ و قیدار است.

ب) تپه ماهورها

به تپه های واقع در دامنه کوه ها گفته می شود که تپه ماهورها از کوه ها از ارتفاع کمتری برخوردار بوده که از یک طرف به کوه های مرتفع و از طرف دیگر با شیبی ملایم به دشت ها منتهی می شود که این تپه ماهورها در نقاط مختلف استان پراکنده شده اند.

ج) سرزمین های هموار (دشت)

۱- دشت های شمالی استان شامل دشت زنجان- ابهر که دشت طویل و مرتفعی است و از شمالغرب به جنوبشرق گسترده شده است. ارتفاع متوسط این دشت ۱۰۰۰ متر است، از حوضه های منجیل شروع شده تا نواحی اطراف سلطانیه ادامه می یابد و توسط زنجارود و ابهرود آبیاری می گردد.

۲- دشت های جنوبی استان، که غالباً مرتفع بوده و شامل تپه ها و دشت های کوچک است. برای نمونه می توان به دشت های کاوند، دو تپه و کوسف اشاره نمود.

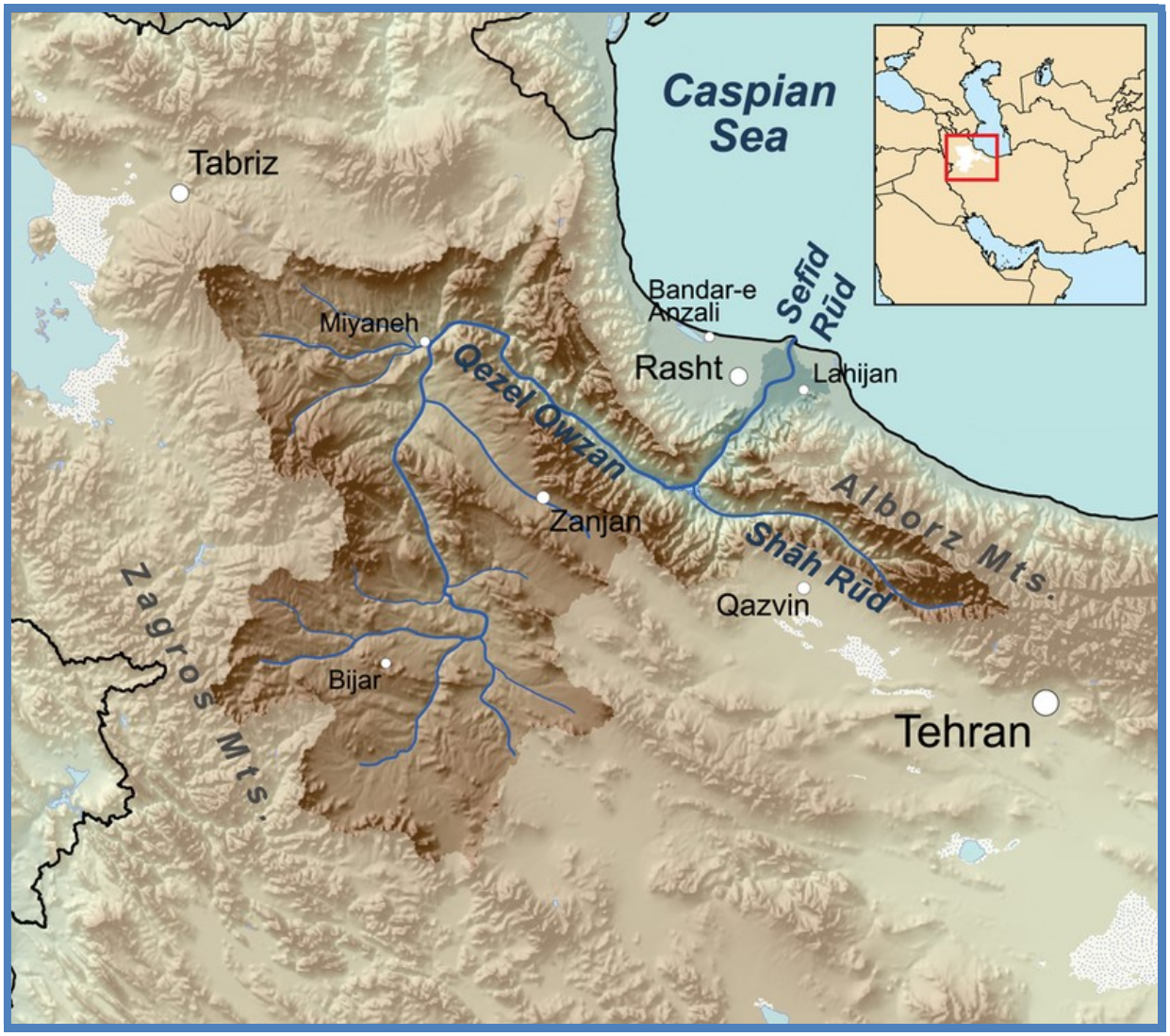
۲-۱-۲-۲- جریانات آب

در استان زنجان چندین شریان آب اصلی و مهم وجود دارد که در مشروب نمودن اراضی نقش اساسی را بر عهده دارند که این جریانات آب سطحی به شرح ذیل می باشند.

۱- رودخانه قزل اوزن: این رودخانه از ارتفاعات چهل چشمه استان کردستان (شهرستان دیواندره) سرچشمه گرفته و پس از عبور از منطقه گروس (بیجار) و جذب رودخانه های متعدد وارد جلگه خمسه شده و رودخانه های زنجانرود و ابهرچای را ضمیمه خود ساخته و به مسیر خود ادامه داده و در حدود پل دختر وارد تنگه کوهستانی قافلانکوه شده و از کنار این کوهستان گذشته و نرسیده به شهر میانه رودخانه های قرانقو، آیدوغموش و هشترود را که بالاخره به میانه رود می پیوندند و از غرب به شرق جریان دارند ضمیمه خود ساخته و در محل در عرض جغرافیایی ۳۷ درجه و ۳۰ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ درجه و ۵ دقیقه طول شرقی بعد از روستای کوهبنان در شهرستان میانه، وارد شهرستان خلخال می شود. در حوزه خلخال عمدتاً رودهایی که جاری هستند پس از پیوستن به رودخانه هیروچای در محل دربند مشکول که حد شهرستان خلخال و کوثر می باشد، به رودخانه قزل اوزن می پیوندند. رودخانه قزل

اوزن پس از خروج از شهرستان خلخال در دلتای طارم استان زنجان با سیراب نمودن باغات زیتون و شالیزارهای برنج در محل شهرستان منجیل در استان گیلان با رودخانه شاهرود قزوین تلاقی یافته و سپیدرود را شکل می دهند.

تصویر شماره (۱): مسیرهای رودخانه قزل اوزن

۲- زنجانرود: زنجانرود که در زبان ترکی زنگان چای معروف است یکی از نسب رودخانه قزل اوزن است که از شهر زنجان می گذرد. این رودخانه با طول تقریبی ۱۲۰ کیلومتر از حدود سلطانیه واقع در جنوب شرق زنجان سرچشمه می گیرد و بعد از عبور از جنوب شهر زنجان در حدود روستای رجعین در کیلومتر ۸۴ شمالغرب زنجان به رودخانه قزل اوزن می پیوندد. جریان رودخانه از جنوب شرق به شمال غرب است و اوایل آن زاینده رود است. این رود که در شهر زنجان از میان باغات عبور می کند در دو طرف بستر خود تقریباً در تمام طول خود دره سرسبز باغات زنجانرود را تشکیل می دهد در این مسیر نه تنها باغات طرفین بستر رودخانه از آب این رودخانه مشروب می شوند بلکه بایستی سدهای محلی موسوم به دوباستیان، آب رودخانه را به نهرهای منشعبه از آن هدایت می نمایند و به وسیله آن نهرها باغات و مزارع شهر را آبیاری می نمایند.

تصویر شماره (۲): مسیرهای رودخانه زنجانرود

۳- رودخانه شور (ابهررود): که نام محلی آن شورکات است شامل رودخانه ای فصلی است که در شمال اشتهارد از غرب به شرق جریان دارد و تنها رودخانه ناحیه اشتهارد هست این رودخانه از کوه های جنوب غربی آوج (استان قزوین) سرچشمه می گیرد و پس از مشروب کردن دشتهای ابهر، قزوین، شمال بخش اشتهارد و جنوب ساوجبلاغ به رودخانه کرج می پیوندند.

تصویر شماره (۳): مسیرهای رودخانه ابهررود

۲-۱-۲-۳- ویژگی های کلی آب و هوای استان

استان زنجان بین جریان شمال شرق غالب در تابستان و بادهای باران زای غرب، در زمستان قرار دارد. اثرات اقلیمی این حالت که در نتیجه جابجایی فصلی کمربند فشار در نیمکره شمال به وجود می آید شدیداً توسط عوارض و ناهمواری ها و نیز پراکندگی آب ها و خشکی ها تغییر و تبدیل می یابد.

۲-۱-۲-۳-۱- جریانات جوی زمستانه

در زمستان، تفاوت بین هوای سرد قاره های سیبری و آسیای مرکزی و نفوذ پی در پی توده های هوای گرم و مرطوب مدیترانه، وضع آب و هوایی استان را تعیین می کند. توده ی هوای قطبی که در فصل زمستان وارد کشور می شود، اگر چنانچه از شمال غرب وارد کشور شود آب و هوای این استان را تحت تأثیر خود قرار می دهد. ورود این نوع توده هوا در پشت جبهه سرد سیکلون های مدیترانه ای و به صورت فرابارهای دینامیک صورت می گیرد این توده هوا خیلی معتدل تر و مرطوب تر از توده هوایی است که از شمال شرق کشور وارد می شود. مخصوصاً اگر چنانچه از روی مدیترانه و دریای سیاه عبور کرده باشد، رطوبت زیادی با خود همراه خواهد داشت. منشاء تشکیل آن اروپای شمال شرقی و یا اقیانوس اطلس شمالی می باشد. استان زنجان معمولاً از حدود آذر تا اوایل اسفند ماه، به طور متناوب تحت تأثیر این توده هوا که از غرب وارد کشور می گردد قرار گرفته و باعث ریزش باران و برف شده و همچنین دمای هوا را پایین و عموماً به زیر صفر می آورد. توده هوای دیگری که کشور ایران و استان را تحت تأثیر قرار می دهد توده هوای قطبی اقیانوسی می باشد که خیلی مرطوب بوده و از طرف شمال و شمال غرب وارد کشور می شود. این توده هوا منشاء اصلی عمده بارش ها می باشد. در فصل زمستان، این استان تا حدی از رطوبت توده مذکور بهره مند شده ولی در بهار و پاییز سبب رگبارهای نسبتاً شدید و رعد و برق می شود.

۲-۱-۲-۳-۲- جریانات جوی تابستانه

در تابستان نیز منطقه تحت تأثیر توده هوای مداری قاره ای قرار گرفته که در این فصل به جز سواحل خزر در کل کشور گسترده می شود. این توده هوا معمولاً از شمال آفریقا یا عربستان منشاء گرفته و یا این که در خود ایران در فصل تابستان تشکیل می گردد و اگر آن همراه با سیکلون ها باشد به جای بارش، طوفان و گرد و غبار ایجاد می کند. هر چند اغلب نقاط استان در ارتفاع بالاتری از سطح دریا واقع شده ولی گرمی و خشکی هوا در تابستان کاملاً تحت تأثیر توده هوای مذکور ایجاد می شود. البته در بعضی موارد توده هوای مرطوب خزری با عبور از ارتفاعات شمالی وارد منطقه شده و ایجاد بارش های خفیف می نماید. در مواقعی که ابرهای باران آور در بالای ارتفاعات شمالی منطقه قرار گیرند، آن روز بلا استثناء هوا خنک می باشد. با توجه به توضیحات مذکور به نظر می رسد که استان در محل تلاقی ۳ توده مهم آب و هوایی یعنی توده هوای غربی (توده مرطوب خزر) توده گرم و خشک ایران مرکزی، بوده و برحسب توان ورودی این توده هوایی به منطقه، آب و هوای روزانه استان را تنظیم و تعیین می نمایند که البته با تغییر فصول دچار تغییرات کلی نیز می شوند. نکته ای را که در اینجا باید یادآوری نمود این است که کم و کیف ورود این توده ها معمولاً با جریانات هوایی صورت می گیرد که در سطح منطقه بعضاً به صورت باد نمایان می گردد (حیدری، ۵:۱۳۸۲).

جریانات باران زا در استان عمدتاً غربی بوده و آنها را می توان به سه نوع عمده تقسیم بندی کرد: دسته اول بیشترین باران حاصل توده هوای مرطوب مدیترانه ای می باشد که عموماً در طول سال استان را تحت تأثیر قرار می دهند گرچه اثر این جریانات در زمستان و بهار بیشتر می باشد. دسته دو سامانه های شکل گرفته بر روی دریای سیاه می باشند که در بعضی اوقات و بلاخص در زمستان، موجب ایجاد بارندگی در زمستان می گردند و دسته آخر جریانات جنوب غربی نشات گرفته از دریای سرخ می باشند که عموماً در بهار و به ندرت در تابستان به منطقه نفوذ کرده و بارش ایجاد می کنند.

۲-۱-۲-۳-۳- تحلیل دما

میانگین دمای سالیانه زنجان ۱۰.۸، ابهر و خرمدره ۱۱.۹، خدابنده ۱۱.۲، ماهنشان ۱۴.۷ و آببر ۱۷.۵ درجه سانتیگراد می باشد. به طور کلی میانگین دما در استان بین ۹.۴ درجه سانتیگراد در باروت آغاجی از بخش معجزات شهرستان زنجان و ۱۷.۵ درجه سانتیگراد در شهرستان آببر، متغیر است. همانطوری که در نقشه خطوط هم مقدار مربوط به متوسط دما مشخص است سردترین نقاط استان در بخش های معجرات، گوزل دره، سلطانیه و قسمت های شمالی سجاسرود، قسمت هایی از سنبل آباد و صائین قلعه می باشد. به طوری که بین حداقل های اتفاق افتاده در دوره آماری خیرآباد با میانگین ۲ درجه سانتیگراد کمترین مقدار را دارا می باشد، همچنین گرمترین نقاط استان را بخش های آببر، گیلوان و درام تشکیل می دهند. بین میانگین های حداکثر نیز شهر آببر با ۲۳.۴ درجه سانتیگراد بیشترین مقدار را در استان به خود اختصاص داده است.

حداکثر دمای ثبت شده در شهر زنجان در طول دوره آماری ۴۰ درجه سانتیگراد، می باشد. حداکثر دمای ثبت شده در کل استان مربوط به آببر و به میزان ۴۸.۵ درجه سانتیگراد است.

کمترین دمای اتفاق افتاده در شهر زنجان، ۲۸.۶- می باشد، این در حالی است که کمترین دمای اتفاق افتاده در کل استان در خیرآباد و به میزان ۳۶.۴- می باشد.

۲-۱-۲-۳-۴- تحلیل روزهای یخبندان

میانگین روزهای یخ بندان زنجان ۱۱۹.۳ روز، خرمدره ۱۰۳ روز، خدابنده ۱۰۹.۷ روز، ماهنشان ۷۵.۶ روز و آببر ۲۲.۱ روز، می باشد. کمترین روزهای یخ بندان طبیعتاً مربوط به گرمترین نقاط استان یعنی آببر می باشد و بیشترین روزهای یخ بندان را خیرآباد با ۱۴۳.۲ روز، تجربه می کند.

۲-۱-۲-۳-۵- تحلیل رطوبت نسبی

مرطوب ترین محدوده استان، منطقه آببر با (رطوبت نسبی سالیانه ۶۳ درصد)، می باشد که با توجه به قرار گرفتن شهر آببر در محدوده رودخانه قزل اوزن، متأثر بودن از توده هوای مرطوب دریای خزر و ارتفاع کم آن قابل توجیه است. منطقه گرماب با (رطوبت نسبی سالیانه ۴۵ درصد)، خشک ترین منطقه استان است. متوسط رطوبت نسبی سالیانه زنجان، خدابنده و خرمدره به ترتیب ۵۳ درصد، ۵۲ درصد و ۴۷ درصد می باشد.

بیشترین متوسط رطوبت نسبی ماهیانه مرطوب ترین ماه در شهر زنجان دی ماه ۶۹ درصد، خرمدره دی ماه ۶۶ درصد و خدابنده بهمن ماه ۶۹ درصد بوده است. کمترین متوسط رطوبت نسبی ماهیانه «خشک ترین ماه» شهرهای زنجان، خرمدره و خدابنده به ترتیب ۴۰ درصد، ۴۰ درصد و ۲۶ درصد در شهریور ماه، اتفاق افتاده است.

در استان بیشترین متوسط رطوبت نسبی در مناطق طارم و قسمتی از بخش های ایجرود پایین و کلابر و کمترین رطوبت نسبی در بخش بزینه رود و قسمتی از زرینه رود، دیده می شود.

۲-۱-۲-۳-۶- تحلیل بارندگی سالیانه

متوسط بارندگی سالیانه استان زنجان در مناطق مختلف بین ۴۰۰ تا ۲۰۰ میلیمتر است. از نظر توزیع فصلی به ترتیب فصل های بهار، زمستان، پاییز و تابستان بیشترین سهم را از بارندگی سالیانه دارند. مهمترین عامل در تفاوت میزان بارندگی نقاط مختلف استان، ارتفاع می باشد. بیتشرین بارندگی سالیانه در مناطق خدابنده و باروت آغاجی است که با توجه به ارتفاع نسبی این مناطق قابل انتظار است. کمترین بارندگی سالیانه هم در فیله خاصه، ماهنشان، بخش های ایجرود پایین، قشلاقات افشار و مناطق کم ارتفاع طارم می باشد. البته گردنه های موجود در مسیر زنجان به ظارم و به خصوص بادامستان و خانچایی جز پر باران ترین مناطق استان، محسوب می گردند. حداکثر بارندگی اتفاق افتاده در طی ۲۴ ساعت در نقاط مختلف استان بین ۷۰ تا ۴۰ میلیمتر بوده است. حداکثر بارندگی روزانه به صورت رگباری و در فصل بهار اتفاق می افتد.

به طور کلی از لحاظ طبقه بندی های اغلب نقاط استان از لحاظ بارندگی جز مناطق خشک به حساب می آیند.

۲-۱-۲-۳-۷- تبخیر

میانگین تبخیر سالیانه استان از سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۶ برابر ۱۳۸۲.۷ میلیمتر برآورد شده که عمده ماههای تبخیری سال مربوط به خرداد تا شهریور ماه بوده که به ترتیب با میانگین سالیانه ۲۳۶.۴، ۲۹۱.۸، ۲۹۲.۴ و ۲۱۷.۵ میلیمتر بدست آمده است که عمدتاً شامل ماههای گرم سال به شمار می رود. جدول زیر شرایط تبخیر در سالهای مختلف را نشان می دهد.

جدول شماره (۱): میزان تبخیر از سال ۱۳۸۲ الی ۱۳۹۶

سالانه	آذر	آبان	مهر	شهریور	مرداد	تیر	خرداد	اردیبهشت	فروردین	ماه/سال
۱۶۱۴.۳	-	۸۵.۵	۱۴۴.۸	۲۵۲.۴	۳۲۵.۲	۳۱۳.۲	۲۸۴.۵	۲۰۸.۷	-	۱۳۹۶
۱۴۸۶.۶	-	۵۳.۷	۱۲۸.۹	۲۴۸.۱	۳۰۹.۸	۳۲۸.۷	۲۶۴.۴	۱۵۳.۰	-	۱۳۹۵
۱۵۳۱.۲	-	۳۹.۷	۱۲۸.۸	۲۰۸.۰	۳۴۶.۲	۳۳۸.۴	۲۸۱.۷	۱۸۸.۴	-	۱۳۹۴
۱۵۰۴.۶	-	۶۸.۱	۱۲۲.۱	۲۴۲.۲	۳۲۳.۸	۲۷۷.۸	۲۵۲.۱	۲۱۸.۵	-	۱۳۹۳
۱۵۳۸.۰	-	۵۶.۲	۱۴۴.۹	۲۲۹.۱	۲۸۱.۸	۳۲۹.۰	۲۵۱.۸	۲۴۵.۲	-	۱۳۹۲
۱۳۵۳.۰	-	۶۴.۷	۱۴۳.۳	۲۱۲.۸	۲۷۱.۱	۲۷۴.۰	۲۵۲.۸	۱۳۴.۳	-	۱۳۹۱
۱۳۱۹.۱	-	۲۶.۶	۱۴۷.۵	۲۰۲.۳	۲۹۴.۳	۲۸۱.۳	۲۳۴.۶	۱۳۲.۵	-	۱۳۹۰
۱۳۴۸.۱	-	-	۱۴۵.۱	۲۳۸.۸	۳۰۷.۳	۳۰۹.۱	۲۳۷.۴	۱۱۰.۴	-	۱۳۸۹
۱۲۹۸.۶	-	۷۳.۵	۱۱۵.۴	۱۹۹.۵	۲۹۰.۷	۳۰۱.۴	۲۰۲.۱	۱۱۶.۰	-	۱۳۸۸
۱۳۴۶.۱	-	۴۷.۶	۱۳۳.۸	۲۲۹.۳	۲۷۶.۹	۲۶۲.۴	۲۳۲.۸	۱۶۳.۳	-	۱۳۸۷
۱۲۱۷.۱	۲۷.۶	۶۱.۴	۱۰۰.۶	۱۹۶.۳	۲۶۰.۲	۲۲۷.۳	۲۱۲.۸	۱۳۰.۹	-	۱۳۸۶
۱۵۴۶.۴	-	۶۹.۹	۱۲۱.۵	۲۳۲.۵	۳۰۴.۷	۳۷۳.۵	۲۶۲.۶	۱۲۰.۸	۶۰.۹	۱۳۸۵
۱۳۰۳.۵	۳۶.۲	۵۶.۸	۱۲۴.۶	۱۷۱.۱	۲۹۷.۰	۲۸۴.۴	۲۰۹.۴	۱۲۴.۰	-	۱۳۸۴
۱۱۲۰.۱	-	۴۷.۵	۱۲۹.۱	۲۰۵.۰	۲۰۱.۵	۲۲۵.۴	۱۹۶.۱	۱۱۵.۵	-	۱۳۸۳
۱۳۸۹.۱	-	۸۲.۲	۱۲۶.۷	۱۹۵.۷	۲۹۵.۶	۲۵۱.۱	۱۷۱.۲	۱۵۶.۷	۱۰۹.۹	۱۳۸۲
۱۳۸۲.۷	-	۵۹.۵	۱۳۰.۵	۲۱۷.۵	۲۹۲.۴	۲۹۱.۸	۲۳۶.۴	۱۵۴.۵	-	mean

۲-۱-۲-۳-۸- ساعات آفتابی

شهر زنجان به طور میانگین در سال ۲۹۸۲ ساعت آفتابی را، سپری می کند. در بین ایستگاه های موجود در استان خدابنده با ۳۰۵۵ ساعت و آببر با ۲۸۱۵ ساعت، به ترتیب رکورددار بیشترین و کمترین ساعات آفتابی هستند. با توجه به مطالب عنوان شده برای تبخیر در استان مشاهده می شود که انطباق زیادی بین این دو وجود دارد. به عبارت دیگر مناطق با ساعات آفتابی بیشتر دارای تبخیر بیشتری نیز می باشند.

۲-۱-۲-۳-۹- تحلیل باد

علیرغم این که باد غالب زنجان در اکثر ماه های سال شرقیبوده و سرعت متوسط آن ۳ متر بر ثانیه «۱۱ کیلومتر بر ساعت» می باشد. شدیدترین بادها معمولاً غربی و جنوب غربی است. در منطقه خرمدره سمت باد غالب شمال غربی و سرعت متوسط آن ۳ متر بر ثانیه «۱۱ کیلومتر بر ساعت» می باشد.

شدیدترین باد ثبت شده در استان با سرعت ۲۸ متر بر ثانیه و در شهر زنجان و از جنوب غربی بوده است. شدیدترین باد در خرمدره ۲۰ متر بر ثانیه و شمالی، خدابنده ۱۹ متر بر ثانیه و جنوب غربی، آببر ۲۵ متر بر ثانیه و شرقی و ماهنشان ۲۲ متر بر ثانیه و جنوب غربی، ثبت شده است.

در منطقه خدابنده سمت باد غالب جنوب غربی تا جنوب شرقی و سرعت متوسط آن ۵ متر بر ثانیه «۱۸ کیلومتر بر ساعت» می باشد و حداکثر سرعت باد ثبت شده از سمت جنوب غربی و با سرعت ۱۹ متر بر ثانیه «۶۸ کیلومتر بر ساعت» بوده است.

۲-۱-۲-۳-۹-۱- رژیم بادهای منطقه

۲-۱-۲-۳-۹-۱-۱- بررسی ویژگی سالانه باد

جهت باد غالب سالانه در زنجان، شرقی بوده و در اولویت دوم، جهت شرق جنوب شرق می باشد که البته درصد بادهایی با سرعت ۳-۱ متر بر ثانیه در جهت شرقی، بیشتر می باشد. میانگین سرعت باد سالانه منطقه ۳.۴ متر بر ثانیه و درصد باد آرام نیز حدود ۵۳ درصد می باشد. سرعت باد نیز از ۲.۸ متر بر ثانیه به ۳.۷ متر بر ثانیه در موقع عصر افزایش می یابد. در این ارتباط درصد باد آرام نیز در موقع صبح ۷۲، ظهر ۳۹، عصر ۴۵ درصد می باشد که حاکی از تغییرات دمایی از حیث اختلاف در میزان جذب انرژی از یک طرف و همچنین تأثیر عوامل توپوگرافی و ورد جریانات هوایی از طرف دیگر (در نتیجه اختلاف فشار)، موجبات تغییر در جهت و سرعت باد می گردد. به عبارت دیگر در ابتدای روز به دلیل کمی اختلاف فشار و همچنین کمبود انرژی، سرعت باد پایین بوده و عمدتاً باد ملایم می باشد، ولی در موقع ظهر به دلیل تغییر عوامل مذکور روند سرعت باد افزایش می یابد (حیدری، ۵:۱۳۸۲).

در خرمدره ۵۳ درصد از صبح های سال شاهد ورزش باد هستیم و سرعت متوسط این باد نزدیک به ۳ متر بر ثانیه، است. بیشترین وزش باد در جهت شمالغربی می باشد. در حالی که بیش ترین احتمال وزش باد در جهت شمال غربی با ۱۵.۵ درصد می باشد. کمترین احتمال وزش باد در جهت جنوب و ۰.۳ درصد، می باشد. به طور کلی در صبح وزش باد را می توان غالباً در جهت های بین غرب تا شمال دانست و در سایر جهت ها احتمال وزش باد بسیار پایین است. میانگین باد در مواقعی که باد می وزد. سریع ترین باد وزیده شده سرعتی بین ۲۱ تا ۱۶ متر بر ثانیه، داشته است و در طول دوره آماری مورد بررسی تنها یک مورد اتفاق افتاده است و جهت آن نیز شمال، شمال شرقی

بوده است. با بررسی فراوانی وزش باد در صبح می توان به این نکته پی برد که بادهای سریع غالباً از همین جهت شمال، شمال شرقی وزیده اند.

وضعیت باد سالانه خرمدره در بعد از ظهر مانند صبح منظم نیست و وزش باد در تمامی جهت ها انتظار می رود، ولی به طور کلی می توان باد غالب را در جهت جنوب شرقی دانست. احتمال وزش باد با سرعت بیش از ۲۱ متر بر ثانیه در این زمان نیز حدود صفر می باشد و ۲ مورد باد بین ۲۱ تا ۱۶ متر بر ثانیه از بین ۵۳۷۲، مشاهده به ثبت رسیده است. ۱۳.۵ درصد مواقع باد نمی وزد، ولی در سایر مواقع با سرعت متوسط ۴.۵۳ متر بر ثانیه خواهد وزید. در اوایل شب به طور قابل توجهی احتمال وزش باد از شمال، شمال غرب زیاد می باشد و کمترین احتمال وزش باد در جهت جنوبی است. بعد از باد غالب شمال، شمال غرب می توان توقع داشت که باد در سایر جهت ها به خصوص شمال غربی، غربی، جنوب غربی بوزد. به طور کلی ۷ مورد از ۴۸۸۷ مورد مشاهده باد، سرعتی بین ۲۱ تا ۱۶ متر بر ثانیه داشته است که ۶ مورد آن در جهت شمال، شمال شرقی می باشد. بنابراین اگر بادی با سرعت بالا در اوایل شب بوزد باید انتظار داشت که جهت آن شمال، شمال شرقی باشد. در اوایل شب نزدیک به ۷۹ درصد مواقع باد با سرعت متوسط ۴.۸۹ متر بر ثانیه، می وزد.

به طور کلی در خرمدره باد غالب را در طول سال می توان شمال غربی با ۸.۸ درصد احتمال وزش دانست، ولی همانگونه که گلباد این شهر نشان می دهد، پراکندگی وزش باد در جهت های مختلف خیلی زیاد است. پس از جهت شمال غربی وزش باد از جهت شمال، شمال شرقی با ۸.۲ درصد، بیش ترین احتمال وزش را دارد. به طور کلی کمترین احتمال وزش بین جهت های جنوب تا جنوب غربی و شرق، شمال شرقی تا شرق است و بیشترین احتمال بین جهت های غرب، جنوب غربی تا شمال، شمال شرقی است. احتمال وزش باد با سرعت ۲۱ تا ۱۶ متر بر ثانیه بسیار پایین است ولی جالب توجه است که این باد غالباً از جهت شمال، شمال شرق می وزد. لازم به ذکر است که در آمار مورد بررسی باد بیش از ۲۱ متر بر ثانیه به ثبت، نرسیده است. بیش ترین سرعت باد ثبت شده ۲۰ متر بر ثانیه و ۶ مورد می باشد که ۵ مورد آن در تیر و مرداد سال ۱۳۶۹، اتفاق افتاده است. متوسط سرعت باد در طول سال با احتساب زمانی که باد نمی وزد ۲.۸۵ متر بر ثانیه، است که چگالی توان باد قابل استحصال به طور میانگین ۶۱.۰۳ وات بر متر مربع؛ است و این بدان معنی است که منطقه به طور کلی بادخیز محسوب نمی شود و متوسط چگالی هوا در سال ۱.۰۳، محاسبه شده است. جهت بردار باد ۹۸.۹۲ نسبت بع محور طول ها و اندازه آن ۰.۸۱ متر بر ثانیه، می باشد. میانگین سرعت باد فقط در زمانی که باد می وزد در طول سال ۴.۱۸ متر بر ثانیه، است. ۳۰.۵۸ درصد از اوقات سال، باد نمی وزد (به عبارت دیگر سرعت باد صفر ثبت شده است) و بیش ترین بادها با سرعت ۶ تا ۳ متر بر ثانیه، وزیده است (ضیائیان، ۱۳۸۲:۶).

۲-۱-۲-۳-۹-۱-۲- بررسی ویژگی فصلی باد

زنجان

- بهار: در این فصل جهت باد غالب شرقی، بوده و سرعت متوسط ۳.۵ متر بر ثانیه و درصد باد آرام ۴۹.۶ درصد می باشد در موقع صبح سرعت باد ۲.۶ متر بر ثانیه بوده که نهایتاً به ۴ متر بر ثانیه در موقع عصر افزایش پیدا می کند. در این حال درصد باد آرام در موقع صبح بیش از نصف آن در طی ظهر و عصر می باشد. ضمناً بررسی جهت باد نیز

نشان می دهد که جهت باد در موقع صبح شرقی بوده ولی از ظهر به بعد و حتی عصر جهت آن غرب، جنوب غربی و غربی، می شود. همچنین درصد بادهایی که در جهت غرب، جنوب غرب می باشند عمدتاً بیش از ۳ متر بر ثانیه، است.

- تابستان: در تابستان نیز جهت باد غالب شرقی بوده و سرعت متوسط باد ۳.۵ متر بر ثانیه و درصد باد آرام ۵۲ درصد، است. در موقع صبح نیز جهت باد غالب شرقی، ظهر شرق و جنوب شرق، عصر شرق و شمال شرق می باشد و به نوعی ثبات در جهت وزش باد وجود دارد. سرعت متوسط باد در موقع صبح ۲.۷ متر بر ثانیه، بوده که به طرف عصر با روند افزایشی به ۳.۹ متر بر ثانیه می رسد. در عین حال درصد باد آرام در موقع عصر ۳۵ درصد بوده و این در حالی است که میزان آن در صبح ۸۰ درصد می باشد.

- پاییز: در این فصل نیز جهت باد غالب شرقی بوده ولی سرعت متوسط باد ۳ متر بر ثانیه و درصد باد آرام نیز ۵۹.۵ درصد است. در موقع صبح نیز که سرعت باد ۲.۷ متر بر ثانیه، است افزایش یافته به طوری که موقع عصر به ۳.۳ متر بر ثانیه می رسد. همچنین حداقل درصد باد آرام نیز در موقع ظهر به وقوع می پیوندد. در عین حال جهت باد غالب در موقع صبح همانند دو فصل قبلی شرقی بوده ولی موقع ظهر و عصر همچون فصل بهار غرب، جنوب غرب و غرب می باشد. بنابراین جهت باد غالب در موقع صبح اختلاف آشکاری با سایر اوقات روز دارد.

- زمستان: در این فصل جهت باد غالب شرقی بوده و سرعت متوسط باد ۳.۳ متر بر ثانیه و درصد باد آرام نیز حدود ۵۰ درصد می باشد. در موقع صبح نیز جهت باد غالب شرقی، بوده و سرعت متوسط باد ۳.۱ متر بر ثانیه و درصد باد آرام ۶۱ درصد می باشد که در موقع ظهر سرعت به ۳.۵ متر بر ثانیه و درصد باد آرام به ۳۹.۵ درصد، افزایش می یابد ولی جهت باد غالب شرق و جنوب شرق می گردد. این وضعیت در موقع عصر از نظر جهت باد غالب به شرق جنوب شرق، سرعت متوسط ۳.۴ متر بر ثانیه و درصد باد آرام به ۵۰ درصد، بالغ می گردد. بررسی گلبادهای مربوطه نشان می دهد که موقع ظهر به دلیل تغییرات انرژی، مهم ترین تغییرات را موجب می گردد. بالاخص ویژگی خاص این فصل، موجبات این تغییرات را فرام می آورد (حیدری، ۵:۱۳۸۲).

خرمدره

- بهار: در این فصل پراکندگی جهت در وزش باد، دیده می شود و جهت مشخص برای تعیین باد غالب بسیار دشوار است، ولی احتمال وزش باد در جهت شمال غربی از سایر جهت ها، بیشتر است. پس از آن نیز وزش در جهت غرب، جنوب غربی، از احتمال زیادی برخوردار است و کمترین احتمال وزش باد در جهت شرق، شمال شرق است. ۲۶.۶ درصد مواقع باد نمی وزد و در ۷۳.۴ درصد اوقات که باد می وزد باید انتظار داشت که با سرعت متوسط ۴.۱۳ متر بر ثانیه، بوزد. با در نظر گرفتن کلیه شرایط میانگین سرعت وزش باد در فصل بهار ۲.۹۷ متر بر ثانیه، است. اندازه برداری باد ۰.۸۱ متر بر ثانیه، است که اختلاف زیاد آن با سرعت متوسط (۲.۹۷)، نشان دهنده پراکندگی شدید جهتی در این فصل می باشد، زاویه ایجاد کرده این بردار با محور طول ها ۱۳۲.۳۷ درجه، می باشد. متوسط چگالی توان باد در این فصل ۵۸.۰۸ وات بر مترمربع، است.

- تابستان: در تابستان در تمام روز باد غالب به طور مشخص شمال، شمال شرقی است. باد در ۷۳ درصد، از مواقع با سرعت متوسط ۴.۸۴ متر بر ثانیه، می وزد و ۱۷ مورد از ۷۸۲۴ مورد مشاهده، سرعتی بین ۱۶ تا ۲۱ متر بر ثانیه به

صبت رسیده که عمدتاً از جهت شمال، شمال شرق بوده است. بالاترین میانگین سرعت و بیش ترین توان باد قابل حصول در میان سایر فصل ها از آن فصل تابستان، می باشد. میانگین سرعت باد با در نظر گرفتن زمانی که باد نمی وزد ۳.۴۹ متر بر ثانیه و چگالی توان باد ۹۳.۹۵ وات بر متر مربع است که بسیار نزدیک به نقاط بادخیز می باشد و توان باد نسبتاً خوبی است. جهت برداری باد ۵۲.۳۲ درجه نسبت به محور طول ها و اندازه برداری آن ۱.۹۴ متر بر ثانیه، است.

- پاییز: به طور کلی در فصل پاییز و در طول روز وزش باد دارای پراکندگی جهتی زیادی می باشد و در مجموع می توان با غالب را در این فصل شمال غربی دانست. کمترین احتمال وزش باد در جهت شرقی، شمال شرقی می باشد. تنها یک مورد باد با سرعت بین ۲۱ تا ۱۶ متر بر ثانیه در طول دوره آماری مورد بررسی، مشاهده شده است. ۳۹ درصد، از مواقع باد نمی وزد و در ۶۱ درصد از مواقع دیگر با متوسط سرعت ۳.۷۵ متر بر ثانیه، خواهد وزید. ولی به طور کلی و با در نظر گرفتن مواقعی که باد نمی وزد، میانگین سرعت باد ۲.۲۴ متر بر ثانیه، است. جهت برداری باد در فصل پاییز ۱۱۶.۷۹ درجه نسبت به محور طول ها و اندازه بردار آن ۰.۵ متر بر ثانیه، است. متوسط چگالی توان باد در طول فصل ۳۹.۹۷ وات بر متر مربع، است که در بین سایر فصل ها از کمترین مقدار برخوردار است.

- زمستان: در فصل زمستان باد غالب شمال غربی است. احتمال وزش باد در جهت های شرقی، جنوبی و شرق، شمال شرق بسیار پایین است. بیشترین سرعت وزش باد اتفاق افتاده بین ۲۰ تا ۱۶ متر بر ثانیه، است و ۳۰.۶۷ درصد مواقع به طور کلی باد نمی وزد (سرعت صفر)، همچنین میانگین سرعت باد در حالت کلی در این فصل ۲.۶۴ متر بر ثانیه است. جهت برداری آن نسبت به محور طول ها ۱۴۷.۹۴ درجه و اندازه آن ۱.۱۵ می باشد. چگالی توان باد ۵۰.۴۱ وات بر متر مربع در این فصل، محاسبه شده است که در رده مناطق غیربادخیز قرار می گیرد. همانطور که اشاره شد درصد بالایی از مواقع در بعد از ظهر، باد می وزد بنابراین عمده توان باد قابل استحصال در ساعات بعد از ظهر و حداقل آن در صبح می باشد (ضیائیان، ۱۳۸۲:۶).

۲-۱-۲-۳-۹-۲- رژیم بادهای محلی

ناهمواری ها در جهت گیری و شدت جریان باد تأثیر زیادی دارند. به طوری که اصطکاک ناشی از آنها و همچنین اختلافات حرارتی باعث می شود که سرعت باد در مناطق کوهستانی در نزدیک سطح زمین ۵۰ تا ۳۰ درصد، کاهش یابد. بررسی ها نشان می دهد که در پشت یک مانع افقی طویل و در فواصلی معادل ۱۰ و ۲۰ برابر ارتفاع آن سرعت باد، می تواند به ترتیب ۵۰ و ۲۵ درصد، کاهش یابد. به عبارت دیگر در نزدیک سطح زمین، سرعت باد همیشه کمتر از ارتفاعات بالا می باشد، اما وقتی پوشش زمین ناهموار باشد میزان سرعت باد در ارتفاع خیلی بیشتر از موقعی خواهد بود که سطح یکپارچه و صاف مثل سطح آب باشد. در مناطق ناهموار و کوهستانی، حداکثر سرعت وزش باد در قله ها، خواهد بود و در دره ها و گودال ها باد با سرعت کمتری جریان می یابد، مگر آنکه دره و باد هم جهت باشند. اگرچه یافتن رابطه ای دقیق بین سرعت باد و تغییرات آن با فاصله از زمین به علت تغییر وضع زمین از لحاظ توپوگرافی مشکل است ولی یک رابطه کلی به طور تقریبی، سرعت متوسط باد را در ارتفاعات مختلف بدست می دهد. براین اساس سرعت های نسبی باد برای یک مکان معین می تواند تابعی از ارتفاع بوده و افزایش با توان ۰.۱۷، داشته باشد (Golding 1961). در عین حال باید بدین نکته نیز اشاره نمود که در صورتی که مسیر بادهای عمومی

در تلاقی با جهت ناهمواری ها باشد، ناهمواری ها ممکن است منجر به تغییر جهت و سرعت و رژیم و یا حتی توقف باد گردد. البته این امر نه از این بابت که کوه سدی در برابر باد باشد و باد نتواند از آن رد شود بوده بلکه به واسطه اختلاف فشاری است که ایجاد می نماید. اگر این اختلاف فشار و جریان محلی ناشی از آن در تأیید اختلاف فشار و تقویت باد عمومی باشد، آن را تشدید نموده و اگر در جهت خلاف باشد سبب انحراف یا تضعیف و توقف، می گردد. عامل اصطکاک در برابر بادهای عمومی و قوی تأثیر کمتری دارد و فقط در مجاورت سطح زمین و در داخل دره ها و گودال ها می تواند محسوس باشد (بازرگان، ۳:۱۳۴۶). چنان که اثر ناهمواری در جهت گیری و سرعت باد تا ارتفاع ۱۵۰۰ تا ۹۰۰ متر، بوده و در بالاتر از آن تأثیرش به میزان زیادی تضعیف می گردد. برای تعیین دقیق سرعت باد در ارتفاعات از روابط ریاضی به صورت نظری و یا فرستادن بالن به صورت عملی استفاده می گردد.

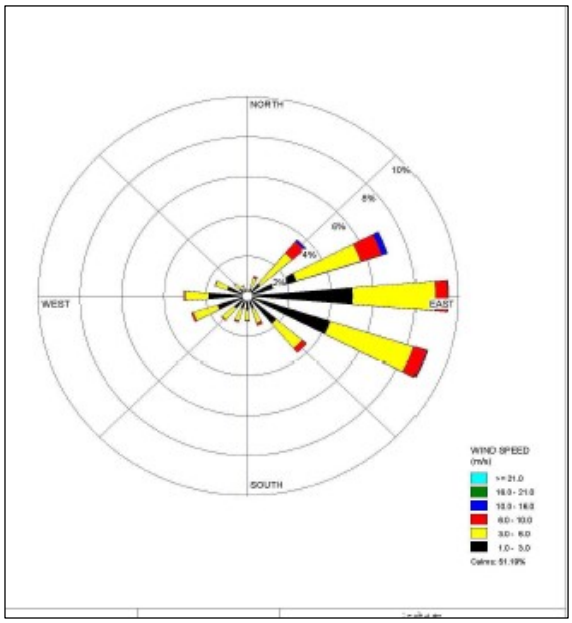
همچنین ناهمواری ها در جهت گیری سرعت باد نیز تأثیر فراوانی داشته و بعضاً منجر به انحراف و یا چرخش جهت مسیر باد و یا حتی باعث کانالیزه شدن جهت باد می شوند. به عبارت دیگر ناهمواری ها بعضاً تعیین کننده مسیر جریان باد و روند آن، می باشند.

متاسفانه به دلیل عدم کثرت ایستگاه هواشناسی در منطقه و همچنین عدم وجود ایستگاه در ارتفاعات، بررسی نقش توپوگرافی منطقه در جهت گیری و سرعت باد صرفاً بر مبنای پارامترهای توپوگرافی و تطبیق آنها با داده های باد ایستگاه سینوپتیک زنجان میسر می باشد. از طرف دیگر ایستگاه های موجود در اطراف منطقه نیز اولاً فاصله زیادی با ایستگاه زنجان داشته، ثانیاً در حد فاصل آنها با ایستگاه مذکور، ویژگی های ارتفاعی به شدت از نظر جهت گیری و ارتفاع، متغیر می باشد.

همانگونه که قبلاً اشاره شد، شهرستان زنجان توسط دو رشته ناهموار، زنجان شمالی و جنوبی که میانگین ارتفاع آنها ۲۵۰۰ تا ۲۰۰۰ متر بوده و در حد فاصل آنها یک دشت میانکوهی با ارتفاع ۲۰۰۰ تا ۱۵۰۰ متر، می باشد، گسترده شده است. به نظر می رسد که وجود ارتفاعات مذکور باعث شده که جریان بادهای شمالی و جنوبی در ورد به منطقه به مقدار زیادی توسط ارتفاعات سد شوند. در صورتی که ورود بادهای غربی و شمال غربی و نیز شرقی و جنوب شرقی تا حد زیادی در منطقه با موانع کمتری مواجه است که آن نیز به دلیل اثر توپوگرافی و تغییر جهت آن عمدتاً به صورت جهت شرقی در منطقه ظاهر می شود. البته ورود بادهای غربی در منطقه بعضاً توسط ارتفاعات اطراف تغییر جهت یافته و نهایتاً باعث ایجاد جهت جنوب غربی می گردد. چنان که بررسی جدول درصد فراوانی باد نشان می دهد که باد شرقی با درصد فراوانی ۱۷.۹ و جنوب شرقی با ۶.۹ درصد در ساع ۳ گرینویچ و ۱۲.۶ و ۱۲.۷ درصد در ساعت ۹ گرینویچ و ۱۰.۷ و ۷.۴ درصد در ساعت ۱۵ گرینویچ را به خود اختصاص داده است. بنابراین با توجه به کوهستانی بودن منطقه می توان به این نتیجه دشت یافت که جهت گیری بادها در بعد کشوری و منطقه ای تا اندازه زیادی از عوارض توپوگرافی تأثیر می پذیرد. چنان که معمولاً جریان باد شمالی به منطقه خیلی کم بوده و در غیر این صورت با وجود این جریان منطقه می توانست از رطوبت بیشتر و بالطبع بارش مناسبی برخوردار باشد. ضمن آنکه دقیقاً چنین شرایطی توسط ارتفاعات جنوبی نیز اعمال می گردد. از طرف دیگر اب توجه به اختلاف ارتفاع نه چندان زیاد بین دو رشته ارتفاعی فوق الذکر با بخش میانی آن به نظر می رسد اختلاف سرعت باد بین سطح زمین و بالای ارتفاعات خیلی زیاد نباشد.

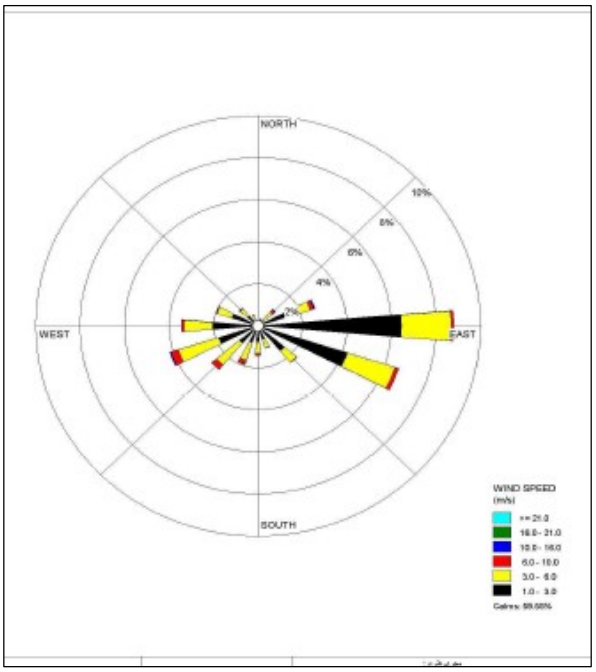
به طور کلی دو باد محلی معروف، «مه و شره» در استان وجود دارد، باد مه از جهت شمال به جنوب در منطقه، حرکت می کند و رطوبت دریای خزر را به این نواحی منتقل کرده موجب برودت و کاسته شدن درجه حرارت، می گردد، دومی باد شره در جهت جنوب غرب و شمال شرق حرکت می کند (حیدری، ۵:۱۳۸۲).

نمودار شماره (۱): گلباد فصل تابستان شهر زنجان

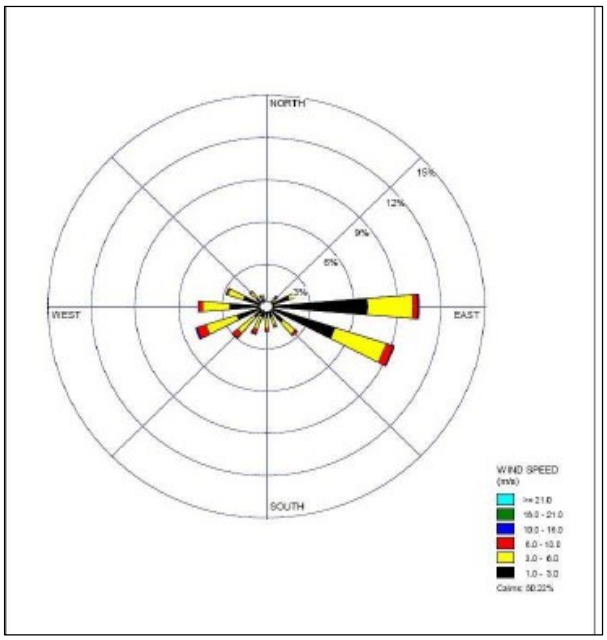
ماخذ: اداره کل هواشناسی استان زنجان، ۱۳۸۶

نمودار شماره (۲): گلباد فصل پاییز شهر زنجان

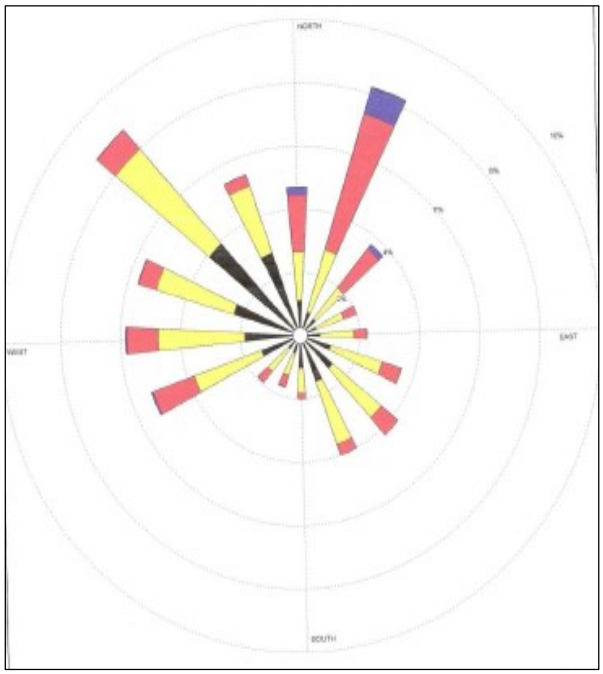
ماخذ: اداره کل هواشناسی استان زنجان، ۱۳۸۶

نمودار شماره (۳): گلباد فصل زمستان شهر زنجان

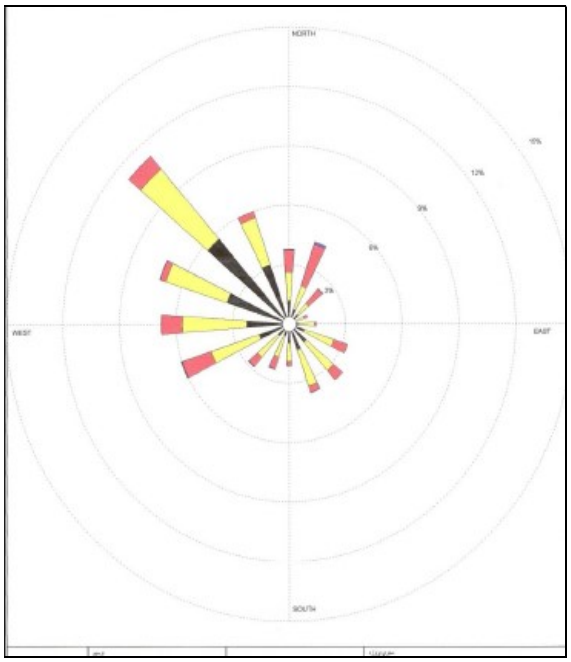
ماخذ: اداره کل هواشناسی استان زنجان، ۱۳۸۶

نمودار شماره (۴): گلباد سالیانه شهر خرمدره

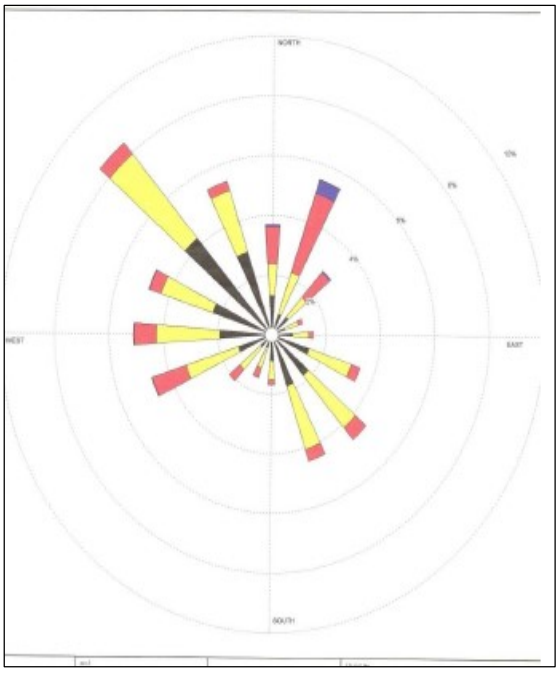
ماخذ: اداره کل هواشناسی استان زنجان، ۱۳۸۶

نمودار شماره (۵): گلباد فصل بهار شهر خرمدره

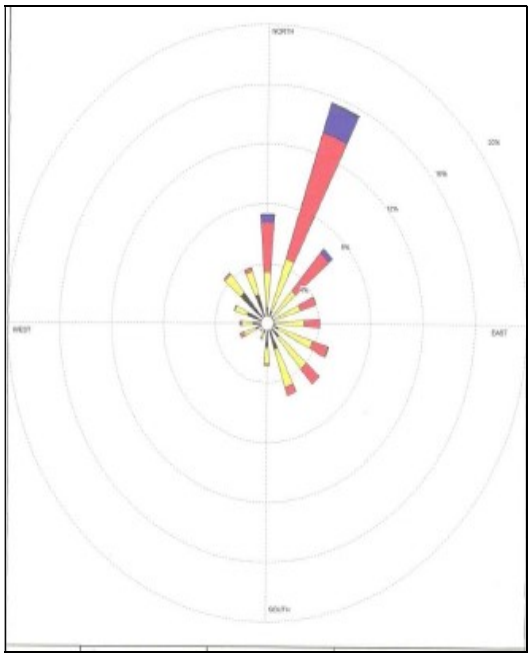
ماخذ: اداره کل هواشناسی استان زنجان، ۱۳۸۶

نمودار شماره (۶): گلباد فصل پاییز شهر خرمدره

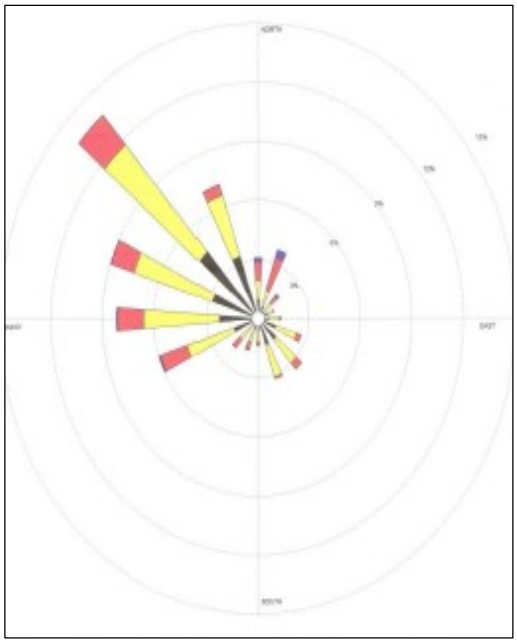
ماخذ: اداره کل هواشناسی استان زنجان، ۱۳۸۶

نمودار شماره (۷): گلباد فصل تابستان شهر خرمدره

ماخذ: اداره کل هواشناسی استان زنجان، ۱۳۸۶

نمودار شماره (۸): گلباد فصل زمستان شهر خرمدره

ماخذ: اداره کل هواشناسی استان زنجان، ۱۳۸۶

۲-۱-۲-۳-۱۰- تحلیل پهنه های اقلیمی

اقلیم، عملکرد ویژگی های غالب یک منطقه در درازمدت می باشد که خود تحت تأثیر عواملی از قبیل، عرض جغرافیایی- دوری و نزدیکی به منابع بزرگ آب-پستی و بلندی- ارتفاع از سطح دریاها و واقع شدن در مسیر جریان های عظیم رطوبتی قرار می گیرد. در استان زنجان با توجه به متوسط بارندگی سالیانه (۴۰۰ تا ۲۰۰ میلیمتر) و متوسط دمای سالیانه (۱۷ تا ۹ درجه سانتیگراد)، اقلیم های بسیار متفاوتی را می توان، مشخص کرد.

اوضاع جوی و شرایط اقلیمی منطقه برحسب پستی و بلندی ها سخت متغیر است. به طور کلی ارتفاعات دارای آب و هوای سردکوهستانی، زمستان های پر برف و سرد و در تابستان معتدل و خشک، می باشد. در این میان دره های قزل اوزن دارای آب و هوای معتدل تر بوده و دارای زمستان های معتدل و تابستان های نسبتاً گرم، است. جلگه های مابین ارتفاعات نظیر جلگه سجاس، منطقه قشلاقات افشار و قسمت سفلای زنجانرود، دارای آب و هوای معتدل تری هستند.

۲-۱-۲-۳-۱۰-۱- طبقه بندی اقلیمی

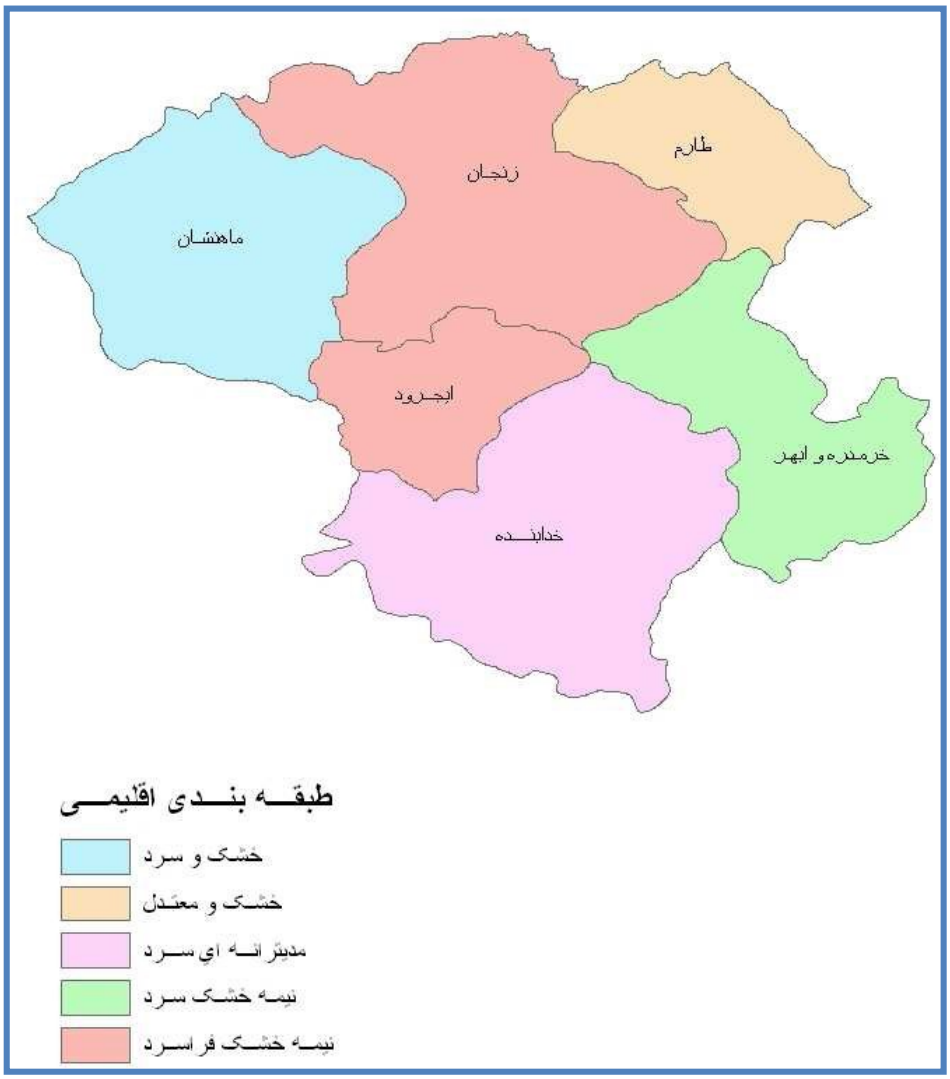
روش های گوناگونی برای طبقه بندی اقلیمی وجود دارد. در این جا روش دومارتن (علیزاده، کمالی و همکاران، ۴:۱۳۷۴)، جهت تعیین اقلیم مناطق مختلف استان انتخاب گردیده و نتایج حاصل از آن براساس محاسبات صورت گرفته در جدول زیر آمده است:

جدول شماره (۲): طبقه بندی اقلیمی براساس روش دومارتن

ردیف	نام ایستگاه	نوع اقلیم
۱	زنجان	نیمه خشک فرا سرد
۲	خرمدره	نیمه خشک سرد
۳	خدابنده	مدیترانه ای سرد
۴	باروت آغاجی	نیمه خشک فرا سرد
۵	فیله خاصه	خشک و سرد
۶	خیرآباد	نیمه خشک فرا سرد
۷	ایجرود	نیمه خشک فرا سرد
۸	طارم	خشک معتدل
۹	ماهنشان	خشک و سرد

ماخذ: اسناد اداره کل هواشناسی استان زنجان

نقشه شماره (۲): طبقه بندی اقلیمی استان زنجان

بنابراین مطبق با جدول فوق پنج نوع اقلیم متفاوت در استان قابل تمایز و تشخیص، هستند. روش دومارتن برای تشخیص این اقلیم ها به کار رفته است و این روش مبتنی بر بارش و دما می باشد. بنابراین تشخیص خشک یا مرطوب بودن یک منطقه براساس بارش آن منطقه صورت می گیرد. به جز منطقه طارم که دارای اقلیم خشک و معتدل، می باشد. وجه مشترک سایر مناطق استان، سرد بودن یا فرا سرد بودن، این نقاط می باشد.

جدول شماره (۳): تقسیمات سیاسی شهرستان سلطانیه

نام شهرستان	نام مرکز شهرستان	نام بخش	نام مرکز بخش	نام دهستان
سلطانیه	سلطانیه	باغ حلی	گوزلدره	گوزلدره
				قره بلاغ
		مرکزی	سنبل آباد	سلطانیه
				سنبل آباد

۲-۱-۳-موقعیت شهرستان سلطانیه

شهرستان سلطانیه یکی از شهرستانهای جدید التاسیس استان زنجان به شمار می رود که در بخش مرکزی استان واقع می باشد. این شهرستان از جنوب به شهرستان ابهر، از غرب به شهرستان ایجرود، از جنوبغربی به شهرستان خدابنده، از شرق به استان قزوین، از شمالشرق به شهرستان طارم و از شمال به شهرستان زنجان محدود می شود. شهرستان سلطانیه متشکل از دو بخش باغ حلی و مرکزی بوده که تعداد ۴۴ آبادی در این شهرستان واقع می باشد. شهر سلطانیه نقطه شهری شهرستان به شمار می رود که در حال حاضر روستای گوزلدره به عنوان مرکز بخش باغ حلی همچنان تحت عنوان نقطه روستایی به شمار می رود.

۲-۱-۴- موقعیت جغرافیایی، نسبی و اداری روستاهای هدف

کل روستاهای هدف در باغ حلی که مورد مطالعه طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی واقع می باشند شامل ۶ روستا بوده که موقعیت هر یک از آنها به شرح ذیل ارائه می شود.

براساس مشخصات جدول زیر روستاهای هدف عمدتاً در حد فاصل طول شرقی ۴۸ درجه و ۲۶ دقیقه الی ۴۸ درجه و ۵۶ دقیقه واقع شده اند که شرق روستا مربوط به روستای خرمدرق به عنوان غربی ترین روستای هدف محسوب می شود. از سوی دیگر بررسی ارتفاع متوسط روستاهای هدف از سطح دریاهای آزاد نشان از آن دارد که غالب روستاهای مورد بررسی در یک منطقه کوهستانی و مرتفع واقع است در این بین روستای خرمدرق با ارتفاع ۲۰۳۸ متر که مرتفع ترین آبادی و روستای خیرآباد با ۱۷۶۸ متر جز آبادی های پایین به شمار می رود.

جدول شماره (۴): موقعیت ریاضی و جغرافیایی دهستان و روستاهای هدف

ردیف	نام روستا	موقعیت جغرافیایی		
		طول جغرافیایی (شرقی)	عرض جغرافیایی (شمالی)	ارتفاع از سطح دریا (متر)
۱	روستای خرمدرق	۴۸ درجه و ۲۶ دقیقه	۳۶ درجه و ۲۶ دقیقه	۲۰۳۸
۲	روستای خیرآباد	۴۸ درجه و ۴۶ دقیقه	۳۶ درجه و ۳۰ دقیقه	۱۷۶۸
۳	روستای ساریجالو	۴۸ درجه و ۴۱ دقیقه	۳۶ درجه و ۲۹ دقیقه	۱۸۱۴
۴	روستای سرخه دیزج	۴۸ درجه و ۵۱ دقیقه	۳۶ درجه و ۳۵ دقیقه	۲۰۳۲
۵	روستای شکورآباد	۴۸ درجه و ۴۰ دقیقه	۳۶ درجه و ۲۶ دقیقه	۱۹۵۳
۶	روستای گوزلدره سفلی	۴۸ درجه و ۴۷ دقیقه	۳۶ درجه و ۲۹ دقیقه	۱۸۹۲
۷	شهر سلطانیه	۴۸ درجه و ۴۷ دقیقه	۳۶ درجه و ۲۶ دقیقه	۱۷۸۷

جدول شماره (۵): موقعیت نسبی دهستان و روستاهای هدف

ردیف	نام روستا	موقعیت سیاسی		موقعیت نسبی						
		بخش	دهستان	شمال	جنوب	مشرق	مغرب	شمالشرقی	شمالغربی	جنوبشرقی	جنوبغربی
۱	روستای خرمدرق	باغ حلی	گوزل دره	سبزدرق و کردناب	معدن سنگ پارز	کردرق	آلاچمن (شهرستان ایجرود)	گوزلدره سفلی	دورمشقان	گوزلدره علیا	دایانلو (ایجرود)
۲	روستای خیرآباد	باغ حلی	قره بلاغ	مرکز تحقیقات کشاورزی استان زنجان	قره بلاغ	المکی	کاکاآباد	نیروگاه سیکل ترکیبی سلطانیه	مشک آباد	-	-
۳	روستای ساریجالو	باغ حلی	گوزل دره	نیماور (زنجان)	شکورآباد	مشک آباد	گولدره سفلی	-	گوالی (زنجان)	سلمان کندی	المکی
۴	روستای سرخه دیزج	باغ حلی	قره بلاغ	-	کاکاآباد	ونونان	نیروگاه سیکل ترکیبی سلطانیه	امیرآباد	مروارید (زنجان)	اقزوج	-
۵	روستای شکورآباد	باغ حلی	گوزل دره	سلمان کندی	ارجین	-	کردرق	ساریجالو	-	عباس آباد	گوزلدره علیا
۶	روستای گوزلدره سفلی	باغ حلی	گوزل دره	گوالی (زنجان)	سلمان کندی	ساریجالو	سیزدرق	نیماور (زنجان)	کردناب	-	کردرق

۲-۱-۵- موقعیت ارتباطی

جاده ارتباطی زنجان- خرمدره یکی از محورهای مهمی است که در سطح منطقه جریان دارد که از بین روستاهای هدف تنها روستای خیرآباد در امتداد این محور واقع می باشد و بقیه روستا معمولاً از راههای درجه دو و سه که عمدتاً به عنوان محورهایی که جز راههای بین روستایی محسوب می شوند، برخوردار هستند. تصاویر زیر موقعیت ارتباطی روستاهای هدف را نشان می دهد.

تصویر شماره (۴): موقعیت ارتباطی روستای خرمدرق

تصویر شماره (۵): موقعیت ارتباطی روستای خیرآباد

تصویر شماره (۶): موقعیت ارتباطی روستای ساریجالو

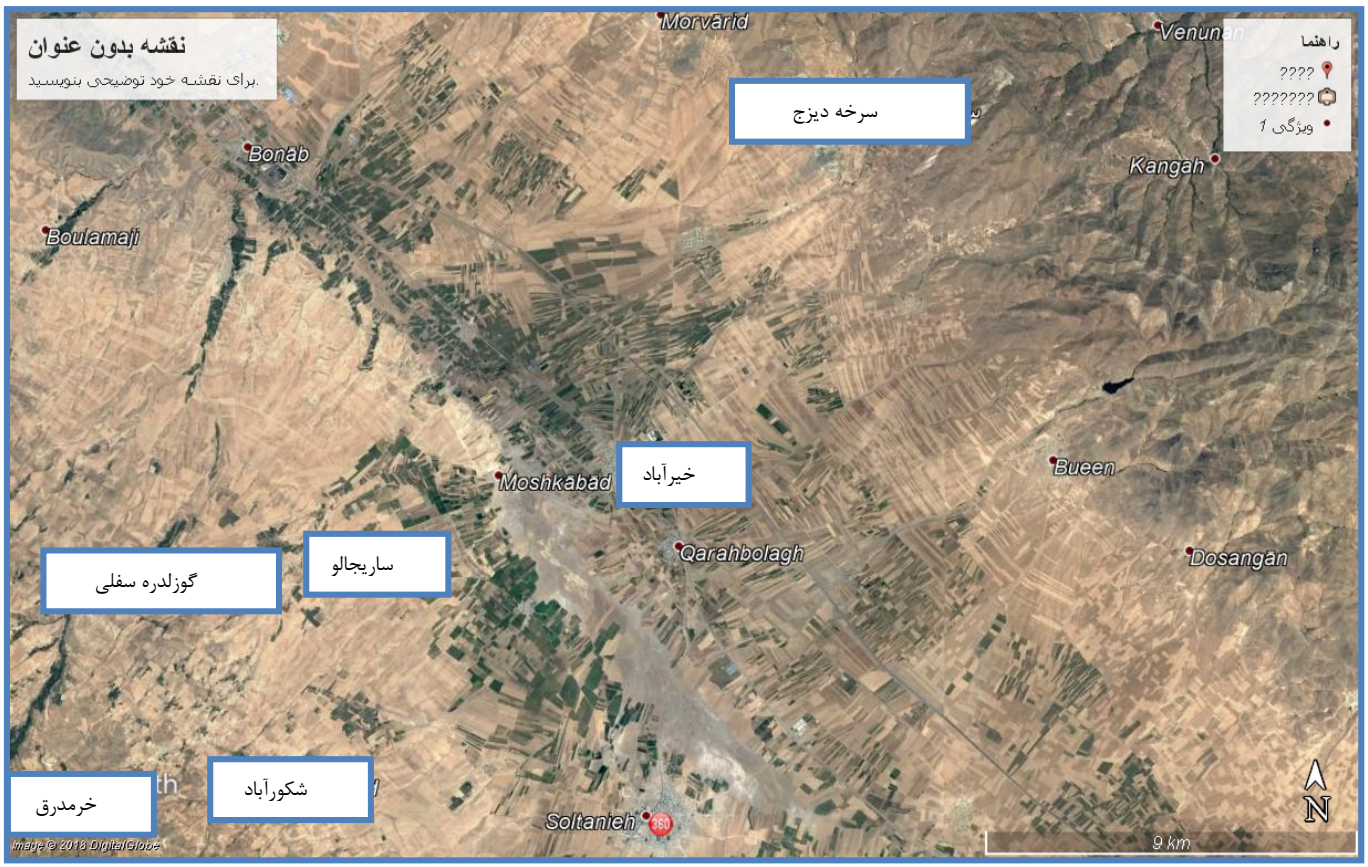
تصویر شماره (۷): موقعیت ارتباطی روستای شکورآباد

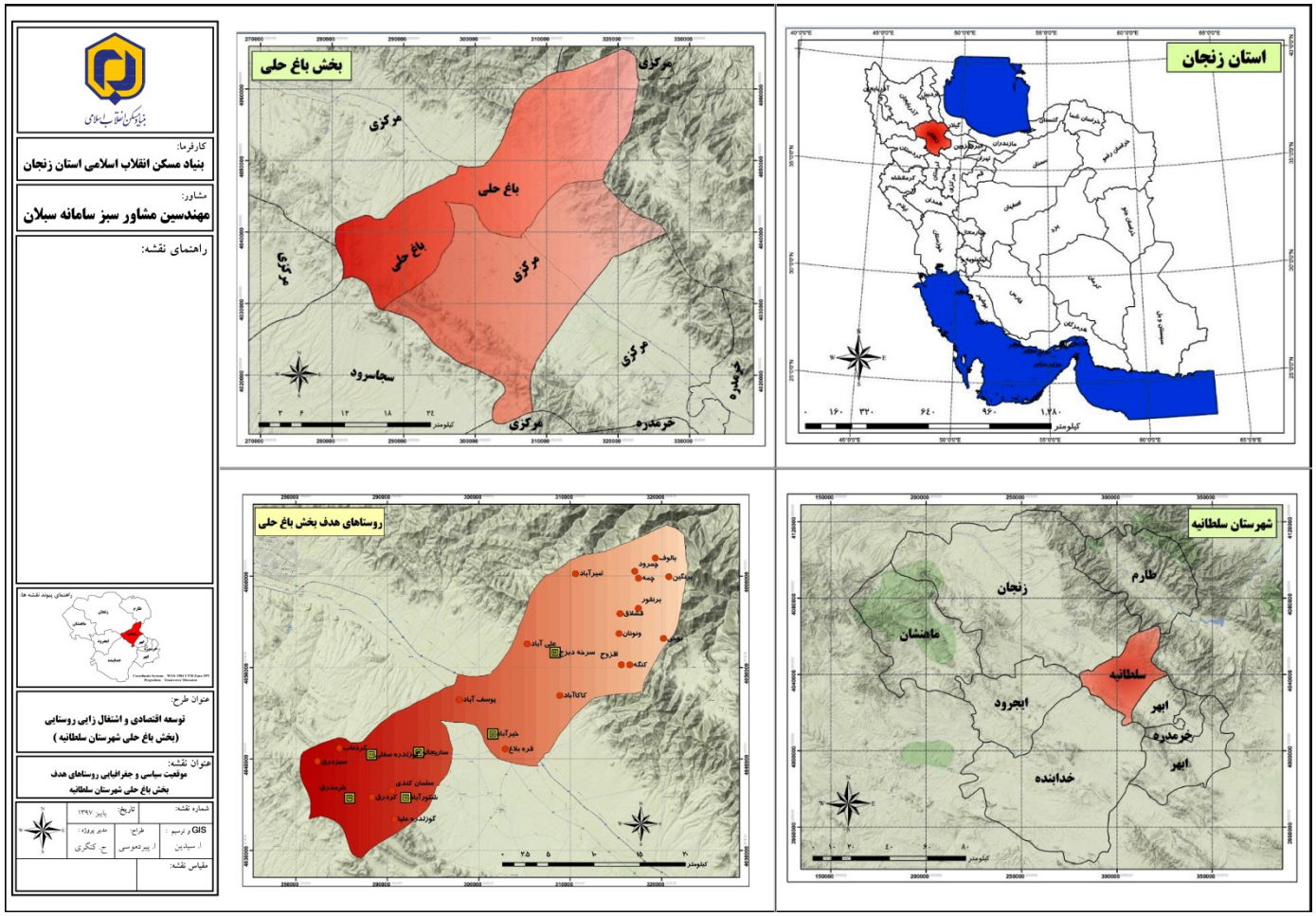
تصویر شماره (۸): موقعیت ارتباطی روستای گوزلدره سفلی

تصویر شماره (۹): عکس هوایی منطقه مورد مطالعه

نقشه شماره (۳): موقعیت سیاسی روستاهای هدف

۲-۲- توصیف، تحلیل و تبیین اسناد بالادستی و ارزیابی طرح ها و برنامه های اجرا شده و در حال انجام مرتبط با موضوع و مکان برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستاها به تفکیک بخش و روستاهای مورد مطالعه

بررسی و شناخت سیاستها و برنامه های پیشنهادی در طرح های فرادست به عنوان سندی مصوب است که می توانند در برنامه ریزی و ارائه طرح برای روستاهای توسعه اقتصادی مورد توجه واقع شوند. بخشی از طرح های فرادست مورد مطالعه تحت عنوان سیاستهای کلی است که به ارائه راهبردهای لازم در این خصوص می تواند طرح را یاری نماید و در مقابل طرح های مصوبی هستند که علاوه بر ارائه راهبرد و برنامه، اهداف خاصی از جمله پیشنهاد پروژه را در سطح استان، شهرستان و بخش پرداخته اند. بنابراین طرح های فرادستی که در این بخش مورد مطالعه واقع خواهند شد عبارتند از:

۱- طرح های راهبردی و سیاستگذاری شامل:

الف) جهت گیری های ملی آمایش سرزمین

ب) مجموعه اسناد توسعه (اسناد پایه) سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ ه .ش

ج) مجموعه اسناد توسعه (اسناد پایه) سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون جمهوری اسلامی ایران

د) سیاست های کلی برنامه پنج ساله ششم توسعه

ه) مجموعه اسناد توسعه (اسناد پایه) نظریه پایه توسعه استان زنجان

و) مجموعه اسناد توسعه (اسناد پایه) سند ملی توسعه استان زنجان

ی) اقتصاد مقاومتی

۲- طرح های محلی و استانی شامل:

الف) طرح آمایش استان زنجان

ب) طرح جامع توسعه و عمران ناحیه ابهر

۲-۲-۱- طرح های راهبردی و سیاستگذاری

طرح های راهبردی و سیاست گذاری به مجموعه ایی از راهبردهای کلی توسعه را شامل می شوند که می توانند در مناطق مختلف و در تهیه طرح های مطالعاتی و عملیاتی مورد توجه واقع شوندکه اهم این طرح ها به قرار زیر می باشند:

۲-۲-۱-۱- جهت گیری های ملی آمایش سرزمین

آمایش سرزمین برنامه ای بلند مدت برای سازماندهی بهینه زندگی انسان و فعالیت های او در فضای جغرافیایی است و یکی از اسناد پایه نیل به توسعه پایدار و در برگیرنده مجموعه اهداف، راهبردها، سیاست ها و برنامه های اجرایی است که توسط بخش دولتی، خصوصی و تعاونی در ابعاد مختلف طبیعی، انسان، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی مطابق با جهت گیری های کلان ملی انجام می گیرد. به همین منظور جهت تهیه طرح های آمایش سرزمین از سوی شورایعالی آمایش سرزمین کشور جهت گیری ملی آمایش سرزمین در جلسه مورخه ۹۶/۷/۲ به استناد ماده

۳۲ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه مورد تصویب قرار گرفت. در واقع جهت گیری ملی منجر به تحقق تصویر دراز مدت سازمان فضایی مطلوب توسعه می گردد. از آنجا که این تصویر، بازتاب سرزمینی چشم انداز توسعه ملی، در چارچوب اصول آمایش سرزمین می باشد، لذا این سند نقشی بسیار مهم و تاثیرگذار در تحقق اهداف چشم انداز ایفا می نماید.

با در نظر گرفتن سیاست های کلی آمایش سرزمین ابلاغیه مقام معظم رهبری مبنی بر تعامل و همکاری با کشورهای منطقه و جهان به ویژه حوزه تمدن ایرانی– اسلامی با تقویت نقش آفرینی سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و امنیتی کشور در جهت منافع ملی یا مشترک و همچنین روند روبه افزایش تغییرات اقلیمی و بطور کلی تحولات گسترده ای که طی ده سال گذشته در سطوح ملی و بین المللی اتفاق افتاده است، لزوم بازنگری در اولین سند ضوابط ملی آمایش (مصوب سال ۱۳۸۳) مطرح گردید. این بازنگری نه تنها شامل مضامین ضوابط می باشد، بلکه ساختار، روش ها و رویه های تدوین آنها را نیز در بر می گیرد. خاطر نشان می سازد رعایت مولفه های چهارگانه آمایش سرزمین یعنی جامع نگری، کل گرایی، دور اندیشی و توان مطرح بوده و از ورود به مفاهیم جزئی تر و نتیجه گیری های مکانی خارج از حیطه آمایش، اجتناب شده است.

فرازهای این سند مجموعه ای از بایدها و نبایدها است که الگوی اسکان جمعیت، ساختار فضایی فعالیت ها و چگونگی شکل بندی، بسط و گسترش شبکه های زیر بنایی را متناسب با اهداف و الزامات اسناد پایه مذکور، تبیین می نماید از این رو مراعات آنها در تمامی مداخلات فضایی بخش دولتی و خصوصی الزامی می باشد. از آنجا که این سند در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، فضایی و کالبدی و... مورد تصویب و تایید قرار گرفته در ذیل با توجه به اهداف طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی و طرح توسعه پایدار منظومه روستایی مواردی که مرتبط با آن می باشد آورده می شود.

- **جهت گیری اقتصادی:**

موارد زیر در سند جهت گیری ملی آمایش سرزمین در راستای توسعه و بالندگی اقتصادی و پیشرفت و اقتدار همه جانبه و پایدار کشور، تحقق اهداف سند چشم انداز ایران ۱۴۰۴ و نیل به سازمان فضایی مطلوب و مناسب کشور در چارچوب اصول هشت گانه آمایش سرزمین (کارایی و بازدهی اقتصادی، وحدت و یکپارچگی سرزمین، گسترش عدالت اجتماعی و تعادل منطقه ایی، حفاظت محیط زیست و احیای منابع طبیعی، حفظ هویت اسلامی- ایرانی و حراست از میراث فرهنگی، تسهیل و تنظیم روابط درونی و بیرونی اقتصاد کشور و رفع محرومیت ها به خصوص در مناطق روستایی کشور و ملاحظات امنیتی، دفاعی و پدافند غیر عامل) مشتمل بر موارد زیر است:

۱- رعایت تناسب بین نیازهای استقرار فعالیت در یک قلمرو با امکانات و قابلیت های آن و رعایت مقیاس مناسب اقتصادی برای فعالیت در یک مکان با توجه به ظرفیت و کشش بازارهای داخلی و خارجی

۲- افزایش همگرایی و تقویت هویت ملی در طراحی و اجرای طرح های ملی و منطقه ای و تخصصی شدن عملکرد اقتصادی براساس قابلیت ها و مزیت های نسبی مناطق برای تقویت وابستگی های متقابل منطقه ای و یکپارچگی ملی و پرهیز از تنوع و گسترش همه نوع فعالیت ها در یک قلمرو جغرافیایی

۳- هماهنگ سازی، انتظام بخشی و کنترل اقدامات و فرآیندهای توسعه ای بخش های مختلف اقتصادی

۴- بسترسازی، انجام ترتیبات نهادی و فراهم سازی الزامات مورد نیاز در قلمروهای سرزمینی به منظور ارتقا سرمایه های اجتماعی، توسعه سرمایه های انسانی و پرورش انسان های باانگیزه، شاداب، متدین، وطن دوست، جمع گرا، نظم پذیر و قانون گرا به عنوان مهمترین ارکان توسعه

۵- توزیع مناسب جمعیت و فعالیتهای اقتصادی در قلمرو سرزمین در راستای ایجاد تعادل بیشتر بین نیمه غربی و شمالغربی کشور و نیمه شرق و جنوب شرقی بر مبنای کارایی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی و استفاده از ظرفیت ها

- **جهت گیری فضایی و توزیع جمعیت (شبکه سکونتگاهی):**

۱- ایجاد زمینه های لازم برای استقرار جمعیت در نواحی مستعد از طریق فراهم ساختن زیرساخت ها و تأسیسات مورد نیاز و افزایش سرمایه گذاری های اقتصادی به ویژه صنعتی و خدمات عمومی

۲- ساماندهی و هدایت هدفمند جریان های مهاجرت در راستای استراتژی توزیع جمعیت و فعالیت در سرزمین از طریق:

- زمینه سازی به منظور تحول در اقتصاد روستاها و بازگرداندن رونق به اقتصاد روستایی (کشاورزی، دامداری، صنایع دستی و...) در چارچوب مقتضیات و مزیت های محلی

- تشویق سرمایه گذاری در طرح های اشتغالزا، توسعه ارائه خدمات عمومی و ارائه مشوق ها و تسهیلات متناسب با مقتضیات محلی در روستاها و شهرهای کوچک به منظور ماندگاری جمعیت در شهرهای کوچک و نواحی روستایی و کاهش روند مهارجت به کلانشهرها و شهرهای پرتراکم

۳- سازماندهی شبکه سکونتگاهی کشور با هدف ارتقا بهره وری از سرزمین با ملاحظات زیست محیطی و کاهش مشکلات و چالش های موجود

۴- تقویت و سازماندهی سکونتگاه ها و عرصه های روستایی با هدف حفظ ارتباط پویا و سازنده بین نواحی شهری و روستایی و تقویت زنجیره های ارزش با تأکید بر استقرار صنایع کوچک و اشتغالزا

۵- انتظام بخشی به فرآیندها و رویه های تبدیل و الحاق سکونتگاه های روستایی به شهر با هدف ماندگاری جمعیت مولد در روستاها و حفظ و بهره وری از اراضی قابل کشت

۶- تقویت زمینه های اسکان جمعیت بیشتر و گسترش فعالیت های اقتصادی در جزایر خلیج فارس با تأکید بر تقسیم کار متناسب با ظرفیت ها و توان محیطی، بازآرایی تعاملات با قلمروهای خشکی مجاور و تمهید ترتیبات توسعه پایدار و متوازن در آنها به ویژه در جزایر راهبردی

- **جهت گیری سازمان فضایی مطلوب:**

۱- ممنوعیت تغییر کاربری زمین خارج از برنامه ها و طرح های مصوب و مغایر با ملاحظات زیست محیطی از طریق اتخاذ تدابیر، ضوابط و مقررات و ساز و کارهای نظارتی موثر و کارآمد و بازنگری ضوابط و معیارهای تغییر کاربری اراضی متناسب با ویژگی های بوم شناختی هر قلمرو

۲- توسعه و تجهیز محورهای اصلی ارتباطی کشور در کریدورهای حمل و نقل بین المللی (جاده ای) شمال- جنوب و شرقی- غربی کشور با تأکید بر تمرکززدایی از تهران، با اولویت مسیرهای منتهی به دروازه های اقتصادی آبی و زمینی کشور

۳- توسعه زیرساخت های ارتباطی و خدماتی گردشگری با هدف تسهیل دسترسی و استفاده از اماکن، ابنیه و محوطه های باارزش تاریخی ثبت جهانی و ثبت ملی شده و قطب ها و مناطق نمونه گردشگری (از جنبه میراث فرهنگی و طبیعی)

- **جهت گیری حفاظت زیست محیطی:**

۱- تنوع بخشی در منابع تولید انرژی و افزایش سهم انرژی های تجدیدپذیر (به ویژه بادی و خورشیدی) در تولید و تأمین بهینه انرژی هر منطقه از کشور متناسب با ظرفیت هر منطقه

۲- اعمال مدیریت یکپارچه بر منابع آب

۳- ممنوعیت برداشت بی رویه و ناپایدار از منابع آب های زیرزمینی و سطحی کشور

۴- رعایت نیازهای پایه زیست محیطی رودخانه ها، تالاب ها، دریاچه ها، براساس میزان تجدیدشوندگی آب و ظرفیت قابل تحمل حوضه های آبریز در مهار و کنترل آب های سطحی کشور

۵- توجه به محدودیت منابع آب در جانمایی و استقرار فعالیت های اقتصادی آب بر در قلمروهای مختلف کشور

۶- بازنگری و تجدیدنظر در تخصیص آب از سدها به نفع تقویت مخازن دریاچه ها و تالاب ها در پایین دست و حفظ حقابه های زیست محیطی رودخانه ها و تالاب ها

۷- کاهش نسبت حجم آب مصرفی کل کشور به حجم منابع آب تجدیدشونده متناسب با ظرفیت هر منطقه

۸- استفاده بهینه از دیپلماسی به منظور تأمین و تضمین پایداری دریافت آب از منابع برون مرزی با نلاحظه فرصت ها و تهدیدهای ژئوپلیتیکی

۹- ایجاد تناسب و هماهنگی در اجرای طرح های سد، آبخیزداری، آبخوانداری و شبکه های آبیاری و زهکشی پایین دست

۱۰- الزام به رعایت ملاحظات زیست محیطی (توان اکولوژیک و ظرفیت تحمل محیط زیست) در استقرار فعالیت های توسعه ای در پهنه سرزمین

- **جهت گیری توسعه اقتصاد کشاورزی:**

۱- سازماندهی بخش کشاورزی در پهنه سرزمین به منظور ایجاد تحول متناسب با مقتضیات اقلیمی، ارتقا بهره وری و تأمین امنیت غذایی

۲- تدوین الگوهای بهینه کشت در دشت ها (واحدهای هیدرولوژیکی) با تأکید بر ارزش اقتصادی آب

۳- ارتقا بهره وری آب و بکارگیری روش های مناسب آبیاری متناسب با شرایط اقلیمی و منطقه ای در راستای صرفه جویی و استفاده بهینه از منابع آب با توجه به محدودیت های ناشی از تغییرات آب و هوایی

۴- حفاظت، پیشگیری و کاهش آلودگی و فرسایش خاک و تغذیه آبخوان ها با اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوان داری در حوضه های آبخیز کشور

۵- محدودیت کشت محصولات با نیاز آبی بالا در فضاهای باز و جایگزینی در موارد ممکن از طریق کشت گلخانه ای
۶- ایجاد و توسعه مجتمع های کشت و صنعت متناسب با قابلیت های قلمروهای مختلف کشور
۷- ساماندهی روابط بین بخش کشاورزی و صنعت متناسب با نیازهای پسین و پیشین بخش کشاورزی و مقتضیات سرزمینی

- **جهت گیری توسعه و حفظ منابع طبیعی:**

۱- توسعه، حفاظت و احیا جنگل ها و مراتع کشور
۲- حفاظت از تنوع زیستی و حفظ ذخایر ژنتیکی و زمینه سازی برای بهره مندی جوامع محلی از آن در زمینه هایی مانند گردشگری طبیعی

- **جهت گیری توسعه صنعتی:**

۱- ساماندهی مجتمع های صنعتی اعم ازب شهرک ها و نواحی صنعتی در پهنه سرزمین متناسب با مقتضیات و ظرفیت های هر یک از قلمروهای جغرافیایی
۲- استقرار صنایع فرآوری اولیه منابع معدنی در جوار ذخائر معدنی، استقرار صنایع واسطه ای و سرمایه ای در مکان مناسب و استقرار صنایع مصرفی متناسب با موقعیت مکانی بازارهای نهاده و محصول
۳- توسعه صنایع مبتنی بر فناوری های نوین و برتر در مراکز راهبردی ۹ گانه براساس مزیت های نسبی و رقابتی
۴- عدم استقرار صنایع پرخطر (مطابق تعاریف شورایعالی امنیت ملی) در محدوده سکونتگاهها و رعایت حریم های ایمنی و امنیتی مورد نیاز

- **جهت گیری توسعه علمی و فن آوری:**

۱- توزیع جغرافیایی و ساماندهی دانشگاه ها و مراکز آموزشی و پژوهشی در سطح کشور و جذب دانشجوی آنها براساس مقتضایت و اولویت های توسعه ملی، منطقه ای و استانی و کارویژه های هر منطقه
۲- طراحی و ساخت فضاهای تربیت متناسب با اقتضائات برنامه درسی، استاندارهای تربیتی، تحولات جمعیتی، اصول شهرسازی و معماری و شرایط اقلیمی
۳- مأموریت گرا شدن دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی متناسب با فعالیت های محل استقرار و حوزه عملکردی آن در سطوح بین المللی، ملی، منطقه ای و استانی

۲-۲-۱-۲- سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ ه .ش

سند چشم انداز بیست ساله ۱۴۰۴ یکی از جمله اسناد راهبردی است که در آن به تحقق اسناد توسعه مطلوب در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فضایی، فرهنگی و... پرداخته شده است. ویژگیهای زیر جزء مهم ترین رکن اهداف سند چشم انداز توسعه را شامل می شود.

۱- توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود، متکی بر اصول اخلاقی و ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان ها و بهره مندی از امنیت اجتماعی و قضایی

۲- برخوردار از دانش پیشرفته، توان در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی

۳- امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت

۴- برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب

۵- فعال، مسئولیت پذیر، ایثارگر، مومن، رضایتمند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن

۶- دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقا نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل

۷- الهام بخش، فعال و موثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه های امام خمینی (ره)

۸- دارای تعامل سازنده و موثر با جهان براساس اصول عزت، حکمت و مصلحت

از آنجا که توسعه روستایی جزء هدف مهم در طرح منظومه های روستایی و طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی است در نتیجه موارد مرتبط در سند چشم انداز در ارتباط با روستا به شرح ذیل آورده می شود.

- **ملاحظات آمایش سرزمین شامل:**

۱-ملاحظات امنیتی و دفاعی

۲-کارایی و بازدهی اقتصادی

۳-وحدت و یکپارچگی سرزمین

۴-گسترش عدالت اجتماعی و تعادلهای منطقه ای

۵-حفظ محیط زیست و احیاء منابع طبیعی

۶-تسهیل روابط درونی و بیرونی اقتصاد کشور

۷-رفع محرومیت ها خصوصاً در مناطق روستایی کشور

- **ملاحظات مناطق روستایی:**

۱- هویت بخشی به سیمای شهر و روستا

۲- ارتقا سطح درآمد و زندگی روستاییان و کشاورزان و رفع فقر، با تقویت زیر ساختهای مناسب تولید و تنوع بخشی و گسترش فعالیتهای مکمل به ویژه صنایع تبدیلی و کوچک و خدمات نوین، باتاکید بر اصلاح نظام قیمت گذاری محصولات

۳- تامین امنیت غذایی کشور با تکیه بر تولید از منابع داخلی و تاکید بر خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی

۲-۲-۱-۳- سیاست های کلی برنامه پنج ساله ششم توسعه

برنامه ششم توسعه که در مورخه ۱۳۹۴/۴/۹ ابلاغ گردیده در امور مختلف اهداف گوناگونی را پیگیری و مدنظر خواهد داشت که از جمله آنها می توان به موارد زیر اشاره نمود.

- **امور اقتصادی:**

۱- رشد اقتصادی شتابان و پایدار و اشتغالزا به گونه ای که با بسیج همه امکانات و ظرفیت های کشور، متوسط رشد ۸ درصد در طول برنامه محقق شود.

۲- بهبود مستمر فضای کسب و کار و تقویت ساختار رقابتی و رقابت پذیری بازارها

۳- مشارکت و بهره گیری مناسب از ظرفیت نهادهای عمومی غیردولتی با ایفای نقش ملی و فراملی آن ها در تحقق اقتصاد مقاومتی

۴- توسعه پیوندهای اقتصادی و تجاری متقابل و شبکه ای کشور به ویژه با کشورهای منطقه آسیای جنوب غربی، تبدیل شدن به قطب تجاری و ترانزیتی و انعقاد پیمان های پولی دو و چند جانبه با کشورهای طرف تجارت

۵- گسترش و تعمیق نظام جامع تأمین مالی و ابزارهای آن (بازار پول، بازار سرمایه و بیمه ها) با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی و افزایش سهم موثر بازار سرمایه در جهت توسعه سرمایه گذاری و ثبات و پایداری و کاهش خطرپذیری فعالیت های تجاری و اقتصادی کشور با تأکید بر ارتقا شفافیت و سلامت نظام مالی

۶- تأمین مالی فعالیت های خرد و متوسط به وسیله نظام بانکی

۷- ارتقا کیفی و کمی نظام جامع صنعت بیمه و ابزارهای آن (بازارهای رقابتی، بیمه اتکایی و...) با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی به منظور توسعه سرمایه گذاری و ثبات و پایداری و کاهش خطرپذیری فعالیت های تجاری و اقتصادی کشور.

۸- جذب سرمایه ایرانیان خارج از کشور و سرمایه گذاران خارجی با ایجاد انگیزه و مشوق های لازم

۹- اعمال نظارت کامل و فراگیر بانک مرکزی بر بازار و مؤسسات پولی، بانکی و اعتباری و ساماندهی مؤسسات و بازارهای غیرمتشکل پولی و مالی در جهت ارتقاء شفافیت و سلامت و کاهش نسبتِ مطالبات غیرجاری به تسهیلات

۱۰- تغییر نگاه به نفت و گاز و درآمدهای حاصل از آن، از منبع تأمین بودجه عمومی به «منابع و سرمایه های زاینده اقتصادی» و دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود و واریز سالانه 30 درصد از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و خالص صادرات گاز به صندوق توسعه ملی و افزایش حداقل ۲ واحد درصد سالیانه به آن

۱-۱۰- استقلال مدیریت حساب ها از بانک مرکزی

۲-۱۰- ارائه تسهیلات از منابع صندوق توسعه ملی به بخش های غیردولتی به صورت ارزی

۳-۱۰- استقلال مصارف صندوق توسعه ملی از تکالیف بودجه ای و قوانین عادی

۴-۱۰- سپرده گذاری ارزی حداکثر ۲۰ درصد از منابع ورودی صندوق، نزد بانک های عامل در قبال اخذ خط اعتباری ریالی از بانک های مذکور برای ارائه تسهیلات ریالی به بخش کشاورزی، صنایع کوچک و متوسط و تعاونی با معرفی صندوق توسعه ملی

۱۱- تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و کاهش شدت انرژی

۱۲- حمایت از تأسیس شرکت های غیردولتی برای سرمایه گذاری در فعالیت های اکتشاف (نه مالکیت)، بهره برداری و توسعه میادین نفت و گاز کشور به ویژه میادین مشترک در چارچوب سیاست های کلی اصل ۴۴

۱۳- افزایش سهم انرژی های تجدیدپذیر و نوین و گسترش نیروگاه های پراکنده و کوچک مقیاس

۱۴- تحقق کامل هدفمندسازی یارانه ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص های عدالت اجتماعی

۱۵- واگذاری طرح های جمع آوری، مهار، کنترل و بهره برداری از گازهای همراه تولید در کلیه میادین نفت و تأسیسات صنعت نفت به مردم

۱۶- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (بر اساس شاخص شدت مصرف انرژی)

۱۷- دانش بنیان نمودن صنایع بالادستی و پایین دستی نفت و گاز با تأسیس و تقویت شرکت های دانش بنیان برای طراحی، مهندسی، ساخت، نصب تجهیزات و انتقال فناوری به منظور افزایش خودکفایی

۱۸- افزایش مستمر ضریب بازیافت و برداشت نهایی از مخازن و چاه های نفت و گاز

۱۹- تقسیم کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور با رعایت الزامات آن در چارچوب سیاست های کلی مربوط، به منظور افزایش تولید ثروت ملی و حمایت دولت از سرمایه گذاری در مناطق کمتر توسعه یافته و روستایی

۲۰- اتخاذ برنامه ها و اقدامات اجرایی جهت توسعه روستایی کشور برای تثبیت جمعیت و تشویق مهاجرت به مناطق روستایی و عشایری (کانون تولید و ارزش آفرینی) با برنامه ریزی و مدیریت بهینه در سطح ملی، منطقه ای و محلی، تعیین سهم واقعی در توزیع منابع و ارتقاء شأن و منزلت اجتماعی، ایجاد فرصت های جدید اقتصادی و حمایت های ویژه از فعالیت های کارآفرینی و اشتغال زایی مزیت دار بومی و مقاوم سازی تأسیسات و زیرساخت ها و اماکن روستایی با تأکید بر بند ۹ سیاست های کلی کشاورزی

۲۱- توسعه اقتصاد دریایی جنوب کشور در محور چابهار- خرمشهر با تأکید بر سواحل مکران

۲۲- برنامه ریزی برای دستیابی به ضریب جینی ۰.۴۳

۲۳- توسعه بازارهای دریایی و ایجاد مناطق مهم اقتصادی در زمینه های دارای مزیت

۲۴- اولویت بخش ریلی در توسعه حمل و نقل و ایجاد مزیت رقابتی برای آن

۲۵- توسعه حمل و نقل ریلی باری با اولویت تجهیز شبکه و پایانه های باری و اتصال شبکه به مراکز بزرگ اقتصادی، تجاری و صنعتی و مبادی ورودی و خروجی مهم کشور و شبکه های ریلی منطقه ای و جهانی به ویژه کریدور شمال جنوب با هدف توسعه صادرات و ترانزیت بار

۲۶- افزایش نرخ رشد ارزش افزوده بخش های صنعت، معدن و صنایع معدنی و افزایش صادرات محصولات آن با اجرای سیاست های کلی صنعت و معدن

۲۷- دانش بنیان نمودن شیوه تولید و محصولات صنعتی و خدمات وابسته به آن، نشان سازی تجاری و تقویت حضور در بازارهای منطقه و جهان

۲۸- اولویت دادن به حوزه های راهبردی صنعتی (از قبیل صنایع نفت، گاز، پتروشیمی، حمل ونقل، موادپیشرفته، ساختمان، فناوری اطلاعات و ارتباطات، هوافضا، دریا، آب و کشاورزی) و افزایش ضریب نفوذ فناوری های پیشرفته در آن ها

۲۹- اولویت دادن به تأمین مواد مورد نیاز صنایع داخلی کشور با تأکید بر تکمیل ظرفیت زنجیره ارزش افزوده مواد معدنی و اجرای بند 3 سیاست های کلی معدن

۳۰- تدوین و اجرای سند جامع و نقشه راه تحول نظام استانداردسازی کشور و مدیریت کیفیت

۳۱- استقرار نظام جامع و کارآمد آمار و اطلاعات کشور

- **نظریه پایه توسعه استان زنجان:**

۱- توسعه بخش صنعت و ایجاد خوشه های صنعتی با تأکید بر صنایع متالوژی و ذوب فلزات، قطعه سازی و ماشین آلات، صنایع شیمیایی و پتروشیمی، صنایع نساجی و گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی

۲- گسترش و بهره برداری از مواد معدنی و توسعه واحدهای صنعتی فرآوری آن با توجه به قابلیت های استان در زمینه مواد معدنی شیمیایی با تأکید بر معادن سرب، روی و مس

۳- توسعه کشاورزی با بهره برداری از پتانسیل منابع آب، خاک، اقلیم و ارتقا سطح فناوری و نوین سازی ساختار بخش در استان با اولویت زیربخش باغداری (با تأکید بر محصولاتی نظیر زیتون و میوه های سردسیری) و زراعت (با تأکید بر نباتات علوفه ای) و توسعه دامپروری صنعتی، زراعت چوب

۴- حفاظت و بهره برداری متعادل و اقتصادی از منابع آبهای زیرزمینی، مهار و بهره برداری مناسب از جریان های سطحی (دایمی و فصلی) در چارچوب راهبردهای ملی توزیع منابع آب

۵- ایجاد و توسعه امکانات و خدمات نوین بازرگانی با توجه به چشم انداز توسعه صنعتی آن به منظور بهره گیری از مزیت های تولیدی و فضایی

۶- توسعه و ارتقا بخش خدمات برتر در زمینه مهندسان مشاور و پیمانکاران، حسابرسان، مشاوران حقوقی، موسسات بازاریابی، مالی (بیمه و بانکداری) و بازارهای سرمایه به منظور پشتیبانی از فرآیند توسعه استان

۷- حفظ و احیا آثار تاریخی، ایجاد و توسعه زیر ساخت های گردشگری، تجهیز کانون های تفریحی- سیاحتی در عرصه های گردشگری استان متناسب با سطح عملکرد ملی و فراملی و توسعه کیفی هنرهای سنتی و صنایع دستی

۸- توسعه زیرساخت ها و شبکه های حمل و نقل برای تسهیل ارتباطات فراملی، با توجه به قرارگیری در مسیر کریدور اصلی حمل و نقل و گسترش پیوندهای اقتصادی درون استانی و بین استانی

۹- گسترش و تجهیز شبکه های توزیع انرژی متناسب با موقعیت فضایی استان در شمالغرب و پراکندگی جمعیت و فعالیت در سطح استان

۱۰- ایجاد و توسعه زیرساخت های ارتباطی و اطلاعاتی و کاربردی فناوری اطلاعات و ارتباطات

۱۱- توسعه فعالیتهای آموزشی و تحقیقاتی مراکز آموزش عالی استان با هدف تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز در سطح ملی در گروه علوم پایه و تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز با توجه به چشم انداز فعالیتهای تخصصی و نقش استان در تمرکززدایی از تهران در سایر رشته ها

۱۲- توسعه فعالیتهای دانش پایه از طریق ساماندهی مجموعه ای از مراکز علمی، پژوهشی و فن آوری در قالب پارک علمی و فن آوری و مراکز رشد تخصصی و گسترش فعالیتهای پژوهشی در گرایش های اصلی توسعه استان

۱۳- تقویت و تجهیز مراکز بهداشتی و درمانی استان با هدف ارتقا عرضه خدمات درمانی

۱۴- توسعه آموزش های فنی و حرفه ای با توجه به الزامات توسعه و گرایش های تخصصی فعالیتها در سطح ملی

۱۵- تقویت و تجهیز مراکز مستعد جمعیت و فعالیت با تأکید بر نواحی شمالی و جنوبی استان به منظور تعادل بخشی به سازمان فضایی استان و تعدیل حرکت های جمعیتی به سوی تهران با رعایت اصول پدافند غیرعامل

۱۶- رعایت ملاحظات محیط زیستی در فرآیند توسعه استان به منظور ارتقا سطح پایداری توسعه با تأکید بر حفاظت از منابع طبیعی و تنوع زیستی از طریق اعمال مدیریت جامع زیست بومی مبتنی بر رویکرد مشارکتی

۱۷- ارتقا شاخص های توسعه انسانی، سرمایه اجتماعی، هویت فرهنگی و احیا میراث معنوی

۲-۲-۲- طرح های محلی و استانی

طرح های استانی و محلی شامل آن دسته از طرح هایی هستند که در یک افق معین تهیه و تدوین می گردد. این طرح ها در قالب شرح خدمات مشخص به مطالعه و بررسی ابعاد گوناگون توسعه استان و شهرستان پرداخته و در نهایت به ارائه پیشنهادات لازم براساس یافته ها و شناخت وضع موجود می پردازد که از مهمترین طرح های انجام شده در سطح استان و شهرستان می توان به طرح های زیر اشاره نمود:

۱- طرح آمایش استان

۲- طرح جامع توسعه و عمران ناحیه ابهر

۳- طرح ساماندهی فضاها و مراکز روستایی استان زنجان

هر یک از طرح های فوق متناسب با شرح خدمات خود زمینه های مختلف توسعه استان را در ابعاد مختلف فضایی شامل استان، ناحیه های کلان، خرد و ... پرداخته اند که شناخت دیدگاههای آنها می تواند زمینه را برای برنامه ریزی مناسب در سطح توسعه پایدار منظومه های روستایی فراهم سازد که در زیر به بررسی آنها پرداخته می شود:

۲-۲-۲-۱- طرح آمایش استان

آمایش سرزمین برنامه ای بلند مدت برای سازمان دهی بهینه زندگی انسان و فعالیت های او در فضای جغرافیایی است و یکی از اسناد پایه نیل به توسعه پایدار و در برگیرنده مجموعه اهداف، راهبردها، سیاست ها و برنامه های اجرایی است که توسط بخش دولتی، خصوصی و تعاونی در ابعاد مختلف طبیعی، انسانی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی مطابق با جهت گیری های کلان ملی انجام می گیرد. هدف آمایش سرزمین، سازماندهی فضای جغرافیایی برای حفظ و بهره برداری خردمندانه از پهنه سرزمین است که بر پایه مزیتهای محیط طبیعی و انسان ساخت با رویکردی سیستمی و همه سو نگر در چارچوب توسعه پایدار انجام می گیرد. این برنامه می کوشد جنبه های مختلف زندگی و فعالیت های انسانی را مطالعه نماید و عدم تعادل های موجود بین عناصر تشکیل دهنده فضای

جغرافیایی را بشناسد و امکان تحقق توسعه فضایی همه جانبه و پایدار را فراهم سازد. نکته ای که در بیش از پنجاه سال نظام برنامه ریزی کشور کمتر بر آن توجه شده است.

براین اساس طرح آمایش سرزمین استان زنجان به مانند سایر نقاط کشور تهیه و تدوین گردید و متناسب با قابلیت ها و توان های نواحی مختلف استان برنامه های متناسب ارائه شده است که مجموعه راهبردها و سیاستگذاری های توسعه برای منظومه مطالعاتی و طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی که جزیی از شهرستان سلطانیه به شمار می رود به قرار زیر بوده است.

براساس منطقه بندی آمایش سرزمین که در اسفند ۱۳۸۹ به تصویب هیئت دولت وقت رسیده است مناطق برنامه ریزی کشور به ۹ منطقه به شرح زیر می باشد.

- منطقه ساحلی شمال: گیلان، مازندران و گلستان
- منطقه آذربایجان: آذربایجان شرقی، غربی و اردبیل (شمالغرب)
- منطقه زاگرس: همدان، کرمانشاه، کردستان، لرستان و ایلام
- منطقه خوزستان: خوزستان و کهگیلویه و بویراحمد (جنوب غرب)
- منطقه فارس: فارس و بوشهر
- منطقه البرز جنوبی: تهران، مرکزی، زنجان، سمنان، قم، قزوین و البرز
- منطقه مرکزی: اصفهان، یزد و چهارمحال و بختیاری
- منطقه جنوب شرقی: کرمان، سیستان و بلوچستان و هرمزگان
- منطقه خراسان: خراسان جنوبی، رضوی و شمالی

نقشه شماره(۴): مناطق برنامه ریزی آمایش سرزمین

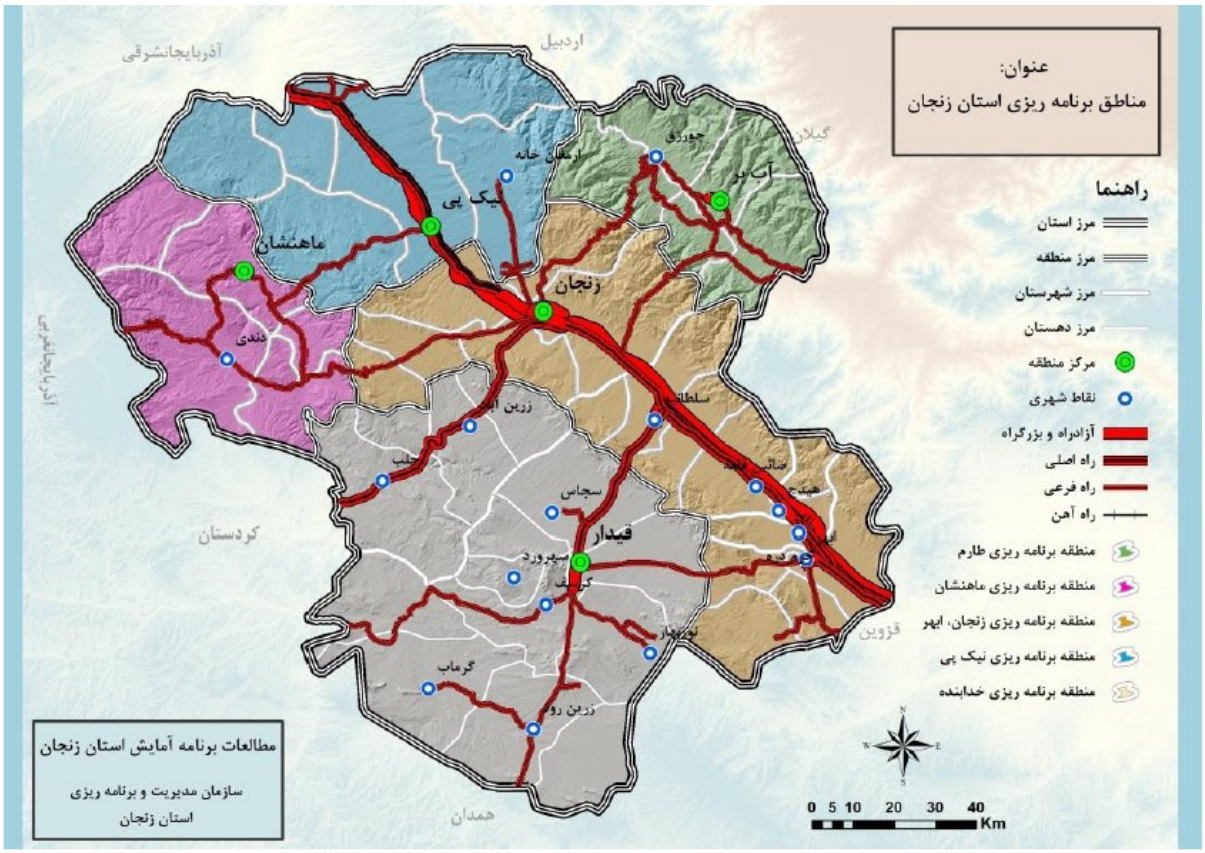

علاوه بر آن کل استان نیز براساس مولفه ها و معیارهای مختلف از جمله جمعیت، وسعت، همگنی طبیعی و کارکردی، دسترسی، فاصله که در جدول زیر به تفصیل اشاره شده به پنج منطقه برنامه ریزی و دسته بندی شده است که عبارتند از: ۱) منطقه برنامه ریزی زنجان، ابهر، ۲) منطقه برنامه ریزی طارم، ۳) منطقه برنامه ریزی خدابنده، ایجرود، ۴) منطقه برنامه ریزی ماهنشان، ۵) منطقه برنامه ریزی نیک پی.

جدول شماره(۶): معیارهای بهینه سازی مناطق برنامه ریزی استان

عرصه های تصمیم گیری	اهداف	اقدامات	
		رفتاری	مکانی
نظام استقرار جمعیت	اصلاح، کنترل و ساماندهی نظام استقرار جمعیت	تقویت جایگاه نظام شهری و روستایی، تقویت پیوند فضایی با مراکز اصلی جمعیت و فعالیت، گسترش نقش عملکردی شهرهای میانی، کوچک و روستا شهرها	تعدیل گسست و انفصال فضایی در نظام استقرار جمعیت، گسترش سرمایه گذاری ها و امکانات زیربنایی در نواحی مستعد حاشیه ای و مرکزی
سازمان یابی فضایی	اصلاح و کنترل سازمان فضایی استان	گسترش نقش عملکردی زیر مناطق حاشیه ای	توسعه توان های فضایی، کارکردی در زیر مناطق توسعه نیافته استان
نظام کارکردی	بهبود سطح بندی کارکردی سازمان فضایی استان	افزایش نقش کارکردی مراکز فعالیت و سکونت	انتقال بخشی از کارکردها به سمت نواحی مستعد و ارتقا سطح کیفی این کارکردها
سلسله مراتب سکونتگاهی	بهبود نظام سلسله مراتب سکونتگاهی استان	تقویت و گسترش نقش شهرهای میانی، کوچک و روستا شهرها	تقویت پیوند فضایی، عملکردی منطقه ای و درون منطقه ای
نظام مدیریت و برنامه ریزی	اصلاح ساختار نظام تصمیم گیری استان	افزایش استفاده مطلوب از قابلیت های نظام برنامه ریزی	گسترش اختیارات نهادهای محلی
حرکات جمعیتی	کنترل و تنظیم جریان های مهاجرتی شهری و روستایی	افزایش امکانات رفاهی، عمومی و درآمد در شهرهای کوچک و روستاشهرها و روستاها	گسترش و توسعه استفاده از توان مناطق مهاجرت فرست و هدایت جریان های مهاجرتی به سمت مناطق مستعد
نظام مدیریت و اقتصادی متمرکز	بهبود نظام مدیریت و اقتصادی جهت تمرکززدایی نسبی	اصلاح ساختار دولت و اقتصاد دولتی در جهت تمرکززدایی	تفویض اختیار به مناطق در فرآیند برنامه ریزی و رشد و توسعه نواحی مستعد
نظام تمرکززدایی	کاهش تمرکزگرایی	تمرکززدایی و ایجاد تعادل در جهت تلفیق اقتصادی و سیاسی نواحی	تمرکز بهینه منابع در مرکز استان و تقویت زیر مناطق مستعد در جهت تمرکززدایی
اشتغال	اصلاح و کنترل الگوی اشتغال استان	گسترش ظرفیت های شغلی در ساختار اقتصادی موجود و آینده	توسعه مراکز اشتغال در نواحی مستعد استان
نظام فن آوری	اصلاح و بهبود سطح فن آوری در استان	افزایش استفاده مطلوب از ظرفیت های فن آوری در استان	توسعه مراکز فن آوری و تحقیقاتی در نواحی مستعد و استفاده مناسب از قابلیت های بومی
نظام منابع طبیعی و محیط زیست	حفاظت بهتر از منابع طبیعی و بهبود استفاده از این منابع	افزایش مطلوب سطح استفاده از توان های محیطی	استفاده مناسب از منابع در جهت توسعه نواحی مستعد

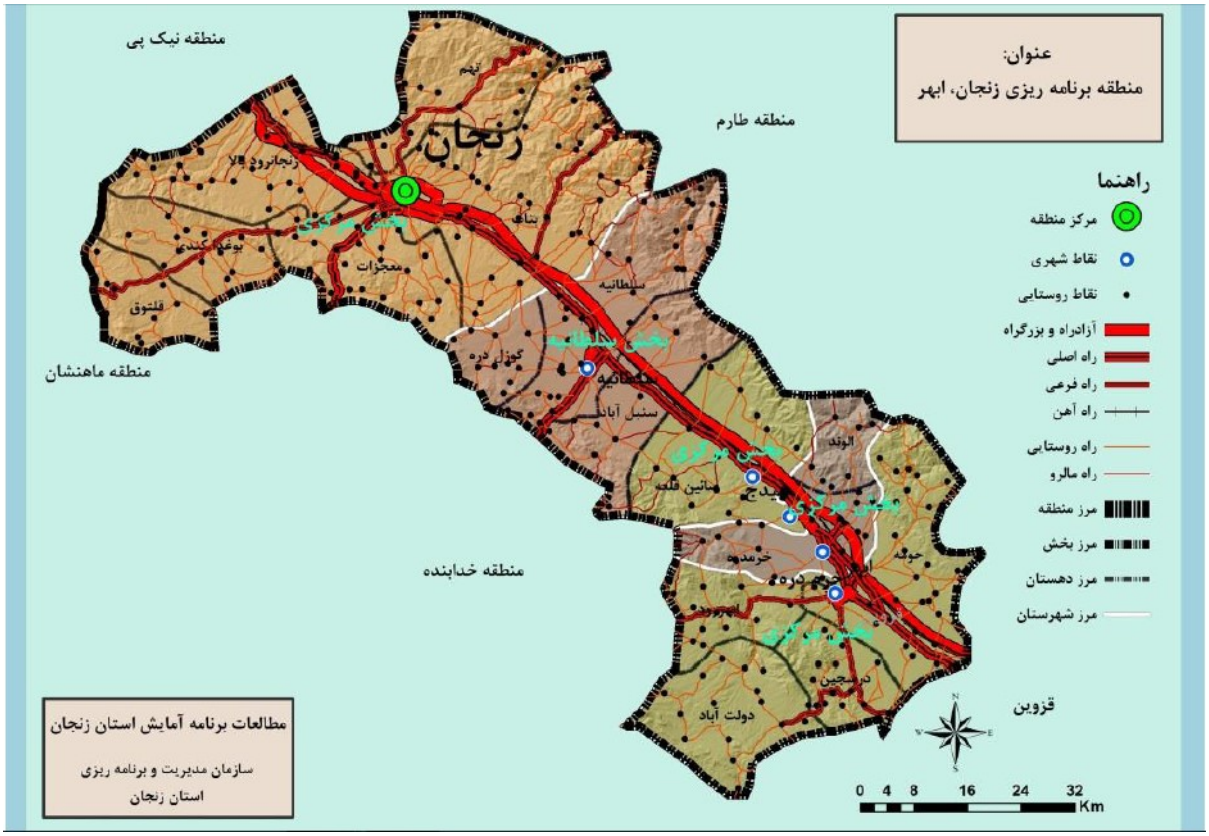
نقشه شماره(۵): مناطق برنامه ریزی استان زنجان

- **منطقه برنامه ریزی زنجان، ابهر:**

منطقه برنامه ریزی زنجان– ابهر از نظر تقسیمات اداری سیاسی منطبق بر محدوده شهرستانهای ابهر، خرمدره، سلطانیه و بخش جنوبی شهرستان زنجان است. این منطقه بصورت نواری در بخش سیاسی استان و در بین سایر مناطق برنامه ریزی واقع شده است و از شمال شرق به منطقه برنامه ریزی طارم، از شمال و شمال غرب به منطقه ی برنامه ریزی نیک پی، از غرب به منطقه برنامه ریزی ماهنشان، از جنوب به منطقه برنامه ریزی خدابنده و از شرق به استان قزوین محدود شده است.

نقشه شماره(۶): منطقه برنامه ریزی زنجان، ابهر

از مهم ترین توان های منطقه زنجان، ابهر موارد زیر حائز اهمیت است:

۱- مهم ترین ویژگی منطقه زنجان رشد خطی امکانات زیربنایی، شبکه ارتباطی (آزادراه، راه اصلی و فرعی)، شبکه های انتقال سوخت و انرژی و تاسیسات جانبی شبکه انتقال دیتا (فیبر نوری)، شبکه های مخابراتی و اطلاعات نیروگاه ها و مراکز تخلیه بار در محور راه ترانزیت و مسیر آزاد راه قزوین زنجان در این منطقه است. این ویژگی منطقه زنجان را به مجهزترین بخش استان از نظر فعالیت و سکونت تبدیل کرده است.

۲- این محور قطب فعالیتهای اقتصادی و همچنین محل تمرکز مهم ترین مراکز اسکان جمعیت در استان زنجان است. مهم ترین و بزرگترین شهرهای استان، مهم ترین شهرک ها، مجتمع ها و مراکز صنعتی در این محدوده قرار گرفته است.

۳- در محدوده منطقه زنجان، ابهر دو دشت ارزشمند ابهر، خرمدره و سلطانیه، زنجان واقع شده است. وجود اراضی مسطح و دسترسی به منابع آب سطحی و زیرزمینی شرایط مطلوبی برای انجام فعالیت های کشاورزی ایجاد کرده است. این دو دشت با مجموعه فعالیت های کشاورزی، دامپروری و مراکز زیست شهری و روستایی خود فرصت ها و توان های مناسبی برای توسعه ایجاد کرده اند.

۴- برخی از بخش های این منطقه به ویژه دشت ابهر خرمدره توان مناسبی برای کشت محصولات باغی و محصولات زراعی آبی دارد.

۵- بیشترین میزان سطوح زیر کشت آبی و تولیدات آبی استان به منطقه زنجان اختصاص دارد. بیش از نیمی از اراضی کشت آبی و تولیدات کشت آبی استان به این محدوده مربوط است. این منطقه از نظر تولیدات باغی نیز بسیار

حائز اهمیت است، حدود ۴۵ درصد از اراضی باغی استان در این منطقه قرار گرفته است و سهم این منطقه از تولیدات باغی استان حدود ۶۵ درصد است. بیشترین سطح باغات گردو و انگور استان که از جمله مهمترین محصولات تولیدی استان به شمار می روند در این منطقه قرار گرفته است.

۶- منطقه زنجان قطب تولید محصولات دامی استان شامل شیر، گوشت قرمز، طیور صنعتی و تخم مرغ صنعتی و عسل است.

۷- منطقه زنجان قطب فعالیت های صنعتی استان است. بیش از ۹۲ درصد واحدهای صنعتی استان در این منطقه واقع شده است. همچنین بیش از ۹۵ درصد شاغلان بخش صنعت استان نیز به منطقه زنجان اختصاص دارد. این آمار از برتری مطلق منطقه زنجان در استقرار فعالیت های صنعتی حکایت دارد. بیشترین تعداد شهرک های صنعتی استان نیز در این منطقه قرار گرفته است.

۸- منطقه زنجان از نظر فعالیت های معدنی نیز حائز اهمیت است، با وجود توانمندی های شهرستان ماهنشان در فعالیت های معدنی، منطقه زنجان از نظر میزان ذخایر معدنی و تعداد معادن فعال و غیرفعال غنی ترین منطقه استان است. بیشترین واحدهای فرآوری مواد معدنی نیز در این منطقه مستقر شده است.

۹- تمرکز اصلی سرمایه گذاری های انجام شده در استان زنجان در این منطقه است، حدود ۷۶ درصد از کل سرمایه گذاری های انجام شده در استان زنجان در محدوده این منطقه صورت می گیرد. بررسی ها نشان می دهد حتی درآمدهای درون منطقه ای در شهرستان های حاشیه ای نیز در قالب جریان سرمایه به سود این منطقه و به ویژه شهر زنجان سرمایه گذاری می شود.

۱۰- افزون بر تمرکز اصلی سرمایه گذاری ها در این منطقه، سهم غالب بودجه های دولتی نیز نصیب این منطقه و سکونتگاه های مهم واقع در آن میشود، از کل بودجه های استان حدود ۸۳ درصد به شهرهای واقع شده در این محور تخصیص می یابد.

۱۱- بررسی سمت و جریانات ارتباطی، سرمایه، بار و کالا نشان می دهد بیش از ۹۸ درصد بارها جذب منطقه زنجان میشود و سهم سایر مناطق از این جریانات بسیار اندک است. همچنین در خصوص جابجایی و جریانات مسافر نیز بیش از ۸۴ درصد این سفرها مربوط به منطقه ی زنجان، ابهر است.

۱۲- بیشترین زیرساخت های تولیدی و بازرگانی و مراکز خدمات پشتیبان شامل انبارها، سردخانه ها و سیلوها در این منطقه استقرار یافته است.

۱۳- تمامی مراکز آموزش عالی دولتی و بیشتر مراکز آموزش عالی غیردولتی استان در سکونتگاه های واقع در این محدوده متمرکز شده اند.

۱۴- بررسی الگوی پراکندگی واحدهای اقامتی و پذیرایی و رفاهی نشان میدهد حدود ۴۰ درصد واحدهای بین راهی استان در این منطقه مستقر شده است.

۱۵- تمام کارکردهای فراملی و ملی سکونتگاه های استان زنجان و ۸۵ درصد کارکردهای منطقه ای استان زنجان در این منطقه واقع شده است.

۱۶- ویژگیهای طبیعی در برخی از بخش های این منطقه زیستگاه هایی برای برخی گونه های جانوری ایجاد کرده است و به منظور حراست از این گونه ها یک منطقه ی شکار ممنوع در این منطقه تعریف شده است. منطقه شکار ممنوع خراسانلو در محدوده ی شهرستان ابهر قرار گرفته است و زیستگاه آهو است.

۱۷- منطقه ی زنجان قطب جذب و مقصد مهاجران و نیروی کار جوان سایر مناطق استان زنجان است.

۱۸- منطقه ی زنجان از حیث داشتن روستاهای پرجمعیت با جمعیت بیش از ۱۰۰۰ نفر نیز حائز اهمیت است. حدود ۴۶.۵ درصد از روستاهای پرجمعیت استان زنجان در این محدوده قرار گرفته اند، برخی از روستاهای با جمعیت بیش از ۳۰۰۰ نفر نیز در محدوده ی منطقه ی زنجان استقرار یافته اند.

۱۹- بررسی میزان ارتباط و تأثیر متقابل در میان شهرهای استان نشان می دهد بیشترین جاذبه در میان شهرهای استان بین شهر زنجان و دو شهر ابهر و خرمدره وجود دارد. پیوندی قوی بین شهرهای ابهر و خرمدره و زنجان به دلیل وجود خطوط راه اصلی، آزادراه و راه آهن در کنار سایر پیوندهای جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی از جمله دلایل بالا بودن جاذبه ی بین دو شهر ابهر و خرمدره و شهر زنجان است.

از جمله چالشها و محدودیت های منطقه ی زنجان، ابهر میتوان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- بخش عمده ای از منطقه ی زنجان شامل محدوده ی شهرهای پرجمعیت این منطقه از جمله ابهر، خرمدره، هیدج، صائین قلعه، سلطانیه و شهر زنجان و همچنین محدوده ی اصلی ترین زیرساخت های توسعه شامل شبکه های ارتباطی، شبکه های انتقال سوخت و انرژی و تأسیسات جانبی آن در محدوده ی با خطر بالای لرزه خیزی قرار گرفته است.

۲- از جمله چالش های موجود در این منطقه وقوع پدیده ی سرمازدگی است، بررسی ها نشان میدهد بیشترین تعداد وقوع این پدیده در استان مربوط به منطقه ی زنجان بوده است. همچنین میزان رخداد بارش تگرگ نیز در این منطقه بالاست.

۳- افت سطح آب های زیرزمینی در منطقه ی زنجان به دلیل گسترش حفر چاه های عمیق و نیمه عمیق در دهه های اخیر از جمله تهدیدات زیست محیطی این منطقه است که باعث شده منابع آب زیرزمینی این منطقه با بیلان منفی مواجه شود. بیشترین تعداد چاه و بیشترین حجم بهره برداری از سفره های آب زیرزمینی در منطقه ی زنجان مشاهده میشود.

۴- با توجه به قرار گیری بیشترین واحدهای صنعتی در این منطقه و به ویژه استقرار فعالیتهای صنعتی با پسماند خطرناک، همچنین تمرکز شدید زیرساختها و مراکز استقرار جمعیت و فعالیت در این محدوده، ورود انواع آلاینده ها به منابع آب و خاک این منطقه و گسترش انواع آلودگی های زیست محیطی در آن از جمله چالش های کنونی این منطقه است.

بنا به مراتب فوق مهم ترین اولویت های توسعه منطقه ی زنجان، ابهر به شرح زیر است:

۱- از آنجا که این محور فعالیت های با مقیاس و کارکرد فرااستانی را در خود جای داده است و بخش غالب فعالیت های مدرن، برتر و پیشروی استان را شامل میشود، منطقه ی برنامه ریزی زنجان، ابهر بستری مناسب برای جذب جریان های سرمایه گذاری ملی و فراملی است.

۲- این منطقه پیوندهای ارتباطی و زیرساختی قوی با کلان شهرهای مهم کشور، تهران و تبریز دارد و دسترسی مناسبی به بازار عمده ی مصرف این شهرها دارد و میتواند عملکردهای محلی، ناحیه ای، منطقه ای، ملی و فراملی را در سطوح مختلف عهده دار شود.

۳- این منطقه به دلیل تمرکز امکانات زیربنایی و شبکه ی حمل و نقل مناسب، ظرفیت لازم برای ارائه ی خدمات فرااستانی و بین المللی را دارد. خدمات بازرگانی برتر و نوین، خدمات حمل و نقل و انبارداری با کارکرد ملی و فراملی، خدمات پشتیبان گردشگری و مراکز خدمات مشاوره برتر از جمله خدمات ذکر شده است.

۴- منطقه ی زنجان از نظر فعالیتهای گردشگری نیز بسیار حائز اهمیت است. بیشترین تعداد جاذبه های گردشگری استان به ویژه جاذبه های بین المللی و با توان جذب گردشگران خارجی در این منطقه قرار گرفته است، همچنین بیشترین امکانات رفاهی، اقامتی و پذیرایی بخش گردشگری در این منطقه متمرکز شده است.

- **تخصص های اصلی منطقه برنامه ریزی زنجان، ابهر:**

با عنایت به شرایط پایه برای دستیابی به اهداف توسعه استان از منظر آمایش و توان های موجود برای تحقق سناریوی مطلوب توسعه ی استان مجموعه تخصص های اصلی در منطقه برنامه ریزی زنجان، ابهر به شرح زیر تعیین میگردد:

۱- پهنه اصلی توسعه کشاورزی:

محور توسعه کشاورزی در دشت های ابهر، خرمدره و دشت سلطانیه، زنجان به صورت خطی از شرق استان واقع در شهرستان ابهر شروع و تا شمال غرب شهرستان زنجان امتداد می یابد که از منظر آمایشی به دلایل ذیل به عنوان محور توسعه کشاورزی تعیین میشود:

✓ زمین های مناسب زراعت آبی استان از نظر قابلیت ارضی در این محور قرار دارد.

✓ قرارگیری در محور اصلی و ممتاز تجهیز یافته استان و به تبع آن دسترسی به زیرساخت های اصلی توسعه کشاورزی همانند شبکه ارتباطی، شبکه انرژی و...

✓ استقرار بازارهای عمده مصرف محصولات کشاورزی استان و وجود مهم ترین سکونتگاه های شهری و روستایی بزرگ استان در این محور و همچنین پیوند فضایی قوی این محدوده با بازارهای عمده مصرف خارج از استان به ویژه منطقه کلان شهری تهران و تبریز

✓ باوجوداینکه این دو دشت ابهر خرمدره و سلطانیه زنجان از دیرباز محل انجام فعالیت های کشاورزی بوده است اما به دلیل انطباق این محدوده با محور اصلی استقرار جمعیت شهری، صنعتی و خدماتی استان ضرورت دارد تا به صورت متمرکز به عنوان یکی از محدوده های اصلی توسعه کشاورزی مورد تأکید قرار گیرد، بدین ترتیب و با اتخاذ راهبرد تعادل بخشی به فعالیتهای کشاورزی و صنعتی و تقویت نظام سکونتگاهی شهری و روستایی در این محدوده، از رکود فعالیت های کشاورزی در این محور به نفع توسعه سایر فعالیت ها و بخش ها به ویژه فعالیت های صنعتی و خدماتی جلوگیری به عمل خواهد آمد.

۲- محور درجه ۱ توسعه صنعتی:

منطقه برنامه ریزی زنجان، ابهر با توجه به ویژگی های جغرافیایی آن به عنوان اصلی ترین محور توسعه فعالیت های صنعتی در سازمان فضایی استان نقش بسیار ویژه ای داشته و دارد، هرچند مطالعات مربوط به روند گسترش فعالیتها در مناطق مختلف استان حاکی است به دلیل تمرکز فعالیت های اقتصادی به ویژه استقرار متمرکز واحدهای صنعتی همراه با جمعیت پذیری بالا سبب بروز عدم تعادل هایی در سطح استان شده است، از این رو ضرورت دارد تا زاویه نگرش به این محور را تغییر داد و درعین حال که این منطقه به عنوان یک واقعیت کالبدی نقش انکارناپذیر خود را در هدایت توسعه استان ایفا می کند، با برنامه ریزی مناسب و تقسیم کار منطقی از ظرفیت های این محدوده جهت بسط توسعه به مناطق حاشیه ای استان بهره مند شد. روند کنونی نیز نشان می دهد در یک فرایند تکاملی محورهای درجه 2 توسعه صنعتی استان از این منطقه منشعب و به سایر مناطق استان در حال نشر و گسترش هستند، موضوعی که در مباحث بعدی به آن پرداخته خواهد شد.

بنابراین ضمن در نظر گرفتن جنبه های منفی رشد متورم فعالیت و استقرار جمعیت در این پهنه از استان با لحاظ نمودن موارد ذیل، محور درجه 1 توسعه صنعتی استان در این منطقه استقرار خواهد یافت:

✓ پیاده سازی و اجرای همزمان طرحهای متعادل سازی توسعه صنعتی و کشاورزی سبب خواهد شد تا تأثیرات و پیامدهای منفی رشد صنعت در این محدوده به حداقل برسد. افزون بر این، انجام فعالیت های صنعتی در صورت انتخاب صحیح فعالیتها در مقیاس مناسب پشتیبان توسعه ی پایدار بخش کشاورزی این منطقه خواهد شد، توسعه ی صنایع فراوری، بسته بندی و دیگر صنایع غذایی مرتبط از جمله این فعالیت ها است.

✓ فعالیت های صنعتی در این محور سبب تحریک توسعه صنعتی مناطق دیگر استان خواهد شد، مشروط به اینکه نقش این محدوده در تقسیم کار فضایی استان برای استقرار فعالیت ها متناسب باشد. در این طرح اولویت استقرار فعالیتهای صنعتی تشویق و زمینه سازی توسعه واحدهای صنعتی با برد ملی و فراملی است و استقرار فعالیتهای صنعتی با برد منطقه ای و محلی در پیوند صنعتی با این محدوده به مناطق دیگر برنامه ریزی استان با سلسله مراتب پایینتر واگذار خواهد شد.

✓ به لحاظ پیوندهای صنعتی، این محدوده محل استقرار صنایع بالادستی بزرگ مقیاس با فن آوری بالا خواهد بود که توانمندی بالایی جهت برقراری پیوند صنعتی قوی با بخش صنعت استان و کشور دارد، به گونه ای که با توجه به ارتباطات فعال این محور با مناطق توسعه یافته کلان شهری تهران، قزوین و تبریز در تقسیم کار فضای ملی، این محور قادر به توسعه صنعتی در برقراری پیوند صنعتی با بخش صنعت مناطق مذکور و پذیرش نقشهای جدید و فعال صنعتی در کشور

✓ خواهد بود. از سوی دیگر برخی از صنایع پایین دستی قادر خواهند بود در فرایند برقراری پیوند با صنایع بالادستی در سلسله مراتب پایین تر توسعه صنعتی استقرار یابند.

✓ ضرورت دارد از استقرار صنایع متکی بر مزیت های نسبی مناطق حاشیه ای استان در این منطقه جلوگیری شود و ضمن هدایت این فعالیت ها به مناطق حاشیه ای به برقراری پیوند آن با صنایع بالادستی این منطقه تأکید شود.

۳- کانون های صنعتی:

با توجه به تعریف نقش های مهم صنعتی در این منطقه، مهم ترین کانون های صنعتی این منطقه به شرح زیر است، این کانون ها بخش های اصلی استقرار فعالیت های صنعتی منطقه خواهند بود:

✓ کانون صنعتی واقع در حوزه شهر زنجان متمرکزترین پهنه صنعتی استان است که واحدهای صنعتی منفرد و همچنین شهرکهای صنعتی را در خود جای داده است.

✓ کانون صنعتی شرق واقع در حد فاصل شهرهای ابهر و هیدج که واحدهای صنعتی منفرد و همچنین شهرک های صنعتی را شامل میشود.

✓ کانون صنعتی ذاکر، بناب در ابتدای جاده طارم محل تمرکز کارگاه های صنعتی بزرگ مقیاس و سرمایه بر خواهد بود.

✓ کانون صنعتی در حال شکل گیری در محدوده شهر سلطانیه که در پیوند با مناطق صنعتی ابهر، خرمدره، زنجان در محور اصلی توسعه استان قرار دارد.

۴- محور درجه ۱ خدماتی:

منطقه برنامه ریزی زنجان، ابهر با توجه به موقعیت ممتاز جغرافیایی و ظرفیت بالا برای پذیرش کارکردهای مل و فراملی، یکی از متمرکزترین محدوده ها برای استقرار فعالیت های خدماتی است، این منطقه به دلیل پیوندهای جغرافیایی قوی با دو منطقه کلان شهری تهران و تبریز، قرارگیری در مسیر کریدورهای بین المللی حمل و نقل و همچنین استقرار سکونتگاه های اصلی استان به عنوان محور درجه ۱ خدماتی استان تعیین میشود. به لحاظ برد فعالیت، استقرار خدمات با عملکرد ملی و بین المللی در این محور در اولویت نخست قرار دارد. با توجه به جایگاه این محور و نقش های تعریف شده برای آن در سازمان فضایی استان در زمینه های کشاورزی و صنعت و سکونت پذیری بالای شهری و روستایی مجموعه فعالیت های خدماتی ذیل جهت استقرار در این محور در اولویت خواهد بود:

✓ خدمات بازرگانی برتر و نوین همانند مؤسسات حمل و نقل ملی و بین المللی، شرکت های صادرات و واردات، بنگاه های بازاریابی، گمرک، نمایشگاه های دائمی و فصلی، بورس محصولات کشاورزی و صنعتی و معدنی، خدمات تجاری بزرگ مقیاس و در مجموع، بخش چهارم اقتصاد با کارکرد ملی و فراملی در این محدوده جای می گیرد. این خدمات با توجه به وجود زمین و دسترسی به زیرساخت های لازم میتوانند درون یا پیرامون شهرهای اصلی استقرار یابند.

✓ استقرار مراکز ارائه خدمات حمل و نقل و انبارداری کالا با کارکرد ملی و فراملی نقش و کارکرد مهم دیگر این منطقه است. از آنجا که این فعالیت ها به اراضی وسیع نیاز دارند و همچنین با در نظر گرفتن محدودیت ها برای جانمایی این فعالیت ها در محدوده شهرها به دلیل ایجاد همجواری های نامطلوب و ناسازگار این کاربری ها، ترجیح آن است که این فعالیت ها در خارج از محدوده شهرهای اصلی استقرار یابند. همچنین با هدف تسهیل دسترسی و جابه جایی ها توصیه می شود این خدمات در همجواری با آزادراه زنجان، ابهر، قزوین استقرار یابند.

✓ خدمات پشتیبان گردشگری برتر در مقیاس کارکردی ملی و فراملی با اولویت استقرار در حد فاصل شهر زنجان تا سلطانیه در مسافتی حدود ۴۰ کیلومتر، به عنوان منطقه کانونی و مرکز ثقل استقرار خدمات گردشگری تخصص

مهم دیگر برای این منطقه است. این خدمات به تناسب امکان استقرار در محدوده و خارج از محدوده شهرهای اصلی منطقه، به ویژه شهر زنجان و سلطانیه خواهند داشت.

✓ توسعه خدمات حمل و نقل جاده ای بزرگ مقیاس شامل مجتمع های خدماتی، رفاهی و تیرپارک ها، مراکز پذیرایی و اقامتی، بازارچه های گردشگری با اولویت جانمایی در همجواری با بزرگراه زنجان، ابهر، قزوین از دیگر اقدامات ضروری این محدوده است.

✓ خدمات مربوط به شبکه های مخابراتی و اطلاعاتی شامل مراکز دیتا، مراکز سرویس دهنده اینترنت با هدف ایجاد، توسعه و تقویت پیوندهای الکترونیک فرا استانی در مقیاس ملی و فراملی نیازمند توسعه در این محدوده

✓ است.

✓ توسعه ی پایانه ها و مراکز ارائه خدمات حمل و نقل مسافر اعم از زمینی، ریلی و هوایی در مقیاس فرااستانی و فراملی در شهرهای زنجان، ابهر، خرمدره سلطانیه.

✓ مراکز ارائه خدمات برتر مشاوره با هدف پشتیبانی علمی و فنی جهت استقرار فعالیت های صنعتی و کشاورزی بزرگ مقیاس و برتر با سطح فن آوری بالا و همچنین مراکز تحقیق و توسعه

۵- محور گردشگری ممتاز (محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی):

در بعد فرااستانی این محور پیوند دهنده دو منطقه گردشگری کشور یعنی منطقه ۲ (سبلان) و منطقه ۳ (غربی) است. این محور از شمال به جنوب استان امتداد دارد و از شمال با استان گیلان پیوند می خورد که از استان های مهم گردشگرپذیر در منطقه 2 گردشگری کشور محسوب می شود. این محور از جنوب به استان همدان ختم می شود. بنابراین بخشی از این محور گردشگری در منطقه برنامه ریزی طارم، بخشی در منطقه برنامه ریزی زنجان و بخشی دیگر در منطقه خدابنده، ایجرود واقع شده است.

بخش جنوبی این محور شامل محور زنجان، سلطانیه، قیدار تا استان همدان پیشنهاد طرح جامع گردشگری کشور و همچنین طرح جامع توسعه ی گردشگری استان زنجان است که با عنوان کانال گردشگری درجه 1 زنجان با عملکرد استانی و فرا استانی پیشنهاد شده است.

با توجه به اینکه یکی از برنامه های آینده استان در بخش راه، احداث راه ارتباطی زنجان، شمال میباشد ازاینرو با افتتاح این راه، محور گردشگری ممتاز استان به سمت شمال توسعه پیدا خواهد کرد و به عنوان اصلی ترین محور گردشگری در سازمان فضایی استان ایفای نقش خواهد نمود.

به لحاظ کارکردهای گردشگری این محور در طول مسیر خود منابع و فرصت های گردشگری متنوعی دارد که زمینه های متنوع برای توسعه گردشگری طبیعی، بوم گردی و ژئوتوریسم، گردشگری تاریخی و فرهنگی، گردشگری شهری و روستایی و همچنین گردشگری عبوری استان را در خود دارد.

لازم به ذکر است بخشی از منابع گردشگری مهم استان شامل شهر زنجان به عنوان مرکز استان و منابع گردشگری شهری آن و ارگ و گنبد سلطانیه به عنوان جاذبه های گردشگری با شهرت جهانی در این محور قرار گرفته است.

لازم به ذکر است سایر محورهای گردشگری استان به نوعی از این محور منشعب می شود و در ارتباط متقابل با این محور ایفای نقش خواهند نمود.

۶- محور گردشگری عبوری درجه ۱ استان (محور گردشگری درجه ۱ شرقی، غربی):

این محور بین دو منطقه کلان شهری تهران و تبریز (از مناطق اصلی گردشگر پذیر و گردشگر فرست کشور) قرار گرفته است و دو منطقه گردشگری کشور یعنی منطقه ۱ (موسوم به منطقه البرز) و منطقه ۲ (موسوم به منطقه سبلان) را به یکدیگر پیوند میدهد. این محور از شرق به غرب استان امتداد دارد و استان را به دو نیمه شمالی و جنوبی تقسیم می کند. این محور در طول مسیر در حد فاصل سلطانیه تا شهر زنجان با محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی استان تلاقی می کند. نکته ی مهم و اساسی فراروی در خصوص این محور و نقش آن در توسعه ی گردشگری این است که ضمن افزایش ماندگاری گردشگران عبوری این محور میزان جذب گردشگران استان را نیز افزایش دهد. در حال حاضر با توجه به پیوند این محور با مناطق کلان شهری تهران و تبریز، این محور تجهیز یافته ترین بخش استان از نظر برخورداری از امکانات و خدمات زیرساختی و شبکه ای به ویژه راه های ارتباطی است، بااین حال با توجه به عدم توسعه ظرفیت ها و فرصت های گردشگری استان و به طور خاص منابع گردشگری موجود در این محور، گردشگران در حال تردد از این محور، بیشتر شامل گردشگران عبوری با ضریب ماندگاری محدود هستند. بنابراین با توسعه ی امکانات و زیرساخت های گردشگری در این محور امکان جذب بیشتر گردشگران و افزایش مدت اقامت آنها در استان و استفاده ی بیشتر از منابع گردشگری فراهم می شود و در نهایت به توسعه گردشگری استان کمک شایانی خواهد نمود.

بخش غربی این محور در منطقه نیک پی واقع شده است و با توجه به افتتاح پروژه های راه ارتباطی در استان های اردبیل و آذربایجان غربی جهت پیوند با بزرگراه زنجان، تبریز پیش بینی می شود شمار گردشگران عبوری این محور افزایش قابل توجهی پیدا کند، راههای مذکور در منتهی الیه غرب استان واقع در منطقه سرچم به یکدیگر می پیوندند و به بزرگراه زنجان، تبریز متصل میشود؛ بنابراین یکی از سیاست های مهم گردشگری استان در سال های آتی تجهیز این محور به زیرساخت های گردشگری با هدف افزایش ضریب ماندگاری گردشگران ورودی به استان و درنتیجه توسعه ی بخش گردشگری استان خواهد بود، با در نظر داشتن سیاست فوق اهمیت این محور و نقش اساسی آن در استقرار فضایی فعالیت های مرتبط با گردشگری در این محدوده بیش از پیش آشکار خواهد شد.

شایان ذکر است با تجهیز این محور به منابع و زیرساخت های گردشگری، جایگاه محور گردشگری ممتاز شمالی، جنوبی استان نیز ارتقاء می یابد و نقش آن در توسعه گردشگری استان تقویت خواهد شد.

۷- پهنه ثقل استقرار زیرساخت ها و خدمات گردشگری برتر استان (منطه پیشاهنگی توسعه گردشگری استان):

توزیع محورهای گردشگری پیشنهادی استان در سازمان فضایی فعالیت های گردشگری استان در منطقه ای در حد فاصل شهر زنجان و سلطانیه به هم میرسند. در واقع به دلیل پوشش مشترک محور گردشگری درجه ۱ شمالی، جنوبی و محور شرقی، غربی استان در حد فاصل شهر سلطانیه تا شهر زنجان به فاصله تقریبی ۴۰ کیلومتر، با توجه به ضرورت ها و اهداف آمایشی این منطقه به عنوان منطقه ثقل استقرار زیرساخت ها و خدمات گردشگری برتر استان پیشنهاد می شود. از توانمندی های این محدوده در این زمینه موارد زیر حائز اهمیت است:

✓این منطقه از لحاظ جغرافیایی بر مرکز دو محور درجه 1 گردشگری استان (محور شمالی، جنوبی و شرقی و غربی) قرار دارد لذا با توجه به اینکه شمار گردشگران عبوری در این منطقه به حداکثر میرسد، لذا استقرار خدمات گردشگری برتر به ویژه در حوزه تبلیغات و اقامت و پذیرایی و دیگر فعالیت های وابسته به توسعه فعالیتهای گردشگری استان کمک شایانی خواهد نمود.

✓افزون بر دو محور اصلی یاد شده، دیگر محورهای گردشگری در سطوح و مراتب پایین تر نیز در این منطقه به محورهای درجه 1 متصل می شوند، با توجه به اینکه هریک از این محورها در انتقال گردشگران عبوری به منطقه کانونی فوق نقش دارند، درنتیجه شمار گردشگران ورودی حاصل از محورهای گردشگری درجه ۲ و ۳ نیز به این منطقه افزایش می یابد به گونه ای که استقرار خدمات گردشگری برتر در این منطقه گردشگران بیشتری را تحت تأثیر قرار خواهد داد.

✓مهم ترین شهرهای گردشگری استان، شهر زنجان به عنوان مرکز استان با منابع گردشگری شناخته شده آن و شهر سلطانیه به عنوان محل استقرار گنبد سلطانیه در این منطقه قرار دارند، بنابراین تقویت زیرساخت های گردشگری این منطقه در جذب و هدایت گردشگران عبوری استان جهت بهره مندی بیشتر از منابع گردشگری این دو شهر تأثیر بسزایی خواهد داشت. این امر به نوبه خود عامل انگیزش و تحریک اقتصاد این شهرها شده و جایگاه اقتصادی این شهرها را ارتقا خواهد بخشید.

✓با توجه به اینکه محورهای گردشگری فرعی استان و مناطق گردشگری واقع در آنها توجیه لازم جهت استقرار برخی از خدمات گردشگری برتر به ویژه در زمینه ی اقامت و پذیرایی را ندارند بنابراین استقرار خدمات گردشگری برتر در این منطقه به ویژه در خصوص اطلاع رسانی منابع گردشگری و ارائه ی خدمات تورگردانی، ایجاد زیرساخت ها و تسهیلات اقامتی مدرن و همچنین استقرار تورگردان های کارآزموده، ضریب ماندگاری گردشگری استان را افزایش خواهد داد و انتظار می رود امکان استفاده و بهره مندی از منابع گردشگری به صورت رفت و آمد روزانه گردشگران بین این منطقه کانونی و منابع گردشگری محورهای پیرامونی فراهم گردد.

- **تصویر سازمان فضایی محدوده مطالعاتی در افق طرح:**

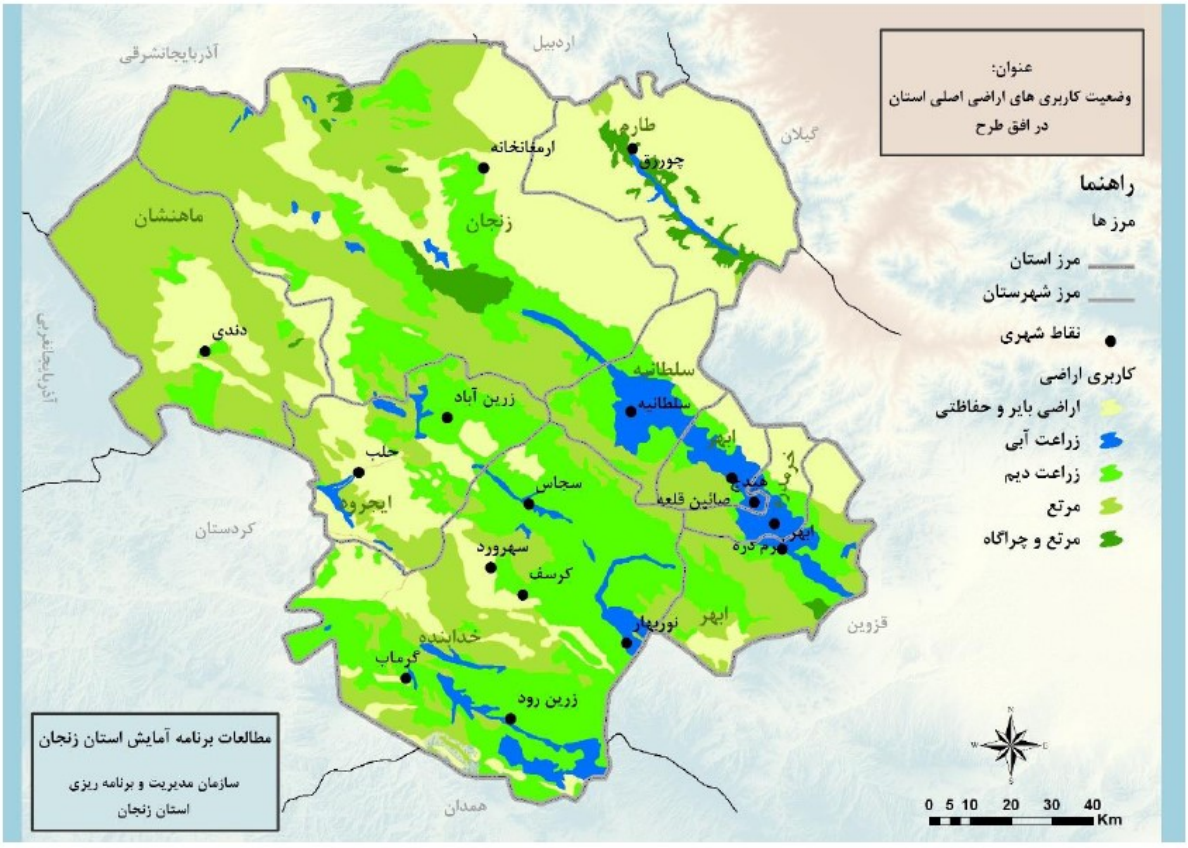
۱- سازمان فضایی بخش زراعت: سازمان فضایی بخش زراعی پهنه های توسعه شده برای زراعت آبی و زراعت دیم را در بر می گیرد.

توزیع فضایی زمین های توصیه شده برای زراعت آبی بصورت نوار باریکی پیرامون آب های سطحی گسترده شده است.

در مقابل اراضی دیم پهنه های وسیعی را به خود اختصاص داده است و در واقع زراعت دیم سیمای مناسب اراضی زراعی استان را تشکیل خواهد داد.

در منظومه مطالعاتی اراضی دیم در شرق و غرب آن گسترده بوده و در مقابل اراضی آب بصورت نواری با جهت شمال غرب به جنوبشرق امتداد خواهد یافت.

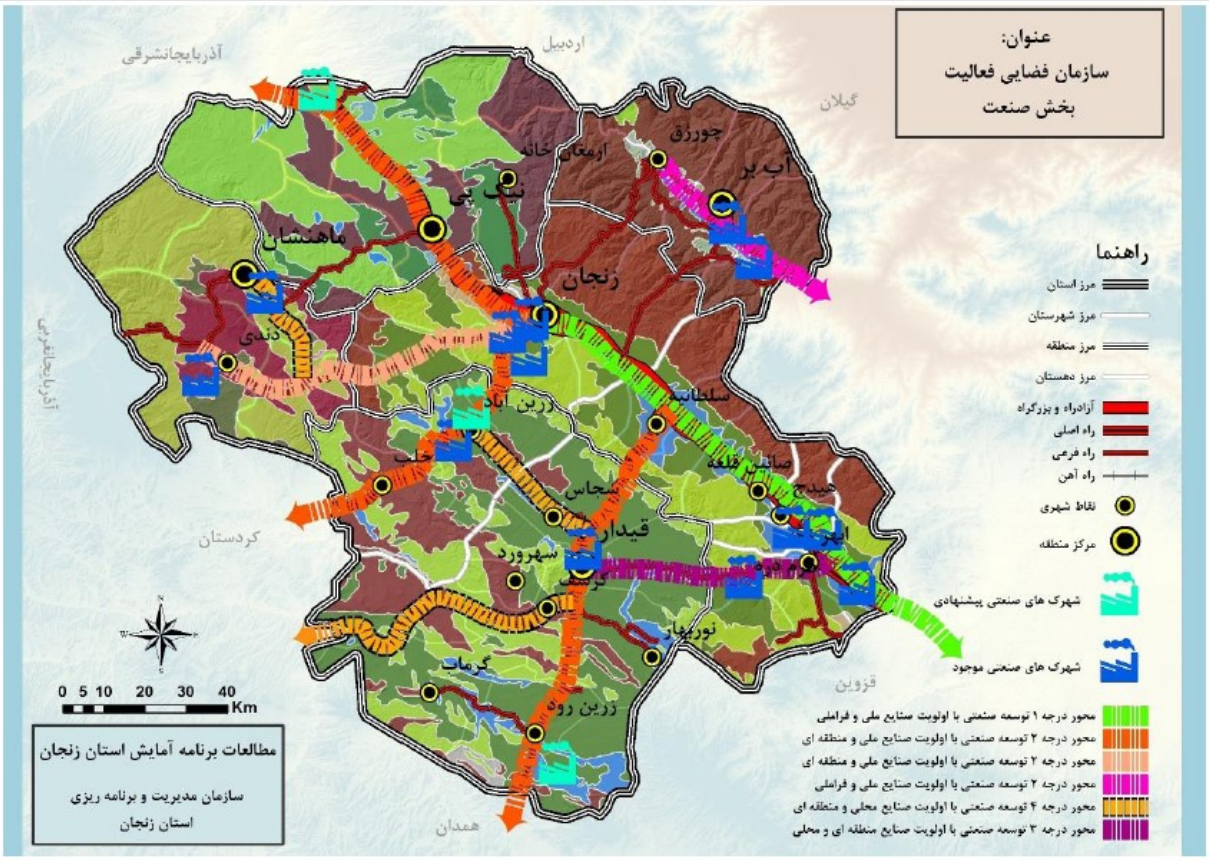
نقشه شماره(۷): وضعیت کاربری های اراضی اصلی استان در افق طرح

۲- سازمان فضایی بخش صنعت: برای طرح آمایش استان جهت استقرار و ایجاد شهرک های صنعتی سه مکان جهت این امر اختصاص یافته که منظومه مورد مطالعاتی خارج از محدوده مورد اشاره شده طرح فوق می باشند.

از سوی دیگر یکی از محورهای اصلی توسعه صنعتی در سازمان فضایی آتی استان محور زنجان، ابهر بعنوان محور درجه ۱ توسعه صنعتی با اولویت استقرار صنایع بالا دستی بزرگ مقیاس با فن آوری بالا مورد تاکید واقع شده است که محور فوق از دل منظومه باغ حلی عبور خواهد کرد.

نقشه شماره(۸): سازمان فضایی محورهای اصلی توسعه صنعتی استان به تفکیک نوع و درجه پیوند صنعتی

۳- سازمان فضایی بخش خدمات: محور زنجان، ابهر بعنوان محور درجه ۱ خدماتی با اولویت استقرار خدمات با عملکرد ملی و بین المللی تعیین شده که این محور منظومه باغ حلی را نیز در دل خود جای داده است.

همچنین محور درجه ۲ خدماتی سلطانیه، قیدار، زرین رود برای ارائه خدمات پشتیبان کشاورزی و فعالیت های وابسته در مقیاس بزرگ، برتر و مدرن با عملکرد ملی و استانی و خدمات پشتیبان گردشگری درجه ۲ برای گردشگران عبوری بویژه در حوزه خدمات گردشگری بین راهی، اقامت و پذیرایی و ایجاد توسعه مراکز و موسسات ارائه ی خدمات حمل و نقل کالا و جابجایی مسافر در سطوح ملی و بین المللی

۴- سازمان فضایی بخش گردشگری: در سازمان فضایی آتی استان محور گردشگری سلطانیه، زنجان بعنوان مهمترین محور منظور شده است که این امر به سبب وجود آثار تاریخی باارزش همچون گنبد سلطانیه در آن لحاظ شده است در واقع، این محور به عنوان منطقه پیشاهنگی توسعه گردشگری استان در حد فاصل شهر زنجان و سلطانیه بعنوان منطقه ثقل استقرار زیر ساخت ها و خدمات گردشگری برتر استان لحاظ گردیده است.

نقشه شماره(۹): سازمان فضایی فعالیت بخش گردشگری

۲-۲-۲-۲- طرح جامع توسعه و عمران (ناحیه ابهر)

طرح جامع توسعه و عمران ناحیه ابهر بخش دیگری از مطالعات طرح فرادست می باشد که در راستای توسعه و عمران ناحیه فوق مورد تصویب و تدوین واقع شده است. این منطقه جزیی از منطقه البرز جنوبی است که شامل دو شهرستان ابهر و خدابنده بوده که در حال حاضر طرح فوق می تواند برای شهرستان های خرمدره و سلطانیه نیز مورد توجه واقع شود. ضرورت توجه دقیق به وضعیت توسعه شهرستان ها و تهیه پرسش های سطوح پایین تر طرح آمایش استان و تهیه برنامه مدون و هماهنگ برای توسعه شهرستان هدف عمده تهیه طرح های فوق بوده است.

طرح جامع توسعه و عمران ناحیه ابهر با توجه به اهداف و اصول موجود در برنامه استان که شامل:

- توسعه بخش کشاورزی
- توسعه بخش صنعتی
- توسعه رفاه عمومی
- توزیع جمعیتی
- توسعه خدمات

طرح جامع توسعه و عمران در بخش های مختلف اقتصادی، عمرانی، توزیع متناسب جمعیت و سطح بندی مراکز جمعیتی و خدماتی تهیه و ارائه شده است که در زیر به اختصار برنامه های تدوین شده برای شهرستان سلطانیه که منظومه و طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی باغ حلی نیز جزئی از آن به شمار می رود پرداخته می شود.

۱- سطح بندی مراکز جمعیتی و خدماتی: مقصود از پهنه بندی جمعیتی و خدماتی پیشنهاد و ایجاد یک نظام سلسله مراتب سکونتگاهی در منطقه مفروض است. به طوری که هم مردم ساکن منطقه بدانند که برای هر یک از نیازها (رده بندی شده) خود به کدام آبادی بایستی مراجعه نمایند و هم نهادهای بخش خصوصی یا عمومی بدانند که سرمایه گذاری مشخص خود را در کدام یک از سکونتگاهها و با کدام اولویت مجاز هستند که انجام دهند نظام سکونتگاهی راه های مناسبی است هم برای توزیع عادلانه خدمات در بین مردم منطقه و هم برای تشخیص نیاز و بازار مناسب برای سرمایه گذاری های بخش خدمات و تسهیلات عمومی و زیربنایی منطقه.

طرح «الگوی سطح بندی مناطق و مراکز روستا» و «استانداردها و ضوابط خدمات روستایی کشور» در جلسه مورخه ۷۸/۱۰/۶ شورایعالی شهرسازی و معماری ایران به تصویب رسید این مصوبه در نامه شماره ۳۱۰/۳۹۳۲۰ مورخه ۷۸/۱۱/۳۰ به «استانداران محترم کلیه استانها» ابلاغ گردید. در بند ۵ این مصوبه آمده است که رعایت مفاد این مصوبه در سطح بندی مناطق و مراکز روستایی و استانداردهای خدمات رسانی روستایی برای کلیه دستگاه های زیربط الزامی است. در بند ۳ نیز آمده است: «در تهیه طرح های توسعه و عمران (جامع) ناحیه ای، دستگاههای تهیه کننده اینگونه طرح ها موظفند الگوی سطح بندی مناطق و مراکز روستایی موضوع این مصوبه را مورد توجه و استفاده قرار دهند».

بر این اساس در طرح جامع توسعه و عمران ناحیه ابهر شهرستان سلطانیه که در زمان تهیه طرح بعنوان بخش سلطانیه بوده است از ۷ حوزه روستایی، ۳ مجموعه روستایی، ۱منظومه روستایی و یک حوزه شهری بشرح جدول و نقشه زیر تشکیل شده بود.

جدول شماره(۷): سطح حوزه روستایی بخش سلطانیه شهرستان ابهر

نام جوزه روستایی	تعداد روستای زیر پوشش	نام روستاهای زیر پوشش	دهستان	جمعیت حوزه (۱۳۷۵)
قره بلاغ	۲	قره بلاغ- الملکی	سلطانیه	۲۲۱۱
خیرآباد	۴	خیرآباد- یوسف آباد- مشک آباد- کاکاباد	سلطانیه	۴۳۲۸
سرخه دیزج	۳	سرخه دیزج- علی آباد- امیرآباد	سلطانیه	۱۲۱۸
سنبل آباد	۶	ولایش- بویین- دوسنگان- حسین آباد- سنبل آباد- نیمه ایستگاه سنبل آباد	سنبل آباد	۴۲۴۱
ویر	۶	ترکانده- قیاسیه- ویر- اسدآباد- ویک- شلوار	سنبل آباد	۴۸۳۲
گوزلدره سفلی	۱۰	ساریجالو- سلمان کندی- خرمدرق- شکورآباد- گوزلدره سفلی- سبزدرق- گوزلدره علیا- کردناب- معدن گوزلدره سنگ پارز	گوزلدره	۶۱۲۷
ونونان	۱۰	بالوف- ونونان- چمرود- آقزوج- قشلاق- برنقور- چمه- پرنگین- تازه کند- بوجی	سلطانیه	۱۲۷۶
حوزه شهری سلطانیه	۹	قلعه- کبودگنبد- چپ دره- اولنگ- ارجین- عباس آباد- طهماسب آباد- ندیرآباد- دربند خرابه	سلطانیه	۲۲۰۷

مأخذ: طرح ناحیه ابهر

جدول شماره(۸): سطح مجموعه و منظومه روستایی بخش سلطانیه شهرستان ابهر

نام و مرکز منظومه (جمعیت)	نام و مرکز		حوزه های روستایی تابعه	تعداد روستا	دهستان	جمعیت
سلطانیه (۲۷۷۱۶)	مجموعه	قره بلاغ	قره بلاغ- خیرآباد- سرخه دیزج- ونونان	۱۹	سلطانیه	۹۰۳۳
		سنبل آباد	سنبل آباد- ویر	۱۲	سنبل آباد	۹۰۷۳
		گوزلدره	گوزلدره سفلی	۱۰	گوزلدره	۶۱۲۷
		ونونان	-	۱۰	سلطانیه	۱۲۷۶
	حوزه شهری	سلطانیه	-	۹	سلطانیه	۲۲۰۷

مأخذ: طرح ناحیه ابهر

۲- تهیه طرح ها و برنامه های توسعه و عمران: طرح ها و برنامه های پیشنهادی غالباً در قالب نقشه های کاربری اراضی پیشنهادی ارائه شده است. این اسناد با توجه به شرایط و قابلیت های موجود هر یک از مناطق و حوزه های شهری و روستایی و با توجه به موقعیت و استقرار آنها طرح هایی ارائه شده است بر این اساس نقشه منطقه بندی اراضی شامل قابلیت ها و محدودیت های زمین، برای انواع کاربری های کشاورزی، مرتع، جنگل، حریم های طبیعی یا مصنوعی، معادن، شهرک ها و مراکز عمده صنعتی، زمینهای شهری، شامل شهرهای موجود و زمین های مناسب برای توسعه بلند مدت آنها، روستاهایی که به شهر تبدیل می گردند، شهرک ها و سایر مراکز سکونت جدید و ... می باشد. در نقشه کاربری اراضی پیشنهادی طرح جامع توسعه و عمران ناحیه ابهر طرح ها در قالب موارد زیر قابل دسته بندی بوده است.

- پهنه های مناسب برای کاربری های اصلی: در این پهنه اراضی در چهار رده شامل زراعت آبی، زراعت دیم، مرتع و اراضی بایر و حفاظتی دسته بندی شده است که در منظومه باغ حلی کاربری اراضی پیشنهادی در قالب اراضی زراعت دیم و مرتع ارائه شده است.
- پهنه های مناسب برای ساخت و ساز: کاربری ارائه شده براساس دو طرح پیشنهادی طرح جامع ناحیه ابهر و پیشنهاد طرح کالبدی ملی ایران تهیه و تدوین شده است که برنامه های پیشنهادی هر یک از طرح های فوق به شرح ذیل می باشد:

- پیشنهاد طرح جامع ناحیه ابهر شامل طرح های زیر می باشد:

✓ پهنه های مناسب برای ایجاد شهرهای جدید (اولویت یک)
✓ پهنه های مناسب برای ایجاد شهرهای جدید (اولویت دو)
✓ پهنه های مناسب برای گسترش شهرهای موجود
✓ نیاز به مطالعه بیشتر

- پیشنهاد طرح کالبد ملی ایران که طرح عبارتند از :

✓ پهنه های مناسب برای ایجاد شهرهای جدید (اولویت یک)
✓ پهنه های مناسب برای ایجاد شهرههای جدید (اولویت دو)
✓ پهنه های مناسب برای گسترش شهرهای موجود

که از بین پهنه های پیشنهادی طرح های فوق در منظومه و طرح توسعه اقتصادی و اشتغازایی بخش باغ حلی در بخشهای شمالشرق و غرب آن پهنه های مربوط به ایجاد شهرهای جدید اولویت یک و دو جزء مهمترین برنامه های این طرح ها بوده است.

- پهنه های مناسب برای ایجاد فعالیت های شهرک های صنعتی

کاربری و برنامه های موردنظر در طرح جامع توسعه و عمران ناحیه ابهر برای پهنه های فوق طیف زیر مورد نظر قرار گرفته است .

- ✓ کاربری مجاز با رعایت ضوابط و مقررات و عدم مغایرتها (اولویت یک)
- ✓ کاربری مجاز با رعایت ضوابط و مقررات و عدم مغایرتها (اولویت دو)
- ✓ کاربری مجاز با تایید تبصره یک قانون حفظ اراضی کشاورزی و باغات با رعایت ضوابط و مقررات و عدم مغایرتها (اولویت یک)
- ✓ کاربری مجاز با تایید تبصره یک قانون حفظ اراضی کشاورزی و باغات با رعایت ضوابط و مقررات و عدم مغایرتها (اولویت دو)

که از بین پهنه های فوق پهنه های سه و چهار در شرق و غرب منظومه و طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی بخش باغ حلی مورد توجه و پیشنهاد واقع شده است.

- **محورهای توسعه:**

در طرح ناحیه ابهر ۳ محور بشرح ذیل بعنوان محورهای توسعه آتی آن منظور شده است که این محورها عبارتند از:

۱- قطعه ای از راه ترانزیت تهران – تبریز – جلفا که در ناحیه ابهر قرار دارد بعنوان محور درجه ۱ و اصلی توسعه عمومی، صنعتی ناحیه ابهر

۲- راه جدید ترانزیت- ابهر- قیدار- خورخوره- بیجار بعنوان محور ۲ توسعه صنعتی- خدماتی ناحیه

۳- راه جدید ترانزیت- سلطانیه- قیدار – همدان که می تواند دومین محور درجه ۲ توسعه صنعتی و خدماتی ناحیه را تشکیل دهد.

از بین محورهای فوق دو محور اول و دوم بعنوان محورهای اساسی و مهم تاثیرگذار بر توسعه منظومه و طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی بخش باغ حلی می تواند مورد توجه واقع شوند، علاوه بر آن ساختار توسعه آتی در منظومه مطالعاتی نشان می دهد که منظومه و طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی بخش باغ حلی در مسیر عبور محورهای گردشگری، محور توسعه کشاورزی و محور توسعه صنعتی تیپ در کاربری اراضی پیشنهادی واقع شده است.

۲-۳- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع طبیعی و زیستی روستاهای هدف دهستان یا بخش

شناخت و بررسی شرایط محیطی و زیستی روستا یکی از اهداف مهم و اساسی در تعیین قابلیت، پتانسیل بالقوه و بالفعل روستا در جهت توسعه اقتصادی و اشتغالزایی محسوب می شود. در واقع اگر در حالت کلی ابعاد و توانهای موجود اقتصادی هر مکان جغرافیایی از جمله روستا را در نظر بگیریم می توان به دو بعد انسانی و طبیعی اشاره کرد

که توجه به بعد طبیعی به ویژه در مناطق روستایی که به عنوان بستر و اساس اقتصاد روستایی را در بر می گیرد یکی از شروط و نیازهای مهم آن به شمار می رود.

شرایط طبیعی و محیطی که می تواند از لحاظ اقتصادی برای روستا مهم باشد در قالب زیر مجموعه هایی همچون شرایط و ویژگی های زمین شناسی، توپوگرافی، سنگ شناسی، خاک شناسی، شناخت منابع آب (سطحی و زیرزمینی)، نوع پوشش گیاهی، خصوصیات اقلیمی در قالب درجه حرارت، متوسط بارندگی، درجه رطوبت، جریانات هوایی و... قابل بحث و بررسی می باشد. در این میان می توان با استفاده از داده های مکانی به شناخت و ارزیابی ویژگیهای طبیعی روستا پرداخت و سپس از روش swot به تحلیل و تبیین آن در جهت توسعه اقتصادی و اشتغالزایی اقدام نمود که در زیر به بررسی و تحلیل هر یک از پارامترهای اشاره شده پرداخته می شود.

۲-۳-۱- ویژگی های زمین شناسی

به طور کلی در ناحیه ابهر که شهرستان سلطانیه نیز بخشی از آن به شمار می رود به لحاظ چینه شناسی و زمین شناسی واحدهای زیر قابل مشاهده هستند.

الف) واحدهای سنگی رسوبی

این واحدها متشکل از سازندهای زیر می باشند:

۱- سازند کهر: نام این سازند از البرز مرکزی گرفته شده که در ناحیه فوق، این سازند به همراه گرانیت دوران، پی سنگ (Pasement) سازندهای جدیدتری را تشکیل می دهند که سازند فوق عمدتاً در قره داغ و ملاداغی (جنوب شهر ابهر) رخنمون دارند که به علت آنکه خارج از محدوده مطالعاتی ما قرار دارند از توضیحات بیشتر در این خصوص خودداری می گردد.

۲- سازند سلطانیه: برش الگو، که نام آن از شهر سلطانیه گرفته شده است در شرق روستای چپقلو (جنوب کوههای سلطانیه) اندازه گیری و مورد بررسی قرار گرفته است. ضخامت آن ۱۱۶۰ متر و از سه واحد اصلی تشکیل شده که از پایین به بالا شامل:

- واحد دولومیت زیرین (۱۲۳ متری) دولومیت زرد رنگ با لایه بندی منظم و نوارهای سیاه و سفید چرت
- واحد شیل چپقلو شامل شیل های رسی سیلتی، دارای میکا، به رنگ خاکستری تیره تا سیاه و در بخش های فوقانی دارای شیل های آهکی فسفاتی

۳- سازند قم: در جنوب کوههای سلطانیه و به موازات آن (تپه های سعیدآباد- کوسف) سازند قم به طور هم شیب بر روی کنگلومرای الیگوس (سازند قرمز زیرین) و یا به طور ناپیوسته بر روی سازندهای قدیمی تر قرار گرفته است.

۴- سازند قرمز بالایی: در جنوب زنجان (تپه های سعیدآباد- کوسف) سازند قرمز بالایی گسترش داشته و به دو واحد تقسیم شده است:

- زیر واحد M_1 با ظاهر رنگین که از تناوب مارن های سبز و سفید، صورتی و بنفش، ارغوانی و قهوه ای به وجود آمده و با فراوان بودن تبخیرها مشخص می گردد. ضخامت آن ۹۰۰ تا ۷۰۰ متر است.
- زیر واحد M_2 به طور یکنواختی قرمز رنگ است و از رس، مارن و شیل ماسه ای و درون لایه های ماسه سنگ تشکیل گردیده است. کنگلومرا به طور محلی به شکل لایه و عدسی وجود دارد ولی گاهی اوقات می تواند درصد

مهمی از کل مقطع را به خود اختصاص دهد. یک افق کنگلومرایی ضخیم به ضخامت ۴۰۰ متر که به طول ۲۰ کیلومتر امتداد دارد. قطعات کنگلومرا، تردشدگی خوبی دارند و اساساً از سنگ های ولکانیکی تشکیل شده اند.

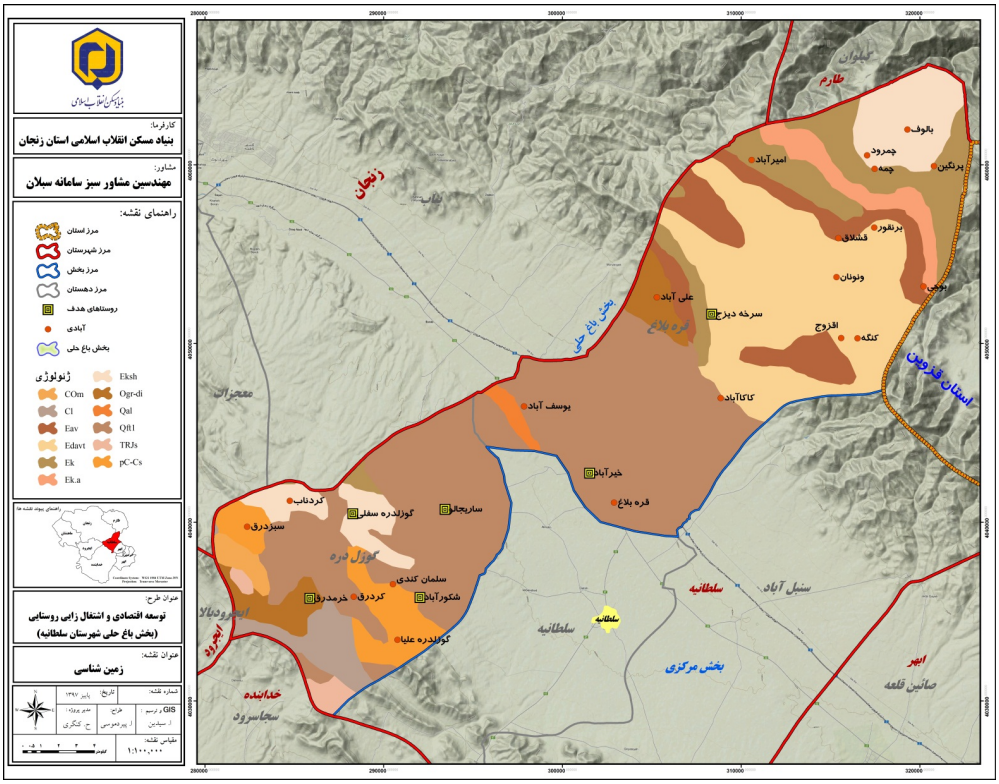
۵- رسوبات پیلوس- کواترنری: این رسوبات به صورت مارن، رس سیلتی گچ دار به رنگ زرد، قهوه ای و صورتی، که احتمالاً با سازند قرمز فوقانی ارتباط دارند و نهفته های کواترنر، شامل تراس های قدیمی، تراس های جدید و یا رسوبات رودخانه ای- آبرفتی و همچنین رسوبات حاصل از لغزش های زمین می باشد.

جدول شماره(۹): تحلیل و تبیین خصوصیات زمین شناسی منطقه

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگیهای زمین شناسی	- وجود قسمت قابل توجهی از محدوده با تشکیلات رسی سیلتی، توف ماسه ای و سنگهای آذرین با کاربرد در صنایع فولاد و آهن از جمله سنگ آهن جهان نمای سرخه دیزج و معادن سنگ واقع در توده سنگهای روستای خرمدرق	- وجود شرایط کوهستانی و صعب العبور بودن در جهت بهره برداری از معادن موجود منطقه	- امکان ایجاد صنایع ذوب آهن و سنگ و تولید مصالح ساختمانی با توجه به نوع سازند و جنس زمین	- تهدید آلودگی هوا و محیط زیست در جهت بهره برداری از معادن موجود

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

نقشه شماره(۱۰): نقشه زمین شناسی منطقه

۲-۳-۲- ویژگی های توپوگرافی

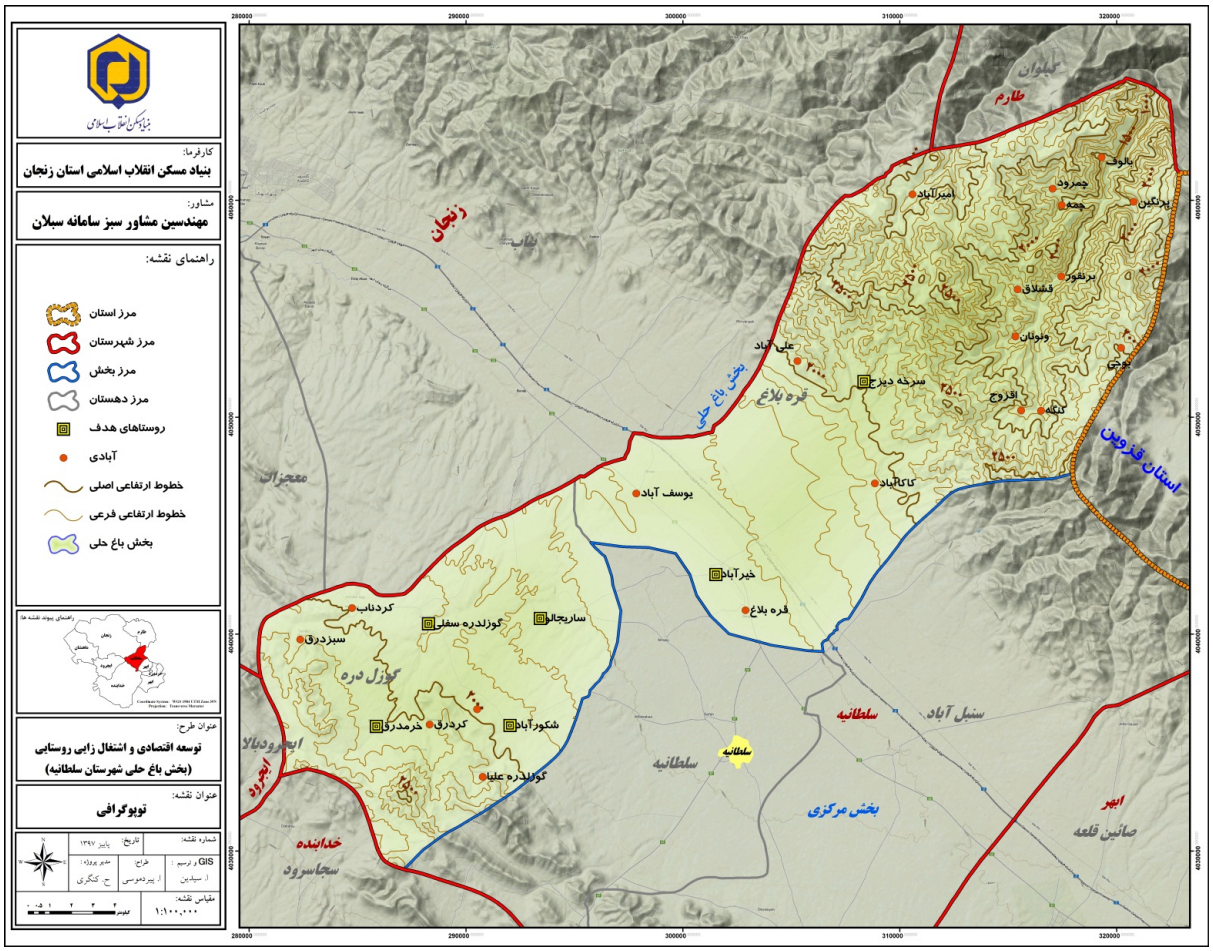
بخش باغ حلی عمدتاً در یک منطقه کوهستانی واقع می باشد و این امر سبب بر آن شده تا خطوط تراز با ارتفاع زیاد و قابل توجهی را در سطح منطقه شاهد باشیم. وجود ناهمواری در منطقه به ویژه در مناطق شرق و شمالشرق آن سبب شده تا شیب زمین در این بخش از منطقه بالا بوده و این امر از به هم پیوستگی و فشردگی این خطوط قابل تشخیص است هر چند در دل اراضی ناهموار فوق نیز روستاهای متعددی نیز مکان گزینی نموده اند. علاوه بر آن نیز در بخشهای غربی و جنوبغربی نیز نقاط مرتفعی نیز به چشم می خورد بنابراین بخشهای میانی در این منطقه جز مناطق هموار بوده که این امر در توسعه فضایی آن نیز بی تأثیر نبوده است به طور کلی می توان گفت که شرایط ناهموار و نامطلوب توپوگرافی غالباً در بخشهای شمالشرقی و شرقی و همچنین به طور محدود در بخش جنوبغربی بخش باغ حلی قابل مشاهده می باشد که در تحلیل و تبیین اثرات و نقش ویژگی های توپوگرافی جدول swot به شکل زیر ارائه می گردد.

جدول شماره(۱۰): تحلیل و تبیین خصوصیات عمومی توپوگرافی

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
خصوصیات عمومی توپوگرافی	- قرارگیری شریانهای حیاتی و مهم منطقه مانند نیروگاه سیکل ترکیبی مرکز تحقیقات کشاورزی - صنایع متعدد و جاده و اتوبان در بخش میانی به سبب وجود اراضی هموار	- واقع شدن اراضی ناهموار و کوهستانی در بخش قابل توجهی از منطقه - قرارگیری تعداد قابل توجهی از روستاهای هدف در اراضی ناهموار از جمله روستاهای سرخه دیزج، خرمدرق، گوزلدره سفلی - مشکلات مربوط به توسعه و گسترش زیر ساخت ها انسانی از جمله جاده، خطوط انتقال انرژی در بخشهای فوق	- امکان توسعه در بخشهای میانی از جمله توسعه صنعتی - امکان ایجاد و توسعه اقتصاد دامداری در بخشهای کوهستانی	- وجود شرایط صعب العبور در بخشهای شرقی و شمالشرقی و جنوبغربی منطقه و خطرات متعدد طبیعی

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

نقشه شماره(۱۱): نقشه توپوگرافی منطقه

۲-۳-۳- شیب زمین

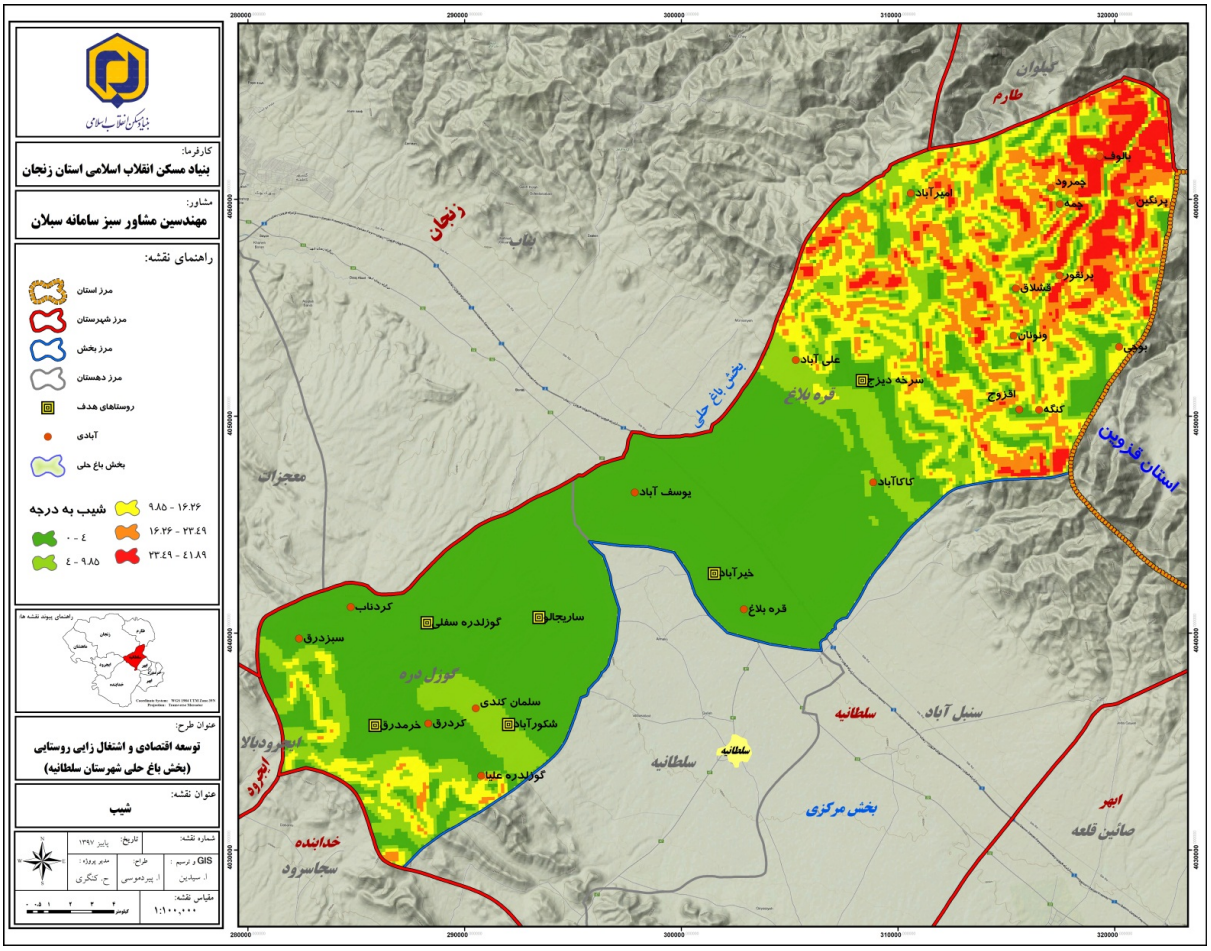
هموار و ناهمواری زمین دو عامل مهم و متضادی هستند که در ایجاد توسعه و یا محدودیت فعالیت های انسانی و اقتصادی از جمله استقرار سکونتگاهها، عبور راه های ارتباطی و مواصلاتی، مکان گزینی صنایع و خدمات، توسعه و یا عدم توسعه فعالیتهای زراعی، باغی و دامی و... نقش قابل توجهی را بر عهده دارند و هر چقدر زمین از شرایط صاف و هموار برخوردار بوده باشد به همان میزان قرارگیری و توسعه فعالیتهای مختلف انسانی به سهولت انجام می پذیرد. همچنانچه در بحث توپوگرافی اشاره شد بخشهایی از شرق و شمالشرق و به همراه جنوبغربی محدوده بخش باغ حلی با ناهمواری و پستی و بلندی قابل توجهی روبرو می باشد و شرایط کوهستانی باعث آن گردیده تا محدودیت توسعه اقتصادی در این بخشها شاهد باشیم به طوری که اراضی با شیب بالای ۲۰ درصد یکی از عوامل مهم در عدم توسعه به ویژه در زمینه های زیرساختی خواهد بود و بخشی از اراضی روستای سرخه دیزج از همچون شرایطی برخوردار است اما هر چقدر از شرق به غرب بخش باغ حلی حرکت می کنیم از میزان شیب اراضی کاسته شده و در نتیجه اراضی با شرایط هموارتری را به خصوص در بخش میانی منطقه شاهد هستیم. این امر می تواند زمینه و بستر لازم را در جهت توسعه اقتصادی فراهم سازد روستاهای خیرآباد، گوزلدره سفلی و ساریجالو در اراضی با شیب کمتر از ۴ درصد واقع بوده و همین امر از جمله دلایل مهم در توسعه اجتماعی و اقتصادی آنها به شمار می رود. روستای شکورآباد و خرمدرق نیز در اراضی با شیب متوسط ۴ تا ۱۰ درصد قرار گرفته اند.

جدول شماره(۱۱): تحلیل و تبیین اثرات شیب زمین در توسعه اقتصادی و اشتغالزایی

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
اثرات شیب زمین	- قرارگیری روستاهای پرجمعیت و مهم بخش باغ حلی در اراضی با شیب کمتر	- نزدیک به یک سوم از محدوده بخش باغ حلی از اراضی با شیب بالای ۱۰ درصد قرار گرفته اند.	- امکان ایجاد صنایع تبدیلی و مکمل در اراضی صاف و هموار و امکان توسعه دامداری صنعتی و زنبورداری در اراضی ناهموار و کوهستانی	- تهدید فرسایش و تخریب موجود در بشخ شرقی و شمال شرقی به سبب وجود اراضی پرشیب

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

نقشه شماره(۱۲): نقشه شیب منطقه

۲-۳-۴- زلزله

زلزله یکی از بلایای مهمی طبیعی است که معمولاً زندگی جوامع شهری و روستایی را همواره با خطر روبرو می سازد و بسیاری از خسارات طبیعی مربوط به وقوع زلزله با قدرت بیشتر بوده است. این امر نه تنها باعث رفتن اماکن، تأسیسات شهری و روستایی و... می گردد بلکه در گاهی اوقات سبب تلفات جانی نیز می گردد. زلزله ها عمدتاً تحت تأثیر فعالیت گسل ها رخ می دهند. گسل به شکستگی گفته می شود که سنگ های دو سمت صفحه شکستگی به

نسبت یکدیگر حرکت نموده اند. این امکان وجود دارد که این حرکت ها از چند میلی متر تا صدها متر نیز باشند. عامل وقوع برخی از زمین لرزه ها، انرژی است که در زمان حرکت سریع گسل های فعال آزاد می شود.

در واقع حضور گسل در یک منطقه نشان می دهد که در یک زمان گذشته، در طول آن جابجایی رخ داده است. این جابجایی ها می توانسته یا به صورت آرام باشد که هیچ گونه لرزشی در زمین ایجاد نمی کند و یا اینکه به صورت ناگهانی اتفاق بیفتد که جابجایی های ناگهانی در طول گسل ها عامل ایجاد اغلب زلزله ها می باشد. بیشتر گسل ها غیر فعال هستند و باقیمانده های آن از تغییر شکل های گذشته می باشند، در امتداد گسل های فعال، حین جابجایی فرسایشی دو قطعه فرسایشی دو قطعه پوستهای در کنار هم، سنگهای شکسته و فشرده می شوند، در سطح صفحات گسلی، سنگها به شدت صیقلی و شیاردار می شوند. این سطوح صیقلی و شیاردار به زمین شناسان در شناخت جهت آخرین جابجایی ایجاد شده در طول گسل کمک می کند. هدف از بررسی زلزله و گسل در طرح حاضر آن است که بدانیم کانونهای زلزله های رخ داده در گذشته در چه قسمتی از روستا واقع می باشند و همچنین گسل موجود در محدوده را تشخیص دهیم تا هرگونه فعالیت اقتصادی آتی با در نظر گرفتن صدمات و خطرات ناشی از آن استقرار یابد. بررسی نقشه لرزه خیزی بخش باغ حلی نشان می دهد که برخلاف آنچه که بحث شیب زمین عنوان شد که نیمه غربی بخش باغ حلی به طور نسبی از شرایط هموارتری برخوردار بوده و شرایط برای توسعه اقتصادی از حیث فوق مهیا می باشد اما خطرات زلزله و صدمات ناشی از آن از جمله مباحثی است که می تواند فرآیند هرگونه توسعه ای را با محدودیت روبرو سازد که در این میان بخشهای فوق به سبب واقع شدن در محدوده و پهنه خطر زلزله با پهنه بالا می تواند یکی از عوامل محدودکننده توسعه اقتصادی قلمداد شود. از جمله گسل های که در شهرستان سلطانیه از جمله عوامل تهدید در زمینه فوق هستند عبارتند از:

۱- گسل فشاری خاوری سلطانیه

۲- گسل سلطانیه

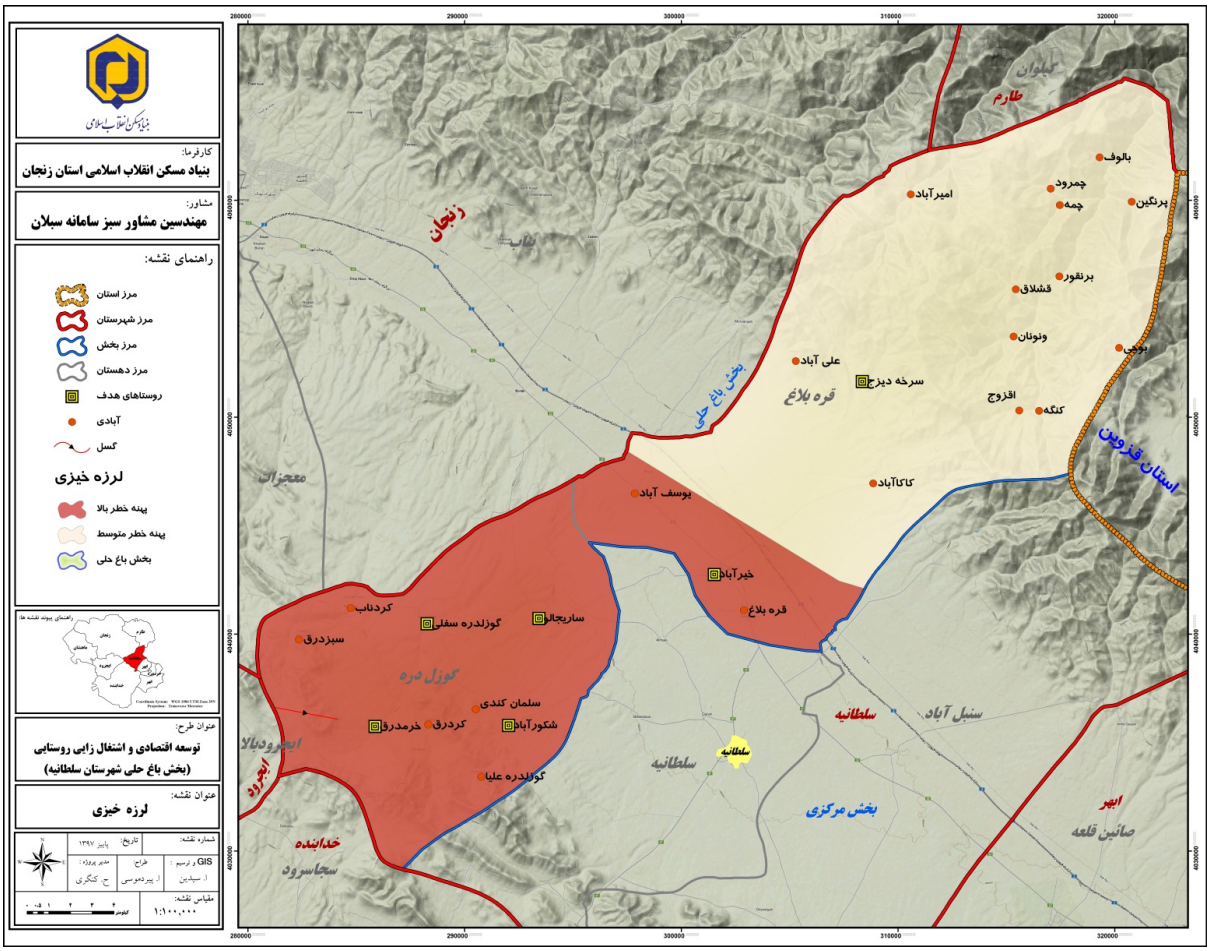
که به همین منظور جدول زیر جهت تحلیل و تبیین نقش زلزله در فرآیند توسعه اقتصادی ارائه می گردد.

جدول شماره(۱۲): تحلیل و تبیین خصوصیات خطرپذیری زلزله و گسل در محدوده مورد مطالعه

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگی های زلزله و گسل و خطرات ناشی از آن	- اقدامات بنیاد مسکن در قالب مقاوم سازی مساکن روستاها	- قرارگیری روستاهای پرجمعیت و مهم بر روی پهنه با خطر بالای زلزله	- امکان شناخت و بررسی گسل های فعال و تعیین حریم برای استقرار فعالیتهای اقتصادی	- تهدید صدمات جانی و مالی محدوده مطالعاتی

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

نقشه شماره(۱۳): نقشه خطر زلزله منطقه

۲-۳-۵- منابع آب

زمین، خاک و اکوسیستم سه منبع اساسی هستند که در توسعه روستایی نقش بسیار مهمی دارند و از این رو برنامه ریزی توسعه روستایی باید بر پایه طبیعت با تأکید بر زمین، آب، منابع بیولوژیکی و انرژی تجدیدشونده باشد. در این خصوص، نقش آب در توسعه از جنبه های زیر حایز اهمیت است:

- آب به عنوان یک نهاد تولید، نقش مهمی در تولید محصولات (کشاورزی، پتروشیمی، فولاد و...) دارد و دسترسی آسان به منابع آبی می تواند هزینه های تولید را به مقدار زیادی کاهش دهد.
- وجود منابع آبی پایدار سبب افزایش تولیدات کشاورزی و امنیت غذایی شده، به طوری که مازاد تولیدات کشاورزی سبب انباشت سرمایه ملی می شود.
- توسعه مراکز جمعیت روستایی مستلزم وجود منابع آبی است، در حالی که در بسیاری از کشورها توسعه روستاها نقش بسزایی در رشد و توسعه کشور دارد. مطابق گزارش های سازمان ملل متحد در کشورهای در حال توسعه حدود ۵۴ درصد جمعیت آنها در روستاها ساکن هستند که سرمایه گذاری در بخش اقتصادی روستایی می تواند نقش پررنگی در توسعه آنها داشته باشد. توسعه روستایی و کشاورزی به مثابه توسعه ملی است.

• بحران های ناشی از کمبود آب تأثیر منفی بر رشد دارد. یک نمونه از بحران های کمبود آب، مهاجرت یا رشد منفی روستاها به مناطق شهری است که تداوم آن سبب سالخوردگی، نابودی پتانسیل ها، تولیدی و اقتصادی در مناطق روستایی است.

نظر به جایگاه محوری آب در توسعه کشور، منابع آب کشور به ویژه در مناطق روستایی با نگرش و مدیریت جامع و توام با عرضه و تقاضا در کل چرخه آب با رویکرد توسعه پایدار در واحدهای طبیعی حوضه های آبریز با آگاه سازی عمومی و مشارکت مردم به گونه ای برنامه ریزی و مدیریت شهری و روستایی افزون بر سرمایه گذاری، نیازمند توسعه فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است که شاید در چند دهه گذشته کمتر به آن توجه شده است. برای تحقق برنامه های توسعه روستایی ضروری است که برنامه ریزی توسعه مبتنی بر مشارکت تمام آحاد جامعه باشد. در این زمینه ایجاد انگیزه های مشرکت آحاد جامعه از سوی مجریان توسعه روستایی و برگزاری دوره های آموزشی در استفاده بهینه از منابع آبی ضرورتی حیاتی است.

منابع آب در دو بعد آبهای سطحی و آبهای زیرزمینی قابل تحلیل و بررسی می باشد.

۲-۳-۵-۱- بررسی منابع آب های سطحی (رودخانه ها)

ریزش های جوی فصل زمستان و باران های بهاری و آب شدن برفهای نواحی کوهستانی این منطقه موجب تشکیل و پیدایش رودهای فصلی و سیلابی و تقریباً دائمی در این بخش شده که در امر زراعت و فعالیتهای مربوط به کشاورزی و بالاخره گسترش پوشش گیاهی تأثیر فراوانی دارد. در بخش شرقی و شمالشرقی محدوده بخش باغ حلی به سبب وجود شرایط کوهستانی و ناهموار جریانات آب به شکل حوزه های آبریز اصلی و دائمی در جریان بوده و در روستاهای هدف شامل روستای سرخه دیزج از این حوزه های آب بهره مند می باشند.

اما در بخشهای میانی برتری با جریانات حوزه آبریز فرعی و فصلی بوده و این امر سبب ایجاد محدودیت منابع آب در فصول گرم است به خصوص برای فعالیتهای کشاورزی سبب گردد. روستاهای خیرآباد، شکورآباد و ساریجالو از جمله روستاهای هدف طرح می باشند که در محدوده حوزه آبریز فرعی واقع می باشند.

در بخش غربی و جنوبغربی بار دیگر شاهد حوزه های آبریز اصلی می باشیم که در روستاهای هدف شامل گوزلدره سفلی، خرمدرق در این قسمت از فرآیندهای حوزه آبریز اصلی و همچنین فرعی بهره مند هستند.

از سوی دیگر چشمه های آب که از دل کوهها سرچشمه می گیرند بخش دیگری از منابع آبی هستند که می توانند در تأمین آب مورد نیاز برای توسعه جوامع انسانی و همچنین شرایط لازم برای تحقق اهداف اقتصادی مرتبط در زمینه های زراعت، باغداری و دامداری را مهیا سازند و با توجه به داده های مکانی و تحلیل های GIS مشخص می شود که غالب چشمه های آب در دو بخش شرقی و شمالشرقی و جنوبغربی و غرب محدوده باغ حلی واقع شده اند که این امر نشان از ارتباط مستقیم مکان گزینه چشمه ها به مناطق کوهستانی را دارند و با توجه به وفور و فراوانی چشمه های آب می توان گفت که منطقه قابلیت بهره برداری از منابع آب در جهت توسعه اقتصادی را دارد.

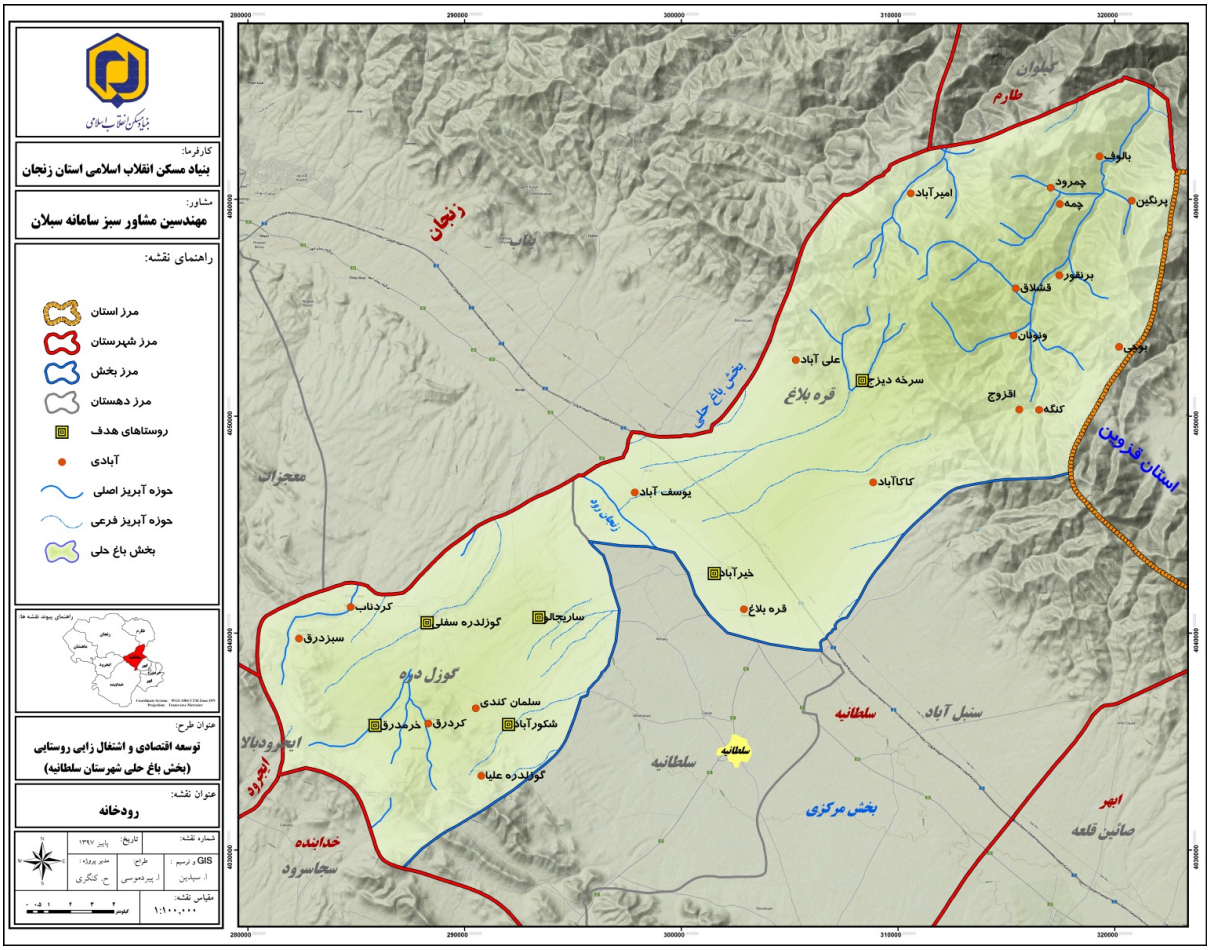
جدول swot به منظور تحلیل و تبیین پتانسیل ها و زمینه های توسعه اقتصادی برای روستاهای هدف را در زمینه دستیابی به منابع آب سطحی را نشان می دهد.

جدول شماره(۱۳): تحلیل و تبیین جریانات سطحی آب در محدوده مورد مطالعه

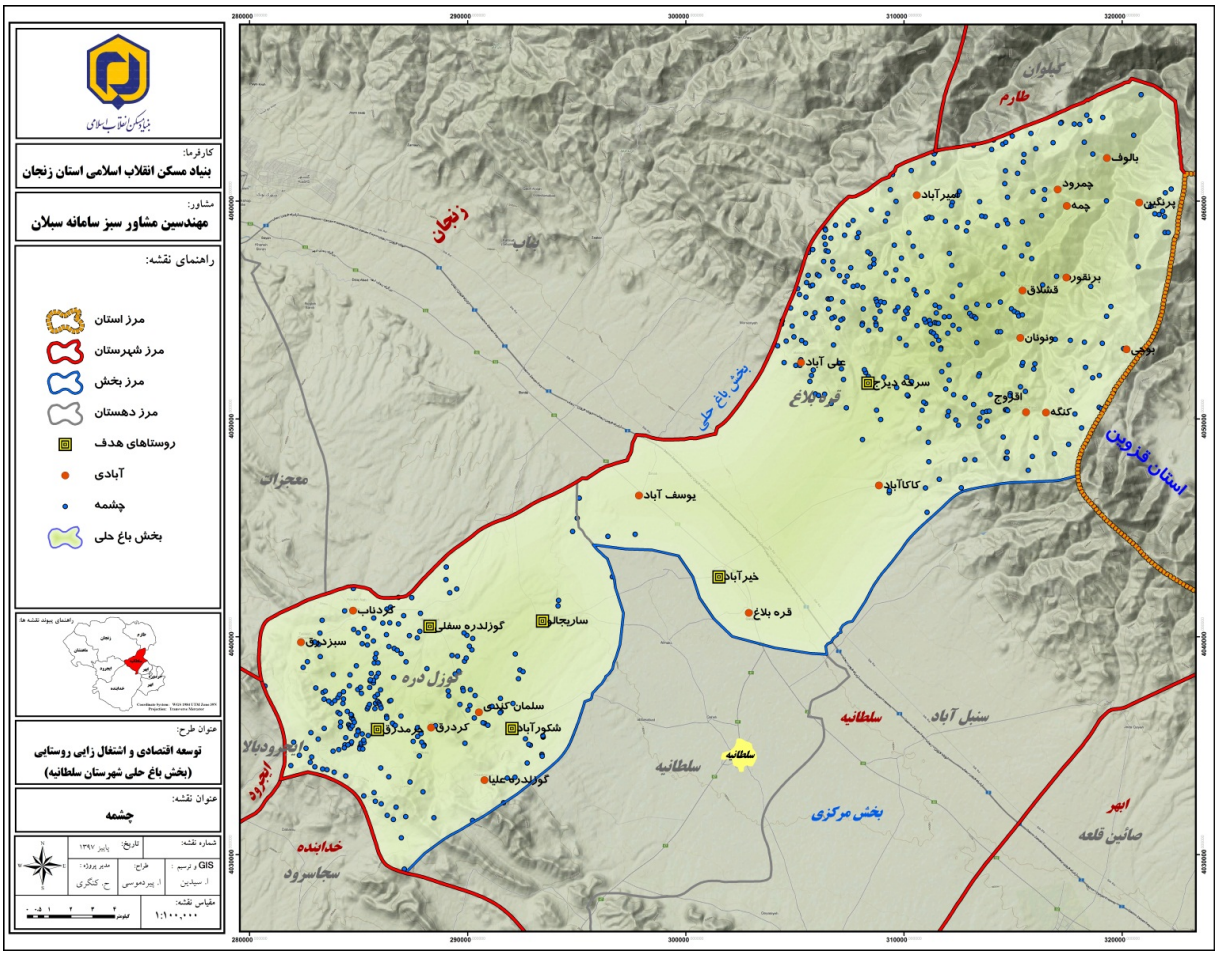
	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگی های آب های سطحی (رودخانه های دائمی، فصلی، مسیل و چشمه)	- وجود منابع آب سطحی شامل رودخانه دائمی و فصلی و چشمه فراوان در محدوده مطالعاتی - قرارگیری روستاهای سرخه دیزج، گوزلدره و خرمدرق در محدوده حوزه های آبریز اصلی و منابع آب چشمه های فراوان	- عدم مطالعه لازم و کافی در خصوص میزان دبی چشمه های آب و بررسی های لازم در خصوص کمیت و کیفیت هر یک از آنها	- امکان توسعه و پرورش آبزی، توسعه اقتصادی دامداری، تولیدات گیاهان دارویی، گسترش مراتع با توجه به وجود منابع آبی فوق	- احتمال وقوع سیلاب و صدمات ناشی از آن - خطر آلودگی آب به سبب فعالیتهای غیراصولی

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

نقشه شماره(۱۴): نقشه رودخانه های محدوده مورد مطالعه

نقشه شماره(۱۵): نقشه چشمه های محدوده مورد مطالعه

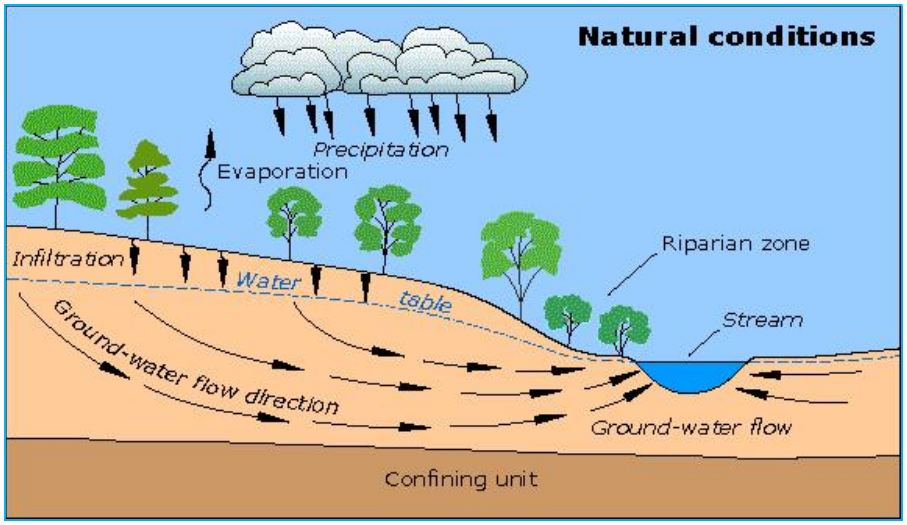
۲-۳-۵-۲- بررسی منابع آب های زیرزمینی

سفره آب به لایه یا منطقه قابل نفوذی در زیر سطح زمین گفته می شود که آب در آن می تواند جریان یابد. سفره آب همچنین باید قابلیت آبدهی خوب داشته باشد. سطح فوقانی سفره آب، یا سطح ایستایی همواره افقی نیست و به طور طبیعی از منطقه تغذیه آن، یعنی محل و منطقه ای که آب زیرزمینی را تأمین می کند، به طرف محل تخلیه دارای شیب است، به طور کلی شکل سطح ایستایی غالباً از شکل سطح زمین پیروی می کند، ولی برآمدگیهای آن هموارتر است، بنابراین ایستایی در نواحی پست در نزدیک سطح زمین و در تپه ها و کوه ها در عمق زیادتر قرار دارد. به طور معمول در مناطق پرباران و در دشتها سطح ایستایی بالا و در مناطق کوهستانی پایین است، در مناطق مرطوب سطح ایستایی ممکن است تا نزدیک سطح زمین بالا بیاید، در گودیهای چنین نقاطی ممکن است «آبگیر» و در صورت وجود پوشش گیاهی، «باتلاق» به وجود آید. تغییرات ارتفاع سطح ایستایی را برحسب زمان به صورت نمودارهایی به نام هیدروگراف نشان می دهند.

سفره های دارای بازدهی قابل توجه اغلب در رسوبات ناپیوسته شنی و ماسه ای تشکیل می شوند. آبرفتها، یعنی رسوباتی که توسط رودها در دره ها و دشتها بر جای گذارده می شوند، معمولاً سفره های آب زیرزمینی خوبی تشکیل می دهند. رسوبات رسی گرچه از تخلخل زیادی برخوردارند، ولی چون قابلیت نفوذ کمی دارند، با وجود

حجم آب زیادی که ممکن است در خود ذخیره کرده باشند، سفره های آب زیرزمینی تشکیل نمی دهند و به عنوان مواد غیر قابل نفوذ در نظر گرفته می شوند. در سنگهای متراکم نیز آب معمولاً در نمونه هایی ایجاد می شود که از تخلخل ثانوی قابل توجه برخوردار باشند، در این میان بهترین سفره آبها معمولاً در سنگهای آهکی درز و شکاف دار ایجاد می شود.

تصویرشماره(۱۰): شکل شماتیک تشکیل آبهای زیرزمینی

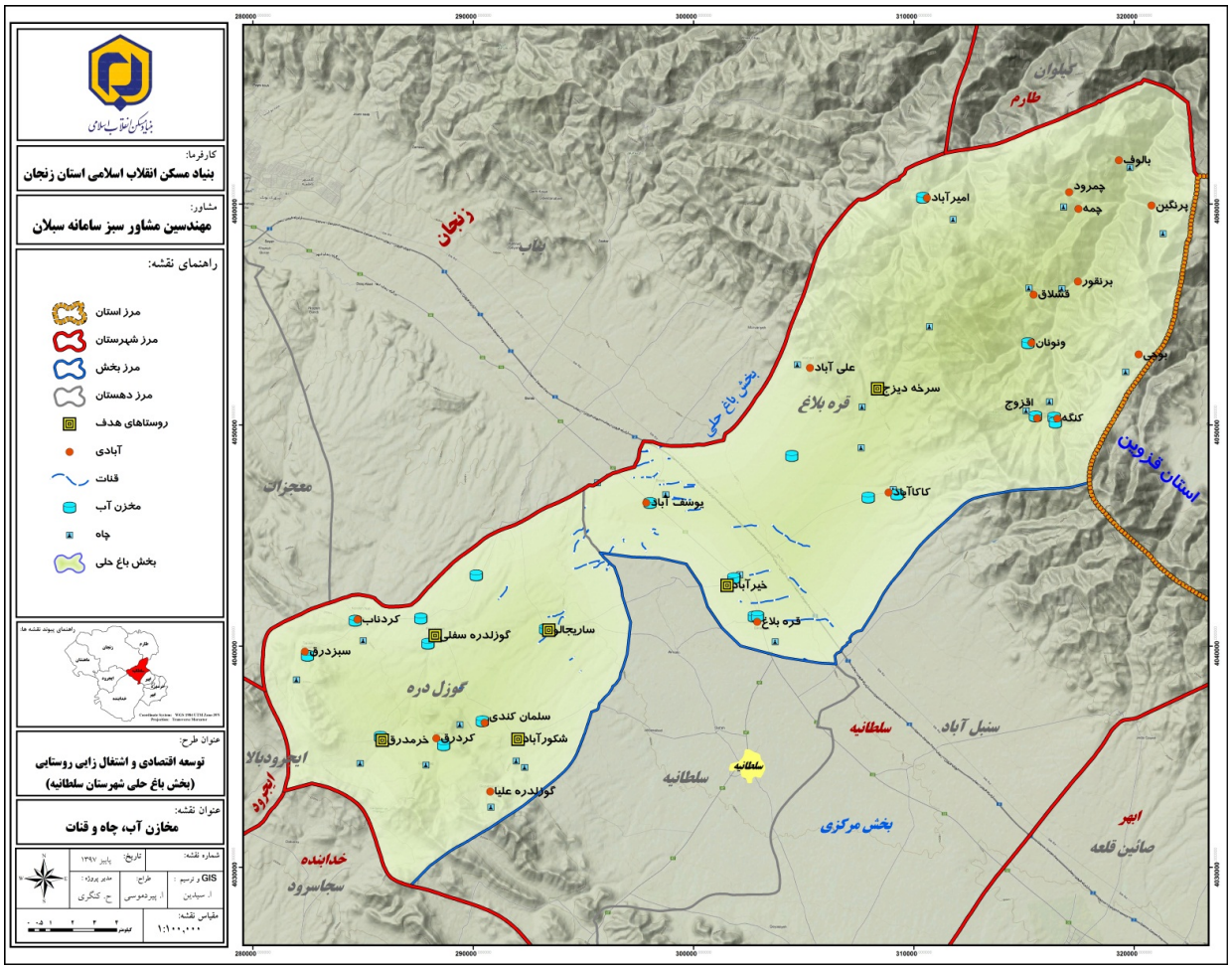
در حال حاضر در محدوده مطالعاتی در غالب روستاهای هدف می توان مخازن آب و چاه های عمیق را ملاحظه نمود که عمده آنها در جهت مصارف فعالیتهای کشاورزی از جمله اراضی کشاورزی (زراعت و باغداری) مورد بهره برداری قرار می گیرند. از سوی دیگر وجود رشته قنات متعدد به خصوص در پیرامون روستاهای گوزلدره سفلی، خیرآباد، ساریجالو زمینه های لازم در جهت امکان بهره برداری از سفره های آب زیرزمینی را فراهم نموده است.

جدول شماره(۱۴): تحلیل و تبیین نقش سفره های آب زیرزمینی در توسعه اقتصادی روستا

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگی های سفره های زیرزمینی	- وجود منابع آب زمینی شامل سفره های آبخوان با سطح ایستایی بالا در محدوده میانی و غربی	- وجود شرایط کوهستانی و مشکلات مربوط به توسعه متناوب و اصولی چاههای عمیق	- امکان لایروبی قنوات و بهره برداری از منابع آب مرتبط با آنها	- بهره برداری بی رویه و خطر تهدید پایین رفتن سفره های آب زیرزمینی

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

نقشه شماره(۱۶): نقشه مخازن آب، چاه و قنات موجود در محدوده مورد مطالعه

۲-۳-۶- خاک

خاک یکی از عوامل مهمی است که در اقتصاد روستایی به ویژه در بخش کشاورزی نقش اساسی را بر عهده دارد چرا که غالب فعالیتهای اقتصاد کشاورزی مانند زراعت، باغداری، دامداری، زنبورداری و... در ارتباط مستقیم با توانها و پتانسیل های خاکی دارد و هر چه قدر خاک مستعدتر بوده باشد به همان میزان نیز شاهد اقتصاد پویا و مقرون به صرفه در سطح روستا را خواهیم شد. بر این اساس در شناخت و بررسی اثرات خاک در اشتغال زایی روستایی موارد زیر می بایستی مورد بررسی و تحلیل قرار گیرند.

استعداد و تناسب اراضی کشاورزی از طریق تبیین موقعیت: در این خصوص می بایستی خاکهای اراضی زراعی و باغداری و همچنین مراتع پیرامون روستا را با توجه به استعداد کشاورزی آنها درجه بندی و سطح بندی کرده و توان اقتصادی هر یک از آنها را مورد تحلیل و تشخیص قرار داد.

خاک به مفهوم متداول عبارت است از محیط طبیعی رشد گیاهان. در این خصوص می توان گفت که خاک محصول تغییر شکل یافته پوسته جامد زمین بوده در اثر سکونت و فعالیت موجودات زنده و تأثیر عوامل محیطی یک ناحیه بیولوژیکی به وجود می آید. در اصطلاح عامیانه خاک به دو طبقه تقسیم می شود خاک سطح الارض و خاک تحت الارض.

۱- خاک سطح الارض: قسمتی از خاک سطحی را که بیشتر فعالیت های کشاورزی در آن انجام می گیرد و معمولاً خلل و فرج بیشتری دارد و ریشه گیاهان در آن رشد و نمو می نمایند خاک سطح الارض یا بالایی نامیده می شود.
۲- خاک تحت الارض: در زیر خاک سطح الارض قرار داشته معمولاً تراکم و فشرده بوده و ریشه گیاهان زراعی در آن کمتر یافت می شود.

در زراعت منظور از عمق خاک ضخامت خاک سطح الارض می باشد. هرچه ضخامت خاک سطح الارض بیشتر باشد خاک عمیق تر و هرچه ضخامت آن کمتر باشد خاک کم عمق تر خواهد بود. بدیهی است خاک های زراعی باید عمیق باشند. در خاکهای مناطق کوهستانی به علت وجود شیب و اثر پدیده فرسایش، خاک سطح الارض بسیار کم عمق و در عوض در مناطق پست و مسطح عمق آن بیشتر می باشد. در خاک هایی که ضخامت سطح الارض کم است در صورت امکان، با استفاده از ادوات کشاورزی و با مرور زمان می توان به عمق شخم افزود و از این طریق ضخامت سطح الارض را افزایش داد. به طور کلی اگر ضخامت سطح الارض بیش از ۵۰ سانتی متر باشد خاک عمیق و اگر بین ۲۵ تا ۵۰ سانتی متر باشد خاک با عمق متوسط و اگر کمتر از ۲۵ سانتیمتر باشد خاک کم عمق نامیده می شود.

- مزایای خاک های عمیق

عمیق بودن خاک یکی از خصوصیات خاک های زراعی خود محسوب می شود. بین عمق خاک و میزان محصول و رشد گیاهان رابطه مستقیم وجود دارد. مزایای خاک های عمیق به طور خلاصه عبارتند از:

- ✓ در خاکهای عمیق امکان جذب آب و مواد غذایی به دلیل گسترش ریشه می باشد.
- ✓ در اثر افزایش جذب عناصر غذایی، رشد و نمو گیاه بیشتر بوده میزان محصول افزایش می یابد.

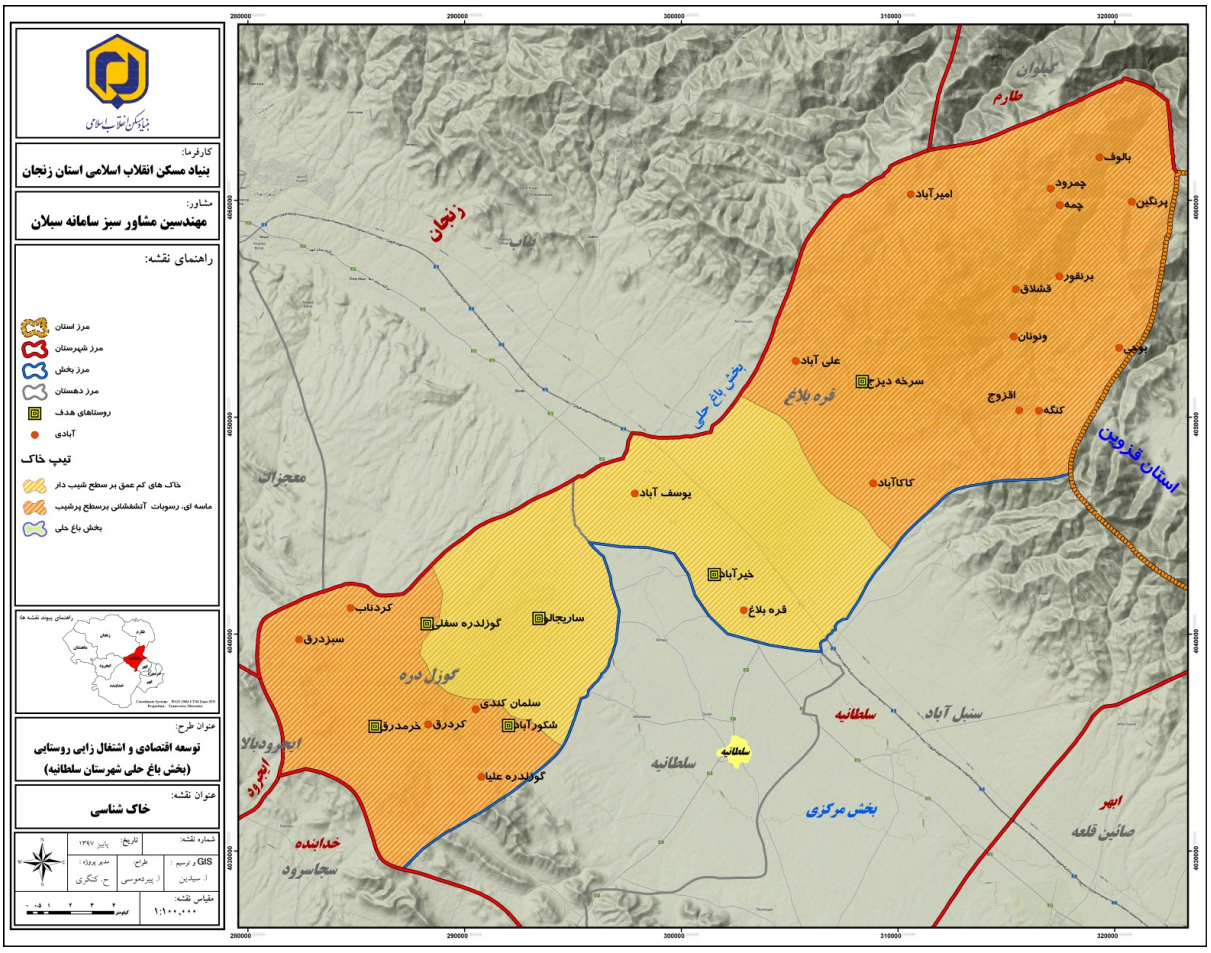
بررسی توزیع جغرافیایی انواع خاک در محدوده مطالعاتی نشان می دهد که توزیع جغرافیایی انواع خاک در ارتباط با سطح شیب اراضی و شرایط کوهستانی منطقه دارا و به سبب ویژگی کوهستانی منطقه می توان گفت که عمق خاک در آنها نیز کمتر باشد و این امر باعث می گردد تا توسعه فعالیتهای زراعی و باغداری با محدودیت روبرو شود. به طور کلی در بررسی انواع تیپ خاک می توان گفت که دو تیپ خاکهای عمیق بر سطوح شیبدار واقع در محدوده میانی بخش که روستاهای هدف (خیرآباد و ساریجالو) در آنها قرار دارند و همچنین خاکهای ماسه ای، رسوبات آتشفشانی بر روی سطوح شیبدار واقع در مناطق کوهستانی شرق و غرب محدوده که در این قسمت روستاهای گولدره سفلی، شکورآباد، سرخه دیزج و خرمدرق واقع می باشند از جمله مهمترین خاکهای منطقه به شمار می روند که شرایط متفاوتی در جهت فرآیند توسعه اقتصادی در منطقه ایجاد خواهد کرد.

جدول شماره(۱۵): تحلیل و تبیین نقش خاک در توسعه اقتصادی روستا

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگی های خاک	- وجود خاکهای مرطوب نیمه خشک و اسیدی در منطقه - وجود روستاهای با جمعیت قابل توجه در بخش میانی که از شیب هموار و خاکی کم عمق برخوردار می باشند.	- عمق کم خاک ماسه ای و تشکیلات در سطوح پرشیب در غالب محدوده مطالعاتی	- امکان توسعه مراتع در اراضی با خاک های کم عمق جهت توسعه اقتصاد دامداری	- تهدید فرسایش خاک به سبب فرآیندهای فیزیکی و شیمیایی در مناطق کوهستانی

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

نقشه شماره(۱۷): نقشه خاک شناسی محدوده مورد مطالعه

۲-۳-۷- تیپ اراضی

شرایط کوهستانی منطقه (بخش باغ حلی) سبب بر آن شده تا بخش قابل توجهی از تیپ اراضی محدوده در قالب انواع مراتع پوشش داده شوند و این امر شرایط را برای پرورش و نگهداری اواع دام به خصوص دام های سبک مهیا و فراهم نموده است به طور کلی در بررسی انواع تیپ اراضی محدوده مطالعاتی می توان به شرح ذیل اشاره نمود:

۱- مراتع متراکم: که این تیپ از اراضی در شمالشرق محدوده واقع بوده و غالباً موقعیت ویژه ای در جهت اقتصاد دامداری فراهم نموده است به طوری که روستاهای واقع در این قسمت از اقتصاد فوق به خوبی بهره مند بوده و می توان گفت که معیشت غالب اهالی از طریق زندگی دامداری تأمین می گردد.

۲- مراتع نیمه متراکم: محدوده شمالشرق بخش باغ حلی به عنوان مهمترین نقاطی هستند که پوشیده از مراتع نیمه متراکم می باشد که تعداد قابل توجهی از روستاهای بخش به بستر چنین تیپی از اراضی واقع شده که از جمله می توان به روستای سرخه دیزج از روستاهای هدف طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی در محدوده چنین تیپی از اراضی واقع شده است، علاوه بر آن در محدوده جنوبغربی بخش باغ حلی وجود شرایط کوهستانی و نیمه کوهستانی در توسعه اراضی با تیپ مراتع نیمه متراکم بی تأثیر نبوده و می توان مراتع نیمه متراکم را به صورت پراکنده در بخش هایی از جنوبغربی مشاهده نمود که روستاهای گوزلدره سفلی، ساریجالو، خرمدرق از روستاهای هدف طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی از چنین تیپ اراضی بهره مند هستند.

۳- مراتع کم تراکم: این تیپ اراضی در پای دامنه ارتفاعات قابل مشاهده می باشد که می تواند در ایجاد اقتصاد زراعی و دامی قابل توجه قرار گیرد که بخش های شمالشرق و جنوبغرب و غرب محدوده مطالعاتی این تیپ اراضی توزیع یافته است.

۴- اراضی زراعی آبی: این تیپ از اراضی معمولاً در امتداد مسیرهای آبی و اراضی هموار و بخش میانی محدوده مطالعاتی واقع هستند که عمدتاً سبب محل استقرار روستاهای بزرگ و مهم و پرجمعیت از جمله روستای خیرآباد گردیده است.

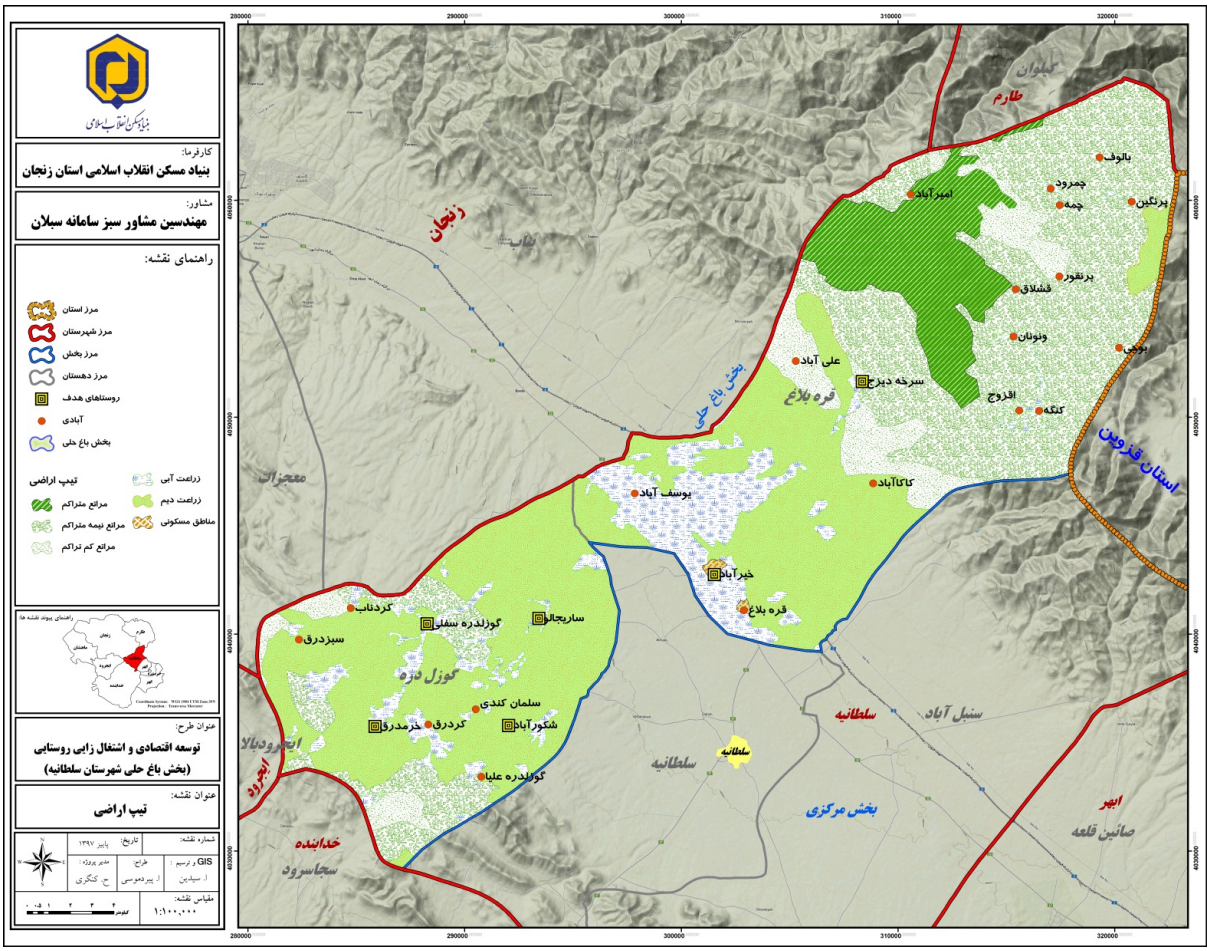
۵- اراضی زراعی دیم: این تیپ از اراضی بخش قابل توجهی از بخش باغ حلی را به خود اختصاص داده است و عمده اراضی در چنین تیپی واقع است و معمولاً محل کشت و توسعه محصولاتی نظیر گندم، جو، حبوبات در تیپ اراضی فوق قرار گرفته که می تواند یکی از وجوه توسعه اقتصادی روستاهای هدف و بخش قرار گیرد.

جدول شماره(۱۶): تحلیل و تبیین نقش تیپ اراضی در توسعه اقتصادی روستا

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگی های تیپ اراضی	- وجود تیپ اراضی متراکم و نیمه متراکم در غالب روستاهای هدف - وجود منابع آبی مناسب و متناسب در جهت توسعه اراضی باغی و آبی	- وجود شرایط کوهستانی در نیمه شرقی و بخشهایی از جنوبغربی و مشکلات خاک های کم عمق - مسایل مرتبط با تبدیل دامداری سنتی به مدرن	- امکان بهره برداری از مراتع محدوده در جهت توسعه فعالیتهای زنبورداری، رورش گیاهان دارویی و محصولات مکمل دامی از جمله صنایع لبنی به صورت سنتی و نیمه مدرن	- تهدید مراتع روستا ناشی از چرای بی رویه و خارج از ظرفیت آن

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

نقشه شماره(۱۸): نقشه تیپ اراضی محدوده مورد مطالعه

۲-۳-۸- محدودیت های توسعه

وجود تنگناها و محدودیت های متعدد طبیعی به ویژه در خصوص عوامل توپوگرافی، خاک، فرسایش، سیل خیزی در ابعاد مختلف کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی از جمله محدودیتهای خاصی هستند که محدوده مطالعاتی با آنها مواجه می باشند که در زیر در قالب فرسایش، سیل خیزی و لرزه خیزی مورد مطالعه و بررسی واقع می شوند:

۱- فرسایش: فرسایش خاک و سنگ تحت تأثیر عوامل فیزیکی و شیمیایی رخ می دهد که غالباً توسط جریانات هوایی مانند باد، آبهای سطحی (مانند رودخانه)، عوامل فیزیکی و شیمیایی نظیر یخبندان در سطوح خاکی و سنگی رخ می دهد که در بخش باغ حلی و محدوده مطالعاتی فرسایش در سه سطح کم، متوسط و زیاد قابل مشاهده می باشد.

- فرسایش کم: این نوع از فرسایش به صورت پراکنده و رگه های کوتاه و بلند در بخشهای کوهستانی قابل مشاهده است که عمدتاً عوامل یخ زدگی و ذوب آن (عوامل فیزیکی) مهمترین نقش را در این رابطه بر عهده دارد.
- فرسایش متوسط: اراضی فوق در غالب محدوده مطالعاتی قابل مشاهده است که عمده روستاهای هدف طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در محدوده مطالعاتی فوق قرار گرفته است و عوامل متعدد فیزیکی، شیمیایی و انسانی از جمله دلایل مهم در چنین فرسایشی خواهد بود.

- فرسایش زیاد: ارتفاعات مرتفع با شیب زیاد و چرای بی رویه و جریانات سطحی آب، عوامل فیزیکی و شیمیایی مهمترین دلایل در فرسایش های فوق خواهد بود که این نوع فرسایش در بخش شمالغرب و غرب محدوده قابل مشاهده است و روستای گوزلدره سفلی در چنین بستری از فرسایش زمین قرار دارد.

۲- سیل خیزی: سیل عمدتاً در امتداد بسترهای آبراهه هایی اتفاق می افتد که معمولاً به دلیل پوشش گیاهی کم و شیب تند زمین اراضی فوق را مورد تهدید قرار می دهند که محدوده مرکزی و میانی بخش باغ حلی به سبب عبور جریان آب سطحی در چنین خطراتی واقع است و روستای خیرآباد یکی از روستاهای هدف می تواند تحت تأثیر پدیده سیل مورد تهدید واقع شود.

۳- لرزه خیزی: زمین لرزه یکی از مهمترین بلایای طبیعی است که به عنوان یکی از عوامل مخرب کانونهای جمعیتی و اقتصادی محسوب می شود که این امر می تواند یکی از عوامل محدودکننده توسعه به سبب خسارت ناشی از آن تلقی گردد که در محدوده مطالعاتی به ویژه در نیمه غربی آن که عمده روستاهای پرجمعیت از جمله خیرآباد، گوزلدره سفلی و.. قرار دارد و از جمله یکی از عوامل محدودکننده توسعه روستایی به شمار می رود.

در ذیل جدول swot نقاط قوت و ضعف توسعه بخش باغ حلی را در قالب فرسایش، سیل خیزی و لرزه خیزی ارائه می نماید.

جدول شماره(۱۷): تحلیل و تبیین نقاط قوت و ضعف، فرصت و تهدید عوامل مخرب منابع طبیعی (محدودیت توسعه)

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
عوامل مخرب منابع طبیعی	- وجود منابع طبیعی قابل توجه در منطقه از لحاظ منابع آبی، خاکی، پوشش گیاهی و حیات جانوری - گسترش قابل توجهی از اراضی محدوده در قالب فرسایش باد با درجه متوسط	- شیوه های نادرست کاشت، داشت و برداشت و تخریب محیط زیست - وجود اراضی پرشیب و کوهستانی بودن منطقه و شرایط سخت اقلیمی به ویژه در فصول سرد سال که در فرسایش فیزیکی محدوده نقش دارد. - چرای بی رویه مراتع و تخریب محیط زیست و پوشش گیاهی	- امکان کنترل تخریب محیط انسانی و طبیعی از طریق قوانین مصوب - امکان تغییر در شیوه های بهره برداری از زمین، شیوه های آبیاری، تغییر نوع کشت و شیوه کشت - اجرا و تهیه طرح های حفاظتی در خصوص حفظ طبیعت ازسوی سازمانهای مربوطه - مقاوم سازی و رعایت حریم گسل ها و کانونهای زلزله در ساخت و ایجاد مراکز و فعالیتهای اقتصادی	-فرسایش خاک – سیلاب و خطرات ناشی از آن از لحاظ جانی و مالی - خطرات و صدمات ناشی از زلزله

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

- راهکار و پیشنهادات محدودیت توسعه

برای دستیابی به یک راهکار خوب و مناسب جهت مقابله با عوامل محدودکننده توسعه لازم است ابتدا موارد زیر مورد تأکید قرار گیرد.

- شناخت عوامل مخرب

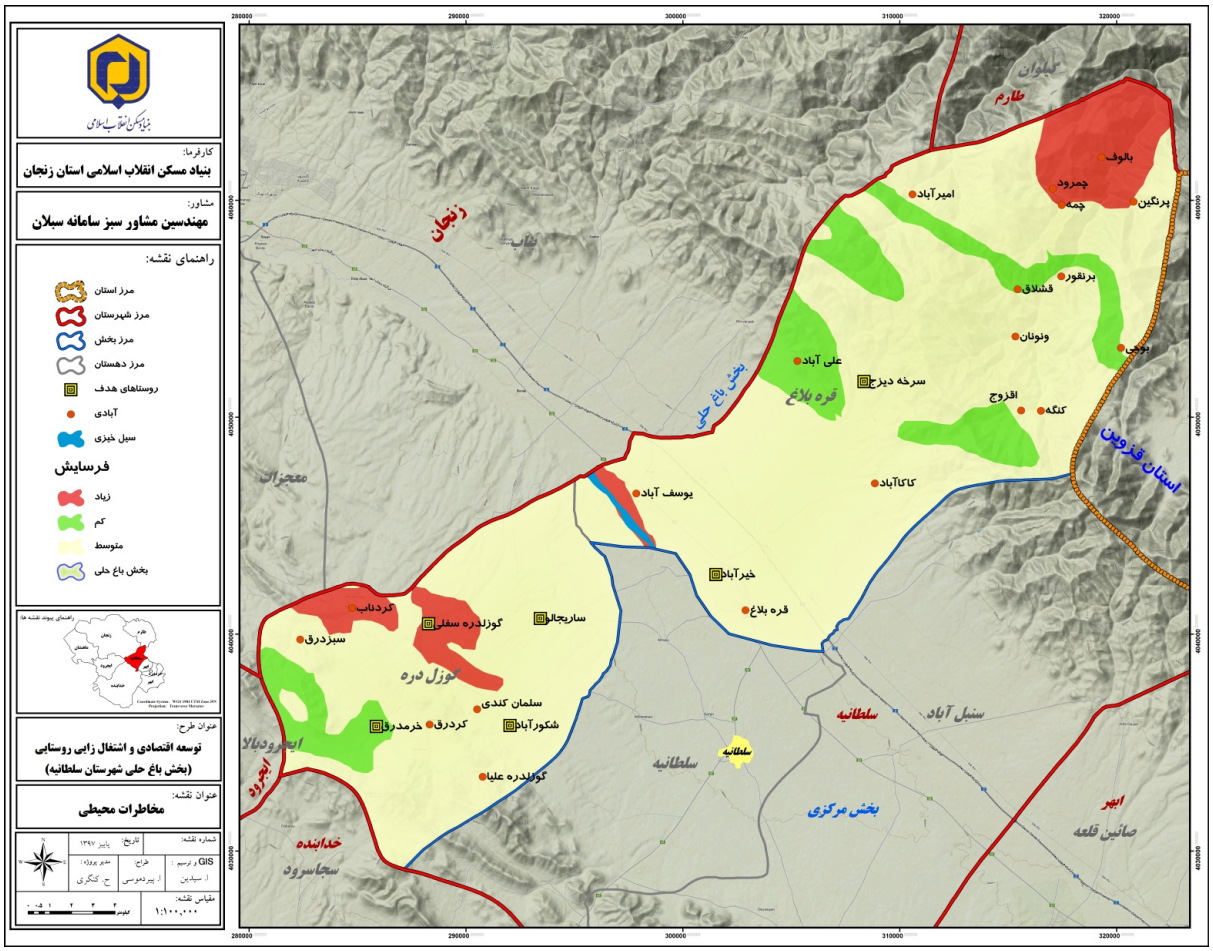
در شناخت عوامل مخرب می توان به دو عامل مهم به شرح ذیل اشاره نمود:

۱- عوامل طبیعی: عوامل طبیعی همچون وقوع سیل، زلزله، رانش زمین، ریزش کوه، لغزش، حرکت ماسه بادی، طوفان، خشکسالی، شوری و تأثیر آنها بر منابع طبیعی مورد بررسی قرار می گیرد. در این خصوص شناخت و بررسی زمان وقوع عوامل مخرب طبیعی، میزان خسارت و تلفات انسانی و اقتصادی، اقدامات لازم جهت جلوگیری از اثرات عوامل مخرب طبیعی شامل مقاوم سازی واحدهای مسکونی، رعایت حرایم عوامل مخرب همچون رودخانه های سیلابی، محدوده های در معرض رانش و ریزش زمین و کوه، اقدامات موثر در جهت مقابله با خشکسالی، شوری زمین، جلوگیری از چرای بی رویه و نابودی مراتع، اقدامات موثر در حفظ خاک، تغییر در شخم زمین شامل شخم حفاظتی، تغییر شیوه کشت شامل کشت روی خطوط تراز، کشت نواری، تناوب کشت حفاظتی، مبارزه با فرسایش بادی شامل مبارزه مستقیم، مبارزه غیرمستقیم می بایستی مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

۲- عوامل انسانی: دخالت انسان در محیط طبیعی به خصوص در تخریب منابع طبیعی از جمله محورهای مهمی است که می تواند در این جهت مورد شناسایی واقع شوند از جمله اثرات تخریب انسان در محیط طبیعی شامل مواردی همچون چرای مفرط، استفاده بی رویه از سموم وفع آفات نباتی و کودهای شیمیایی، قطع درختان جنگلی، عدم دفع مناسب فاضلاب خانگی، بهره برداری بی رویه از بستر رودخانه و سفره های آب زیرزمینی می باشند.

بررسی شناخت عوامل مخرب منابع طبیعی نشان از آن دارد که تا چه اندازه منابع اقتصادی روستا در معرض خطر نابودی قرار دارد چرا که معمولاً اقتصاد روستا در ارتباط مستقیم با زمین قرار دارد.

نقشه شماره(۱۹): نقشه مخاطرات محیطی محدوده مورد مطالعه

۲-۳-۹- عوامل و عناصر آب و هوایی

شهرستان سلطانیه دارای آب و هوای سرد و کوهستانی بوده که عوامل اقلیمی متعددی در پیدایش و چگونگی آن نقش عمده ای را بر عهده داشته است که از جمله این عوامل می توان به ارتفاع آن از سطح دریاهای آزاد، عرض جغرافیایی، ارتفاعات و مناطق کوهستانی موجود و بالاخره جریانات هوایی اشاره نمود. این شاخص های اقلیمی در ایجاد نوع آب و هوای خاص در منطقه از جمله نوسانات نزولات جوی، تغییرات درجه حرارت و... موثر می باشد که اثرات این عوامل اقلیمی در منطقه به خصوص روستاهای مورد مطالعه به شرح ذیل می باشد.

- ارتفاع از سطح دریا: غالب روستاهای هدف در بخش باغ حلی به سبب شرایط کوهستانی از ارتفاع بالاتری برخوردار بوده و این امر یکی از عوامل مهم در ایجاد شرایط اقلیمی به خصوص خرده اقلیم های ناحیه ای است.
- عرض جغرافیایی: قرارگیری در عرض های بالا به سبب نوع زاویه تابش آفتاب و طول شبانه روز می تواند یکی از عوامل مهم در ایجاد شرایط ویژه آب و هوایی گردد که با توجه به اینکه محدوده در عرض جغرافیایی در حدود ۳۸ درجه واقع است می توان گفت که شرایط اقلیمی روستاهای هدف بی تأثیر از آن نخواهد بود از سوی دیگر نظر به اینکه ایران در عرض جغرافیایی ویژه قرار دارد این امر سبب می گردد تا بین نزولات جوی و نیاز آبی بخش کشاورزی تطابق ایجاد نگردد.

- عناصر اقلیمی: عناصر اقلیمی در منطقه عبارتند از:

✓ بارش

✓ دما

✓ تبخیر

✓ باد

✓ نم نسبی

✓ یخبندان

براساس نقشه آب و هواشناسی می توان سه تیپ آب و هوا را در محدوده باغ حلی تشخیص داد.

۱- نیمه خشک شدید: که این تیپ از آب و هوایی در محدوده بخش میانی توزیع و پراکنده شده که این ویژگی عمدتاً در محدوده اراضی که به کشت دیم و آبی اختصاص دارد، قرار گرفته که می تواند سبب ایجاد محدودیت آب و هوایی در تداوم چنین فعالیتی قرار گیرد.

۲- نیمه خشک متوسط: با حرکت از بخش میانی به سمت نواحی کوهستانی در جهت شرق و غرب تیپ هوایی نیمه خشک متوسط به دلیل چنین شرایطی (کوهستانی بودن) بر منطقه مستولی می گردد که عمده اراضی فوق اختصاص به کشت های زراعی و باغی و مراتع دارد که روستاهای خرمدرق، گوزلدره سفلی و شکورآباد در چنین تیپ آب و هوایی قرار دارند.

۳- نیمه مرطوب: این آب و هوا در منتهی الیه بخش شمالشرق و غرب و جنوبغرب محدوده قابل مشاهده می باشد که به سبب ارتفاع از سطح دریا و پایین بودن سطح تبخیر و نزدیکی به منابع رطوبتی (مانند رطوبت نواحی شمالی) شاهد چنین شرایط اقلیمی در محدوده های فوق هستیم.

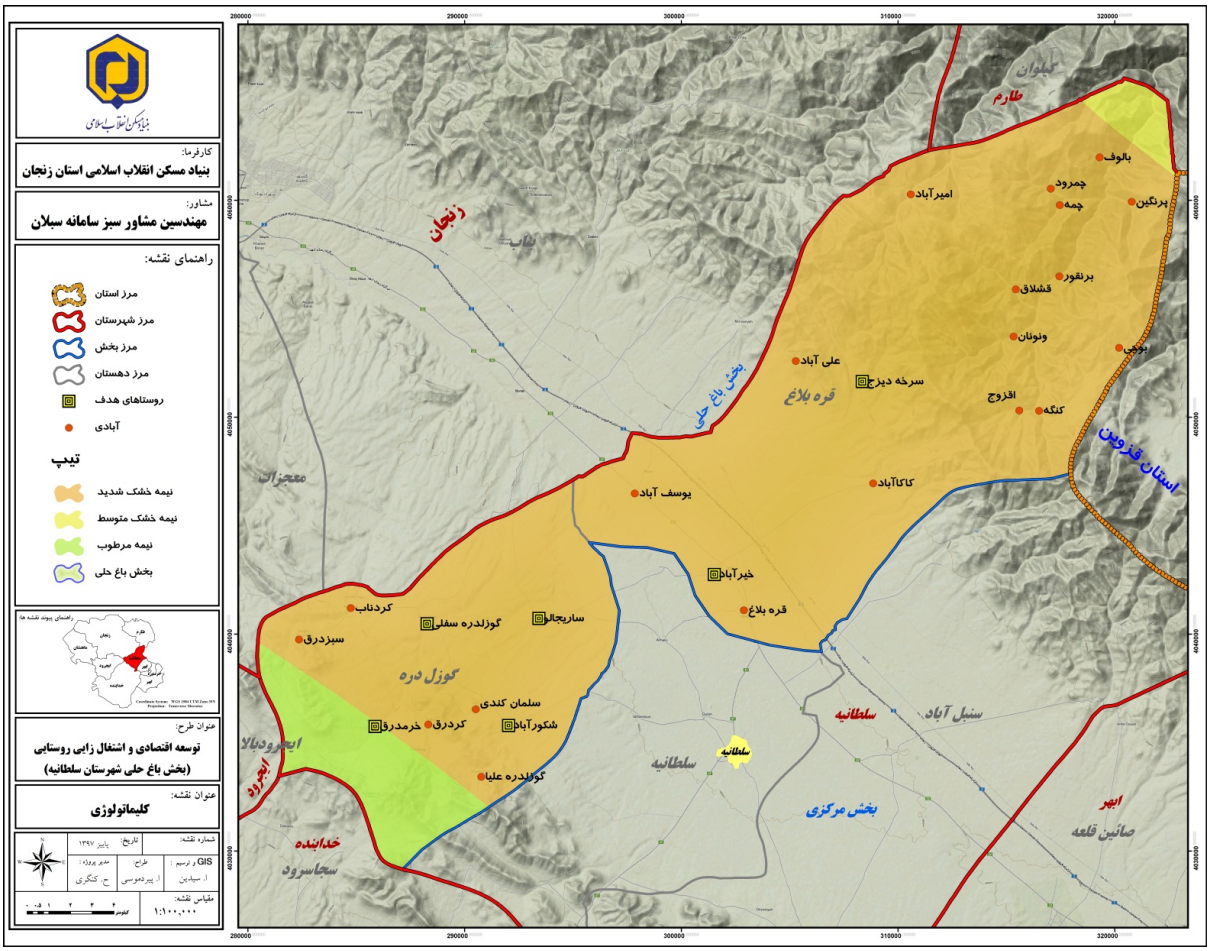
به طورکلی به منظور تحلیل و تبیین شرایط آب و هوایی ناحیه مطالعاتی جدول swot به شرح ذیل ارائه می گردد.

جدول شماره(۱۸): تحلیل و تبیین شرایط آب و هوایی و اثرات اقتصادی آن بر روستاهای هدف بخش باغ حلی

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگی های دما	- وجود بخش قابل توجهی از محدوده مطالعاتی در تیپ اقلیمی نیمه خشک متوسط و نیمه مرطوب و قرارگیری تعدادی از روستاهای هدف در چنین نیمه اراضی	- به دور بودن و غیرقابل دسترس بودن اراضی با تیپ اقلیمی نیمه مرطوب و عدم امکان توسعه اقتصادی در آن	- امکان مدیریت میزان منابع آبی و جلوگیری از تبخیر - مدیریت منابع آبی از طریق تغییر شیوه های آبیاری	- تهدید خشکسالی و صدمات اقتصادی و اجتماعی ناشی از آن

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

نقشه شماره(۲۰): نقشه کلیماتولوژی محدوده مورد مطالعه

۲-۴ – توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت منابع انسانی، اجتماعی، اقتصادی و زیرساختی روستاهای هدف دهستان

- منابع انسانی

می توان گفت که منابع انسانی شامل افراد با مجموعه عوامل مختلف فردی، شخصیتی، اجتماعی، اقتصادی که در درون فضای جغرافیایی به فعالیت می پردازند، می باشد. به عبارتی بهتر آنچه که در فضای جغرافیایی به وسیله عوامل انسانی نقش آفرین می باشند جزء عوامل انسانی به شمار می روند که این عوامل شامل:

پارامترهای جمعیتی، اقتصادی، زیرساخت های مصنوعی که توسط انسان ایجاد شده می باشد.

۲-۴-۱-بررسی ویژگیهای جمعیتی روستا

مهمترین منبع آماری موجود جهت بررسی ویژگیهای جمعیتی روستا شامل آمارهای رسمی مربوط به مرکز آمار کشور که از سال ۱۳۳۵ به طور متناوب هر ۱۰ سال یکبار تمامی آبادی های کشور مورد سرشماری واقع شده و در طی سالهای اخیر (از ۱۳۸۵) به بعد این دوره زمانی به ۵ سال کاهش یافته از یک سو و آمارهای غیررسمی که عمدتاً مربوط به شبکه بهداشت و درمان هر شهرستان از سوی دیگر می باشند که در زیر به بررسی و تحلیل روند سیر پارامترهای مختلف جمعیت روستا پرداخته می شود.

براساس آمار سال ۱۳۹۵ جمعیت شهرستان سلطانیه برابر ۲۹۴۸۰ نفر بوده که حدود ۲.۸ درصد از کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده است در این میان بخش باغ حلی که روستاهای هدف اشتغالزایی در آن واقع هستند با جمعیت ۱۱۴۹۳ نفر برابر ۳۹ درصد از جمعیت شهرستان را شامل می شده که جمعیت فوق در دو دهستان قره بلاغ و گوزلدره سفلی توزیع یافته اند. مطابق با بررسی های به عمل آمده در سال ۱۳۹۵ از کل جمعیت بخش باغ حلی تعداد ۴۷۹۴ نفر (۴۱.۷ درصد) در دهستان گوزلدره و تعداد ۶۶۹۹ نفر (۵۸.۲ درصد) در دهستان قره بلاغ واقع بوده اند.

جدول شماره (۱۹): تعداد جمعیت در منطقه براساس آمار ۱۳۹۵

	جمعیت	خانوار	مرد	زن
استان زنجان	۱.۰۵۷.۴۶۱	۳۲۱.۹۸۳	۵۳۴.۸۴۹	۵۲۲.۶۱۲
شهرستان سلطانیه	۲۹.۴۸۰	۹.۱۳۰	۱۴.۹۵۰	۱۴.۵۳۰
بخش باغ حلی	۱۱.۴۹۳	۳.۶۰۵	۵.۸۳۷	۵.۶۵۶
دهستان گوزل دره	۴.۷۹۴	۱.۵۵۲	۲.۳۸۸	۲.۴۰۶
دهستان قره بلاغ	۶.۶۹۹	۲.۵۰۳	۳.۴۴۹	۳.۲۵۰
بخش مرکزی	۱۷.۹۸۷	۵.۵۲۵	۹.۱۱۳	۸.۸۷۴
دهستان سنبل آباد	۸.۳۱۸	۲.۵۸۲	۴.۱۸۲	۴.۱۳۶
دهستان سلطانیه	۲.۰۳۱	۶۲۴	۱.۰۲۰	۱.۰۱۱

مأخذ: مرکز آمار کشور ۱۳۹۵

۲-۴-۱-۱- بررسی و تحلیل تعداد جمعیت، خانوار و پراکنش آن در سطح دهستان و روستاهای هدف

روند افزایش یا کاهش جمعیت روستاهای هدف روستاهای طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در فاصله زمانی (۹۵-۸۵) حاکی از آن است که عوامل مختلفی همچون شرایط محیطی، موقعیتی، اجتماعی، اقتصادی در چنین روندی نقش بسزایی را داشته است و در این میان هر چند جمعیت در سطح کلان (بخش و دهستان های) مرتبط و تابعه در همین فاصله زمانی عمدتاً با کاهش روبرو بوده است به طوری که جمعیت در بخش باغ حلی که در سال ۸۵ برابر با ۱۲۰۸۷ نفر بوده در سال ۹۰ به ۱۰۳۹۵ کاهش می یابد ولی در سال ۹۵ به ۱۱۴۹۳ نفر می رسد این روند در دهستان گوزلدره سفلی و قره بلاغ در سرشماری سالهای فوق نیز از روند حاکم بر بخش باغ حلی مطابقت داشته است یعنی جمعیت در سال ۹۰ نسبت به سال ۸۵ با کاهش روبرو گردیده اما در سال ۹۵ با دیگر تحولات مثبتی را در جمعیت دهستانهای فوق شاهد هستیم. این شرایط در بررسی جمعیت روستاهای هدف نیز قابل مشاهده است به عبارتی جمعیت روستاهای نظیر خرمدرق، خیرآباد، سرخه دیزج که در سال ۹۰ در مقایسه با سال ۸۵ با کاهش روبرو بوده است در سال ۹۵ روند افزایش جمعیت را در آنها مشاهده می نماییم و این امر نشان می دهد که در فاصله سالهای (۹۵-۹۰) تحولات مثبت و امیدبخشی در سطح روستاهای فوق رخ داده است. از میان روستاهای باقی مانده روستای شکورآباد از شرایط و خصوصیات متفاوتی در سیر تحولات جمعیت مواجه است. جمعیت روستاهای

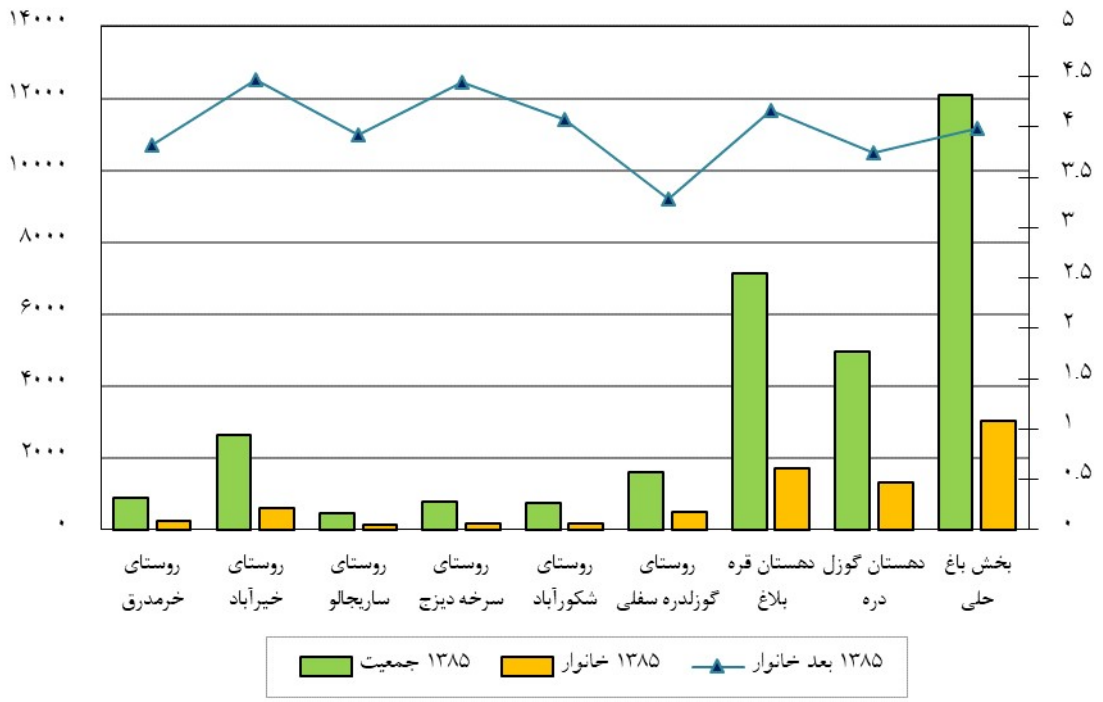
ساریجالو و شکورآباد از سال ۸۵، ۹۵ با سیر صعودی روبرو بوده و به طور متوسط هر سال نزدیک به ۲۷ نفر بر جمعیت آن اضافه شده است.

جدول شماره (۲۰): بررسی روند تحولات جمعیت و خانوار روستاهای هدف

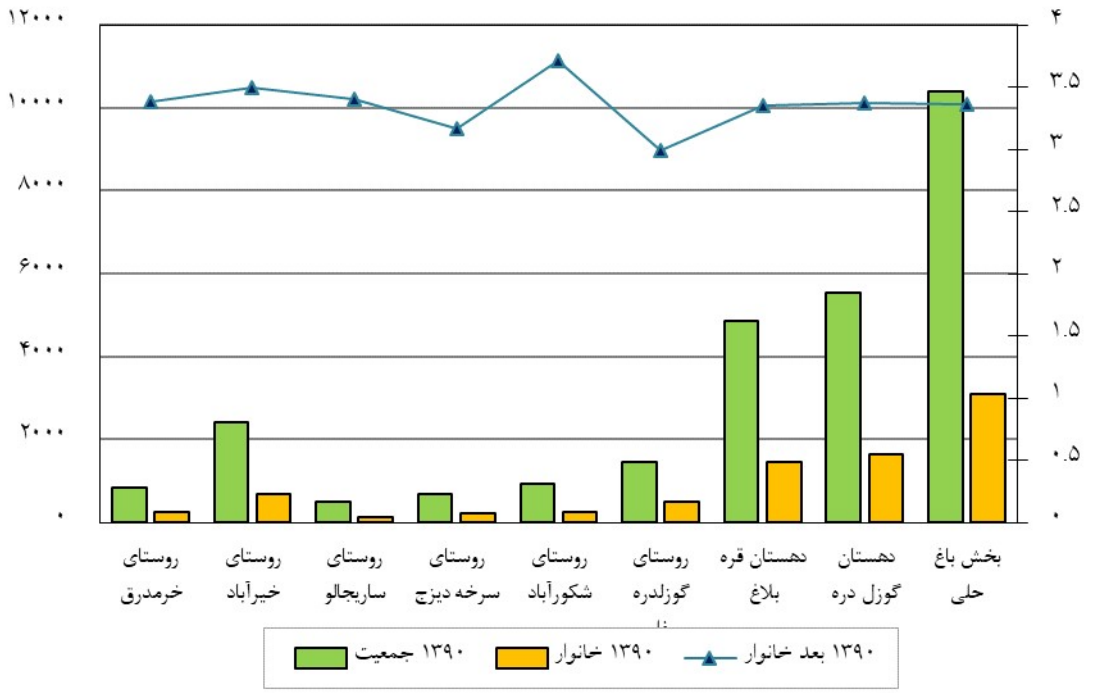
	۱۳۸۵			۱۳۹۰			۱۳۹۵		
	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار
روستای خرمدرق	۸۹۲	۲۳۳	۳.۸۲	۸۲۷	۲۴۴	۳.۳۸	۷۸۱	۲۴۴	۳.۲
روستای خیرآباد	۲۶۱۷	۵۸۵	۴.۴۷	۲۴۰۵	۶۸۶	۳.۵	۲۷۶۴	۸۲۳	۳.۳۵
روستای ساریجالو	۴۵۱	۱۱۵	۳.۹۲	۴۸۳	۱۴۲	۳.۴	۵۵۳	۱۷۶	۳.۱۴
روستای سرخه دیزج	۷۵۸	۱۷۰	۴.۴۵	۶۹۲	۲۱۸	۳.۱۷	۷۴۱	۲۲۶	۳.۲۷
روستای شکورآباد	۷۴۳	۱۸۲	۴.۰۸	۹۳۳	۲۵۱	۳.۷۱	۱۰۱۴	۳۰۲	۳.۳۵
روستای گوزلدره سفلی	۱۶۰۴	۴۸۹	۳.۲۸	۱۴۴۸	۴۸۴	۲.۹۹	۱۵۳۲	۵۴۲	۲.۸۲
دهستان قره بلاغ	۷۱۲۸	۱۷۱۱	۴.۱۶	۴۸۶۴	۱۴۵۱	۳.۳۵	۶۶۹۹	۲۰۵۳	۳.۲۶
دهستان گوزل دره	۴۹۵۹	۱۳۲۴	۳.۷۴	۵۵۳۱	۱۶۳۷	۳.۳۷	۴۷۹۴	۱۵۵۲	۳.۰۸
بخش باغ حلی	۱۲۰۸۷	۳۰۳۵	۳.۹۸	۱۰۳۹۵	۳۰۸۸	۳.۳۶	۱۱۴۹۳	۳۶۰۵	۳.۱۸

مأخذ: مرکز آمار کشور

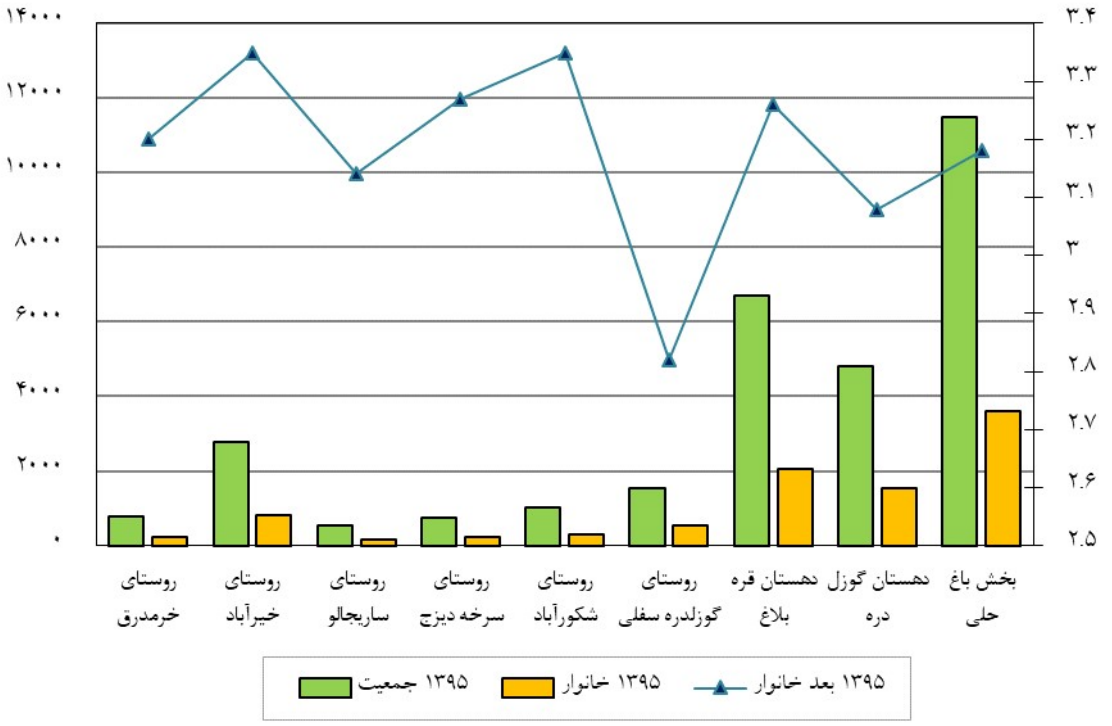
نمودار شماره (۹): روند تحولات میزان جمعیت، خانوار و بعد خانوار روستای هدف در سال ۱۳۸۵

نمودار شماره (۱۰): روند تحولات میزان جمعیت، خانوار و بعد خانوار روستای هدف در سال ۱۳۹۰

نمودار شماره (۱۱): روند تحولات میزان جمعیت، خانوار و بعد خانوار روستای هدف در سال ۱۳۹۵

۲-۴-۱-۲- بررسی و تحلیل نرخ رشد مطلق جمعیت دهستان و روستاهای هدف

برآورد نرخ رشد مطلق جمعیت روستا عمدتاً از رابطه ریاضی زیر حاصل می شود:

$$r = (\sqrt[n]{\frac{p_n}{p_0}} - 1) \times 100$$

در واقع بررسی نرخ رشد مطلق جمعیت روستا این امکان را برای ما فراهم می سازد که تحولات مثبت و منفی جمعیت را به درستی مورد ارزیابی قرار داده و بررسی روند فوق می تواند ما را در دستیابی به نرخ رشد مطلوب جمعیت آتی روستا یاری نماید. بررسی روند نرخ رشد جمعیت روستاهای هدف در بخش باغ حلی می توان چنین استنباط نمود که این نرخ از چهار حالت به شرح ذیل پیروی می کند:

- حالت اول شامل حال روستاهایی می گردد که در آن شاهد افزایش نسبی جمعیت می باشیم و به عبارتی دارای نرخ رشد مثبتی می باشند از جمله می توان به روستاهای ساریجالو و شکورآباد اشاره نمود که روستاهای فوق عمدتاً در بعد اقتصادی، باغداری و زراعت نقش قابل توجهی دارند و وجود فعالیتهای اقتصادی مناسب و بهره گیری از امکانات مختلفی باعث آن شده تا جمعیت در روستاهای فوق در سه دوره آماری (۸۵، ۹۰ و ۹۵) با روند مثبتی روبرو گردد.
- حالت دوم روستاهایی را شامل می شود که رشد جمعیت آن یکنواخت نبوده و در حد فاصل سالهای ۸۵ تا ۹۵ مقطعی با کاهش روبرو بوده اند اما در سال ۹۵ بار دیگر بر رشد جمعیت خود ادامه داده اند از جمله می توان به روستای خیرآباد اشاره کرد که رشد جمعیت آن در دوره (۹۰-۸۵) به ۰.۸۴- درصد کاهش می یابد اما در دوره (۹۵-۹۰) رشد جمعیت آن به طور نسبی افزایش یافته و به میزان ۰.۵۴ درصد می رسد.
- حالت سوم مربوط به روستاهایی می شوند که نرخ رشد در آنها منفی بوده و روستا به طور پیوسته در حال از دست دادن جمعیت خود می باشد از جمله می توان به روستاهای سرخه دیزج و گوزلدره سفلی اشاره نمود که علیرغم آنکه نرخ رشد جمعیت آن در دوره (۹۵-۹۰)نسبت به دوره قبل رشد داشته ولی کماکان نرخ رشد منفی را در تحولات جمعیت آنها شاهد هستیم.
- بالاخره حالت چهارم روستاهایی را در برمیگیرد که نرخ رشد جمعیت آن ها با شدت بیشتری منفی بوده و روستا به دلایل اقتصادی، محیطی و طبیعی، اجتماعی به سرعت در حال از دست دادن جمعیت خود می باشد به طوری که بررسی نرخ رشد جمعیت آن ها در فاصله سالهای ۹۵-۹۰ گویای مدعای فوق می باشد در این میان می توان به روستای خرمدرق اشاره نمود. وجود چنین روستایی باعث گردیده تا نرخ رشد جمعیت دهستان و بخش مربوطه را نیز تحت تأثیر قرار دهند به طوری که دهستان و بخش مربوطه را با نرخ رشد منفی روبرو سازد.

جدول شماره (۲۱): نرخ رشد مطلق دهستان و روستاهای هدف، سالهای ۸۵-۹۵

سال	۱۳۸۵	۱۳۹۰	رشد ۹۰-۸۵	۱۳۹۵	رشد ۹۵-۹۰	متوسط نرخ رشد ۹۵-۸۵
روستای خرمدرق	۸۹۲	۸۲۷	-۰.۷۵	۷۸۱	-۰.۵۷	-۱.۳۲
روستای خیرآباد	۲۶۱۷	۲۴۰۵	-۰.۸۴	۲۷۶۴	۱.۴	۰.۵۴
روستای ساریجالو	۴۵۱	۴۸۳	۰.۶۸	۵۵۳	۱.۳۶	۲.۰۵
روستای سرخه دیزج	۷۵۸	۶۹۲	-۰.۹	۷۴۱	۰.۶۸	-۰.۲۲
روستای شکورآباد	۷۴۳	۹۳۳	۲.۳	۱۰۱۴	۰.۶۶	۳.۱۵
روستای گوزلدره سفلی	۱۶۰۴	۱۴۴۸	-۱.۰۱	۱۵۳۲	۰.۵۶	-۰.۴۵
دهستان قره بلاغ	۷۱۲۸	۴۸۶۴	-۳.۷۵	۶۶۹۹	۳.۲۵	-۰.۶۱
دهستان گوزل دره	۴۹۵۹	۵۵۳۱	۱.۰۹	۴۷۹۴	-۱.۴۲	-۰.۳۳
بخش باغ حلی	۱۲۰۸۷	۱۰۳۹۵	-۱.۴۹	۱۱۴۹۳	۱	-۰.۵

۲-۴-۱-۳- بررسی و تحلیل ساختار سنی دهستان و روستاهای هدف

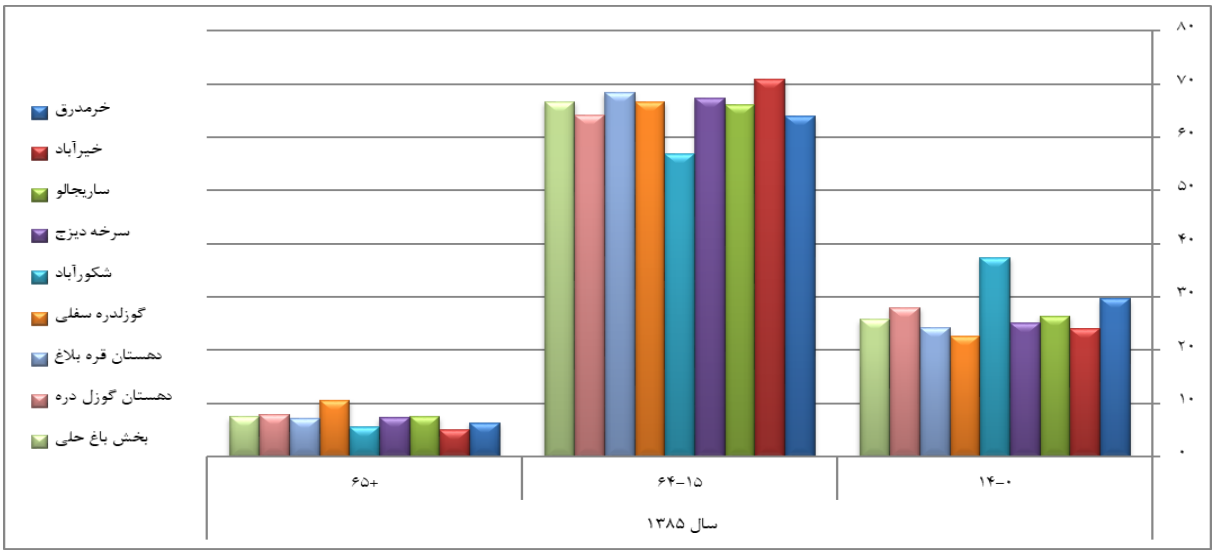
ترکیب سنی جمعیت در سه گروه سنی ۱۴-۰، ۶۴-۱۵ و بالای ۶۵ سال قابل بررسی می باشد. از زاویه دیگر ترکیب سنی در چهار گروه سنی شامل کودکان و نوجوانان شامل گروه سنی ۱۴-۰ سال، جوانان در گروه سنی ۳۴-۱۵، بزرگسالان ۶۴-۳۵ و سالخوردگان گروه سنی بالای ۶۵ سال را در برمیگیرد. در این چهار طبقه، کودکان و نوجوانان و سالخوردگان طبقه مصرف کننده را تشکیل می دهند و سایر گروه های سنی که عمدتاً ۱۵ الی ۶۴ سال را شامل می شود جزء گروه سنی جمعیت فعال و جویای کار را اختصاص می دهند. در هر جامعه ای اگر جمعیت طبقه مصرف کننده افزایش یابد سبب افزایش بار تکفل و یا سنگینی بار اقتصادی به دوش طبقه فعال می گردد. بررسی ساختار سنی روستاهای هدف در فاصله زمانی ۸۵ الی ۹۰ نشان می دهد که برخی از روستاها روند جوانی جمعیت خود را حفظ و در مقابل برخی دیگر نیز بر تعداد سالخوردگان یا میانه جمعیت آن ها افزوده شده است به طوری که در فاصله زمانی فوق جمعیت و سهم گروه سنی کمتر از ۱۴ سال که به عنوان جمعیت پایه محسوب می شود در تمامی روستاهای هدف با کاهش روبرو شده و این امر می تواند عمدتاً ناشی از اعمال سیاستهای کنترل جمعیت و کاهش نرخ باروری و زاد و ولد در بین برخی از روستاهای هدف بوده باشد. از میان روستاهای هدف از روستای شکورآباد با دارا بودن ۳۱.۷ درصد از جمعیت کمتر از ۱۴ سال بالاترین میزان را در میان روستاهای هدف داشته است در مقابل بررسی سهم گروه سنی بالای ۶۵ سال در بین روستاهای هدف نشان از آن دارد که روستای گوزلدره سفلی در سال ۹۵ از حیث فوق در رتبه اول قرار داشته که ۱۲.۷ درصد از کل جمعیت روستا را گروه سنی فوق (بالای ۶۵ سال) برخود اختصاص داده است. در گروه سنی ۶۴.۱۵ سال که به عنوان گروه جمعیت فعال و جویای کار محسوب می شود که روستای شکورآباد بیشترین روند رشد را در بین روستاهای هدف داشته است به طوری که سهم این گروه سنی که در سال ۸۵ برابر ۵۶.۹۴ درصد از کل جمعیت روستا بوده در سال ۹۰ این سهم به ۶۴ درصد رسیده است.در بقیه روستاهای هدف تحولات چندانی نبوده و تقریباً روند ثابتی در طی دوره زمانی (۹۰-۸۵) طی کرده اند.

جدول شماره (۲۲): تحولات ساختار سنی دهستان و روستاهای هدف بین سال های (۹۰-۸۵)

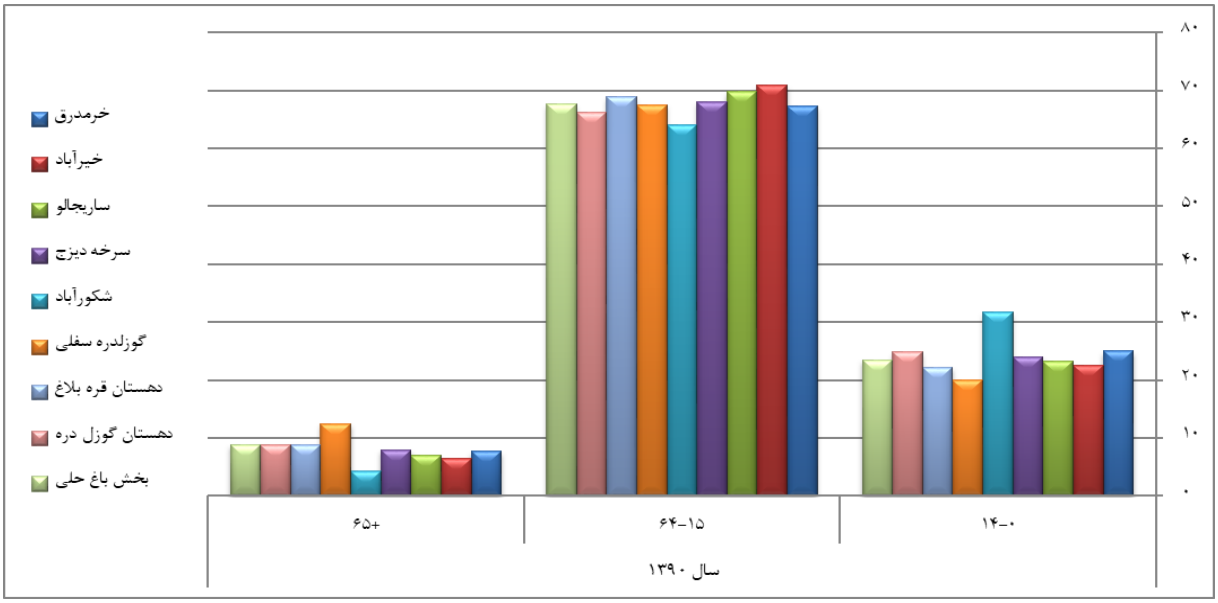
		سال ۱۳۸۵				سال ۱۳۹۰			
		۰-۱۴	۱۵-۶۴	۶۵+	کل	۰-۱۴	۱۵-۶۴	۶۵+	کل
خرمدرق	تعداد	۲۶۵	۵۷۰	۵۷	۸۹۲	۲۰۷	۵۵۶	۶۴	۸۲۷
	درصد	۲۹.۷	۶۳.۹	۶.۴	۱۰۰	۲۵	۶۷.۲۵	۷.۷۵	۱۰۰
خیرآباد	تعداد	۶۲۸	۱۸۵۶	۱۳۳	۲۶۱۷	۵۴۴	۱۷۰۵	۱۵۶	۲۴۰۵
	درصد	۲۴	۷۰.۹۲	۵.۰۸	۱۰۰	۲۲.۶۱	۷۰.۸۹	۶.۴۸	۱۰۰
ساریجالو	تعداد	۱۱۹	۲۹۸	۳۴	۴۵۱	۱۱۲	۳۳۷	۳۴	۴۸۳
	درصد	۲۶.۳۸	۶۶.۰۹	۷.۵۳	۱۰۰	۲۳.۱۸	۶۹.۷۷	۷.۰۵	۱۰۰
سرخه دیزج	تعداد	۱۹۱	۵۱۱	۵۶	۷۵۸	۱۶۶	۴۷۱	۵۵	۶۹۲
	درصد	۲۵.۱۹	۶۷.۴۳	۷.۳۸	۱۰۰	۲۴	۶۸.۰۶	۷.۹۴	۱۰۰
شکورآباد	تعداد	۲۷۸	۴۲۳	۴۲	۷۴۳	۲۹۶	۵۹۷	۴۰	۹۳۳
	درصد	۳۷.۴۱	۵۶.۹۴	۵.۶۵	۱۰۰	۳۱.۷	۶۴	۴.۳	۱۰۰
گوزلدره سفلی	تعداد	۳۶۳	۱۰۷۰	۱۷۱	۱۶۰۴	۲۸۹	۹۷۸	۱۸۱	۱۴۴۸
	درصد	۲۲.۶۴	۶۶.۷	۱۰.۶۶	۱۰۰	۱۹.۹۵	۶۷.۵۵	۱۲.۵	۱۰۰
دهستان قره بلاغ	تعداد	۱۷۲۷	۴۸۸۲	۵۱۹	۷۱۲۸	۱۲۳۱	۳۸۰۸	۴۹۲	۵۵۳۱
	درصد	۲۴.۲۳	۶۸.۴۹	۷.۲۸	۱۰۰	۲۲.۲۵	۶۸.۸۵	۸.۹	۱۰۰
دهستان گوزل دره	تعداد	۱۳۸۸	۳۱۷۸	۳۹۳	۴۹۵۹	۱۲۱۰	۳۲۲۲	۴۳۲	۴۸۶۴
	درصد	۲۷.۹۸	۶۴.۱	۷.۹۲	۱۰۰	۲۴.۸۷	۶۶.۲۵	۸.۸۸	۱۰۰
بخش باغ حلی	تعداد	۳۱۱۵	۸۰۶۰	۹۱۲	۱۲۰۸۷	۲۴۴۱	۷۰۳۰	۹۲۴	۱۰۳۹۵
	درصد	۲۵.۷۷	۶۶.۶۸	۷.۵۵	۱۰۰	۲۳.۴۸	۶۷.۶۲	۸.۹	۱۰۰

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۱۲): تحولات ساختار سنی دهستان و روستاهای هدف سال ۱۳۸۵

نمودار شماره (۱۳): تحولات ساختار سنی دهستان و روستاهای هدف سال ۱۳۹۰

۲-۴-۱-۴- بررسی و تحلیل ساختار جنسی دهستان و روستاهای هدف

آگاهی از نحوه توزیع جمعیت براساس فاکتور جنسیت مهم ترین شاخصه جمعیتی است که بایستی توجه ویژه ای بدان صورت پذیرد، چرا که توجه به ترکیب جنسی و مشخص کردن تعداد زنان و مردان در گروه های مختلف سنی از مواردی است که نقش اساسی در قدرت اقتصادی و سیاسی یک جامعه دارد نسبت جنسی از طریق $S.R = \frac{\text{تعداد مردان}}{\text{تعداد}} * ۱۰۰$ حاصل می شود. بررسی روند تحولات نسبت جنسی در روستاهای هدف در بخش باغ حلی نشان می دهد که روستاهای فوق دارای ترکیب و روند متفاوتی بوده اند که این روند دارای حالات مختلف به شرح ذیل می باشد.

- حالت اول شامل روستاهایی است که از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ روند یکنواختی را طی کرده و همواره سیر صعودی را از لحاظ نسبت فوق داشته است از جمله می توان به روستاهای خرمدرق، سرخه دیزج و شکورآباد اشاره نمود که نسبت جنسی آن ها از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ در مسیر سیر نزولی قرار داشته که در نهایت در سال ۱۳۹۵ میزان آن به بیش از ۱۰۰ درصد بالغ گردیده است.
- حالت دوم مربوط به روستاهایی می گردد که بررسی نسبت جنسی آنها در دوره های مختلف زمانی شرایط یکنواختی را نشان نمی دهد و عمدتاً در دوره میانی (۱۳۹۰) نسبت جنسی در آن با افزایش روبرو می گردد اما در سال ۹۵ این نسبت با کاهش روبرو می شود مانند روستای ساریجالو که نسبت جنسی آن در سال ۹۰ برابر ۱۰۹.۰۹ درصد بوده که این میزان در سال ۹۵ به ۱۰۶.۳۴ درصد تنزل یافته است.
- حالت سوم مربوط به روستایی می گردد که از یک حالت ثبات نسبی برخوردار هستند و نسبت جنسی در آنها چندان با تحولات و تغییرات گسترده روبرو نمی شود از جمله می توان به روستای خیرآباد اشاره کرد که نسبت جنسی در آن در فاصله زمانی ۹۰ و ۹۵ به طور تقریبی ثابت مانده است. از سوی دیگر می توان در بررسی نسبت جنسی در روستاهای هدف از زاویه دیگر نیز به موضوع توجه نمود. به طور کلی نسبت جنسی روستاهای هدف را براساس آمار سال ۹۵ در دو دسته می توان دسته بندی کرد.

۱-حالت اول شامل روستاهایی است که در آن نسبت جنسی از برتری مردان نسبت به زنان حکایت دارد و میزان آن بیش از ۱۰۰ درصد است که می توان به روستاهای خرمدرق، خیرآباد، ساریجالو، سرخه دیزج و شکورآباد اشاره نمود که از حالت فوق پیروی می نمایند.

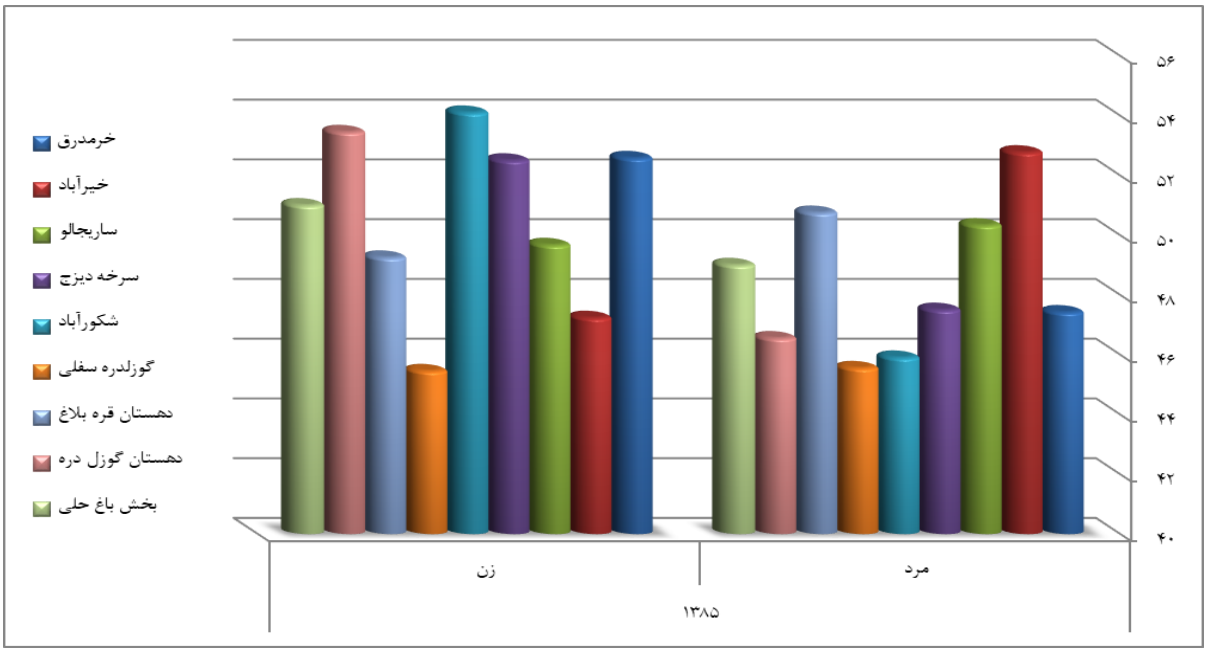
۲-حالت دوم شامل روستاهایی است که نسبت جنسی در آن به نفع گروه جنسی زنان بوده و این امر از گذشته بر ساختار جنسی جمعیت روستا حاکم بوده است که روستای گوزلدره سفلی جز روستاهایی به شمار می روند که گروه جنسی زنان بر مردان دارای برتری هستند.

جدول شماره (۱۴): ترکیب و نسبت جنسی دهستان و روستاهای هدف در بین سال های ۹۵-۸۵

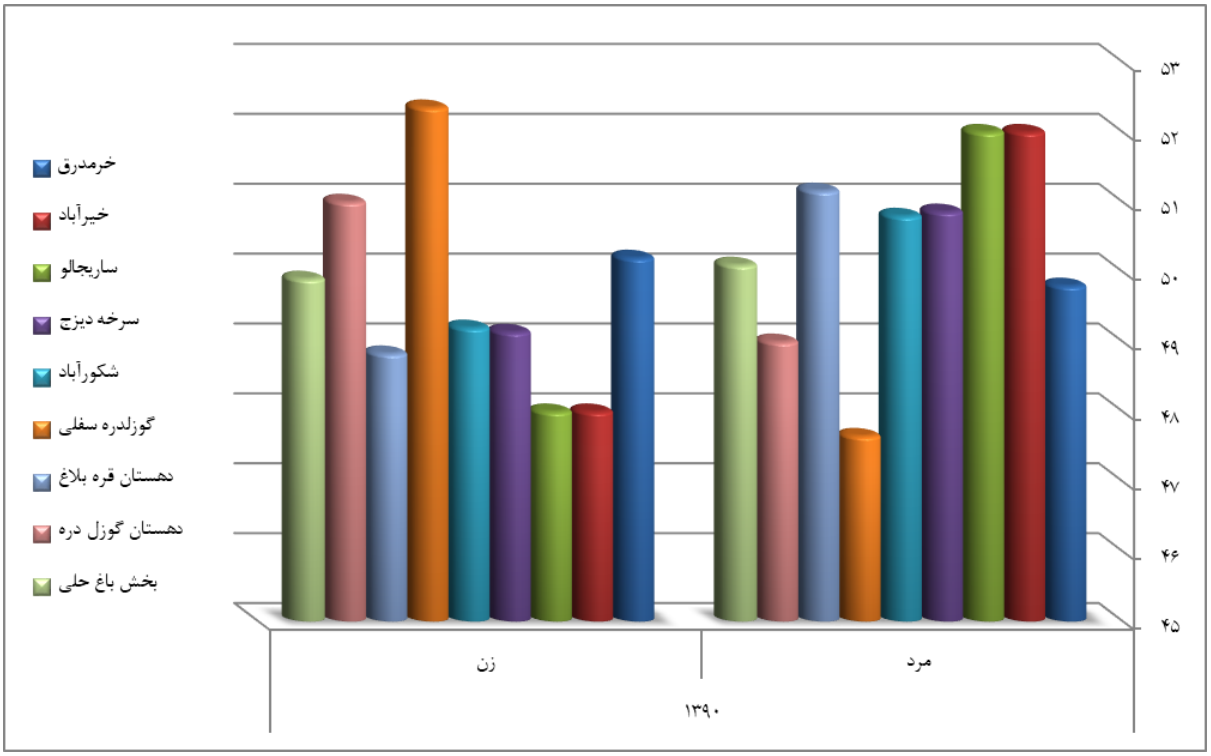
شرح		۱۳۸۵			۱۳۹۰			۱۳۹۵		
		مرد	زن	نسبت جنسی	مرد	زن	نسبت جنسی	مرد	زن	نسبت جنسی
خرمدرق	تعداد	۴۲۳	۴۶۹	۹۰.۱۹	۴۱۲	۴۱۵	۹۹.۲۷	۳۹۸	۳۸۳	۱۰۳.۹۱
	درصد	۴۷.۴۲	۵۲.۵۸		۴۹.۸	۵۰.۲		۵۱	۴۹	
خیرآباد	تعداد	۱۳۸۱	۱۲۳۶	۱۱۱.۷۳	۱۲۵۱	۱۱۵۴	۱۰۸.۴	۱۴۳۷	۱۳۲۷	۱۰۸.۲۸
	درصد	۵۲.۷۷	۴۷.۲۳		۵۲	۴۸		۵۲	۴۸	
ساریجالو	تعداد	۲۲۷	۲۲۴	۱۰۱.۳۳	۲۵۲	۲۳۱	۱۰۹.۰۹	۲۸۵	۲۶۸	۱۰۶.۳۴
	درصد	۵۰.۳۳	۴۹.۶۷		۵۲	۴۸		۵۱.۵۵	۴۸.۴۵	
سرخه دیزج	تعداد	۳۶۰	۳۹۸	۹۰.۴۵	۳۵۲	۳۴۰	۱۰۳.۵۲	۳۸۱	۳۶۰	۱۰۵.۸۴
	درصد	۴۷.۵	۵۲.۵		۵۰.۸۶	۴۹.۱۴		۵۱.۴	۴۸.۶	
شکورآباد	تعداد	۳۴۱	۴۰۲	۸۴.۸۲	۴۷۴	۴۵۹	۱۰۳.۲۶	۵۲۰	۴۹۴	۱۰۵.۲۶
	درصد	۴۵.۹	۵۴.۱		۵۰.۸	۴۹.۲		۵۱.۳	۴۸.۷	
گوزلدره سفلی	تعداد	۷۳۱	۸۷۳	۸۳.۷۳	۶۹۰	۷۵۸	۹۱.۰۲	۷۵۶	۷۷۶	۹۷.۴۲
	درصد	۴۵.۵۵	۴۵.۴۵		۴۷.۶۵	۵۲.۳۵		۴۹.۳۵	۵۰.۶۵	
دهستان قره بلاغ	تعداد	۳۶۱۸	۳۵۱۰	۱۰۳.۰۷	۲۸۳۰	۲۷۰۱	۱۰۴.۷۷	۳۴۴۹	۳۲۵۰	۱۰۶.۱۲
	درصد	۵۰.۷۵	۴۹.۲۵		۵۱.۱۶	۴۸.۸۳		۵۱.۵	۴۸.۵	
دهستان گوزل دره	تعداد	۲۳۰۹	۲۶۵۰	۸۷.۱۳	۲۳۸۲	۲۴۸۲	۹۵.۹۷	۲۳۸۸	۲۴۰۶	۹۹.۲۵
	درصد	۴۶.۵۵	۵۳.۴۵		۴۹	۵۱		۴۹.۸	۵۰.۲	
بخش باغ حلی	تعداد	۵۹۲۷	۶۱۶۰	۹۶.۲۱	۵۲۱۲	۵۱۸۳	۱۰۰.۵۵	۵۸۳۷	۵۶۵۶	۱۰۳.۲
	درصد	۴۹	۵۱		۵۰.۱	۴۹.۹		۵۰.۸	۴۹.۲	

مأخذ: مرکز آمار کشور

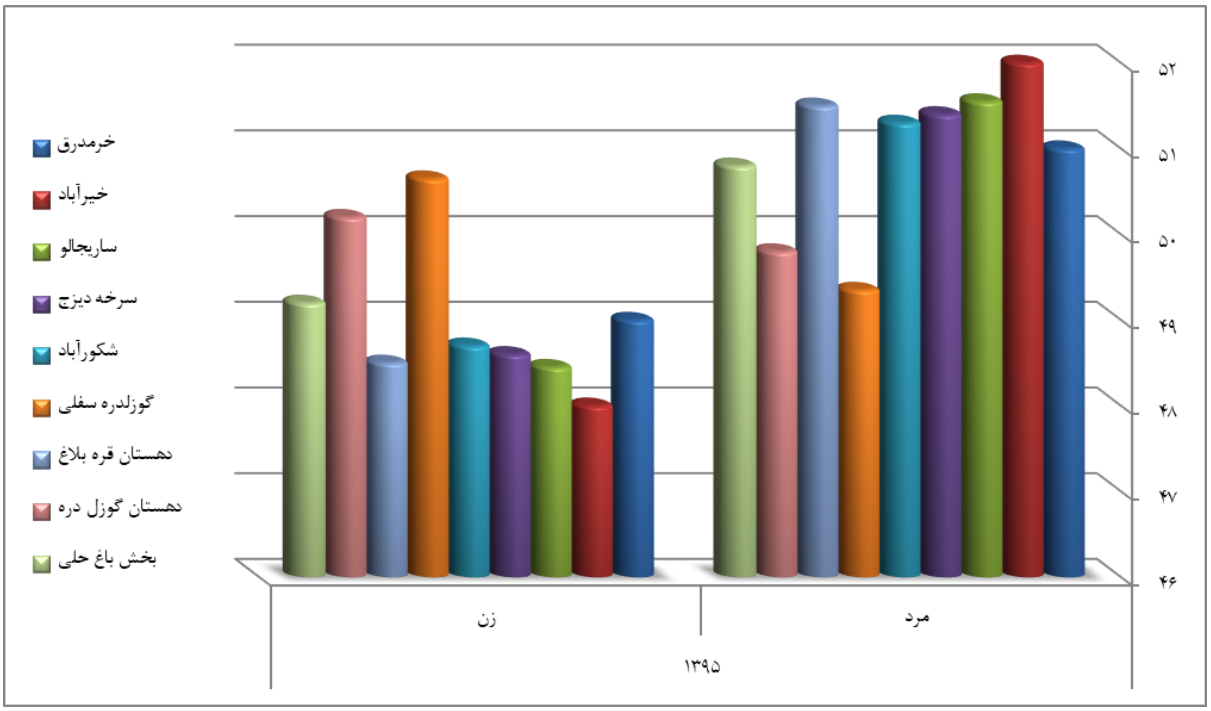
نمودار شماره (۱۵): ترکیب جنسی دهستان و روستاهای هدف در سال ۱۳۸۵

نمودار شماره (۱۶): ترکیب جنسی دهستان و روستاهای هدف در سال ۱۳۹۰

نمودار شماره (۱۷): ترکیب جنسی دهستان و روستاهای هدف در سال ۱۳۹۵

۲-۴-۱-۵- بررسی سواد و دوره های مختلف آموزش ابتدایی، متوسطه پایه دوم، تحصیلات دانشگاهی در سطح دهستان و روستاهای هدف

سواد و سوادآموزی یکی از مولفه های مهم درخصوص میزان توسعه یافتگی و یا عقب ماندگی یک جامعه به شمار می رود. به عبارتی بهتر میزان سواد تأثیر مستقیمی درخصوص توسعه یافتگی یک جامعه دارد و هر چقدر یک جامعه از سطح سواد بالاتری برخوردار باشد می توان گفت که آن جامعه از سطح توسعه بالاتری برخوردار می باشد در غیر این صورت شاهد عقب ماندگی جامعه مورد مطالعه خواهیم بود. از سوی دیگر از آنجا که طرح مطالعاتی درخصوص توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستا است شناخت و بررسی سطح سواد و همچنین برآورد تعداد جمعیت روستا از حیث داشتن تحصیلات دانشگاهی و همچنین رشته های فارغ التحصیلی از الزاماتی است که لازم است مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

نرخ باسواد از حاصل جمعیت باسواد بر جمعیت بالای ۶ سال بدست می آید و معمولاً به صورت درصد بیان می گردد. مقایسه نرخ باسوادی در دو دهستان قره بلاغ و گوزلدره در دوره زمانی (۹۰-۸۵) نشان از آن دارد که در هر دو دهستان نرخ باسوادی در فاصله زمانی فوق با کاهش روبرو می گردد اما میزان تغییرات در دهستان قره بلاغ کمتر از دهستان گوزلدره بوده است. به طوری که نرخ باسوادی در دهستان قره بلاغ در سال ۸۵ معادل ۷۹.۴۵ درصد بوده که در سال ۹۰ به ۷۷.۸ درصد کاهش می یابد. اما در دهستان گوزلدره این نرخ از ۷۳.۹۵ درصد در سال ۸۵ به ۶۶.۲ درصد در سال ۹۰ تنزل می یابد.

در بررسی نرخ باسوادی روستاهای هدف می توان نتایج ذیل را استنباط نمود:

- سیر تحولات نرخ باسوادی در فاصله زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ در برخی از روستاها از حالت منفی برخوردار بوده و یا شاهد کاهش این نرخ هستیم چنانچه در روستای خرمدرق این نرخ که در سال ۱۳۸۵ برابر ۷۰.۸۵ درصد بوده در

سال ۹۰ به ۶۹.۱ درصد تنزل می یابد. و همچنین نرخ باسوادی در روستای خیرآباد که در سال ۸۵ معادل ۸۵ درصد برآورد شده در سال ۹۰ به ۸۱.۴۵ درصد کاهش یافته است.

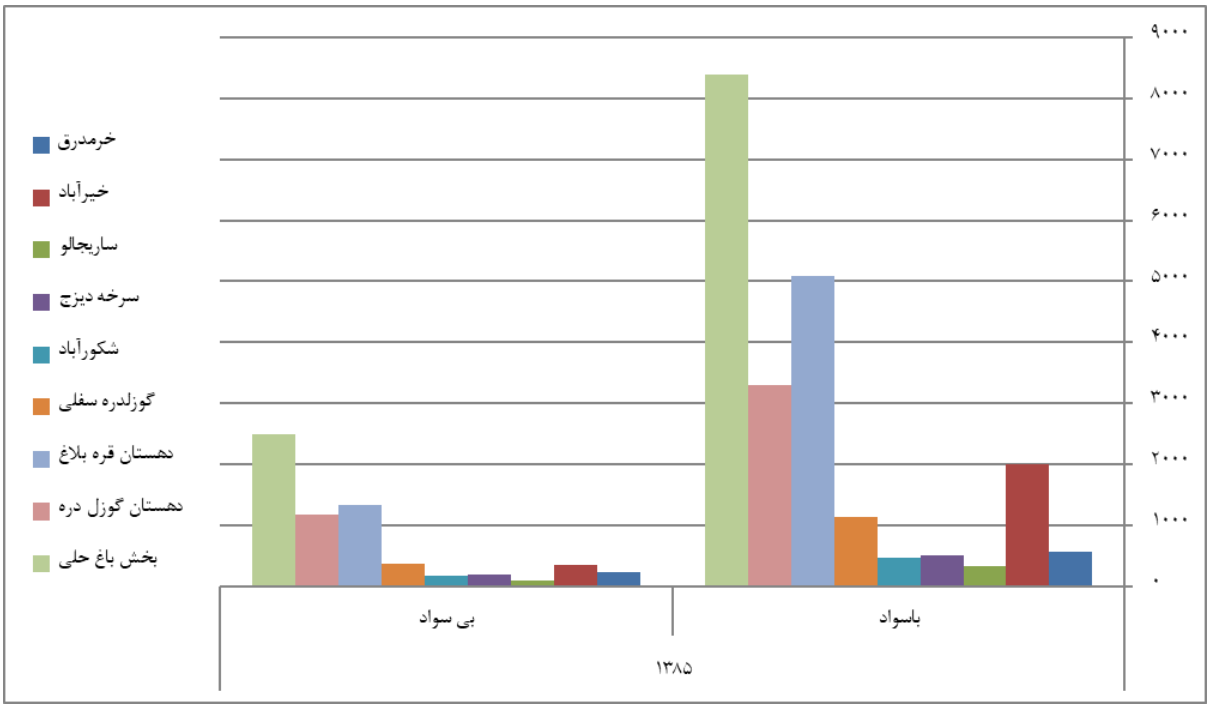
- روستاهای ساریجالو، شکورآباد با افزایش نرخ باسوادی در فاصله زمانی (۹۰-۸۵) روبرو می باشد.

جدول شماره (۲۴): وضعیت سواد دهستان و روستاهای هدف در بین سالهای ۸۵-۹۰

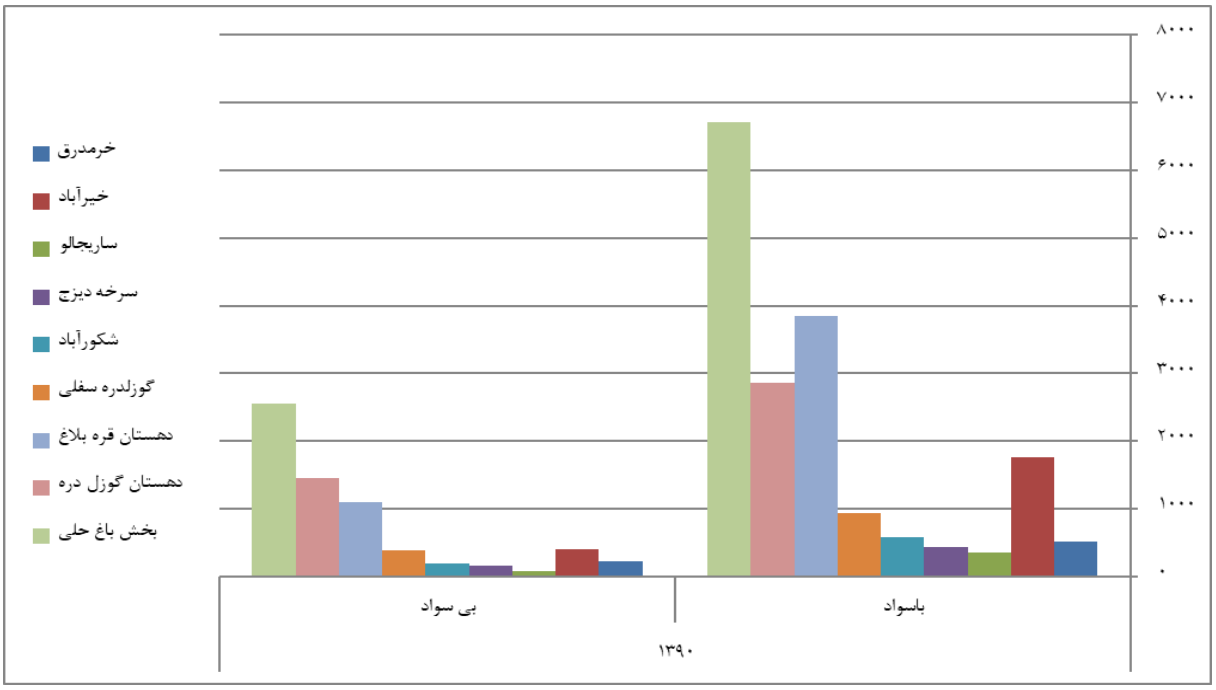
	۱۳۸۵					۱۳۹۰				
	باسواد	بی سواد	نرخ باسوادی	نرخ بی سوادی	جمعیت بالای ۶ سال	باسواد	بی سواد	نرخ باسوادی	نرخ بی سوادی	جمعیت بالای ۶ سال
خرمدرق	۵۶۹	۲۳۴	۷۰.۸۵	۲۹.۱۵	۸۰۳	۵۱۰	۲۲۸	۶۹.۱	۳۰.۹	۷۳۸
خیرآباد	۱۹۹۷	۳۵۱	۸۵	۱۵	۲۳۴۸	۱۷۵۶	۴۰۰	۸۱.۴۵	۱۸.۵۵	۲۱۵۶
ساریجالو	۳۳۰	۷۹	۸۰.۷	۱۹.۳	۴۰۹	۳۵۵	۷۵	۸۲.۵۵	۱۷.۴۵	۴۳۰
سرخه دیزج	۵۰۶	۱۹۰	۷۲.۷	۲۷.۳	۶۹۶	۴۴۳	۱۶۳	۷۳.۱	۲۶.۹	۶۰۶
شکورآباد	۴۵۵	۱۶۸	۷۳	۲۷	۶۲۳	۵۸۹	۲۰۰	۷۴.۶۵	۲۵.۳۵	۷۸۹
گوزلدره سفلی	۱۱۲۲	۳۶۱	۷۵.۶۵	۲۴.۳۵	۱۴۸۳	۹۳۶	۳۸۱	۷۱.۱	۲۸.۹	۱۳۱۷
دهستان قره بلاغ	۵۰۹۵	۱۳۱۹	۷۹.۴۵	۲۰.۵۵	۶۴۱۴	۳۸۴۹	۱۰۹۷	۷۷.۸	۲۲.۲	۴۹۴۶
دهستان گوزل دره	۳۳۰۱	۱۱۶۳	۷۳.۹۵	۲۶.۰۵	۴۴۶۴	۲۸۵۷	۱۴۶۰	۶۶.۲	۳۳.۸	۴۳۱۷
بخش باغ حلی	۸۳۹۶	۲۴۸۲	۷۷.۲	۲۲.۸	۱۰۸۷۸	۶۷۰۶	۲۵۵۷	۷۲.۴	۲۷.۶	۹۲۶۳

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۱۸): جمعیت باسواد و بی سواد دهستان و روستاهای هدف، سالهای ۱۳۸۵

نمودار شماره (۱۹): جمعیت باسواد و بی سواد دهستان و روستاهای هدف، سالهای ۱۳۹۰

۲-۴-۱-۶- بررسی و تحلیل تحولات غیرطبیعی جمعیت روستا (مهاجرت)

تحولات غیر طبیعی جمعیت تحت عنوان مهاجرت قابل بررسی است که در دو حالت کلی بر فضای جغرافیایی تأثیر می گذارد که این حالت عبارتند از:

- مهاجر فرستی (برون کوچی)
- مهاجر پذیری (درون کوچی)

مهاجرت از یک نقطه ای به نقطه دیگر غالباً تحت تأثیر عوامل مختلف طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... می شود که اهم آنها را می توان به شکل زیر دسته بندی نمود:

الف) عوامل طبیعی: شامل وقوع حوادث غیرمنتظره مانند سیل، قحطی، زلزله.

ب) عوامل اجتماعی: غیر قابل تحمل بودن نظام سنتی اجتماعی روستا به ویژه برای جوانان.

ج) عوامل جمعیتی: رسد سریع جمعیت روستایی غیر متناسب با شرایط اشتغال و امکانات زراعی.

د) عوامل فرهنگی: ارتباط خویشاوندی ساکنین شهر و روستا و جاذبه های فرهنگی و فکری در شهر.

ه) عوامل ارتباطی: جاذبه رسانه های گروهی، سیستم حمل و نقل و مراکز فرهنگی شهری.

و) عوامل سیاسی: شامل برنامه های دولتی، جنگ و...

اثرات نامطلوب مهاجرت های روستایی

۱. به هم ریختگی نظام اجتماعی شهری

۲. کمبود مسکن و شکل گیری حاشیه نشینی و زاغه نشینی و رشد جرایم ناشی از آن

۳. کمبود کار در شهر و ایجاد شغل کاذب خدماتی

۴. غربت در فضای شهری و سهولت جذب به سوی ناهنجاریهای اجتماعی

۵. نارسایی در ادامه خدمات شهری و رفاهی، مانند آب، برق، تلفن و...

۶. رکود تولیدات کشاورزی در روستاها و کمبود نیروی کار در این بخش

۲-۴-۲- بررسی و تحلیل ویژگیهای اقتصادی روستا

۲-۴-۲-۱- بررسی و تحلیل نرخ فعالیت

فعالیت و اشتغال مهمترین رکن تولید و عامل تحقق رشد و پیشرفت است. از همین رو، در همه جوامع کار و تولید همیشه جایگاه ویژه ای برخوردار است. در اهداف اکثر دولت ها فراهم سازی زمینه های اشتغال مفید و موثر برای همه افراد جامعه مورد تأکید است. مهمترین عامل در سنجش و تحلیل اشتغال، متغیر جمعیت است و اجزای آن شامل رشد مطلق و طبیعی جمعیت، ترکیب سنی و جنسی و میزان سواد و تخصص، نرخ های فعالیت، اشتغال و بیکاری و... شاخص های مناسبی در بررسی ها و سیاست گذاری های کلان است. بدیهی است فراهم سازی زمینه های اشتغال مولد و انجام فعالیت های موثر در این خصوص از مهمترین وظایف بخش عمومی است و در صورت برنامه ریزی مناسب می تواند منجر به رشد درون زا و پیشرفت همه جانبه گردد. به اهمیت شناخت سطح فعالیت جمعیت روستا، ارائه تعریف مناسب برای متغیرهای مرتبط با آن ضروری به نظر می رسد که در زیر به بررسی هر یک از شاخصه های آن پرداخته می شود:

۱- فعالیت

فعالیت (activity) یا به طور دقیق تر، فعالیت اقتصادی به کارها و اشتغالاتی گفته می شود که به تولید کالاها و خدمات سودمند و موثر در حیات اقتصادی جامعه مربوط هستند.

۲- تعریف جمعیت فعال

جمعیت فعال (active) بنا به تعریف کنفرانس بین المللی آمارشناسان، مرکب از افرادی است متشکل از زنان و مردان که نیروی آماده ای را برای تولید کالاها و خدمات تشکیل می دهند. بنا به تعریف جمعیت فعال افرادی را در برمی گیرد که از لحاظ اقتصادی دارای فعالیت سودمند هستند و به تولید ثروت و خدمات اقتصادی می پردازند. این تعریف، در عین حال کارمندان، ارتشیان، کارکنان خانوادگی بدون مزد، اشخاصی که برای مزد و یا سود کار می کنند و همچنین بیکاران در جستجوی کار، بیماران و اشخاصی را که در مرخصی به سر می برند در بر می گیرد و در مقابل شامل کودکان، زنان خانه دار، دانش آموزان و دانشجویان، بازنشستگان، سپاهیان وظیفه، اجاره بگیران، بهره کشان، زندانیان و کسانی که معاش آنها یکسره به عهده دیگران است نمی شود.

۲-۴-۲-۲- بررسی و تحلیل جمعیت فعال

- انواع جمعیت فعال

جمعیت فعال را به دو صورت مورد مطالعه قرار می دهند:

۱- جمعیت فعال بالقوه: افرادی از جمعیت کشور است که در سن قانونی کار، یعنی میان ۱۵ تا ۶۴ سال (یا در ایران جمعیت ۱۰ سال و بالاتر) قرار دارند. این جمعیت به صورت بالقوه می توانند فعال باشند.

از بررسی جمعیت بالقوه روستاهای هدف نتایج ذیل حاصل می شود:

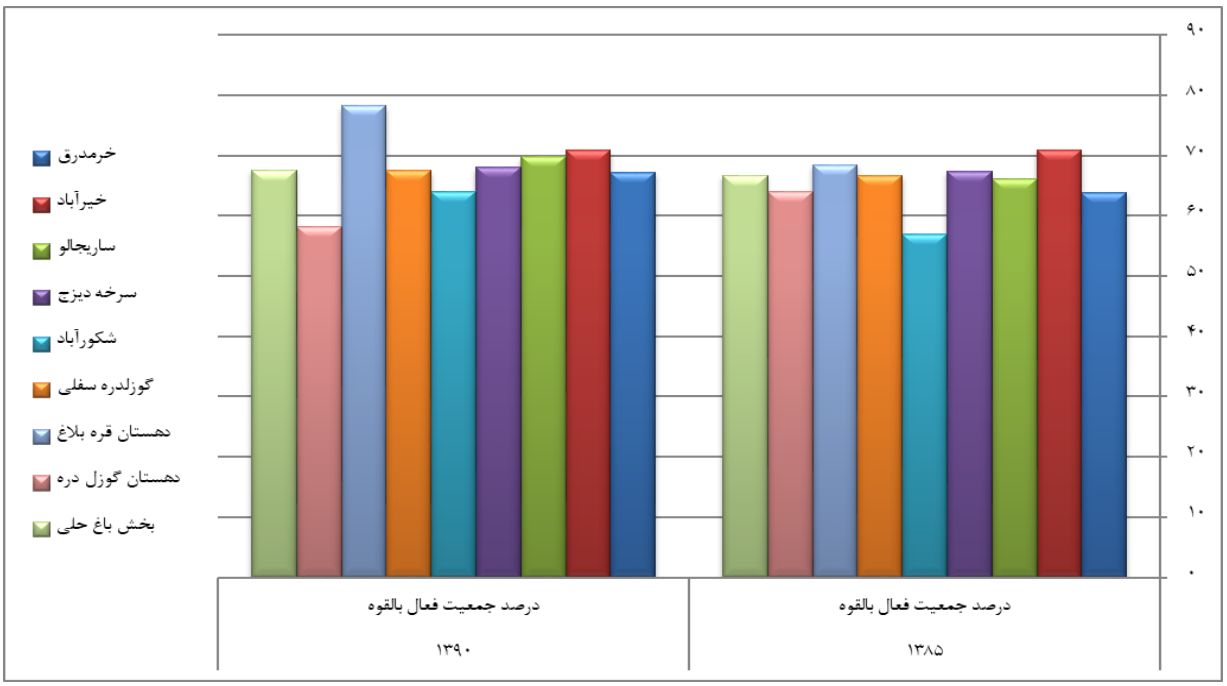
- در میان روستاهای هدف در روستاهای خرمدرق، ساریجالو، سرخه دیزج، شکورآباد و گوزلدره سفلی با افزایش جمعیت فعال بالقوه روبرو بوده اند در مقابل جمعیت فعال بالقوه در روستای خیرآباد در فاصله زمانی (۹۰-۸۵) با کاهش اندکی روبرو می گردد.
- بیشترین سهم جمعیت فعال بالقوه از کل جمعیت مربوط به روستاهای خیرآباد، ساریجالو بوده و کمترین میزان نیز به روستاهای خرمدرق و گوزلدره سفلی اختصاص داشته است.

جدول شماره (۲۵): جمعیت فعال بالقوه دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	جمعیت کل	جمعیت فعال بالقوه	درصد جمعیت فعال بالقوه	جمعیت کل	جمعیت فعال بالقوه	درصد جمعیت فعال بالقوه
خرمدرق	۸۹۲	۵۷۰	۶۳.۹	۸۲۷	۵۵۶	۶۷.۲۳
خیرآباد	۲۶۱۷	۱۸۵۶	۷۰.۹۲	۲۴۰۵	۱۷۰۵	۷۰.۸۹
ساریجالو	۴۵۱	۲۹۸	۶۶.۰۷	۴۸۳	۳۳۷	۶۹.۷۷
سرخه دیزج	۷۵۸	۵۱۱	۶۷.۴۱	۶۹۲	۴۷۱	۶۸.۰۶
شکورآباد	۷۴۳	۴۲۳	۵۶.۹۳	۹۳۳	۵۹۷	۶۳.۹۸
گوزلدره سفلی	۱۶۰۴	۱۰۷۰	۶۶.۷	۱۴۴۸	۹۷۸	۶۷.۵۴
دهستان قره بلاغ	۷۱۲۸	۴۸۸۲	۶۸.۴۹	۴۸۶۴	۳۸۰۸	۷۸.۲۸
دهستان گوزل دره	۴۹۵۹	۳۱۷۸	۶۴.۰۸	۵۵۳۱	۳۲۲۲	۵۸.۲۵
بخش باغ حلی	۱۲۰۸۷	۸۰۶۰	۶۶.۶۸	۱۰۳۹۵	۷۰۳۰	۶۷.۶۲

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۲۰): جمعیت فعال بالقوه دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

۲- جمعیت فعال بالفعل: جمعیتی است که یا به عنوان فرد شاغل در زمان مورد بحث فعالیت دارد و یا به مثابه فرد بیکار در جستجوی کار برای یافتن کار فعالیت می کند؛ بنابراین جمعیت شاغل به علاوه جمعیت بیکار در جستجوی کار را جمعیت فعال بالفعل گویند.

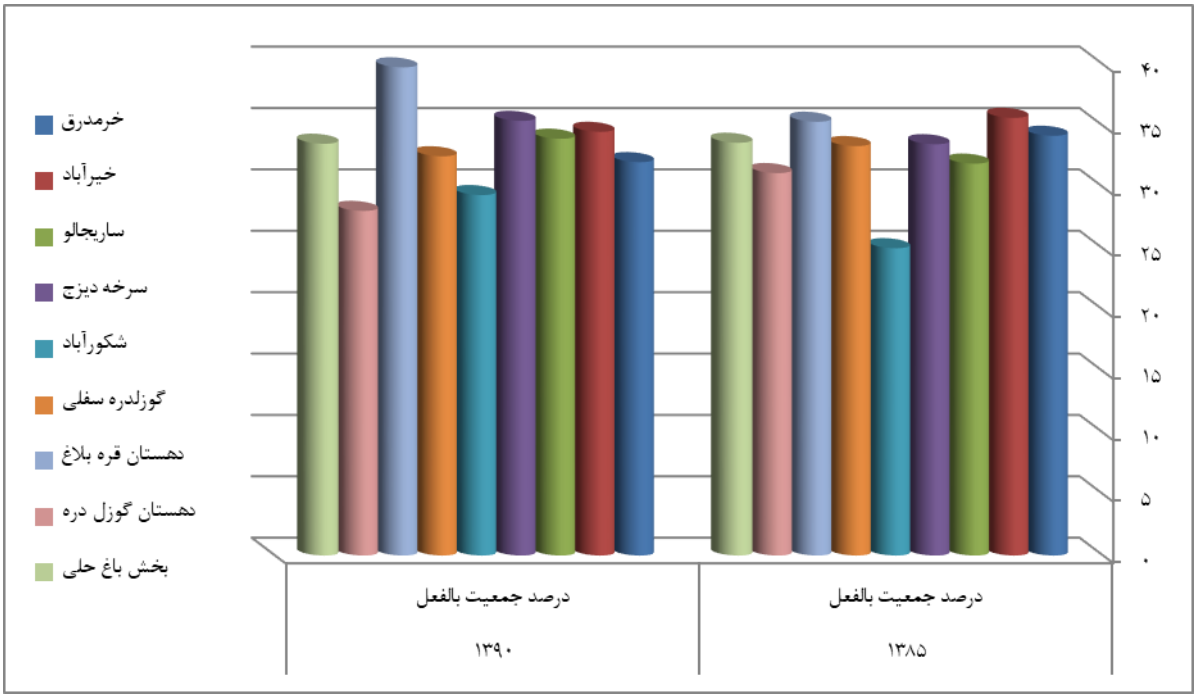
در میان روستاهای هدف تغییرات مثبت در فاصله زمانی (۹۰-۸۵) مربوط به روستاهای ساریجالو، سرخه دیزج، شکورآباد بوده و بقیه روستاها در فاصله زمانی فوق با کاهش جمعیت فعال بالفعل روبرو شده اند. پایین ترین درصد جمعیت بالفعل در سال ۱۳۹۰ اختصاص به روستای شکورآباد با ۲۹.۳۶ درصد دارد.

جدول شماره (۲۶): جمعیت فعال بالفعل دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	جمعیت کل	جمعیت فعال بالفعل	درصد جمعیت بالفعل	جمعیت کل	جمعیت فعال بالفعل	درصد جمعیت بالفعل
خرمدرق	۸۹۲	۳۰۵	۳۴.۱۹	۸۲۷	۲۶۵	۳۲.۰۴
خیرآباد	۲۶۱۷	۹۳۳	۳۵.۶۵	۲۴۰۵	۸۳۰	۳۴.۵۱
ساریجالو	۴۵۱	۱۴۴	۳۱.۹۲	۴۸۳	۱۶۴	۳۳.۹۵
سرخه دیزج	۷۵۸	۲۵۴	۳۳.۵	۶۹۲	۲۴۵	۳۵.۴
شکورآباد	۷۴۳	۱۸۶	۲۵.۰۳	۹۳۳	۲۷۴	۲۹.۳۶
گوزلدره سفلی	۱۶۰۴	۵۳۵	۳۳.۳۵	۱۴۴۸	۴۷۰	۳۲.۵۲
دهستان قره بلاغ	۷۱۲۸	۲۵۱۹	۳۵.۳۳	۴۸۶۴	۱۹۳۴	۳۹.۷۶
دهستان گوزل دره	۴۹۵۹	۱۵۴۵	۳۱.۱۵	۵۵۳۱	۱۵۵۳	۲۸.۰۷
بخش باغ حلی	۱۲۰۸۷	۴۰۶۴	۳۳.۶۲	۱۰۳۹۵	۳۴۸۷	۳۳.۵۴

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۲۱): جمعیت فعال بالفعل دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

۳- جمعیت غیر فعال: افرادی که در سن فعالیت قرار ندارند و یا با تعریف جمعیت فعال بالفعل منطبق نیستند، جمعیت غیرفعال (non active) نامیده می شود. جمعیت غیرفعال را نباید با جمعیت بیکار (unem ployed) اشتباه کرد زیرا جمعیت بیکار کسی است که در سن کار قرار دارد و با داشتن توان، دنبال کار می گردد ولی پیدا نمی کند در حالی که جمعیت غیرفعال بنا به دلایل مختلف در جستجوی کار و فعالیت نیست.

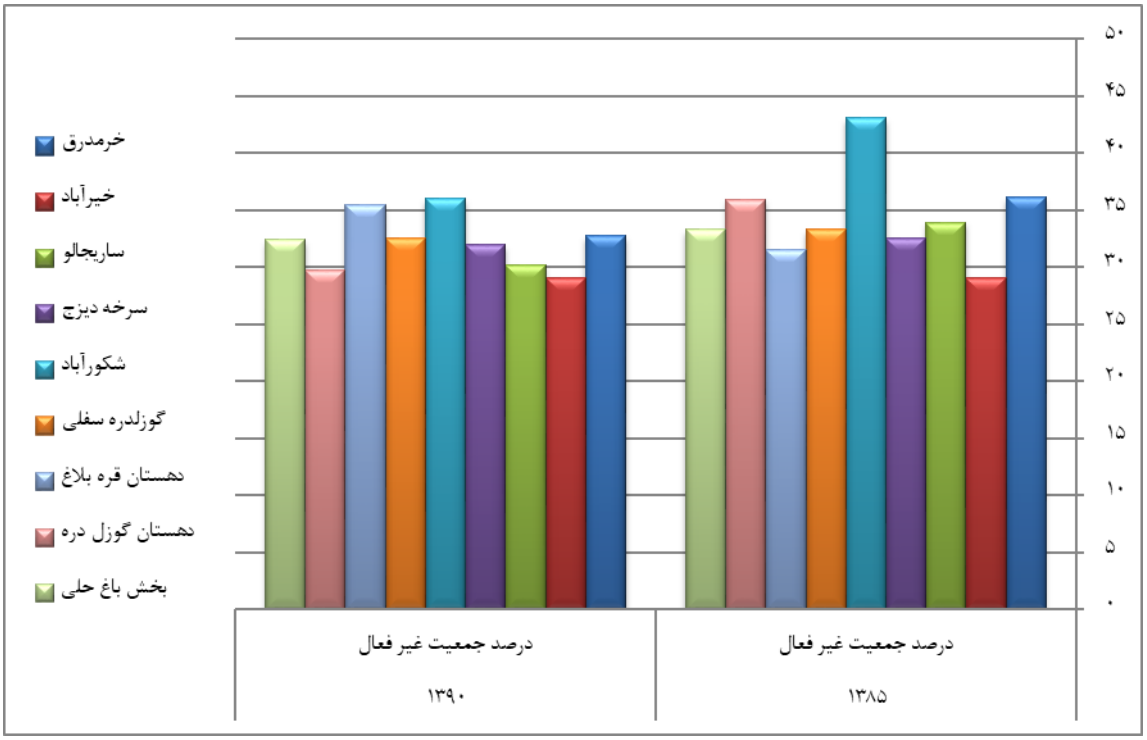
جدول زیر شرایط و سهم هر یک از روستاهای هدف در خصوص جمعیت غیرفعال را در دوره زمانی (۹۰-۸۵) را ارائه می نماید.

جدول شماره (۲۷): جمعیت غیرفعال دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	جمعیت کل	جمعیت غیرفعال	درصد جمعیت غیر فعال	جمعیت کل	جمعیت غیرفعال	درصد جمعیت غیر فعال
خرمدرق	۸۹۲	۳۲۲	۳۶.۰۹	۸۲۷	۲۷۱	۳۲.۷۶
خیرآباد	۲۶۱۷	۷۶۱	۲۹.۰۷	۲۴۰۵	۷۰۰	۲۹.۱
ساریجالو	۴۵۱	۱۵۳	۳۳.۹۲	۴۸۳	۱۴۶	۳۰.۲۲
سرخه دیزج	۷۵۸	۲۴۷	۳۲.۵۸	۶۹۲	۲۲۱	۳۱.۹۳
شکورآباد	۷۴۳	۳۲۰	۴۳.۰۶	۹۳۳	۳۳۶	۳۶.۰۱
گوزلدره سفلی	۱۶۰۴	۵۳۴	۳۳.۲۹	۱۴۴۸	۴۷۰	۳۲.۵۲
دهستان قره بلاغ	۷۱۲۸	۲۲۴۶	۳۱.۵	۴۸۶۴	۱۷۲۳	۳۵.۴۲
دهستان گوزل دره	۴۹۵۹	۱۷۸۱	۳۵.۹۱	۵۵۳۱	۱۶۴۲	۲۹.۶۸
بخش باغ حلی	۱۲۰۸۷	۴۰۲۷	۳۳.۳۱	۱۰۳۹۵	۳۳۶۵	۳۲.۳۷

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۲۲): جمعیت غیرفعال دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

- انواع جمعیت غیرفعال

جمعیت غیرفعال به سه دسته تقسیم می شود:

۱- وابستگاه: افردای هستند که برای ادامه حیات خود، به کوشش صاحبان درآمد یا نان آور احتیاج دارند. در این مورد می توان از زنان خانه دار و کودکان و دانش آموزان و دانشجویان نام برد.

۲- افراد متکی به خود: کسانی هستند که می توانند وسایل لازم را برای امرار معاش خود فراهم کنند. در بین این افراد، میتوان از سهامداران، بازنشستگان و صاحبان مستغلات نام برد.

۳- سرباران: به کسانی اطلاق می شود که استعداد و امکان کار کردن ندارند و برای زندگی خود از کمک های عمومی برخوردار هستند. اعانه بگیران و بیکاره ها (رمالان، دعانویسان، فالگیران، معرکه گیران و افرادی مانند اینها) جز سرباران محسوب می شوند. (امانی، ۱۳۵۴، ص ۳۶ و امین زاده، ۱۳۴۹، ص ۶۵).

- سن فعالیت و دوره زندگی فعال

براساس شاخص های جمعیت شناسی «سن فعالیت» از ۱۵ سالگی شروع و به ۶۴ سالگی ختم می شود. این فاصله را سن فعالیت، یا به بیان دقیق تر سن فعالیت اقتصادی می نامند. سن فعالیت در کشورهای جهان سوم معمولاً ۱۰ سالگی و حتی زودتر شروع می شود.

«دوره زندگی فعال» به متوسط سالهایی از حیات یک نسل گفته می شود که طی آن افراد به طور بالقوه دارای فعالیت هستند. پیدا است که طول متوسط زندگی به سالهای آغاز و پایان آن بستگی دارد. دوره زندگی فعال بر دو نوع است:

- «دوره زندگی فعال خام»: تعداد متوسط سالهای زندگی فعال یک نسل بدون محاسبه مرگ آنان.

- «دوره زندگی فعال خاص»: تعداد متوسط سالهای فعال یک نسل با در نظر گرفتن مرگ آنان.

- نرخ های فعالیت

۱- نرخ فعالیت عمومی جمعیت

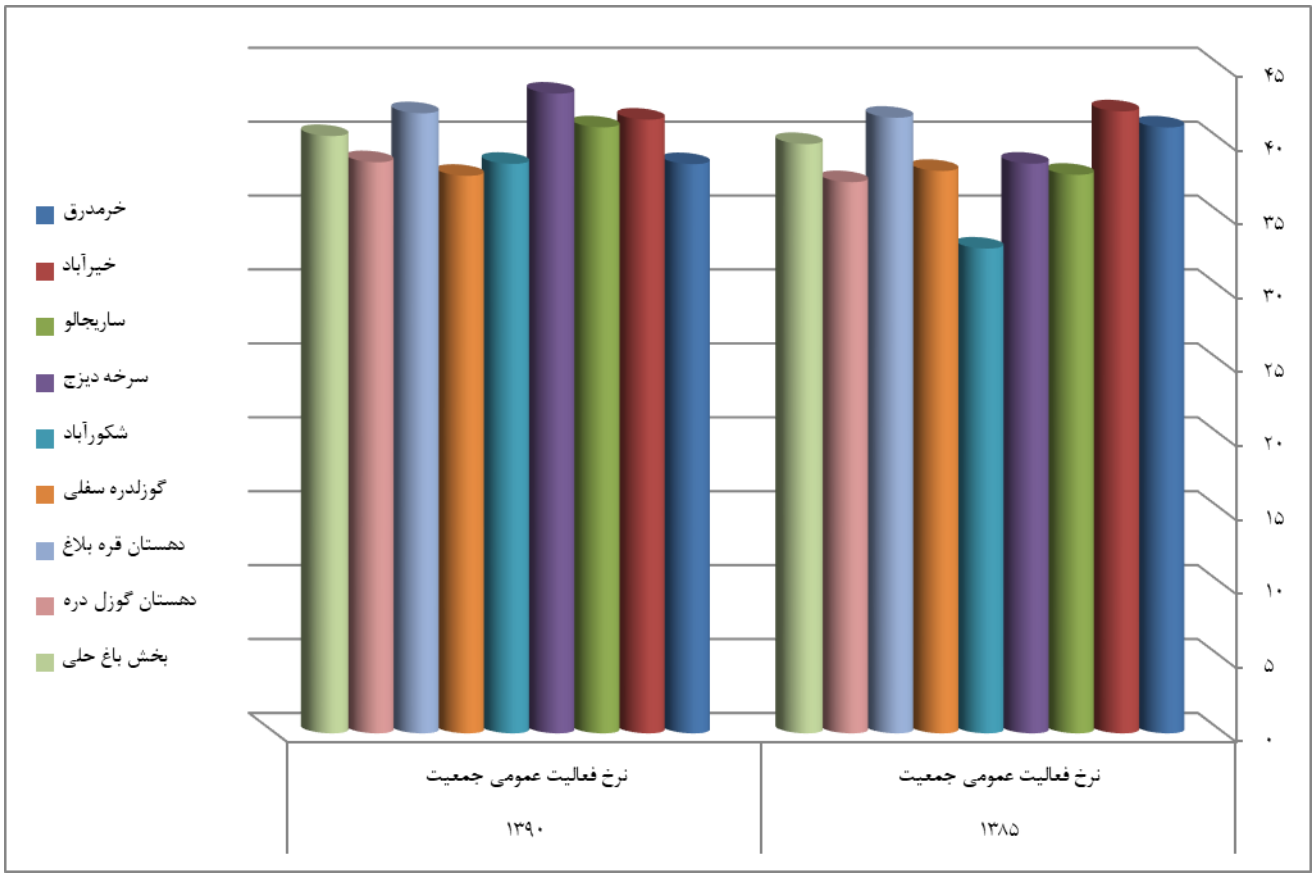
نسبت جمعیت فعال به جمعیت ۱۰ سال و بالاتر که معمولاً به صورت درصد بیان می شود.

جدول شماره(۲۸): نرخ فعالیت دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	تعداد جمعیت فعال	جمعیت ۱۰ سال به بالاتر	نرخ فعالیت عمومی جمعیت	تعداد جمعیت فعال	جمعیت ۱۰ سال به بالاتر	نرخ فعالیت عمومی جمعیت
خرمدرق	۳۰۵	۷۴۴	۴۰.۹۹	۲۶۵	۶۸۸	۳۸.۵۱
خیرآباد	۹۳۳	۲۲۱۷	۴۲.۰۸	۸۳۰	۱۹۹۹	۴۱.۵۲
ساریجالو	۱۴۴	۳۸۱	۳۷.۷۹	۱۶۴	۴۰۰	۴۱
سرخه دیزج	۲۵۴	۶۵۹	۳۸.۵۴	۲۴۵	۵۶۶	۴۳.۲۸
شکورآباد	۱۸۶	۵۶۷	۳۲.۸	۲۷۴	۷۱۱	۳۸.۵۳
گوزلدره سفلی	۵۳۵	۱۴۰۶	۳۸.۰۵	۴۷۰	۱۲۴۶	۳۷.۷۲
دهستان قره بلاغ	۲۵۱۹	۶۰۴۸	۴۱.۶۵	۱۹۳۴	۴۶۱۰	۴۱.۹۵
دهستان گوزل دره	۱۵۴۵	۴۱۴۳	۳۷.۲۹	۱۵۵۳	۴۰۱۹	۳۸.۶۴
بخش باغ حلی	۴۰۶۴	۱۰۱۹۱	۳۹.۸۷	۳۴۸۷	۸۶۲۹	۴۰.۴۱

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۲۳): نرخ فعالیت دهستان و روستاهای هدف

۲- نسبت فعالیت

نسبت جمعیت فعال هر گروه سنی به مجموعه جمعیت فعال است که به صورت درصد محاسبه می شود. از آنجا که آمار دقیق درخصوص تعداد جمعیت فعال برای هر یک از گروههای سنی روستا وجود ندارد در نتیجه برآورد نسبت فوق امکان پذیر نمی باشد.

۳- بار جمعیتی یا بار اقتصادی

بار اقتصادی (economic load) یا بار جمعیتی (population load) نشان دهنده تعداد جمعیتی است که از نظر اقتصادی به یک نفر از جمعیت فعال وابسته و متکی است. این نسبت از تقسیم جمعیت کل بر جمعیت فعال به دست می آید.

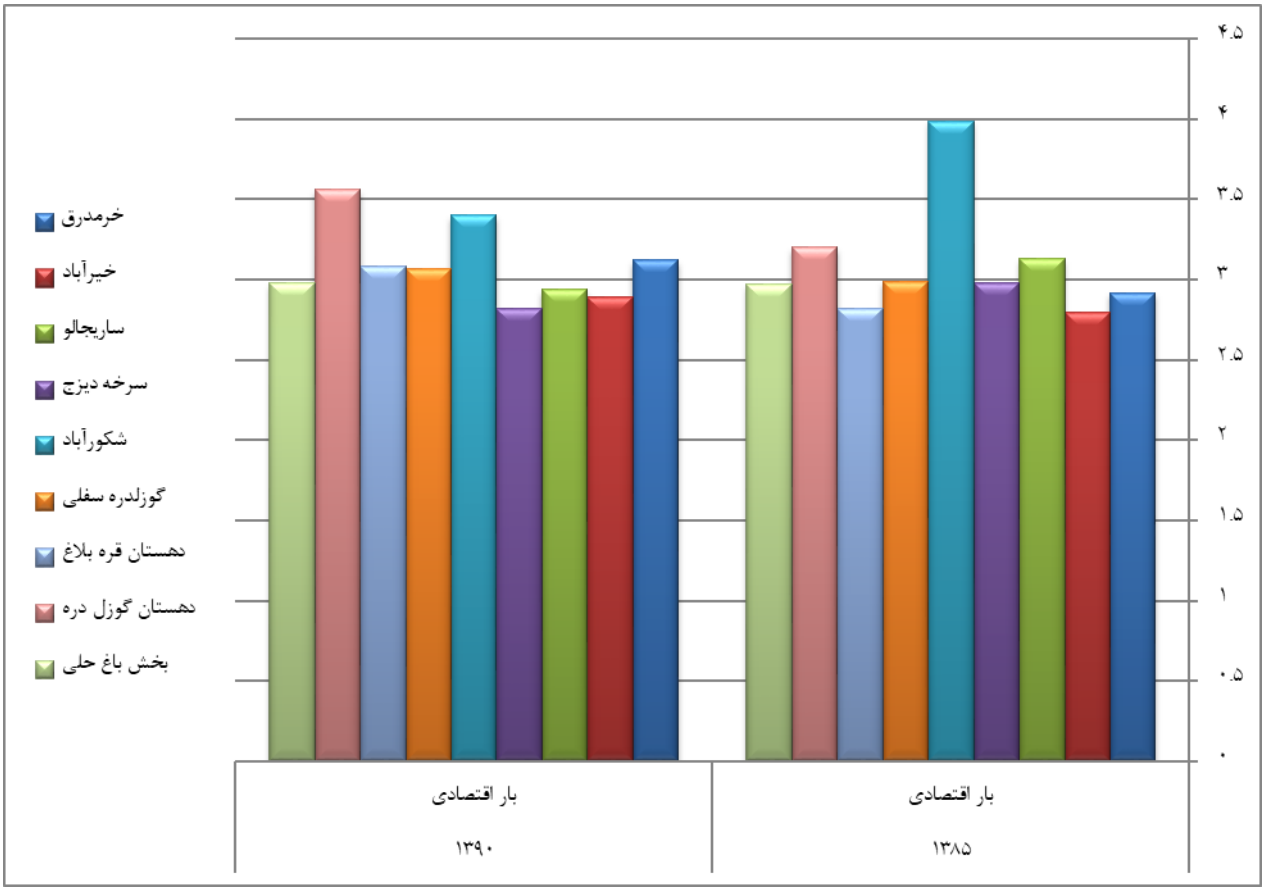
جدول شماره (۲۹): بار اقتصادی دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	تعداد جمعیت کل	تعداد جمعیت فعال	بار اقتصادی	تعداد جمعیت کل	تعداد جمعیت فعال	بار اقتصادی
خرمدرق	۸۹۲	۳۰۵	۲.۹۲	۸۲۷	۲۶۵	۳.۱۲
خیرآباد	۲۶۱۷	۹۳۳	۲.۸	۲۴۰۵	۸۳۰	۲.۸۹
ساریجالو	۴۵۱	۱۴۴	۳.۱۳	۴۸۳	۱۶۴	۲.۹۴
سرخه دیزج	۷۵۸	۲۵۴	۲.۹۸	۶۹۲	۲۴۵	۲.۸۲
شکورآباد	۷۴۳	۱۸۶	۳.۹۹	۹۳۳	۲۷۴	۳.۴

گوزلدره سفلی	۱۶۰۴	۵۳۵	۲.۹۹	۱۴۴۸	۴۷۰	۳.۰۷
دهستان قره بلاغ	۷۱۲۸	۲۵۱۹	۲.۸۲	۴۸۶۴	۱۹۳۴	۳.۰۸
دهستان گوزل دره	۴۹۵۹	۱۵۴۵	۳.۲	۵۵۳۱	۱۵۵۳	۳.۵۶
بخش باغ حلی	۱۲۰۸۷	۴۰۶۴	۲.۹۷	۱۰۳۹۵	۳۴۸۷	۲.۹۸

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۲۴): بار اقتصادی دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

۴- بار تکفل ناخالص

بار تکفل ناخالص یا نسبت ناخالص (depen dency ratio) نشان دهنده مقدار تکلیفی است که یک فرد فعال از نظر تأمین زندگی و هزینه افراد غیر فعال بر دوش دارد و آن عبارت است از نسبت افراد غیر فعال به افراد فعال.

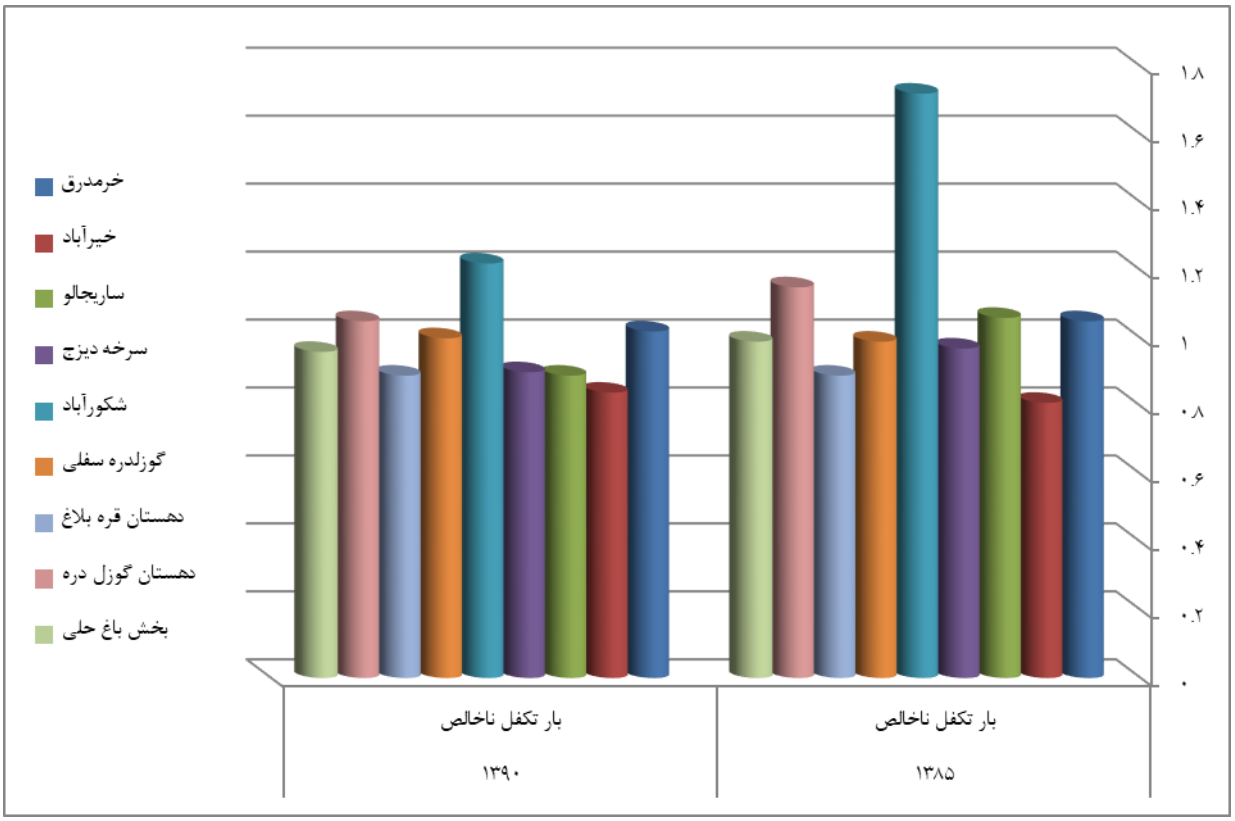
جدول شماره (۳۰): بار تکفل ناخالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	جمعیت غیر فعال	جمعیت فعال	بار تکفل ناخالص	جمعیت غیر فعال	جمعیت فعال	بار تکفل ناخالص
خرمدرق	۳۲۲	۳۰۵	۱.۰۵	۲۷۱	۲۶۵	۱.۰۲
خیرآباد	۷۶۱	۹۳۳	۰.۸۱	۷۰۰	۸۳۰	۰.۸۴
ساریجالو	۱۵۳	۱۴۴	۱.۰۶	۱۴۶	۱۶۴	۰.۸۹
سرخه دیزج	۲۴۷	۲۵۴	۰.۹۷	۲۲۱	۲۴۵	۰.۹

شکورآباد	۳۲۰	۱۸۶	۱.۷۲	۳۳۶	۲۷۴	۱.۲۲
گوزلدره سفلی	۵۳۴	۵۳۵	۰.۹۹	۴۷۰	۴۷۰	۱
دهستان قره بلاغ	۲۲۴۶	۲۵۱۹	۰.۸۹	۱۷۲۳	۱۹۳۴	۰.۸۹
دهستان گوزل دره	۱۷۸۱	۱۵۴۵	۱.۱۵	۱۶۴۲	۱۵۵۳	۱.۰۵
بخش باغ حلی	۴۰۲۷	۴۰۶۴	۰.۹۹	۳۳۶۵	۳۴۸۷	۰.۹۶

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۲۵): بار تکفل ناخالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

۵- ضریب تکفل

اگر بار تکفل ناخالص را بر کل جمعیت تقسیم کنیم ضریب تکفل حاصل می شود که معمولاً به صورت درصد بیان می گردد. ضریب تکفل را «نرخ سرباری» نیز می گویند که این ضریب برای روستاهای هدف در مقاطع زمانی مختلف یعنی از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۰ به شرح زیر محاسبه شده است.

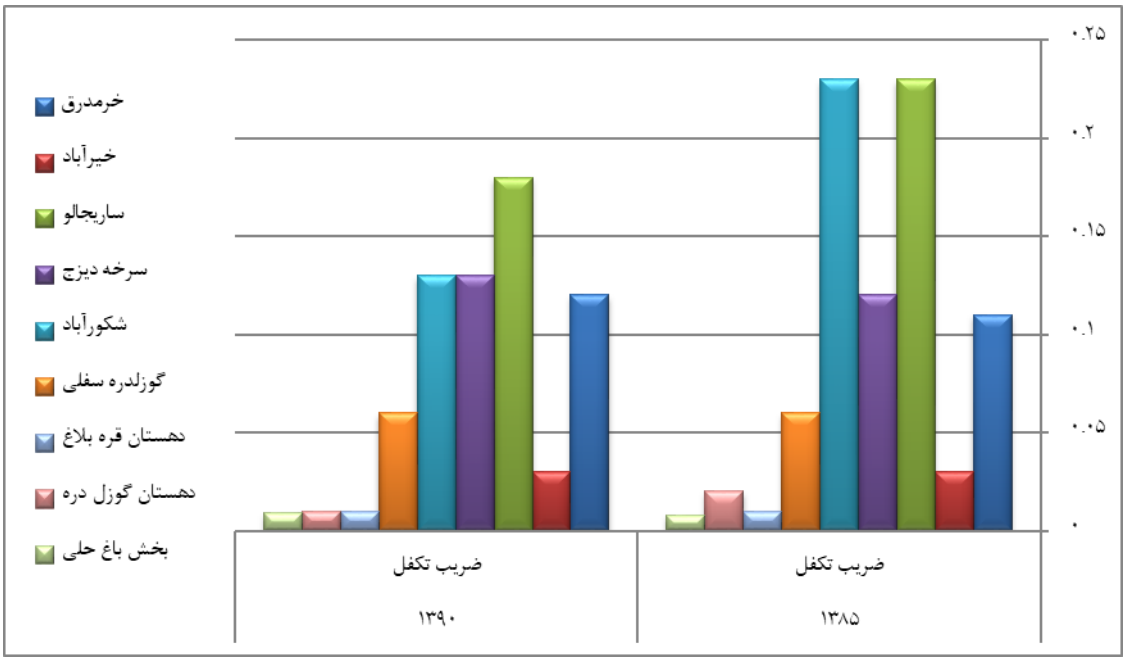
جدول شماره (۳۱): ضریب تکفل دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	بار تکفل ناخالص	کل جمعیت	ضریب تکفل	بار تکفل ناخالص	کل جمعیت	ضریب تکفل
خرمدرق	۱.۰۵	۸۹۲	۰.۱۱	۱.۰۲	۸۲۷	۰.۱۲
خیرآباد	۰.۸۱	۲۶۱۷	۰.۰۳	۰.۸۴	۲۴۰۵	۰.۰۳
ساریجالو	۱.۰۶	۴۵۱	۰.۲۳	۰.۸۹	۴۸۳	۰.۱۸
سرخه دیزج	۰.۹۷	۷۵۸	۰.۱۲	۰.۹	۶۹۲	۰.۱۳

شکورآباد	۱.۷۲	۷۴۳	۰.۲۳	۱.۲۲	۹۳۳	۰.۱۳
گوزلدره سفلی	۰.۹۹	۱۶۰۴	۰.۰۶	۱	۱۴۴۸	۰.۰۶
دهستان قره بلاغ	۰.۸۹	۷۱۲۸	۰.۰۱	۰.۸۹	۴۸۶۴	۰.۰۱
دهستان گوزل دره	۱.۱۵	۴۹۵۹	۰.۰۲	۱.۰۵	۵۵۳۱	۰.۰۱
بخش باغ حلی	۰.۹۹	۱۲۰۸۷	۰.۰۰۸	۰.۹۶	۱۰۳۹۵	۰.۰۰۹

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۲۶): ضریب تکفل دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

- بخش های فعالیت اقتصادی

افراد جمعیت فعال برحسب نوع فعالیت اقتصادی که در جامعه انجام می دهند، در یکی از بخش های عمده فعالیت اقتصادی قرار می گیرند. کولین کلارک (colin clork) فعالیت اقتصادی را به سه گروه عمده تقسیم می کند:

گروه اول: شامل فعالیت های کشاورزی، جنگلبانی و ماهیگیری.

گروه دوم: در برگیرنده رشته های استخراج معادن، صنعت، ساختمان، آب، برق و گاز.

گروه سوم: متضمن بازرگانی، بانکداری، بیمه، حمل و نقل، ارتباطات و فعالیت در دستگاههای خصوصی و دولتی است.

به طور خلاصه، گروه اول را «بخش کشاورزی»، گروه دوم را «بخش صنعت» و گروه سوم را «بخش خدمات» می نامند.

شیوه توزیع جمعیت در میان بخش های کشاورزی، صنعت، خدمات از فعالیت های اقتصادی نشان دهنده پیشرفت یا عقب ماندگی جامعه و مرحله تکامل اقتصادی و اجتماعی آن است.

- رشته های فعالیت

رشته های فعالیت اقتصادی عمده که در سرشماری ها برای طبقه بندی شاغلان به کار می رود و ارتباط تفصیلی و اجمالی با بخش های فعالیت اقتصادی دارند، عبارت است از:

- کشاورزی، دامپروری، جنگلبانی، شکار و ماهیگیری
- استخراج معادن و استخراج سنگ (صنایع استخراجی)
- تولید صنعتی (صنایع تولیدی)
- ساختمان (بخش ساختمانی)
- برق، گاز، آب و خدمات بهداشتی
- بازرگانی (کلی و جزیی) و بانکداری
- حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
- خدمات
- اشتغال

در هر جامعه عده ای از جمعیت فعال، شاغل هستند. مطابق تعریف، «شاغل» (employed) کسی است که کار یا شغلی را دارا است و به این کار و شغل به عنوان یک تخصص و حرفه آگاهی دارد. وضعیت داشتن و مشغول بودن جمعیت به شغل معینی را «اشتغال» (employment) گویند؛ به عبارت دیگر، اشتغال به وضعیتی اطلاق می شود که در آن به ازا شرکت مستقیم و فعال در جریان تولید و انجام خدمات، پاداش یا مزدی به صورت نقدی یا جنسی پرداخت می شود.

۲-۴-۲-۳- بررسی و تحلیل نرخ اشتغال و بیکاری

- انواع اشتغال

اشتغال را از نظر شمولیت آن نسبت به افراد، به دو نوع تقسیم می کنند:

۱- اشتغال کامل

۲- اشتغال ناقص

شرایطی از اشتغال جامعه را که در آن «مشاغل جدید بیشتر از اشخاص بیکار باشد»، یعنی کلیه افراد فعال جامعه بتوانند کار مناسبی را به آسانی پیدا کنند و «در هر زمان نسبت زیادی از جمعیت مشغول کار باشد»، اشتغال کامل می نامند؛ به عبارت دیگر، اشتغال کامل شرایطی است که در آن «تعداد متقاضیان کار کمتر از موقعیت های شغلی خالی باشد». در چنین شرایطی، جامعه با وضعیت اشتغال کامل مواجه است. در غیر این صورت، «اشتغال ناقص» در جامعه حاکم خواهد بود.

اشتغال کامل و بیکاری می توانند در عین حال و همزمان در جامعه وجود داشته باشند. (ترابی و تقوی، ۱۳۶۲، واژه ۳۳۳ و فرهنگ، ۱۳۵۸، ص ۳۳۷).

- نرخ های اشتغال

- نرخ اشتغال عمومی

در شاخص اشتغال عمومی کلیه جمعیت محاسبه می شود اما با توجه به اینکه چه جمعیتی انجام می گیرد، به سه شکل در می آید:

۱- نرخ اشتغال ناخالص

برای کلیه جمعیت محاسبه می شود و آن عبارت است از تعداد شاغلان بر کل جمعیت ضربدر ۱۰۰.

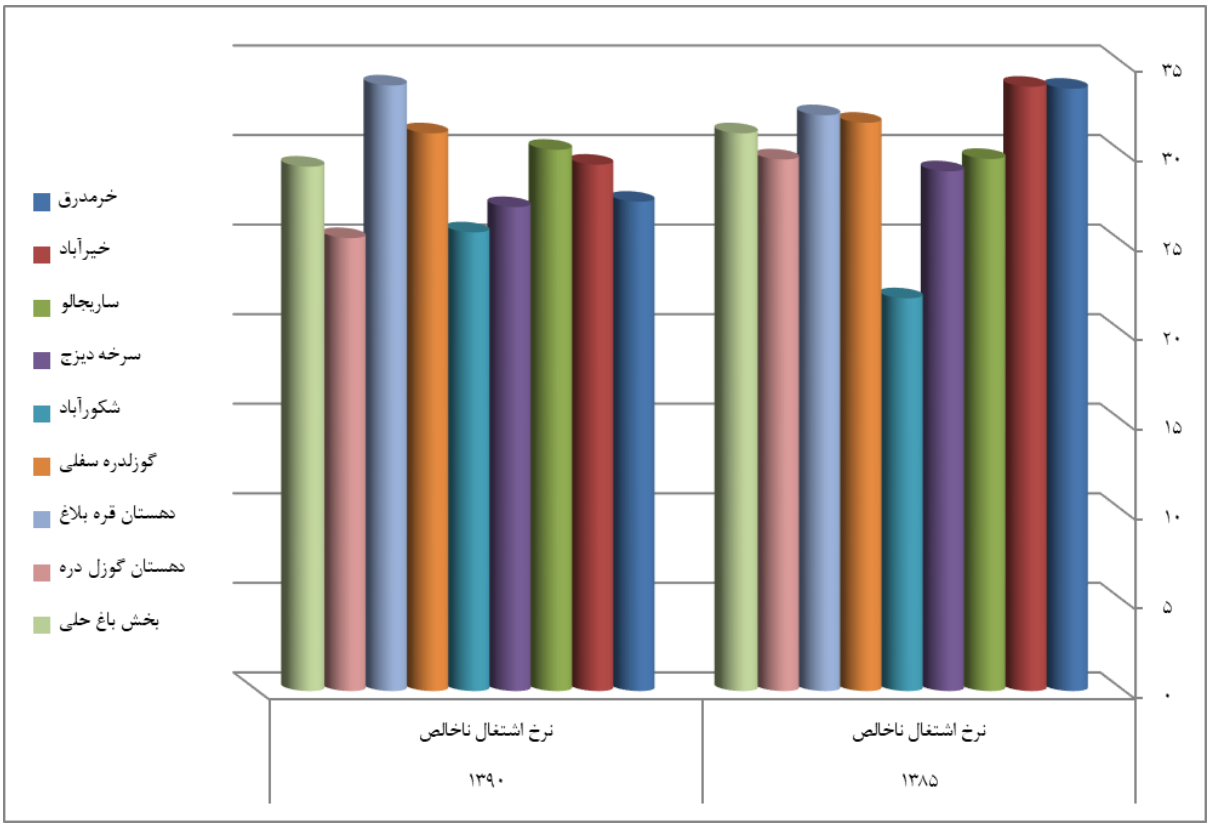
این نرخ برای روستاهای هدف در سرشماری های انجام شده از سال ۸۵ تاکنون به شرح جدول ذیل بدست آمده است:

جدول شماره (۳۲): نرخ اشتغال ناخالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	تعداد شاغلان	کل جمعیت	نرخ اشتغال ناخالص	تعداد شاغلان	کل جمعیت	نرخ اشتغال ناخالص
خرمدرق	۳۰۰	۸۹۲	۳۳.۶۳	۲۲۶	۸۲۷	۲۷.۳۲
خیرآباد	۸۸۳	۲۶۱۷	۳۳.۷۴	۷۰۷	۲۴۰۵	۲۹.۳۹
ساریجالو	۱۳۴	۴۵۱	۲۹.۷۱	۱۴۶	۴۸۳	۳۰.۲۲
سرخه دیزج	۲۲۰	۷۵۸	۲۹.۰۲	۱۸۷	۶۹۲	۲۷.۰۲
شکورآباد	۱۶۳	۷۴۳	۲۱.۹۳	۲۳۹	۹۳۳	۲۵.۶۱
گوزلدره سفلی	۵۰۹	۱۶۰۴	۳۱.۷۳	۴۵۱	۱۴۴۸	۳۱.۱۴
دهستان قره بلاغ	۲۲۹۲	۷۱۲۸	۳۲.۱۵	۱۶۴۵	۴۸۶۴	۳۳.۸۱
دهستان گوزل دره	۱۴۷۲	۴۹۵۹	۲۹.۶۸	۱۳۹۹	۵۵۳۱	۲۵.۲۹
بخش باغ حلی	۳۷۶۴	۱۲۰۸۷	۳۱.۱۴	۳۰۴۴	۱۰۳۹۵	۲۹.۲۸

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۲۷): نرخ اشتغال ناخالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

۲- نرخ اشتغال خالص

این نرخ برای جمعیت واقع در سن کار و فعالیت (جمعیت فعال بالقوه) محاسبه می شود که منظور از جمعیت فعال بالقوه، تعداد جمعیت واقع در گروه سنی ۶۴-۱۵ سال را شامل می گردد و این نرخ (نرخ اشتغال خالص) از رابطه زیر به دست می آید:

$$GER.n = \frac{\text{تعداد شاغلان}(Pem)}{\text{جمعیت}(15-64)} * 100$$

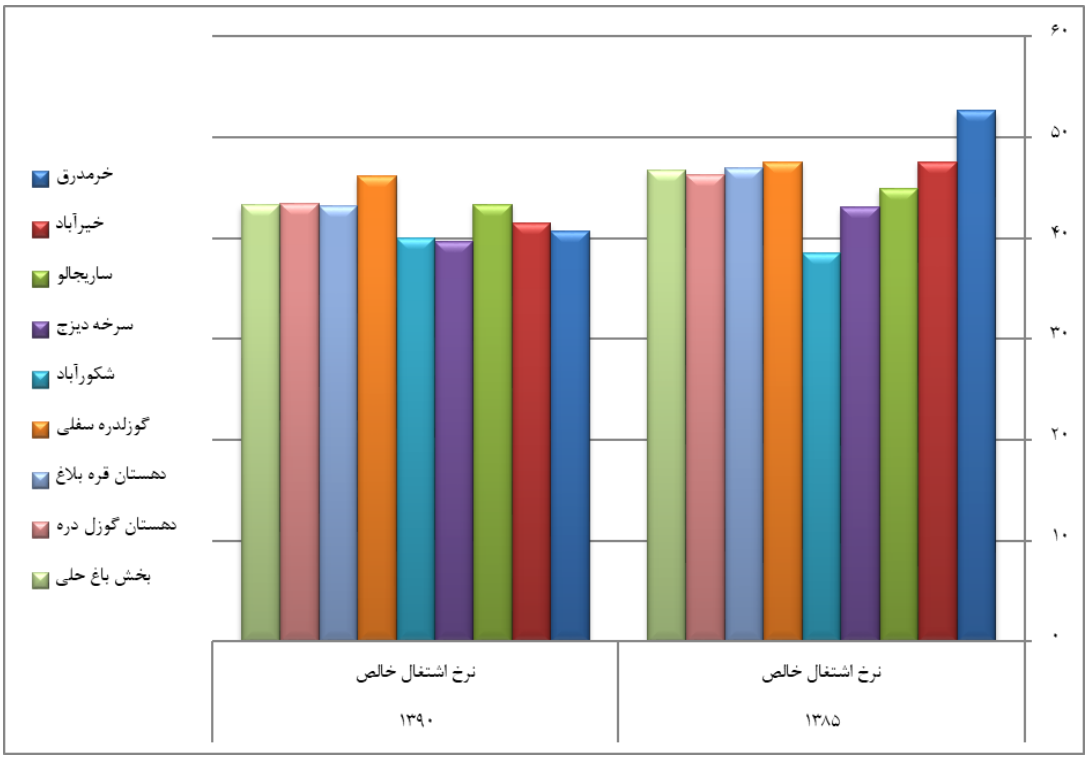
نرخ اشتغال خالص برای روستاهای هدف از سال ۸۵ تا ۹۰ به شرح جدول زیر آورده شده است:

جدول شماره (۳۳): نرخ اشتغال خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	تعداد شاغلان	تعداد جمعیت ۶۴-۱۵	نرخ اشتغال خالص	تعداد شاغلان	تعداد جمعیت ۶۴-۱۵	نرخ اشتغال خالص
خرمدرق	۳۰۰	۵۷۰	۵۲.۶۳	۲۲۶	۵۵۶	۴۰.۶۴
خیرآباد	۸۸۳	۱۸۵۶	۴۷.۵۷	۷۰۷	۱۷۰۵	۴۱.۴۶
ساریجالو	۱۳۴	۲۹۸	۴۴.۹۶	۱۴۶	۳۳۷	۴۳.۳۲
سرخه دیزج	۲۲۰	۵۱۱	۴۳.۰۵	۱۸۷	۴۷۱	۳۹.۷
شکورآباد	۱۶۳	۴۲۳	۳۸.۵۳	۲۳۹	۵۹۷	۴۰.۰۳
گوزلدره سفلی	۵۰۹	۱۰۷۰	۴۷.۵۷	۴۵۱	۹۷۸	۴۶.۱۱
دهستان قره بلاغ	۲۲۹۲	۴۸۸۲	۴۶.۹۴	۱۶۴۵	۳۸۰۸	۴۳.۱۹
دهستان گوزل دره	۱۴۷۲	۳۱۷۸	۴۶.۳۱	۱۳۹۹	۳۲۲۲	۴۳.۴۲
بخش باغ حلی	۳۷۶۴	۸۰۶۰	۴۶.۷	۳۰۴۴	۷۰۳۰	۴۳.۳

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۲۸): نرخ اشتغال خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

3- نرخ اشتغال فعال

برای جمعیت فعال بالفعل (شاغل+ بیکار یا در جستجوی کار) منظور می شود و این نرخ از طریق رابطه زیر محاسبه می شود:

$$GER.a = \frac{\text{تعداد شاغلان } (Pem)}{\text{جمعیت فعال}} * 100$$

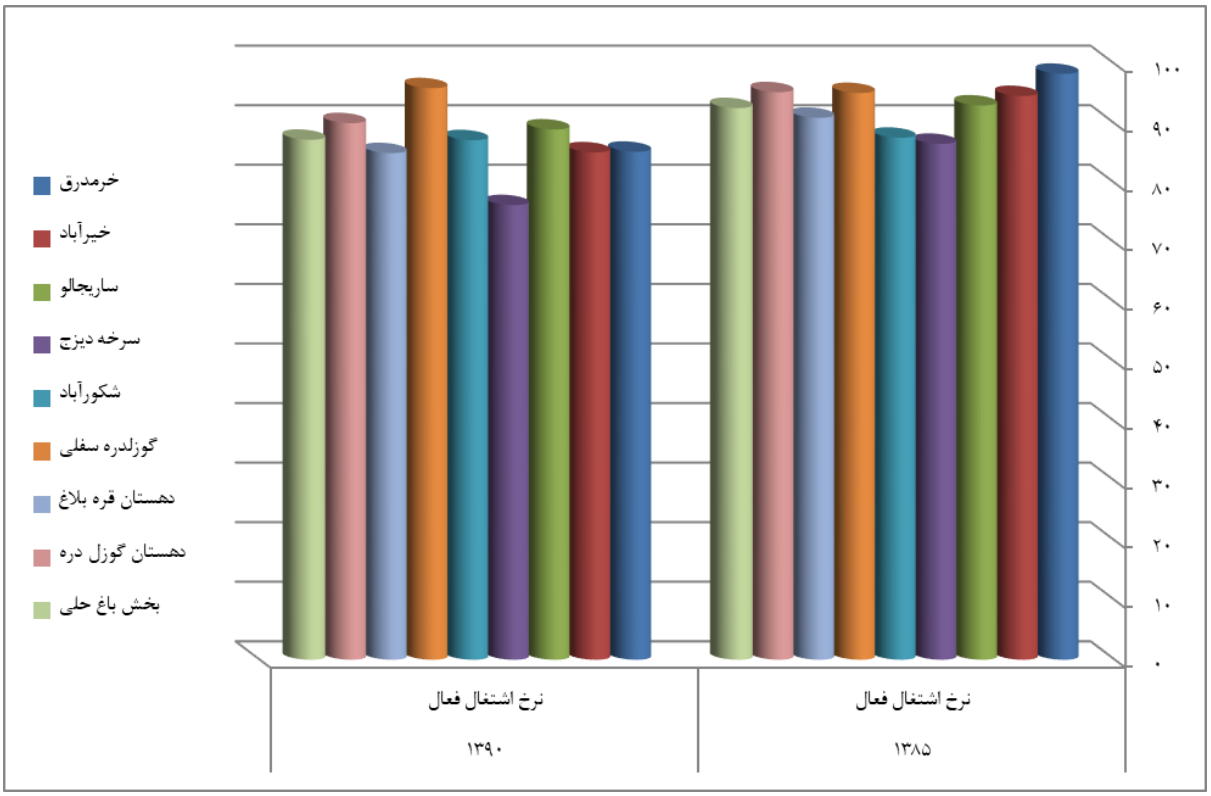
که نرخ فوق در روستاهای هدف از سال ۸۵ تا ۹۰ در جدول زیر محاسبه و برآورد شده است:

جدول شماره (۳۴): نرخ اشتغال فعال دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	تعداد شاغلان	تعداد جمعیت فعال	نرخ اشتغال فعال	تعداد شاغلان	تعداد جمعیت فعال	نرخ اشتغال فعال
خرمدرق	۳۰۰	۳۰۵	۹۸.۳۶	۲۲۶	۲۶۵	۸۵.۲۸
خیرآباد	۸۸۳	۹۳۳	۹۴.۶۴	۷۰۷	۸۳۰	۸۵.۱۸
ساریجالو	۱۳۴	۱۴۴	۹۳.۰۵	۱۴۶	۱۶۴	۸۹.۰۲
سرخه دیزج	۲۲۰	۲۵۴	۸۶.۶۱	۱۸۷	۲۴۵	۷۶.۳۲
شکورآباد	۱۶۳	۱۸۶	۸۷.۶۳	۲۳۹	۲۷۴	۸۷.۲۲
گوزلدره سفلی	۵۰۹	۵۳۵	۹۵.۱۴	۴۵۱	۴۷۰	۹۵.۹۵
دهستان قره بلاغ	۲۲۹۲	۲۵۱۹	۹۰.۹۸	۱۶۴۵	۱۹۳۴	۸۵.۰۵
دهستان گوزل دره	۱۴۷۲	۱۵۴۵	۹۵.۲۷	۱۳۹۹	۱۵۵۳	۹۰.۰۸
بخش باغ حلی	۳۷۶۴	۴۰۶۴	۹۲.۶۱	۳۰۴۴	۳۴۸۷	۸۷.۲۹

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۲۹): نرخ اشتغال فعال دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

- بارمعیشتی

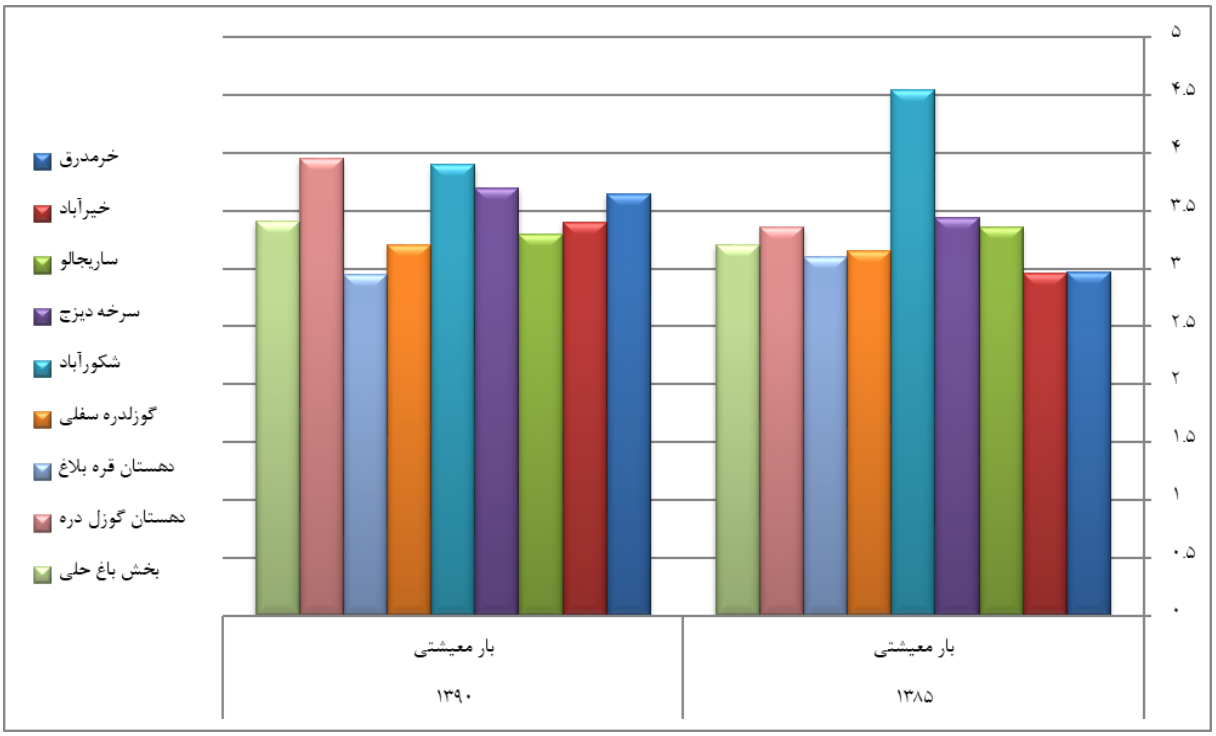
بار معیشتی عبارت است از تعداد افرادی که از نظر اقتصادی و مادی به یک نفر شاغل وابسته و متکی هستند. بار معیشتی (subsistence load) می گویند که از طریق تقسیم کل جمعیت به جمعیت شاغل به دست می آید که بار معیشتی روستاهای هدف از سال ۸۵ تا ۹۰ براساس جدول زیر مورد ارزیابی واقع شده است.

جدول شماره (۳۵): بار معیشتی دهستان و روستای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	تعداد کل جمعیت	تعداد شاغلان	بار معیشتی	تعداد کل جمعیت	تعداد شاغلان	بار معیشتی
خرمدرق	۸۹۲	۳۰۰	۲.۹۷	۸۲۷	۲۲۶	۳.۶۵
خیرآباد	۲۶۱۷	۸۸۳	۲.۹۶	۲۴۰۵	۷۰۷	۳.۴
ساریجالو	۴۵۱	۱۳۴	۳.۳۶	۴۸۳	۱۴۶	۳.۳
سرخه دیزج	۷۵۸	۲۲۰	۳.۴۴	۶۹۲	۱۸۷	۳.۷
شکورآباد	۷۴۳	۱۶۳	۴.۵۵	۹۳۳	۲۳۹	۳.۹
گوزلدره سفلی	۱۶۰۴	۵۰۹	۳.۱۵	۱۴۴۸	۴۵۱	۳.۲۱
دهستان قره بلاغ	۷۱۲۸	۲۲۹۲	۳.۱	۴۸۶۴	۱۶۴۵	۲.۹۵
دهستان گوزل دره	۴۹۵۹	۱۴۷۲	۳.۳۶	۵۵۳۱	۱۳۹۹	۳.۹۵
بخش باغ حلی	۱۲۰۸۷	۳۷۶۴	۳.۲۱	۱۰۳۹۵	۳۰۴۴	۳.۴۱

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۳۰): بار معیشتی دهستان و روستای هدف (۹۰-۸۵)

- بار تکفل خالص

بار تکفل خالص «نسبت بستگی خالص» نشان دهنده بار حقیقی جمعیتی و اقتصادی که از نظر تأمین زندگی افراد غیر شاغل بر دوش افراد شاغل جامعه قرار دارد. بار تکفل خالص از طریق رابطه زیر بدست می آید:

$$\text{بار تکفل خالص} = \frac{(\text{جمعیت شاغل} - \text{کل جمعیت})}{\text{تعداد شاغلان}}$$

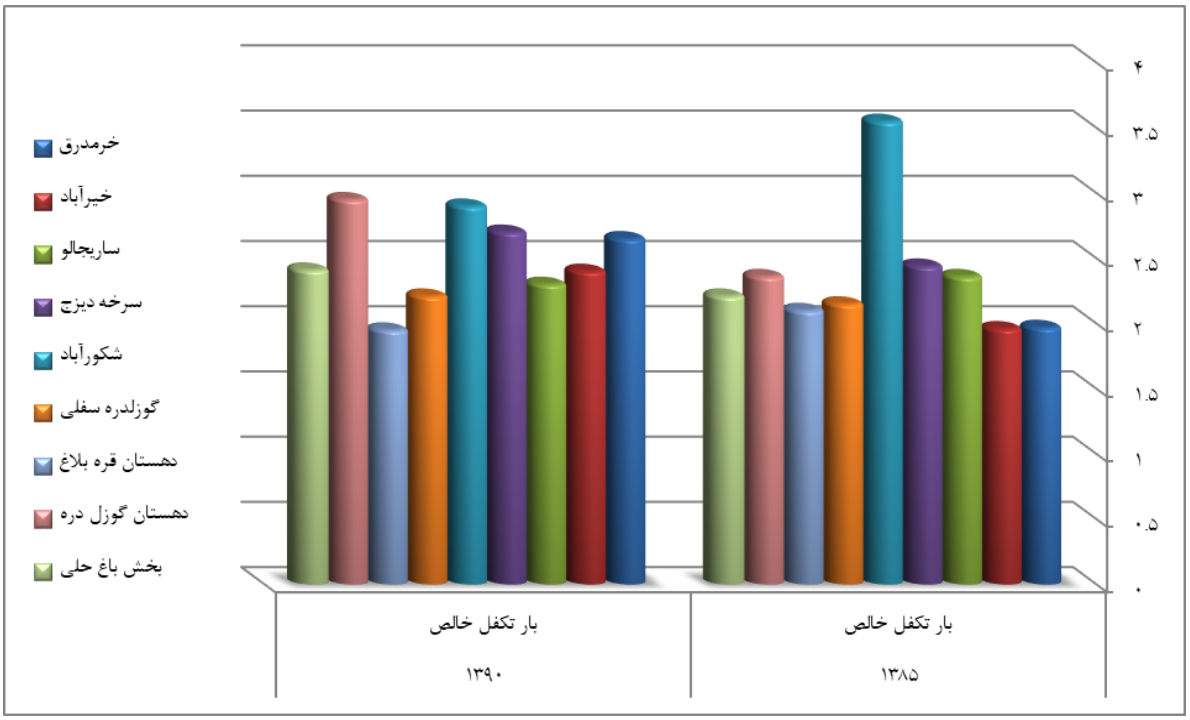
که بار تکفل خالص برای روستاهای هدف در طی سالهای گذشته به شرح جدول ذیل بدست آمده است:

جدول شماره (۳۶): بار تکفل خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵				۱۳۹۰			
	تعداد کل جمعیت	جمعیت شاغل	جمعیت غیر شاغل	بار تکفل خالص	تعداد کل جمعیت	جمعیت شاغل	جمعیت غیر شاغل	بار تکفل خالص
خرمدرق	۸۹۲	۳۰۰	۵۹۲	۱.۹۷	۸۲۷	۲۲۶	۶۰۱	۲.۶۵
خیرآباد	۲۶۱۷	۸۸۳	۱۷۳۴	۱.۹۶	۲۴۰۵	۷۰۷	۱۶۹۸	۲.۴
ساریجالو	۴۵۱	۱۳۴	۳۱۷	۲.۳۶	۴۸۳	۱۴۶	۳۳۷	۲.۳
سرخه دیزج	۷۵۸	۲۲۰	۵۳۸	۲.۴۴	۶۹۲	۱۸۷	۵۰۵	۲.۷
شکورآباد	۷۴۳	۱۶۳	۵۸۰	۳.۵۵	۹۳۳	۲۳۹	۶۹۴	۲.۹
گوزلدره سفلی	۱۶۰۴	۵۰۹	۱۰۹۵	۲.۱۵	۱۴۴۸	۴۵۱	۹۹۷	۲.۲۱
دهستان قره بلاغ	۷۱۲۸	۲۲۹۲	۴۸۳۶	۲.۱	۴۸۶۴	۱۶۴۵	۳۲۱۹	۱.۹۵
دهستان گوزل دره	۴۹۵۹	۱۴۷۲	۳۴۸۷	۲.۳۶	۵۵۳۱	۱۳۹۹	۴۱۳۲	۲.۹۵
بخش باغ حلی	۱۲۰۸۷	۳۷۶۴	۸۳۲۳	۲.۲۱	۱۰۳۹۵	۳۰۴۴	۷۳۵۱	۲.۴۱

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۳۱): بار تکفل خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

- بیکاری و کم کاری

بخشی از جمعیت فعال (بالفعل) را بیکار تشکیل می دهند. «بیکار» (unemployed) کسی است که سن او از حد معینی تجاوز کرده اما در زمان مشخصی هیچ شغل درآمدداری ندارد و در عین حال آماده و مایل به داشتن کار است. حد این زمان که ممکن است یک روز یا یک هفته یا یک ماه یا بیشتر تعیین شود، به وضع کشور یا منطقه مورد بررسی بستگی دارد. (تهرانی، ۱۳۴۵، ص ۸۳).

میسر نشدن کار در حالی که شخص توان و تقاضای آن را داشته باشد «بیکاری» (unemployment) نامیده می شود. بیکاری به عنوان یک مسئله دشوار اقتصادی و اجتماعی، در شرایطی مطرح می شود که تعداد زیادی از افراد واقع در سن کار نتوانند برای مدت معینی شغلی بدست آورند. (فرهنگ، ۱۳۵۸، ص ۱۴۴۱).

گونه دیگری از بهره برداری ناقص از نیروی کار انسانی «کم کاری» (under employment) است که در آن، مردم به طور روزانه، هفتگی، ماهانه یا فصلی، کمتر از حدی که تمایل دارند و می توانند کار می کنند (تودارد، ۱۳۶۴، ص ۷۴). در این شرایط ممکن است به نظر برسد که افراد ظاهراً فعال هستند اما در مفهوم اقتصادی بهره وری کمتری دارند. کم کاری، به اندازه پایین است که کاهش ساعات کار آنها اثر بسیار ناچیزی در کل تولید دارد. (همان منبع، ص ۸۹ و ۳۴۵).

- انواع بیکاری

۱- بیکاری آشکار

وضعیتی است که در آن افراد قادر و مایل به کار نتوانند شغلی مناسب و درآمددار به دست آورند (همان منبع، ص ۹۰). بیکاری آشکار یا ارادی (داوطلبانه و اختیاری) است و یا غیر ارادی (غیراختیاری و غیرداوطلبانه). در شرایط «بیکاری ارادی» افراد از پذیرفتن شغلی که برای آنان شایستگی ندارد امتناع می کنند و در عین حال می توانند به

شیوه دیگری زندگی خود را بگذرانند، اما در وضعیت «بیکاری غیرارادی» جستجوگران کار تمایل دارند کاری انجام دهند اما شغلی برای آنان وجود ندارد. بیکاری آشکار یکی از مهمترین انواع بیکاری در کشورهای جهان سوم است که در روستاهای این کشورها نیز دیده می شود. (همان منبع، ص ۵۲).

بیکاری آشکار را می توان به «بیکاری دایم» و «بیکاری فصلی» از یک سو «بیکاری اجباری» و «بیکاری اصطکاکی» از سوی دیگر نیز تقسیم کرد (ابوذر حکمت، ۱۳۶۶، ص ۲۳۳).

۲- بیکاری پنهان

وضعی است که در آن، افراد به ظاهر در اشتغال کامل هستند اما در واقع غیر مولد هستند و یا به عبارت دیگر نیروی کار نسبت به نیاز تولید اضافه است و اگر تعدادی از افراد از کار برکنار شوند، نقصانی در میزان تولید به وجود نمی آید. بیکاری پنهان در محیط های روستایی، شهری، صنفی و خانواده نیز دیده می شود.

به نظر «نرکسی» (nurkse) «بیکاری پنهانی روستایی» عبارت است از وضعی که در آن حتی اگر تکنولوژی کشاورزی وضع کنونی خود را نگه دارد، میتوان عده ای از کشاورزان را از کار زمین دور کرد بی آنکه سطح تولید پایین آید (بهنام، ۱۳۴۸، ص ۵۷).

- انواع بیکار

بیکاران که تاکنون هیچ گونه شغلی نداشته اند و برای نخستین بار است که وارد بازار کار می شوند (بیکاران جدید) و بیکارانی که قبلاً شاغل بوده اند و در روزشماری یا آمارگیری به عللی موقتاً بیکار شده اند (بیکاران قبلی).

عمده ترین افرادی که گروه بیکاران را تشکیل می دهند، عبارت است از:

۱. افرادی که تازه به سن کار رسیده اند و هنوز شغلی ندارند.

۲. افرادی که شغل ثابتی ندارند و هر بار که کار پیشین تمام می شود، به جرگه بیکاران می پیوندند.

۳. افرادی که به علت تعطیل شدن کار پیشین برای مدت نامعلومی بیکار شده اند و برای دوره بیکاری خود حقوقی دریافت نمی کنند.

۴. افرادی که بر اثر تغییرات نظام تولید برای مدتی بیکار می شوند.

- انواع کم کاری

- کم کاری آشکار

وضعی است که در آن طول ساعات عادی است و افراد به طور غیر ارادی نیمه وقت هستند یعنی کمتر از آنچه که می توانند کار انجام می دهند.

- کم کاری پنهان

شرایطی است که در آن کارهای واگذار شده به اشخاص امکان نمی دهد از استعدادها و تخصص آنان به طور کامل استفاده شود، مثلاً افراد در موسسات و اداره های شاغلی هستند که از قدرت تولیدی و خدماتی پایین تری برخوردار هستند. در این شرایط به نظر می رسد که مردم به طور تمام وقت مشغول هستند اما در حقیقت بازده کار آنها کمتر است.

- نرخ بیکاری خالص

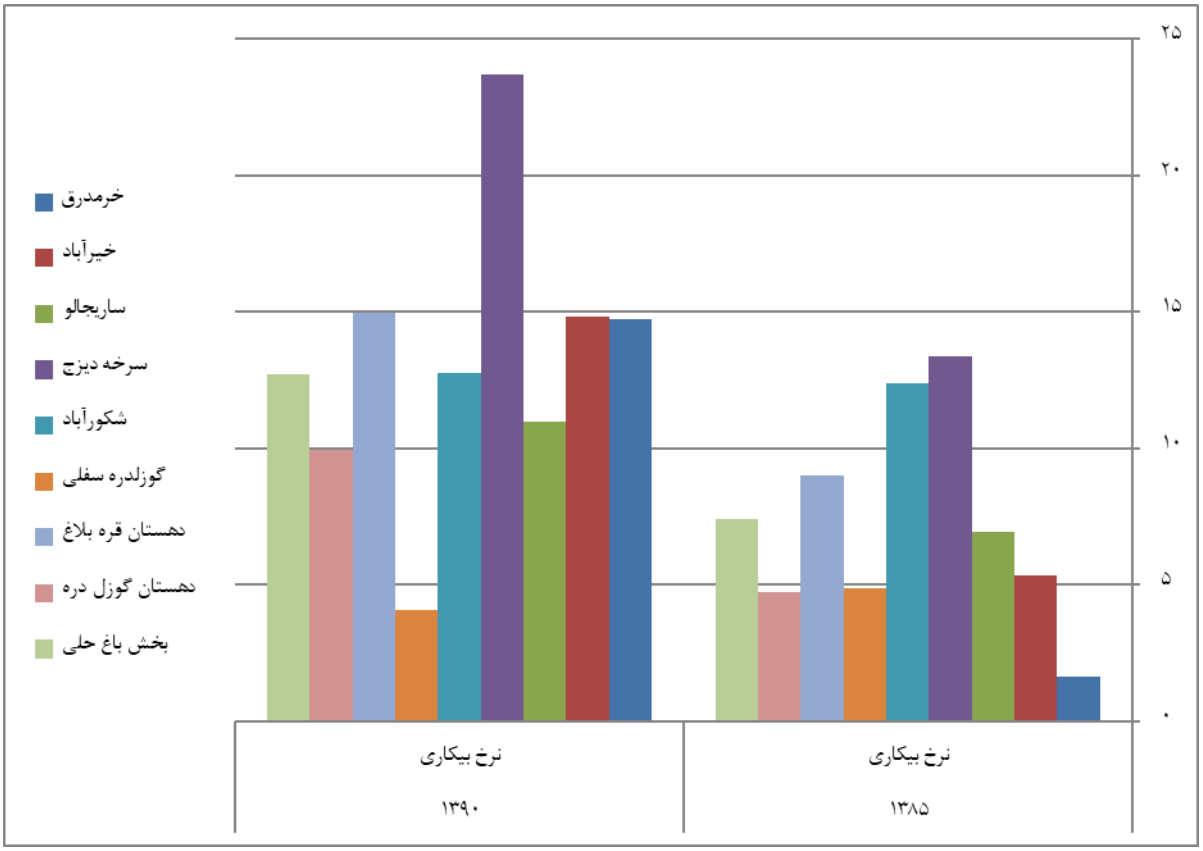
نرخ بیکاری از حاصل تقسیم جمعیت بیکار بر جمعیت فعال بدست می آید که معمولاً به صورت درصد بیان می شود که این نرخ به عنوان نرخ بیکاری خالص نیز گفته می شود که نرخ بیکاری برای روستاهای هدف در طی مقاطع زمانی ۹۰-۸۵ به شرح زیر برآورد شده است:

جدول شماره (۳۷): نرخ بیکاری خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

	۱۳۸۵			۱۳۹۰		
	تعداد بیکاران	تعداد جمعیت فعال	نرخ بیکاری	تعداد بیکاران	تعداد جمعیت فعال	نرخ بیکاری
خرمدرق	۵	۳۰۵	۱.۶۳	۳۹	۲۶۵	۱۴.۷۱
خیرآباد	۵۰	۹۳۳	۵.۳۵	۱۲۳	۸۳۰	۱۴.۸۱
ساریجالو	۱۰	۱۴۴	۶.۹۴	۱۸	۱۶۴	۱۰.۹۷
سرخه دیزج	۳۴	۲۵۴	۱۳.۳۸	۵۸	۲۴۵	۲۳.۶۷
شکورآباد	۲۳	۱۸۶	۱۲.۳۶	۳۵	۲۷۴	۱۲.۷۷
گوزلدره سفلی	۲۶	۵۳۵	۴.۸۵	۱۹	۴۷۰	۴.۰۴
دهستان قره بلاغ	۲۲۷	۲۵۱۹	۹.۰۱	۲۸۹	۱۹۳۴	۱۴.۹۴
دهستان گوزل دره	۷۳	۱۵۴۵	۴.۷۲	۱۵۴	۱۵۵۳	۹.۹۱
بخش باغ حلی	۳۰۰	۴۰۶۴	۷.۳۸	۴۴۳	۳۴۸۷	۱۲.۷

مأخذ: مرکز آمار کشور

نمودار شماره (۳۲): نرخ بیکاری خالص دهستان و روستاهای هدف (۹۰-۸۵)

۲-۴-۳- بررسی و تحلیل ویژگیهای زیرساخت و کالبدی روستاهای هدف

۲-۴-۳-۱- بررسی و تحلیل ویژگیهای سکونت

در شناخت ویژگیهای سکونت آبادی ها شناخت و بررسی عوامل زیر حایز اهمیت ویژه ای می باشد:

- عوامل موثر در شکل گیری روستاها

این عوامل در دو بعد کلی طبیعی و انسانی به شرح ذیل قابل دسته بندی می باشد:

عوامل طبیعی شامل: - خاک

- توپوگرافی
- آب
- پوشش گیاهی

عوامل انسانی شامل: - امنیت

- راه ارتباطی
- مذهبی
- اقتصادی

هر یک از عوامل فوق در چگونگی شکل گیری ابتدایی و توسعه آتی هر یک از از مراکز انسانی (شهری و روستایی) دخیل بوده و این عوامل به نوعی حیات آتی آنها را تعیین می کنند که در ارتباط با شکل گیری روستاهای هدف عوامل طبیعی نظیر خاک مناسب، ویژگیهای توپوگرافی، آب، نوع پوشش گیاهی و همچنین راه ارتباطی از جمله مهمترین عواملی بوده اند که در استقرار، پیدایش و توسعه آن موثر بوده اند. براین اساس در جهت شناخت عوامل اساسی در شکل گیری و برپایی هر یک از روستاهای هدف متناسب با بررسی های میدانی نتایج زیر را حاصل نمود.

۲-۴-۳-۱-۱- روستای خرمدرق

منابع آبی همچون جریانات آب سطحی اصلی و دائمی و همچنین چشمه های آب متعدد، اراضی زراعی و باغی و مراتع سرسبز از جمله دلایل مهمی هستند که سبب ایجاد و برپایی روستای خرمدرق گردیده اند.

۲-۴-۳-۱-۲- روستای خیرآباد

شکل یابی روستای خیرآباد بیش از آنکه ناشی از عوامل طبیعی باشد عمدتاً به دلیل عوامل انسانی به ویژه شبکه ارتباطی موجود در پیرامون روستا است که روستای خیرآباد به عنوان مهمترین کانون زمینی در منطقه در ایجاد ارتباط سکونتگاههای روستایی با سایر مناطق از یک سو و استقرار فعالیتهای مختلف اقتصادی از جمله صنایع متعدد نقش بسزایی را بر عهده دارد ضمن آنکه رودخانه زنجانرود که از غرب روستا عبور می کند و در مشروب نمودن اراضی زراعی آن نقش قابل توجهی دارد از جمله عوامل مهم دیگری در برپایی روستای خیرآباد محسوب می شود. علاوه بر آن وجود اراضی صاف و هموار، اراضی زراعی مستعد از جمله عوامل دیگری در زمینه فوق محسوب می شود.

۲-۴-۳-۱-۳- روستای ساریجالو

این روستا در حد فاصل دو روستای بزرگ (روستای خیرآباد و گوزلدره سفلی) واقع بوده و به دلیل وجود اراضی زراعی و مراتع قابل توجه میتوان گفت که عوامل فوق می توانند در شکل یابی اولیه روستا موثر واقع شوند از سوی دیگر وجود آب سطحی که در جنوب روستا جریان دارند و همچنین موقعیت روستا نسبت به سایر منابع آبی همچون چشمه (واقع در شمال روستا) و قنوات در شرق و جنوب آن از جمله عوامل دیگری هستند که در پیدایش روستا نقش ویژه ای را ایفا نموده اند.

۲-۴-۳-۱-۴- روستای سرخه دیزج

وجود آبراهه هایی که در دو سمت روستا شرق و غرب آن جریان یافته و در نهایت در جنوب آن به یکدیگر متصل می گردند از جمله عواملی هستند که می توانند در پیدایش اولیه روستا نقش خاصی را ایفا نمایند. از سوی دیگر مراتع با تراکم بالا به ویژه در مناطق شمالی روستا که در برپایی و ایجاد اقتصاد دامداری موثر بوده است از عوامل خاصی است که می تواند در توجیه شکل یابی اولیه روستا نقش بارزی ایفا نماید.

۲-۴-۳-۱-۵- روستای شکورآباد

روستای شکورآباد در امتداد دره زیبا که در آن باغات مثمر واقع شده قرار گرفته و این امر نشان می دهد که عوامل آب همچون رودخانه فصلی مهمترین تأثیر را در شکل یابی آن بر عهده داشته است. وجود چشمه های آب متعدد در جنوب و جنوبشرق روستا، اراضی زراعی و مراتع در پیرامون آن از دیگر عوامل ویژه ای است که در ایجاد روستا موثر واقع شده اند.

۲-۴-۳-۱-۶- روستای گوزلدره سفلی

روستای گوزلدره سفلی به سبب دارا بودن اراضی زراعی مستعد و باغات مثمر قابل توجه که عمدتاً تحت تأثیر وجود آب و خاک مناسب بوده شکل یافته است. از سوی دیگر موقعیت ویژه و مرکزیت روستا که به عنوان نقطه ثقل نسبت به روستاهای پیرامونی می باشد که از جمله عوامل موثر در شکل یابی روستای فوق بوده است.

از مجموع بررسی علت پیدایش روستاهای هدف طرح اشتغالزایی می توان نتایج ذیل را حاصل نمود.

۲-۴-۳-۲- آب

به عنوان یک منبع حیاتی در تجمع اجتماعات و تداوم حیات اقتصادی آنها نقش ویژه ای را بر عهده داشته است. چنانچه غالب روستاهای هدف در نزدیکی و یا کنار منابع آب سطحی شامل رودخانه و چشمه و یا مصب قنوات به وجود آمده اند.

۲-۴-۳-۳- روابط اقتصادی

به گونه ای موثر در پیدایش سکونتگاه های روستایی موثر می باشند چنانچه وابستگی اقتصاد دامداری سنتی به مراتع اطراف و پیرامون هر یک از روستاها در پیدایش اولیه غالب روستاها موثر بوده است.

۲-۴-۳-۴- شبکه ارتباطی

شبکه ارتباطی مهم که سبب ارتباطات برون روستایی می گردد و به عنوان شریانهای حیاتی در جهت توسعه و رونق اقتصادی نقش آفرین هستند از دیگر عوامل مهم و موثر در زمینه فوق به شمار می روند.

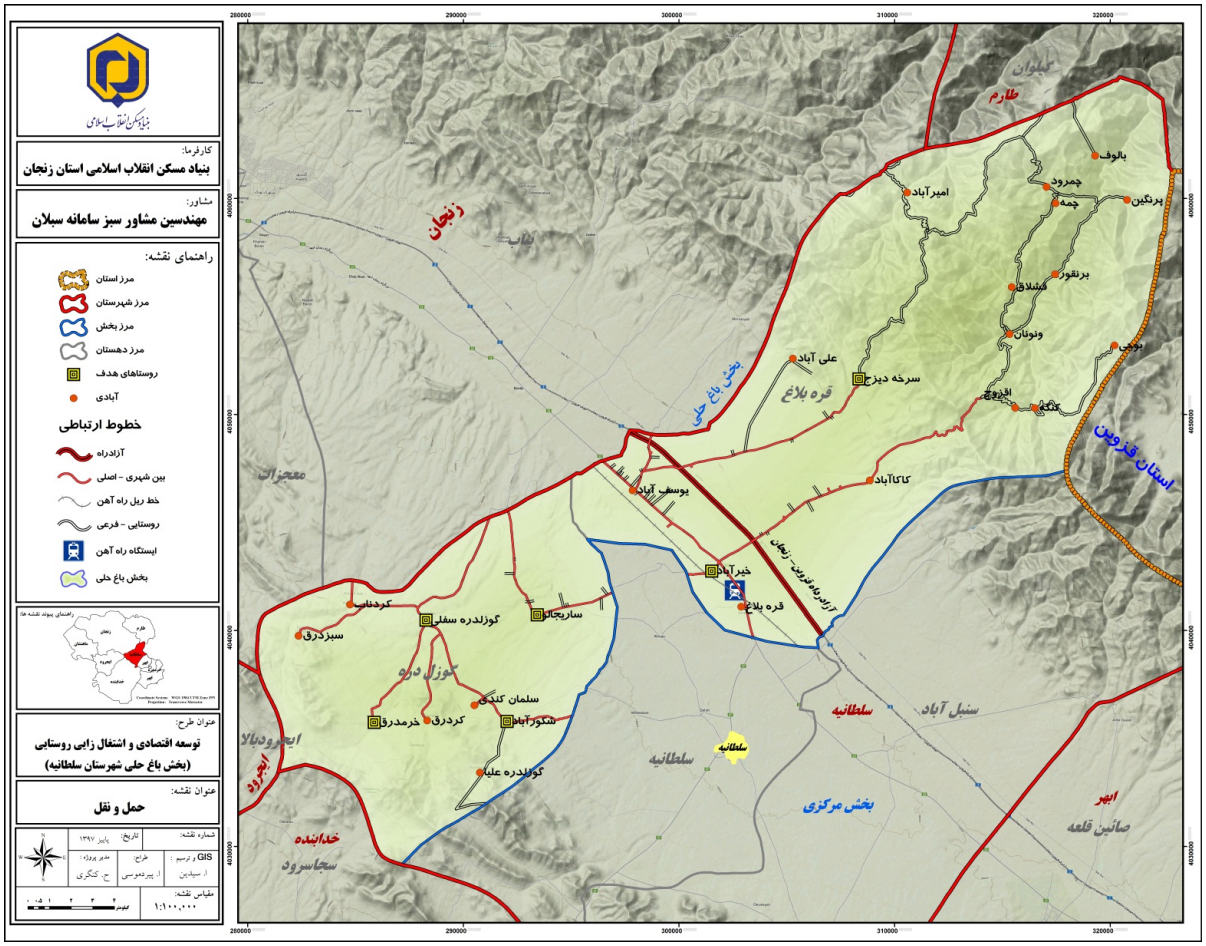
۲-۴-۳-۵- شبکه ارتباط منطقه ای

در سطح بخش باغ حلی شبکه ارتباطی موجود به شرح ذیل قابل بحث و بررسی است.

۲-۴-۳-۵-۱- آزادراه

آزادراه زنجان- تهران یکی از مهمترین شریانهای ارتباطی در سطح منطقه می باشد که در تسهیل و تسریع ارتباطات روستایی نقش قابل توجهی را بر عهده دارد. این امر به ویژه به عنوان برقراری ارتباط حمل و نقل در ابعاد مختلف مابین کانونهای جمعیتی موجود منطقه از جمله روستاهای هدف با مناطق بزرگتر درون کشوری و برون مرزی می تواند اثرات مهمی را در پی داشته باشد. از میان روستاهای هدف طرح اشتغالزایی روستاهای خیرآباد و سرخه دیزج دسترسی آسانتری را به آزادراه فوق دارند و مابقی روستاهای هدف از این حیث به طور غیرمستقیم بهره مند می باشند.

نقشه شماره(۲۱): نقشه حمل و نقل محدوده مورد مطالعه

۲-۴-۳-۵-۲- جاده بین شهری

علاوه بر آزادراه که از عملکرد درون کشوری و برون مرزی برخوردار است جاده واقع در امتداد روستای خیرآباد که به موازات آزادراه فوق امتداد یافته از دیگر زیرساخت های موجود در منطقه است که به عنوان یک جاده بین شهری زنجان- ابهر عمل می کند و عمدتاً دارای عملکرد درون استانی به شمار می رود و غالباً جاده فوق در برقراری ارتباط مابین روستاها و شهرهای درون استان با مراکز شهرستان و مرکز استان حاوی عملکرد اساسی است.

۲-۴-۳-۵-۳- خط آهن

عبور شبکه ریلی کشور از بخش باغ حلی شرایط ویژه ارتباطی را در جهت حمل و نقل در سطح منطقه ایجاد نمود که این امر در حمل و نقل باری و مسافری برای روستاهای هدف و منطقه ایجاد نموده است.

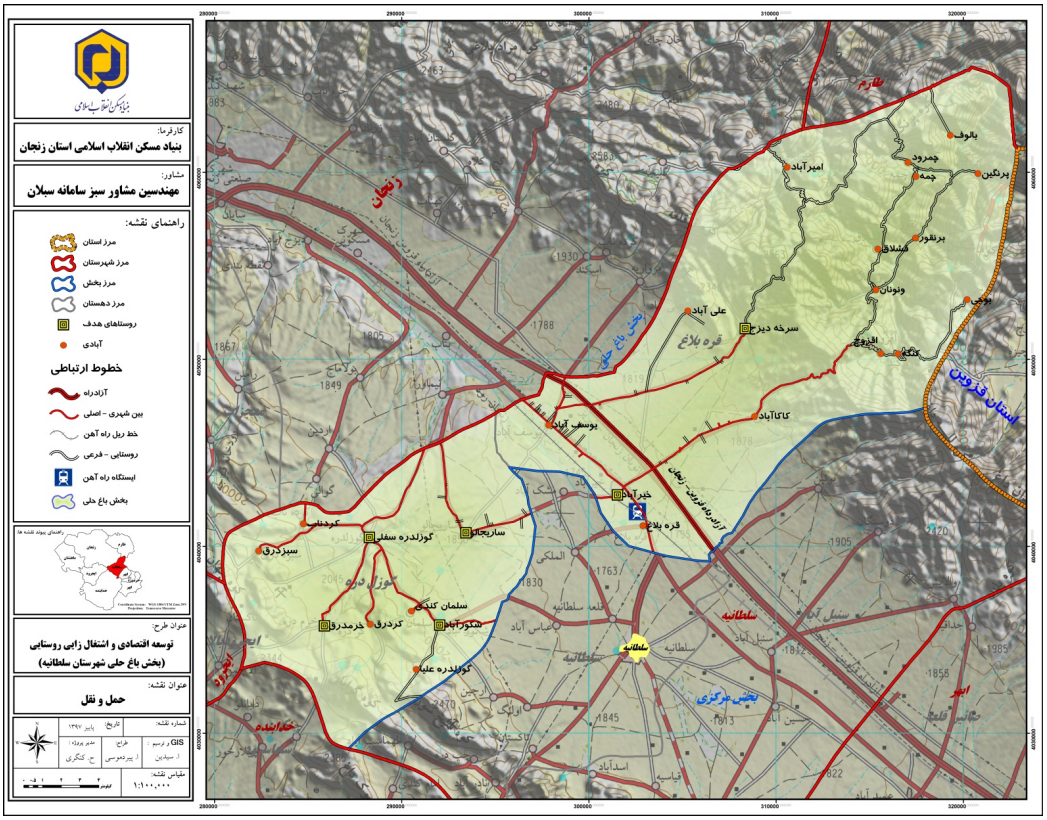
۲-۴-۳-۵-۴- شبکه راه های بین روستایی (با پوشش آسفالت)

شبکه راههای بین روستایی که از پوشش آسفالت برخوردار می باشند و در دو جهت شرق و غرب بخش باغ حلی در جهت برقراری ارتباطات سکونتگاههای روستایی با جاده های بین شهری و آزادراه عمل می کنند در مرتبه بعدی از سلسله مراتب شبکه حمل و نقل بخش باغ حلی قرار دارند که تعداد قابل توجهی از روستاهای هدف توسط راههای فوق با مناطق پیرامونی از جمله سایر نقاط روستایی، جاده و مراکز شهرستانی و استانی ارتباط برقرار می کنند.

۲-۴-۳-۵-۵- شبکه راه های بین روستایی (با پوشش خاکی)

این بخش از شبکه راههای بخش باغ حلی در مناطق صعب العبور و کوهستانی واقع بوده که به سبب کوهستانی بودن از فرآیند توسعه جاده ای به دور واقع شده اند.

نقشه شماره(۲۲): نقشه توزیع شبکه حمل و نقل در بخش باغ حلی

۲-۴-۳-۶- زیرساخت های آب

زیرساخت های آب آشامیدنی در روستاهای هدف طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در قالب ابعاد ذیل می تواند مورد بررسی واقع شود.

۲-۴-۳-۶-۱- شرایط ایستگاه پمپاژ آب

پمپاژ آب یکی از تأسیسات زیر ساختی مهمی است که در انتقال از مخازن آب به سکونتگاه های روستایی دارای نقش و عملکرد است. در سطح بخش باغ حلی تعداد ۵ ایستگاه پمپاژ وجود دارد که در روستاهای خرمدرق، سلمان کندی، کردرق، کردناب و گوزلدره سفلی واقع شده اند که حجم پمپاژ آب در طی یک شبانه روز از ایستگاه های فوق برابر ۱۴۸۹ مترمکعب است که در این میان ایستگاه سلمان کندی با پمپاژ روزانه ۵۱۸ مترمکعب بیشترین و ایستگاه خرمدرق با ۲۰ مترمکعب کمترین پمپاژ را به خود اختصاص داده اند. جدول زیر شرایط کلی ایستگاه های پمپاژ آب در سطح بخش باغ حلی را نشان می دهد.

جدول شماره (۳۸): ایستگاه های پمپاژ آب در بخش باغ حلی

ردیف	نام روستا	حجم ایستگاه پمپاژ در مدار روزانه (مترمکعب)
۱	خرمدرق	۲۰
۲	سلمان کندی	۵۱۸
۳	کردرق	۲۵۹
۴	کردناب	۳۴۶
۵	گوزلدره سفلی	۳۴۶
جمع کل		۱۴۸۹

مأخذ: اداره آب و فاضلاب استان زنجان

۲-۴-۳-۶-۲- حجم تولید آب

تولید آب در محدوده مطالعاتی غالباً از محل چاه های عمیق، چشمه، قنات، دریافت از آب سد و... تأمین می شود که آب تولید شده ابتدا وارد مخازن آب شده و پس از آن به صورت پمپاژ در اختیار سکونتگاه های روستایی قرار می گیرد که در بخش باغ حلی محل تأمین آب از منابع نظیر چشمه، چاه عمیق و مجتمع های انتقال آب حاصل می گردد که غالب مجتمع ها و روستاهای تولید آب تحت پوشش اداره آب و فاضلاب روستایی می باشند. در طول یکسال حجم آب تولیدی در سطح شهرستان سلطانیه برابر ۱۵۸۵۴۸۶ مترمکعب بوده که در بخش باغ حلی بیشترین حجم تولید آب اختصاص به چاه عمیق گوزلدره سفلی با تولید سالانه ۱۷۹۵۳۵ مترمکعب و کمترین آن به چاه جدید شکورآباد و سلمان کندی با ۷۲۲۹ مترمکعب دارد. جدول ذیل مشخصات تولید سالیانه آب در بخش باغ حلی و روستاهای هدف را نشان می دهد.

جدول شماره (۳۹): حجم تولید آب در یکسال (بخش باغ حلی)

ردیف	روستا- مجتمع	منبع تولید آب	وضعیت تحت پوشش بودن	تولید سالانه (مترمکعب)
۱	سرخه دیزج	مجتمع سرخه دیزج	تحت پوشش می باشد	۷۴۴۳۲
۲	سرخه دیزج	چشمه سرخه دیزج	-	۴۷۴۳۱
۳	شکورآباد	چشمه متروکه شکورآباد	-	-
۴	شکورآباد	خط انتقال آب مجتمع شکورآباد- سلمان کندی	تحت پوشش می باشد	-
۵	کردرق	چاه دسترسی کردرق	تحت پوشش می باشد	۱۰۲۳۳
۶	گوزلدره سفلی	چاه عمیق گوزلدره	-	۱۷۹۵۳۵
۷	ساریجالو	چاه ساریجالو	تحت پوشش می باشد	۵۳۵۹۶
۸	کردناب	چاه کردناب	تحت پوشش می باشد	۲۰۴۱۴
۹	خرمدرق	چاه دسترسی خرمدرق	تحت پوشش می باشد	۲۴۳۱۸
۱۰	شکورآباد سلمان کندی	چاه مجتمع شکورآباد- سلمان کندی	تحت پوشش می باشد	۶۴۶۵۶
۱۱	شکورآباد سلمان کندی	چاه جدید مجتمع شکورآباد- سلمان کندی	تحت پوشش می باشد	۷۲۲۹

مأخذ: اداره آب و فاضلاب روستایی

۲-۴-۳-۶-۳- حجم مخازن

توزیع مخازن آب در بخش باغ حلی حاکی از آن است که در این بخش ۵ مخزن آب در روستاهای سبزدرق، سلمان کندی، شکورآباد، کردرق و گوزلدره سفلی قرار گرفته که مجموع حجم آبی آنها برابر ۹۵۰ مترمکعب در هر مدار می باشد که در این بین روستای شکورآباد، گوزلدره سفلی جز طرح های هدف توسعه اقتصادی و اشتغالزایی محسوب می شود که هر یک به ترتیب از حجم ۱۰۰ مترمکعب و ۵۰۰ مترمکعب آب در حد مدار برخوردار می باشد.

جدول شماره (۴۰): حجم مخازن آب در بخش باغ حلی

ردیف	نام روستا	تعداد مخازن	حجم در هر مدار (مترمکعب)
۱	سبزدرق	۱	۱۰۰
۲	سلمان کندی	۱	۱۵۰
۳	شکورآباد	۱	۱۰۰
۴	کردرق	۱	۱۰۰
۵	گوزلدره سفلی	۱	۵۰۰

مأخذ: اداره آب و فاضلاب روستایی

۲-۴-۳-۷- بررسی و تحلیل خطوط زیرساخت

خطوط زیرساخت شامل خطوط لوله گاز، انتقال نیرو (برق فشار قوی)، فیبر نوری و خطوط نفت را شامل می شود که این خطوط به عنوان زیرساخت های مهم ارتباطی و انرژی در سطح بخش باغ حلی قابل توجه است که حدود و موقعیت هر یک از خطوط فوق به شرح ذیل می باشد.

۱-۴-۳-۷-۱- خطوط لوله گاز

گاز رسانی یکی از زمینه های توسعه است که در طی دهه های گذشته در سطح کشور آغاز و بسیاری از مناطق از نعمت گاز برخوردار هستند. مشکلات مربوط به تأمین سوخت به ویژه در مناطق روستایی از جمله دغدغه هایی است که مردم با آن مواجه هستند براین اساس خطوط لوله گاز به عنوان یکی از شاخصه های مهمی است که می تواند بستر لازم را از ناحیه میانی آن عبور داده شده و اجرای پروژه های گازرسانی به مناطق مختلف روستایی بخش باغ حلی با انشعاب از آن میسر خواهد شد.

۲-۴-۳-۷-۲- خطوط انتقال نیرو

خطوط انتقال نیرو جهت توسعه شبکه برق سراسری کشور مورد توجه بوده و پس از پیروزی انقلاب اسلامی، توسعه آن از جمله اهداف مهم کشور محسوب می شده است. قرارگیری خطوط فوق زمینه لازم را در توسعه هر چه بهتر آن و اتصال سکونتگاههای روستایی حتی نقاط دوردست یکی از گامهای مهم توسعه محسوب می شده است که این خطوط در بخش باغ حلی و در ناحیه میانی عبور داده شده اند.

ضمن آنکه نیروگاه سیکل ترکیبی سلطانیه در غرب روستای سرخه دیزج از ظرفیت مناسبی در جهت توسعه برق برخوردار می باشد.

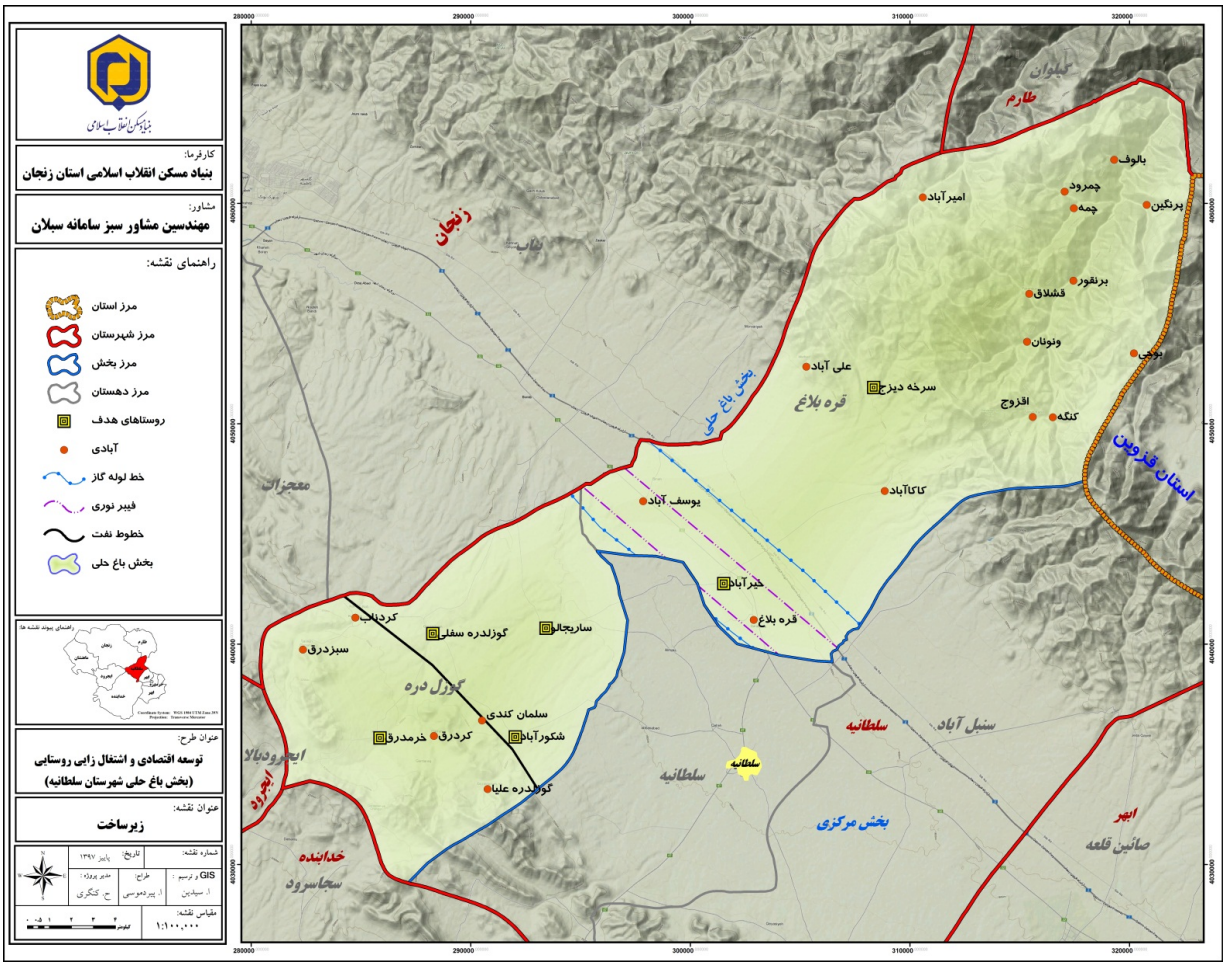
۲-۴-۳-۷-۳- فیبر نوری

ارتباطات یکی از وجود مهم و اساسی در توسعه محلی و جهانی است که این امر با توجه به زیرساخت های موجود در هر منطقه قابل دستیابی خواهد بود و در بخش باغ حلی خطوط فیبر نوری در ناحیه میانی آن قابل مشاهده است که براساس آن می توان سایر جنبه ارتباطی و مخابراتی در سطح روستاهای بخش انجام داد.

۲-۴-۳-۷-۴- خطوط انتقال نفت

این خطوط به عنوان طرح های ملی به شمار می رود که مواد اولیه نفتی را برای پالایشگاه های موجود از جمله پالایشگاه تبریز انتقال می دهند. خط لوله فوق در قسمت غربی بخش باغ حلی از نزدیکی روستاهای شکورآباد، سلمان کندی و گوزلدره سفلی عبور داده شده است.

نقشه شماره(۲۳): نقشه زیرساخت در محدوده مورد مطالعه

۲-۵- توصیف، تحلیل و تبیین وضعیت نظام تولیدی (کشاورزی، صنایع، خدمات، گردشگری) در روستاهای هدف دهستان یا بخش

هر کدام از بخش های مختلف اقتصادی در توسعه فضایی، برقراری تعادلات منطقه ای، جلوگیری از گسترش فقر، کاهش مهاجرت روستا به شهر و... می توانند نقش ویژه ای را بر عهده داشته باشند، این امر مشروط بر این است که اولاً مزیت های نسبی هر مکان و فضا به درستی تشخیص و مورد مطالعه قرار گیرد و بسته به شرایط مکانی و پتانسیل های موجود بالقوه و بالفعل می تواند هر مکانی در زمینه خاصی از بخشهای اقتصادی (کشاورزی، صنعت، خدمات) و یا ترکیبی از موارد فوق نقش آفرین بوده باشند و دوم اینکه، عوامل و عناصری که می توانند مزیت های نسبی و موجود در مکان را به حرکت دربیاورد مانند سرمایه گذاری های مالی و انسانی و منابع موجود از جمله موارد مهم در ایجاد چنین تحول مهم و موثر خواهد بود.

به طور کلی اقتصاد یکی از عوامل مهم و تأثیر گذار در هر فضای جغرافیایی است به عبارتی اقتصاد فضا از جمله عناصر شکل دهنده فضا محسوب می شود. این امر (اقتصاد فضا)، در فرهنگ به توزیع فضایی و محل فعالیت اجزای یک اقتصاد و جریان فضایی کالا و جمعیت اطلاق می شود. به عبارتی اقتصاد به الگوی مکانی یک اقتصاد همانند توزیع و محل فعالیت های تشکیل دهنده آن و جریان های مکانی که بخش اساسی آن اقتصاد را شکل می دهند، مانند روند کالا به مقصد مصرف کنندگان، حرکت مصرف کنندگان به مکان های مرکزی و جریان فراورده های

زراعی به سوی بازارها اطلاق می شود (سیف الدینی، ۱۳۹۰، ص ۳۲۷). به طور کلی ساختار فضایی یک اقتصاد، اقتصاد فضا نامیده می شود. این واژه توسط جغرافیدانان به مثابه الگوی فضایی فعالیت های اقتصادی در تشریح چشم انداز اقتصادی در مقیاس های مختلف ناحیه ای، ملی و بین المللی به کار می رود که با پیکر بندی خاص منابع و تولیدات خاص و نقل و انتقال تکنولوژی مطابقت دارد. از نظر ایزارد تئوری اقتصاد فضا به آرایش فضایی فعالیت های اقتصادی با توجه به توزیع جغرافیایی داده ها و نهاده ها و تغییرات هزینه و قیمت می پردازد. (Johnstonetol,1998).

بنابراین می توان گفت که هر یک از بخشهای اقتصادی با زیرمجموعه های گوناگون خود در شکل گیری فضای جغرافیایی و نظام تولیدی اثر بخش می باشند که در زیر به بررسی هر یک از آنها در سطح روستاهای هدف می پردازیم.

۲-۵-۱- بررسی فعالیتهای کشاورزی روستاهای هدف

فعالیت های کشاورزی رکن اصلی و اساسی اقتصاد روستاها را در بر می گیرد به طوری که در شناخت و تمایز روستا از شهر، بخش کشاورزی به عنوان یکی از شاخص ها و عناصر در تشخیص روستا از شهر قلمداد می شود. به عبارتی روستا مکانی است که غالب شاغلین آن در بخش کشاورزی مشغول فعالیت می باشند. این بخش از اجزا و زیر مجموعه های گوناگونی شکل یافته است، در واقع فعالیتهایی نظیر زراعت، باغداری، دامداری و دامپروری، زنبورداری، پرورش ماهی، کرم ابریشم و... از جمله زیر شاخه های بخش کشاورزی محسوب می شود که هر یک از فعالیتهای فوق بسته به موقعیت جغرافیایی، وجود عوامل موثر در ایجاد فعالیتهای فوق و... در مناطق مختلف به شکل های گوناگون توزیع یافته اند که در زیر به بررسی فعالیتهای کشاورزی موجود در روستاهای هدف می پردازیم.

۲-۵-۱-۱- بررسی و تحلیل سطح اراضی زراعی

۲-۵-۱-۱-۱- سطح زیر کشت اراضی

بر مبنای مطالعات و بررسیهای صورت گرفته مشخص گردید شغل غالب ساکنین روستاها در بخش زراعت، دامداری و باغداری بوده و حتی کسانی که با شغل غیر زراعت و در بخش خدمات از جمله مغازه داری و یا حمل و نقل مشغول می باشند این فعالیت در کنار آن قرار دارد. لذا می توان گفت که دوام و قوام زندگی اهالی روستا به فعالیت در زیر مجموعه بخش کشاورزی وابسته می باشد و هسته اصلی فعالیتهای کل خانوار روستا در این بخش قرار گرفته است. زراعت به عنوان یکی از ارکان مهم و اساسی در اقتصاد روستاهای هدف به شمار می رود و در غالب آنها فعالیت فوق به عنوان یکی از زمینه های تولید و اشتغال محسوب می شود. وجود اراضی آبی و دیم در محدوده بخش باغ حلی بستر لازم را برای کشت انواع محصولات زراعی از جمله انواع غلات (گندم، جو) و انواع حبوبات شامل نخود، لوبیا و عدس، نباتات علوفه ای مانند یونجه، درت علوفه ای فراهم نموده است که در جدول زیر میزان سطح زیر کشت اراضی فوق به همراه حجم تولید هر یک از آنها برای روستاهای هدف ارائه می شود.

جدول شماره (۴۱): سطح زیر کشت انواع محصولات زراعی در روستاهای هدف بخش باغ حلی

	انواع غلات				انواع حبوبات						محصولات صنعتی	سبزیجات			نباتات علوفه ای		
	گندم		جو		نخود		لوبیا	عدس			کلزا	سیب زمینی	گوجه فرنگی	پیاز	یونجه		ذرت علوفه ای
	دیم	آبی	دیم	آبی	دیم	آبی	آبی	دیم	آبی						آبی	دیم	آبی
خرمدرق	۱۹۲	۳۲	۱۳	۱۸	۷	۳	۵	۱۸	۱۱		-	۷	۰.۵	۰.۵	-	-	-
خیرآباد	۱۳۹۱	۲۲۷	۱۲۷	۸۳	۴	۱۰	۳۰۰	۶	۳		۵	۳۰۰	۵	-	-	۱۷۰	۳۰
ساریجالو	۳۴۸	۱۳۷	۵۰	۷۳	۲	۲	۳۲	۱۰	۲		۱۲	۶۵	۲.۲	۱	۱۹۵	-	۲۰
سرخه دیزج	۷۸۵	۶۳	۵۲	۳۲	-	-	۲۹	-	-		-	۳۰	۸	-	-	-	-
شکورآباد	۶۷۷	۴۲	۶۶	۲۴	۸	-	۳۰	۱۱	-		۲	۱۹	۴	۰.۱	-	-	-
گوزلدره سفلی	۹۶۸	۵۵	۹۵	۳۴	۷	۵	۱۲	۱۸	۶		-	۱۸	۰.۵	۱	۹۲	۸۶	-
جمع کل	۴۳۶۱	۵۵۶	۴۰۳	۲۶۴	۲۸	۲۰	۴۰۸	۶۳	۲۲		۱۹	۴۳۹	۲۰.۲	۲.۶	۲۸۷	۲۵۶	۵۰

مأخذ: اداره جهاد کشاورزی شهرستان سلطانیه

براساس جدول فوق کشت غلات شامل گندم و جو به عنوان کشت غالب در روستاهای هدف بوده کل سطح زیر کشت برای نواع محصولات در قالب غلات برابر ۵۸۵۸۴ هکتار بوده که از این میزان روستای خیرآباد با دارا بودن ۱۸۲۸ هکتار به عنوان سطح زیر کشت غلات بالاترین میزان و روستای خرمدرق با دارا بودن سطح زیر کشت ۲۵۵ هکتار از حیث فوق کمترین سطح زیر کشت را دارا هستند. پس از کشت غلات کشت انواع سبزیجات به خصوص محصول سیب زمینی قرار دارد که در روستاها حدود ۴۳۹ هکتار از اراضی روستاهای هدف به کشت محصولات فوق به خصوص سیب زمینی، گوجه فرنگی، پیاز و هویج رفته است. کشت انواع حبوبات، نباتات علوفه ای بخش دیگری از اراضی زیر کشت روستاهای هدف را در برگرفته است. کشت محصول کلزا به عنوان تنها محصول صنعتی است که ۱۹ هکتار از اراضی روستاهای هدف را شامل شده است.

۲-۵-۱-۱-۲- میزان تولید

وجود اراضی زراعی که به عنوان زیر کشت غلات، انواع حبوبات، نباتات علوفه ای، سبزیجات و.. رفته هر ساله حجم قابل توجهی در سطح روستاهای هدف تولید و عرضه می شود که براساس آخرین اطلاعات حاصله جدول زیر برای برآورد حجم محصولات تولید شده روستاهای هدف ارائه می گردد.

جدول شماره (۴۲): میزان تولید انواع محصولات زراعی در روستاهای هدف

	انواع غلات				انواع حبوبات						محصولات صنعتی	سبزیجات			نباتات علوفه ای		
	گندم		جو		نخود		لوبیا	عدس		کلزا	سیب زمینی	گوجه فرنگی	پیاز	یونجه		ذرت علوفه ای
	دیم	آبی	دیم	آبی	دیم	آبی	آبی	دیم	آبی					دیم	آبی	آبی
خرمدرق	۱۸۲.۴	۱۶۴.۸	۹.۱	۶۹.۳	۴.۲	۳.۶	۱۱.۶	۹.۹	۱۲.۱	-	۲۴۵	۲۴	۱۲.۵	۵۷۱.۲		-
خیرآباد	۱۵۳۰.۱	۱۱۵۷.۱	۱۲۷	۳۴۰.۳	۱	۴۰	۱۲۰۰	۳	۵	۲۰	۱۵۰۰۰	۵۰۰	-	۲۳۸۰	-	۲۰۵۵
ساریجالو	۳۳۰	۷۰۵	۳۵	۲۸۱	۱.۲	۲.۴	۷۴	۳.۳	۱.۲	۲۴	۲۲۷۵	۱۰۵	۲۵	۲۸.۳	۲۶۵۲	۱۳۷۰
سرخه دیزج	۸۰۰	۳۱۵	۶۲	۱۱۲	۰.۸	۰	۱۱۶	۲	۰	-	۱۰۵۰	۳۲۰	-	۲۵	۲۳۲	-
شکورآباد	۱۰۱۵.۵	۱۶۸	۹۹	۹۶	۴	-	۹۰	۴.۴	-	۴.۴	۷۶۰	۱۹۲	۰.۲۵	۱۰۸	۶۹۶	-
گوزلدره سفلی	۹۱۹.۶	۲۸۳.۲۵	۹۶۶.۵	۱۳۰.۹	۴.۲	۶	۲۷.۸	۹.۹	۶.۶	-	۶۳۰	۲۴	۲۵	۲۷۰.۹	۱۲۵۱.۲	-

مأخذ: اداره جهاد کشاورزی شهرستان سلطانیه

براساس جدول فوق در کل روستاهای هدف حجم تولید محصول سبزیجات نشان از برتری آن نسبت به سایر روستاها دارد به طوری که کل محصول تولیدی آن برابر ۶۷۹ تن بوده و این امر به سبب حجم بالای تولید محصول سیب زمینی در روستای خیرآباد است که سطح تولید آن برابر ۱۵۰۰۰ تن برآورد شده است، پس از محصول فوق غلات به عنوان دومین محصول غالب در سطح روستاهای هدف به شمار می رود و در غالب روستاها گندم و جو به عنوان محصول اساسی و استراتژیک تولید می گردد.

۲-۵-۱-۲- بررسی و تحلیل سطح اراضی باغی

تولیدات باغی شامل محصولات درختان مثمری هستند در سطح روستاهای هدف از تنوع قابل توجهی برخوردارند و عمدتاً در مناطق از روستاهای فوق که جریانات آب سطحی وجود دارد و یا چاه های عمیق و نیمه عمیق موجود هستند باغات نیز توسعه قابل توجهی را یافته اند در میان روستاهای هدف در روستای هدف خیرآباد از کمترین سطوح باغی برخوردار است به طوری که روستای خیرآباد ۱۶.۶ هکتار دارای اراضی باغی است که اختصاص به محصولاتی نظیر سیب، زردآلو، انگور و گردو است در مقابل دو روستای گوزلدره سفلی و خرمدرق جز روستاهای مهم از حیث باغداری به شمار می روند که تولید محصول سیب جز وجه اساسی روستاهای فوق می باشد. جدول زیر اراضی باغی روستاهای هدف را نشان می دهد.

جدول شماره (۴۳): میزان تولید انواع محصولات زراعی در روستاهای هدف

نام روستا	سیب	گلابی	به	آلبالو	گوجه سبز	آلو	هلو	شفتالو	زردآلو	شلیل	انگور	بادام	گردو	جمع کل
خرمدرق	۷۱۳	۰.۵	۰.۲	۲	۰.۳	۰.۴	۴	-	۴	۱	۲۱.۸	۵	۴.۵	۷۵۶.۷
خیرآباد	۱۲	-	-	-	-	-	-	-	۰.۶	-	۳	-	۱	۱۶.۶
ساریجالو	۱۹	۲	-	۲	۰.۵	-	۱۰.۵	-	۲	-	۲	۱	۱	۴۰
سرخه دیزج	۳.۳	۰.۲	۰.۱	۰.۷	۰.۵	۰.۵	۱.۱	۰.۵	۱.۵	-	۲	۶.۲	۰.۵	۱۷.۱
شکورآباد	۱.۵	-	-	-	-	-	-	-	۱	-	۱	-	۱	۴.۵
گوزلدره سفلی	۸۲.۳	۱	۱	۴.۴	۰.۵	۰.۵	۷	-	۷.۵	۴	۴۴	۹	۶.۸	۱۶۸

مأخذ: اداره جهاد کشاورزی شهرستان سلطانیه

۲-۵-۱-۳- بررسی و تحلیل دامداری

بهره برداری از انواع دام یکی از پایه های اساسی در اقتصاد روستایی است که معمولاً به دو صورت سنتی و صنعتی در سطح روستاهای کشور رایج می باشد. دامداری سنتی یکی از شیوه های رایج در نگهداری و پرورش دام بوده که از قدیم الایام رواج داشته است. اقتصاد دامداری در تأمین و تولید انواع محصولات لبنی و صنایع گوشت و البسه می تواند نقش آفرین باشد. این نوع از اقتصاد در سطح روستاهای هدف حایز اهمیت بوده و در کنار فعالیتهای زراعی، باغی تولیدات دامی بخش دگیری از معیشت اهالی را به خود اختصاص داده است. بررسی جدول زیر نشان می دهد که در روستای خیرآباد پرورش و نگهداری انواع دام نشان از اهمیت این بخش از اقتصاد در روستا را دارد به طوری که وجود ۳۵۵۲ راس گاو دو رگ با ۲۱۰۰ راس گوسفند و بره و ۶۶۲۴ راس بز و بزغاله حاکی از تنوع پرورش انواع دام در روستای فوق را دارد. هر چند در دو روستای گوزلدره سفلی و خرمدرق آمار چندانی در این خصوص از سوی سازمان جهاد کشاورزی ارایه نشده اما بررسی های مدانی نشان از اهمیت این بخش در اقتصاد روستاهای فوق را دارد به طوری که براساس پرسشنامه تکمیلی در روستای گوزلدره سفلی تعداد ۲۰۰ راس گاو و گوساله و تعداد ۱۵۰۰ راس گوسفند و بره وجود دارد.

جدول شماره (۴۴): تعداد انواع دام در روستاهای هدف (راس)

نام روستا	دام سنگین			دام سبک		جمع کل
	گاو اصیل	گاو دورگ	گاو بومی	گوسفند و بره	بز و بزغاله	
خرمدرق	-	۳۶	-	-	-	۳۶
خیرآباد	-	۳۵۵۲	-	۲۱۰۰	۶۶۲۴	۱۲۲۷۶
ساریجالو	-	۲۳	-	۱۷۳۶	-	۱۷۵۹
سرخه دیزج	-	۱۷۵	-	۱۲۵۰	-	۱۴۲۵
شکورآباد	-	۸۸	-	۱۴۳۱	۳۲۸	۱۸۴۷
گوزلدره سفلی	-	-	-	-	-	-

مأخذ: اداره جهاد کشاورزی شهرستان سلطانیه

۲-۵-۱-۳-۱- حجم تولیدات دامی

براساس آمار ارائه شده از سوی سازمان جهاد کشاورزی حجم تولیدات دامی در روستای هدف شامل سطح تولید سالانه شیر و گوشت به شرح جدول زیر می باشد که در آن به وضوح اهمیت روستای خیرآباد در تولید محصولات فوق را نشان می دهد به طوری که در طول سال ۱۰۶۵۶ تن شیر گاو، ۵۲.۵ تن شیر گوسفند و ۱۹۸.۷۲ تن شیر بز تولید می گردد. همچنین حجم گوشت تولید شده در روستای فوق برابر ۶۲۱ تن گوشت گاو، ۸۴ تن گوشت گوسفند و ۱۹۸.۷۲ تن گوشت بز را دارد. جدول زیر حجم تولید محصولات دامی را در روستاهای هدف نشان می دهد.

جدول شماره (۴۵): حجم تولیدات محصولات دامی در روستاهای هدف

نام روستا	گوشت گاو	گوشت گوسفند و بره	گوشت بز و بزغاله	شیر گاو	شیر گوسفند	شیر بز	جمع کل
خرمدرق	-	-	-	۳۶	-	-	36
خیرآباد	۶۲۱	۸۴	۱۹۸.۷۲	۱۰۶۵۶	۵۲.۵	۱۹۸.۷۲	11810.94
ساریجالو	-	۵۲	-	۶۹	-	-	121
سرخه دیزج	۳۱.۶	۵۰	-	۷۸۷	-	-	868.6
شکورآباد	-	۴۲.۹۳	۹.۸۴	-	-	-	52.77
گوزلدره سفلی	-	-	-	-	-	-	-

مأخذ: اداره جهاد کشاورزی شهرستان سلطانیه

۲-۵-۱-۴- بررسی و تحلیل پرورش طیور

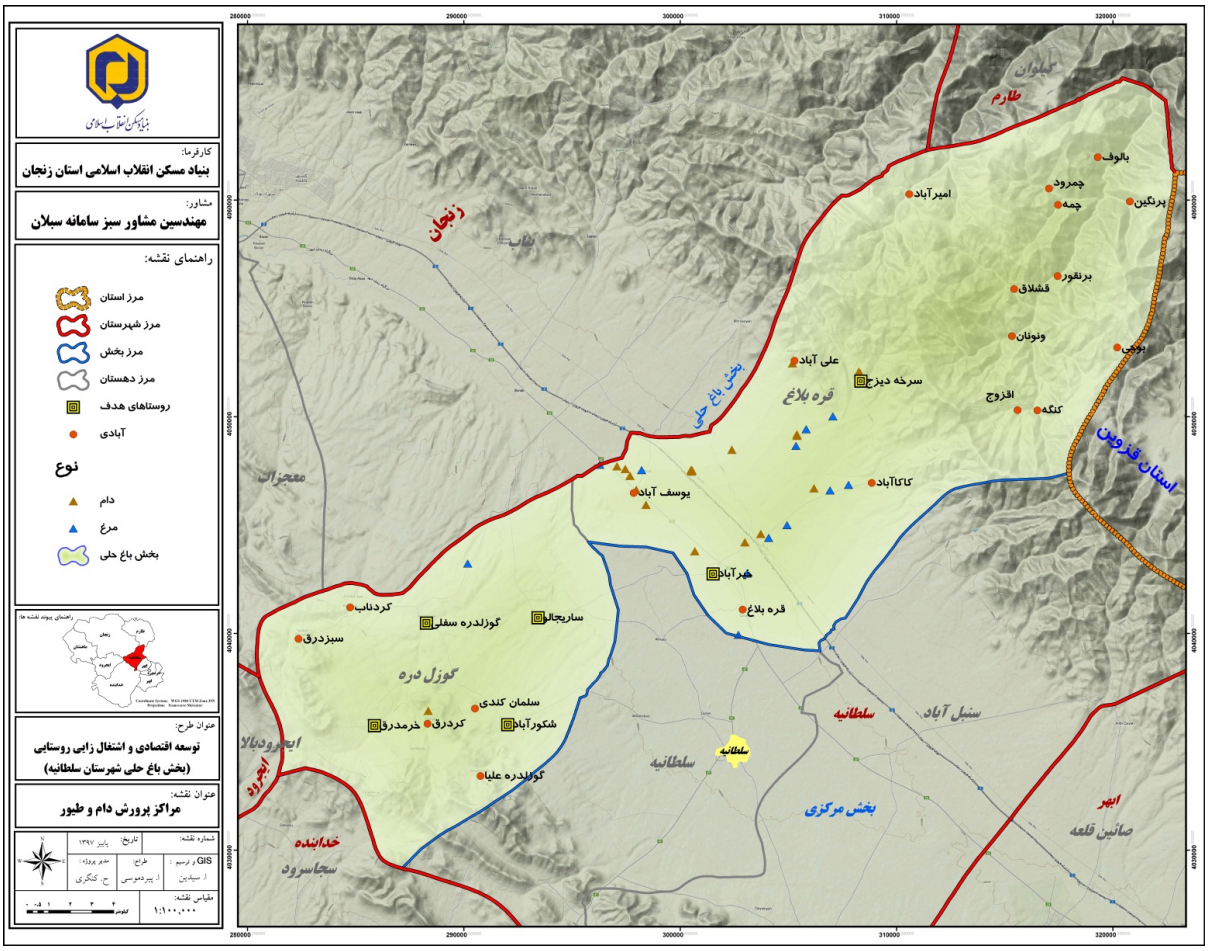
پرورش طیور یکی از نیازهای اساسی جامعه های شهری و روستایی است و با توجه به افزایش روزافزون جمعیت پرورش طیور به عنوان بخشی از سبد غذایی خانوارهای فوق حایز اهمیت می باشد که امروزه به دو شیوه صنعتی و سنتی در مناطق روستایی پرورش داده می شوند که با توجه به جدول زیر می توان گفت که شیوه پرورش طیور صنعتی در قالب مرغداری در برخی از روستاهای هدف مورد توجه می باشد.

جدول شماره (۴۶): مشخصات مرغداری ها در روستاهای هدف

نام روستا	مرغ گوشتی	مرغ تخم گذار	مرغ بومی	اردک	بوقلمون	غاز	جمع کل
خرمدرق	-	-	-	-	-	-	-
خیرآباد	۹۵۰۰۰	-	۱۵۰۰	۱۵۰	۱۰۰	۵۰	۹۶۸۰۰
ساریجالو	-	-	۱۲۰۰	-	-	-	۱۲۰۰
سرخه دیزج	-	۷۲۰۰۰	-	-	-	-	۷۲۰۰۰
شکورآباد	-	-	۶۵۲	-	-	-	۶۵۲
گوزلدره سفلی	۱۷۳۰۰۰	-	-	-	-	-	۱۷۳۰۰۰

مأخذ: اداره جهاد کشاورزی شهرستان سلطانیه

نقشه شماره(۲۴): نقشه مراکز پرورش دام و طیور

۲-۵-۱-۵- بررسی و تحلیل پرورش زنبورعسل

براساس اطلاعات ارائه شده از سازمان جهاد کشاورزی و مطالعات میدانی تولید و پرورش زنبورعسل بخش مهم دیگری از اقتصاد روستاهای هدف محسوب می شود که در طی یکسال حجم قابل توجهی از عسل تولید و در بازارهای اطراف به خصوص شهر زنجان به فروش می رسد در بین روستاهای هدف می توان گفت که روستاهای خیرآباد، گوزلدره سفلی، ساریجالو و شکورآباد پرورش زنبورعسل حایز اهمیت می باشد، جدول زیر سطح فعالیتهای موجود در این خصوص را برای روستاهای هدف طرح توسعه اقتصادی و اشتغالزایی نشان می دهد.

جدول شماره (۴۷): تعداد کندو و میزان تولید عسل در روستاهای هدف بخش باغ حلی

نام روستا	تعداد کندو	میزان عسل تولیدی (کیلوگرم)
خرمدرق	۵۰	۲۰۰
خیرآباد	۲۹۷	۱۵۷۰
ساریجالو	۳۶۱	۲۵۲۷
سرخه دیزج	-	-
شکورآباد	۱۲	۸۶.۴
گوزلدره سفلی	۹۱۶	۱۵۲۷۰
جمع کل	۱۶۳۶	۱۹۶۵۳.۴

مأخذ: اداره جهاد کشاورزی شهرستان سلطانیه

۲-۵-۲- بررسی و تحلیل فعالیتهای صنعتی روستاهای هدف

برای رسیدن به توسعه اقتصادی در هر منطقه ای، باید از تمامی توان های اقتصادی در بخش های مختلف سود برد. نگرش تک بعدی به بخش اقتصادی، عامل عقیم ماندن توان های محیطی در بهره وری از منابع می گردد؛ بنابراین، باید توجه داشت که توسعه اقتصادی در هر سرزمین، وابسته به کارآیی، تلفیق و ترکیب بهینه بین بخش های اقتصاد (کشاورزی، صنعت و خدمات) است. از این رو در تمام دنیا، اقتصاد روستایی نقش بسیار مهمی در اقتصاد ملی کشورها دارد. بخش قابل توجهی از شاغلین هر کشوری، به خصوص در کشورهای در حال توسعه، در حوزه های روستایی به کار مشغول هستند. تولیدات کشاورزی همچون محصولات زراعی، باغی و دامی، علاوه بر تأمین غذای مردم به عنوان مواد خام و اولیه، چرخ صنایع را به گردش درمی آورد و یا به عنوان کالاهای مصرفی در شهرها، توسط مشاغل خدماتی به فروش می رسد. تولیدات کشاورزی نقش مهمی در خود کفایی اقتصادی، استقلال سیاسی، امنیت غذایی و کسب ارز دارد. به مدت هزاران سال تولیدات کشاورزی منشا ثروت و قدرت ملل و دولت ها بوده است و امروزه نیز کمتر کشوری بدون توجه به اقتصاد روستایی قادر به تأمین نیازهای حیاتی شهروندان خود است (بدری، ۱۳۹۱، ص ۷).

در روند برنامه ریزی و در جهت دستیابی به توسعه اقتصاد روستایی، توجه به جمعیت یکی از مهمترین و شاید اصلی ترین فاکتور را تشکیل می دهد، چرا که تغییرات کمی و کیفی جمعیت اثرات قابل توجهی در این روند دارد. یکی از مهمترین مسائلی که در ارتباط با جمعیت می بایستی در نظر داشت، مسئله اشتغال است، زیرا که تأمین یا عدم تأمین اشتغال نیروی انسانی می تواند اثرات مثبت و منفی بر چگونگی دستیابی به توسعه هر منطقه داشته باشد و بحث اشتغال در تمامی محافل اقتصادی یک بحث کلیدی و راهبردی می باشد؛ بنابراین در مناطق روستایی بخش کشاورزی به تنهایی قادر به جذب و ایجاد اشتغال برای مازاد جمعیت جویای کار نخواهد بود براین اساس ایجاد زیمنه های اشتغال در سایر بخشهای اقتصادی از جمله صنعت امری ضروری به شمار می رود.

صنعت معمولاً شامل تولید، تغییر شکل دادن و اتصال قطعات تغییر شکل یافته به یکدیگر، به منظور تولید یک قطعه مشخص و در نهایت مونتاژ این قطعات در جهت آماده نمودن تولید نهایی می باشد. صنعت را به لحاظ پیدایش، می توان به دو گروه بزرگ صنایع قدیمی (دستی) و صنایع نوین تقسیم کرد.

صنایع قدیمی (دستی) در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران به دلیل در اختیار داشتن مواد اولیه مورد نیاز، وسایل کار و نیروی کار ماهر، متناسب با ساختار اقتصاد داخلی سنتی و متکی بر پیشینه ای کهن می تواند بی نیاز از خارج به فعالیت خود ادامه دهد. در حالی که صنایع نوین اصولاً وارداتی، بدون ارتباط با ساختار اقتصادی جامعه، فاقد زیربنای لازم علمی و فنی و وابسته به مراکز صنعتی خارج است (رزاقی، ۱۳۷۶، ص ۱۴۸).

به طور کلی در تمام دوران (چه در گذشته و چه در امروز)، اشتغال در نواحی روستایی از اهم برنامه های دولت و راهبردهای توسعه بوده است. برخی معتقدند که صنعتی شدن با ایجاد فرصت های شغلی جدید، نرخ بیکاری را کاهش می دهد (طاهرخانی، ۱۳۷۹، ص ۵۳).

با توجه به اینکه زیر ساخت های روستایی بخشی از سرمایه عمومی و اجتماعی روستاها می باشد و لذا توسعه فیزیکی، اجتماعی و نهادی باعث بهبود شرایط و کیفیت زندگی و معیشت مردم محلی شد و منجر به ارتقای اجتماعی و اقتصادی روستاییان خواهد شد.

باید توجه داشت که رویکرد اقتصادی به توسعه روستایی کاملاً در ارتباط با رویکردهای اجتماعی و فرهنگی می باشد، چرا که مردم که اجتماعات محلی را تشکیل می دهند هم وسیله توسعه هستند و هم هدف آن. لذا باید ضمن تشویق و افزایش مشارکت مردم در هر مرحله از فرآیند برنامه ریزی به بسط و ترویج سرمایه گذاری های کوچک که مردم قادر به اجرای آن باشند پرداخت.

صنایع با توجه به روند تولید به شرح ذیل طبقه بندی شده است:

- صنایع غذایی
- صنایع نساجی
- صنایع چرم
- صنایع سلولزی
- صنایع فلزی
- صنایع کانی غیرفلزی
- صنایع شیمیایی
- صنایع دارویی
- صنایع برق و الکترونیک
- صنایع کشاورزی
- صنایع ماشین سازی

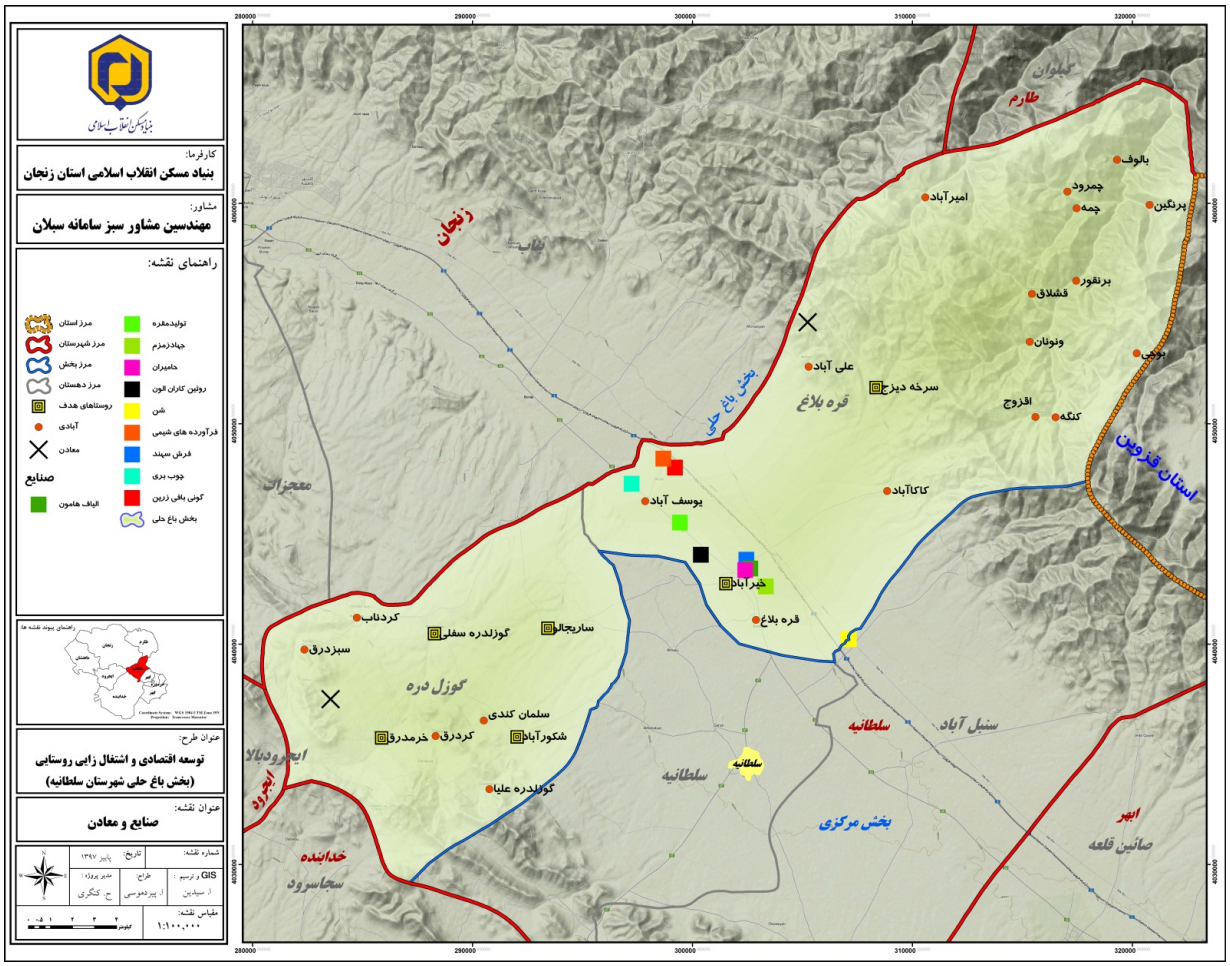
صنعت و معدن با توجه به قابلیت های محیطی و موقعیتی می تواند در برخی از روستاها مستقر شده و در تولید و اشتغال نقش ویژه ای را بر عهده داشته باشد و اگر چنانچه صنعتی براساس نوع تولید مواد اولیه در سطح روستا استقرار پیدا شود با صرفه جویی در مقیاس می تواند زمینه افزایش راندمان تولید و بهره وری را سبب گردد مانند روستای گوزلدره سفلی که در آن صنایع رشته بری با رونق بیشتری قابل ملاحظه بوده و در حال حاضر تعداد ۱۱ رشت هبری در این روستا مشغول فعالیت می باشد با توجه به مطالعات میدانی و اطلاعات حاصله از سازمان صنایع و معادن جدول زیر نوع فعالیت در هر یک از روستاهای هدف را در زمینه صنعت و معدن نشان می دهد.

جدول شماره (۴۸): نوع صنایع و معادن مستقر در بخش باغ حلی

نام روستا	نوع صنایع و معادن مستقر در آن
خرمدرق	-
خیرآباد	فرش سهند، حامیران، جهاد زمزم، الیاف هامون، تولید مقره
ساریجالو	-
سرخه دیزج	معدن سنگ آهن جهان نما، کارگاههای خیاطی
شکورآباد	-
گوزلدره سفلی	رشته بری، تولید کفش، تولید البسه (کارگاههای خیاطی)

مأخذ: سازمان صنایع و معادن شهرستان سلطانیه

نقشه شماره(۲۵): نقشه صنایع و معادن

۲-۵-۳- بررسی و تحلیل فعالیتهای خدماتی روستاهای هدف

فعالیتهای خدماتی یکی از وجه تمایز شهر از روستا به شمار می رود و معمولاً اینگونه فعالیتها که شامل زیر مجموعه هایی همچون خرده فروشی و عمده فروشی، خدمات واسطه گری، بازرگانی، امور مالی و بیمه ای، خدمات اداری و... می باشد در مناطق شهری مستقر بوده و غالباً شهرها مرکز مهم و اساسی در نقش بندی آنها به شمار می روند.

می توان گفت که خدمات، زمینه ساز فوق العاده اشتغال زایی است که حوزه رو به رشدی در اکثر کشورهای جهان محسوب می شود. به طوری که بسیاری از اندیشمندان، اقتصاد نوین را اقتصاد خدماتی می نامند. این بخش زمینه بسیار متعددی برای اشتغال زایی دارد، زیرا در یک اقتصاد رو به رشد و پویا نمی توان هیچ گونه محدودیتی برای توسعه خدمات در نظر گرفت، مضاف بر اینکه خدمات اجتماعی، خدمات بهداشتی، خدمات فنی، خدمات آموزشی، تجارت، خدمات اقتصادی- مالی و خدمات ارتباطی از جمله مهمترین زمینه های قابل توسعه و اشتغال زا در مناطق روستایی است؛ اما ایجاد و گسترش فعالیتهای مرتبط با خدمات به عوامل زیر بستگی دارد:

- وجود جمعیت و رشد مثبت آن در هر منطقه جغرافیایی
- توسعه فعالیتهای مربوط به دو بخش دیگر اقتصادی (کشاورزی، صنعت)
- توسعه آموزش های لازم برای شکل یابی و رشد فعالیتهای مربوط به خدمات
- بسترسازی مناسب برای ایجاد فعالیتهای خدماتی

براساس اطلاعات موجود در سطح روستاهای هدف فعالیتهای خدماتی عمدتاً در قالب مغازه های خرده فروشی شامل بقالی، قهوه خانه، قصابی، مصالح فروشی و تعداد محدودی کارمند دولت دیده می شود که سهم آن در اقتصاد مناطق روستاهای هدف چندان چشمگیر نمی باشد.

۲-۵-۴- بررسی و تحلیل فعالیتهای گردشگری روستاهای هدف

اگر توسعه روستایی یک هدف و استراتژی اساسی در جهت دستیابی به تعادلات فضایی و منطقه ای ریشه کن کردن فقر باشد بهره گیری و توجه به تمامی ظرفیتهای موجود و بالقوه مناطق روستایی از ضروریات مهم در زمینه فوق می باشد. امروزه شرایط نامناسب زندگی در مناطق شهری، به ویژه کلان شهرها که عمدتاً ناشی از مسایل گوناگون اجتماعی، فرهنگی، اقتصاد و زیست محیطی و... سبب بر آن شده تا نحوه گذران اوقات فراغت جمعیت ساکن در آنها یکی از دغدغه های اساسی در زمینه فوق بوده باشد. بر همین اساس مناطق روستایی کشور با توجه به قابلیت های گوناگون خود به ویژه وجود جاذبه های طبیعی متنوع و آب و هوا خوش و مناسب در زمینه جذب گردشگران شهری یکی از بسترهای ویژه در این خصوص می توانند باشند و لذا گام نهادن در توسعه روستایی نشان می دهد که اگر هدف فقط بهره گیری از توانمندیهای کشاورزی و صنعتی نمودن آنها باشد می توان گفت که این امر فقط بخشی از توسعه جامع را شکل می دهد؛ بنابراین توجه به سطوح دیگر توسعه جامع از جمله توسعه گردشگری از پیش شرطهای موفقیت توسعه ملی است.

در واقع توسعه گردشگری روستایی به عنوان جایگزین در کنار بخشهایی مانند گردشگری مزرعه، گردشگری سبز، گردشگری بی خطر و طبیعت گردی در دهه ۱۹۸۰ مطرح شد (افتخاری عبدالرضا رکن الدین، قادری اسماعیل، ۱۳۸۱، ص ۲۶).

تعاریف و مفاهیم گردشگری روستایی

گردشگری روستایی بخشی از بازار گردشگری و منبعی برای اشتغال و درآمد بوده و می توان آن را ابزار مهمی برای توسعه اقتصادی- اجتماعی و اکولوژیکی جوامع روستایی قلمداد کرد. در کشورهای بسیاری این امر با خط مشیهای کشاورزی در ارتباط است و غالباً به عنوان راهبردی برای حفظ محیط زیست و فرهنگ سنتی روستایی ارتقا داده می شود. مسلماً گردشگری نقش اساسی در میزان توسعه و حفظ ذخایر نواحی روستایی ایفا می کند. با فرض اهمیت گردشگری به عنوان فعالیتی گسترده و عمومی و تأکید روزافزون در حیطه سیاستهای توسعه محلی و منطقه ای و با در نظر گرفتن این موضوع که تعریف مشترک و قابل قبولی از گردشگری روستایی وجود داشته باشد، توسعه گردشگری امری ضروری به نظر می رسد، بخصوص با توجه به اینکه ویژگیهای این فعالیت در محلهای خاص، بوضوح «گردشگری روستایی» را از شکلهای دیگر گردشگری مجزا می نماید. جالب توجه اینکه به رغم تمام این مسائل، هیچ تعریف یا مجموعه ویژگیهای توافق شده ای در این زمینه وجود ندارد. در نگاه اول تلاش برای ارائه تعریفی از گردشگری روستایی کاری آسان به نظر می رسد.

لان گردشگری روستایی را چنین تعریف می کند: «گردشگری روستایی، گردشگری است که در نواحی روستایی به وقوع می پیوندد.» اما همین بیان ساده ابهامات زیادی دارد. برای مثال، تعاریف گردشگری متعدد بوده، به ویژه در حیطه نواحی روستایی، تفکیک فعالیتهایی که صرفاً حالت گردشگری دارند یا تفریح، یا ورزش و... از یکدیگر دشوار

است. در نهایت تعریف و تعیین معنای نواحی روستایی یا روستا نیز به همان میزان مشکل و دشوار است. کشورهای مختلف، معیارهای متفاوتی برای تعیین مناطق روستایی و غیرروستایی دارند. در عین اینکه واژه روستایی را می توان یک تعریف جغرافیایی و هم بیان ویژگیهای فرهنگی جوامع و اجتماعات روستانشین دانست.

اداره امور کار آمریکا در زمینه گردشگری روستایی تعریف زیر را ارائه کرده است:

«بازدید از مکانی غیر از مکان معمول کار و زندگی خود که خارج از محدوده استاندارد آماری شهری است، در زمانی که فعالیتی غیر از فعالیت کاری در منطقه مورد نظر انجام شود که هدف چنین بازدیدی ممکن است تحقیق، درمان، مذهب و... باشد». در سال ۱۹۸۶ کمیسیون جوامع اروپایی، نه تنها گردشگری مزرعه یا گردشگری کشاورزی، بلکه تمامی فعالیتهای گردشگری روستایی را در نواحی روستایی، گردشگری روستایی تعریف نمود. در تعریفی دیگر، گردشگری روستایی به مجموعه فعالیتهایی اطلاق شده است که از طریق فعالیتهای گردشگری، مانند تأمین اقامتگاه، غذا و یادگیری و آموزش درباره روستا و مزرعه درآمدهایی را برای ساکنان آن سکونتگاههای روستایی ایجاد می کند.

در یک جمع بندی از تعاریف ارائه شده می توان تعریف زیر را برای گردشگری روستایی ارائه کرد:

گردشگری روستایی شامل هر نوع فعالیت تفریحی و گذران اوقات فراغت است با دریافت خدماتی از قبیل غذا، محل اقامت و محصولات محلی از ساکنان محلی در مکانی که از نظر قوانین و مقررات جاری کشور یا از نظر ماهیت اقتصادی و فرهنگی روستا محسوب می شود.

نظرات و دیدگاههای مربوط به توسعه گردشگری روستایی

در مورد توسعه گردشگری روستایی دیدگاههای متفاوتی وجود دارد. بعضی آن را بخشی از بازار گردشگری می شناسند و معتقدند می توان آن را با شکلهای دیگر بازار گردشگری، مانند گردشگری در آفتاب، گردشگری در کنار دریا، گردشگری در سواحل ماسه ای مقایسه کرد. از جنبه دیگر، گردشگری روستایی به عنوان فلسفه ای برای توسعه روستایی مطرح گردیده است که این جنبه دارای سه دیدگاه مهم است.

از یک نگرش گردشگری به عنوان راهبردی برای توسعه روستایی است که انعکاس دهنده ویژگی محیط روستایی است.

در مواردی نیز گردشگری را به عنوان ابزار و سیاستی برای بازساخت اقتصاد روستایی می شناسند.

بعضی نیز گردشگری را به عنوان سیاست و ابزاری برای توسعه روستایی پایدار قلمداد کرده اند.

گردشگری روستایی به عنوان راهبردی برای توسعه روستایی

گردشگری روستایی راه حل کلی برای همه دردها و مسائل و مشکلات نواحی روستایی نیست، اما یکی از شیوه هایی است که ممکن است آثار اقتصادی مهمی داشته باشد و به نوعی می تواند به کند شدن روند تخلیه سکونتگاههای روستایی و کاهش مهاجرت جمعیت روستایی کمک کند. رشد گردشگری به عنوان راهبردی برای توسعه روستایی نسبتاً تفکر جدیدی است که سیاستگزاران محلی در جوامع روستایی به اهمیت این راهبرد پی برده اند؛ اما تجربه کافی برای اجرای آن ندارند. تعدادی از نویسندگان، نمونه تحقیقاتی را انجام داده اند در مورد اینکه چگونه صنعت گردشگری از حرکت باز می ماند یا ممکن است تأثیرات زیان آوری بر ارزشهای فرهنگی و اجتماعی داشته باشد. همچنین یک دیدگاه دیگر با این پیش زمینه فکری وجود دارد که گردشگری راه حل و علاج قطعی اقتصادی برای

توسعه نواحی روستایی است. از طرف دیگر یک دیدگاه محتاطانه تر گردشگری را به عنوان فرآیند برنامه ریزی یکپارچه که فرصتهایی را برای به حداقل رساندن مضرات و به حداکثر رساندن منافع توسعه است معرفی می کند. در یک نگرش دیگر، گردشگری روستایی به عنوان موتور محرکه توسعه روستایی معرفی شده و دلایلی به شرح زیر نیز برای آن ارائه شده است.

الف) همانند هر فعالیت صادراتی که سازماندهی شده و توسعه یافته، گردشگری نیز منبع شغل و درآمد به حساب می آید.

ب) گردشگری روستایی برخلاف سایر کالاها، خدمات و فرآورده های کشاورزی مانند، غذا، تولیدات فعالیت ماهیگیری، پوشاک و نساجی، ساختمان سازی و کارهای عمومی، حمل و نقل و بیمه و غیره همانند مولدی برای تعداد زیادی از فعالیتهای اقتصادی عمل می کند. هرگز نباید فراموش کرد که گردشگری روستایی زنجیره ای از فعالیتهای اقتصادی و خدماتی را به وجود می آورد و صرفاً مرحله ای ساده از فعالیتهای اقتصادی نیست.

ج) گردشگری روستایی، نواحی روستایی یا پدیده های طبیعی را که هیچ گونه ارزش اسنادی ندارند مورد بهره برداری قرار می دهد و با استخراج منابع یا صنایعی مانند نفت و معدن برابری می کند.

د) گردشگری روستایی تقاضا برای صنایع دستی، هنرهای سنتی و فعالیتهایی را که نیاز به نیروی کار بیشتری دارند بالا می برد. این فعالیتها همان فعالیتهایی است که در محیط روستا مورد نظر است. به همان اندازه ای که گردشگری روستایی، گردشگرانی را خارج از فضای اقتصاد روستا جذب می کند، جریانهای برون زا، هزینه را به منطقه تزریق کرده و آثار ضریب تکاثری سنتی را نیز ترغیب می کند. از طرفی نظر به اینکه اکثر برنامه های توسعه روستایی، اولویتهای زیر را مد نظر قرار می دهند:

- امنیت غذایی در برخی نقاط روستایی،
- کاهش اشتغال ناقص در مناطق روستایی،
- بهبود بخشیدن به درآمد و کیفیت عمومی زندگی در مناطق روستایی،
- جلوگیری از روند تخریب منابع طبیعی مناطق روستایی،
- افزایش میزان مشارکت جمعیت روستایی در تعیین سرنوشت خود،

از این رو توسعه گردشگری و حیطه فعالیتی آن بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته چرا که توسعه گردشگری روستایی، کلیه زمینه های فوق را پوشش داده و موارد فوق نیز از اهم هدفهای توسعه گردشگری روستایی به شمار می آیند. ضمن اینکه در گردشگری روستایی از منابع روستایی (مانند فرهنگ و سنن اجتماعی، ساختمانهای تاریخی، غارها، شرایط آب و هوایی که برای سایر فعالیتهای اقتصادی قابلیت بهره برداری ندارند) استفاده شده، گردشگری حتی در سکونتگاههای روستایی که فاقد زمینهای زراعی اند و در نواحی کوهستانی قرار گرفته اند با بهره برداری از منابع فرهنگی و طبیعی می تواند به توسعه روستایی کمک نماید. زمینه هایی مانند ایجاد اشتغال پاره وقت و فصلی، ایجاد زیر بناهای گردشگری مانند شبکه های ارتبطای، آب و برق و... که برای فعالیتهای گردشگری لازم است به توسعه سکونتگاههای روستایی منجر می گردد و روستاییان منطقه نیز از این منابع بهره برداری خواهند کرد.

گردشگری روستایی به عنوان سیاستی در بازساخت سکونتگاههای روستایی

باز ساخت اصطلاحی است که شامل فرآیندهای مختلف اجتماعی- اقتصادی می شود.

بازساخت، تغییر کیفی از یک وضع سازمانی به وضع دیگر است. فرآیند بازساخت شامل سرمایه گذاری یا عدم سرمایه گذاری نسبت به پیش فرض بحرانها یا حل بحرانهاست.

مفهوم بازساخت مثل هر نظام تفکر برانگیز، منشأ روشنگری سیاسی و اجتماعی دارد. از اواخر دهه ۱۹۶۰ و در اوایل ۱۹۷۰ مورد توجه متفکران جغرافیا و اقتصاد سیاسی قرار گرفت، اما تحلیلهای ژرف آن مربوط به دهه ۱۹۸۰ است.

به طور کلی در باز ساخت جغرافیایی در مرحله اول بر دو عامل مهم تأکید می شود:

۱- تقسیم مکانی- فضایی کار، ۲- سرمایه گذاری.

در مرحله دوم، به تأثیرات بازساخت در سطوح محلی و جهانی توجه می شود. با توجه به مفهوم بازساخت متون موجود در خصوص نقش گردشگری در بازساخت سکونتگاههای روستایی نشان می دهد که گردشگری روستایی به عنوان راهبردی برای توسعه از دهه گذشته رشد کرده و هدف آن پاسخگویی به تغییر در سیاستهای کشاورزی و روستایی و بخشی نیز با هدف تغییر در تفکر و عمل صنعت گردشگری بود. در دهه ۱۹۸۰ چندین تغییر مهم در نگرش به گردشگری شکل گرفت:

اولاً، به نظر می رسد گردشگری به عنوان فعالیتی با اعتبار ایدئولوژیکی (توسعه کارآفرینی بدون استفاده از یارانه های دولتی)، دارای تواناییهایی برای حل مشکل نیروی کاراضافی در بخشهای مختلف اقتصادی است.

ثانیاً، گردشگری به عنوان فعالیتی قانونی برای بازساخت روستایی، حتی در نواحی که از قبل درگیر فعالیتهای گردشگری نبودند در نظر گرفته شده است. تغییرات در سیاستهای گردشگری از رشد واقعی نقش گردشگری در بازساخت روستا (و در واقع بازساخت اقتصاد داخلی شهرها) نشأت گرفته است. بدین سان است که اصلاحات ساختار مالی اتحادیه اروپا در ۱۹۸۸ و اصلاحات سیاستهای عمومی کشاورزی در ۱۹۹۲ از بازنگری در سیاستهای متفاوت برای اقتصاد روستایی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا ناشی شده است. با اصلاحات ساختار مالی اروپا در سال ۱۹۸۸ توسعه چند بخشی و ساز و کارهای سیاست یکپارچه سازی تشویق و سرمایه های لازم برای کمک به توسعه زیربناها تأمین شد. در ۱۹۹۱ برنامه حمایتهای اجتماعی با استفاده از ساز و کارهای اجتماعی و اقتصادی و بعضی برنامه های اجرایی شامل اعمال مرتبط با گردشگری و تولید غذاهای خاص محلی و بازاریابی مد نظر قرار گرفت. به طور کلی؛ در دهه ۱۹۹۰ گردشگری به دلایل زیر به عنوان بخش مهمی از برنامه ریزی در سیاستگزاریهای اروپا قرار گرفت:

الف) براساس گزارش کمیسیون اروپا در سال ۱۹۹۲ گردشگری ۵.۵ درصد درآمدهای جامعه اروپا را تولید کرده است و ۷.۵ میلیون نفر کارگر تمام وقت و ۱۰ میلیون نفر به عنوان شغل دوم در این بخش به فعالیت اشتغال داشتند.

ب) ویژگی فراملیتی بعضی از مشاغل گردشگری، موجب توسعه شبکه سیاستگزاری وسیع اروپا شده است.

ج) در اروپا آثار فرهنگی گردشگری که به عنوان یک نگرانی مطرح شده، به حفظ یکپارچگی فرهنگی اروپا به مفهوم اروپایی آن کمک می کند.

د) ممکن است آلودگی در طول مرزهای ملی انتقال یابد؛ و سرمایه به مکانهایی که استاندارد محیطی پایینی دارند و هزینه در آنجا در سطح پایینی است منتقل شود. در واقع زمانی که نگرانی اصلی اتحادیه اروپا در نواحی گردشگری شکل گرفت، موضوع توسعه گردشگری پایدار به عنوان یک نیاز مطرح شد.

ه) در نهایت، نگرانی از ابعاد اجتماعی، فقر و اشتغال به خصوص در نواحی که سوددهی ندارند، امیدهایی را برای کاربرد گردشگری به عنوان ابزاری برای اشتغال و توسعه اقتصادی در سطوح مختلف ناحیه ای به وجود آورد.

بدین ترتیب است که از برنامه LEADER به عنوان یکی از مهمترین راهبردهای مشخص اتحادیه اروپایی برای توسعه روستایی می توان نام برد که در سال ۱۹۹۱ شروع شد. این طرح به عنوان بخشی از همبستگی سیاسی اتحادیه اروپا، برای راهنماییهای عمومی کشاورزی کمیسیون اروپاست. مرحله اول آن در سال ۱۹۹۴ پایان یافت و مرحله دوم آن سالهای ۱۹۹۵-۱۹۹۹ را در بر می گیرد. LEADER به عنوان دیدگاه نهایی برای حل مسائل روستایی در نظر گرفته شد. در این طرح فرصتهای جدیدی شامل گردشگری روستایی، افزایش تقاضا برای محصولات محلی، تقاضا برای بهبود کیفیت زندگی، بازنشستگی و رشد جمعیت روستایی در نظر گرفته شد. در این طرح هنوز هم بخش دولتی و بخش عمومی گردشگری روستایی برای بازساخت اقتصاد روستایی تبلیغ می شود. در طرح LEADER گردشگری روستایی یکی از مهمترین اجزای برنامه اجرایی در سطح توسعه ناحیه ای است. نتایج به دست آمده از مراحل اولیه اجرای این برنامه، نشان دهنده این است که هنوز توسعه فرآورده های گردشگری روستایی به خصوص در اروپای جنوبی بسیار کند است. گردشگری روستایی اغلب به دلیل اقتصادی، جایگزینی مناسب برای فعالیتهای کشاورزی تلقی می شود، زیرا این فعالیتها با کاهش سود روبه رو هستند و مستلزم بهبود در بخشهای دوم و سوم اقتصاد هستند. دلیل اصلی توسعه گردشگری در روستاها غلبه بر پایین بودن سطوح درآمد، ارائه فرصتهای جدید شغلی و ایجاد تحولات اجتماعی در جامعه روستایی است. با توجه به اینکه فعالیتهایی مانند کشاورزی، جنگل داری و معدن داری به طور سنتی در سکونتگاههای روستایی استقرار یافته اند و با کاهش این فعالیتها و با توجه به پیشرفتهای فنی که باعث کاهش تقاضا برای نیروی کارانسانی می شود، بعضی از مسئولان سکونتگاههای روستایی سعی می کنند که جامعه خود را به سمت ارائه خدماتی مانند گردشگری سوق دهند. سیاستهای اعمال شده شرکتهای صنعتی آمریکایی، مانند تمرکز زدایی صنعتی و انتقال صنایع به نواحی حاشیه ای و کشورهای دیگر، مانند مکزیک و جزایر اقیانوسیه، باعث شده که اداره کنندگان روستاها بنا بر ضرورت در پی بازساخت اقتصاد خود باشند. در آمریکا گردشگری روستایی به عنوان راهبردی برای بازساخت اقتصاد روستایی و توسعه اقتصادی انتخاب شده است.

گردشگری روستایی ابزاری برای توسعه پایدار و حفاظت از منابع طبیعی

در طول چندین سال گذشته، مفهوم گردشگری پایدار تا حدی پیشرفت کرده و جا افتاده است که بتواند پاسخگوی تهدیدات گردشگری نابسامان باشد. گردشگری پایدار، گردشگری را در غالب مرزها بررسی کرده و رابطه مثلث وار میان جامعه میزبان و سرزمین آن از یک سو، جامعه میهمان یعنی گردشگران از سوی دیگر و صنعت گردشگری برقرار کرده است. در گذشته صنعت گردشگری در این رابطه مثلث وار حرف اول را می زد. گردشگری روستایی با هدف تعدیل فشار و بحران موجود بین سه ضلع مثلث به وجود آمده است تا در طولانی مدت موازنه را برقرار سازد.

هدف این بخش از گردشگری به حداقل رساندن آسیبهای فرهنگی و محیطی، فراهم ساختن رضایت بازدیدکنندگان و در دراز مدت فراهم کردن مقدمات رشد اقتصادی ناحیه است. این راه به دست آوردن تعادل و موازنه بین رشد نهایی گردشگری و نیازهای حفاظت و نگهداری منابع طبیعی است. گردشگری روستایی می تواند سهمی در متنوع سازی اقتصادی و توسعه پایدار داشته باشد و با ایجاد اشتغال و درآمد موجب توسعه مناطق توسعه نیافته گردد. اگرچه مشاغل مربوط به این صنعت خیلی تخصصی و پردرآمد نیستند، منافع بسیاری را نصیب روستاییان می کنند. گردشگران برای اقامت، خرید کالاهای محلی و خدمات پول پرداخت می کنند. این پولها در فعالیتهای محلی جریان می یابد و موجب تحرک روستاییان در برآوردن نیازهای بازدیدکنندگان می شود. گردشگری روستایی با ایجاد اشتغال، افزایش سطوح درآمد، متنوع سازی فعالیتهای اقتصادی، افزایش سطح آگاهیهای اجتماعی و ایجاد روابط اجتماعی گسترده بین جامعه میزبان و میهمان به حفاظت از میراث فرهنگی و محیط زیست طبیعی کمک کرده و با جلوگیری از مهاجرت بی رویه و بهینه سازی بهره برداری از زمین به توسعه روستایی پایدار کمک می کند. توسعه پایدار ابعاد مختلفی دارد. یکی از آنها به اقتصاد مربوط می شود که در آن توسعه از چرخه محلی به سمت چرخه بین المللی حرکت می کند. گردشگری روستایی پایدار به فرصتهای درآمدی خوبی برای اجتماعات محلی منجر می شود. دومین بعد به اکولوژی مربوط می شود که روش آن حرکت از تخریب به سوی حفاظت است. توسعه پایدار به معنای محدود کردن مصرف منابع فرهنگی و طبیعی و به حداقل رساندن آسیب به آنها و در صورت لزوم سود حاصل از توسعه ترجیحاً صرف بهبود محیط زیست و منابع فرسوده شود. بعد سوم به ارزشهای فرهنگی و اجتماعی مربوط می شود که به حفظ یا تغییر وضع موجود منجر می شود.

جایگاه گردشگری روستایی در روستاهای هدف

به طور کلی می توان گفت که وجود گنبد سلطانیه در منطقه به عنوان یکی از عناصر مهم و اساسی گردشگری است که از قابلیت قابل توجهی در زمینه گردشگری دارا می باشد. این بنا به گواهی منابع موجود تاریخی، در حد فاصل سالهای ۷۰۴ تا ۷۱۲ ه. قمری به دستور الجایتو پادشاه مغولی، معروف به سلطان محمد خدابندی و با نظارت خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی ساخته شده است. این گنبد که از دور به رنگ نیلگون در پهنه دشت فراخ سلطانیه دیده می شود، گنبدی عظیم است که از بی نظیرترین گنبدهای دو پوشش زیبا به شمار می آید.

بدنه اصلی گنبد و تمام ساختمان آن با آجر ساخته شده و با روکش کاشی های فیروزه ای و لاجوردی و به شیوه معرق کاری تزیین شده است چنانچه گویی جامه ای فیروزه ای بر تن کرده است بنابراین می توان گفت که گنبد سلطانیه به عنوان نشان اصلی و مهم جاذبه گردشگری در سطح حتی استانی نیز به شمار می رود می تواند وزنه اصلی در جذب گردشگری در سطح منطقه محسوب گردد.

تصویر شماره(۱۱): تصویر گنبد سلطانیه

علاوه بر آن در سطح روستاهای هدف می توان به جاذبه گردشگری عمدتاً طبیعی شامل باغات سیب و انگور و... در روستاهای ساریجالو، شکورآباد، خرمدرق، گوزلدره سفلی و آبگیر موجود و مناطق کوهستانی اطراف ورستای سرخه دیزج از جمله جاذبه های هستند که می توانند زمینه لازم را در جهت توسعه صنعت گردشگری برای روستاهای فوق فراهم سازد.

۲-۶- توصیف، تحلیل و تبیین فضایی و سلسله مراتب سکونتگاهی از روستاهای هدف دهستان یا بخش

فضا عینیتی حاصل از نقش پذیری و اثرگذاری افراد و گروه های انسانی در مکان یا به سخن دیگر، پیامد عملکردهای متعادل دو محیط اجتماعی- اقتصادی و طبیعی- اکولوژیک است. از این رو، فضا را می توان نوعی تولید اجتماعی در مکان به شمار آورد (دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، ۱۳۸۸، ص ۶۱۵). چنین فضایی نسبی است که به صورت مداوم در اثر نیازهای اجتماعی- اقتصادی و شرایط تکنولوژیک در وسعت و فرم تغییر می یابد. به طور مثال می توان به فضای فعالیت، فضای اقتصادی، فضای اجتماعی، فضای عملکردی اشاره کرد. لذا این نوع فضا مقید به زمان و فرآیند است. (شکویی حسین، ۱۳۸۰، ص ۲۸۶).

در زیر به تعریف دو موضوع مهم در ارتباط با فضای جغرافیایی پرداخته می شود.

۲-۶-۱- سازمان فضایی

منظور از سازمان فضایی ترتیب سازمان یافته مجموعه ای از فعالیت ها در فضاست. باید توجه داشت که سازمان فضایی همواره در حال دگرگونی است. تغییرات هر چند که در زمان کوتاه ملموس نیستند، در مدت زمان شایان توجهی سازمان فضایی هر منطقه را دچار دگرگونی اساسی می کنند (آقا فرشیدی، ۱۳۷۹، ص ۷).

به عبارت دیگر سازمان فضایی را می توان تحت تأثیر عوامل زیر شناخت:

الف) الگوی کلی نحوه کاربری فضا توسط یک اجتماع

ب) نحوه استقرار اجزای فضا نسبت به هم به نحوی که تعامل و رابطه مکمل آنها امکان پذیر گردد (سعیدی، حسینی حاصل، ۱۳۸۸، ص ۲۱).

۲-۶-۲- ساختار فضایی

ساختار فضایی محصول فرآیند فضایی است که به وسیله فرآیندهای اجتماعی، اقتصادی و طبیعی سازمان می یابد. این سازمان یابی از محل استقرار عناصر و اجزای داخلی یک پراکندگی فضایی تأثیر می پذیرد. محل استقرار هر جزیی نسبت به هر یک از اجزای دیگر و جایگاه هر جزیی نسبت به همه اجزا با هم و تداوم سازمان یابی فضایی را شکل می دهند، در واقع، ساختار فضایی از آرایش و سازمان یابی پدیده ها که نتیجه فرآیندهای طبیعی، اجتماعی و اقتصادی است به وجود می آید (شگویی حسین، ۱۳۸۶، ص ۲۹۵). به عبارتی می توان گفت که نحوه نظم پذیری پدیده ها بر سطح زمین بر مبنای روندهای فضایی و نحوه ای که فضا به واسطه این روندها (فیزیکی یا اجتماعی) سامان می پذیرد و در این روندها نقشی بر عهده می گیرد، ساختار فضایی نامیده می شود. بدین سان، ساختار فضایی یک پدیده مکانی به موقعیت هر یک از عناصر مرتبط با دیگر عناصر و به نسبت به هم پیوستگی مجموعه عناصر تعیین می گردد. (سعیدی عباس، ۱۳۸۸، ص ۱۶).

- تحلیل سازمان و ساختار فضایی روستا:

در جهت شناخت، تحلیل و بررسی ساختار و سازمان فضایی روستا دو عامل قابل بررسی و بحث خواهد بود که این دو عامل هر یک از زیرمجموعه های مربوط به خود نیز برخوردار خواهند بود.

- عوامل طبیعی و اکولوژیک
- عوامل انسانی و اجتماعی

۱- اثرات عوامل طبیعی و اکولوژیک در ساختار و سازمان فضایی روستا

- توپوگرافی: روستاهای هدف در یک منطقه کوهستانی و نیمه کوهستانی قرار دارد.

- شیب: علاوه بر عامل ارتفاع جهت شیب نیز می تواند تأثیر زیادی در الگوی سکونتگاهی داشته باشد.

- منابع آب: دستیابی و دسترسی به منابع آبی از جمله مهمترین عوامل در استقرار، شکل یابی و ایجاد ساختار و سازمان فضایی سکونتگاههای انسانی می باشد. به همین سبب غالباً سکونتگاههای شهری و روستایی در امتداد و یا پیرامون منابع آبی شکل یافته اند

- کاربری اراضی پیرامون روستا: این عامل غالباً به صورت اراضی زراعی، باغی و مراتع در پیرامون روستاها به چشم می خورد که چگونگی ارتباط بافت روستا با آنها و میزان گستردگی و سطح آنها در تبیین و تحلیل سازمان فضایی روستا موثر می باشند.

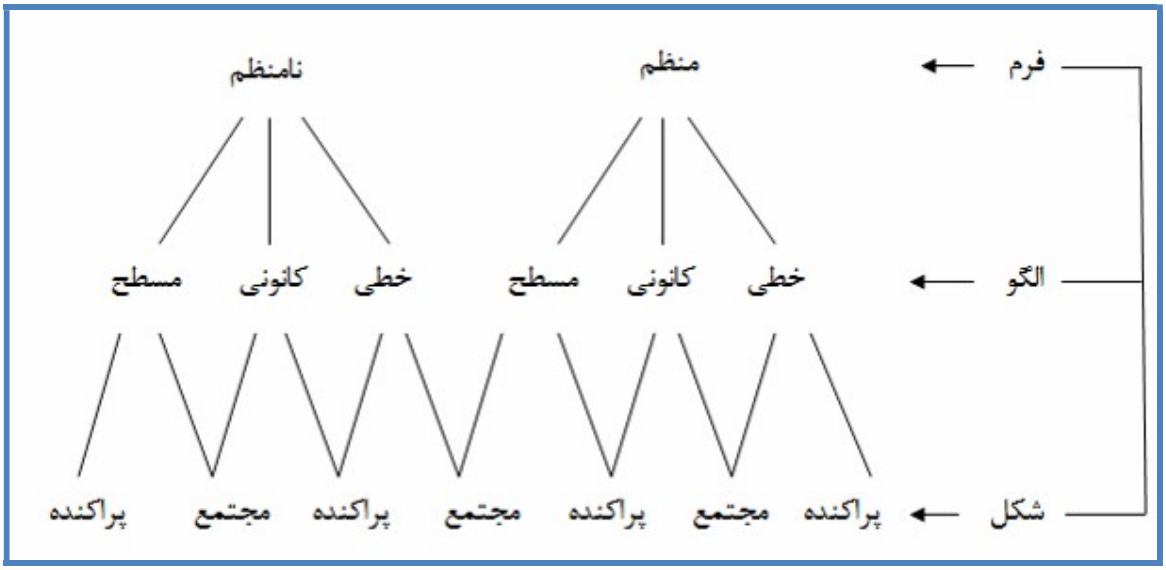
۲- اثرات عوامل انسانی و اجتماعی در ساختار و سازمان فضایی روستا

- جاده و راههای ارتباطی: چگونگی دستیابی روستا به سایر مراکز روستایی و شهری و حتی نحوه دستیابی به اراضی زراعی از جمله عوامل مهمی به شمار می روند که در تحلیل و تبیین سازمان فضایی روستا اثرگذار می باشند. در واقع راههای ارتباطی همچون شریانهایی است که داده و ستانده روستا در آن جریان می یابد به عبارتی راههای ارتباطی امکان مبادلات و تعاملات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را به روستا میسر می سازند.

- جمعیت: جمعیت مهمترین عاملی است که در فضا نقش آفرین می باشد و معمولاً مراکز و مناطقی که از جمعیت انبوهی برخوردار هستند نقش آن در سازمان فضایی پر رنگ تر خواهد بود.
- اقتصاد: نوع اقتصاد در شکل یابی سازمان و ساختار فضایی هر منطقه و مرکزی بی تأثیر نخواهد بود. چنانچه سازمان فضایی سکونتگاهی که از فعالیتهای صنفی برخوردار می باشد با سازمان فضایی که در آن فعالیتهای کشاورزی و یا خدماتی حاکم می باشد متفاوت خواهد بود که در حال حاضر اقتصاد حاکم بر روستاهای هدف کشاورزی بوده و وجود اراضی زراعی پیرامون روستاها از یک سو و جمعیت شاغل روستاها در آن باعث گردیده تا فعالیتهای کشاورزی در سازمان و ساختار فضایی روستا اثرگذار بوده باشد.
- خدمات و امکانات موجود: وجود خدمات و امکانات زیربنایی و... از دیگر عواملی است که ساختار فضایی هر سکونتگاهی را تحت تأثیر خود قرار می دهد در حال حاضر در سطح روستایی روستاهای هدف خدمات از گستردگی خاصی برخوردار نبوده و عامل فوق تأثیر اندکی در سازمان فضایی روستا بر جای گذاشته است.

ویژگیهای اصلی برای تعریف الگوی مکانی- کالبدی سکونتگاه های روستایی را می توان به کمک نمودار ذیل تبیین کرد. این ویژگیها را در سه گروه شامل شکل، فرم، الگو قابل بررسی هستند که در ادامه هر یک از آن ها در سطح سکونتگاه ها به تفصیل تبیین می شوند.

نمودار شماره(۲۹): رده بندی ویژگیهای عام کالبد سکونتگاه های روستایی (سعیدی، ۷۳:۱۳۸۳)

- **شکل**

سکونتگاه های روستایی دو شکل اصلی دارند: الف) سکونتگاه های مجتمع یا کانونی؛ ب) سکونتگاه های متفرق و یا پراکنده. در همین ارتباط، اصطلاح تراکم مساکن مطرح می شود که طبق آن سکونتگاه های روستایی از بسیار متراکم که در آن خانه های روستایی بدون هیچ فاصله ای در کنار یکدیگر قرار دارند تا خانه های منفصل که در آن یکپارچگی واحد سکونتگاهی به سختی قابل تشخیص است تفاوت می کند؛ بنابراین در کنار شکل های اصلی نمونه ها و موارد بینابینی نیز وجود دارد. این شکل سوم را از آن جهت بینابینی می خوانند که معمولاً مبین مرحله گذار از یک شکلی به شکل دیگر است؛ به عبارت دیگر، شکل بینابینی در بسیاری موارد نشانگر روند جاری تحول سکونتگاه

روستایی از لحاظ بافت کالبدی است. در این شکل، خانه های روستایی در فاصله کم و بیش زیاد نسبت به یکدیگر یا در گروه های کوچکی دور از هم قرار می گیرند (سعیدی، ۵۸:۱۳۸۸).

تشخیص و تمایز درجه تراکم و شکل هر روستا می تواند به شناخت ماهیت و همچنین تفاوت های اجتماعی-اقتصادی حاکم بر آن کمک می کند. دیوارها، پرچین ها و مرزبندی هایی که به انحنای گوناگون خانه ها را از زمین های زراعی روستا مجزا می سازد. به مجموعه مساکن حد و مرزی مشخص داده، چهره آن را به نحوی بارز به نمایش می گذارد (همان: ۵۹).

از میان روستاهای هدف می توان گفت که بخش هایی از روستای گوزلدره سفلی و خیرآباد به علت توسعه کالبدی آن به صورت پراکنده و متفرق می باشد

تصویر شماره(۱۲): نمایی از شکل پراکنده و متفرق روستای گوزلدره سفلی

تصویر شماره(۱۳): نمایی از شکل پراکنده و متفرق روستای خیرآباد

اما روستای خرمدرق جز روستاهایی به شمار می رود که دارای شکل مجتمع و کانونی می باشد.

تصویر شماره(۱۴): نمایی از شکل مجتمع و کانونی روستای خرمدرق

- **فرم**

بافت کالبدی مساکن روستایی از لحاظ فرم ممکن است منظم یا نامنظم باشد؛ به عبارت دیگر، ممکن است این فرم نتیجه روند شکل پذیری مبتنی بر برنامه یا برپایی و گسترش خود به خود باشد. البته این امکان وجود دارد که پس از برپایی مبتنی بر سکونتگاه گسترش بعدی آن خود به خود و به گونه ای نامنظم صورت پذیرد و نظم اولیه را در هم ریزد و یا برعکس، پس از گسترش نامنظم آن، اقداماتی براساس برنامه صورت پذیرد و براساس آن الگویی منظم حاصل آید. شکل پذیری مبتنی بر برنامه نمایانگر زیربنا و کالبدی منظم و برعکس برپایی و توسعه خود به خود، نمایانگر کالبدی نامنظم است. نظم در استقرار صرفاً به معنای شکل های کم و بیش هندسی خیابانها و میادین سکونتگاه های روستایی نیست، بلکه علاوه بر آن قطعه بندی یکنواخت و موزون زمین های زراعی نیز مهم است. درجه نظم یا بی نظمی در شکل سکونتگاه های روستایی به بهترین نحو نشانگر نقش و میزان برنامه ریزی در نحوه استقرار آن سکونتگاه است (همان: ۵۹).

پیشرفت در اصول طراحی و بهره گیری از ابزار و ادوات نوین در رویایی با موانع طبیعی باعث شده است تا در دوران معاصر شاهد تأثیر هر چه بیشتر برنامه ریزی در استقرار سکونتگاه های روستایی باشیم (همان: ۶۱).

براساس تصاویر عکسهای هوایی و مطالعات میدانی و اسناد و مدارک از جمله طرح هادی روستایی غالب روستاهای هدف در بخش باغ حلی دارای فرم نامنظم بوده و غالباً به صورت ارگانیکی شکل یافته اند.

تصویر شماره(۱۵): نمایی از فرم نامنظم روستای سرخه دیزج

در مقابل تداوم رشد و توسعه برخی از روستاها به طور نسبی فرم منظمی را نشان می دهد.

تصویر شماره(۱۶): نمایی از بخش های روستای شکورآباد با فرم تقریبی منظم

- **الگو**

هر یک از این الگوهای اصلی، با وجود خصوصیات خاص خود، دارای الگوهای فرعی است که هر کدام از آن ها نیز با آنکه در یک گونه معین جای می گیرد، ویژگی های خاص خود را دارد. سکونتگاه خطی سکونتگاهی است که خانه

ها و سراهای آن به صورت ردیفی در طول محور استقرار یافته است. در این سکونتگاه ها ممکن است خانه ها در یک طرف یا هر دو طرف محور اصلی قرار گیرد. بنابراین، روستای خطی روستایی است که از یک یا دو ردیف موازی از خانه ها تشکیل شده باشد. اگر این ردیفها به صورت خطی مستقیم، کوتاه و متراکم باشد، روستای مورد نظر خطی کوچه ای خواهد بود. اگر دو ردیف یکدیگر را قطع کنند، آن روستای خطی منقطع می نامند که این الگو خود شکل گذار به الگوی صفحه ای به حساب می آید.

سکونتگاه های خطی انواع گوناگونی دارد که هر کدام دارای عنوان معینی است، از جمله سکونتگاه خطی یک ردیفه، یا تک خطی، سکونتگاه خطی دو ردیفه یا دو خطی که خانه های هر کدام از آنها ممکن است از نظر شکل منظم یا نامنظم، کشیده و نواری یا کوتاه و بلوک مانند، و متراکم یا پراکنده باشد که بر مبنای این ویژگیها نام خاصی به آنها داده می شود. الگوی سکونتگاه های خطی غالباً تابع خطوط طبیعی مانند دره ها، مسیر رودخانه یا حاشیه تراسهاست و نمونه های آن به ویژه در مناطق خشک و کوهستانی، از جمله ایران، به نحوی بارز قابل مشاهده است (سعیدی، ۱۳۸۸:۶۳).

روستای خیرآباد با الگوی خطی که در سمت شرقی آن جاده بین المللی و در سمت غربی خط آهن جریان دارد نشان از آن دارد که روستا از الگوی خطی دو محوری تبعیت می کند.

تصویر شماره(۱۷): نمایی از الگوی خطی روستای خیرآباد در حد فاصل جاده و خط آهن

۲-۷- شناسایی جریانات و پیوندهای بین سکونتگاه ها

مطابق با تعریف می توان گفت که جریان فضایی عبارت است از جابجاییث صورت گرفته در میان گره گروه های نظام سکونتگاهی موجود در درون و بیرون از منظومه که با بررسی جنبه های مختلف جریان شامل جریان افراد (جابجایی مسافران که به صورت رفت و آمد منظم مشتمل بر ترک روزانه، هفتگی، ماهانه، فصلی و سالانه یا رفت و آمد نامنظم و به صورت گاه به گاهی دارای ترک هستند)، جریان محصول (جابجایی هر نوع محصول کشاورزی است که از یک سک.نتگاه به سکونتگاه دیگری یا مبدا و مقصد درون و برون منظومه ای حمل شده باشد)، جریان کالاها و و خدمات (جریان کالا شامل جابجایی کالاهای غیرکشاورزی است که عمدتاً منشاء بیرونی خواهد داشت اما جریان خدمات شامل انتقال خدمات مختلف از یک سکونتگاه به سکونتگاه دیگری است که مبدا و مقصد آن می تواند در درون یا بیرون از منظومه بوده باشد)، جریان سرمایه (سرمایه گذاری صورت گرفته در سطح منظومه با عنایت به مبدا و مقصد سرمایه را شامل می گردد) و جریان اطلاعات و نوآوری (جریان اطلاعات شامل جابجایی هر نوع داده پردازش شده در سطوح مختلف منظومه و با عنایت به مبدا و مقصد اطلاعات است در حالی که جریان نوآوری شامل

فرآیند شیوه روش ها و شیوه های نو در عرصه زندگی و کار و فعالیت سکونتگاه هاست که با عنایت به خواستگاه آن مورد توجه و بررسی قرار می گیرد) مورد توجه قرار می گیرد.

۲-۷-۱- جریان افراد

۲-۷-۱-۱- درون منظومه ای

براساس بررسی صورت گرفته جریان افراد در ارتباط با روابط قومی و خویشاوندی، روابط اقتصادی، روابط اداری و سیاسی بین سکونتگاههای روستاهای هدف برقرار می باشد. مطابق با آنچه که از جلسات مشارکتی حاصل شده جریان افراد در بین روستاهای هدف معمولاً از روستاهای کوچک و کم جمعیت به سوی روستاهای بزرگ و پرجمعیت که از خدمات و امکانات قابل توجهی برخوردار هستند برقرار می باشد و در این میان دو روستای خیرآباد و گوزلدره سفلی به عنوان مهمترین کانون در منتهی شدن جریان افراد به آن به شمار می رود.

۲-۷-۱-۲- برون منظومه ای

علاوه بر آنکه جریان افراد در درون منظومه حایز اهمیت می باشد، جریانات منتهی به خارج از آن نیز می تواند در تحلیل جریانات موثر واقع شود همچنانچه اشاره شد دو روستای خیرآباد و گوزلدره سفلی مهمترین نقش را جذب جریان های افراد بر عهده دارند در مقابل در شهر سلطانیه و زنجان بخش دیگری از جریانات برون منظومه ای روستاهای هدف را شامل می شوند که هر کدام از آنها بنا به درجه اهمیت شان در برقراری روابط و جریانات اجتماعی و فرهنگی روستاهای هدف دارای نقش هستند به طور کلی جریانات برون منظومه ای می تواند در ابعاد مختلف زمانی (روزانه، هفتگی، ماهانه و...) در سطح روستاهای هدف قرار گیرد ضمن آنکه شهر تهران و کرج به عنوان بخش دیگری از جریانات افراد در سطح روستاهای منظومه را شامل می شوند.

۲-۷-۲- جریان محصول

جریان محصول شامل مازاد تولید روستاهای هدف جهت امر داد و ستد در سطح منظومه شکل می یابد که به مانند جریان افراد در دو بعد درون و بیرون منظومه برقرار می باشد.

۲-۷-۲-۱- جریان درون منظومه ای (بین روستایی و روستایی- شهری)

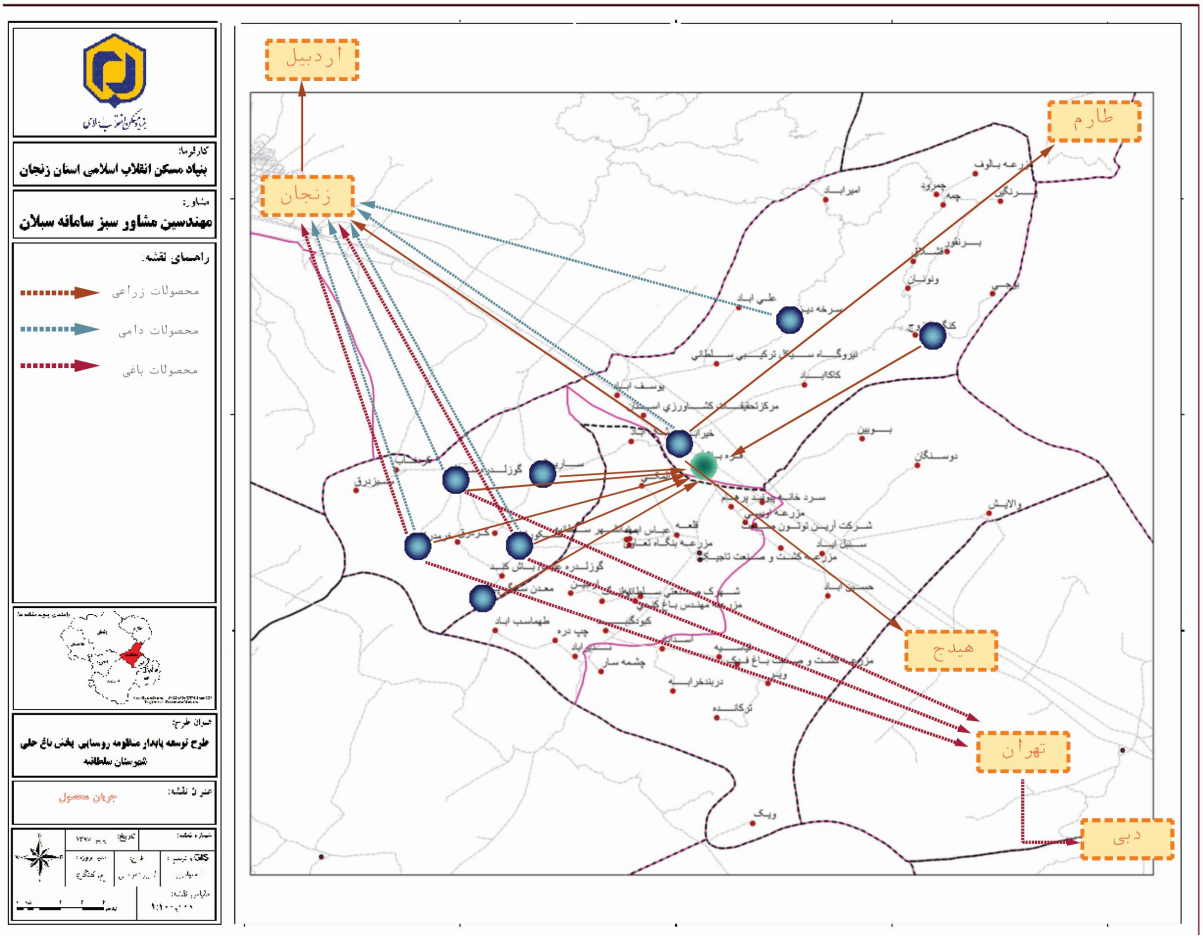
مطابق با جلسات مشارکتی جامعه محلی می توان گفت که دو روستای گوزلدره سفلی و خیرآباد نقش ویژه ای را در این خصوص دارا می باشند که در برقراری جریان محصول مازاد روستاهای هدف حایز اهمیت هستند. هر چند در این میان روستای خیرآباد به دلیل موقعیت خاص آن که در امتداد جاده واقع شده در جذب جریانات محصول روستای گوزلدره سفلی نیز دارای اهمیت می باشد.

۲-۷-۲-۲- جریان برون منظومه ای

جریانات فضایی محصول در برون از منظومه در سطح شهرهای مختلف قابل تحلیل و بررسی است به طوری که جریانات محصول روستاهای هدف در برخی موارد بعد فراملی را نیز به خود می گیرد چنانچه سنگ آهن جهان نمای روستای سرخه دیزج به کشور چین صادر می گردد با این وجود هر یک از محصولات زراعی، دامی و باغی روستاهای هدف در بعد فضایی خاصی جریان می یابند برای نمونه محصول سیب زمینی روستاهای خیرآباد و گوزلدره سفلی

علاوه بر شهرهای زنجان، تهران توسط تاجرانی از اردبیل نیز خریداری می گردد یا محصولات دامی به شهرهای زنجان، تبریز و تهران صادر می شود.

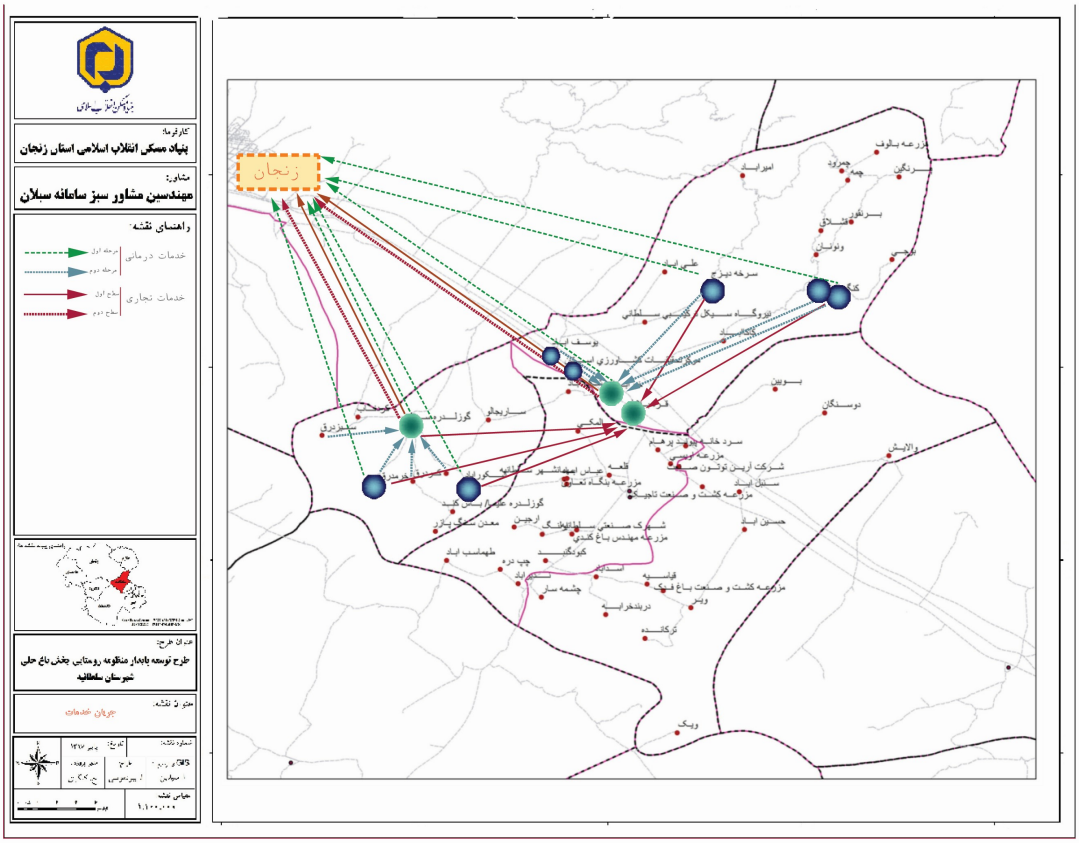
نقشه شماره(۲۶): نقشه جریان محصول

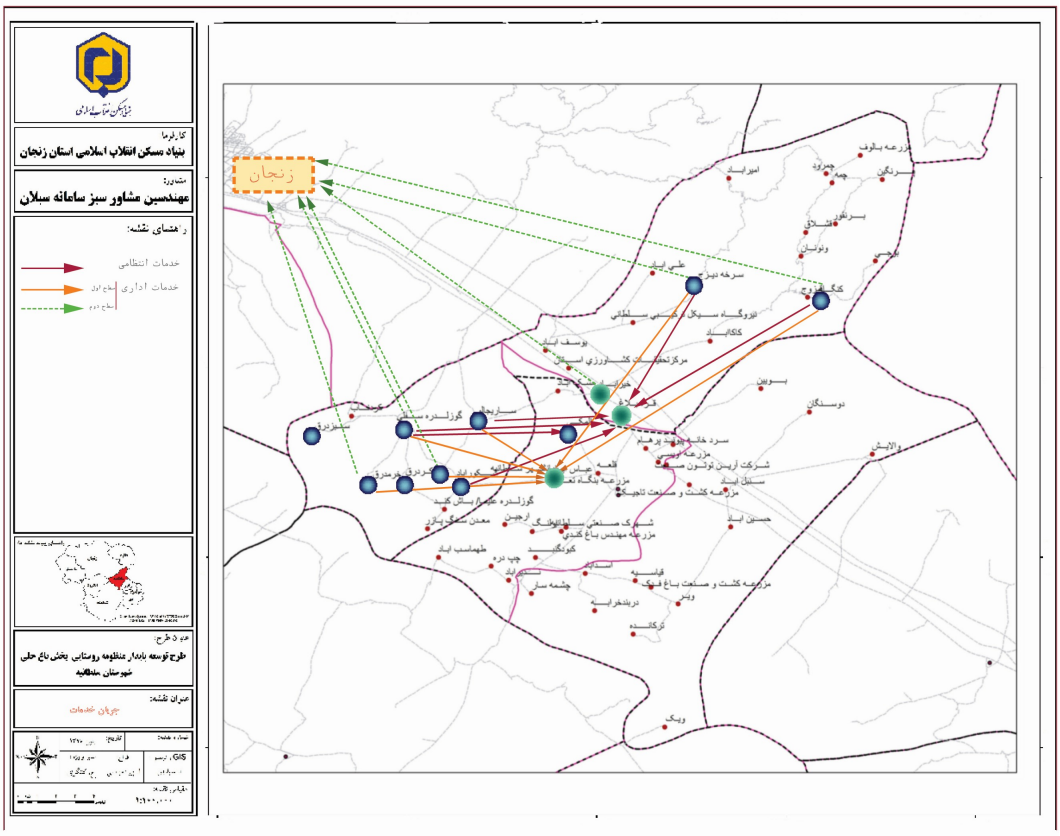
۲-۷-۳- جریان خدمات

خدمات شامل خدمات اداری، آموزشی، درمانی، تجاری و... بوده که در بین روستاهای هدف، روستای خیرآباد به عنوان مهمترین کانون جریان خدمات بوده که خدمات خود را به سایر روستاهای پیرامونی از جمله روستاهای سرخه دیزج، ساریجالو جریان می یابد. جریان خدمات روستای گوزلدره سفلی نیز به سمت روستاهای خرمدرق، شکورآباد امتداد یافته است.

نقشه شماره(۲۷): نقشه جریان خدمات

نقشه شماره(۲۸): نقشه جریان خدمات

۲-۷-۴- جریان سرمایه

در این قسمت به بررسی جریان فضایی سرمایه در سطح روستاهای هدف در ابعاد مختلف پرداخته می شود.

وجود سرمایه به درون روستاهای هدف از نقاط مختلف نشان می دهد که دو روستای خیرآباد و گوزلدره سفلی بیشترین سهم را از حیث فوق دارا بوده اند و سرمایه گذاران از نقاط مختلف به روستاهای فوق در زمینه های متعدد رجوع کرده و اقدام به خرید زمین زراعی، خرید باغ، سرمایه گذاری در بخش صنعت، گردشگری و... نموده اند چنانچه در روستای گوزلدره سفلی شاهد حضور سرمایه گذارانی از شهرهای زنجان، یزد و شیراز هستیم. مطابق با آنچه که در این قسمت از جلسه مشارکتی حاصل شد در روستای گوزلدره سفلی بالغ بر ۲۴۶ واحد بهره بردار و در روستای خیرآباد ۲۱۱ واحد بهره بردار در سطح روستا سرمایه گذاری نموده اند که این حکایت جریان قابل توجهی از سرمایه به سمت روستاهای فوق است ضمن آنکه بخشی از جریان سرمایه روستاهای فوق به سمت شهرهای دیگر از جمله زنجان به صورت خرید واحد تجاری، مسکونی، زمین و باغات در روستاهای دیگر و سرمایه گذاری در سایر بخش های اقتصادی خارج از روستا سرازیر شده است.

جدول شماره (۴۹): جریانات فضایی با مرکزیت روستای خیرآباد

نام روستای مبدا	نوع جریان		مقصد اول	مقصد دوم
سرخه دیزج ساریجالو خیرآباد	جریان افراد	درون منظومه ای	روستای خیرآباد	شهر سلطانیه
		برون منظومه ای	زنجان	تهران، کرج و مناطق شمالی
	جریان محصول	درون منظومه ای	روستای خیرآباد	شهر سلطانیه
		برون منظومه ای	زنجان، تهران	اردبیل، طارم، کرج، کشور چین
	جریان خدمات	درون منظومه ای	روستای خیرآباد	شهر سلطانیه
		برون منظومه ای	زنجان	-
	جریان سرمایه	درون منظومه ای	روستای خیرآباد	شهر سلطانیه
		برون منظومه ای	زنجان	تهران، کرج، روستاهای پیرامونی

مأخذ: مطالعات مشاور

جدول شماره (۵۰): جریانات فضایی با مرکزیت روستاهای خیرآباد و گوزلدره سفلی

نام روستای مبدا	نوع جریان		مقصد اول	مقصد دوم
خرمدرق شکورآباد گوزلدره سفلی	جریان افراد	درون منظومه ای	خیرآباد و گوزلدره سفلی	شهر سلطانیه
		برون منظومه ای	رنجان	تهران، کرج
	جریان محصول	درون منظومه ای	خیرآباد و گوزلدره سفلی	شهر سلطانیه
		برون منظومه ای	زنجان	اردبیل، تهران، کرج، طارم
	جریان خدمات	درون منظومه ای	خیرآباد و گوزلدره سفلی	شهر سلطانیه
		برون منظومه ای	زنجان	تهران
	جریان سرمایه	درون منظومه ای	خیرآباد و گوزلدره سفلی	شهر سلطانیه و روستاهای پیرامونی
		برون منظومه ای	زنجان	تهران، یزد، شیراز، اردبیل، طارم

مأخذ: مطالعات مشاور

۲-۸- توصیف، تحلیل و تبیین قوانین و مقررات محدودیت ساز و محدودیت نهادی در توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستاهای هدف دهستان و یا بخش

قوانین و مقررات محدودکننده در خصوص توسعه اقتصادی را می توان در چندین ابعاد به شرح ذیل مورد بررسی و بحث قرار داد.

۱- قوانین و مقررات مربوط به مکانیابی و ایجاد صنایع و کارگاههای تولیدی در سطح روستا:

سازمان محیط زیست و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، شهرداری ها از جمله ارگانهایی هستند که در این زمینه دارای قوانین محدودکننده ای می باشند، این امر به دلیل حفظ محیط زیست انسانی و طبیعی و جلوگیری از نفوذ آلودگی صنایع به درون بافت های مسکونی و جلوگیری از توسعه کالبدی بی رویه سکونتگاههای انسانی تهیه و تدوین می گردد در این خصوص مراجعه به ضوابط و مقررات تهیه شده در طرح های جامع و هادی می تواند از جمله موارد رهگشا در زمینه فوق باشد.

- منطقه عملکردهای جهانگردی و پذیرایی و فضاهای مرتبط

با توجه به اینکه اقتصاد غالب شهرهای شمالی ایران (از جمله آذربایجان، اردبیل، گیلان و مازندران) بر پایه کشاورزی و خدمات است و چند دهه ای گردشگری در حال بهبود است از اینرو بخش جهانگردی و پذیرایی یکی از اهداف طرح های توسعه اقتصادی با تأکید بر صنعت گردشگری است و در طرح های توسعه و عمران شهری بررسی و اعلام می گردد. همانطور که قبلاً اعلام گردید در این منطقه از شهر استقرار عملکردهای ذیل بلامانع می باشد.

- هتل، متل، هتل آپارتمان، مجتمع های مهمان پذیری به صورت سوئیت با جلب موافقت های سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
- رستوران، کافه تریا، قهوه خانه های سنتی
- اردوگاه های جهانگردی و پذیرایی
- مجتمع های تفریحی و فرهنگی، آمفی تئاتر روباز برای اجرای کنسرت و نمایش های ملی و مذهبی
- نمایشگاه موقت گل و گیاه
- پارکینگ برای استفاده کنندگان از نمایشگاه های عمومی
- کاربری های تجاری در ارتباط با نیازهای گردشگران و استفاده کنندگان از منطقه از جمله سوپرمارکت، نوشابه و بستنی فروشی و فروشگاههای عرضه صنایع دستی و...
- پارک و فضای سبز در محدوده های بزرگ و دارای عملکردهای فوق

بدلیل تبعیت از اهداف طرح جامع،

تبصره ۱: در منطقه عملکردهای جهانگردی و پذیرایی در حین اجرای فضاهای مرتبط با کاربری فوق و در قالب خدماتی و... پرداخت حق تغییر کاربری برای عملکردهای انتفاعی الزامی است.

تبصره ۲: بخش هایی از منطقه عملکردی جهانگردی و پذیرایی که در حریم سازمان میراث فرهنگی قرار گرفته است تابع ضوابط و مقررات این سازمان بوده و قبل از صدور پروانه ساختمانی می بایستی از سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان استعلام گردد.

- منطقه عملکردهای صنایع و کارگاههای غیرمزاحم:

این منطقه که در نقشه های کاربری اراضی طرح جامع- تفصیلی وجود ندارد و جزو اسناد نقشه حریم شهر کوراییم است، در طرح و ضوابط تثبیت شده است و برای استقرار عملکردهایی به شرح ذیل در نظر گرفته شده است.

- استقرار صنایع درب و پنجره سازی فلزی، تانکرسازی، صنایع چوب سبک و غیره با رعایت ضوابط خاص
- خدمات کارگاهی خودرو شامل: تعویض روغن، تعمیرات خودرو، صافکاری، رنگ و غیره با رعایت ضوابط خاص

علاوه بر استقرار کاربری های فوق الذکر به دلیل مجتمع بودن این مراکز استقرار کاربری های رفاهی شامل: قهوه خانه، رستوران، محل سکونت نگهبان، مرکز اداری، (مدیریت مجتمع) شعبه بانک با توجه به نیاز مجموعه بلامانع می باشد.

- منطقه اختصاص یافته به عملکردهای خاص شهری یا تثبیت شده:

این مناطق که در رابطه با نوع عملکرد آنها دارای شرایط ویژه ای هستند در نقشه های کاربری اراضی و منطقه بندی تثبیت شده اند. جایگزینی این نوع از کاربری ها در رابطه با مسائل زیست محیطی، دسترسی ها، نوع توپوگرافی زمین، موقعیت مکانی ویژه در پلان شهری، گستردگی سطح مورد نیاز، عوامل جوی (جهت باد غالب) و سایر فاکتورهای شهرسازی تابع شرایط خاص است همانند پارک شهر، اردوگاهها، صنایع غیر مزاحم، پایانه مسافربری بین شهری، سالن های ورزشی، در اینگونه مناطق تنها استقرار عملکرد پیشنهادی ممکن است. در شهر کوراییم پارک های تفریحی، فرهنگی، محدوده های جهانگردی و پذیرایی به عنوان کاربری های خاص و ضروری و لازم الاجرا منعکس شده اند.

- ضوابط و مقررات مربوط به سازمان محیط زیست:

این مناطق که در رابطه با نوع عملکرد آنها دارای شرایط ویژه ای هستند در نقشه های کاربری اراضی و منطقه بندی تثبیت شده اند. جایگزینی این نوع از کاربری ها در رابطه با مسائل زیست محیطی، دسترسی ها، نوع توپوگرافی زمین، موقعیت مکانی ویژه در پلان شهری، گستردگی سطح مورد نیاز، عوامل جوی (جهت باد غالب) و سایر فاکتورهای شهرسازی تابع شرایط خاص است همانند پارک شهر، اردوگاهها، صنایع غیر مزاحم، پایانه مسافربری بین شهری، سالن های ورزشی، در اینگونه مناطق تنها استقرار عملکرد پیشنهادی ممکن است. در شهر کوراییم پارک های تفریحی، فرهنگی، محدوده های جهانگردی و پذیرایی به عنوان کاربری های خاص و ضروری و لازم الاجرا منعکس شده اند.

- حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و پیشگیری و ممانعت از هر نوع آلودگی و هر اقدام مخربی که موجب برهم خوردن تعادل و تناسب محیط زیست می شود، از وظایف سازمان حفاظت محیط زیست است.
- هرگاه اجرای هر یک از طرح های عمرانی یا بهره برداری از آنها به تشخیص سازمان با قانون و مقررات مربوط به حفاظت محیط زیست مغایرت داشته باشد، سازمان مورد را به وزارتخانه یا موسسه مربوط اعلام خواهد نمود تا با همکاری سازمانهای ذیربط به منظور رفع مشکل در طرح مذبور تجدید نظر به عمل آید.
- اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم نماید ممنوع است. منظور از آلوده ساختن محیط زیست عبارت است از پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب یا هوا یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی

یا بیولوژیک آن را به طوری که زیان آور به حال انسان یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه باشد تغییر دهد.

- احداث واحدهای صنعتی بزرگ و متوسط که آلودگی زیادی را دارد در داخل محدوده روستا ممنوع بوده و در خارج از بافت نیز بایستی بر اساس نظر سازمان حفاظت محیط زیست صورت گیرد.
- جهت رعایت بهداشت و محیط زیست روستا لازم است ایستگاهی به منظور جمع آوری زباله های روستا جهت انتقال آن به خارج از آن انجام گیرد.

- ضوابط مربوط به ساخت و ساز در روستا:

این ضوابط و مقرارات در هر بخش به تفکیک تحت عنوان مقررات شهر سازی و ساختمانی ارائه شده است.

- ضوابط مربوط به استقرار انواع فعالیت های اقتصادی (صنایع) و کارگاه های تولیدی – خدماتی، پشتیبان و...

- استقرار هرگونه صنایع در اراضی درجه یک و باغات ممنوع می باشد.
- استقرار هر گونه صنایع و کارگاه های تولیدی می بایستی با توجه به ضوابط و مقررات محیط زیست به شرح ذیل انجام پذیرد:

صنایع براساس شدت و ضعف آلودگی و دیگر مسایل زیست محیطی در گروههایی با مشخصات زیر قرار می گیرند:

الف: صنایع این گروه مجاز می باشند تا در مناطق صنعتی یا تجاری مشخص شده در داخل محدوده های مصوب طرحهای توسعه عمران شهری روستایی استقرار یابند.

ب: صنایع این گروه مجازند در خارج از محدوده شهرها مشروط به رعایت حداقل ۲۰۰ متر از مراکز مسکونی، درمانی و آموزشی و ۱۰۰ متری مراکز نظامی و انتظامی و رعایت حریم رودخانه ها و قنوات دایر استقرار یابند. رعایت کلیه حریم های قانونی و ضوابط حوزه استحفاظی الزامی است.

ج: صنایع این گروه مجازند در مناطق صنعتی و با رعایت حداقل فاصله ۵۰۰ متر از محدوده سکونتگاهها و مراکز آموزشی و درمانی و رعایت حریم قانونی جاده استقرار یابند.

د و ه: صنایع این گروه مجازند خارج از محدوده قانونی هر شهر مشروط به رعایت فواصل لازم از مراکز حساس مطابق پیوست شماره ۱ استقرار یابند.

و: محل پیشنهادی جهت استقرار صنایع این گروه با توجه به فرآیند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط زیست، جهت بادهای غالب، گسترش شهری و سایر شاخص های زیست محیطی سازمان حفاظت محیط زیست مورد بررسی کارشناسی قرار گرفته و اعلام نظر خواهد گردید.

جدول شماره (۵۱): حداقل فاصله صنایع گروه د و ه از مراکز حساس

ردیف	فاصله از مراکز مختلف به متر	گروه صنایع د	گروه صنایع ه
۱	سکونتگاهها	۱۰۰۰	۱۵۰۰
۲	مراکز درمانی و آموزشی	۵۰۰	۱۰۰۰
۳	بزرگراه و جاده ترانزیت (فاصله از محور)	۲۵۰	۲۵۰
۴	جاده اصلی (فاصله از محور)	۱۵۰	۱۵۰
۵	پارک ملی- تالاب- دریاچه- اثر طبیعی ملی	۱۰۰۰	۱۰۰۰
۶	پناهگاه حیات وحش- منطقه حفاظت شده- رودخانه دائمی و قنات دایر	۲۰۰	۳۰۰
۷	چاههای عمیق و نیمه عمیق	۱۰۰	۱۰۰

مأخذ: سازمان حفاظت از محیط زیست

- ضوابط مربوط به استقرار دامداریها:

دامداری های داخلی بافت روستا به دلیل مشکلات زیست محیطی باید از محدوده روستا خارج و در فاصله حداقل ۲۵۰ متری از لبه محدوده قانونی و مصوب طرح و در جهت مخالف باد غالب و در مسیر باد به سمت بیرون روستا قرار گیرند.

ایجاد هرگونه دامداری نیمه صنعتی و صنعتی در پیرامون روستا باید براساس استعلام از سازمان جهاد کشاورزی و رعایت ضوابط سازمان حفاظت محیط زیست انجام گیرد.

۲- ضوابط و مقررات مربوط به تغییر کاربری ها:

ماده ۱- به منظور حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها و تداوم و بهره وری آنها از تاریخ تصویب این قانون تغییر کاربری اراضی زراعی و باغها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرکها جز در موارد ضروری ممنوع میباشد.

تبصره ۱(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- تشخیص موارد ضروری تغییر کاربری اراضی و باغها در هر استان به عهده کمیسیونی مرک از رئیس سازمان جهاد کشاورزی، مدیر امور اراضی، رئیس سازمان مسکن و شهرسازی، مدیر کل حفاظت محیط زیست آن استان و یک نفر نماینده استاندار میباشد که به ریاست سازمان جهاد کشاورزی تشکیل می گردد.

نماینده دستگاه اجرایی ذی ربط میتواند بدون حق رای در جلسات کمیسیون شرکت نماید.

سازمان جهاد کشاورزی موظف است حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ دریافت تقاضا یا استعلام مطابق نظر کمیسیون نسبت به صدور پاسخ اقدام نماید. دبیرخانه کمیسیون فوق در سازمانهای جهاد کشاورزی استانها زیر نظر رئیس سازمان مذکور تشکیل می گردد و عهده دار وظیفه دریافت تقاضا، تشکیل و تکمیل پرونده، بررسی کارشناسی اولیه، مطرح نمودن درخواستها به نوبت در کمیسیون و نگهداری سوابق و مصوبات می باشد.

تبصره ۲(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- مرجع تشخیص اراضی زراعی و باغها، وزارت جهاد کشاورزی است و مراجع قضایی و اداری، نظر سازمان جهاد کشاورزی را در زمینه استعلام می نمایند و مراجع اداری موظف به رعایت نظر سازمان مورد اشاره خواهند بود. نظر سازمان جهاد کشاورزی استان برای مراجع قضایی به منزله نظر کارشناس رسمی دادگستری تلقی می شود.

تبصره ۳(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- ادارات ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی و سایر هیاتها و مراجع مربوط مکلفند در موارد تفکیک، افراز و تقسیم اراضی زراعی و باغها و تغییر کاربری آنها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرکها از سازمانهای جهاد کشاورزی، وزارت جهاد کشاورزی استعلام نموده و نظر وزارت مذکور را اعمال نمایند.

تبصره ۴(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- احداث گلخانه ها، دامداریها، مرغداریها، پرورش ماهی و سایر تولیدات کشاورزی و کارگاههای صنایع تکمیلی و غذایی در روستاها بهینه کردن تولیدات بخش کشاورزی بوده و تغییر کاربری محسوب نمی شود. موارد مذکور از شمول این ماده مستثنی بوده و با رعایت ضوابط زیست محیطی با موافقت سازمان جهاد کشاورزی استانها بلامانع می باشد.

تبصره ۵(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- اراضی داخل محدوده قانونی روستاهای دارای طرح هادی مصوب، مشمول ضوابط طرح هادی بوده و از کلیه ضوابط مقرر در این قانون مستثنی می باشد.

تبصره ۶(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- به منظور تعیین روش کلی و ایجاد وحدت رویه اجرایی و نظارت و ارزیابی عملکرد کمیسیونهای موضوع تبصره (۱) این ماده، دبیرخانه مرکزی در وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور اراضی) تشکیل می گردد.

تبصره ۷(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- تجدید نظر در مورد تصمیمات کمیسیونهای موضوع تبصره (۱) این ماده در مواردی که مجوز تغییر کاربری صادر شده با تشخیص و پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به عهده کمیسیونی بقه ریاست وزیر جهاد کشاورزی یا نماینده تام الاختیار وی و با عضویت معاونان ذی ربط وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور و سازمان حفاظت محیط زیست می باشد. نماینده دستگاه اجرایی ذی ربط می تواند حسب مورد و بدون حق رای در جلسات مذکور شرکت نماید.

ماده ۲(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- در مواردی که به اراضی زراعی و باغها طبق مقررات این قانون مجوز تغییر کاربری داده می شود هشتاد درصد قیمت روز اراضی و باغهای مذکور با احتساب ارزش زمین پس از تغییر کاربری بابت عوارض از مالکین وصول و به خزانه دار کل کشور واریز می گردد.

تبصره ۱(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- تغییر کاربری اراضی زراعی و باغها برای سکونت شخصی صاحبان زمین تا پانصد متر مربع فقط برای یک بار و احداث دامداریها، مرغداریها، پرورش آبزیان، تولیدات گلخانه ای و همچنین واحدهای صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و صنایع دستی مشمول پرداخت عوارض موضوع این ماده نخواهد بود.

تبصره ۲(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- اراضی زراعی و باغهای مورد نیاز طرحهای تملک دارایی های سرمایه ای مصوب مجلس شورای اسلامی (ملی- استانی) و طرحهای خدمات عمومی مورد نیاز مردم از پرداخت عوارض موضوع این ماده مستثنی بوده و تابع قوانین و مقررات مربوط می باشد.

تبصره ۳(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- تقویم و ارزیابی اراضی زراعی و باغهای موضوع این قانون توسط کمیسیون سه نفره ای متشکل از نمایندگان سازمان جهاد کشاورزی، استانداری، امور اقتصادی و دارایی استان در هر یک از شهرستانها انجام می پذیرد.

ماده ۳(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- کلیه مالکان یا متصرفان اراضی زراعی و باغهای موضوع این قانون که به صورت غیر مجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون اقدام به تغییر کاربری نمایند، علاوه بر

قلع و قمع بنا، به پرداخت جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغها به قیمت روز زمین با کاربری جدید که مورد نظر متخلف بوده است و در صورت تکرار جرم به حداکثر جزای نقدی و حبس از یک ماه تا شش ماه محکوم خواهند شد.

تبصره ۱- سازمانها و موسسات و شرکتهای دولتی و شهرداریها و نهادهای عمومی و شرکتها و موسسات دولتی که شمول قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول مقررات این قانون می باشد.

تبصره ۲(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- هر یک از کارکنان دولت و شهرداریها و نهادها که در اجرای این قانون به تشخیص دادگاه صالحه تخطی نموده باشند ضمن ابطال مجوز صادره به جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغها به قیمت روز زمین با کاربری جدید که مورد نظر متخلف بوده است و در صورت تکرار علاوه بر جریمه مذکور به انفصال دائم از خدمات دولتی و شهرداریها محکوم خواهند شد. سردفتران متخلف نیز به شش ماه تا دو سال تعلیق از خدمت و در صورت تکرار به شش ماه حبس و محرومیت از سردفتر محکوم می شوند.

ماده ۴(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- دولت مکلف است همه ساله اعتباری معادل هشتاد درصد از درآمدهای موضوع این قانون را در بودجه سالیانه وزارت جهاد کشاورزی منظور نماید تا وزارت مزبور ضوابط قانونی مربوطه به مصرف امور زیربنایی کشاورزی شامل تسطیح اراضی، احداث کانال، آبیاری، زهکشی، سدها و بندهای خاکی، تأمین آب و احیای اراضی موات و بایر و هزینه های دادرسی و اجرای این قانون برساند و بیست درصد باقیمانده از درآمد موضوع این قانون به منظور مطالعه و آماده سازی زمینهای غیر قابل کشت و زرع برای توسعه شهرها و روستاها و ایجاد شهرکها در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار می گیرد.

ماده ۵- از تاریخ تصویب این قانون نماینده وزارت کشاورزی در کمیسیون ماده ۵ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران عضویت خواهد داشت.

ماده ۶- مقدار سیصد هکتار اراضی غیر قابل کشت از یکهزار و یکصد هکتار اراضی مربوط به ورزشگاه بزرگ اصفهان جهت احداث ورزشگاه مذکور اختصاص یافته و با بقیه اراضی مطابق با این قانون عمل خواهد شد.

ماده ۷(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) موظف است در تشخیص ضرورت ها موارد زیر را رعایت نماید:

- اخذ مجوز لازم از دستگاه اجرایی ذی ربط متناسب با کاربری جدید توسط متقاضی.
- ضوابط طرحهای کالبدی، منطقه ای و ناحیه ای مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران.
- مطالبه مصوبه ستاد فرماندهی نیروهای مسلح در رسیدگی به درخواست نیروهای مسلح.
- ضوابط حفظ محیط زیست و تداوم تولید و سرمایه گذاری با توجه به روح کلی قانون مبنی بر حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها.
- استانداردها، اصول و ضوابط فنی مربوط مطابق مجوزهای صادره از سوی دستگاه ذی ربط.

ماده ۸(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- صدور هرگونه مجوز یا پروانه ساخت و تأمین و واگذاری خدمات و تأسیسات زیربنایی مانند آب، برق، گاز و تلفن از سوی دستگاههای ذی ربط در اراضی زراعی و باغها موضوع ماده (۱) این قانون توسط وزارتخانه های جهاد کشاورزی، مسکن و شهرسازی، استانداریها، شهرداریها و سایر مراجع ذی ربط صرفاً پس از تأیید

کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون مبنی بر ضرورت تغییر کاربری مجاز خواهد بود. متخلف از این ماده برابر مقررات ماده (۳) این قانون مجازات خواهد شد.

ماده ۹(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- به منظور حمای از تداوم کاربری اراضی زراعی و باغها واقع در داخل محدوده قانونی شهرها و شرکتها که در طرحهای جامع و تفصیلی دارای کاربری کشاورزی می باشند، دولت و شهرداریها موظفند تسهیلات و خدمات شهری را مطابق تعرفه فضای سبز شهرداریها در اختیار مالکان آنها قرار دهند.

ماده ۱۰(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- هرگونه تغییر کاربری در قالب ایجاد بنا، برداشتن یا افزایش شن و ماسه سایر اقداماتی که بنا به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی تغییر کاربری محسوب می گردد، چنانچه به طور غیرمجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون صورت پذیرد، جرم بوده ماموران جهاد کشاورزی محل مکلفند نسبت به توقف عملیات اقدام و مراتب را به اداره متبوع جهت انعکاس به مراجع قضایی اعلام نمایند.

تبصره ۱- چنانچه مرتکب پس از اعلام جهاد کشاورزی به اقدامات خود ادامه دهد نیروی انتظامی موظف است بنا به درخواست جهاد کشاورزی از ادامه عملیات مرتکب جلوگیری نماید.

تبصره ۲- ماموران جهاد کشاورزی موظفند با حضور نماینده دادسرا و در نقاطی که دادسرا نباشد با حضور نماینده دادگاه محل ضمن تنظیم صورت مجلس راساً نسبت به قلع و قمع بنا و مستحدثات اقدام و وضعیت زمین را به حالت اولیه اعاده نمایند.

ماده ۱۱(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که در اجرای قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها مصوب ۱۳۷۴ مجوز تغییر کاربری اراضی زراعی و باغها را دریافت نموده اند موظفند حداکثر ظرف مدت نه ماه پس از لازم الجرا شدن این قانون نسبت به اجرای طرح موضوع مجوز مربوطه اقدام نمایند. در صورت عدم اقدام در مهلت تعیین شده موضوع مشمول مقررات این قانون خواهد شد.

ماده ۱۲(الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵)- ایجاد هرگونه مستحدثات پس از حریم قانونی موضوع ماده (۱۷) قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن مصوب ۱۳۷۹ در مورد اراضی زراعی و باغی فقط با رعایت تبصره (۱) ماده (۱) این قانون مجاز می باشد.

ماده ۱۳(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- وزارت کشاورزی مسئول اجرای این قانون و آیین نامه های اجرایی آن می باشد.

ماده ۱۴(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- وزرات جهاد کشاورزی موظف است آیین نامه های اجرایی این قانون را با همکاری وزراتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور و سازمان حفاظت محیط زیست ظرف مدت سه ماه تهیه و برای تصویب به هیات وزیران ارائه نماید.

ماده ۱۵(اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵)- کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون از جمله ماده (۷۷) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ لغو می گردد.

۳- قوانین مربوط به نحوه اعطای تسهیلات اشتغال زایی:

در زمینه چگونگی تشخیص افراد ذی صلاح جهت دریافت وام اشتغال زایی و موجود در چگونگی اعطای وام بانکی از جمله موارد مهم محدودکننده به شمار می رود در واقع وجود سیستم بانکی یکی از مباحث اساسی در این خصوص

می باشد که به همین منظور در تاریخ ۹۶/۶/۲۱ به منظور حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از صندوق توسعه ملی آیین نامه اجرایی به شرح ذیل تهیه و تصویب گردید.

کارگروه ملی: کارگروه ملی تخصصی مدیریت و راهبری توسعه اشتغال پایدار بر اساس ابلاغیه شماره ۹۲۶۴۵ مورخ ۱۳۹۵.۷.۲۹ ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی و اصلاحیه آن.

دستگاه بخشی: وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت معدن و تجارت، سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، سازمان امور عشایر ایران و معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور.

موسسه عامل: بانک های کشاورزی، پست بانک، توسعه تعاون، صندوق کارآفرینی امید و صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی.

کار گروه: کار گروه اشتغال استان با مسئولیت استاندار و با حضور مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی (دبیر)، رئیس سازمان برنامه و بودجه استان، مدیرکل امور روستایی و شوراهای استانداری، مدیرکل صنعت، معدن و تجارت استان، مدیرکل جهاد کشاورزی استان، مدیرکل امور اقتصادی و دارایی استان، مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان و مدیرکل دفتر امور زنان و خانواده استانداری.

کمیته فنی: کمیته فنی استان ذیل کار گروه و براساس تفویض کار گروه متشکل از نمایندگان اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان، اداره کل یا سازمان دستگاه بخشی، اداره کل امور روستایی و شوراهای استانداری، نماینده سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان و کارگزار (نماینده نهاد توسعه ای)، کمیته فنی برای تسهیل در فرایند بررسی طرح ها، می تواند موسسه عامل و سایر دستگاه های مرتبط را دعوت کند.

برنامه اجرایی ملی توسعه اشتغال: برنامه اشتغال فراگیر موضوع مصوبه شماره ۳۷۵۹۷ مورخ ۹۶/۳/۳۱ ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی.

برنامه اجرایی استانی توسعه اشتغال: برنامه اشتغال مصوب کار گروه استان در چارچوب برنامه اشتغال فراگیر و مبتنی بر مطالعات پویای کسب و کار و اشتغال استان.

مناطق هدف اجرای طرح: الف- مناطق روستایی و عشایری با اولویت مناطق روستایی مرزی و عشایری مرزی و ب- نواحی صنعتی روستایی و شهرهای زیر ده هزار نفر جمعیت.

کارگزار و یا نهاد توسعه ای: شخصیت حقیقی و یا حقوقی که دارای تخصص، تجربه و امکانات کافی برای انجام هماهنگی های لازم در حوزه های مداخلات توسعه ای در مناطق هدف اجرای طرح می باشد ازجمله دوره های آموزشی، انتقال دانش فنی، مشاوره، بازاریابی و نظایر آن که منجر به تقویت و توسعه کسب و کار خواهد شد.

تسهیل گر: افرادی که اجرای برنامه ها و اقدامات پیش بینی شده توسط کار گروه ملی، کار گروه و نهادهای توسعه را در جوامع هدف بر عهده دارند.

شرکت پیشرو: شرکت های تولیدی یا خدماتی خریدار محصولات که واحدهای خرد و کوچک روستایی به عنوان تامین کننده آنها فعالیت می کنند. این شرکت ها در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات می توانند دارای پلتفرم بوده و یا از بستر ارتباطات و فناوری اطلاعات برای افزایش مزیت کسب و کارهای کوچک روستایی استفاده نمایند.

متقاضی: منظور کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی (بخش های خصوصی و تعاونی) - به استثنای شرکت های دولتی و نهادهای عمومی- هستند که تقاضای دریافت تسهیلات را در چارچوب آیین نامه دارند. شرکت های خصوصی و تعاونی در اولویت اخذ وام قرار دارند.

مناطق مرزی: عبارت از روستاهای مرزی و شهرهای مرزی زیر ده هزار نفر جمعیت مندرج در دستورالعمل تعیین شهرها و روستاهای مرزی (بخشنامه شماره ۱/۴/۴۲/۱۴۴۴۵۳۸ مورخ ۱۳۹۱.۱۱.۱۷ وزارت کشور و اصلاحیه آن)

مناطق عشایری: مناطق تعریف شده طبق ماده ۱ آیین نامه اجرایی ساماندهی عشایر موضوع مصوبه شماره ۱۸۶۸۸/ت/۳۲۴۶۷ هـ مورخ ۱۳۸۴.۳.۲۹ هیات وزیران.

بخش اول: سهم تسهیلات مناطق (استان و شهرستان)

تبصره ۱: کار گروه مکلف است در اولین جلسه نسبت به توزیع شهرستانی منابع استان مطابق جدول فوق و بر اساس دو شاخص جمعیت روستایی، عشایری، مناطق مرزی و محروم و سهم بیکاران هر شهرستان (نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵) اقدام نماید.

تبصره ۲: محل استقرار فیزیکی و اجرای طرح های مشمول دریافت تسهیلات موضوع قانون، باید در مناطق هدف تعیین شده این دستورالعمل باشد.

بخش دوم: برنامه ها و مداخلات نهادی

ماده ۳- دستگاه های بخشی موظفند حداکثر ظرف مدت ۲ هفته پس ابلاغ این دستورالعمل، منطبق با رسته فعالیت های اقتصادی اولویت دار آن بخش در برنامه اشتغال فراگیر به شرح پیوست شماره (۲)، نسبت به تهیه برنامه اجرایی یاد شده اقدام و پس از تصویب در کار گروه ملی، به واحدهای استانی تابعه خود جهت اجرا ابلاغ نمایند. این برنامه مشتمل بر برش استانی، پیش بینی بازار مناسب محصولات، نیازسنجی برای آموزش، ترتیبات نهادی برای ایجاد و توسعه کسب وکار و نظارت عملیاتی می باشد.

ماده ۴- به منظور پیاده سازی برنامه های توسعه کسب و کار و اشتغال، وزارت و معاونت به صورت مشترک، نهاد و یا نهادهای توسعه ای صاحب صلاحیت را انتخاب می کنند.

ماده ۵- نهاد و یا نهادهای توسعه ای در چارچوب اعلامی از سوی وزارت و معاونت، اقدام به اجرای برنامه های ذیل می نمایند:

- تهیه اطلس ملی توسعه اشتغال روستایی و عشایری با استفاده از داده ها و برنامه های دستگاه های بخشی، برنامه اجرایی استانی توسعه اشتغال و مطالعات میدانی.
- انتخاب و آموزش تسهیل گران توسعه اشتغال روستایی و عشایری.
- مطالعه و تحلیل کسب و کار و اشتغال روستاهای هدف.
- انتخاب رسته و حوزه مداخله.
- پیاده سازی برنامه توسعه کسب و کار و اشتغال در حوزه زیرساختی (با حمایت معاونت و نهادهای عمومی غیردولتی) و شکل دهی و تجاری سازی کسب و کارها (با حمایت دستگاه های بخشی و نهادهای عمومی غیردولتی).
- آموزش مهارتی و کارآفرینی بومی و محلی برای مناطق هدف با مسئولیت سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور.

- ارائه خدمات مشاوره ای به متقاضیان و یا سرمایه گذاری و ایجاد کلینیک های آموزشی لازم با استفاده از ظرفیت مراکز و نهادهای خصوصی و تعاونی.
- انتقال دانش فنی لازم به کسب و کارهای روستایی هدف متناسب با بافت روستاهای کشور با مدیریت نهاد توسعه ای.
- کمک به اتصال واحدهای کسب و کار خرد و کوچک روستایی به عنوان تامین کننده شرکت های پیشرو و حمایت از این شرکت ها در اتصال به واحدهای روستایی.
- ارائه آموزش های لازم به سرمایه گذاران، واحدهای اقتصادی در مناطق هدف به منظور تقویت و توسعه بازاریابی محصولات کسب و کارهای قابل پیش بینی و اتصال به بازار و تکمیل زنجیره ارزش کسب و کار با رویکرد استفاده از ظرفیت های بنگاه های خصوصی از جمله شرکت های پیشرو و تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی.
- هدایت متقاضیان و یا سرمایه گذاران به دستگاه بخشی با مدیریت نهاد توسعه ای جهت بهره مندی از اجرای ماده ۸ این دستورالعمل.

تبصره: سازمان فنی و حرفه ای کشور با استفاده از ظرفیت واحدهای استانی خود موظف به تشکیل کمیته آموزش اشتغال روستایی برای انجام اقدامات و سازوکارهای آموزشی این ماده می باشد.

بخش سوم: فرآیند اعطای تسهیلات

الف- دستگاه بخشی و کارگروه

ماده ۶- فرآیند پذیرش، بررسی و تصویب طرح های سرمایه گذاری و کسب و کارهای اشتغال زایی بخش غیردولتی در مناطق هدف اجرای طرح در استان (دستگاه بخشی و کار گروه) به شرح ذیل می باشد:

- فراخوان و اطلاع رسانی عمومی اولویت های سرمایه گذاری و کسب و کارهای در مناطق هدف آیین نامه از سوی دستگاه بخشی استان مبتنی بر برنامه های مصوب.
- درخواست دریافت تسهیلات توسط متقاضی بر اساس تکمیل فرم اطلاعات متقاضی حقیقی و یا حقوقی (پیوست شماره ۳).

تبصره: متقاضی اجرای طرح های سرمایه گذاری می تواند از ظرفیت های نهادهای خدمات مشاوره ای برای راهنمایی در فرآیند تسهیلات (مشاوره اولیه، تهیه طرح توجیهی، بازاریابی و نظایر آن) بهره مند شوند. پرداخت حق الزحمه استفاده از این خدمات از محل منابع عمومی ممنوع می باشد.

- ارایه خلاصه طرح پیشنهادی از سوی متقاضی به دستگاه بخشی مطابق با فرم پیوست شماره ۴.
- بررسی اولیه درخواست تسهیلات و خلاصه طرح پیشنهادی متقاضی به انضمام مدارک و مستندات آن توسط دستگاه بخشی و اعلام تأیید و یا رد آن از نظر اهلیت مجری و تناسب طرح با برنامه اجرایی استانی توسعه اشتغال ظرف مدت یک هفته و ارایه طرح های تایید شده به دبیرخانه کار گروه.

تبصره ۱: کار گروه می تواند اختیارات خود را به کمیته فنی قابل تشکیل در شهرستان ها تفویض نماید.

تبصره ۲: در صورت عدم تایید طرح دستگاه بخشی مکلف است موضوع را با ذکر دلایل به متقاضی اعلام نماید.

- ثبت طرح تایید شده در سامانه توسط دستگاه بخشی ظرف مدت یک روز و ارایه کد رهگیری به متقاضی برای پیگیری های بعدی.
- بررسی طرح های ارایه شده از سوی دستگاه بخشی در چارچوب برنامه های بخشی ابلاغ (مصوب)، بررسی عدالت در توزیع مکانی طرح ها در استان، انطباق و کنترل همسویی طرح با مصوبات ملی و احراز روستایی، عشایری و مناطق محروم بودن اجرای طرح و...توسط کمیته فنی ظرف یک هفته.
- اعلام نتایج بررسی طرح توسط کمیته فنی به کار گروه بر اساس صورت جلسه مشترک.
- معرفی و ارایه خلاصه طرح تائید شده به موسسه عامل توسط کارگروه و برگشت طرح های رد شده به دستگاه مربوط به صورت مستدل ظرف مدت سه روز

ب- موسسه عامل

ماده ۷ - موسسه عامل مکلف است ظرف مدت یک ماه از معرفی طرح و تکمیل مدارک نسبت به بررسی توجیه اقتصادی، فنی و مالی طرح و اعلام پذیرش یا رد (به صورت مکتوب) به متقاضی و کار گروه تخصصی اقدام نماید.

تبصره: متقاضی مکلف است حداکثر ظرف یک ماه پس از معرفی به موسسه عامل، با مراجعه به موسسه عامل و تکمیل مدارک مطابق چک لیست پیوست شماره ۵ اقدام نماید. در غیر این صورت موسسه عامل مکلف است درخواست متقاضی را به کار گروه عودت نماید.

ماده ۸ - در صورت پذیرش طرح، موسسه عامل مکلف است پس از تکمیل وثایق و تضامین مورد نیاز، نسبت به انعقاد قرارداد با متقاضی حداکثر ظرف مدت پانزده روز و پرداخت تسهیلات به متقاضی با رعایت شرایط مندرج در قرارداد (از جمله تأمین سهم الشرکه از سوی متقاضی و هزینه کرد آن) اقدام نماید.

تبصره: متقاضی مکلف است حداکثر ظرف مدت دو ماه پس از پذیرش طرح توسط موسسه عامل، نسبت به ارایه وثایق مورد نیاز به موسسه عامل اقدام نماید. در صورت عدم اقدام در این خصوص در مهلت تعیین شده طرح به کار گروه عودت می گردد.

ماده ۹- نرخ سود تسهیلات موضوع این دستورالعمل به شرح زیر است:

- با نرخ ۱۰ درصدی برای سرمایه در گردش واحدهای تولیدی مستقر در نواحی صنعتی روستایی و شهرهای با جمعیت زیر ده هزار نفر قابل اعطا می باشد.
- برای سایر طرح ها، تسهیلات موصوف با نرخ ۴ درصد به مناطق روستایی مرزی و عشایری مرزی و ۶ درصد به روستاهای غیر مرزی و عشایری غیر مرزی به متقاضی پرداخت می شود.

ماده ۱۰- وثایق (قابل ترهین براساس قوانین ثبت اسناد) و تضامین قابل اخذ از متقاضی شامل موارد ذیل می باشد:

- سند منازل مسکونی روستایی.
- سند زمین کشاورزی.
- سند واحدهای دامپروری و تجاری در روستاها و نواحی صنعتی.
- سفته.
- ضمانت نامه های بانک ها، صندوق ها و یا بیمه ها.

- اسناد مالکیت محل اجرای طرح.
- اسناد ماشین آلات طرح.
- سایر وثایق قابل ارائه به موسسه عامل (در صورتی که وثایق فوق، پوشش وثایق طرح را ندهد).

تبصره: ضمانت ها و وثایق این ماده می تواند به صورت ترکیبی و بر اساس انتخاب متقاضی و تا سقف مورد نیاز برای تضمین اصلی و سود تسهیلات اعمال شود.

ماده ۱۱- موسسه عامل نسبت به تعیین دوره استفاده از تسهیلات مربوطه (مشارکت مدنی) حداکثر دوسال، دوره تنفسی حداکثر تا یک سال، دوره فروش اقساطی حداکثر شش سال و مجموع دوره تأمین مالی تسهیلات سرمایه در گردش برای حداکثر ۱۸ ماه، حسب طرح متقاضی اقدام می نماید.

ماده ۱۲- سایر وظایف موسسه عامل:

- موسسه عامل مکلف است معادل سهم دریافتی از صندوق توسعه ملی، نسبت به تامین آورده معادل آن از محل منابع داخلی خود برای اعطای تسهیلات اقدام نماید.
- موسسه عامل موظف است ظرف مدت یک هفته پس از واریز وجوه سپرده گذاری موضوع بند (الف) ماده آیین نامه نسبت به ابلاغ سهم تخصیص یافته به شعب استانی خود اقدام نماید.

آیین نامه نسبت به ابلاغ تخصیص یافته به شعب استانی خود اقدام نماید.

- موسسه عامل نمی تواند از منابع موضوع این دستورالعمل جهت تسویه بدهی قبلی متقاضی استفاده نماید.
- موسسه عامل مجاز است نسبت به اخذ وجه التزام تا نرخ موثر ۲۰ درصد بابت عدم وصول اقساط از متقاضی اقدام نماید.
- حساب تسهیلات متقاضیان واجد شرایط به نسبت مساوی از محل منابع صندوق و منابع داخلی به صورت مجزا و شفاف و ارایه گزارش های دوره ای در قالب تعریف شده در سامانه نظارت نگهداری می شود.
- موسسه عامل در صورت تأخیر در پرداخت تسهیلات، با تأیید سازمان، به ازای هر ماه تأخیر مشمول وجه التزام به نرخ دو درصد مبلغ تسهیلات آن مرحله می شود.
- بنا به تشخیص موسسه عامل و یا کار گروه در صورتی که متقاضی در حین و یا پس از هزینه کرد تسهیلات در محل اجرای طرح، به تعهدات خود در چارچوب اهداف قانون، آیین نامه و این دستورالعمل عمل ننماید، موسسه عامل موظف است با تایید کمیته های نظارت (استانی یا ملی) با متقاضی مطابق ضوابط و مقررات جاری بانک از جمله نرخ سود بانکی، دوره بازپرداخت تسهیلات و موارد نظایر آن، برخورد نماید.

چنانچه بنا به تشخیص کمیته های نظارت، تسهیلات اخذ شده براساس طرح توجیهی مصوب کار گروه در محل اجرای طرح هزینه نشده باشد موسسه عامل موظف است مجموع دیون متقاضی را به حال تبدیل نماید.

ماده ۱۳- سایر موارد:

- برای افزایش کارایی منابع تسهیلات استان ها، تسهیلات اعطایی به طرح های سرمایه گذاری مناطق هدف مطابق جدول زیر خواهد بود:

تبصره ۱: پرداخت تسهیلات به طرح های سرمایه گذاری بالای ۲۵ میلیارد ریال پس از بررسی کار گروه اشتغال استان (کمیته فنی) با تایید کار گروه ملی امکان پذیر می باشد.

تبصره ۲: در صورت تفویض مسئولیت کار گروه به کمیته فنی شهرستان، طرح های سرمایه گذاری با درخواست تسهیلات بیش از ۲.۵ میلیارد ریال پس از بررسی اولیه توسط کمیته فنی شهرستان جهت تصویب نهایی به کمیته فنی استان ارسال می شود.

- طرح های سرمایه گذاری که جنبه ملی و فراگیر داشته و اجرای آن در کلیه استان ها و برخی از استان ها عملیاتی خواهد شد در کار گروه ملی بررسی شده و منابع تسهیلاتی آن می تواند از محل منابع متمرکز تامین گردد. موسسه عامل آن نیز به تشخیص کار گروه ملی خواهد بود.
- متقاضی موضوع این دستورالعمل که از تسهیلات کار گروه تسهیل و رفع موانع تولید و یا از محل تبصره (۱۸) قانون بودجه سنواتی (اشتغال فراگیر) و یا سایر تسهیلات عادی بانک ها بهره مند شده است، نمی تواند از محل این تسهیلات برای همان طرح استفاده نمایند (و بالعکس).

تبصره: اگر متقاضی دریافت تسهیلات، قبلا تسهیلاتی از سایر منابع دریافت نموده باشد و بنا به تشخیص کارگروه و یا موسسه عامل به تعهدات خود نموده باشد امکان تسهیلات از محل این قانون را خواهد داشت.

- متقاضی صرفاً برای یک طرح امکان استفاده از تسهیلات این قانون را دارد.
- استفاده از تسهیلات موضوع آیین نامه اجرایی «قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی» برای کلیه کارمندان دستگاه های اجرایی مشمول ماده (۷) قانون مدیریت خدمات کشوری، کارمندان بانک ها و موسسات عامل مشمول این آیین نامه ممنوع می باشد.

بخش چهارم: نظارت

ماده ۱۴- ستگاه بخشی (ملی و استانی)، دبیرخانه کارگروه ملی، کارگروه، کمیته فنی و موسسه عامل موظفند در چارچوبی که توسط سازمان در قالب سامانه نظارت تعیین می شود، نسبت به ثبت و ارائه اطلاعات به صورت برخط اقدام نمایند.

ماده ۱۵- به منظور حسن اجرای آیین نامه و ارزیابی میزان پیشرفت کار، کارگروه و دستگاه بخشی موظفند در چارچوب ضوابط نظارتی که وزارت تعیین خواهد کرد نسبت به ارائه گزارش نظارتی اجرای قانون به صورت موردی و مقطعی در فواصل سه ماهه جهت ارائه به سازمان، شورای عالی اشتغال و هیأت وزیران اقدام نمایند.

ماده ۱۶- وزارت با همکاری دستگاه های بخشی و سازمان و استانداری با به کارگیری نظام نظارتی مناسب، نسبت به اعطای تسهیلات در چارچوب مواد ۶ و ۷ این دستورالعمل در قالب گزارش ها، بررسی های میدانی و ...اقدام می نماید. (مطابق با پیوست شماره ۸)

ماده ۱۷- وزارت با همکاری معاونت از طریق به کارگیری نظام نظارتی مناسب، نسبت به پایش و ارزیابی اجرای برنامه های ماده ۵ این دستورالعمل در قالب گزارش ها، بررسی های میدانی و ... اقدام می نماید.

ماده ۱۸- کمیته فنی موظف است نسبت به ارائه گزارش فعالیت های انجام شده در حوزه بررسی طرح، تخصص منابع و فرآیندها و نظارت بر طرح به مدت ماهانه به کارگروه استان اقدام نماید.

ماده ۱۹- موسسه عامل مکلف است نسبت به ارائه آمار تسهیلات اعطایی به شرح جدول ذیل، در مقاطع سه ماهه به بانک مرکزی و کارگروه ملی، اقدام نماید.

این دستورالعمل در ۱۹ ماده و ۱۲ تبصره تنظیم شده و از تاریخ ابلاغ لازم الاجرا می باشد.

مدارک مورد نیاز برای دریافت تسهیلات

در پیوست شماره ۵ این دستورالعمل مدارک مورد نیاز برای دریافت تسهیلات به شرح زیر اعلام شده است:

چک لیست مدارک مورد نیاز جهت دریافت تسهیلات (قابل استفاده موسسه عامل)

۱- مدارک هویتی

اشخاص حقیقی

- مدارک هویتی متقاضی (از جمله کپی شناسنامه کارت ملی متقاضی و ضامنین، کپی کارت پایان خدمت متقاضی و ضامنین)
- مدارک احراز محل سکونت متقاضی و ضامنین و مدارک شغلی ضامنین

اشخاص حقوقی

- مدارک هویتی مدیران و صاحبان امضاء
- اساسنامه شرکت
- آگهی ثبت شرکت، آخرین تغییرات و روزنامه رسمی
- آخرین ترازنامه، تراز آزمایشی و صورت های مالی حسابرسی شده

۲- مدارک مورد عمل

- معرفی نامه از سوی کمیته فنی استان
- برگ درخواست متقاضی که در آن میزان و مورد مصرف تسهیلات درخواستی، میزان اشتغال، آورده متقاضی، مدت و نحوه بازپرداخت، وثایق و تضامین پیشنهادی قید شده باشد.
- وضعیت گردش حساب و استعلام وضعیت بدهی اشخاص حقیقی و حقوقی
- سند مالکیت و تصویر کامل آن (ملکی، سرقفلی، قولنامه ای، اجاره نامه رسمی) یا اسناد نسق های زراعی (در صورت نیاز)

۳- مدارک مربوط به وثائق و ضمانت (در صورت نیاز با توجه به مبلغ تسهیلات)

- اصل و تصویر سند مالکیت ملک شامل زمین و ساختمان روستایی، شهری، محل اجرای طرح
- ضمانت نامه های بانک ها و صندوق ها و سفته
- اسناد ماشین آلات
- پایان کار مستغلات شهری
- استعلام از مراجع مربوطه
- اظهار نامه مالیاتی و گواهی تبصره یک ماده ۱۸۶ قانون مالیات های مستقیم

۴- مجوزهای فعالیت

- پروانه بهره برداری یا پروانه شناسایی واحدهای دایر
- پروانه تاسیس در مورد واحدهای تولیدی و خدماتی
- هرگونه مجوز مربوط به فعالیت
- مجوزهای لازم برق، آب، گاز و محیط زیست (حسب مورد)

۵- طرح توجیهی - ارائه طرح توجیهی، فنی، مالی و اقتصادی

۲-۹- قابلیت ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی- انسانی زیر ساختی و فضایی، منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و عرضه در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات روستاهای هدف دهستان و یا بخش

به منظور تحلیل قابلیت و تنگناهای روستا در ابعاد مختلف طبیعی، اجتماعی- انسانی، زیرساختی و... در بخش های مختلف تولیدی (صنعت، کشاورزی و خدمات) و همچنین تشخیص وضعیت کنونی آن و دستیابی به اهداف و راهبردهای توسعه، از روش (swot) استفاده شده است. در این روش نقاط قوت، ضعف، فرصتها و محدودیت های شهر در ابعاد مختلف با تعاریف زیر شناسایی شده است.

- نقاط قوت: آن گروه از منابع و ویژگی های کالبدی، فضایی، محیطی، طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و مدیریتی که امکان بهتری به روستا برای استفاده از فرصتهای بیرونی و رویارویی با محدودیتهای بیرونی را بدهد، نقطه قوت ارزیابی می شود.

- نقاط ضعف: آن گروه از منابع و ویژگی ها که موقعیت رقابت روستا را در مقایسه با سایر نقاط سکونتگاهیی به خطر اندازد یا مانع استفاده از فرصتهای بیرونی آن شود، نقطه ضعف به شمار می رود.

- فرصت ها: آن گروه از منابع یا شرایط بیرونی که امکان گسترش تقاضای بالقوه روستا را فراهم آورد و روستا نیز از نظر رقابتی در آن زمینه ها امتیازی داشته باشد فرصت تلقی می شود.

- محدودیت ها: آن گروه از نابسامانی ها و ناسازگاری که موقعیت رقابتی روستا را در منطقه به خطر اندازد محدودیت تلقی می شود.

تحلیل متقابل این شاخص ها در چارچوب ماتریس سوات ما را به تدوین هدف های کلان و موضوعی و تشخیص مقدماتی راهبردهای توسعه و تعیین اولویت اقدامات را هنمایی می کند. به همین منظور جهت بررسی توانها و تنگناها روستا در ابعاد مختلف طبیعیع، اجتماعی، زیرساخت و... در بخش های مختلف اقتصادی (کشاورزی، صنعت، خدمات) به شرح جداول زیر ارائه می شود.

جدول شماره (۵۲): بررسی توانها و تنگناهای طبیعی در بخش کشاورزی

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگی های طبیعی- جغرافیایی و زیست محیطی	- وجود اراضی زراعی و باغی در پیرامون برخی از روستاها - عبور جریان آب سطحی در منطقه - وجود سنگهای آذرین و رسوبی و امکان ایجاد اندیسهای معدنی در حواشی روستاها - وجود منابع آب زیرزمینی مناسب - وجود مراتع قابل توجه در سطح منطقه - گستردگی اراضی با خاک مساعد کشاورزی - پوشش گیاهی مناسب در پیرامون روستاها - برخورداری از ویژگی های زیست محیطی مثبت و مفید	- دیم زار بودن غالب اراضی زراعی - وجود توپوگرافی در پیرامون برخی از روستاها و مشکلات ناشی از خطوط توپوگرافی جهت کشت و زرع - عدم تطبیق نزولات جوی با فصول مورد نیاز جهت کشت و زرع - سرعت بالای باد در فصول بهار و پاییز - بهره گیری بی رویه از سفره های آب زیرزمینی و خطرات ناشی از آن	- بهره گیری از امکانات و ظرفیت های موجود در جهت توسعه زراعت و باغداری و دامداری و زنبورداری - آب و هوای مناسب منطقه به ویژه در فصول گرم سال - امکان بهره برداری گردشگری و تفریحی به دلیل قابلیت مناسب زیر محیطی روستاها	- خطرات و تهدیدهای ناشی از مخاطرات طبیعی شامل زلزله و سیلاب - خطرات ناشی از ریزش سنگ و دامنه - عدم توجه به توان ظرفیت اراضی، محیط و منابع در گزینش نوع و مکانیابی کاربری های مختلف - هدایت آبهای آلوده و فاضلاب روستاها به سمت رودخانه و منابع آبی - فرسایش خاک و تخریب مراتع
وبژگیهای اجتماعی- انسانی	- مهاجرت معکوس به برخی از روستاها - وجود رشد جمعیت در تعدادی از مناطق روستایی - یکپارچه سازی اجتماعی و فرهنگی جمعیت روستاها - عدم وجود اختلاف و درگیریهای گروهی، طایفه ای در منطقه - افزایش جمعیت روستاها در فصول گرم سال به طبع بازگشت جمعیت مهاجرت کننده به مرکز کشور	- حرکت جمعیت برخی از مناطق روستایی به سمت سالخوردگی و پیری - عدم تنوع اقتصاد روستاها جهت جذب نیروی کار در بخشهای مختلف اقتصادی - وجود نرخ رشد پایین و منفی در دهه های گذشته و حال حاضر	- امکان برنامه ریزی جهت جلوگیری از حرکت جمعیت روستاها به سمت سالخوردگی و پیری - رشد مناسب نرخ باسوادی در روستاها - امکان بهره گیری از نیروی فعال و کاری و جوان موجود روستاها جهت رونق اقتصادی - امکاغن بهره گیری از کارآفرینان، کشاورزان و دامداری نمونه	- تداوم روند حرکت جمعیت به سالخوردگی و از دست دادن جمعیت جوان روستاها - وجود جاذبه قوی اقتصادی در مرکز کشور و تهدید روستاها به از دست دادن جمعیت خود

ادامه جدول شماره (۵۲): بررسی توانها و تنگناهای طبیعی در بخش کشاورزی

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگیهای تأسیسات و تجهیزات و زیرساختی	- وجود ادوات کشاورزی مدرن شامل تریلی، تراکتور، علف چین و... - برداشت محصول به صورت مدرن و جدید - وجود جاده ارتباطی شامل آزادراه، جاده و خط آهن در منطقه جهت حمل و نقل آسان و سریع تولیدات زراعی و دامی روستاها	- توسعه اندک در خصوص تغییر شیوه های کشت و زرع و آبیاری - عدم وجود امکانات لازم جهت ایجاد و توسعه فعالیتهای دامداری به شیوه مدرن	- امکان ایجاد زیرساختهای لازم جهت تغییر در شیوه های بهره برداری فعالیتهای زراعی و دامداری از قبیل توسعه آبیاری بارانی - ساخت و ایجاد محل نگهداری دام به صورت مدرن - ساخت و ایجاد امکانات جهت بهره برداری از تولیدات دامی شامل شیر دوشی، پشم چینی و...	- شیوه نادرست و بهره برداری بی رویه از منابع آبی به صورت سنتی و نبود تأسیسات و امکانات جهت اصلاح آنها

جدول شماره (۵۳): بررسی توانها و تنگناهای طبیعی در بخش صنعت

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگی های طبیعی- جغرافیایی و زیست محیطی	- وجود اراضی صاف و هموار در پیرامون برخی از مناطق روستایی جهت استقرار صنایع کارخانه ای از جمله روستای خیرآباد و گوزلدره سفلی - دستیابی به منابع آبی مورد نیاز جهت ایجاد صنایع - وجود خاک های زراعی درجه ۳ و امکان ایجاد صنایع در آنها	- عدم امکان ایجاد صنایع در برخی از مناطق روستایی به سبب وجود توپوگرافی با شیب تند و وجود اراضی باارزش زیاد	- امکان ایجاد صنایع تبدیلی غذایی و لبنی به سبب وجود منابع اولیه و تولیدات دامی و زراعی و باغی در قالب صنایع گروه الف سازمان و حفاظت محیط زیست	- ایجاد صنایع سنگین سبب تخریب آثار زیست محیطی از جمله صدمه به منابع خاک، آب و اراضی زراعی روستا خواهد شد. - وجود کارخانه تولید اسید در روستای خیرآباد سبب آلودگی زیست محیطی روستا گردیده است.

ویژگیهای انسانی- اجتماعی	- افزایش جمعیت مناطق روستایی در برخی از دوره های آماری - وجود افراد تحصیل کرده - بازگشت بخشی از جمعیت مهاجرت کننده و بهره گیری از توانمندی های آنها با توجه به تخصص کسب شده در شهرهای مقصد مهاجرت	- حرکت ساختار سنی جمعیت روستاها به سوی سالخوردگی و پیری - عدم آشنایی لازم جمعیت روستاها با صنایع کارخانه ای	- بهره گیری از افراد مهاجرت کننده روستاها جهت سرمایه گذاری در ایجاد صنایع مرتبط با تولیدات روستاها با توجه به توانمندیهای مالی آنها - امکان وجود کارآفرینان موثر در ایجاد صنایع - امکان استفاده از جوانان بیکار روستاها - امکان ایجاد صنایع دستی جهت جذب نیروی کار گروه جنسی زنان	- عدم وجود انگیزه لازم برای افراد با توانمندی مالی خارج از روستاها جهت ایجاد صنایع در روستاها
ویژگیهای تأسیسات و تجهیزات و زیرساختی	- وجود امکانات اولیه جهت ایجاد صنایع شامل گازرسانی، آب لوله کشی، برق سراسری و جاده	- وجود اراضی زراعی پیرامونی روستاها و مشکلات تغییر کاربری آنها جهت ایجاد صنایع	- امکان تعویض و اجرای مناسب جاده بین روستایی جهت تسهیل حمل و نقل تولیدات روستایی - امکان انشعاب گاز، تلفن، آب، برق برای ایجاد صنایع در سطح روستاها	- تهدید زیرساختهای موجود روستاها توسط عوامل طبیعی مخرب مانند سیل، زلزله و طوفان - تأسیسات و تجهیزات ضعیف موجود از جمله پایین بودن فشار آب، گاز و عدم پوشش مناسب تلفن همراه

جدول شماره (۵۴): بررسی توانها و تنگناهای طبیعی در بخش خدمات

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
ویژگی های طبیعی- جغرافیایی و زیست محیطی	- وجود پهنه های گردشگری با ویژگیهای طبیعی مناسب جهت توسعه خدمات گردشگری از جمله وجود آب و هوای خوش، چشم اندازهای زیبا که امکان توسعه فعالیتهای خدماتی را میسر می سازد.	- عدم توجه به پتانسیل های طبیعی گردشگری در سطوح مختلف - ضعف در اطلاع رسانی در زمینه امکانات و توانایی های طبیعی روستا جهت توسعه خدمات گردشگری - فقدان نیروی انسانی متخصص در بخش خدمات - عدم جمع آوری و دفع مناسب زباله های روستاها و مشکلات زیست محیطی ناشی	- امکان ایجاد و توسعه فعالیتهای خدماتی با توجه به پتانسیل طبیعی و گردشگری موجود روستاها	- وجود مشکلات ناشی از روابط اداری و ناشی از آن جهت ایجاد فعالیتهای خدماتی

		از آن		
ویژگیهای انسانی- اجتماعی	- وجود نیروی کار فعال در بخش خدمات - وجود خدمات اداری نظیر دهیاری، آموزش و تجاری (خرده فروشی) در سطح روستاها	- عدم وجود خدمات اقامتی و پذیرایی مناسب در سطح روستاها - عدم وجود برخی از خدمات مورد نیاز روزمره در سطح روستاها از جمله قصابی، نانوایی و... - عدم وجود خدمات درمانی مناسب در سطح منطقه	- امکان ایجاد خدمات پذیرایی و تأمین مایحتاج روزمره روستاها به ویژه در فصول گرم سال به دلیل مراجعه جمعیت از مرکز کشور	- وجود مسافت زیاد بین روستاها با مرکز جهت تأمین مایحتاج روزانه
ویژگیهای تأسیسات و تجهیزات و زیرساختی	- وجود امکانات زیرساختی شامل آب لوله کشی، برق، گاز و تلفن در روستاها	- صعف زیرساختهای مهندسی و شهرسازی در ساخت و اجرای فضاهای خدماتی در روستاها - فرسودگی تأسیسات و تجهیزات موجود روستاها شامل لوله کشی آب، برق و خطوط تلفن	- امکان ایجاد و توسعه فضاهای خدماتی روستاها با توجه به طرح مصوب موجود در طرح هادی روستایی	- تهدید زیرساختهای موجود روستاها به دلیل عدم توجه به بازسازی کردن آنها

۲-۱۰- جمع بندی و نتیجه گیری از مباحث بررسی اسناد و طرح های فرادست و برنامه ها، منابع تولید، نظام فعالیتی، جایگاه فضایی و قابلیت ها و تنگناها در روستاهای هدف دهستان و یا بخش

مباحث کلی موجود در فصل دوم در ابعاد مختلف نتایج زیر را نشان می دهد:

۱- بررسی نتایج اسناد و طرح ها و برنامه ها:

اسناد و برنامه های بالادست در چند جنبه و طرح ها مورد بحث و بررسی قرار گرفتند که از جمله آنها می توان به طرح جامع ناحیه ابهر، طرح آمایش سرزمین و... اشاره نمود از تمامی طرح های فوق می توان نتایج زیر را به طور خلاصه بیان نمود.

- طرح ها به صورت کلی بوده و برنامه های جزیی جهت اشتغالزایی روستایی اشاره نداشته است.
- غالب طرح ها به مباحث کالبدی پرداخته و برنامه های اشتغال زایی را کمتر مورد هدف قرار داده اند.
- برنامه های مربوط به خدمات رسانی به مناطق روستایی گام بعدی غالب طرح های فوق بوده است.
- تنها در برنامه توسعه استان می توان برنامه هایی جهت توسعه استان در قالب طرح های صنفی، کشاورزی و طبیعی به صورت کلی بریا ایجاد و توسعه اشتغال زایی برنامه هایی را یافت.
- عمر طرح های موجود (طرح فرادست) غالباً قدیمی بوده و نیاز به بازنگری مجدد را دارند.

۲- نظام فعالیت:

در بررسی نظام فعالیت موجود روستا در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی نتایج زیر حاصل شده است.

- بررسی شاخص های مربوط به جمعیت نکات منفی و مثبت را به شرح ذیل نشان می دهد:

الف- جمعیت برخی از مناطق روستایی رو به سالخوردگی و پیری حرکت می کند. در عین حال تعدادی از روستاها ساختار جوان جمعیت خود را حفظ کرده است.

ب- ساختار جنسی در روستاهای هدف تا حدودی عدم تعادل را در زمینه فوق نشان می دهد

ج- نرخ اشتغال در مناطق روستاهای هدف شرایط مثبت را نشان می دهد.

د- روند مهاجرت معکوس به روستا در حال انجام می باشد.

- نظام اقتصادی روستا مبتنی بر فعالیتهای کشاورزی به شکل سنتی می باشد.

- بهره گیری از ظرفیتهای موجود اقتصادی، طبیعی و اجتماعی روستا به صورت کامل انجام نیافته است.

۳- جایگاه فضایی روستاهای هدف:

در بررسی ابعاد فضایی تأثیرگذار به روستا که سبب شکل یابی آن در سطح فضای جغرافیایی گردیده است به دو عامل مهم طبیعی و انسانی اشاره گردیده است که هر کدام از عوامل فوق با زیرمجموعه های مختلف خود سبب ایجاد روستا در فضای جغرافیایی شده است. عواملی مانند آب، توپوگرافی، اراضی زراعی، مخاطرات طبیعی و همچنین راههای ارتباطی، بافت اجتماعی و اقتصادی از جمله مهمترین عناصری هستند که سبب شکل یابی روستا در سطح فضای جغرافیایی منطقه شده اند.

۴- قابلیت ها و تنگناهای روستا:

قالبیت ها و تنگناهای مختلف موجود روستا در زمینه موضوع طرح (توسعه اقتصادی و اشتغال زایی) به شرح جدول swot ارائه می گردد.

جدول شماره (۵۵): قابلیت ها و تنگناهای توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستا

	درون سیستم SW		برون سیستم OT	
	نقاط قوت strengths	نقاط ضعف weaknesses	فرصتها opportunities	تهدیدها threats
توسعه اقتصادی و اشتغال زایی	- وجود امکانات طبیعی متنوع شامل خاک مناسب، اقلیم مساعد، منابع آبی سطحی و زیرزمینی، پوشش گیاهی مناسب - نزدیکی روستاهای هدف به جاده ارتباطی - مهاجرت معکوس به روستاها - وجود تولیدات دامی و زراعی جهت ایجاد صنایع مرتبط با آن بافت یکپارچه اجتماعی و فرهنگی روستاها - افزایش جمعیت روستاها طی سالهای اخیر	- وجود خشکسالی اخیر مخاطرات طبیعی شامل سیل، زلزله و طوفان - کمبود منابع آب و پایین رفتن سطح سفره های آب زیرزمینی - آبیاری مزارع روستاها به صورت سنتی - پایین بودن راندمان تولید - چرای دام به شیوه سنتی و از بین رفتن پوشش گیاهی روستاها - عدم وجود تخصص های لازم جمعیت بیکار روستاها - فرسودگی تأسیسات و	- امکان توسعه و ایجاد گردشگری روستایی در ابعاد گردشگری تاریخی، طبیعی - امکان بهره گیری از افراد مهاجرت کننده از روستاها جهت بکارگیری آنها در زمینه های کارآفرینی و ایجاد اشتغال - امکان ایجاد صنایع مرتبط با تولیدات موجود روستا در قالب صنایع بسته بندی، صنایع غذایی و لبنی - امکان ایجاد صنایع	- تهدید منابع آب روستا به دلیل برداشت های بی رویه و آبیاری سنتی اراضی - وجود و تهدید اقتصاد روستا - نبود برنامه مدون سرمایه گذاری جهت ایجاد اشتغال در سطح روستاها - هدایت آبهای آلوده و فاضلاب خانگی به منابع آبی روستاها

	- وجود تأسیسات و زیرساختهای اولیه شامل آب، برق، گاز، تلفن، جاده جهت ایجاد فعالیتهای صنعتی و اقتصادی سبک - ارتباطات فضایی مناسب روستا به مراکز بزرگتر شامل مرکز، بخش، شهرستان و استان	تجهیزات زیربنایی موجود روستاها - عدم وجود خدمات مورد نیاز روستاها شامل فروشگاههای خرده فروشی - قرارگیری برخی از روستاهای هدف در مناطق کوهستانی و صعب العبور مانند روستا خرمدرق	دستی و به کارگیری نیروی کار زنان	

بخش سوم

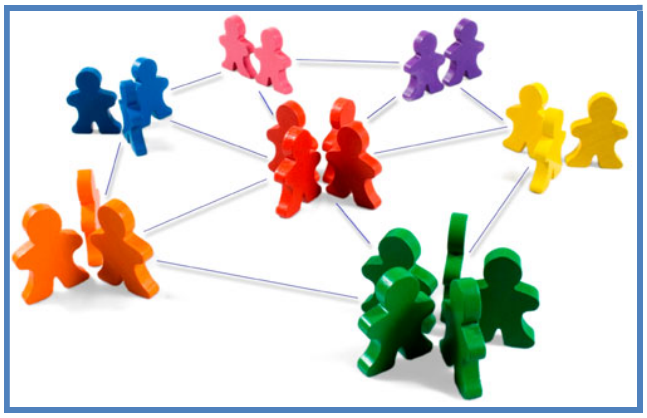
تدوین برنامهٔ توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی

۱. روستای گوزلدره سفلی

شناسایی و امکانسنجی ایجاد زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار در روستاهای هدف

منابع در اختیار بشر محدود می باشند و رقابت جهانی برای تصرف سهم بیشتر بازار از سوی شرکت ها شدت گرفته است، داشتن یک استراتژی رقابتی موثر برای یک شرکت بسیار ضروری است. تعدد بنگاه ها و شیوه های نوین تولید، استفاده از منابع را بیشتر و سریعتر کرده است. رقابت بین شرکت ها برای دستیابی به منابع بیشتر، بیش از پیش بالا گرفته است. از طرفی شرکت ها به دنبال راهی برای ایجاد مزیت رقابتی از طریق کاهش هزنیه های تولید و کسب سود (ارزش افزوده) بیشتر در فرآیند تولیدشان هستند.

تصویرشماره (۱۸): تصویر شماتیک زنجیره ارزش

یکی از مدل هایی که برای محاسبه میزان ارزش افزوده تولید سازمان های مختلف مورد استفاده قرار می گیرد مدل زنجیره ارزش پورتر است.

زنجیره ارزش مجموعه ای از عملیات هایی است که در یک صنعت به صورت زنجیرگونه انجام می پذیرد تا به خلق ارزش منجر شود. محصولات از حلقه های این زنجیره عبور می کنند و در هر حلقه، ارزشی به محصول نهایی افزوده می شود مدل زنجیره ارزش مایکل پورتر کمک می کند تا بتوانیم تحلیل دقیق تری از سازمانها و شرکت هایی که توان ایجاد ارزش و مزیت رقابتی دارند داشته باشیم.

می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است لذا اگر شرکتی بتواند در شناسایی و تحلیل فعالیت های ارزش زای تولیدی به درستی عمل کند و آن را مدیریت نماید در این صورت می تواند میزان تأثیر هر فعالیت در فازهای تولید را محاسبه و جهت حذف یا توسعه فعالیتی خاص با آگاهی کامل از وضعیت موجود و نتیجه آتی اقدام نمود. معمولاً زنجیره ارزش یک شرکت به زنجیره ارزش شرکت های دیگر متصل می شود و خود عضوی از زنجیره ای بزرگتر است. عده ای معتقد هستند استفاده از واژه شبکه به جای زنجیره بهتر است.

به طور کلی مدل زنجیره ارزش پورتر به عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل فعالیت های یک بنگاه یا سازمان به شمار می رود.

مفهوم زنجیره ارزش ابزاری است که به وسیله آن امکان برخورد سینماتیک با تمام حوزه های کاری یک بنگاه مزاحم شده و با تجزیه و تحلیل رفتار این حوزه های کاری می توان هر حوزه را در ارتباط با مزیت های رقابتی و عملکردی (کم کردن هزینه و بهبود کیفیت خروجی) در کل سازمان ارزیابی کرد. بنابراین می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. این امر کمک می کند که منابع سازمان در جهت مزیت های سازمان مورد توجه و ارزیابی قرار گیرند. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است، لذا مجموعه حوزه های کاری تشکیل دهنده زنجیره ارزش در بنگاه های مختلف تأثیرات متفاوتی بر ارزش و توان رقابتی و اجرایی ایجاد شد، بجای گذارد. (احمدوند، عبدالصمد، ۱۳۸۷).

براساس مدل پورتر حوزه های کاری زنجیره ارزش سازمان به دو دسته تقسیم می شوند:

- حوزه های کاری مأموریت اصلی
- حوزه های کاری مأموریت پشتیبانی

شکل زیر حالت کلی مدل الماس پورتر نشان می دهد.

تصویرشماره (۱۹): حالت کلی مدل الماس پورتر

ایجاد خوشه های کسب و کار بخش دیگر از نظرات پورتر می باشد که امروزه مفهوم خوشه های صنعتی بخش مهمی از مکانیزم های اساسی توسعه منطقه ای پویا شمرده می شود.

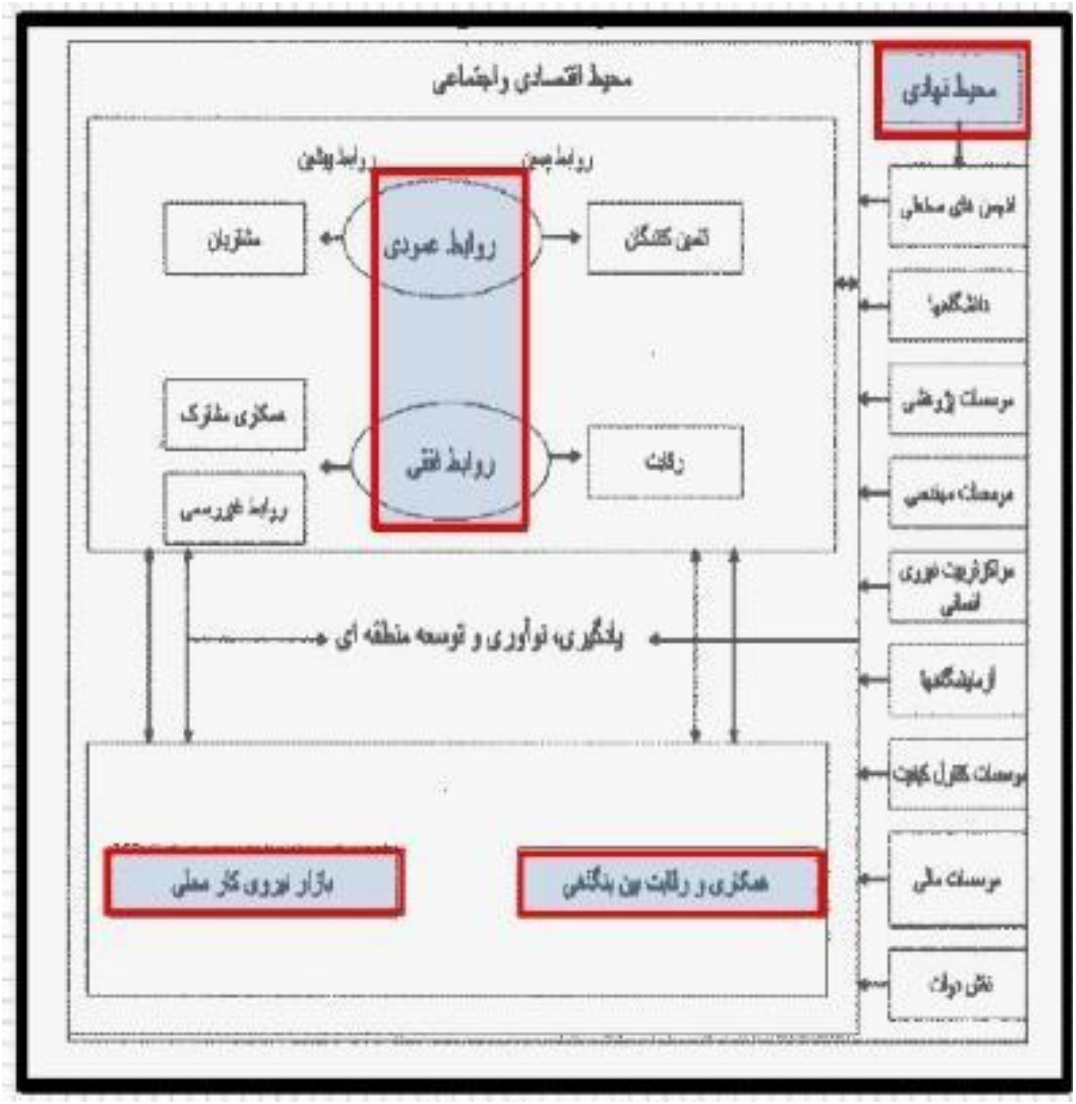
به عقیده پورتر: ۱- کشورها نه در صنایع جدا از هم، بلکه در خوشه های صنایع پیوسته به هم از روابط افقی و عمودی موفق می شوند.

۲- همجواری فضایی میان بنگاه های قرار گرفته در خوشه های صنعتی نقش مهمی در بهبود بهره وری و تشویق نوآوری مداوم بازی می کند.

۳- خوشه تمرکز فضایی شرکتهای بهم مرتبط، تأمین کنندگان تخصص و خدمات برای بنگاهها در صنایع مرتبط و نهادهای مربوط (دانشگاه ها، موسسات استاندارد و انجمن های بازرگانی) است این نهادها در همان حال که با بنگاههای دیگر رقابت می کنند با آنها همکاری نیز دارند (پورتر، ۱۹۹۸).

شکل زیر ویژگی ها و عناصر اصلی یک خوشه صنعتی را نشان می دهد.

تصویرشماره (۲۰): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی

با توجه به مبانی نظری فوق ایجاد هرگونه زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار می تواند در سطح بخش و منظومه صورت گیرد چرا که ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی موجود در سطح بخش و منظومه پتانسیل لازم جهت ایجاد چنین زنجیره هایی را مهیا و میسر می سازد و این امر با شناخت عمیق و دقیق از ظرفیت های تولید موجود روستاهای هدف امکان پذیر خواهد بود.

در سطح روستاهای هدف بخش باغ حلی زمینه های زیر حایز شرایط لازم جهت ایجاد زنجیره های تولید را دارا می باشند.

- تولیدات لبنی
- تولید گیاهان دارویی
- پرورش انواع دام شمال (دام کوچک و بزرگ) و صنایع مرتبط با آن
- گردشگری

- تولیدات مربوط به طیور و انواع آن
- تولیدات باغی
- تولیدات زراعی شامل محصول گندم، جو و عدس و صنایع مکمل مرتبط با انواع غلات و حبوبات
- زنبورداری و تولیدات مرتبط با آن
- انواع محصولات صیفی جات شامل گوجه فرنگی، سیب زمینی

براساس مطالعات میدانی کشت انواع غلات و پرورش انواع دام به ویژه دام های کوچک جز اقتصاد غالب در روستاهای هدف به شمار می رود و می توان با توجه به تولید مواد اولیه مطابق با آنچه که مورد اشاره واقع شد اقدام به ایجاد زنجیره هایی از ارزش تولید را در سطح منطقه نمود. از جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- وجود کارگاههای رشته بری در روستاهای خرمدرق و گوزلدره سفلی این پتانسیل را برای روستاهای فوق به وجود آورده که در صورت توسعه آن قابلیت لازم برای جذب مواد اولیه تولید شده (شامل گندم و جو) را در سطح روستاهای فوق فراهم نمود تا محصولات غلات برداشت شده با فن آوری لازم به صنایع تبدیلی و تکمیلی تبدیل گردد و در نهایت محصولاتی همچون رشته پلویی، لازانیا، ماکارونی تولید گردد.

تصویرشماره (۲۱): نمونه ای از کارگاههای رشته بری در روستای گوزلدره سفلی

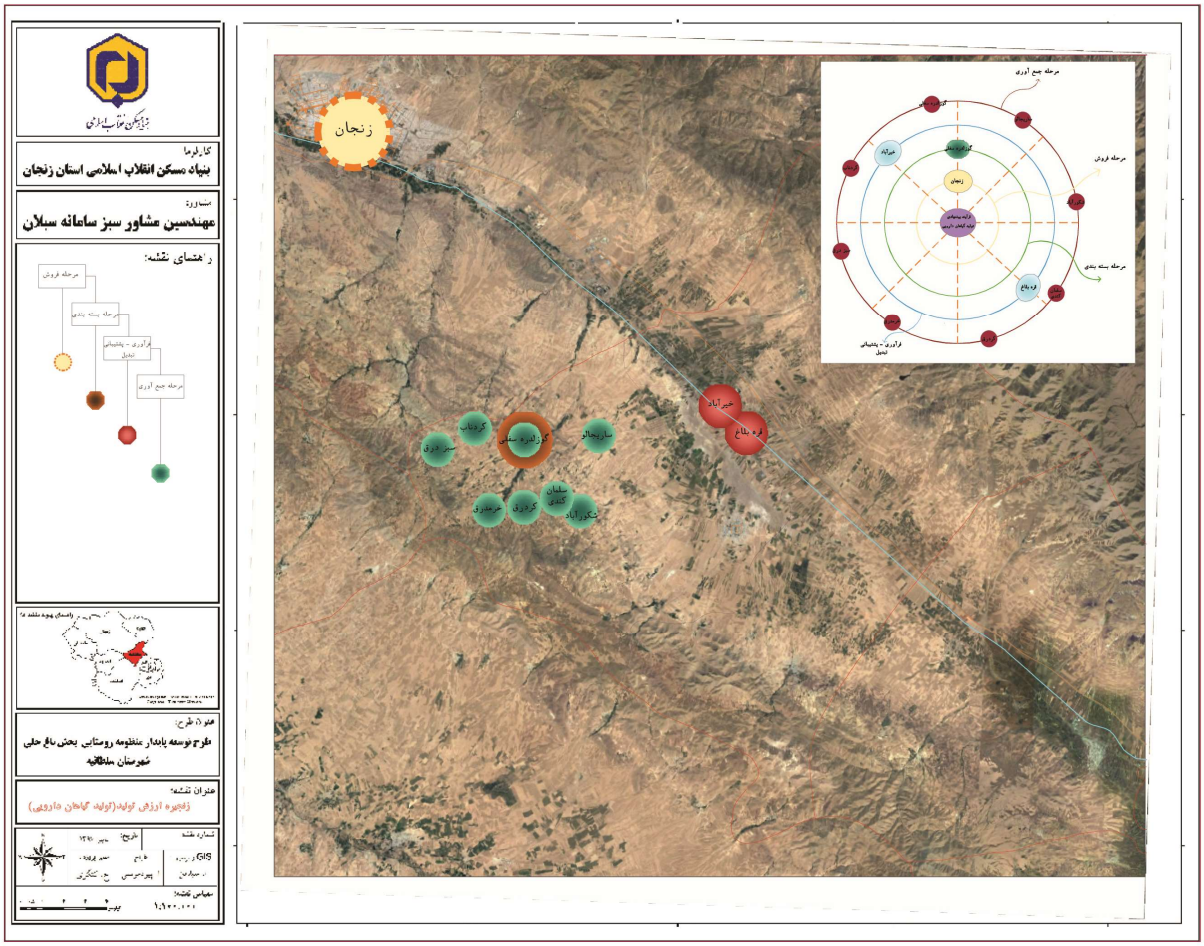

۲- تولید گیاهان دارویی: در حال حاضر در برخی از روستاهای هدف میتوان به جمع آوری محصول فوق پرداخت که علاوه بر آن اقدامات لازم جهت تکمیل زنجیره ارزش تولید نیز شامل:

- ✓ مرحله جمع آوری
- ✓ مرحله پشتیبانی
- ✓ مرحله خشک کنی و بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

را برای محصول فوق در سطح روستاهای هدف و منطقه ایجاد نمود.

نقشه شماره (۲۹): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی

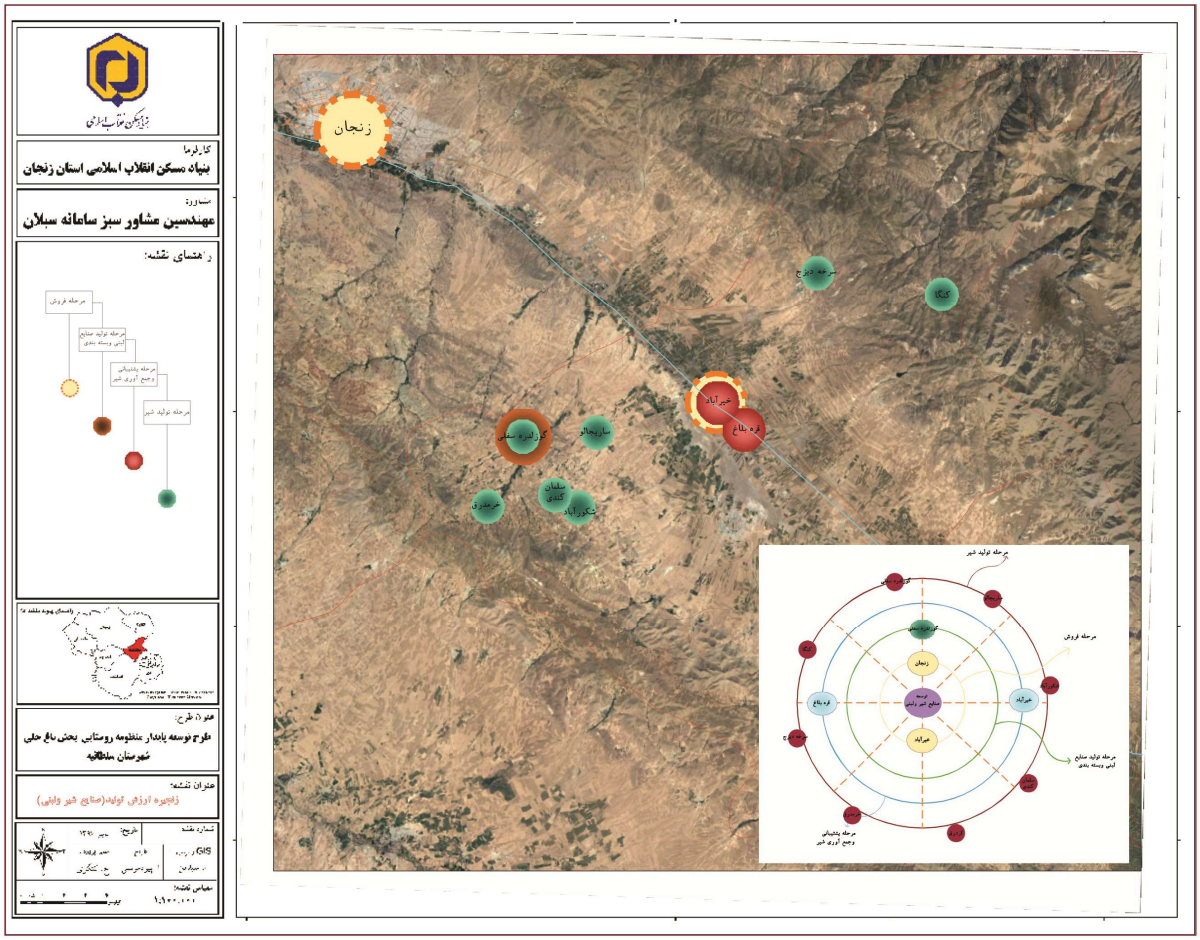

۳- تولیدات دامی: تولیدات دامی در سطح منطقه غالباً مربوط به دام های سبک است که هر چند می توان بر روی دام های بزرگ نیز برنامه ریزی لازم انجام داد با توجه به اینکه دامداری یکی از مهمترین شیوه های معیشتی در سطح منطقه به شمار می رود برقراری رابطه ارزش تولید زمینه را برای بهره وری هرچه بهتر در سطح منطقه فراهم خواهد ساخت در حال حاضر ایجاد صنایع کارگاهی جهت تولید مواد لبنی یکی از مواردی است که می تواند در جهت رونق اقتصادی و اشتغالزایی در سطح روستاهای منطقه فراهم سازد. در این زمینه مراحل ذیل جز زنجیره های ارزش تولید در خصوص تولیدات دامی محسوب می شود.

- ✓ مرحله نگهداری دام به صورت سنتی و نیمه مدرن
- ✓ مرحله جمع آوری شیر
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ارائه خدمات دامپزشکی و مکان جمع آوری محصولات اولیه
- ✓ مرحله تبدیل شیر به انواع مواد لبنی
- ✓ مرحله فروش

در این زمینه روستاهای خرمدرق، ساریجالو، گوزلدره سفلی، سرخه دیزج، کنگه و شکورآباد از ویژگیهای لازم و ضروری در این خصوص برخوردار هستند و روستای خیرآباد به عنوان مکان پشتیبان کننده و تولید مواد لبنی می تواند مورد توجه قرار گیرد.

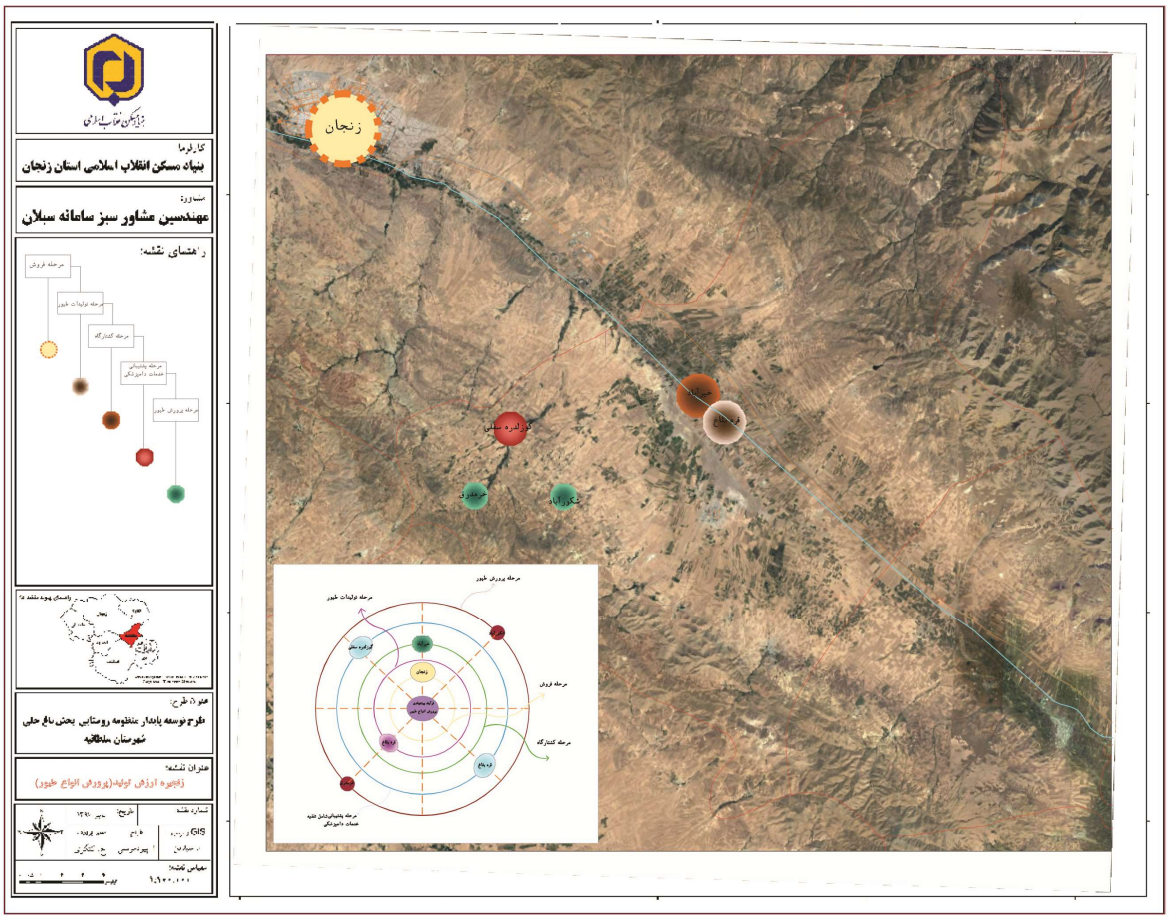
نقشه شماره (۳۰): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی

۴- تولیدات مربوط به پرورش انواع طیور: نگهداری و تولید محصولات مرتبط با پرورش انواع طیور شامل شترمرغ، بوقلمون، مرغ، اردک به صورت سنتی و مدرن از جمله زمینه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در سطح منطقه به شمار می رود که می توان در خصوص تولیدات غذایی شامل تخم مرغ، گوشت سفید، انواع گوشت های صنعتی برنامه ریزی لازم را انجام داد. ایجاد زنجیره ارزش تولید می تواند در بهره وری هرچه بهتر و افزایش درآمد تولیدات فوق بسیار موثر مواقع گردد از جمله مراحل فوق در جهت زنجیره فوق می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- ✓ مرحله ایجاد پرورش انواع طیور (مرغداری، بوقلمون، شترمرغ و..)
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تأمین مواد تغذیه طیور
- ✓ مرحله انتقال تولیدات طیور شامل زنده به کشتارگاه و تولید انواع گوشت سفید و سایر موارد تولیدی
- ✓ مرحله انتقال تخم مرغ و بسته بندی آن
- ✓ مرحله فروش در بازارهای محلی، منطقه ای و فرامنطقه ای

نقشه شماره (۳۱): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور

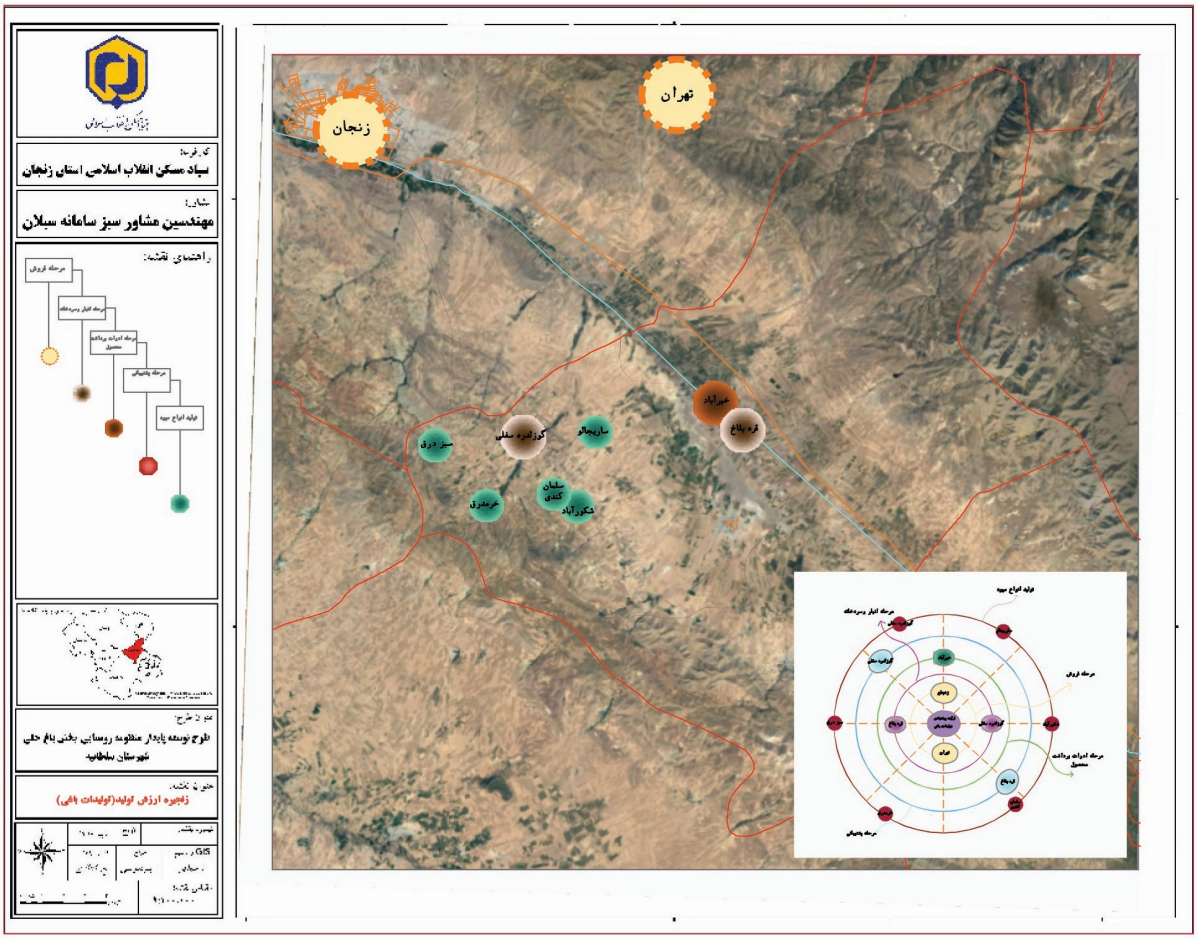
۵- تولیدات باغی: وجود روستایی با تولید انواع محصولات باغی از جمله در روستاهای شکورآباد، خرمدرق، گوزلدره سفلی و... باعث آن شده تا باغداری نیز یکی از وجوه مهم اقتصاد روستاهای هدف قرار گیرد. به طوری که بخش قابل توجهی از تولیدات باغی روستاهای هدف از بازارهای فرامنطقه ای برخوردار هستند لذا ایجاد یک زنجیره ارزش تولید زمینه را برپا توسعه اقتصادی و افزایش اشتغال روستایی فراهم خواهد نمود. از جمله فرآیندهای مرتبط با این مورد (زنجیره ارزش تولید) برای باغداری عبارتند از:

- ✓ مرحله وجود باغات میوه در روستاهای هدف
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تولید نهال و فراهم نمودن خدمات مرتبط شامل سهم و ادوات باغبانی
- ✓ مرحله تولید ادوات لازم جهت برداشت محصول و جمع آوری آن شامل جعبه
- ✓ مرحله انبار و سردخانه
- ✓ مرحله فروش

تصویرشماره (۲۲): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه

نقشه شماره (۳۲): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی

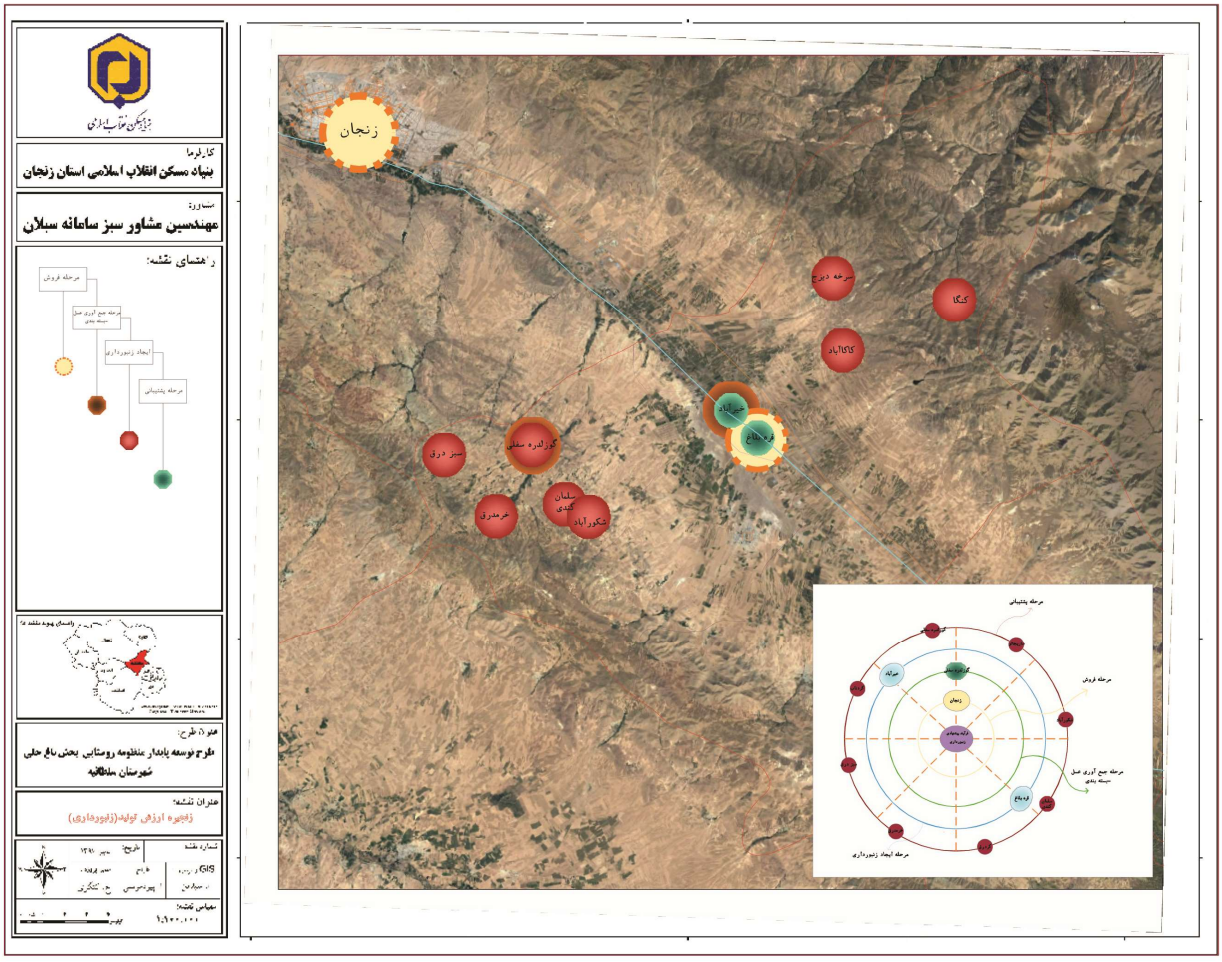
۶- زنبورداری: زنبورداری یکی دیگر از فعالیتهایی است که در برخی از روستاهای هدف مورد تأکید است و برخی از ساکنین آن به طور خاص و ویژه به این فعالیت می پردازند. چنانچه در روستای گوزلدره سفلی فعالیت فوق یکی از زمینه های فعالیتی آن محسوب می شود که معمولاً عسل حاصل از آن در بازارهای زنجان به فروش می رسد جهت بهبود و افزایش ارزش تولیدی آن در سطح روستاهای منطقه ایجاد زنجیره فوق می تواند یکی از گامهای مهم توسعه اقتصادی به شمار آید.

- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ساخت ادوات زنبورداری از جمله کندو و...
- ✓ مرحله ایجاد زنبورداری
- ✓ مرحله جمع آوری عسل
- ✓ مرحله بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

تصویرشماره (۲۳): نمونه ای از زنبورداری در روستای گوزلدره سفلی

نقشه شماره (۳۳): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری

شناسایی، توصیف و اولویت بندی قابلیت ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

به منظور توضیح بهتر در خصوص فرآیندها و اقدامات میدانی مراحل مختلف در جهت دستیابی به چارچوب نظری و عملی بهتر و مناسب تر مطالعات فوق به شرح ذیل آورده می شود:

تعریف و تحلیل فرآیندها و اقدامات میدانی

اقدامات میدانی طی فرآیند و مراحل مختلفی با هماهنگی و مشارکت ذی نفعان و ساکنین روستا از یک سو و همچنین مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشدار و فرمانداری شهرستان و سازمانها و نهادهای مرتبط با اقتصاد و اشتغال روستایی از سوی دیگر قابل دستیابی و ارزیابی خواهد بود. بر این اساس مراحل زیر از جمله مهمترین و اساسی ترین شیوه جهت دستیابی به اهداف فوق می باشد:

- تهیه پرسشنامه

پرسشنامه شامل بسته ای از پرسش هاست که بر طبق اصول خاصی تدوین گردیده است و به صورت کتبی به افراد ارائه می شود و پاسخگو براساس تشخیص خود جواب ها را در آن می نویسد.

- طبقه بندی براساس ماهیت پرسشنامه

۱- پرسشنامه باز: در پرسشنامه باز با سوالات باز روبرو هستیم. در اینجا پاسخگو می تواند بدون محدودیت هر پاسخی را که مد نظرش باشد در مورد آن پرسش بنویسد و یا در آن زمینه توضیح دهد.

۲- پرسشنامه بسته: در پرسشنامه بسته با پرسش های بسته مواجه هستیم. برای هر پرسش تعدادی گزینه و پاسخ انتخاب شده است که هر فرد پاسخ دهنده باید یکی از آنها را به عنوان پاسخ بر گزیند. هر یک از پاسخ ها به گونه ای تنظیم شده است که در عین منطقی بودن برای آن سوال از پاسخ مربوط به دیگر سوالات مجزا باشد. در اینجا پاسخ ها را می توان به سرعت نوشت و در این صورت تجزیه، تحلیل و طبقه بندی پاسخ ها نیز ساده تر است اما اطلاعات به دقت و کاملی پرسش نامه باز نیست.

- ماهیت پرسشنامه بکار رفته در طرح

برای طرح مورد مطالعه پرسشنامه های تهیه شده از لحاظ ماهیت هر دو حالت ذکر شده مورد بکار رفته است. برای این منظور پرسش نامه های باز و بسته براساس شیوه خاصی تهیه گردیده اند. در پرسش نامه باز علیرغم آنکه پاسخ های مورد نظر دسته بندی شده اند اما پاسخ ها در هر دسته به صورت باز خواهند بود. مثلاً در بررسی معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین، مسئولین محلی و... با وجود آنکه پاسخ های مورد انتظار در قالب عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، زیربنایی و سایر عوامل مورد نظر خواهد بود اما در هر دسته و طبقه بندی، پاسخگو می تواند به صورت باز و گسترده پاسخ خود را ارائه نماید.

جدول شماره(۵۶): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی

نام روستا	عوامل طبیعی	عوامل اجتماعی	عوامل اقتصادی	عوامل زیربنایی	سایر عوامل

اما در تهیه پرسشنامه بسته به شیوه لیکرت پرسش ها تهیه شده، در واقع پرسشنامه به شیوه لیکرت ضمن آنکه یک پرسشنامه به صورت بسته می باشد پاسخ ها در طیف خاصی دسته بندی می گردد. می توان گفت که مقیاس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گزینه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گزینه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

مقایس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود و توسط رنسیس لیکرت (۱۹۸۱-۱۹۰۳) ابداع شده است. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گویه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گویه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

تعداد گویه ها در مقیاس لیکرت حداقل ۱۵ تا ۳۰ گویه است. در ساختن طیف لیکرت می بایست مراحل زیر را رعایت کرد:

- انتخاب موارد تشکیل دهنده مقیاس اندازه گیری و تدوین گویه های مناسب و نامناسب مربوط به موضوع انجام یک نمونه اولیه از گویه ها در نمونه ای تصادفی از پاسخ دهندگان

- ارزش گذاری و محاسبه نمره کل برای هر پاسخ دهنده
- تعیین توان افتراقی گویه ها
- انتخاب گویه های برگزیده
- تعیین ضریب قابلیت اعتماد مقیاس

برای استفاده هر چه بهتر از مقیاس لیکرت موارد زیر را مدنظر قرار دهید :

- استفاده از کلمات در گزینه ها: همانطور که اشاره شد توصیه می شود به جای استفاده از اعداد در گزینه ها، از کلمات و عبارات مناسب استفاده شود. رعایت این مورد از سردرگمی پاسخ دهندگان جلوگیری کرده و باعث می شود تا گرایش خود را با توجه به گزینه ها بهتر مشخص کرده و تحت تاثیر اعداد قرار نگیرند.
- انتخاب صحیح گویه ها: همانطور که در مراحل شش گانه فوق نیز اشاره شد، انتخاب گویه های صحیح در یک پرسشنامه اهمیت فراوانی دارد. از گویه های مبهم و بی ربط خودداری کنید، همچنین می بایست تعداد گویه هایی که گرایش های مخالف و موافق دارند یکسان باشد.
- بازه ای مناسب برای گزینه ها انتخاب کنید: تلاش کنید گزینه ها را در یک بازه کامل (از کاملا تا اصلا) و به صورت تک بعدی انتخاب کنید.
- از پرسیدن دو سوال در یک گویه خودداری کنید: این ایراد رایج در طراحی گویه ها، جزء گویه های مبهم است که پاسخ دهنده را در انتخاب پاسخ دچار مشکل خواهد کرد. هدف سوال باید کاملا گویا و مشخص باشد بطوری که افراد مختلف از آن یک برداشت واحد داشته باشند.
- همیشه یک گزینه خنثی در نظر بگیرید: نظری ندارم ! نمی دانم ! به یاد نمی آورم ! از جمله گزینه هایی هستند که بر حسب موضوع و نوع گزینه ها می توانند به عنوان گزینه های خنثی به کار روند.
- تعداد پاسخ ها فرد باشد: این مورد می تواند در ارتباط مستقیم با مورد قبل قرار گیرد چرا که در حالتی که تعداد پاسخ ها فرد هستند، یک نقطه وسط وجود خواهد داشت که این نقطه وسط می تواند گزینه خنثی باشد.
- از گویه های پرسشی استفاده کنید: معمولا استفاده از گویه های پرسشی پاسخ های بهتری را به همراه دارند.

برای این منظور در طرح مورد مطالعه از مقیاس لیکرت استفاده شده است این روش در جهت بررسی و کسب نظر ساکنین روستا در ابعاد اقتصادی مورد استفاده واقع شده است که در این میان در شناخت و بررسی و تعیین عوامل مختلف اقتصادی از جهات مختلف، پاسخ ها مورد ارزیابی قرار گرفته اند.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ اجرا

- پرسشنامه به طریق رو در رو
- پرسشنامه تلفنی
- پرسشنامه پستی
- پرسشنامه رایانه ای
- پرسشنامه پست الکترونیکی

که برای تحقیق حاضر غالباً از پرسشنامه رو در رو استفاده به عمل خواهد آمد.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ محتوای سنجش شده

- پرسشنامه آگاهی سنجی
- پرسشنامه نگرش سنجی
- پرسشنامه عملکرد سنجی

- انواع پرسشنامه های به کار رفته در طرح

به طور کلی پرسشنامه های تهیه شده برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی در چهار گروه دسته بندی شده و نتایج حاصل از آن به صورت کمی و کیفی مورد ارزیابی و تحلیل واقع شده اند که این پرسشنامه ها به شرح ذیل می باشد.

۱- پرسشنامه عمومی: پرسشنامه عمومی حاوی اطلاعات کلی و عمومی هستند که معمولاً سعی بر آن دارد تا نظرات گروههای مختلف اجتماعی از جمله ساکنین روستا، مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشداری در قالب شناخت عوامل و مسائل مختلف موجود در روستا مانند مسائل و مشکلات موجود، پروژه های عمرانی مورد نیاز، بررسی و مطالعات جمعیتی، تأسیسات زیربنایی، خدمات، اقتصادی و... مورد بررسی واقع می شوند و غالباً اطلاعات حاصله به شیوه پرسشنامه باز جمع آوری و در نهایت مورد تحلیل قرار می گیرند. در حالت کلی پرسشنامه عمومی شامل موارد زیر خواهد بود:

- بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیربنایی در روستا
- معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین
- معرفی مسائل و مشکلات از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه جوامع محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه ساکنین
- بررسی خدمات موجود
- بررسی جمعیتی شامل: تعداد جمعیت و خانوار روستا در طول دوره های سرشماری

فعالیت های اقتصادی روستا به تفکیک مشاغل

شرایط سواد و درصد افراد باسواد

بررسی های اقتصادی

تخمین درآمدهای ناشی از فعالیت و محصولات

بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیر بنایی در روستا

براساس مطالعات موجود در فصل دوم می توان گفت که نقش و جایگاه روستا و برنامه های توسعه فضایی در سطح منطقه و شهرستان سلطانیه در طرح های آمایش سرزمین استان زنجان و طرح ناحیه ابهر مورد بررسی واقع شده است.

معرفی مسائل و مشکلات روستا

مسائل و مشکلات روستا از چند بعد مورد بررسی و بحث واقع شده که این ابعاد در دو بعد مشکلات روستا از لحاظ ساکنین، مسئولین محلی شامل ادارات، سازمانهای مرتبط با روستا از جمله بخشداری را می توان ذکر نمود که در این خصوص مشکلات روستا در چهار بعد به شرح ذیل مورد بررسی واقع شده است.

- طبیعی
- اجتماعی
- اقتصادی
- زیربنایی

مسائل و مشکلات طبیعی

این مشکلات غالباً مربوط به عوامل زیر خلاصه شده است:

- سرمازدگی محصولات
- مشکلات کمبود آب زراعی
- عدم تطبیق فصل کاشت و داشت با نزولات جوی
- فرسایش خاکی
- پایین رفتن سفره های آب زیرزمینی
- سیل و خسارت ناشی از آن
- خشکسالی
- آفت های گوناگون فعالیتهای کشاورزی در بخشهای مختلف زراعی، باغداری، دامداری، زنبورداری و...
- مسائل زیست محیطی از جمله آلودگی منابع آبی، خاکی و...
- تخریب پوشش گیاهی و مراتع به دلیل چرای بی رویه
- زلزله و صدمات ناشی از آن با توجه به زلزله خیز بودن منطقه

که این مسائل و مشکلات توسط اهالی و مسئولین روستا مورد تأکید قرار گرفته است.

مسائل و مشکلات اجتماعی

مسائل و مشکلات اجتماعی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل یافت شده است.

- مهاجرت از روستا
- عدم اشتیاق جوانان روستایی به ماندن در روستا
- بیکاری جوانان تحصیل کرده و دارای مدرک دانشگاهی
- اعتیاد و مسائل ناشی از آن
- اختلاف و از هم پاشیدگی بنیاد خانواده
- رغبت پایین جوانان روستایی به ادامه اشتغال در فعالیت های کشاورزی

- کمبود و یا نبود فضاهای تفریحی و ورزشی در روستا

مسائل و مشکلات اقتصادی

این مسائل و مشکلات به شرح ذیل دسته بندی شده است.

- بیکاری
- درآمد پایین
- وجود روابط دلالی و سلف خری در خرید محصولات کشاورزی
- عدم پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان از سوی برخی از نهادهای مرتبط
- سخت بودن فعالیت های کشاورزی
- عدم وجود انبار مناسب برای محصولات کشاورزی (مانند سردخانه و...)
- نوسانات متغیر و متعدد در قیمت محصولات کشاورزی

مسائل و مشکلات زیربنایی

مشکلات زیربنایی در قالب خدمات متعدد روستایی شامل مراکز آموزشی، درمانی، دستیابی به شبکه آب، برق، گاز، جاده و راه های مواصلاتی، کیفیت ابنیه و مساکن روستایی، کیفیت شبکه درون روستایی، تأسیسات مربوط به آبیاری مزارع و باغات روستا قابل دسته بندی می باشد که در این خصوص مسائل زیر از جمله مهمترین مباحث روستاییان و مسئولین محلی می باشند.

- عدم اجرای طرح هادی روستایی
- کیفیت پایین جاده مواصلاتی موجود روستا
- عدم وجود اقدامات زیربنایی در جهت آبیاری مزارع
- مشکلات مربوط به آنتن دهی خطوط ارتباطی و تلفنی در روستا

راهکار و پروژه های مورد نظر از نظر ساکنین و مسئولین محلی

لازم است به مانند بررسی مسائل و مشکلات روستا که در چهار بعد انجام یافت، ارایه راهکار نیز در چنین سطحی صورت گیرد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات طبیعی

از آنجا که مهمترین مسائل و مشکلات روستا مربوط به آب زراعی و چگونگی تأمین آن می باشد لذا بر طبق اظهارات ساکنین روستا ایجاد و احداث طرح آبرسانی شهید محمدزاده در بالادست روستا از جمله مهمترین اقدامات لازم در جهت تأمین آب زراعی روستا به شمار می رود.

- تغییر شیوه های آبیاری از جمله موارد ضروری در جهت کنترل و جلوگیری از هدر رفتن آب کشاورزی محسوب می شود که در این خصوص اجرای شیوه آبیاری به صورت بارانی برای مزارع و قطره ای برای باغات از جمله اقدامات موثر به شمار می رود. همچنین تبدیل نهرهای قدیمی به کانالهای بتنی از دیگر اقداماتی است که می تواند مانع از هدر رفتن زیاد آب گردد.

- جلوگیری از چرای بی رویه مراتع، ایجاد موانع لازم در جهت توسعه و حفر بی رویه چاههای عمیق و نیمه عمیق از دیگر مواردی است که در جهت حفظ خاک و جلوگیری از فرسایش آن لازم است در سطح روستا انجام گیرد.
- اجرای طرحهای آبخیزداری می تواند مهمترین مانع در جهت مقابله با خشکسالی روستا قرار گیرد. در این خصوص وجود برنامه احداث سد معیشتی از جمله مهمترین نیازهایی بوده که ساکنین روستا بر آن تأکید داشته اند.
- جلوگیری از هدایت فاضلابهای روستا به منابع آب روستا شامل مسیل و انهار کشاورزی
- مقابله با آفت های کشاورزی که باعث از بین رفتن محصولات زراعی می گردد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اجتماعی

ایجاد طرحهای اشتغال زایی مهمترین راهکار در جهت جلوگیری از مهاجرت روستا از یک سو و سایر مسائل مرتبط با مشکلات اجتماعی آن به شمار می رود که در صورت وجود شغل مناسب با درآمد کافی جوانان روستا با میل و رغبت زیاد در روستا باقی خواهند ماند از سوی دیگر توسعه مدرنیزاسیون در فعالیتهای کشاورزی سبب افزایش تمایل جوانان در انجام فعالیت های کشاورزی را خواهد شد. ضمن آنکه اجرای طرح های لازم برای مقابله رشد و توسعه اعتیاد از طریق توسعه فضاهایورزشی و تفریحی از اقدامات موثر در جهت مقابله با چنین عامل مخرب خواهد شد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اقتصادی

اجرا و پیشنهاد پروژه های فوق از جمله مهمترین هدف طرح فوق به شمار می رود چرا که مهمترین معضل و مشکلات روستاییان در قالب بیکاری و درآمد کم لحاظ شده است که این پروژه های پیشنهادی با توجه به پتانسیل و قابلیت های موجود روستا در بحثهای آتی آورده خواهد شد. ضمن آنکه خدمات واسطه گری و دلالی، پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان، ایجاد ثبات قیمت محصولات کشاورزی از دیگر اقدامات لازم در جهت مقابله با مشکلات اقتصادی روستا به شمار می رود.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات زیربنایی

اهم پروژه های زیر بنایی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل می باشد.

- اصلاح جاده بین روستایی
- توسعه شبکه آب آشامیدنی روستا از لحاظ کمی و کیفی
- توسعه شبکه ارتباطاتی الکترونیکی روستا
- اجرای طرح هادی روستا
- احداث سالن ورزشی، پارک و بوستان بازی

جدول شماره(۵۷): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار

بعد عنصر	نوع عنصر	موقعیت	نوع اثرگذاری
طبیعی	رودخانه	شرق روستا	قرارگیری باغات و اراضی زراعی در بستر رودخانه و منبع تأمین آب مورد نیاز اراضی زراعی
	اراضی زراعی	پیرامون روستا	امکان کشت محصولات گندم و جو و حبوبات

	چشمه های آب	جوانب مختلف روستا	بهره برداری از منابع آب فوق در تأمین آب شرب و کشاورزی، پرورش ماهی، امکان تولید آب معدنی
	آثار زیارتی	امامزاده ام البنین	امکان بهره گیری در توسعه صنعت گردشگری
اقتصادی	وجود کارآفرینان	-	در ایجاد و توسعه فعالیتهای اقتصادی و جدید
	جمعیت جوان و نیروی فعال قوی	-	-
	وجود جمعیت متخصص و دارای مدرک دانشگاهی و فنی و حرفه ای	-	امکان بهره برداری از نیروی های متخصص در توسعه اقتصادی در ایجاد صنایع روستایی
	وجود کارگاههای متعدد شامل رشته بری، کفاشی و تولید البسه		-
زیربنایی	وجود جاده ارتباطی	-	وجود بسترهای لازم جهت ایجاد صنایع و فعالیتهای اقتصادی
	وجود خدمات زیربنایی آب، برق، گاز، تلفن	-	-

علاوه بر آن به منظور شناخت کامل از مسایل و مشکلات روستا لازم است مصاحبه هایی را با ساکنین روستا و مسئولین محلی در قالب سوالات ویژه انجام داد تا نتایج مصاحبه های فوق دیدگاهی لازم را جهت راهبرد بهتر توسعه روستایی ارائه نماید.

ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

زمین، آب و نیروی کار سه منبع عمده فعالیت اقتصادی در روستا به شمار می روند که هر کدام از آنها در یک ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر قرار دارند و بدون وجود یکی از این موارد، باعث خواهد شد تا فعالیت اقتصادی در سطح روستا به سر انجام نرسد، بنابراین هرگونه رونق اقتصادی در مناطق روستایی به وسیله سه عامل فوق انجام می گیرد و در این بین نیروی انسانی به عنوان یکی از پایه های مهم و اساسی در امر تولید روستا نقش حیاتی را بر عهده دارد و در صورت نقص و کمبود در یکی از عوامل تولید (آب و زمین). نیروی انسانی با تغییر و تحول در آنها زمینه را برای رشد و توسعه روستایی فراهم آورده است چنانچه در مناطق خشک که فعالیتهای کشاورزی با کمبود آب روبرو می باشند، انسان با حفر قنات آب مورد نیاز را به سمت اراضی زراعی هدایت نموده است، در نتیجه می توان گفت که نیروی انسانی یکی از اساسی ترین پایه های لازم برای فعالیت های اقتصادی در سطح روستا به شمار می رود.

روستای گوزلدره سفلی یکی از نقاطی است که در آن نیروی کار نقش عمده ای را در تحولات اقتصادی آن بر عهده دارند در این روستا علیرغم آنکه طی سالهای گذشته مهاجرت های از آن صورت گرفته ولی کماکان جمعیت ساکن در روستا و همچنین افراد مهاجر کننده سهم قابل توجهی در اقتصاد روستا ایفا می نمایند. برخی از آنها موفق به کسب مدارک عالی دانشگاهی شده اند که در حال حاضر در سطح روستا ساکن نمی باشند براساس مطالعات بعد از تعداد تقریبی تحصیل کردگان در روستای گوزلدره سفلی برابر ۱۳۲ نفر در مقاطع فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس و دکتری موفق به اخذ مدرک تحصیلی شده اند.

جدول شماره(۵۸): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای گوزلدره سفلی

	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری	جمع
دختر	۵	۳۰	۲۵	۲	۶۲
پسر	۱۵	۲۰	۱۵	۲۰	۷۰
جمع	۲۰	۵۰	۴۰	۲۲	۱۳۲

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

از سوی دیگر بررسی زمینه های شغلی و تعداد شاغلان روستا نشان از آن دارد که روستا در زمینه های مختلف دارای فعالیت گسترده ای می باشد که می توان گفت شاغلین در بخشهای مربوطه به نوعی ظرفیت نیروی انسانی روستا را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی روستا را به خود اختصاص داده است و معمولاً غالب جمعیت روستایی در کنار فعالیت های مختلف رسمی و غیررسمی به فعالیت در بخش فوق نیز مبادرت می ورزند بنابراین بخش کشاورزی به عنوان مهمترین بخش اقتصادی است که تعداد قابل توجهی از نیروی فعال روستا را در خود جذب نموده است. بعد از فعالیتهای خدماتی که از تنوع قابل توجهی نیز برخوردار است بخش دیگری از نیروی انسانی روستا را در خود جذب نموده است که بررسی میدانی نشان می دهد تعداد ۱۲۵ نفر در ای خصوص به فعالیت می پردازند و در نهایت فعالیتهای صنعت و معدن نیز سهمی ویژه را در اشتغال نیروی انسانی روستا دخیل بوده است. بخش صنعت غالباً به صورت کارگاههای مختلف تولیدی شامل رشته بری، تولید کفش و البسه، تعمیرگاه، تولید محصولات چوبی و مبل در اقتصاد روستا نقش آفرین هستند. به طور کلی می توان گفت که روستای گوزلدره سفلی از لحاظ نیروی انسانی از ظرفیت مناسبی در اقتصاد روستا دارا است.

شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

شناسایی و اولویت بندی

همچنانچه در بحث های گذشته مورد اشاره واقع شد شناخت ظرفیت های اقتصادی و تولیدی روستا در قالب دو رکن اساسی و کلی به شرح ذیل قرار دارد.

۱- رکن و عوامل طبیعی

این ویژگی وجه اساسی در مناطق روستایی به شمار می رود و معمولاً وابستگی اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی بیش از سایر سکونتگاه ها می باشد، چرا که زمین هسته اصلی اقتصاد و فعالیت ساکنین یک روستا را شامل می شود و به طور عمومی می توان گفت که عوامل طبیعی با داده های متنوع و مختلف خود از جمله خاک، پوشش گیاهی، منابع آبی، داده های اقلیمی همچون بارش، رطوبت و دما در شکل گیری فعالیت ها و ظرفیت های تولیدی روستاییان نقش اساسی را بر عهده دارد. این عامل (عوامل طبیعی) حتی در ایجاد و توسعه ظرفیتهای گردشگری و بوم گردی روستا نیز از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد بنابراین شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های فعالیت های اقتصادی در روستا می تواند با بررسی و شناخت عوامل طبیعی میسر گردد.

۲- عوامل انسانی

عوامل انسانی یکی دیگر از زمینه های شناسایی فعالیت های اقتصادی در روستاها محسوب می شوند چرا که هرگونه بهره برداری اقتصادی و انجام فعالیت بر روی عوامل و داه های طبیعی توسط بشر صورت می گیرد و انسان با دانش بومی و آموخته های خود به کار بردن نوع فن آوری مخصوص به هر منطقه سعی در تولید اقتصادی را دارد. بنابراین تغییر شکل مواد اولیه بهره برداری شده از طبیعت مانند تبدیل گندم به نان محلی و سنتی، شیر دام به محصولات لبنی، تولید مربا، ترشی از محصولات باغی و صیفی جات و... از جمله روش هایی است که انسان را قادرساخته تا بر ارزش تولید داده های طبیعی بیافزاید. از سوی دیگر وجود جاذبه های تاریخی شامل آثار گذشتگان که تحت عنوان آثار تاریخی از دیگر زمینه هایی هستند که در فرآیند شناسایی ظرفیت ها تولیدی مناطق روستا اثرگذار می باشند.

با توجه به موارد فوق ظرفیت های موجود تولیدی در روستاهای هدف بخش باغ حلی را می توان در موارد زیر دسته بندی کرد.

- تولیدات زراعی شامل غلات، حبوبات، صیفی جات در روستا
- تولیدات باغی به خصوص محصول سیب
- پرورش زنبورعسل
- تولیدات لبنی به ویژه از دامهای سبک
- صنایع دستی روستا شابق و جدید
- تولیدات کارگاهی شامل رشته بری، کفش، تولید انواع البسه

که با توجه به موارد فوق می توان بخشی از فعالیتهای فوق را به صورت برند روستاهای فوق تعریف و تعیین نمود.

برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

برندسازی یا Branding یکی از اقدامات مهم و اساسی در راه اندازی، مدیریت و توسعه کسب و کار به شمار می رود. این شیوه در واقع تلاشی است در جهت رسیدن به شهرت و محبوبیت که برای رسیدن به چنین جایگاه لازم است موارد ذیل مورد توجه قرار گیرد.

- ساخت نام و نشان تجاری
- مهیا نمودن زیرساخت ها
- مهیا نمودن مزیت های خاص
- تبلیغات و جذب مشتری
- بررسی و تحلیل رفتار مشتریان
- توجه به نظرات و بازخوردها
- ایده پردازی، نوآوری و ارزش آفرینی
- توسعه مداوم و تعامل سازنده
- فعالیت های فرهنگی و اجتماعی

- فعالیت به شکل همه جانبه و گسترده

برند ترکیبی از نام، کلمه، نماد یا طرحی است که هدف محصول و شرکت بوده و آن را نسبت به محصول رقبا متمایز می کند، به طوری که مشتری به راحتی آن را تشخیص داده و در نهایت اقدام به خرید می کند. بررسی و شناسایی اولویت هایی از فعالیتها که در هر روستا می تواند به صورت یک برند به شمار آید مستلزم موارد مهم و اساسی به شرح ذیل می باشد.

۱- وجود قابلیت و پتانسیل:

اگر هر فعالیت تولیدی و یا محصول نهایی سکونتگاهی بخواهد به عنوان نماد و یا نشان مختص به آن قرار گیرد مستلزم وجود قابلیت و پتانسیل موجود می باشد به عبارتی درجه اول باید قابلیت خاصی در هر نقطه جغرافیایی به وجود آید و در نهایت به صورت برند آن معرفی گردد.

۲- دامنه فضایی برند:

هر برند از یک دامنه فضایی خاصی برخوردار هست و این به شرایط محصول از جمله کیفیت، تبلیغات، سرمایه گذاری، حجم تولید و... بستگی دارد ممکن است برندی از محصول از دامنه محلی، منطقه ای، فرامنطقه ای، ملی و حتی فراملی برخوردار گردد.

۳- رقابت:

برندی که از حسن سابقه، کیفیت مناسب و... برخوردار بوده باشد در آن صورت توانایی تداوم عرضه در هر بازاری خواهد داشت.

۴- نوع بسته بندی:

بسته بندی یکی از شاخص های مهم در هر تولیدی به شمار می رود و صرف داشتن کیفیت مناسب محصول دلیل به برتری محصول نخواهد داشت بلکه نوع بسته بندی محصول نیز می تواند در چیرگی محصول بر بازار توانا گردد.

با توجه به تعاریف و ویژگیهای فوق ایجاد برند جدید و یا برندسازی در روستاهای هدف با توجه به قابلیت های آن می تواند مفهوم متفاوتی با آنچه که در این تعاریف آورده شد باشد معهذا از جمله قابلیت هایی که می تواند در سطح روستاهای هدف منجر به ایجاد یک برند جدید گردد می توان به موارد ذیل اشاره نمود.

- سیب گوزلدره سفلی: محصول سیب به عنوان یکی از تولیدات مهم روستای گوزلدره سفلی محسوب می شود که از معروفیت و مقبولیت در سطح منطقه و حتی کشور برخوردار می باشد. با توجه به بررسیهای صورت گرفته در خصوص کیفیت قابل توجه این محصول می توان آن را به عنوان یک برند برای روستای فوق تصور نمود.

تصویر شماره (۲۴): باغ سیب روستای گوزلدره سفلی

- تولید نان های محلی: سابقاً زنان روستایی نان مورد نیاز خانوارهای روستایی را با توجه به دانش بومی خود تهیه و تدارک می دیدند و وجود تنورهای سنتی در کیفیت نان تهیه شده آنها تأثیرگذار بوده است. این ویژگی در برخی از مناطق روستا کماکان پابرجا بوده و در صورت توجه به آن می تواند در روستاهای هدف تبدیل به یک برند خاص باشد از جمله آن ها می توان به فسر و نان لواش محلی اشاره نمود.

تصویر شماره (۲۵): فطیر محلی

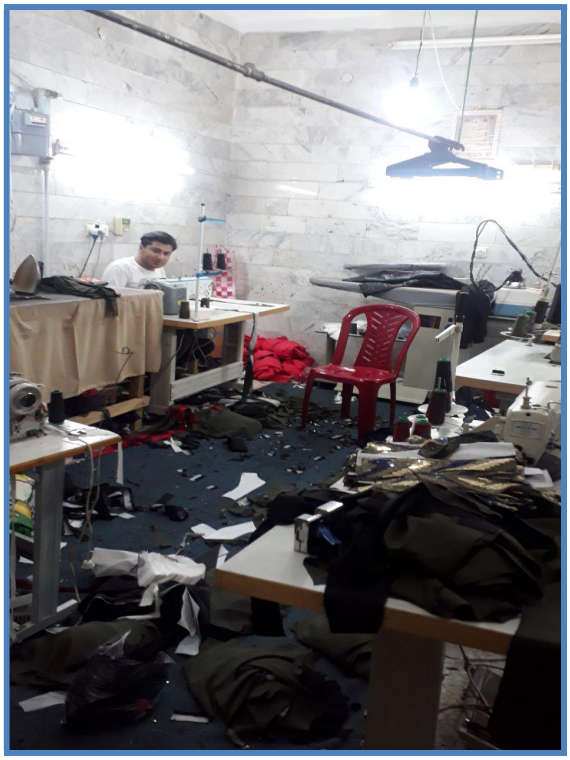
- تولیدات رشته: وجود تولید قابل توجه رشته بری در روستا به سبب فعالیت های کارگاههای متعدد در این زمینه و صدور آن به سایر مناطق از جمله مرکز استان این بخش از تولید روستا نیز از جایگاهی مناسب در امر برندسازی دارد.

تصویر شماره (۲۶): کارگاههای رشته بری روستا

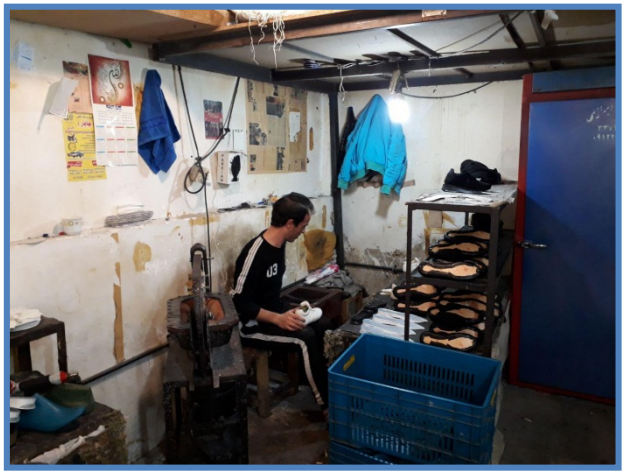

- تولید تخم مرغ محلی: تخم مرغ محلی با آنچه که در مرغداری ها تولید می شود به لحاظ کیفیت و ارزش غذایی تفاوت قابل توجهی را دارد و این امر با توجه به امکان تولید مرغ محلی زمینه لازم را جهت ایجاد یک برند مخصوص بر مناطق روستایی مهیا می سازد.
- محصولات لبنی محلی: وجود پرورش گوساله در عمده مناطق روستایی بخش باغ حلی سبب گردیده تا مواد اولیه لازم جهت هرگونه تولید محصولات لبنی مهیا گردد که این امر زمینه را برای تولید انواع محصولات لبنی از جمله پنیر، کره، ماست فراهم می سازد.
- تولید کفش و البسه: کارگاههای موجود تولید کفش و انواع لباس روستا که غالب محصول آن به شهر تهران انتقال داده می شود یکی از وجوه دیگر تولید در جهت ایجاد یک برند ویژه برای روستا محسوب می شود.

تصویر شماره (۲۷): کارگاههای تولید لباس در روستای گوزلدره سفلی

تصویر شماره (۲۸): کارگاههای تولید کفش در روستای گوزلدره سفلی

- گیاهان دارویی: منطقه باغ حلی به سبب وجود ارتفاعات یکی از مناطق بی نظیر در جهت تولید گیاهان دارویی مختلف به شمار می رود که این گیاهان به دلیل نوع مرغوبیت آن ها قابلیت لازم را در جهت مارک و برند خاص را دارا می باشند در این خصوص زمینه های لازم تولید گیاهان دارویی به ویژه در روستاهای گوزلدره سفلی، کردناب، سبزدرق، ساریجالو، شکورآباد، سلمان کندی، کردرق، خرمدرق، قره بلاغ و خیرآباد موجود می باشد که در حال حاضر نیز بسیاری از مسافران به هنگام مراجعه به روستاهای فوق تولیدات گیاهی روستاهای فوق را خریداری می نمایند.

تصویر شماره (۲۹): گل گاو زبان

شناخت دقیق و اساسی پتانسیل ها و ظرفیت های موجود طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و منابع مختلف مرتبط با آنها در الویت بندی، احصاء و چگونگی سرمایه گذاری و جهت دهی به آنها نقش اساسی را در پی خواهد داشت. براین اساس هر چقدر طرح های شناخته شده در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی نقاط روستایی به طور دقیق دسته بندی گردد میزان خطا در سرمایه گذاری های صورت گرفته نیز بسیار کمتر خواهد بود. لازمه چنین ویژگی ای بررسی و مطالعه اساسی در مزیت های نسبی، مطلق و رقابتی مراکز روستایی است تا براساس آن طرح های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی آن اولویت بندی گردد.

مطابق با مطالعات فصل دوم و همچنین اقدامات میدانی صورت گرفته پتانسیل های موجود روستا در ابعاد اقتصادی زیر قابل دسته بندی می باشند.

- ✓ وجود مراتع مناسب و مساعد زمینه را برای تولید و پرورش انواع دام مهیا می سازد.
- ✓ پتانسیل فوق در ایجاد و احداث فعالیتهای زنبورداری قابل توجیه است.
- ✓ با توجه به کاربری اراضی پیشنهادی روستا در پیرامون آن چراگاههای خوب پیشنهاد گردیده زمینه را برای پرورش و نگهداری دام های سنگین نیز فراهم می نماید.
- ✓ پرورش و نگهداری انواع طیور یکی دیگر از شاخص های لازم جهت هرگونه سرمایه گذاری در روستا به شمار می رود.
- ✓ با توجه به رونق فعالیتهای دامداری و تولید روزانه قابل توجه شیر در روستا و مناطق پیرامون آن بستر را برای احداث و ایجاد صنایع لبنی میسر ساخته است.
- ✓ فعالیتهای بوم گردی و گردشگری یکی از شاخصه های مهم و اساسی است که نیازمند طرح های سرمایه گذاری برای توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستا به شمار می رود.
- ✓ سرمایه گذاری در جهت تولید انواع گیاهان دارویی که با توجه به وجود انواع گیاهان استپی در پیرامون روستا
- ✓ امکان تولید زعفران، گل محمدی در روستا با قابلیت برندسازی

تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران ها جهت تحرک اقتصادی روستا

مناطق روستایی علیرغم آنکه به عنوان نقاطی با محوریت تولید کشاورزی شناخته می شوند اما می توان گفت که روستا با توجه به پتانسیل های مختلف قادر است در بسیاری از زمینه ها و ابعاد تولیدی یا خدماتی نقش آفرین باشد.

امروزه بحث بوم گردی یا گردشگری در مناطق روستایی به سبب وجود قابلیت های طبیعی، آثار تاریخی یکی از مباحث مهم در تولید خدمات مختلف به شمار می رود بنابراین می توان گفت که محورهای تولید در مناطق روستایی تک بعدی نبوده بلکه می تواند در جهات مختلف مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد؛ بنابراین محورهای تولید برای روستای گوزلدره سفلی در سه بعد زیر قابل دسته بندی می باشد.

- دامداری و دامپروری با تأکید بر اصلاح نژاد

برای این منظور پرورش و نگهداری گوسفند رومانوف یکی از نژادهایی است که جهت بهروری بهتر و افزایش درآمد و تولید برای روستای فوق توصیه می شود؛ بنابراین از آنجا که دام سبک موجود در کشور مناسب با چرای مرتعی است و نمی توان این نژاد را با روش پرداربندی و دامداری صنفی نگهداری که مقرون به صرفه نیز نمی باشد لذا لازم است نژادی جدید که علاوه بر کم خوراک بودن و مقاومت به آب و هوای گرم و خشک، قابلیت پرورش و نگهداری در دامداری های صنفی را نیز داشته باشد.

بر این اساس دام های سبک که می تواند در دامداری های صنعتی نگهداری شوند عبارتند از:

- ✓ گوسفند رومانوف
- ✓ گوسفند سافولک
- ✓ گوسفند فین شیپ
- ✓ گوسفند شیری لاکن
- ✓ گوسفند آواسی

- پرورش زنبورعسل و تولید فرآورده های مرتبط با آن

با توجه به قابلیت موجود روستا تولید فرآورده های مرتبط با زنبورعسل از جمله فرآورده هایی است که نمی تواند در سطح روستای گوزلدره سفلی پیشنهاد و ارائه گردد که این تولیدات تنها مختص فرآورده عسل نبوده بلکه سایر فرآورده های آن مانند ژله رویال، بره موم، گرده گل، نیش زنبور و موم از جمله تولیداتی هستند که می توانند به صورت صنعتی با راندمان تولیدی مناسب در سطح روستا استقرار یابند.

- ایجاد صنایع لبنی

مواد خام و اولیه شامل شیر که در سطح روستا موجود می باشد و بدون تغییر و به صورت خام صادر می گردد در صورت ایجاد و احداث صنایع مرتبط می تواند در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی موثر واقع شوند.

جمع آوری ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی قابل اجرا توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت ها، مزیت ها و محورهای تولید

جهت دستیابی مناسب مناسب و اصولی فرآیند توسعه اقتصادی در مناطق روستایی، توجه ویژه به ایده های مختلف کارآفرینی امری حیاتی و ضروری به نظر می رسد، چرا که تأکید بر بخش های اقتصادی موجود در مناطق روستایی به تنهایی نخواهند توانست منجر به توسعه در ابعاد مختلف و رشد اشتغال و ریشه کنی فقر، افزایش درآمد روستاییان گردد از سوی دیگر برای نیل به اقتصاد مقاوتی که مهمترین سیاست کلان اقتصادی کشور را شکل می دهد، بهره گیری از تمام ظرفیتها و توانهای موجود در مناطق روستایی را اجتناب ناپذیر می نماید.

به طور کلی کارآفرینی روستایی به عنوان یک راهبرد اساسی برای توسعه روستایی می تواند کمک شایانی برای توسعه روستاها کرده و منجر به کاهش بیکاری و افزایش اشتغال و در نتیجه افزایش درآمد، متنوع سازی اقتصاد، استفاده بهینه از منابع و بهبود زندگی روستاییان شود؛ بنابراین هر فعالیتی در روستاها مستلزم پاسخ گویی به دو مشکل عمده و اساسی بیکاری و فقر در نواحی روستایی است. با توجه به توانمندی ها و پتانسیل های انکارناپذیر موجود در روستاها، می توان به ایجاد زمینه در کارآفرینی تا حدودی از این مشکلات کاسته شود. روستاها در عصر حاضر با تحولات و تهدیدات گسترده ای روبه رو هستند؛ از این رو، تضمین و تداوم حیات و بقای روستاها نیازمند یافتن راه حل ها و روش های جدید بستگی دارد؛ بنابراین توسعه روستایی در مقایسه با گذشته، پیوند گسترده ای با مفهوم کارآفرینی دارد (پاسبانی، ۲۸۱:۱۳۸۳).

در مناطق روستایی هر بخش از اقتصاد می توان یک بستری برای کارآفرینی محسوب گردد و به عبارتی در هر بخشی (کشاورزی، صنعت و خدمات) می توان ایده های موثر و قابل توجهی را در زمینه کارآفرینی به دست آورد. هر چند در این راستا بخش کشاورزی به عنوان محور توسعه در مناطق روستایی، بخشی است که جهت تولیدات و کارآفرینی در بخش های وابسته، دارای توان های افزایش غیر قابل مقایسه با بخش های اقتصادی دیگر است و به جرأت می توان گفت که توسعه سایر بخش ها به آن وابسته است. در هر صورت به منظور نیل به فرآیند توسعه اقتصادی و اشتغال زایی لازم است به ایده های مختلف و موثر در هر بخش اقتصادی به صورت عمیق و اساسی نگریست که در زیر ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی مستقل در روستا به طور جداگانه مورد بحث و بررسی قرار می گیرند.

۱- ایده های بخش کشاورزی: کارآفرینی در بخش های کشاورزی، صنعت و خدمات از نظر بنیادی مفهومی مشابه دارند. بر این اساس، کارآفرینی در کشاورزی به معنای به کارگیری خلاقیت و نوآوری در فعالیت های مرتبط با کشاورزی است و زمینه های کارآفرینی متنوعی در این بخش وجود دارد. در واقع نواحی روستایی، محیط بکر بروز کارآفرینی است. فعالیت هایی از جمله زراعت، باغداری، گلخانه، پرورش دام و طیور، زنبورعسل، فعالیت های جنگل داری، آبخیزداری، حفظ و توسعه محیط زیست و... مهم ترین زمینه های بروز کارآفرینی در بخش کشاورزی هستند که هر کدام از این فعالیت ها می توانند زنجیره ای از مشاغل را در سطح روستا و مناطق پیرامون را به وجود آورند به عبارتی ایده های کارآفرینی در بخش کشاورزی در ایجاد تنوع تولید، رهایی از تولید مواد خام، تولید برای بازارهای خاص، استفاده از ظرفیت های کشاورزی، دامپروری و... حایز اهمیت می باشند؛ بنابراین با توجه به موارد فوق لازم است که جهت نیل به فرآیند توسعه مطلوب در سطح روستا با توجه به پتانسیل و توانهای موجود آن لازم است اولاً به ایده های مورد نظر روستاییان در خصوص کارآفرینی پرداخت و ثانیاً مشاور نیز ایده پردازی های ضروری و اساسی را بتواند به تسریع این فرآیند منجر شود، اقدام نماید که براساس مورد فوق ایده های مهم و اساسی در زیرشاخه های بخش کشاورزی برای روستاییان مورد مطالعه به شرح ذیل ارائه شده است:

الف- مشاغل کشاورزی و زیرشاخه های آن

- ✓ زراعت

گندم، جو و عدس مهمترین محصول زراعی است که در سطح روستای گوزلدره سفلی مورد برداشت قرار می گیرند که این محصولات غالباً به دو صورت مورد استفاده قرار می گیرند:

۱- بخشی از محصول مورد خود مصرفی روستا می گردد.

۲- بخشی دیگر که مربوط به مازاد تولید می باشد به سایر مناطق به صورت خام و مواد اولیه صادر می گردد.

در مقابل فرآیند و چرخه تولید و توزیع محصولات غذایی می توان از تولیدات موجود روستا اقدام به ایجاد و توسعه فرآیندی تولیدی زیر را نمود:

✓ فهرست تولیدات مرتبط با محصولات غلات

- جو پرک

- گندم پرک

- گندم پوست کنده

- جو پوست کنده

- بلغور جو

- بلغور گندم

- رشته و ماکارونی شامل لازانیا، رشته آش، تالیاتلی

✓فهرست تولیدات مرتبط با حبوبات

با توجه به اینکه عدس مهمترین محصول تولیدی روستا در خصوص حبوبات به شمار می رود لذا ایجاد واحد کارگاهی مرتبط با بسته بندی محصول فوق یکی از ایده های کارآفرینی مرتبط با آن به شمار می رود.

✓ پرورش قارچ

- تولیدات گلخانه ای در زمینه انواع محصولات صیفی جات نظیر خیار و گوجه فرنگی

- کشت زعفران

- کشت گل محمدی

۲- تولیدات دامی و دامپروری:

دامداری و دامپروری یکی از عرصه های اقتصاد مقاومتی و از جمله عرصه هایی است که از یک سو ارتباط تنگاتنگی با سلامت مردم و از سوی دیگر به دلیل سهم ویژه محصولات دامی در بعد غذایی خانوارها دارد، بستر مناسبی برای تولید، کارآفرینی و اشتغال به شمار می رود.

وجود مراتع و چراگاه های مناسب براساس آنچه که در تحلیل و تبیین منابع طبیعی روستا ارائه شد بستر مناسبی برای توسعه فعالیتهای فوق به شمار می رود که در این خصوص در روستای گوزلدره سفلی دام های سبک و سنگین به صورت توامان پرورش و نگهداری می شوند که در زمینه ایجاد واحدهای دامداری مدرن و صنفی به همراه اصلاح نژاد و توسعه نژادهای دامی زود بازده و مقرون به صرفه مهمترین ایده هایی هستند که می تواند در توسعه اقتصادی و افزایش درآمد ساکنین روستا موثر واقع شوند.

✓ تولید انواع طیور

پرورش مدرن و صنعتی انواع طیور یکی از گامهای موثر و اساسی در خصوص اقتصاد مقاومتی است که در این زمینه در سطح روستای گوزلدره سفلی این زمینه شغلی قابل اجرا و دستیابی می باشد که اهم آنها که قابلیت ایجاد اشتغال در روستا را دارد شامل:

- ایجاد مرغداری

- پرورش و نگهداری بوقلمون

- پرورش و نگهداری کبک

- پرورش و نگهداری بلدرچین

- پرورش و نگهداری شترمرغ

- پرورش و نگهداری اردک

- پرورش و نگهداری غاز

- پرورش انواع طیور محلی و بومی

✓ پرورش زنبور عسل

این نکته قابل توجه است که ۴۷ درصد از محصولات کشاورزی وابسته به زنبور عسل است از این رو است که ارزش اقتصادی زنبورعسل را در دنیا ۲۵ الی ۱۰۰ برابر ارزش تولید شده در سال محاسبه می کنند. تولید عسل و فرآورده های مرتبط با آن هر چند مهمترین و اساسی ترین فعالیت در زنبورداری است و می توان گفت که اشتغال غالب را در این فعالیت کشاورزی را شامل می شود اما ایجاد و ساخت تجهیزات ضروری و مورد نیاز زنبورداری بخش دیگری از شغل های ایجاد شده با این فعالیت را در بر می گیرد. تجهیزاتی مانند:

- صندوق زنبورعسل
- تخته مانع ملکه
- دود پمپ
- ماشین عسل کشی
- لباس های محافظتی

از جمله ابزار آلاتی هستند که بایستی توسط افرادی به غیر از زنبوردار تولید گردد؛ بنابراین مشاغل موجود در زمینه زنبورداری از تنوع و تعدد قابل توجهی برخوردار می باشند. به طور کلی تولیدات مرتبط با زنبور عسل به قرار زیر می باشند.

محصولات زنبور عسل اصولا دو نوع هستند. دسته اول محصولاتی هستند که زنبور برای یافتن آنها به خارج از کندو پرواز می کند و پس از پیداکردن با خود به کندو می آورد. این نوع محصولات که اصطلاحاً محصولات خارج از کندو

نامیده می شوند شامل مواردی همچون: عسل، عسلک، بره موم و گرده گل می باشند. دسته دوم محصولاتی هستند که زنبور به وسیله غدد معینی در داخل بدن خود تولید می کند و در کندو مورد استفاده قرار می دهد که اصطلاحاً محصولات داخل کندو نامیده می شوند مانند موم، زهر، ژله رویال و...

- محصولات زنبور عسل در خارج از کندو

✓عسل: عسل را زنبورها از جمع آوری شهد گیاهان مختلف و غلیظ کردنشان درست می کنند. مقدار آب موجود در شهد گل ها معمولا بین ۲۵ تا ۸۰ درصد می باشد. شهد توسط غدد مخصوصی که در انتهای گل ها قرار دارند تولید می گردد. زنبور عسل این شهدها را پس از جمع آوری کردن در داخل کیسه مخصوصی که در بدنش قرار دارد و فقط برای جمع آوری و ذخیره شهد درست شده به طور موقت انبار می کند. زنبورها پس از قرار دادن این شهد ها درون کندو طی فرآیندهای خاصی که به طور مکرر بر روی شهدها انجام می دهند مقدار آب آنها را تا ۱۷ الی ۱۸ درصد کاهش داده و موجب افزایش غلظت این شهدها می شود که در نهایت سبب می شود عسل موردنظر حاصل شود.

✓عسلک یا عسل برگ: در مقابل عسلی که زنبور آن را از شهد گل ها جمع آوری و به کندو میاورد و می پروراند، نوع دیگری از عسل هم وجود دارد که مصرف کننده قادر به تشخیص آنها از یکدیگر نیست. این عسل را زنبور از شیره های شیرین که در برخی اوقات روی برگ های درختان دیده می شوند و حالت چسبندگی یا صمغ مانند به برگ ها می دهند جمع می کند. این نوع عسل را اصطلاحا عسلک یا عسل برگ می نامیم.

✓بره موم: بره موم صمغ درختان است که به وسیله گیاهان و درخت های مختلف در نقاط به خصوصی ترشح می گردد و زنبور آن را از روی درختانی همچون بید، بیدمشک، نارون، تبریزی، آلو و غیره جمع آوری و به همان طریقی که گرده گل را حمل می نماید به پاهای عقب خود چسبانده و به کندو می آورد ولی هرگز آن را داخل سلول ها انبار نمی کند. زنبورها از بره موم برای مسدود کردن آن عده از سوراخ ها و درزهای کندو که قطرشان کمتر از ۴ میلی متر باشد استفاده می کنند. به علاوه با آن سر قاب ها را به کندو می چسبانند تا کاملا در جای خود فیکس شده و تکان نخورند.

✓گرده گل: گرده گل سلول های نر در تولید مثل گیاهان است. در ترکیبات آن از نظر شیمیایی مقدار زیادی مواد پروتئینی و چربی وجود دارد و این مواد دقیقا چیزی هستند که زنبورها برای رشد نوزادان خود به آن نیاز دارند. مقدار پروتئین در گرده های مختلف متفاوت بوده و چیزی بین ۱۱ تا ۳۵ درصد می باشد. گرده گل سرشار از ویتامین های اصلی نظیر A,B,C,D,E می باشد. تعداد گرده ها و شکل گرده ها در گل های مختلف با یکدیگر

متفاوت می باشد که این گرده ها توسط باد قابل جابجایی هستند و یکی از عوامل افزایش میزان آلرژی و آسم در فصل بهار همین گرده ها می باشند. این گرده ها ارزش غذایی یکسانی برای زنبورها ندارند و با یکدیگر متفاوت هستند. برای مثال گرده گل بیدمشک بهترین و گرده درختان برگ سوزنی مانند کاج بدترین نوع آن برای زنبورها هستند.

- محصولات زنبور عسل در داخل کندو

✓ زهر زنبور عسل: یکی از محصولات زنبور عسل ماده ای است که در داخل بدن زنبور توسط یک غده مخصوص از دومین روز پس تولد شروع به ترشح نموده و حدوداً در روز پانزدهم کیسه زهری را که برای ذخیره در بدنش وجود دارد پر می نماید. امروزه با آزمایشاتی که بر روی این زهر صورت گرفته است ترکیبات آن کاملاً مشخص شده است و تقریبا دارای همان ترکیبی است که در زهر مار وجود دارد. زنبور عسل می تواند با نیش خود که طولی در حدود ۶ میلی متر دارد زهرش را به داخل بدن انسان یا سایر جانوران تزریق کند. زهر زنبور عسل با ورود به بدن قربانی خود مانع انعقاد خون می گردد و باعث گشاد شدن رگ ها شده که در نتیجه سبب کاهش فشار خون می شود؛ اما زهر زنبور عسل کاملا مضر نیست و امروزه در درمان برخی از رماتیسم ها از آن استفاده می شود.

✓ ژله رویال: یکی از ارزشمندترین محصولات زنبور عسل ماده ای است که غذای مخصوص ملکه زنبورها است که از اولین روز تولد تا آخرین روز عمرش از آن تغذیه می کند. رشد و تکامل فعالیت های ملکه به این ماده غذایی وابستگی کامل دارد. ژله رویال از مواد مختلفی تشکیل شده است که ۱۰ درصد وزن آن از اسیدی تشکیل می شود که ترکیب آن هنوز هم شناخته شده نیست. در این ژله تمام ویتامین های ضروری موجود است.

✓ موم: موم ماده ای است که به وسیله سه جفت از غده های زیرشکمی زنبورهای کارگر و در سنین به خصوصی یعنی از سیزدهمین تا هیجدهمین روز پس از تولدش ترشح می گردد. جمعیت زنبور عسل به کمک این ماده نیازهای اساسی زندگی خود را مرتفع می نماید. زنبور عسل به طور متوسط برای درست کردن ۱ کیلو موم باید ۱۲ کیلو عسل بخورد؛ بنابراین به نفع زنبوردار است که تا حد امکان موم قالب زده در اختیار زنبورهایش قرار بدهد تا زنبور برای تولید موم از عسل کمتری استفاده کند و در نتیجه در آخر سال محصول عسل بیشتری از هر کندوی زنبور عسل به دست بیاورد.

۳- صنایع:

از آنجا که تولیدات کشاورزی به عنوان مواد اولیه مورد نیاز صنایع به شمار می روند لذا مهمترین صنایعی که می توانند در سطح مناطق روستایی ایجاد گردند صنایع غذایی می باشد که با توجه به اینکه غلات و تولیدات دامی و

عسل مهمترین تولیدات کشاورزی روستای گوزلدره سفلی است لذا صنایع غذایی شامل بیسکوییت سازی، صنایع لبنی و گوشتی مهمترین صنایعی هستند که می توانند در سطح روستا دایر و ایجاد گردند.

✓ تولید البسه و کفش و امکان گسترش آن

تصویرشماره (۳۰): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا

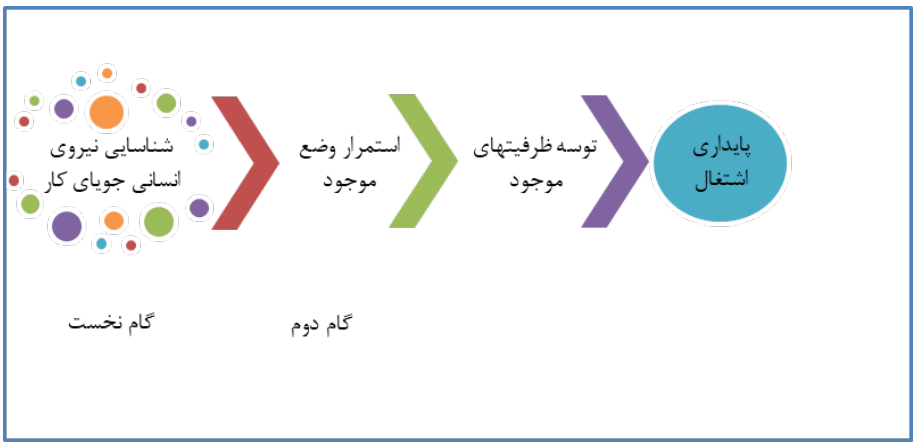

تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه اقتصادی و اشتغالزایی روستا

همانطور که پیشتر بیان شد اشتغال بهترین ضمانت کننده رفع فقر و محرومیت در جوامع روستایی است. همچنین اشتغال و داشتن شغل مناسب، سودمندی، شخصیت سازی، اجتماعی شدن، استقلال شخصی، مسئولیت پذیری، تعهد، جهت دهی به مسیر آینده و زندگی را برای فرد به دنبال دارد. بنابراین می توان چنین عنوان کرد که دسترسی و دستیابی بیشتر افراد به شغل مناسب برای جوامع روستایی از الزامات دستیابی به توسعه می باشد. در واقع می توان گفت که اشتغال یکی از ابزارهای موثر، به منظور توزیع عادلانه درآمد، افزایش خدمات اساسی و بهبود سطح زندگی اکثریت جامعه روستایی قلمداد می شود. ساختار اشتغال به متغیرهای اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیکی، نظام برنامه ریزی و مدیریت و نوع مشاغل وابسته بوده و لذا متفاوت بودن عوامل فوق در مکانهای مختلف جغرافیایی به تفاوت در ویژگیها و وضعیت کمی و کیفی اشتغال در نواحی مختلف جغرافیایی خواهد انجامید. در فرآیند توسعه اقتصادی لازم است به منظور پایداری اشتغال روستایی همانطور که در شکل ذیل نیز نشان می دهد علاوه بر شناسایی افراد بیکار و جویای کار، بسترهای مناسبی برای حفظ اشتغال وضع موجود و توسعه ظرفیتهای موجود نیز مورد توجه قرار گیرد.

نمودار شماره (۳۳): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی

براساس چنین چارچوبی می توان اهداف کمی اشتغال طرحهای سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا را به شرح زیر طراحی و تدوین نمود.

همانطور که در جدول ذیل نشان می دهد با توجه به اولویتها و رتبه بندی فعالتهای اشتغالزا در روستای گوزلدره سفلی می توان اهم طرح ها و پروژه های دارای ظرفیت این روستا را به ۲ فعالیت تقسیم نمود که قادرند از حداقل ۱۶ تا حداکثر ۶۶ نفر را به صورت مستقیم مشغول به کار نمایند.

جدول شماره (۵۹): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای گوزلدره سفلی

نوع فعالیت	ظرفیت اشتغال	درآمد طرح
پرورش زعفران گلخانه ای	۱۶ نفر	۸۰۶.۹۱
پرورش زعفران ۱۰ هکتار زیرکشت	۶۶ نفر	۱۴۴۳.۷۰
پرورش گل محمدی	۲۳ نفر	۳۱۵۰

برنامه ها با کارکرد در مقیاس فضایی گوناگون

اهم برنامه های ارائه شده در جهت افزایش تولید و اشتغال در سطح روستا می تواند به شرح ذیل مورد توجه واقع شود.

- توسعه و افزایش راندمان تولید محصولات کشاورزی
- کاهش صدمات و خسارات طبیعی و انسانی به محصولات کشاورزی
- ارائه برنامه در جهت توسعه ظرفیت ها و پتانسیل های گردشگری روستا
- برنامه در جهت اصلاح نژاد دام در جهت افزایش راندمان تولید
- برنامه های مرتبط با حفظ محیط زیست و توسعه پایدار
- بهره گیری از توان و ظرفیت نیروی انسانی
- برنامه های مرتبط با بهره گیری اصولی از منابع آب از طریق تغییر شیوه های آبیاری و تبدیل آن از روش سنتی به مدرن
- برنامه در خصوص بازاریابی محصولات تولیدات روستایی
- برنامه مرتبط با تبلیغات و معرفی قابلیت های گردشگری روستا

تعیین اقدامات مناسب برای ارتقا ظرفیت فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی موجود روستا

برای مردمی کردن اقتصاد و حداکثرسازی مشارکت اقتصادی و به منظور بهره گیری موثر از ظرفیت های عظیم جمعیت فعال کشور به ویژه جوانان، زنان و دانش آموختگان دانشگاهی و برای بهره برداری موثر از مزیت های نسبی و رقابتی روستا انجام اقدامات مناسب و موثر در جهت ارتقاء ظرفیت های اقتصادی موجود روستا الزامی می باشد در این خصوص مسائل و مباحث موجود در زمینه فوق در موارد زیر قابل بحث و بررسی می باشد.

- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع
- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا در قالب اقتصاد مقاومتی

۱- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع تولید:

برای شناخت محدودیت های موجود در راستای تولید و افزایش آن می توان موارد زیر را به عنوان نکات اساسی و کلیدی موضوع تصور نمود:

✓ عدم هماهنگی لازم دستگاه های اجرایی با ساکنین محلی روستا

دستگاههای اجرایی که در امر توسعه روستایی دخیل می باشند عمدتاً فعالیت های آن با شناخت اندک از پتانسیل و ویژگیهای روستا صورت گرفته است به طوری که انجام پرس و جو از ساکنین محلی و شناخت مشکلات و مسائل آنها توسط هر دستگاه اجرایی مرتبط با توسعه اقتصادی امری ضروری و حیاتی به شمار می رود.

✓ ضعف در پرداخت تسهیلات بانکی

علیرغم آنکه پرداخت تسهیلات لازم برای اشتغال زایی و توسعه اقتصادی در مناطق روستایی مورد تأیید و تصویب هیئت وزیران قرار گرفته و مقرر شده که ۱.۵ بیلیارد دلار (حدود ۶ هزار بیلیارد تومان) از محل صندوق توسعه ملی نزد موسسات عامل (بانک های کشاورزی، پست بانک، صندوق کارآفرینی، صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی) سپرده گذاری شود؛ اما در روستای فوق و براساس اظهارات ساکنین روستا بانک های عامل پرداخت تسهیلات فوق را متعهد نمی شوند و غالب مراجعات روستاییان بدون نتیجه باقی مانده است.

✓ مشکلات موجود در خصوص تغییر کاربری اراضی

غالباً از سوی سازمان های مرتبط با موضوع مانند جهاد کشاورزی، محیط زیست، منابع طبیعی صورت می گیرد. بخش دیگری از عوامل و مشکلاتی که باعث ایجاد محدودیت که در انجام فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی در سطح روستا می گردد.

✓ عدم وجود طرح های مناسب و موثر با توجه به پتانسیل و قابلیت موجود روستا

همچنانچه در مباحث گذشته اشاره شد روستای گوزلدره سفلی از برخی ویژگیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی، اجتماعی دارا می باشد که برای بهره گیری از آنها نیازمند طرح های مناسب و موثر می باشد که در این خصوص اقدامات قابل توجهی صورت نگرفته است.

۲- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا:

✓ بهره گیری از کارآفرینان موجود در جهت ایجاد فعالیت های اقتصادی مناسب برای روستا

✓ اعطای تسهیلات برای گسترش اشتغال زایی در روستا برابر مقررات موجود

✓ انجام آموزش های لازم در جهت ارتقای مهارت در ارتقای ظرفیت تولیدی روستا

✓ بهره گیری از نیروی جوان و زبده روستا

✓ ایجاد فعالیتهای اقتصادی براساس توانمندیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی و اجتماعی موجود روستا

✓ انجام طرح های اقتصادی و مطالعات لازم در جهت ایجاد و احداث صنایع و فعالیتهای اقتصادی در سطح روستا

✓ تغییر جهت فعالیتهای اقتصادی موجود روستا از حالت سنتی به مدرن در جهت افزایش راندمان تولید

✓ انجام طرح های آبخیزداری در جهت حفظ منابع آب برای تأمین نیازهای آبی فعالیت های اقتصادی روستا

✓ اصلاح نژاد انواع دام برای افزایش تولید اقتصادی

تعیین برنامه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی برای ارتقا سطح فعالیت های اقتصادی و اشتغالزایی روستا

امروزه آموزش و کسب مهارت نقشی مهم و اساسی در توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع ایفا می نماید. با توجه به آموزش می توان به توسعه پایدار در روستا دست یافت و آن را تقویت نمود. ارتقاء سطح مهارتی روستائیان می بایست به گونه ای باشد که آنها را به سوی بهینه سازی روشهای تولیدی و بهره وری از امکانات موجود سوق داده به گونه ای که تأمین کننده بخشی از اهداف توسعه روستایی باشند. توسعه روستایی از اهداف اصلی پروژه ها و برنامه های اجرایی در این حیطه بوده و آموزش و ارتقاء مهارت روستائیان از عوامل اساسی و مهم در تقویت و پایداری توسعه روستایی است. لیکن در چنین رویکردی، آموزش نباید فراموش و یا کم ارزش تلقی شود .در تعریفی توسعه پایدار در سند چشم انداز توسعه، به عنوان ظرفیتی مستمر برای آینده ای بلند مدت تعریف شده است و این تعریف حفاظت ازسرمایه ها را شامل می شود که مفهوم سرمایه، سرمایه زیست محیطی، سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی و سرمایه مصنوعی را شامل می گردد (ازکیا، ۱۳۸۷).

اصل افزایش سرمایه انسانی مستلزم بکارگیری برنامه هایی است. در این برنامه ها می بایست به ارائه آموزش های مهارتی- کاربردی منتج به اشتغال در نواحی محروم و دور افتاده، بکارگیری پتانسیل های منطقه ای، ترغیب و ایجاد انگیزش در مردم روستا به منظور دستیابی به عملکرد و تولید، توجه به اقشار و گروههای مختلف اجتماعی مؤثر در سرمایه های انسانی مانند جوانان، زنان و شاغلان و صاحبان بخش های تولیدی روستا، توجه گردد و در برنامه های آموزشی به طور خاص دیده شود. توسعه روستا باید در چشم انداز وسیع تری مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به رابطه مستقیم آموزش و توسعه می بایست آموزش های روستایی نیز در چارچوب تحولات اقتصادی و اجتماعی نهادها و روابط و فرآیندها در مناطق روستایی برنامه ریزی گردد. تجهیز نیروی انسانی و حرکت به سوی توسعه پایدار زمانی میسر است که روستائیان به حد کافی تعلیم دیده و مهارت های متنوع و مفید و کاربردی را فراگیرند و طی این آموزش ها تغییرات مفیدی در زندگی روستائیان ایجاد گردد (نصیری،1390).

نگاهی اجمالی به وضعیت آموزش های فنی و حرفه ای روستایی در کشور بیانگر این نکته است که با افزایش جمعیت و بالارفتن نرخ بیکاری و تمایل روستاییان به مهاجرت به شهرها به منظور یافتن شغل، نیاز به

آموزش نیروی انسانی ماهر در زمینه های فنی و حرفه ای ضروری و فوری است .در این میان با توجه به اهمیت آموزش روستائیان توجه به ارائه آموزش های مهارتی در شاخه های گوناگون کشاورزی، صنعت و

خدمات ضروری است. ورود به مناطق روستایی در سال های قبل کم رنگ و تنها آموزش های ساده ترویجی را در بر داشته که توسط سایر سازمان ها بنا به ضرورت ارائه شده و اصل مهارت آموزی و یا ارتقاء مهارت روستائیان در آن نادیده گرفته شده بود و خلاء ارائه آموزشهای مدون و برنامه ریزی شده در بخش روستا همواره احساس می شد (نصیری، ۱۳۹۰).

به منظور ریشه کن کردن معضل بیکاری باید بعد از مطالعات و تحقیقات بنیادی در مورد اشتغال، برنامه های اساسی در بخش های مختلف کشور اجرا کرد. راه کارهای زیر در جهت بهبود وضعیت اشتغال و نیل به اشتغال کامل به اجمال عنوان می گردد:

۱- راه کارهای مبتنی بر سرمایه:

- استفاده از روش های نوین بانکی
- اصلاح تعرفه های مالیاتی

۲- راه کارهای مبتنی بر اطلاعات:

- استفاده از تکنولوژی های پیشرفته (هم برای افزایش بهره وری در تمامی زمینه ها و به خصوص استفاده از اینترنت برای کاریابی)
- انتشار اطلاعات
- ایجاد خدمات الکترونیک در فعالیت های سازمانی

۳- راه کارهای مبتنی بر آموزش:

- افزایش سطح آموزش های ابتدایی
- افزایش استانداردهای تحصیلات تکمیلی
- سرمایه گذاری بیشتر در امر آموزش و به خصوص آموزش های علمی- کاربردی
- تغییر در ظرفیت رشته های دانشگاهی و به خصوص رشته های فنی (همان منبع).

- ویژگی های آموزش های فنی و حرفه ای

قبل از آنکه در برنامه ریزی درسی در نظا م های آموزش فنی و حرفه ای به مسئله داشتن و نداشتن تمرکز پرداخته شود باید ماهیت، ویژگی ها و ملزومات آن در دنیای کنونی روشن شود. هر اندازه هدف های نظام آموزش فنی و حرفه ای و نقش آنها در ساختار جوامع کنونی و انتظارات جامعه شفاف تر مطرح گردند بهتر می توان دربار ه آنها برنامه ریزی کرد. تغییرات سریع و همه جانبه جوامع، تعاریف پیشین را با چالش جدیدی مواجه کرده و ناکارآمدی آنها را آشکار کرده اند. از این رو می بینیم که سازمان بین المللی کار (ILO) در دهه های گذشته ناگزیر شده چندین بار از کار آموزش های فنی و حرفه ای تعریف جدیدی ارائه دهد. برای واژه آموزش در تعاریف پیشین آمده است که آموزش فنی و حرفه ای به هر نوع آموزشی اطلاق می شود که به وسیله آن دانش و مهارت فنی یا تجاری حاصل می شود یا توسعه می یابد، اعم از اینکه در مدرسه باشد یا در محیط کار (صالحی،۱۳۸۵).

در تعریف دیگری آمده است آموزش باید به گونه ای طراحی شود تا شخصیت افراد مخصوصاً در جایی که جوانان مد نظر هستند توسعه یابد. آن چه امروزه صاحب نظران به کی باور مشترک دست یافته اند، به زبان ساده این است که آموز ش های فنی و حرفه ای در معنای جدید آن، هم به مفهوم کاری (شغل) است و هم به مفهوم شهروندی. بنابراین دارا بودن مهارت های عملی صرف و شناخت ابزاری برای دانش آموختگان برنامه های فنی و حرفه ای کافی نیست و نیاز بازار کار دنیای کنونی را تأمین نمی کند (یعقوبی نجف آبادی،1389).

- اهداف برنامه های آموزش روستایی

اهداف این برنامه ها در مجموع عبارتند از:

- افزایش دسترسی و توسعه آموزش های مهارتی و خدمات فنی و مشاوره ای معطوف به ایجاد اشتغال در مناطق روستایی.

- تشویق دانش آموختگان فاقد مهارت به اشتغال و کارآفرینی در مناطق روستایی.
- تشویق روستائیان به راه اندازی صنایع روستایی، اجرای پروژه های تجاری و توسعه خدمات روستایی.
- افزایش بهره وری شاغلین در روستا.

- اهداف آموزش های فنی وحرفه ای

دستیابی به اشتغال برای افراد فا قد مهارت

تطبیق مهارت نیروی انسانی با مهارت های جدید ناشی از تحولات فناوری

ارتقاء مهارت نیروی انسانی به منظور دستیابی به بهره وری بالاتر (خواجه شکوهی و همکاران،1387).

تعیین و اولویت بندی طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

شناخت دقیق قابلیت و پتانسیل هر یک از مراکز روستایی در جهت دهی به توسعه و رشد اقتصادی و اشتغال زایی امری بدیهی و ضروری است که می بایست متناسب با توان و ظرفیت هر یک از مناطق روستایی بتوان برنامه توسعه متناسب با آن را تهیه و تنظیم نمود تا براساس روستا به صورت یک عضوی از منظومه پیرامونی خود به فعالیت بپردازد براین اساس با توجه به اقدامات مختلف عملی و نظری که در خصوص ظرفیت، توان روستای گوزلدره سفلی انجام گرفت می توان گفت که محورهای زیر می توانند به عنوان کانون و هدف توسعه روستا منظور گردند.

۱- محور توسعه روستا براساس فعالیتهای دامداری:

براساس یافته های وضع موجود و تحلیل و تبیین صورت گرفته در خصوص منابع طبیعی، انسانی موجود روستا فعالیتهای دامداری این پتانسیل و ظرفیت را دارا می باشند که در رشد و توسعه اقتصادی، افزایش درآمد ساکنین، ایجاد اشتغال مناسب برای گروه های انسانی مختلف نقش آفرین باشد این امر زمانی حایز اهمیت می یابد که براساس تولیدات خام و اولیه این بخش اقتصادی می توان صنایع مرتبط با آن را در سطح روستا دایر نمود و به عبارتی فعالیتهای دامداری این قابلیت را دارا می باشند که زنجیره ای از فعالیتهای متنوع اقتصادی را در سطح روستا و مناطق پیرامونی فراهم سازند و علاوه بر رشد اقتصادی، در رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی نیز موثر باشند.

۲- زنبورداری:

زنبورداری به سبب وجود مراتع در پیرامون روستا و وجود انواع گیاهان دارویی و استپی در منطقه از یک سو و نیروی انسانی مجرب و آموزش دیده موجود روستا از سوی دیگر از توان و ظرفیت قابل توجهی در افزایش تولیدا مربوط به خود هستند. این امر به ویژه با بهره گیری از توان زنبورعسل در تولید فرآورده های متنوع و مختلف آن از اهمیت خاصی برخوردار می گردد.

۳- بوم گردی:

در دنیای امروز، گردشگری به یکی از مسائل روز و قابل اهمیت در دنیا تبدیل شده است و صنعت گردشگری را می توان غنی ترین و پر درآمد ترین بخش اقتصاد دانست که ویژگی بارز آن، پایداری و توسعه روز افزون است. با توسعه این صنعت، کشورهای مختلف در جهت بهره وری از توریسم و جلب تعدد بیشتری از گردشگران تلاش می کنند، چرا که برنامه ریزی برای توسعه و گسترش این صنعت پایدار، نقشی اساسی و حیاتی در آینده ی جامعه دارد. در

سال های اخیر توجه به موضوع گردشگری و شناخت قطب های توریستی و مناطق مستعد گردشگری، مورد توجه مسئولان و برنامه ریزان قرار گرفته است و با تصویب دستور العمل ها و آیین نامه ها در جهت ایجاد مناطق گردشگری، گامی موثر برداشته شده است.

تاثیرات شگرف صنعت گردشگری در کاهش نرخ بیکاری، افزایش سطح درآمد، تامین منابع انرژی و رونق بازار صنایع دستی تنها بخشی از مزایای ویژه پرداختن به این صنعت است. به ازاء ورود هر گردشگر ۲ تا ۶ شغل به صورت مستقیم ایجاد می شود. در محاسبات اقتصاد دانان توسعه این روند با احتسابات مشاغل در بخش های تولیدی و خدماتی برای هر گردشگر به ایجاد شغل برای ۹ تا ۱۵ نفر می رسد.

- گردشگری منطقه

صنعت گردشگری در ایران بویژه در منطقه زنجان مراحل اولیه رشد خود را طی می کند و صنعتی نوپا به شمار می آید. منطقه فوق به لحاظ دارا بودن منابع غنی طبیعی، سابقه تاریخی و میراث فرهنگی از قابلیت گردشگری بالایی برخوداراست. این استان توانایی تبدیل شدن به منطقه بزرگ گردشگری و تأمین نیازهای مختلف توریستها را دارد تا بتواند با تأمین این نیازها و ایجاد رضایت دیداری، فیزیکی، عاطفی و اجتماعی در آنها، امکان توسعه منطقه را فراهم نماید.

بخش عمده گردشگران علاقمند سفر به منطقه زنجان با انگیزه طبیعت گردی، گردشگری روستایی و تفریحی استفاده از جاذبه های تاریخی موجود دست به این اقدام می زنند. علاوه براین چون صنعت گردشگری برای منطقه درآمد زاست در این عرصه نیز محاسبه هزینه و فایده ملاک اصلی تصمیم گیری است بویژه که در شرایط کنونی بحران بیکاری منطقه زنجان را تهدید می کند و توسعه صنعت گردشگری با کمترین سرمایه گذاری بالاترین اشتغالزایی را بدنبال خواهد داشت.

با توجه به رشد صنعت گردشگری در این منطقه و پتانسیل موجود در این روستا و انتظار افزایش ورود گردشگر به این روستا، پیشنهاد می شود، مجتمع تفریحی و گردشگری و اقامتگاه بوم گردی در این روستا ایجاد گردد. بوم گردی یا اکوتوریسم در تعریف خلاصه یعنی احترام به طبیعت، احترام به فرهنگ گذشته و حال حاضر مردمانی که از سال ها قبل در یک زیست بوم خاص زندگی می کنند و به طبیعت منطقه آسیبی نرسد. اکوتوریسم ارزشمندترین شاخه طبیعت گردی است که قصد دارد به شیوه ای خردمندانه ای با کمترین اثر منفی بر طبیعت و فرهنگ منطقه، بیشترین فایده را برای آن داشته باشد. این شاخه از گردشگری بر اساس نتایج توسعه پایدار آن شناخته می شود که شامل حفاظت از محیط زیست، آموزش بازدیدکنندگان در زمینه پایداری و فایده رساندن به جامعه محلی و ارتقاء معیشت آنها می باشد.

- باغداری

فعالیتهای باغداری به سبب نقش آن در تولید انواع میوه به عنوان یک ماده غذایی مهم از اهمیت قابل توجهی برخوردار است و این به عنوان یکی از مهمترین تولیدات در برخی از مناطق روستایی به شمار می رود. چنین ویژگی به سبب وجود باغات انبوه و متنوع و وجود نیروی انسانی با دانش بومی و مدرن در سطح روستای گوزلدره سفلی جز خصیصه اصلی اقتصاد آن محسوب می شود و با توجه به کیفیت بالای محصولات باغی تولید شده در سطح روستا از

جمله سیب این قابلیت برای روستای گوزلدره سفلی وجود دارد که ابعاد مختلف توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در چارچوب توسعه باغات و صنایع مرتبط با آن مانند بسته بندی محصول، خشکبار و چیپس میوه و... در سطح روستا اهمیت یابد. از سوی دیگر با توجه به بررسی های به عمل آمده می توان در سطح روستای گوزلدره سفلی به کشت و پرورش گل محمدی و محصول پسته نیز اقدام نمود.

- فعالیت های صنعتی و کارگاهی

وجود کارگاههای موجود در سطح روستای گوزلدره سفلی که در تولیدات کشاورزی، صنعتی از جمله رشته بری، کارگاه های تولید کفش و البسه که عمدتاً از جنبه صادراتی برخوردار هستند بخش دیگری از قابلیت های تولیدی روستای گوزلدره سفلی به شمار می رود که با توجه به جنبه صادراتی آن که عمدتاً مورد هدف بازارهای منطقه ای و ملی از جمله مرکز کشور را در بر می گیرد می تواند سطح توسعه هر چه بهتر در روستای گوزلدره سفلی گردند.

- زراعت

فعالیت های زراعی به عنوان اولین و مهمترین محور توسعه اقتصاد روستا محسوب می شود که با توجه به تولید و کشت محصولات نظیر غلات، حبوبات و صیفی جات و وجود صنایع تبدیلی مرتبط با آنها از جمله رشته بری جایگاهی ویژه را در اقتصاد روستا دارا هست در این خصوص کشت زعفران از جمله محصولی است که می تواند به عنوان محور توسعه روستای گوزلدره سفلی مورد توجه واقع شود.

- حفظ محیط زیست

یکی از مهمترین نتایج این نگرش به گردشگری و طبیعت گردی، ایجاد اشتغال برای ساکنان بومی منطقه و کسب درآمد برای آنان است؛ که از این طریق ساکنین منطقه ترغیب به حفظ محیط زیست، آداب و رسوم و آنچه برای گردشگران جذاب است می شوند. به این ترتیب اکوتوریسم می تواند در حفظ و پاسداری محیط زیست طبیعی و انسانی و همچنین توسعه پایدار تاثیرگذار باشد. مردم محلی با نمایش آداب و رسوم خود به گردشگران، فروش محصولات صنایع دستی شان به آنان و مشارکت دادن گردشگران در فعالیت های روزمره خود به ارزش میراث فرهنگی خود پی برده و هرچه بیشتر در حفظ آن می کوشند. علاوه بر این آنان تلاش خواهند کرد که آنچه برای گردشگران و طبیعت گردان جذاب است را حفظ و نگهداری کنند؛ چرا که بوم گردی به وضوح یکی از راه ها و منابع کسب درآمد برایشان مطرح خواهد شد و هجوم گردشگران و سرمایه های غیر بومی دیگر به سادگی نمی تواند موجب کاهش غنای فرهنگی منطقه گردد.

- بازار هدف

با پیشرفت های صورت گرفته در صنایع حمل و نقل و فناوری اطلاعات، حتی دورترین و بکرترین نقاط روی زمین نیز در دید و دسترس علاقمندان به سفر و گردشگری قرار گرفته و در حال حاضر، گردشگری یا توریسم، بزرگترین صنعت در دنیا محسوب می شود و شاخه ی طبیعت گردی نیز رو به رشد ترین بخش آن است.

وجود آب و هوای مطلوب و چشم‌اندازهای زیبا و کوهستانی می‌تواند این روستا را به مقصدی مطلوب برای گردشگری تبدیل کند . از مزیت های دیگر این طرح می توان به وجود فرهنگ مخصوص روستایی، قیمت مناسبت اقامت، محیط اقامتی متفاوت و دسترسی راحت به نقاط شهری اشاره کرد.

برای جذب گردشگر تبلیغات محیطی، برگزاری همایش های مختلف و ... از جمله فعالیت هایی است که می توان در جهت معرفی این روستا به عنوان مقصدگردشگری هر چند در سطح خیلی محدود انجام داد. همچنین از طریق اینترنت و گردشگری مجازی، می توان این روستا را برای بخشی از بازار هدف معرفی کرد.

- تعریف طرح بوم گردی (اکوتوریسم)

گردشگری فرصت‌های بسیاری را برای کسب و کارهای کوچک خانوادگی ایجاد می‌کند که بیشتر آن‌ها، روابط مستقیم و متقابل میزبان و مهمان را در خانه و املاک خانواده گردشگرپذیر در بردارند. این حضور و مشارکت از سوی خانواده، برای تجربه و رضایت گردشگر و همچنین برای توسعه پایدار مقصد و جامعه محلی، امری بسیار حیاتی است. یکی از کسب و کارهای کوچک گردشگری که از سال ۱۹۹۴ میلادی به جهانیان معرفی شده و در چند سال گذشته در ایران به شدت در حال توسعه است، ایجاد و توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی است. بر اساس اولین تعریف رسمی در سال ۲۰۰۲ میلادی، اقامتگاه بومی یا اکولوژ امکانات اقامتگاهی گردشگری است که به معیارهای زیر پایبند است:

- ✓ حفاظت از محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ ایجاد کمترین اثر بر محیط طبیعی اطراف اقامتگاه در هنگام ساخت آن؛
- ✓ استفاده از معماری و مصالح بومی و داشتن بافت فرهنگی و فیزیکی خاص با توجه و هم آهنگ با فرم، منظره و رنگ محیط؛
- ✓ استفاده از سیستم‌های آب‌رسانی پایدار و کاهش مصرف آب؛
- ✓ به کارگیری روش‌هایی برای بازیافت زباله‌های خشک و دفع دیگر انواع زباله بدون آسیب رسانی به محیط؛
- ✓ استفاده از انرژی‌های پایدار به روش های سنتی و به کار گیری انرژی‌های نو با استفاده از وسایل مدرن؛
- ✓ کار گروهی همراه با به کارگیری جامعه محلی؛
- ✓ ارائه کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی ویژه کارکنان، گردشگران و مالکان اقامتگاه ها درباره چگونگی حفاظت و برخورد با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ همکاری با برنامه‌های تحقیقاتی در جهت برنامه‌ریزی توسعه پایدار محلی.

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل‌ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتاً در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می‌شوند. در این اقامتگاهها که تقریبا همگی آنها بصورت خانوادگی ارائه خدمات می‌کنند، سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند. برخی از آنان فعالیت‌های طبیعت گردی مکملی چون بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز مکمل کار خود ساخته و خدمات کاملی را به مسافران خود ارائه می‌دهند .درواقع اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته‌های اصلی یک

اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند. اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی با رعایت بالاترین سطح ممکن ضوابط زیست محیطی و به شکلی سازگار با معماری و سیمای طبیعی منطقه احداث شده و ضمن حداکثر تعامل با جامعه محلی، زمینه حضور و اقامت طبیعت گردان را با کیفیتی قابل قبول و تعریف شده در محیط‌های طبیعی فراهم نمایند.

تصویر شماره (۳۱): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی

- الزامات و شرایط عمومی اقامتگاه های بوم گردی

✓ کلیه اقامتگاه‌های بوم گردی ضمن رعایت اصول فنی و مهندسی که تضمین کننده ایمنی ساکنان ساختمان ها هستند، با استفاده از مصالح بومی و با بهره بردن از حداکثر دانش بومی و هماهنگ با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون خود احداث شده و در طی مدت بهره برداری و توسعه اقامتگاه این شرایط بایستی تداوم داشته باشد.

✓ طراحی داخلی و خارجی کلیه اقامتگاه های بوم گردی باید با رویکرد بهره برداری از مبلمان و تجهیزات سنتی و بومی صورت گرفته تا ضمن تأمین رفاه برای گردشگران، فرصت آشنایی و درک فرهنگی منطقه فراهم شود.

✓ در کلیه اقامتگاه های بوم گردی طرح های مشخصی در خصوص مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا در آیند، وجود اقامتگاه های بوم گردی نباید در هیچ شرایطی به آلودگی زیست محیطی بستر پیرامون خود منتهی شود.

✓ کلیه شیرآلات اقامتگاه های بوم گردی باید از انواعی انتخاب شود که کاهش مصرف آب را به دنبال داشته باشند.

✓ نورپردازی اقامت گاه های بوم گردی باید ضمن تامین روشنایی مورد نیاز گردشگران، حداکثر صرفه جویی در مصرف انرژی داشته و حداقل آلودگی نوری را در منطقه ایجاد نماید.

✓ سیستم گرمایش و سرمایش اقامتگاه های بوم گردی باید ضمن تأمین رفاه مسافران حداقل تاثیر منفی را بر محیط زیست منطقه داشته باشد و با رعایت اصول معماری بومی و دانش فنی روز، میزان نشت حرارتی در اقامت گاه های بوم گردی به کمترین حد ممکن برسد.

✓ استفاده از پوشاک بومی ضمن رعایت اصول بهداشتی و ایمنی برای کلیه کارمندان اقامتگاه های بوم گردی و همچنین رعایت اصول بهداشتی و پاکیزگی کلیه فضاهای اقامتگاه های بوم گردی براساس استاندارد های و ضوابط الزامی است.

✓ کلیه اقامت گاه های بوم گردی موظفند ضمن رعایت ذائقه گردشگران، خوراک و نوشیدنی‌های بومی را با استفاده از سفره آرایی بومی و رعایت اصول بهداشتی به گردشگران ارائه نمایند.

✓حضور راهنمایان و بلدهای محلی و فراهم نمودن فرصت بازدیدی از سیمای طبیعی و بستر فرهنگی پیرامون اقامتگاه های بوم گردی توسط راهنمایان مورد تایید سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه اقامتگاه های بوم گردی الزامی است.

✓با توجه به قرار گرفتن اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی و به دور از مراکز امدادی، ضروری است کلیه اقامتگاه های ضمن شناسایی مخاطرات و حوادث مرتبط با فعالیت خود و ارائه آن به مراجع صدور مجوز طی گزارشاتی که هر دو سال یک بار مورد بازنگری قرار خواهد گرفت، اقدامات لازم را در خصوص مدیریت حوادث در محدوده جغرافیایی فعالیت خود (از جمله تعامل با نهادهای محلی امدادی، تأمین تجهیزات امدادی در حد نیاز و مطابق گزارش مذکور و...) به انجام برسانند و همچنین کارمندن ملزم به اخذ گواهینامه معتبر کمک های اولیه و امداد از مراجع ذیصلاح هستند.

✓آگاهی و پایبندی گردشگران به هنجارهای جامعه میزبان در کلیه اقامتگاه های بوم گردی ضروری است.

کارشناسان طبیعت گردی استان‌ها در تعامل با کارشناسان استاندارد سازی و معاونین گردشگری ادارات کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه استان های کشور ناظر بر اجرای دستور العمل ابلاغی و بر عملکرد اقامتگاه های بوم گردی خواهند بود. شایان ذکر است؛ روند رو به رشد بوم‌گردی در ایران و استقبال بی‌نظیر گردشگردان داخلی و خارجی از اقامتگاه‌های بومی، نشانگر این است که دست‌یافتن به اهداف افق ۱۴۰۴ گردشگری، نیازمند سرمایه‌گذاری ویژه در بخش گردشگری روستایی و عشایری است. آنچه اکنون می‌تواند راهگشای مسیر توسعه پایدار گردشگری در ایران باشد، به رسمیت شناختن اقامتگاه‌های بوم‌گردی و توسعهٔ آنها بر اساس استانداردها و ارکان یاد شده است.

- معرفی طرح

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتا در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می شوند. در این اقامتگاهها سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند.

- تفاوت اقامتگاههای بوم گردی با هتل و مهمان پذیر

اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند.

- خدمات قابل ارائه

در این واحدها باید همه خدمات رنگ سنت داشته باشد. صندوقچه های قدیمی بجای قفسه های کتاب و لباس، جاجیم و گلیم بجای فرش و موکت، غذاهای محلی، شب نشینی دور آتش بجای تماشای تلویزیون، دوشیدن شیر

گاو، پختن نان و غیره از جاذبه های این محلها می باشد. هر چقدر سنتی تر باشید و ابداعات نوستالوژیک داشته باشید توفیق بیشتری در جذب مخاطبان خاص خواهید داشت. همچنین می توان فعالیت های طبیعت گردی مکمل مانند بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز ترکیب نموده و خدمات کاملی را به مسافران ارائه داد.

- سابقه طرح در ایران

از یک دهه قبل واحدهای بوم گردی در برخی مناطق کشور به خصوص در استان اصفهان تشکیل شده که در آن موقع این واحدها بصورت امروز دارای شناسنامه نبودند. در دوسال گذشته ضوابط تشکیل این واحدها توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور تدوین گشته و از آن زمان ایجاد واحدهای بوم گردی شدت گرفته و در حال حاضر بیشتر از ۵۰ واحد ثبت شده با این عنوان به فعالیت مشغول می باشند.

- مکان اجرای طرح

روستاها و مناطق نمونه گردشگری، کویرها و مناطق جنگلی و همه روستاهای کشور که دارای جاذبه های تاریخی، فرهنگی و رفاهی می باشند گزینه مناسبی برای راه اندازی اقامت بوم گردی می باشند.

- مجوز تأسیس

در حال حاضر برای تاسیس اقامت بوم گردی باید به کمیته طبیعت گردی معاونت گردشگری سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مراجعه نمود.

- توسعه بوم گردی در آینده

این روزها همه به دنبال یک جای دنج و متفاوت برای آخر هفته خود می باشند و در روزهای تعطیل مردم به‌دنبال فرار از زندگی ماشینی و پناه بردن به طبیعت هستند. بر همین اساس در چند سال اخیر صنعت بوم گردی در ایران از رشد قابل ملاحظه ای برخوردار شده است. از سوی دیگر آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم هر منطقه‌ای برای گردشگران علی‌الخصوص خارجی جذابیتی وصف‌ناشدنی دارد. همچنین بر اساس برنامه ششم توسعه که ۲۰ میلیون گردشگر هدف برنامه می باشد توسعه اقامتگاه های بوم گردی در دستور دولت بوده و بر این اساس دولت برنامه های حمایتی برای تاسیس این واحدها در همه مناطق گردشگری و بافتهای تاریخی و روستایی را دنبال می نماید.

- انواع اقامتگاه های بوم گردی

بر اساس ضوابط تعریف شده این اقامتگاه ها به سه درجه تقسیم شده است. اقامتگاه هایی که تجهیزات و خدماتی بیش از حد ضوابط لازم را برای درجه بندی مصوب ارایه کنند و یا برای توسعه پایدار گردشگری اقدامات شاخصی انجام دهند طبقه ممتاز تعیین می شوند. در مشخصات این اقامتگاه ها ضمن تعیین ظرفیت واحدهای اقامتی برای هر یک از درجه ها اعلام شده است که در تمام اقامتگاه های بوم گردی باید طرح های مشخصی درباره مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا درآید.

- نقش پروژه در تأمین رفاه اجتماعی

در چشم انداز بیست ساله توسعه کشور در بحث رفاه و تأمین اجتماعی، تصویر جامعه ایران در افق بیست ساله چنین است:

✓ برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، تحکیم بنیان‌های مستحکم نهاد مقدس خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب

✓ توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی

✓ دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه)، با تأکید بر جنبش نرم افزاری و خدمات علم، رشد پر شتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل

✓ الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)

✓ دارای تعامل سازنده با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت

امروزه مفهوم شهرها بدون مراکز تفریحی و گردشی مؤثر در اشکال گوناگون آن دیگر قابل تصور نیست. پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی‌های معضلات زیست محیطی آن‌ها موجودیت مراکز تفریحی و گردشی و گسترش آن برای همیشه اجتناب ناپذیر کرده‌اند. شهرها به عنوان کانون‌های تمرکز فعالیت و زندگی انسان‌ها برای اینکه بتوانند پایداری خود را تضمین کنند چاره پیکره یگانه شهرها در متابولیسم آن‌ها نقش اساسی دارند که کمبود آن‌ها می‌تواند اختلالات جدی در حیات شهری به وجود آورد. توجه به مراکز تفریحی و گردشی به طور عام به عنوان ریه‌های تنفسی شهرها تعریف اغراق آمیزی از کارکرد آن نیست. بلکه این شبیه بیان کننده حداقل کارکرد آن در مفهوم اکولوژیک شهرها به شمار می‌رود. این فضاها هم از دیدگاه تأمین نیازهای زیست محیطی شهرنشینان و هم از نظر تأمین فضاهای فراغتی و بستر ارتباط و تعامل اجتماعی آن جایگاهی در خور اهمیت دارد. در اینجا به مهم‌ترین کارکردهای آن در شهرها اشاره می‌شود.

۱. کارکرد تفریحی: فضاهای تفریحی نظیر رستوران‌ها بهترین محل برای آرامش و رفع خستگی هستند. امروزه کارکرد تفریحی این مجموعه‌ها جایگزین بخشی از کارکردهای تفریحی خانواده روابط همسایگی و محلی، بازار و ... شده است.

۲. کارکرد ارتباطی: این مجموعه‌ها زمینه ساز روابط نانوشته سازمان یافته‌ای هستند که با توجه به نیازهای اقشار مختلف اجتماعی شکل می‌گیرد؛ و دوام می‌یابد.

منظور از کیفیت زندگی توجه به شاخصهای اجتماعی فرهنگی، اقتصادی و محیطی روانی و ... در دو وجه عینی (کمی) و ذهنی (کیفی) در روند برنامه ریزی شهری است. مثل شرایط تحصیل بهتر کیفیت دسترسی کیفیت مسکن کیفیت فضاهای گذران اوقات فراغت ایجاد فرصت‌هایی برای کنش متقابل اجتماعی و فرصت‌های اجتماعی (اشتغال رفاه مشارکت اجتماعی و ...) جوهره اصلی کیفیت زندگی شهری تأمین نیازهای روانی و عاطفی و اجتماعی شهروندان (مثل نیاز به امنیت زیبایی، آرامش خاطر تعلق اجتماعی، شادی، تفریح و ...) ناقص خواهد بود. کیفیت

زندگی شهری در بر گیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌هایی همچون رضایت و شادی و امنیت را در بر می‌گیرد. لذا از این منظر آن را رضایت اجتماعی نیز می‌نامند؛ و بر اساس آن با شاخص‌های دسترسی به فرصت‌های اجتماعی مثل شغل، ثروت و اوقات فراغت توجه می شود برخی این واژه را مترادف با رفاه و عده‌ای دیگر آن را بیانی از رفاه می‌دانند؛ که با میزان کالاهای عمومی و نحوه توضیع آن‌ها مشخص می‌شود. یکی از معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی شهری در شهرها فضای باز و سبز عمومی می‌باشد که از زیر معیارهای اصلی شاخص اجتماعی کیفیت زندگی می‌باشد.

امروزه نقش و اهمیت فضاهای تفریحی در کیفیت زندگی به طور چشمگیری رو به افزایش است. به همین جهت، در اکثر کشورها، فضاهای باز و تفریحی جزء لاینفک تصمیمات برنامه ریزی کاربری زمین به شمار می‌آیند.

در بررسی اثرات روانی – اجتماعی مراکز تفریحی و گردشی باید گفت که انسان، در هر شرایطی روزانه به چند ساعت فضای ساکت و آرام نیاز دارد؛ که مراکز تفریحی و گردشی می‌تواند این فضا را تأمین نماید. همچنین از مهم‌ترین اثرهای مراکز تفریحی و گردشی در شهرها، کارکرد زیست محیطی آن‌هاست که شهرها را به عنوان محیط زیست جامعه انسانی معنی دار کرده است و با آثار سوء گسترش صنعت و کاربردی نادرست تکنولوژی مقابله کرده، سبب افزایش کیفیت زیستی شهرها می‌شود. همچنین به عنوان یکی از مباحث مهم و کاربردی در دیگر کشورها تبدیل شده است به طوری که هر ساله مساحت زیادی از زمینهای شهری آن‌ها به این کاربری بسیار مهم اختصاص داده می‌شود.

در یک تقسیم بندی کلی می‌توان آثار اجتماعی ناشی از ایجاد و گسترش مراکز تفریحی و گردشی شهر را به صورت زیر ارائه کرد:

۱. آثار جامعه شناختی

۲. آثار فرهنگی

۳. آثار روانشناختی (روحی روانی) با نظر به مطالب ارائه شده به معرفی آثار مطلوب و نا مطلوب فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی از منظر جامعه شناختی، فرهنگی و روانشناختی بر روی شهروندان می‌پردازیم.

فطرت انسان به گونهای آفریده شده است که توانایی‌های بسیاری دارد و این توانایی‌ها بدون ارتباط با زیبایی‌های طبیعی که در زندگی شهری که همان فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی، پارک‌ها و مراکز تفریحی می‌باشند به افسردگی و خمودی می‌گراید و بالطبع در پرتو بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی خلاقیت‌های انسان شکوفه می‌گردد؛ و انسان راه تکامل را در زندگی خود می‌پیماید. اگرچه بیشتر شهروندان مقیم شهر از مزایا و تاثیرات غیر مستقیم فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی بر زندگی خود آگاه نیستند اما این تأثیر و کنش متقابل میان برخورداری از مراکز تفریحی و گردشی و عدم بر خورداری از آن بر زندگی آن‌ها توسط پژوهش‌های گوناگونی به اثبات رسیده می‌باشد. به عنوان مثال در میان نوشته‌های علما و احادیث و قرآن کریم نیز به این موضوع اشاره شده است از مجموعه آیات و احادیث چنین به دست می‌آید که:

۱. رفتن به مراکز تفریحی و گردشی غم‌های انسان را می‌زداید. به او آرامش بخشیده و اورا شاد وخوشحال می‌کند.

۲. بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی حالت یاس و نومیدی را از انسان دور کرده و شور و امیدی در او ایجاد و یا تقویت می‌کند.

۳. مراکز تفریحی و گردشی تاثیری قابل توجه در درمان بیماری‌های روحی و روانی دارد به طوری که این مشکلات با نگاه کردن به فضا و مناظر سرسبز و قدم زدن و نفس کشیدن در این محیط‌ها از میان می‌رود.

۴. ارتباط با مراکز تفریحی و گردشی موجب نشاط و موجب انگیزه برای حرکت به سوی تعالی و تکامل است.

تهیه جدول و شبکه فعالیت های سالانه و تخصیص تسهیلات یا اعتبارات به تفکیک هر دهستان و روستا

پرورش زعفران گلخانه ای

هزینه های سرمایه گذاری طرح

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- نوع فعالیت یا محصولات تولیدی

جدول شماره(۶۰): نوع فعالیت یا محصولات تولیدی

ردیف	نام محصول	میزان تولید سالیانه	واحد	قیمت فروش (ریال)
۱	زعفران	۲۱.۶	کیلوگرم	۹۰۰۰۰۰۰۰
۲	پیاز زعفران	۲۰۰۰	کیلوگرم	۶۵۰۰۰

- زمین

جدول شماره(۶۱): زمین مورد نیاز

شرح	مساحت (متر مربع)	ارزش واحد (هزار)	ارزش کل (میلیون ریال)	توضیحات
زمین	۴۰۰۰	-	-	ملک شخصی و آورده متقاضی

- محوطه سازی

جدول شماره(۶۲): هزینه محوطه سازی

ردیف	شرح	مساحت (متر مربع)	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	خاکبرداری و تسطیح زمین	۵۰۰	۵۰۰۰۰	۲۵
۲	فنس کشی	۱۰۰	۱۵۰۰۰۰۰	۱۵۰
۳	آماده سازی زمین جهت بازگرداندن ۱ تن پیاز از گلخانه به خاک	۳۴۰۰	۳۰۰۰۰	۱۰۲
جمع				۲۷۷

- ساختمان سازی

جدول شماره(۶۳): هزینه ساختمان سازی

شرح	نوع ساختمان	مساحت(متر مربع)	قیمت واحد (هزار ریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
سازه سالن پرورش ۵ سال ۱۰۰ متری	سازه مسقف	۵۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰
سالن سورتینگ	سالن	۲۰	۵۰۰۰۰۰۰	۱۰۰
انبار	-	۳۵	۵۰۰۰۰۰۰	۱۷۵
تأسیسات	مسقف	۱۲	۵۰۰۰۰۰۰	۶۰
جمع				۱۳۳۵

- ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره(۶۴): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	نوع تجهیزات	تعداد	قیمت واحد (هزار ریال)	قیمت (میلیون ریال)
۱	رطوبت زن یا مه پاش هر سالن ۲ عدد	۱۰	۳۰۰۰۰۰۰۰	۳۰۰
۲	موتوربرق	۱	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰
۳	بیل و فرغون و تجهیزات باغبانی	۵	۵۰۰۰۰۰۰	۲۵
۴	سمپاش	۱	۵۰۰۰۰۰۰۰	۵۰
۵	ترازوی دیجیتال	۱	۴۰۰۰۰۰۰۰	۴۰
۶	طبق های ۱ متری	۱۱۰۰	۱۰۰۰۰۰	۱۱۰
۷	رطوبت سنج و دماسنج عقربه ای	۵	۷۰۰۰۰۰	۳.۵
۸	سیستم تولید هوای گرم و فن برقی	۵	۵۰۰۰۰۰۰۰	۲۵۰
۹	فن های سیرکوله	۵	۲۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰
۱۰	تجهیزات بسته بندی	۱	۱۵۰۰۰۰۰۰۰	۱۵۰
۱۱	قفسه بندی	۵	۵۰۰۰۰۰۰۰	۲۵۰
۱۲	کولر آبی	۵	۱۲۰۰۰۰۰۰	۶۰
۱۳	تیمر جهت کنترل دما و رطوبت (سری)	۵	۱۲۰۰۰۰۰۰	۶۰
جمع				۱۴۹۸.۵

- تأسیسات عمومی و تجهیزات با مشخصات فنی آنها

جدول شماره(۶۵): هزینه خرید تأسیسات عمومی

ردیف	عنوان	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	برق رسانی	از شبکه سراسری	۱۵۰
۲	آب رسانی	از لوله کشی شهری	۵۰
۳	وسایل سرمایشی و ایمنی	کولر و بخاری توری کف	۵۰
۴	سایر	کامپیوتر، گاو صندوق	۵۰
جمع			۳۰۰

- مواد اولیه

جدول شماره(۶۶): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی

ردیف	نام مواد اولیه و مشخصات فنی	مصرف سالیانه	واحد	هزینه واحد (هزار ریال)	هزینه کل(میلیون ریال)
۱	محلول تغذیه	۵۰۰	لیتر	۲۰۰۰۰۰	۱۰۰
۲	کود حیوانی گاو پوسیده	۳۰	تن	۸۵۰۰۰۰	۲۵.۵
۳	لوازم بسته بندی	۵۰۰	-	۱۵۰۰۰۰	۷۵
۴	مواد شوینده و ضدعفونی کننده	۱۰۰	لیتر	۲۰۰۰۰۰	۲۰
۵	سایر	۱	-	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰
جمع					۳۲۰.۵

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره(۶۷): هزینه سوخت و انرژی

شرح	واحد	مصرف سالیانه	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)
آب	مترمکعب	۱۰۰۰۰	۲۵۰۰	۲۵
برق	کیلووات ساعت	۳۰۰۰۰	۱۰۰۰	۳۰
گازوئیل	لیتر	۱۰۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰
بنزین	لیتر	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	۱۰۰
جمع کل				۱۸۵

- برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

تعمیرات و نگهداری: هزینه هایی که برای تعمیر و نگهداری ماشین آلات، وسایل نقلیه، تاسیسات، ساختمان ها و ملزومات مصرف می گردد و درصد آن برای دارایی های متفاوت، فرق می کند.

جدول شماره(۶۸): هزینه استهلاک و تعمیرات

شرح	ارزش دارایی (میلیون ریال)	استهلاک		تعمیرات	
		درصد	مبلغ (میلیون ریال)	درصد	مبلغ (میلیون ریال)
محوطه سازی	۲۵۲	-	-	۲	۵.۰۴
ساختمان	۱۳۳۵	۵	۶۶.۷۵	۲	۲۶.۷
ماشین آلات و تجهیزات	۱۴۹۸.۵	۵	۷۴.۹۲۵	۵	۷۴.۹۲۵
تأسیسات	۳۰۰	۵	۱۵	۱۰	۳۰
وسایل دفتری	۶.۸۲۱	۱۰	۰.۶۸۲۱	-	-
جمع	-	-	۱۵۷.۳۶	-	۱۳۶.۶۶۵

- برآورد هزینه های پرسنلی

جدول شماره(۶۹): هزینه پرسنلی

شرح	تعداد	حقوق ماهیانه (هزار ریال)	سالیانه (میلیون ریال)
کارشناس گیاه پزشکی	۱	۱۰۰۰۰۰۰۰	۱۶۴
کارگر فصلی	۱۵	۱۰۰۰۰۰۰	۲۴۶
جمع کل	۱۶	۱۱۰۰۰۰۰۰	۴۱۰

- برآورد اجزا و میزان سرمایه ثابت

جدول شماره(۷۰): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	زمین	آورده متقاضی
۲	محوطه سازی	۲۷۷
۳	ساختمان	۱۳۳۵
۴	ماشین آلات و تجهیزات	۱۴۹۸.۵
۵	تاسیسات	۳۰۰
۶	وسایل دفتری	۶.۸۲۱
۷	پیش بینی نشده (۱ درصد اقلام بالا)	۳۴.۱۷
۸	خرید پیاز زعفران ۵۴۰۰ کلوگرم به ازای هر کلو ۶۵۰۰ تومان	۳۵۰
جمع		۳۸۰۱.۴۹

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۷۱): هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
هزینه های تهیه طرح، مشاوره اخذ مجوز، حق ثبت قراردادهای بانکی ۲٪ هزینه سرمایه ای	۷۶.۰۳
جمع	۷۶.۰۳

سرمایه ثابت= هزینه سرمایه ای+ هزینه های قبل از بهره برداری

۳۸۷۷.۵۲= ۳۸۰۱.۴۹ +۷۶.۰۳

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیماً در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۷۲): برآورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	مواد اولیه (یک ماه مواد اولیه)	۲۶.۷۱
۲	دو ماه حقوق پرسنل (معادل ۶۰ روز کاری)	۶۷.۴۰
۳	تنخواه گردان (۶۰ روز هزینه آب، برق، سوخت)	۳۰.۴۱
جمع		۱۲۴.۵۲

- نحوه سرمایه گذاری کل

جدول شماره(۷۳): نحوه سرمایه گذاری کل

شرح	سهم متقاضی		تسهیلات بانکی		جمع کل (میلیون ریال)
	درصد	مبلغ (میلیون ریال)	درصد	مبلغ (میلیون ریال)	
سرمایه ثابت	۲۰	۷۷۵.۵۰	۸۰	۳۱۰۲.۰۲	۳۸۷۷.۵۲
سرمایه در گردش	۳۰	۲۴.۹۰	۷۰	۹۹.۶۱	۱۲۴.۵۲
جمع	-	۸۰۰.۴۱	-	۳۲۰۱.۶۳	۴۰۰۲.۰۴

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۷۴): هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
مواد اولیه	۳۲۰.۵
انرژی (آب، برق، سوخت)	۱۸۵
تعمیرات و نگهداری	۱۳۶.۶۶
حقوق و دستمزد	۴۱۰
استهلاک	۱۵۷.۳۶
پیش بینی نشده تولید (۱ درصد اقلام بالا)	۱۲.۱۰
هزینه اداری و فروش (۱ درصد اقلام بالا)	۱۲.۲۲
استهلاک قبل از بهره برداری (۱۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۷.۶۰
آموزش و کنترل کیفیت محصول (۲ درصد فروش)	۴۱.۴۸
پیش بینی نشده و سایر (۲ درصد اقلام بالا)	۲۵.۶۶
جمع کل	۱۲۸۲.۹۲

- قیمت تمام شده محصول

$$\text{قیمت تمام شده} = \frac{\text{جمع هزینه های تولید سالیانه}}{\text{میزان تولید سالیانه}}$$

زعفران: میزان تولید سالانه ۲۲ کیلوگرم قیمت فروش ۹۰۰۰۰۰۰۰ ریال

- برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

جدول شماره(۷۵): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

شرح هزینه	هزینه کل (میلیون ریال)	هزینه متغیر		هزینه ثابت	
		مقدار	درصد	مقدار	درصد
مواد اولیه	۳۲۰.۵	۳۲۰.۵	۱۰۰	-	-
حقوق و دستمزد	۴۱۰	۱۴۳.۵	۳۵	۲۶۶.۵	۶۵
سوخت و انرژی	۱۸۵	۱۴۸	۸۰	۳۷	۲۰
هزینه نگهداری و تعمیرات	۱۳۶.۶۷	۱۰۹.۳۳	۸۰	۲۷.۳۳	۲۰
پیش بینی نشده	۱۲.۱۰	۱۰.۲۸	۸۵	۱.۸۱	۱۵
اداری و فروش	۱۲.۲۲	۱۲.۲۲	۱۰۰	-	-
بیمه	۲۵.۶۶	-	-	۲۵.۶۶	۱۰۰
هزینه استهلاک	۱۵۷.۳۶	-	-	۱۵۷.۳۶	۱۰۰
استهلاک قبل از بهره برداری	۱۵.۲۱	-	-	۱۵.۲۱	۱۰۰
جمع کل		۷۴۳.۸۳	-	۵۲۳.۲۷	-

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است. به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{فروش کل} - \text{هزینه متغیر}} * 100 = 39.34\%$$

- سود و زیان ناویژه

$$\text{سود و زیان} = \text{فروش کل} - \text{جمع هزینه های تولید}$$

$$1282.92 - 2074 = 806.91$$

- ارزش افزوده خالص و ناخالص و نسبت های آن

$$\text{ارزش افزوده ناخالص} = \text{فروش کل} - (\text{مواد اولیه} + \text{انرژی} + \text{تعمیرات و نگهداری}) = 1431.84$$

$$\text{ارزش افزوده خالص} = \text{ارزش افزوده ناخالص} - (\text{استهلاک} + \text{استهلاک قبل از بهره برداری}) = 1198.45$$

$$\text{نسبت افزوده ناخالص به فروش} = \frac{\text{ارزش افزوده ناخالص}}{\text{فروش کل}} = 0.69$$

$$\text{نسبت افزوده خالص به فروش} = \frac{\text{ارزش افزوده خالص}}{\text{فروش کل}} = 0.58$$

$$\text{نسبت افزوده خالص به سرمایه گذاری کل} = \frac{\text{ارزش افزوده خالص}}{\text{سرمایه گذاری کل}} = 0.30$$

- سرمایه ثابت سرانه

$$\text{سرمایه ثابت سرانه} = \frac{\text{سرمایه ثابت}}{\text{تعداد پرسنل}} = 242.35$$

- کل سرمایه گذاری سرانه

$$\text{کل سرمایه سرانه (هزار ریال)} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{تعداد پرسنل}} = 250.13$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیاد ویژه} + \text{هزینه تسهیلات ملی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 20\%$$

طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا ، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۲۰ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر 4 سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 4$$

پرورش زعفران ۱۰ هکتار زیر کشت

هزینه های سرمایه گذاری طرح

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- نوع فعالیت یا محصولات تولیدی

جدول شماره(۷۶): نوع فعالیت یا محصولات تولیدی

ردیف	نام محصول	درآمد تولید (ریال)	قیمت فروش (ریال)
۱	سرگل زعفران به صورت فله ای و میانگین کشت ۵ ساله	۴۴۰۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰

- زمین

جدول شماره(۷۷): زمین مورد نیاز

شرح	مساحت (متر مربع)	ارزش واحد (هزار)	ارزش کل (میلیون ریال)	توضیحات
زمین	۵۰	۵۰۰۰۰۰۰	۲۵۰	به صورت ۵ ساله اجاره شده است.

- محوطه سازی

جدول شماره(۷۸): هزینه محوطه سازی

ردیف	شرح	مقدار کار	ارزش واحد (ریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
۱	تسطیح زمین ساعتی ۳۰ هزار تومان	۳۰۰	۳۰۰۰۰۰	۹۰
جمع				۹۰

- هزینه های احداث مزرعه

جدول شماره(۷۹): هزینه احداث مزرعه

ردیف	نوع ماشین آلات و تجهیزات	مشخصات فنی	واحد	تعداد	قیمت واحد (ریال)	قیمت (میلیون ریال)
۱	خرید پیاز مرغوب	۱۰ تن در هر هکتار	تن	۱۰۰	۴۰۰۰۰۰۰۰	۴۰۰۰
۲	شیار		هکتار	۱۰	۱۲۰۰۰۰۰	۱۲
۳	دیسک		هکتار	۱۰	۵۰۰۰۰۰	۵
۴	لور	۳ مرتبه در سال	هکتار	۳۰	۵۰۰۰۰۰	۱۵
۵	سله شکنی		هکتار	۱۰	۱۵۰۰۰۰۰	۱۵
۶	کود پوسیده گاوی	۴۰ تن در هر هکتار	تن	۴۰۰	۷۵۰۰۰۰	۳۰۰
۷	کود مرغی	کود مرغی ۳ تن در هر هکتار	تن	۳۰	۱۵۰۰۰۰	۴.۵
۸	دستگاه کودپاشی دامی	۸۰ سرویس در هر هکتار	سرویس	۸۰۰	۳۰۰۰۰۰	۲۴۰
۹	کاشت با دست	۶۰ نفر برای هر هکتار	نفر	۶۰	۳۰۰۰۰۰۰	۱۸۰
۱۰	کرایه حمل پیاز	کرایه حمل پیاز تا سر زمین	تن	۱۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰
۱۱	تجهیز زمین به آبیاری کلاسیک	تجهیز زمین به آبیاری کلاسیک هر هکتار ۷۰ میلیون ریال	هکتار	۱۰	۷۰۰۰۰۰۰۰	۷۰۰
۱۲	مخلوط کردن کود	مخلوط کردن کود با لودر	ساعت	۳۰	۶۰۰۰۰۰	۱۸
۱۳	هزینه کاشت با تراکتور	۲۴ ساعت برای هر هکتار	ساعت	۲۴۰	۳۰۰۰۰۰	۷۲
۱۴	ابزار و وسایل زراعی		سری	۲	۲۰۰۰۰۰۰۰	۴۰
جمع						۵۷۰۲

- وسایل حمل و نقل

جدول شماره(۸۰): هزینه خرید وسایل حمل و نقل

ردیف	شرح	تعداد	مشخصات	ارزش واحد (ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	نیسان وانت	۱	-	۳۲۰۰۰۰۰۰۰	۳۲۰
جمع					۳۲۰

- مواد اولیه

جدول شماره(۸۱): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی

ردیف	نام مواد اولیه و مشخصات فنی	مصرف سالیانه	واحد	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل(میلیون ریال)
۱	کود شیمیایی مصرف سالانه به کیلوگرم	۵	هزینه کود شیمیایی هر هکتار	۱۰۰۰۰۰۰۰	۵۰
۲	هزینه سموم و دفع آفات	۱۰	هزینه سموم هر هکتار	۸۰۰۰۰۰۰	۸۰
۳	کود دامی مصرف سالانه به تن	۲۰۰	تن	۷۵۰۰۰۰	۱۵۰
۴	هزینه وجین و دفع علف هرز	۱۰	هزینه دفع علف هرز هر هکتار	۸۰۰۰۰۰۰	۸۰
جمع					۳۶۰

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره(۸۲): هزینه سوخت و انرژی

شرح	واحد	مصرف سالیانه	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)
آب مصرفی	مترمکعب	۱۵۰۰	۱۶۵۰	۲.۴۷۵
برق مصرفی	کیلووات ساعت	۷۶۰۰۰	۱۶۵۰	۱۲۵.۴
بنزین	لیتر	۴۰۰۰	۱۰۰۰۰	۴۰
گاز	مترمکعب	۷۴۰۰	۱۶۵۰	۱۲.۲۱
جمع کل				۱۸۰.۰۹

- برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات

جدول شماره(۸۳): هزینه استهلاک و تعمیرات

شرح	ارزش دارایی (میلیون ریال)	استهلاک		تعمیرات	
		درصد	مبلغ (میلیون ریال)	درصد	مبلغ (میلیون ریال)
هزینه های احداث مزرعه	۵۷۰۱.۵	۱۰	۴.۵	۵	۲۸۵.۰۷۵
وسایل حمل و نقل	۳۲۰	۱۰	۵۷۰.۱۵	۱۰	۳۲
محوطه سازی	۹۰	۵	۳۲	-	-
وسایل دفتری	۳.۱۸	۲۰	۰.۶۳۶۱۵	-	-
جمع		-	۶۰۷.۲۹	-	۳۱۷.۰۷۵

- برآورد هزینه های پرسنلی

جدول شماره(۸۴): هزینه پرسنلی

شرح	تعداد	حقوق ماهیانه (ریال)	سالیانه (میلیون ریال)
مدیر طرح	۱	۲۰۰۰۰۰۰۰	۳۲۸
کارگر فصلی ۴ ماه کاری	۵	۱۲۳۰۰۰۰۰	۲۴۶
کارگر برداشت محصول ۳۰ روز	۶۰	۱۲۳۰۰۰۰۰	۷۳۸
جمع	۶۶	-	۱۳۱۲

- برآورد اجزا و میزان سرمایه ثابت

جدول شماره(۸۵): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	زمین	۲۵۰
۲	محوطه سازی	۹۰
۳	هزینه های احداث مزرعه	۵۷۰۱.۵
۴	وسایل حمل و نقل	۳۲۰
۵	وسایل دفتری	۳.۱۸
۶	پیش بینی نشده (۱۰٪ اقلام بالا)	۶۳۶.۴۶
جمع		۷۰۰۱.۱۵

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۸۶): هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
هزینه های تهیه طرح، مشاوره اخذ مجوز، حق ثبت قراردادهای بانکی ۱٪ هزینه سرمایه ای	۷۰.۰۱
هزینه آموزش	۲۶.۲۴
هزینه راه اندازی و تولید آزمایشی	۷۶.۱۱
جمع	۱۷۲.۳۶

سرمایه ثابت= هزینه سرمایه ای+ هزینه های قبل از بهره برداری

۱۷۲.۳۶ +۷۰۰۱.۱۵ =۷۱۷۳.۵۱

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیماً در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۸۷): برآورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	مواد اولیه سالانه (یک ماه مواد اولیه سالانه)	۳۰
۲	محصول نهایی (۱٪ هزینه تولید)	۲۵۹.۱۸
۳	تنخواه گردان (۱۵ روز هزینه آب، برق، سوخت و تعمیرات)	۲۰.۷۲
۴	سایر هزینه های جاری	۶۰.۲۷
جمع		۳۷۰.۱۷

- نحوه سرمایه گذاری کل

جدول شماره(۸۸): نحوه سرمایه گذاری کل

شرح	سهم متقاضی		تسهیلات بانکی		جمع کل
	درصد	مبلغ (میلیون ریال)	درصد	مبلغ (میلیون ریال)	(میلیون ریال)
سرمایه ثابت	۳۰	۲۱۵۲.۰۵	۷۰	۵۰۲۱.۴۶	۷۱۷۳.۵۱
سرمایه در گردش	۳۰	۱۱۱.۰۵	۷۰	۲۵۹.۱۲	۳۷۰.۱۷
جمع	-	۲۲۶۳.۱۱	-	۵۲۸۰.۵۸	۷۵۴۳.۶۸

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۸۹): هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
مواد اولیه سالانه	۳۶۰
حقوق و دستمزد	۱۳۱۲
انرژی (آب، برق، سوخت)	۱۸۰.۰۸۵
تعمیرات و نگهداری	۳۱۷.۰۷۵
پیش بینی نشده (۲٪ اقلام بالا)	۴۳.۳۸
اداری و فروش (۱٪ اقلام بالا)	۲۱.۶۹
تسهیلات مالی (۶٪ مقدار وام سرمایه ثابت)	۱۰۰.۴۳
بیمه (دو در هزار سرمایه ثابت)	۱۴.۳۵
استهلاک	۶۰۷.۲۹
جمع کل	۲۹۵۶.۳۰

- قیمت تمام شده محصول

$$\text{قیمت تمام شده} = \frac{\text{جمع هزینه های تولید سالیانه}}{\text{میزان تولید سالیانه}}$$

زعفران: فروش پنج ساله گل زعفران به صورت فله ای قیمت فروش ۴۴۰۰۰۰۰۰۰ ریال

- برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

جدول شماره(۹۰): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

شرح هزینه	هزینه کل (میلیون ریال)	هزینه متغیر		هزینه ثابت	
		مقدار	درصد	مقدار	درصد
مواد اولیه سالانه	۳۶۰	۳۶۰	۱۰۰	-	-
حقوق و دستمزد	۱۳۱۲	۴۵۹.۲	۳۵	۸۵۲.۸	۶۵
انرژی (آب، برق، سوخت)	۱۸۰.۸۵	۱۴۴.۰۶۸	۸۰	۳۶.۰۱۷	۲۰
تعمیرات و نگهداری	۳۱۷.۰۸	۲۵۳.۶۶	۸۰	۶۳.۴۲	۲۰
پیش بینی نشده	۴۳.۳۸	۳۶.۸۸	۸۵	۶.۵۱	۱۵
اداری و فروش	۲۱.۶۹	۲۱.۶۹	۱۰۰	-	-

تسهیلات مالی	۱۰۰.۴۳	-	-	۱۰۰.۴۳	۱۰۰
بیمه	۱۴.۳۵	-	-	۱۴.۳۵	۱۰۰
استهلاک	۶۰۷.۲۹	-	-	۶۰۷.۲۹	۱۰۰
قبل از بهره برداری	۳۴.۴۷	-	-	۳۴.۴۷	۱۰۰
جمع کل		۱۲۷۵.۵۰		۱۶۸۰.۸۰	

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است. به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{فروش کل} - \text{هزینه متغیر}} * 100 = 53.79\%$$

- سود و زیان ناویژه

$$\text{سود و زیان} = \text{فروش کل} - \text{جمع هزینه های تولید}$$

$$2956.30 - 4400 = 1443.70$$

- ارزش افزوده خالص و ناخالص و نسبت های آن

$$\text{ارزش افزوده ناخالص} = \text{فروش کل} - (\text{مواد اولیه} + \text{انرژی} + \text{تعمیرات و نگهداری}) = 3542.84$$

$$\text{ارزش افزوده خالص} = \text{ارزش افزوده ناخالص} - (\text{استهلاک} + \text{استهلاک قبل از بهره برداری}) = 2763.19$$

$$\text{نسبت افزوده ناخالص به فروش} = \frac{\text{ارزش افزوده ناخالص}}{\text{فروش کل}} = 0.81$$

$$\text{نسبت افزوده خالص به فروش} = \frac{\text{ارزش افزوده خالص}}{\text{فروش کل}} = 0.63$$

$$\text{نسبت افزوده خالص به سرمایه گذاری کل} = \frac{\text{ارزش افزوده خالص}}{\text{سرمایه گذاری کل}} = 0.37$$

- سرمایه ثابت سرانه

$$\text{سرمایه ثابت سرانه} = \frac{\text{سرمایه ثابت}}{\text{تعداد پرسنل}} = 108.69$$

- کل سرمایه گذاری سرانه

$$\text{کل سرمایه سرانه (هزار ریال)} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{تعداد پرسنل}} = 114.30$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیاد ویژه} + \text{هزینه تسهیلات ملی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 20.47\%$$

طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا ، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۲۰.۴۷ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر 3.51 سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 3.51$$

پرورش گل محمدی

فرآیند تولید، عرضه و مراحل آن

به طور کلی در دو مرحله اجرای طرح و بهره برداری از طرح، سرمایه‌گذاری صورت می‌گیـرد. سرمایه مورد نیـاز در دوران اجرای طرح، سرمایه ثابت و سرمایه مورد نیاز در دوران بهره برداری از طریق سرمایه در گردش تأمین می‌شود. دارایی‌های ثابت در مرحله اجرای طرح خریداری و طی دوارن بهره‌برداری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- زمین

جدول شماره(۹۱): زمین مورد نیاز

شرح	مساحت (متر مربع)	مشخصات فنی	ارزش واحد (هزار)	ارزش کل (میلیون ریال)
زمین	۱۵۰۰۰		۱۰	۱۵۰

- محوطه سازی

جدول شماره(۹۲): هزینه محوطه سازی

ردیف	شرح	مساحت (متر مربع)	مشخصات فنی	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	خاکبرداری و تسطیح زمین	۱۵۰۰۰	-	۲۰	۳۰۰
۲	جاده کشی و ایجاد راه دسترسی	۳۰۰۰	-	۲۰۰	۶۰۰
۳	چاله کنی و کاشت قلمه ها	۱۵۰۰۰	-	۱۵	۲۲۵
جمع					۱۱۲۵

- ساختمان سازی

جدول شماره(۹۳): هزینه ساختمان سازی

شرح	نوع ساختمان	مساحت (متر مربع)	قیمت واحد (هزار ریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
اداری رفاهی	پی کنی و پی ریزی - دیوار بلوک سیمانی -سفید کاری و کف موزاییک و نصب درب و پنجره	۵۰	۵۰۰۰	۲۵۰
سرویس بهداشتی	مشخصات اداری + کاشی کاری دیوار و نصب تجهیزات	۱۲	۵۰۰۰	۶۰
انبار لوازم و قطعات	پایه گذاری - سقف ایرانیت -دیوار های از بلوک و سیمان - کف بتن ریزی	۵۰	۴۰۰۰	۲۰۰
انبار نهایی محصول	۱۰۰ مترمسقف و بهداشتی	۱۰۰	۴۰۰۰	۴۰۰
جمع				۹۱۰

- ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره(۹۴): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	نوع تجهیزات	تعداد	قیمت واحد (هزار ریال)	قیمت (میلیون ریال)
۱	مخزن ذخیره آب ۱۰۰۰ لیتری	۲	۱۵۰۰۰	۳۰
۲	فرغون و بیل و وسایل زراعی	۱	۲۰۰۰۰	۲۰
۳	خرید قلمه ریشه دار گل محمدی	۱۷۲۵۰	۲۵	۴۳۱
جمع				۴۸۱

- تأسیسات عمومی و تجهیزات با مشخصات فنی آنها

جدول شماره(۹۵): هزینه خرید تأسیسات عمومی

ردیف	شرح	مشخصات فنی	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	انشعاب برق	-	۳۵۰۰۰	۳۵
۲	تاسیسات سوخت رسانی	-	۵۰۰۰۰	۵۰
۳	تاسیسات آبرسانی	-	۵۵۰۰۰	۵۵
۴	وسایل گرمایشی و سرمایشی	-	۳۰۰۰۰	۳۰
جمع				۱۷۰

- وسایل حمل و نقل

جدول شماره(۹۶): هزینه خرید وسایل حمل و نقل

ردیف	شرح	تعداد	مشخصات	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	نیسان وانت	۱	-	۴۰۰۰۰۰	۴۰۰
جمع					۴۰۰

- هزینه تأسیسات اداری

جدول شماره(۹۷): هزینه خرید تأسیسات اداری

شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
میز، کمد و صندلی	۳۰
کامپیوتر، پرینتر	۳۰
جمع	۶۰

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۹۸): هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
مشاوره و مطالعات اولیه طرح، اخذ مجوزهای لازم و ...	۶۷
هزینه آموزش پرسنل	۱۸
جمع	۸۵

- برآورد اجزا و میزان سرمایه ثابت

جدول شماره(۹۹): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	زمین	۱۵۰
۲	ساختمان و محوطه سازی	۲۰۳۵
۳	ماشین آلات و تجهیزات	۴۸۱
۴	تاسیسات	۱۷۰
۵	وسایل نقلیه	۴۰۰
۶	تجهیزات اداری	۶۰
۷	هزینه های قبل از بهره برداری	۸۵
۸	وسایل دفتری	۵
۹	هزینه های پیش بینی نشده (۵٪)	۱۶۹
جمع		۳۵۵۵

- مواد اولیه (هزینه احداث باغ)

جدول شماره(۱۰۰): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی

ردیف	نام مواد اولیه و مشخصات فنی	مصرف سالیانه	واحد	هزینه واحد (هزار ریال)	هزینه کل(میلیون ریال)
۱	دفع علف های هرز	۱۵	در هر هکتار	۶۰۰۰	۹۰
۲	سموم و دفع آفات	۱۵	در هر هکتار	۵۰۰۰	۷۵
۳	هزینه های هرس و جدا سازی پاجوش ها	۱۵	در هر هکتار	۱۰۰۰۰	۱۵۰
۴	هزینه کود حیوانی	۱۵۰	در هر هکتار	۷۰۰	۱۰۵
۵	کود شیمیایی	۱۵۰۰	در هر هکتار	۹	۱۳.۵
۶	هزینه چیدن و جمع آوری محصول	۱۵	در هر هکتار	۸۰۰۰	۱۲۰
جمع					۵۵۳

- برآورد هزینه های پرسنلی

جدول شماره(۱۰۱): هزینه پرسنلی

شرح	تعداد	حقوق ماهیانه (هزار ریال)	سالیانه (میلیون ریال)
مدیر مجموعه	۱	۱۸۰۰۰	۲۵۲
کارگر دائمی	۲	۱۲۰۰۰	۳۳۶
کارگر فصلی (۱۵ روز)	۲۰	۱۵۰۰۰	۱۵۰
جمع	۲۳	-	۷۳۸

حق بیمه سهم کارفرما ۲۳٪			۱۶۹
جمع کل حقوق پرداختی	-	-	۹۰۷

- برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

تعمیرات و نگهداری: هزینه هایی که برای تعمیر و نگهداری ماشین آلات، وسایل نقلیه، تاسیسات، ساختمان ها و ملزومات مصرف می گردد و درصد آن برای دارایی های متفاوت، فرق می کند.

جدول شماره(۱۰۲): هزینه استهلاک و تعمیرات

شرح	استهلاک		تعمیرات	
	درصد	مبلغ (میلیون ریال)	درصد	مبلغ (میلیون ریال)
ساختمان و محوطه سازی	۵	۱۰۲	۲	۴۱
تاسیسات	۱۰	۱۷	۱۰	۱۷
ماشین آلات و تجهیزات	۱۰	۴۸	۵	۲۴
وسایل نقلیه	۱۰	۴۰	۱۰	۴۰
تجهیزات اداری	۱۰	۶	۱۰	۶
پیش بینی نشده	۱۰	۱۷	۰	۰
وسایل دفتری	۲۰	۱	۰	۰
جمع	-	۲۳۰	-	۱۲۷

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره(۱۰۳): هزینه سوخت و انرژی

شرح	واحد	مصرف سالیانه	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)
برق	کیلو وات ساعت	۵۷۶۰	۱۶۰۰	۹
آب	مترمکعب	۱۴۸۰	۲۰۰۰	۳
گازوئیل	لیتر	۵۰۰۰	۳۰۰۰	۱۵
بنزین	لیتر	۵۰۰۰	۱۰۰۰۰	۵۰
جمع کل				۷۷

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۱۰۴): هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
مواد اولیه	۵۵۴
حقوق و دستمزد	۹۰۸
سوخت و انرژی	۷۷
هزینه نگهداری و تعمیرات	۱۲۸
پیش بینی نشده (۵ درصد)	۹۵
هزینه اداری و فروش (۱ درصد از فروش)	۳۲

هزینه تسهیلات مالی (۶ درصد مقدار وام سرمایه ثابت)	۱۴۵
بیمه	۷
هزینه استهلاک	۲۳۱
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۱۷
جمع کل	۲۱۹۲

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیما در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۱۰۵): براورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	مطالبات فروش (معادل ۵ روز فروش)	۴۳
۲	مواد اولیه (۱ ماه)	۴۶
۳	حقوق ودستمزد کارکنان (۱ ماه هزینه حقوق و دستمزد)	۶۴
۴	سوخت و انرژی (۱ ماه)	۶
۵	تعمیرات (۱ ماه)	۱۰
جمع		۱۷۱

- برآورد هزینه سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

تامین منابع مالی این طرح از طریق آورده متقاضی و وام طرح های اشتغال زایی روستایی با نرخ بهره ۶ درصد پیش بینی گردیده است.

جدول شماره(۱۰۶): برآورد هزینه سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

شرح	کل سرمایه گذاری (میلیون ریال)	درصد آورده متقاضی	آورده متقاضی (میلیون ریال)	تسهیلات بانکی (میلیون ریال)
زمین	۱۵۰	۳۵	۵۳	۹۸
ساختمان و محوطه سازی	۲۰۳۵	۳۵	۷۱۲	۱۳۲۳
ماشین آلات و تجهیزات	۴۸۱	۳۵	۱۶۸	۳۱۳
تاسیسات	۱۷۰	۳۵	۶۰	۱۱۱
وسایل نقلیه	۴۰۰	۳۵	۱۴۰	۲۶۰
تجهیزات اداری	۶۰	۳۵	۲۱	۳۹
هزینه های قبل از بهره برداری	۸۵	۳۵	۳۰	۵۵
وسایل دفتری	۵	۳۵	۲	۳
هزینه های پیش بینی نشده (۵٪)	۱۶۹	۳۵	۵۹	۱۱۰
جمع کل	۳۵۵۶	-	۱۲۴۴	۲۳۱۱
سرمایه در گردش	۱۷۱	۳۵	۶۰	۱۱۱
جمع کل	۳۷۲۷	-	۱۳۰۴	۲۴۲۲

- برآورد تولیدات و فروش محصول

جدول شماره(۱۰۷): برآورد تولید و فروش محصول

شرح	تعداد فروش سالانه	واحد	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
گل محمدی	۳۰۰۰۰	کیلوگرم	۱۰۰	۳۰۰۰
نهال پاجوش	۱۰۰۰۰	بسته شامل هر بسته ۳ عدد	۱۵	۱۵۰
جمع				۳۱۵۰

- برآورد سود و زیان طرح

جدول شماره(۱۰۸): برآورد سود و زیان طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
درآمد طرح	۳۱۵۰
کسر می شود:	
جمع هزینه های جاری طرح	۲۱۹۲
سود ویژه	۹۵۸

- برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

جدول شماره(۱۰۹): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

شرح هزینه	هزینه کل (میلیون ریال)	هزینه متغیر		هزینه ثابت	
		مقدار	درصد	مقدار	درصد
مواد اولیه	۵۵۴	۵۵۴	۱۰۰	۰	۰
حقوق و دستمزد	۹۰۸	۳۱۸	۳۵	۵۹۰	۶۵
سوخت و انرژی	۷۷	۶۲	۸۰	۱۵	۲۰
هزینه نگهداری و تعمیرات	۱۲۸	۱۰۲	۸۰	۲۶	۲۰
هزینه اداری و فروش (۱ درصد از فروش)	۳۲	۳۲	۱۰۰	۰	۰
هزینه تسهیلات مالی (۶ درصد)	۱۴۵	۰	۰	۱۴۵	۱۰۰
بیمه	۷	۰		۷	۱۰۰
هزینه استهلاک	۲۳۱	۰	۰	۲۳۱	۱۰۰
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۱۷	۰	۰	۱۷	۱۰۰
پیش بینی نشده (۵ درصد)	۹۵	۸۱	۸۵	۱۴	۱۵
جمع کل		۱۱۴۷		۱۰۴۵	

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر

به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{فروش کل} - \text{هزینه متغیر}} * 100 = 52$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر ۲.۷۶ سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 2.76$$

- کل سرمایه گذاری سرانه

سرانه به شاخص یا معیاری اطلاق می شود که برای هر فرد جامعه محاسبه می شود و به معنای «به ازای هر فرد» است. این عبارت به صورت وسیع در متون پژوهشی علوم اجتماعی و علم آمار استفاده می‌شود. کل سرمایه گذاری سرانه برای این طرح ۱۲۴۳ میلیون ریال است و نشان می دهد به ازای هر نفر شاغل حدود ۱۲۴۳ میلیون ریال سرمایه گذاری صورت می گیرد.

$$\text{کل سرمایه سرانه (هزار ریال)} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{تعداد پرسنل}} = 1243$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیاد ویژه} + \text{هزینه تسهیلات ملی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 30\%$$

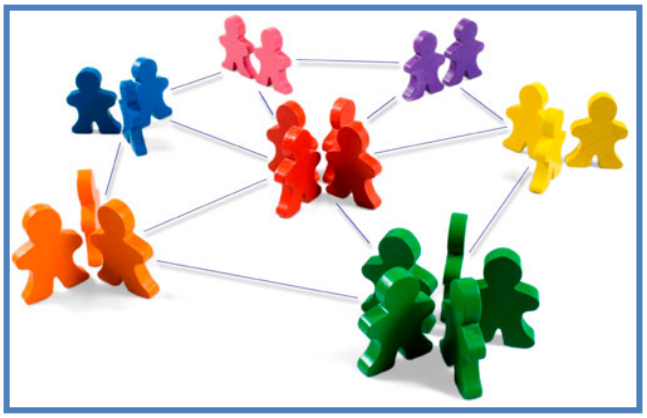
طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا ، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۳۰ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

۲. روستای خیرآباد

شناسایی و امکانسنجی ایجاد زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار در روستاهای هدف

منابع در اختیار بشر محدود می باشند و رقابت جهانی برای تصرف سهم بیشتر بازار از سوی شرکت ها شدت گرفته است، داشتن یک استراتژی رقابتی موثر برای یک شرکت بسیار ضروری است. تعدد بنگاه ها و شیوه های نوین تولید، استفاده از منابع را بیشتر و سریعتر کرده است. رقابت بین شرکت ها برای دستیابی به منابع بیشتر، بیش از پیش بالا گرفته است. از طرفی شرکت ها به دنبال راهی برای ایجاد مزیت رقابتی از طریق کاهش هزنیه های تولید و کسب سود (ارزش افزوده) بیشتر در فرآیند تولیدشان هستند.

تصویرشماره (۳۲): تصویر شماتیک زنجیره ارزش

یکی از مدل هایی که برای محاسبه میزان ارزش افزوده تولید سازمان های مختلف مورد استفاده قرار می گیرد مدل زنجیره ارزش پورتر است.

زنجیره ارزش مجموعه ای از عملیات هایی است که در یک صنعت به صورت زنجیرگونه انجام می پذیرد تا به خلق ارزش منجر شود. محصولات از حلقه های این زنجیره عبور می کنند و در هر حلقه، ارزشی به محصول نهایی افزوده می شود مدل زنجیره ارزش مایکل پورتر کمک می کند تا بتوانیم تحلیل دقیق تری از سازمانها و شرکت هایی که توان ایجاد ارزش و مزیت رقابتی دارند داشته باشیم.

می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است لذا اگر شرکتی بتواند در شناسایی و تحلیل فعالیت های ارزش زای تولیدی به درستی عمل کند و آن را مدیریت نماید در این صورت می تواند میزان تأثیر هر فعالیت در فازهای تولید را محاسبه و جهت حذف یا توسعه فعالیتی خاص با آگاهی کامل از وضعیت موجود و نتیجه آتی اقدام نمود. معمولاً زنجیره ارزش یک شرکت به زنجیره ارزش شرکت های دیگر متصل می شود و خود عضوی از زنجیره ای بزرگتر است. عده ای معتقد هستند استفاده از واژه شبکه به جای زنجیره بهتر است.

به طور کلی مدل زنجیره ارزش پورتر به عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل فعالیت های یک بنگاه یا سازمان به شمار می رود.

مفهوم زنجیره ارزش ابزاری است که به وسیله آن امکان برخورد سینماتیک با تمام حوزه های کاری یک بنگاه مزاحم شده و با تجزیه و تحلیل رفتار این حوزه های کاری می توان هر حوزه را در ارتباط با مزیت های رقابتی و عملکردی (کم کردن هزینه و بهبود کیفیت خروجی) در کل سازمان ارزیابی کرد. بنابراین می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. این امر کمک می کند که منابع سازمان در جهت مزیت های سازمان مورد توجه و ارزیابی قرار گیرند. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است، لذا مجموعه حوزه های کاری تشکیل دهنده زنجیره ارزش در بنگاه های مختلف تأثیرات متفاوتی بر ارزش و توان رقابتی و اجرایی ایجاد شد، بجای گذارد. (احمدوند، عبدالصمد، ۱۳۸۷).

براساس مدل پورتر حوزه های کاری زنجیره ارزش سازمان به دو دسته تقسیم می شوند:

- حوزه های کاری مأموریت اصلی
- حوزه های کاری مأموریت پشتیبانی

شکل زیر حالت کلی مدل الماس پورتر نشان می دهد.

تصویرشماره (۳۳): حالت کلی مدل الماس پورتر

ایجاد خوشه های کسب و کار بخش دیگر از نظرات پورتر می باشد که امروزه مفهوم خوشه های صنعتی بخش مهمی از مکانیزم های اساسی توسعه منطقه ای پویا شمرده می شود.

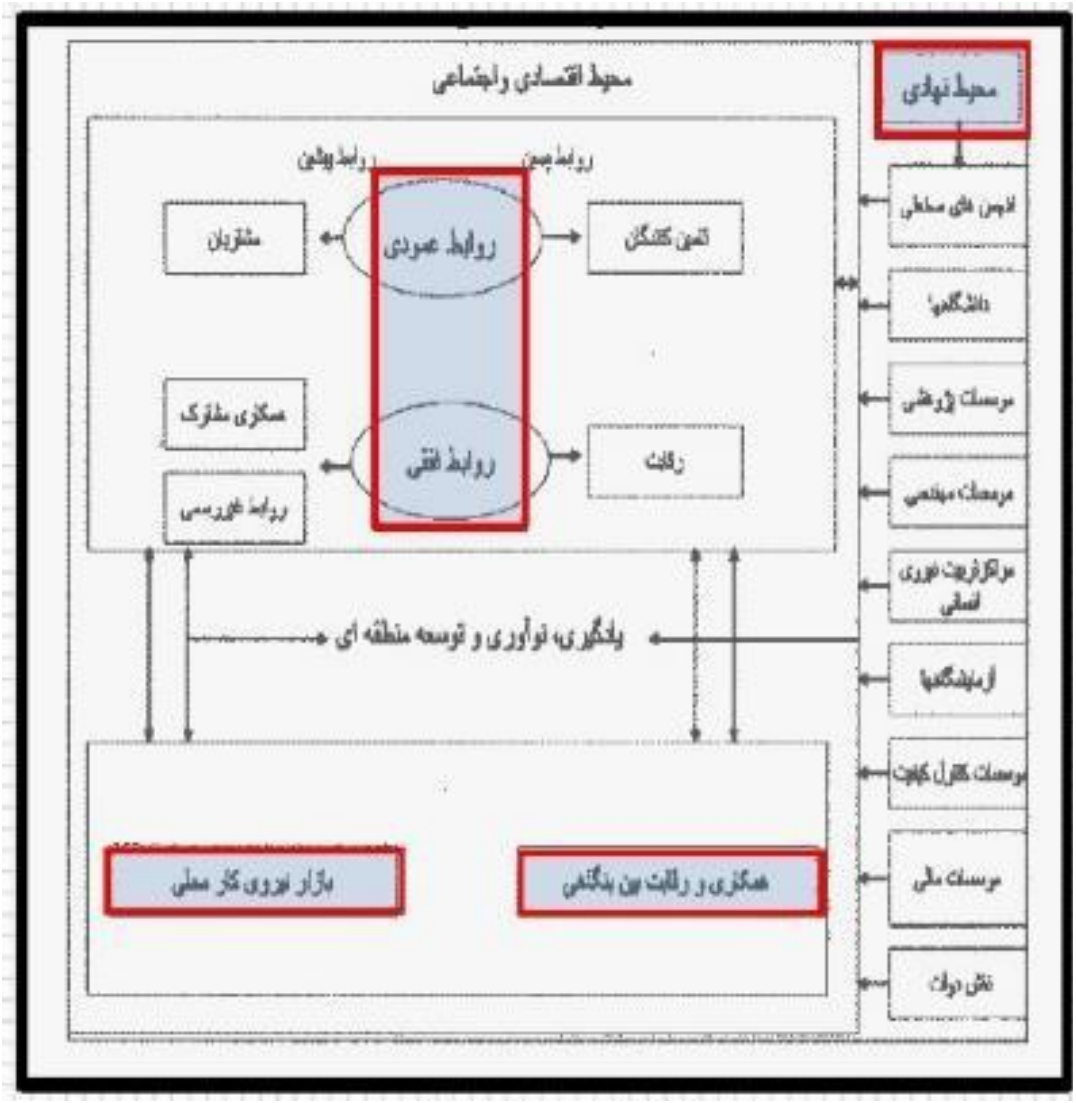
به عقیده پورتر: ۱- کشورها نه در صنایع جدا از هم، بلکه در خوشه های صنایع پیوسته به هم از روابط افقی و عمودی موفق می شوند.

۲- همجواری فضایی میان بنگاه های قرار گرفته در خوشه های صنعتی نقش مهمی در بهبود بهره وری و تشویق نوآوری مداوم بازی می کند.

۳- خوشه تمرکز فضایی شرکتهای بهم مرتبط، تأمین کنندگان تخصص و خدمات برای بنگاهها در صنایع مرتبط و نهادهای مربوط (دانشگاه ها، موسسات استاندارد و انجمن های بازرگانی) است این نهادها در همان حال که با بنگاههای دیگر رقابت می کنند با آنها همکاری نیز دارند (پورتر، ۱۹۹۸).

شکل زیر ویژگی ها و عناصر اصلی یک خوشه صنعتی را نشان می دهد.

تصویرشماره (۳۴): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی

با توجه به مبانی نظری فوق ایجاد هرگونه زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار می تواند در سطح بخش و منظومه صورت گیرد چرا که ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی موجود در سطح بخش و منظومه پتانسیل لازم جهت ایجاد چنین زنجیره هایی را مهیا و میسر می سازد و این امر با شناخت عمیق و دقیق از ظرفیت های تولید موجود روستاهای هدف امکان پذیر خواهد بود.

در سطح روستاهای هدف بخش باغ حلی زمینه های زیر حایز شرایط لازم جهت ایجاد زنجیره های تولید را دارا می باشند.

- تولیدات لبنی

- تولید گیاهان دارویی
- پرورش انواع دام شمال (دام کوچک و بزرگ) و صنایع مرتبط با آن
- گردشگری
- تولیدات مربوط به طیور و انواع آن
- تولیدات باغی
- تولیدات زراعی شامل محصول گندم، جو، عدس و سیب زمینی و صنایع مکمل مرتبط با انواع غلات و حبوبات
- زنبورداری و تولیدات مرتبط با آن
- انواع محصولات صیفی جات شامل گوجه فرنگی، سیب زمینی

براساس مطالعات میدانی کشت انواع غلات و پرورش انواع دام به ویژه دام های کوچک جز اقتصاد غالب در روستاهای هدف به شمار می رود و می توان با توجه به تولید مواد اولیه مطابق با آنچه که مورد اشاره واقع شد اقدام به ایجاد زنجیره هایی از ارزش تولید را در سطح منطقه نمود. از جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- روستای خیرآباد جز روستاهایی است که در آن فعالیت های متنوع کشاورزی، صنعتی و خدمات جز رکن اصلی اقتصاد روستا به شمار می رود. به دلیل قرارگیری روستا در امتداد جاده بین شهری و دسترسی آسان از آن نسبت به مناطق و مراکز مهم شهر از جمله مرکز شهرستان و استان می توان گفت که این روستا از پتانسیل قابل توجهی برخوردار است که این ویژگی سبب بر آن خواهد شد تا روستای خیرآباد به عنوان مهمترین مرکز در زنجیره ارزش تولید واقع شود و می توان آن را غالباً به عنوان نقطه ای تصور کرد که در مراحل آخر و نهایی این زنجیره قرار گیرد.

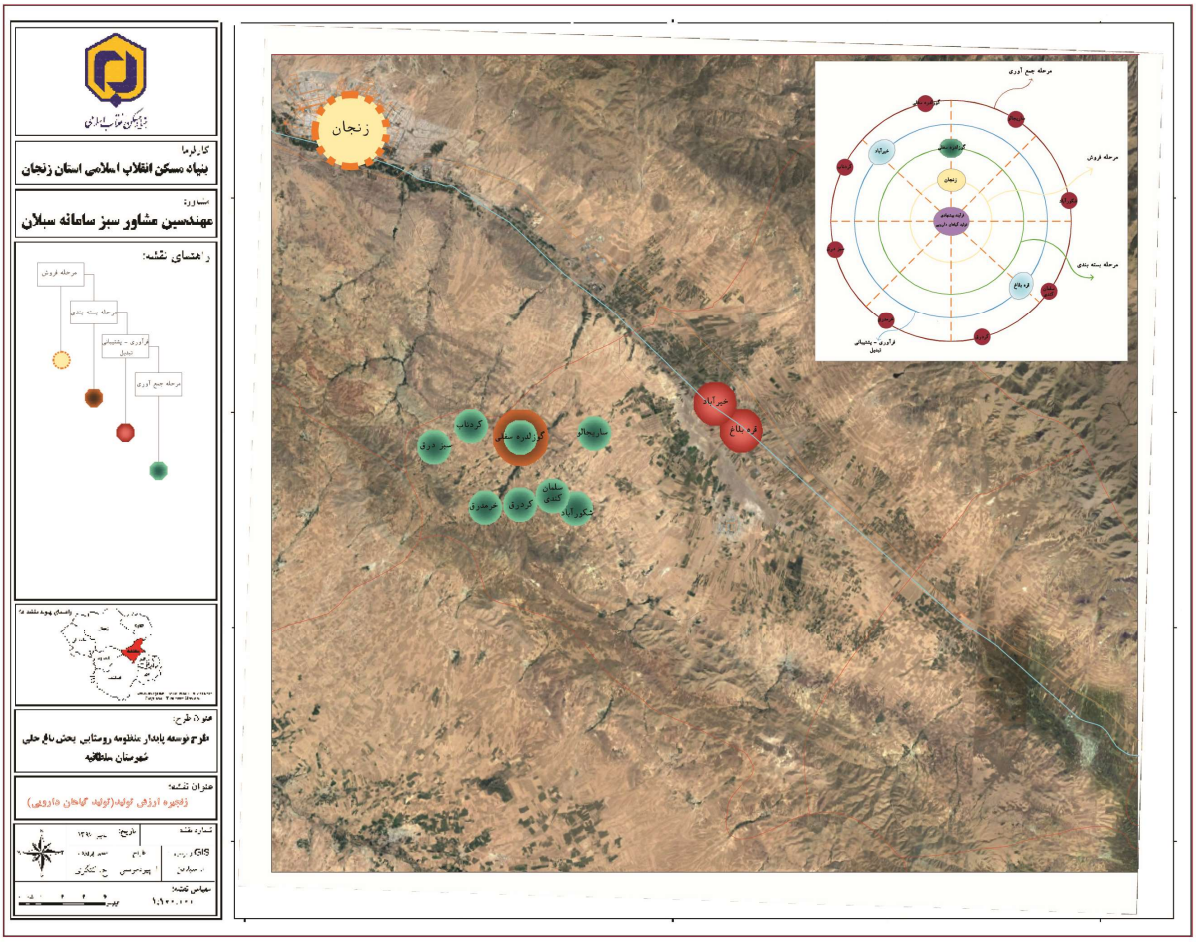
۲- تولید گیاهان دارویی: در حال حاضر در برخی از روستاهای هدف میتوان به جمع آوری محصول فوق پرداخت که علاوه بر آن اقدامات لازم جهت تکمیل زنجیره ارزش تولید نیز شامل:

- ✓ مرحله جمع آوری
- ✓ مرحله پشتیبانی
- ✓ مرحله خشک کنی و بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

را برای محصول فوق در سطح روستاهای هدف و منطقه ایجاد نمود.

۳- پرورش قارچ خوراکی: هم اکنون در سطح روستای خیرآباد سه واحد تولید قارچ خوراکی به فعالیت می پردازد که محصول تولید شده در شهر زنجان به فروش می رسد. توسعه فعالیتهای پرورش قارچ و حتی محصولات گلخانه ای شامل انواع صیفی جات (گوجه فرنگی، خیار، فلفل دلمه ای و...) جز زمینه هایی هستند که می تواند در چرخه زنجیره ارزش تولید مورد توجه قرار گیرد.

نقشه شماره (۳۴): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی

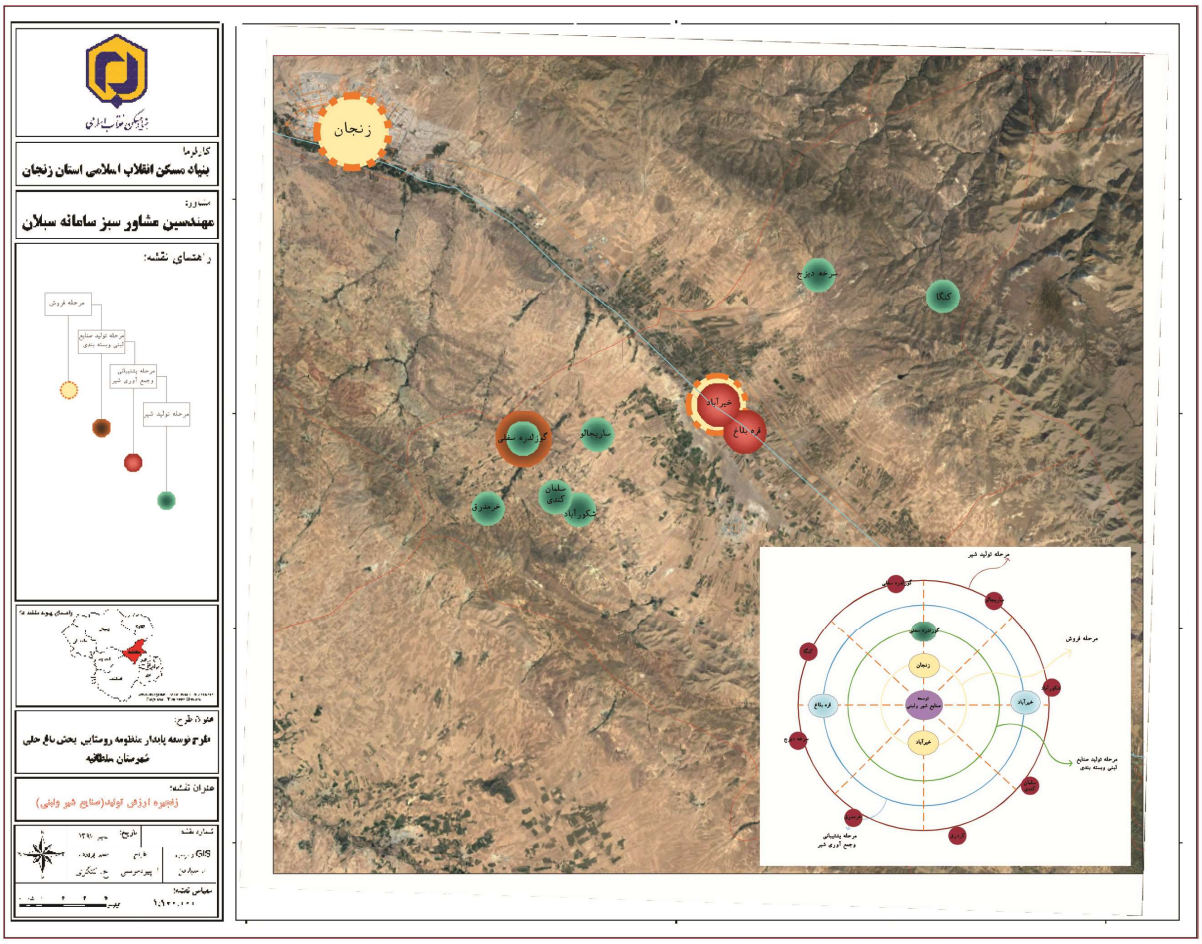
۳- تولیدات دامی: تولیدات دامی در سطح منطقه غالباً مربوط به دام های سبک است که هر چند می توان بر روی دام های بزرگ نیز برنامه ریزی لازم انجام داد با توجه به اینکه دامداری یکی از مهمترین شیوه های معیشتی در سطح منطقه به شمار می رود برقراری رابطه ارزش تولید زمینه را برای بهره وری هرچه بهتر در سطح منطقه فراهم خواهد ساخت در حال حاضر ایجاد صنایع کارگاهی جهت تولید مواد لبنی یکی از مواردی است که می تواند در جهت رونق اقتصادی و اشتغالزایی در سطح روستاهای منطقه فراهم سازد. در این زمینه مراحل ذیل جز زنجیره های ارزش تولید در خصوص تولیدات دامی محسوب می شود.

- ✓ مرحله نگهداری دام به صورت سنتی و نیمه مدرن
- ✓ مرحله جمع آوری شیر
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ارائه خدمات دامپزشکی و مکان جمع آوری محصولات اولیه
- ✓ مرحله تبدیل شیر به انواع مواد لبنی
- ✓ مرحله فروش

در این زمینه روستاهای خرمدرق، ساریجالو، گوزلدره سفلی، سرخه دیزج، کنگه و شکورآباد از ویژگیهای لازم و ضروری در این خصوص برخوردار هستند و روستای خیرآباد به عنوان مکان پشتیبان کننده و تولید مواد لبنی می

تواند مورد توجه قرار گیرد. هم اکنون در روستای خیرآباد تولید شیر، کره، پنیر و دام زنده جز مهمترین تولیدات دامی روستا محسوب می شود و می تواند به عنوان مکانی در جهت چرخه و فرآیند ارزش تولیدات لبنی قرار گیرد.

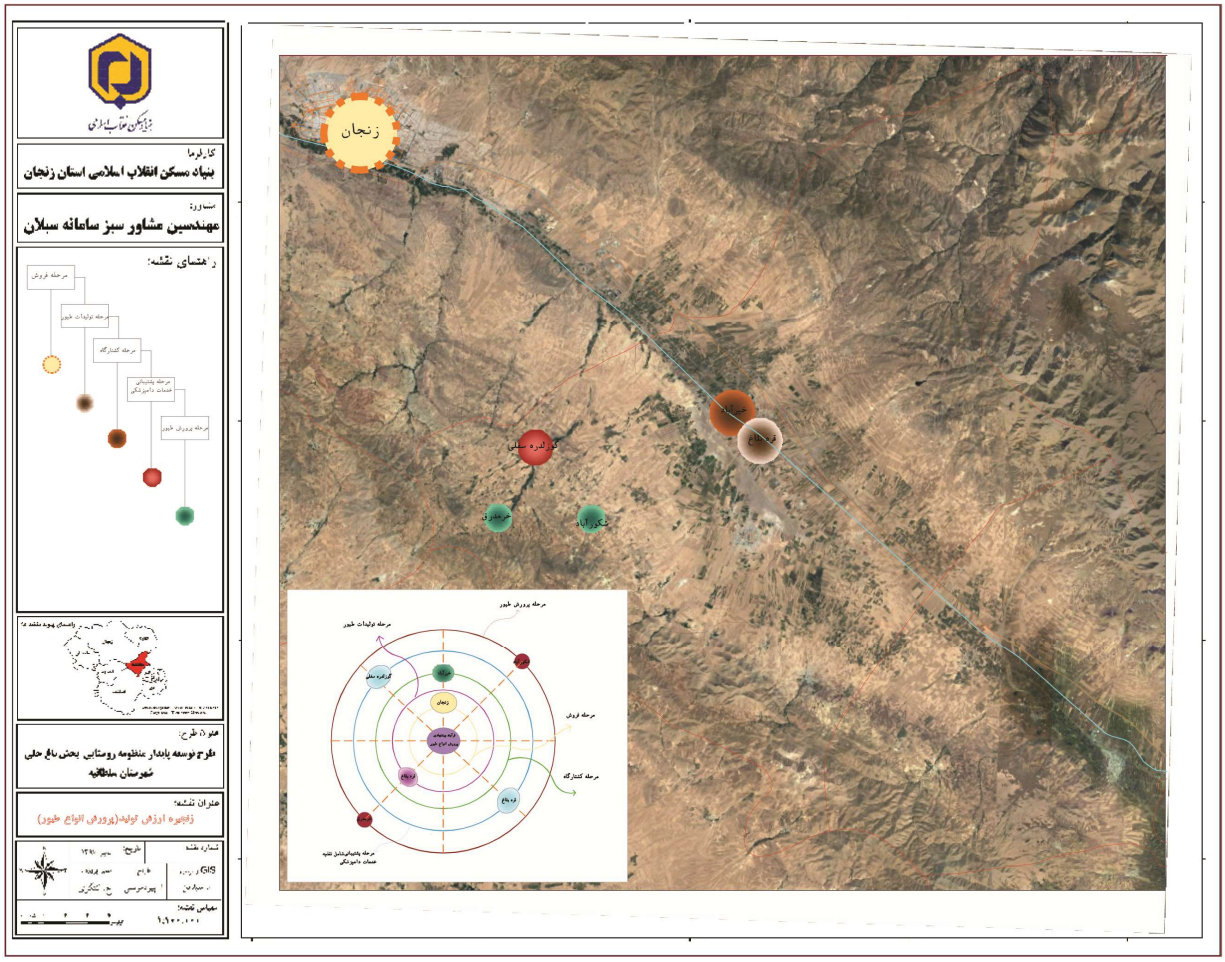
نقشه شماره (۳۵): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی

۴- تولیدات مربوط به پرورش انواع طیور: نگهداری و تولید محصولات مرتبط با پرورش انواع طیور شامل شترمرغ، بوقلمون، مرغ، اردک به صورت سنتی و مدرن از جمله زمینه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در سطح منطقه به شمار می رود که می توان در خصوص تولیدات غذایی شامل تخم مرغ، گوشت سفید، انواع گوشت های صنعتی برنامه ریزی لازم را انجام داد. ایجاد زنجیره ارزش تولید می تواند در بهره وری هرچه بهتر و افزایش درآمد تولیدات فوق بسیار موثر مواقع گردد از جمله مراحل فوق در جهت زنجیره فوق می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- ✓ مرحله ایجاد پرورش انواع طیور (مرغداری، بوقلمون، شترمرغ و..)
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تأمین مواد تغذیه طیور
- ✓ مرحله انتقال تولیدات طیور شامل زنده به کشتارگاه و تولید انواع گوشت سفید و سایر موارد تولیدی
- ✓ مرحله انتقال تخم مرغ و بسته بندی آن
- ✓ مرحله فروش در بازارهای محلی، منطقه ای و فرامنطقه ای

نقشه شماره (۳۶): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور

۵- تولیدات باغی: وجود روستایی با تولید انواع محصولات باغی از جمله در روستاهای شکورآباد، خرمدرق، گوزلدره سفلی و... باعث آن شده تا باغداری نیز یکی از وجوه مهم اقتصاد روستاهای هدف قرار گیرد. به طوری که بخش قابل توجهی از تولیدات باغی روستاهای هدف از بازارهای فرامنطقه ای برخوردار هستند لذا ایجاد یک زنجیره ارزش تولید زمینه را برپا توسعه اقتصادی و افزایش اشتغال روستایی فراهم خواهد نمود. از جمله فرآیندهای مرتبط با این مورد (زنجیره ارزش تولید) برای باغداری عبارتند از:

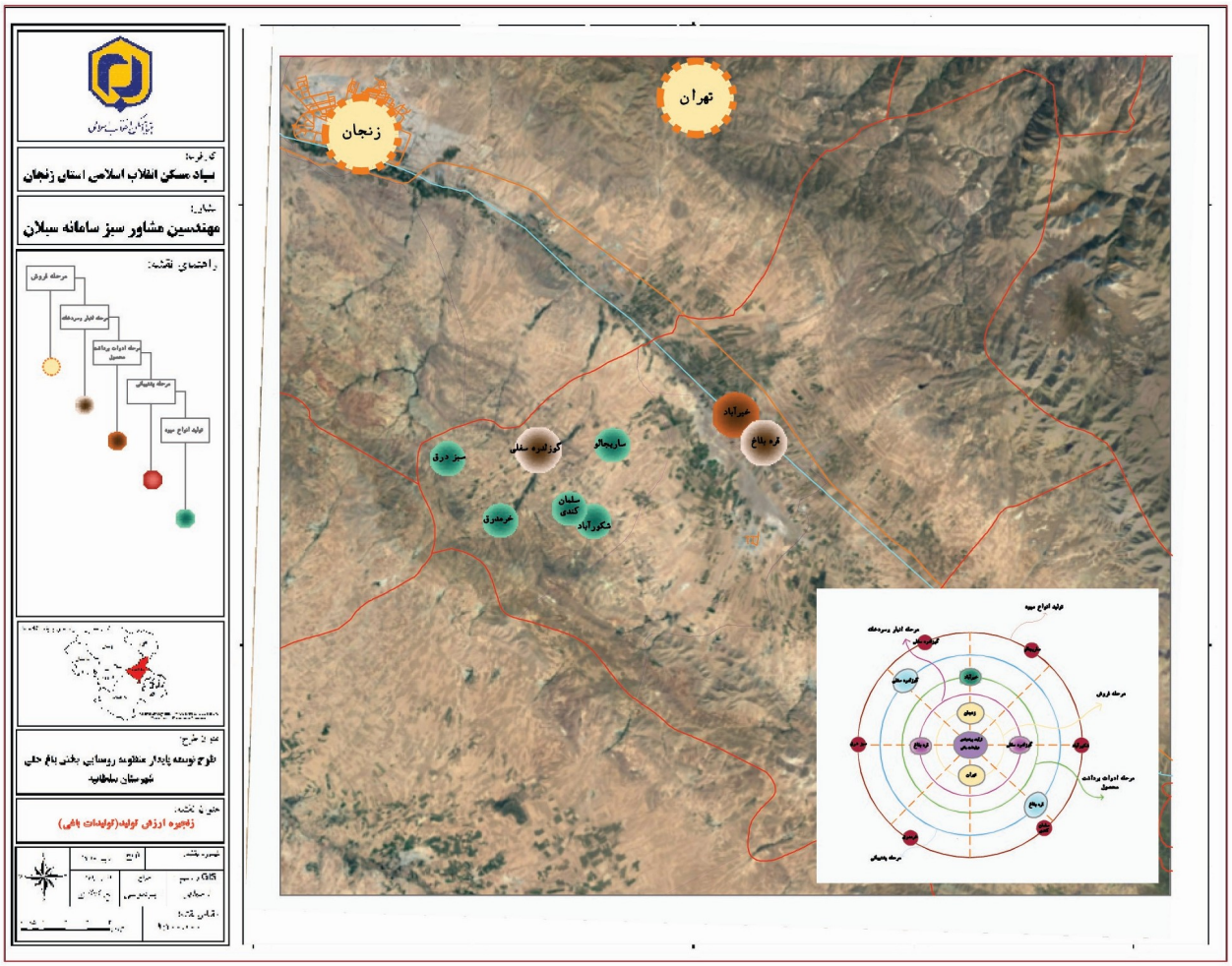
- ✓ مرحله وجود باغات میوه در روستاهای هدف
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تولید نهال و فراهم نمودن خدمات مرتبط شامل سهم و ادوات باغبانی
- ✓ مرحله تولید ادوات لازم جهت برداشت محصول و جمع آوری آن شامل جعبه
- ✓ مرحله انبار و سردخانه
- ✓ مرحله فروش

در روستای خیرآباد تولیدات باغی به شکل محدود موجود است که این ویژگی نیز می تواند در برقراری ارتباط و قرارگیری در زنجیره ارزش تولیدات باغی منطقه مورد توجه واقع شود.

تصویرشماره (۳۵): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه

نقشه شماره (۳۷): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی

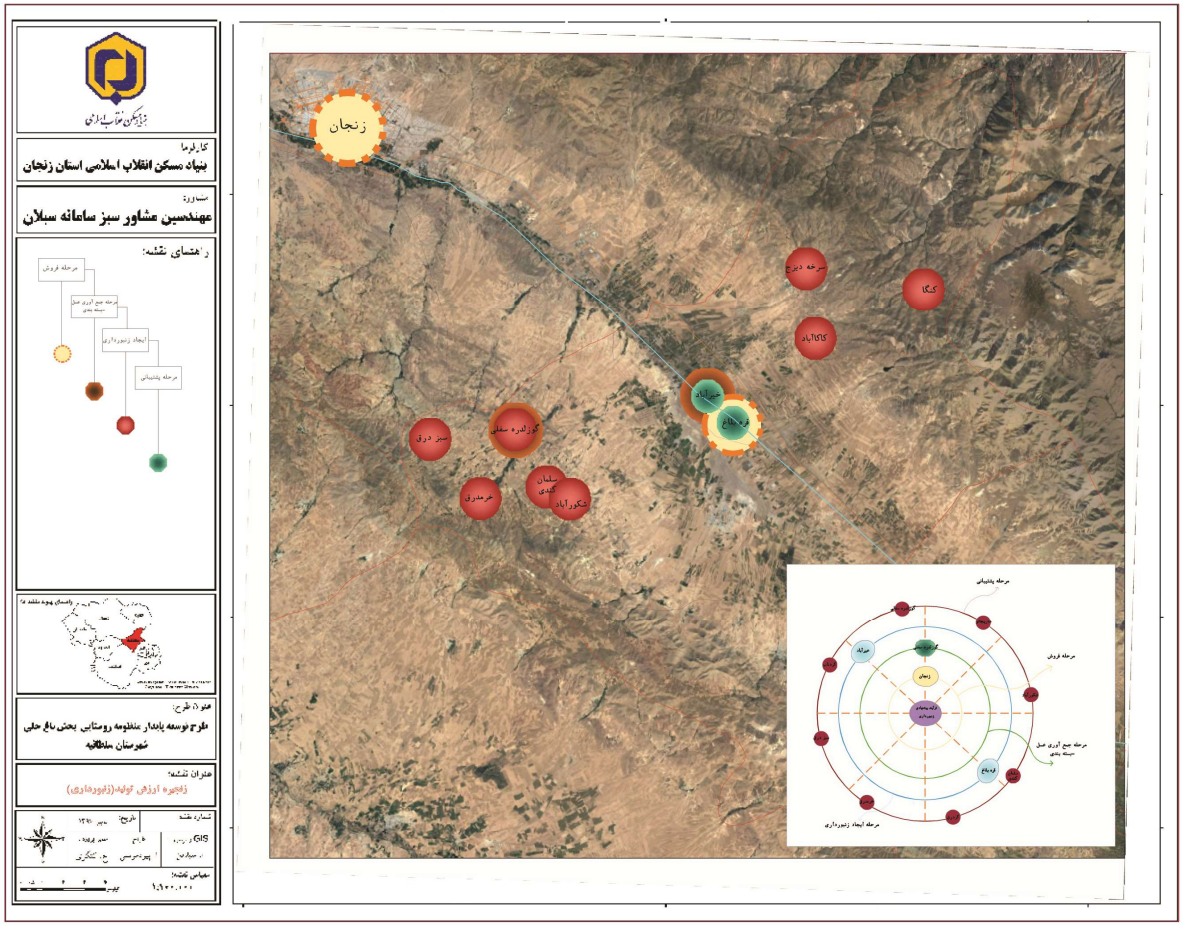
۶- زنبورداری: زنبورداری یکی دیگر از فعالیتهایی است که در برخی از روستاهای هدف مورد تأکید است و برخی از ساکنین آن به طور خاص و ویژه به این فعالیت می پردازند. چنانچه در روستای خیرآباد فعالیت فوق یکی از زمینه های فعالیتی آن محسوب می شود که معمولاً عسل حاصل از آن در بازارهای زنجان به فروش می رسد جهت بهبود و افزایش ارزش تولیدی آن در سطح روستاهای منطقه ایجاد زنجیره فوق می تواند یکی از گامهای مهم توسعه اقتصادی به شمار آید.

- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ساخت ادوات زنبورداری از جمله کندو و...
- ✓ مرحله ایجاد زنبورداری
- ✓ مرحله جمع آوری عسل
- ✓ مرحله بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

تصویرشماره (۳۶): نمونه ای از زنبورداری در روستای خیرآباد

نقشه شماره (۳۸): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری

شناسایی، توصیف و اولویت بندی قابلیت ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

به منظور توضیح بهتر در خصوص فرآیندها و اقدامات میدانی مراحل مختلف در جهت دستیابی به چارچوب نظری و عملی بهتر و مناسب تر مطالعات فوق به شرح ذیل آورده می شود:

تعریف و تحلیل فرآیندها و اقدامات میدانی

اقدامات میدانی طی فرآیند و مراحل مختلفی با هماهنگی و مشارکت ذی نفعان و ساکنین روستا از یک سو و همچنین مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشدار و فرمانداری شهرستان و سازمانها و نهادهای مرتبط با اقتصاد و اشتغال روستایی از سوی دیگر قابل دستیابی و ارزیابی خواهد بود. بر این اساس مراحل زیر از جمله مهمترین و اساسی ترین شیوه جهت دستیابی به اهداف فوق می باشد:

- تهیه پرسشنامه

پرسشنامه شامل بسته ای از پرسش هاست که بر طبق اصول خاصی تدوین گردیده است و به صورت کتبی به افراد ارائه می شود و پاسخگو براساس تشخیص خود جواب ها را در آن می نویسد.

- طبقه بندی براساس ماهیت پرسشنامه

۱- پرسشنامه باز: در پرسشنامه باز با سوالات باز روبرو هستیم. در اینجا پاسخگو می تواند بدون محدودیت هر پاسخی را که مد نظرش باشد در مورد آن پرسش بنویسد و یا در آن زمینه توضیح دهد.

۲- پرسشنامه بسته: در پرسشنامه بسته با پرسش های بسته مواجه هستیم. برای هر پرسش تعدادی گزینه و پاسخ انتخاب شده است که هر فرد پاسخ دهنده باید یکی از آنها را به عنوان پاسخ بر گزیند. هر یک از پاسخ ها به گونه ای تنظیم شده است که در عین منطقی بودن برای آن سوال از پاسخ مربوط به دیگر سوالات مجزا باشد. در اینجا پاسخ ها را می توان به سرعت نوشت و در این صورت تجزیه، تحلیل و طبقه بندی پاسخ ها نیز ساده تر است اما اطلاعات به دقت و کاملی پرسش نامه باز نیست.

- ماهیت پرسشنامه بکار رفته در طرح

برای طرح مورد مطالعه پرسشنامه های تهیه شده از لحاظ ماهیت هر دو حالت ذکر شده مورد بکار رفته است. برای این منظور پرسش نامه های باز و بسته براساس شیوه خاصی تهیه گردیده اند. در پرسش نامه باز علیرغم آنکه پاسخ های مورد نظر دسته بندی شده اند اما پاسخ ها در هر دسته به صورت باز خواهند بود. مثلاً در بررسی معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین، مسئولین محلی و... با وجود آنکه پاسخ های مورد انتظار در قالب عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، زیربنایی و سایر عوامل مورد نظر خواهد بود اما در هر دسته و طبقه بندی، پاسخگو می تواند به صورت باز و گسترده پاسخ خود را ارائه نماید.

جدول شماره(۱۱۰): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی

نام روستا	عوامل طبیعی	عوامل اجتماعی	عوامل اقتصادی	عوامل زیربنایی	سایر عوامل

اما در تهیه پرسشنامه بسته به شیوه لیکرت پرسش ها تهیه شده، در واقع پرسشنامه به شیوه لیکرت ضمن آنکه یک پرسشنامه به صورت بسته می باشد پاسخ ها در طیف خاصی دسته بندی می گردد. می توان گفت که مقیاس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گزینه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گزینه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

مقایس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود و توسط رنسیس لیکرت (۱۹۸۱-۱۹۰۳) ابداع شده است. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گویه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گویه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

تعداد گویه ها در مقیاس لیکرت حداقل ۱۵ تا ۳۰ گویه است. در ساختن طیف لیکرت می بایست مراحل زیر را رعایت کرد:

- انتخاب موارد تشکیل دهنده مقیاس اندازه گیری و تدوین گویه های مناسب و نامناسب مربوط به موضوع انجام یک نمونه اولیه از گویه ها در نمونه ای تصادفی از پاسخ دهندگان

- ارزش گذاری و محاسبه نمره کل برای هر پاسخ دهنده
- تعیین توان افتراقی گویه ها
- انتخاب گویه های برگزیده
- تعیین ضریب قابلیت اعتماد مقیاس

برای استفاده هر چه بهتر از مقیاس لیکرت موارد زیر را مدنظر قرار دهید :

- استفاده از کلمات در گزینه ها: همانطور که اشاره شد توصیه می شود به جای استفاده از اعداد در گزینه ها، از کلمات و عبارات مناسب استفاده شود. رعایت این مورد از سردرگمی پاسخ دهندگان جلوگیری کرده و باعث می شود تا گرایش خود را با توجه به گزینه ها بهتر مشخص کرده و تحت تاثیر اعداد قرار نگیرند.
- انتخاب صحیح گویه ها: همانطور که در مراحل شش گانه فوق نیز اشاره شد، انتخاب گویه های صحیح در یک پرسشنامه اهمیت فراوانی دارد. از گویه های مبهم و بی ربط خودداری کنید، همچنین می بایست تعداد گویه هایی که گرایش های مخالف و موافق دارند یکسان باشد.
- بازه ای مناسب برای گزینه ها انتخاب کنید: تلاش کنید گزینه ها را در یک بازه کامل (از کاملا تا اصلا) و به صورت تک بعدی انتخاب کنید.
- از پرسیدن دو سوال در یک گویه خودداری کنید: این ایراد رایج در طراحی گویه ها، جزء گویه های مبهم است که پاسخ دهنده را در انتخاب پاسخ دچار مشکل خواهد کرد. هدف سوال باید کاملا گویا و مشخص باشد بطوری که افراد مختلف از آن یک برداشت واحد داشته باشند.
- همیشه یک گزینه خنثی در نظر بگیرید: نظری ندارم ! نمی دانم ! به یاد نمی آورم ! از جمله گزینه هایی هستند که بر حسب موضوع و نوع گزینه ها می توانند به عنوان گزینه های خنثی به کار روند.
- تعداد پاسخ ها فرد باشد: این مورد می تواند در ارتباط مستقیم با مورد قبل قرار گیرد چرا که در حالتی که تعداد پاسخ ها فرد هستند، یک نقطه وسط وجود خواهد داشت که این نقطه وسط می تواند گزینه خنثی باشد.
- از گویه های پرسشی استفاده کنید: معمولا استفاده از گویه های پرسشی پاسخ های بهتری را به همراه دارند.

برای این منظور در طرح مورد مطالعه از مقیاس لیکرت استفاده شده است این روش در جهت بررسی و کسب نظر ساکنین روستا در ابعاد اقتصادی مورد استفاده واقع شده است که در این میان در شناخت و بررسی و تعیین عوامل مختلف اقتصادی از جهات مختلف، پاسخ ها مورد ارزیابی قرار گرفته اند.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ اجرا

- پرسشنامه به طریق رو در رو
- پرسشنامه تلفنی
- پرسشنامه پستی
- پرسشنامه رایانه ای
- پرسشنامه پست الکترونیکی

که برای تحقیق حاضر غالباً از پرسشنامه رو در رو استفاده به عمل خواهد آمد.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ محتوای سنجش شده

- پرسشنامه آگاهی سنجی
- پرسشنامه نگرش سنجی
- پرسشنامه عملکرد سنجی

- انواع پرسشنامه های به کار رفته در طرح

به طور کلی پرسشنامه های تهیه شده برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی در چهار گروه دسته بندی شده و نتایج حاصل از آن به صورت کمی و کیفی مورد ارزیابی و تحلیل واقع شده اند که این پرسشنامه ها به شرح ذیل می باشد.

۱- پرسشنامه عمومی: پرسشنامه عمومی حاوی اطلاعات کلی و عمومی هستند که معمولاً سعی بر آن دارد تا نظرات گروههای مختلف اجتماعی از جمله ساکنین روستا، مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشداری در قالب شناخت عوامل و مسائل مختلف موجود در روستا مانند مسائل و مشکلات موجود، پروژه های عمرانی مورد نیاز، بررسی و مطالعات جمعیتی، تأسیسات زیربنایی، خدمات، اقتصادی و... مورد بررسی واقع می شوند و غالباً اطلاعات حاصله به شیوه پرسشنامه باز جمع آوری و در نهایت مورد تحلیل قرار می گیرند. در حالت کلی پرسشنامه عمومی شامل موارد زیر خواهد بود:

- بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیربنایی در روستا
- معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین
- معرفی مسائل و مشکلات از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه جوامع محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه ساکنین
- بررسی خدمات موجود
- بررسی جمعیتی شامل: تعداد جمعیت و خانوار روستا در طول دوره های سرشماری

فعالیت های اقتصادی روستا به تفکیک مشاغل

شرایط سواد و درصد افراد باسواد

بررسی های اقتصادی

تخمین درآمدهای ناشی از فعالیت و محصولات

بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیر بنایی در روستا

براساس مطالعات موجود در فصل دوم می توان گفت که نقش و جایگاه روستا و برنامه های توسعه فضایی در سطح منطقه و شهرستان سلطانیه در طرح های آمایش سرزمین استان زنجان و طرح ناحیه ابهر مورد بررسی واقع شده است.

معرفی مسائل و مشکلات روستا

مسائل و مشکلات روستا از چند بعد مورد بررسی و بحث واقع شده که این ابعاد در دو بعد مشکلات روستا از لحاظ ساکنین، مسئولین محلی شامل ادارات، سازمانهای مرتبط با روستا از جمله بخشداری را می توان ذکر نمود که در این خصوص مشکلات روستا در چهار بعد به شرح ذیل مورد بررسی واقع شده است.

- طبیعی
- اجتماعی
- اقتصادی
- زیربنایی

مسائل و مشکلات طبیعی

این مشکلات غالباً مربوط به عوامل زیر خلاصه شده است:

- سرمازدگی محصولات
- مشکلات کمبود آب زراعی
- عدم تطبیق فصل کاشت و داشت با نزولات جوی
- فرسایش خاکی
- پایین رفتن سفره های آب زیرزمینی
- سیل و خسارت ناشی از آن
- خشکسالی
- آفت های گوناگون فعالیتهای کشاورزی در بخشهای مختلف زراعی، باغداری، دامداری، زنبورداری و...
- مسائل زیست محیطی از جمله آلودگی منابع آبی، خاکی و...
- تخریب پوشش گیاهی و مراتع به دلیل چرای بی رویه
- زلزله و صدمات ناشی از آن با توجه به زلزله خیز بودن منطقه

که این مسائل و مشکلات توسط اهالی و مسئولین روستا مورد تأکید قرار گرفته است.

مسائل و مشکلات اجتماعی

مسائل و مشکلات اجتماعی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل یافت شده است.

- مهاجرت از روستا
- عدم اشتیاق جوانان روستایی به ماندن در روستا
- بیکاری جوانان تحصیل کرده و دارای مدرک دانشگاهی
- اعتیاد و مسائل ناشی از آن
- اختلاف و از هم پاشیدگی بنیاد خانواده
- رغبت پایین جوانان روستایی به ادامه اشتغال در فعالیت های کشاورزی

- کمبود و یا نبود فضاهای تفریحی و ورزشی در روستا

مسائل و مشکلات اقتصادی

این مسائل و مشکلات به شرح ذیل دسته بندی شده است.

- بیکاری
- درآمد پایین
- وجود روابط دلالی و سلف خری در خرید محصولات کشاورزی
- عدم پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان از سوی برخی از نهادهای مرتبط
- سخت بودن فعالیت های کشاورزی
- عدم وجود انبار مناسب برای محصولات کشاورزی (مانند سردخانه و...)
- نوسانات متغیر و متعدد در قیمت محصولات کشاورزی

مسائل و مشکلات زیربنایی

مشکلات زیربنایی در قالب خدمات متعدد روستایی شامل مراکز آموزشی، درمانی، دستیابی به شبکه آب، برق، گاز، جاده و راه های مواصلاتی، کیفیت ابنیه و مساکن روستایی، کیفیت شبکه درون روستایی، تأسیسات مربوط به آبیاری مزارع و باغات روستا قابل دسته بندی می باشد که در این خصوص مسائل زیر از جمله مهمترین مباحث روستاییان و مسئولین محلی می باشند.

- عدم اجرای طرح هادی روستایی
- کیفیت پایین جاده مواصلاتی موجود روستا
- عدم وجود اقدامات زیربنایی در جهت آبیاری مزارع
- مشکلات مربوط به آنتن دهی خطوط ارتباطی و تلفنی در روستا

راهکار و پروژه های مورد نظر از نظر ساکنین و مسئولین محلی

لازم است به مانند بررسی مسائل و مشکلات روستا که در چهار بعد انجام یافت، ارایه راهکار نیز در چنین سطحی صورت گیرد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات طبیعی

از آنجا که مهمترین مسائل و مشکلات روستا مربوط به آب زراعی و چگونگی تأمین آن می باشد لذا بر طبق اظهارات ساکنین روستا ایجاد و احداث طرح آبرسانی شهید محمدزاده در بالادست روستا از جمله مهمترین اقدامات لازم در جهت تأمین آب زراعی روستا به شمار می رود.

- تغییر شیوه های آبیاری از جمله موارد ضروری در جهت کنترل و جلوگیری از هدر رفتن آب کشاورزی محسوب می شود که در این خصوص اجرای شیوه آبیاری به صورت بارانی برای مزارع و قطره ای برای باغات از جمله اقدامات موثر به شمار می رود. همچنین تبدیل نهرهای قدیمی به کانالهای بتنی از دیگر اقداماتی است که می تواند مانع از هدر رفتن زیاد آب گردد.

- جلوگیری از چرای بی رویه مراتع، ایجاد موانع لازم در جهت توسعه و حفر بی رویه چاههای عمیق و نیمه عمیق از دیگر مواردی است که در جهت حفظ خاک و جلوگیری از فرسایش آن لازم است در سطح روستا انجام گیرد.
- اجرای طرحهای آبخیزداری می تواند مهمترین مانع در جهت مقابله با خشکسالی روستا قرار گیرد. در این خصوص وجود برنامه احداث سد معیشتی از جمله مهمترین نیازهایی بوده که ساکنین روستا بر آن تأکید داشته اند.
- جلوگیری از هدایت فاضلابهای روستا به منابع آب روستا شامل مسیل و انهار کشاورزی
- مقابله با آفت های کشاورزی که باعث از بین رفتن محصولات زراعی می گردد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اجتماعی

ایجاد طرحهای اشتغال زایی مهمترین راهکار در جهت جلوگیری از مهاجرت روستا از یک سو و سایر مسائل مرتبط با مشکلات اجتماعی آن به شمار می رود که در صورت وجود شغل مناسب با درآمد کافی جوانان روستا با میل و رغبت زیاد در روستا باقی خواهند ماند از سوی دیگر توسعه مدرنیزاسیون در فعالیتهای کشاورزی سبب افزایش تمایل جوانان در انجام فعالیت های کشاورزی را خواهد شد. ضمن آنکه اجرای طرح های لازم برای مقابله رشد و توسعه اعتیاد از طریق توسعه فضاهایورزشی و تفریحی از اقدامات موثر در جهت مقابله با چنین عامل مخرب خواهد شد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اقتصادی

اجرا و پیشنهاد پروژه های فوق از جمله مهمترین هدف طرح فوق به شمار می رود چرا که مهمترین معضل و مشکلات روستاییان در قالب بیکاری و درآمد کم لحاظ شده است که این پروژه های پیشنهادی با توجه به پتانسیل و قابلیت های موجود روستا در بحثهای آتی آورده خواهد شد. ضمن آنکه خدمات واسطه گری و دلالی، پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان، ایجاد ثبات قیمت محصولات کشاورزی از دیگر اقدامات لازم در جهت مقابله با مشکلات اقتصادی روستا به شمار می رود.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات زیربنایی

اهم پروژه های زیر بنایی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل می باشد.

- اصلاح جاده بین روستایی
- توسعه شبکه آب آشامیدنی روستا از لحاظ کمی و کیفی
- توسعه شبکه ارتباطاتی الکترونیکی روستا
- اجرای طرح هادی روستا
- احداث سالن ورزشی، پارک و بوستان بازی

جدول شماره(۱۱۱): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار

بعد عنصر	نوع عنصر	موقعیت	نوع اثرگذاری
طبیعی	رودخانه	عبور رودخانه زنجانرود از غرب روستا	قرارگیری اراضی زراعی آبی روستا در امتداد رودخانه فوق
	اراضی زراعی	پیرامون روستا	امکان کشت محصولات گندم، جو، حبوبات و سیب زمینی
اقتصادی	وجود کارآفرینان	-	در ایجاد و توسعه فعالیتهای اقتصادی و جدید
	جمعیت جوان و نیروی فعال قوی	-	-
	وجود جمعیت متخصص و دارای مدرک دانشگاهی و فنی و حرفه ای	-	امکان بهره برداری از نیروی های متخصص در توسعه اقتصادی در ایجاد صنایع روستایی
	وجود کارگاههای متعدد شامل کارخانه فرش، الیاف، قند، لوله پلی اتیلن، تولید اسید	در ماتداد جاده	امکان فعالیت نیروی کار فعال روستا در آن
زیربنایی	وجود جاده ارتباطی	-	وجود بسترهای لازم جهت ایجاد صنایع و فعالیتهای اقتصادی
	وجود نیروگاه سیکل ترکیبی	جنوبغرب روستا	امکان تولید و تأمین انرژی
	وجود خدمات زیربنایی آب، برق، گاز، تلفن	-	-
	عبور خطوط متعدد انتقال انرژی	-	امکان تأمین انرژی مورد نیاز واحدهای تولیدی و صنعتی

علاوه بر آن به منظور شناخت کامل از مسایل و مشکلات روستا لازم است مصاحبه هایی را با ساکنین روستا و مسئولین محلی در قالب سوالات ویژه انجام داد تا نتایج مصاحبه های فوق دیدگاهی لازم را جهت راهبرد بهتر توسعه روستایی ارائه نماید.

ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

زمین، آب و نیروی کار سه منبع عمده فعالیت اقتصادی در روستا به شمار می روند که هر کدام از آنها در یک ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر قرار دارند و بدون وجود یکی از این موارد، باعث خواهد شد تا فعالیت اقتصادی در سطح روستا به سر انجام نرسد، بنابراین هرگونه رونق اقتصادی در مناطق روستایی به وسیله سه عامل فوق انجام می گیرد و در این بین نیروی انسانی به عنوان یکی از پایه های مهم و اساسی در امر تولید روستا نقش حیاتی را بر عهده دارد و در صورت نقص و کمبود در یکی از عوامل تولید (آب و زمین). نیروی انسانی با تغییر و تحول در آنها زمینه را برای رشد و توسعه روستایی فراهم آورده است چنانچه در مناطق خشک که فعالیتهای کشاورزی با کمبود آب روبرو می باشند، انسان با حفر قنات آب مورد نیاز را به سمت اراضی زراعی هدایت نموده است، در نتیجه می توان گفت که نیروی انسانی یکی از اساسی ترین پایه های لازم برای فعالیت های اقتصادی در سطح روستا به شمار می رود.

روستای خیرآباد یکی از نقاطی است که در آن نیروی کار نقش عمده ای را در تحولات اقتصادی آن بر عهده دارند در این روستا علیرغم آنکه طی سالهای گذشته مهاجرت های از آن صورت گرفته ولی کماکان جمعیت ساکن در روستا و همچنین افراد مهاجر کننده سهم قابل توجهی در اقتصاد روستا ایفا می نمایند. برخی از آنها موفق به کسب مدارک عالی دانشگاهی شده اند که در حال حاضر در سطح روستا ساکن نمی باشند براساس مطالعات بعد از تعداد

تقریبی تحصیل کردگان در روستای خیرآباد برابر ۵۵ نفر در مقاطع لیسانس، فوق لیسانس و دکتری موفق به اخذ مدرک تحصیلی شده اند.

جدول شماره(۱۱۲): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای خیرآباد

	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری	جمع
دختر	۵	۳	-	۸
پسر	۱۵	۱۲	۲۰	۴۷
جمع	۲۰	۱۵	۲۰	۵۵

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

از سوی دیگر بررسی زمینه های شغلی و تعداد شاغلان روستا نشان از آن دارد که روستا در زمینه های مختلف دارای فعالیت گسترده ای می باشد که می توان گفت شاغلین در بخشهای مربوطه به نوعی ظرفیت نیروی انسانی روستا را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی روستا را به خود اختصاص داده است و معمولاً غالب جمعیت روستایی در کنار فعالیت های مختلف رسمی و غیررسمی به فعالیت در بخش فوق نیز مبادرت می ورزند بنابراین بخش کشاورزی به عنوان مهمترین بخش اقتصادی است که تعداد قابل توجهی از نیروی فعال روستا را در خود جذب نموده است. بعد از فعالیتهای کشاورزی، مشاغل خدماتی که از تنوع قابل توجهی نیز برخوردار است بخش دیگری از نیروی انسانی روستا را در خود جذب نموده است که بررسی میدانی نشان می دهد تعداد ۸۰ نفر در این خصوص به فعالیت می پردازند و در نهایت فعالیتهای صنعت و معدن نیز سهمی ویژه را در اشتغال نیروی انسانی روستا دخیل بوده است. براساس مطالعات میدانی تعداد ۳۵ نفر از ساکنین روستا در صنایع کارگاهی و تولید به فعالیت می پردازند.

شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

شناسایی و اولویت بندی

همچنانچه در بحث های گذشته مورد اشاره واقع شد شناخت ظرفیت های اقتصادی و تولیدی روستا در قالب دو رکن اساسی و کلی به شرح ذیل قرار دارد.

۱- رکن و عوامل طبیعی

این ویژگی وجه اساسی در مناطق روستایی به شمار می رود و معمولاً وابستگی اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی بیش از سایر سکونتگاه ها می باشد، چرا که زمین هسته اصلی اقتصاد و فعالیت ساکنین یک روستا را شامل می شود و به طور عمومی می توان گفت که عوامل طبیعی با داده های متنوع و مختلف خود از جمله خاک، پوشش گیاهی، منابع آبی، داده های اقلیمی همچون بارش، رطوبت و دما در شکل گیری فعالیت ها و ظرفیت های تولیدی روستاییان نقش اساسی را بر عهده دارد. این عامل (عوامل طبیعی) حتی در ایجاد و توسعه ظرفیتهای گردشگری و

بوم گردی روستا نیز از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد بنابراین شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های فعالیت های اقتصادی در روستا می تواند با بررسی و شناخت عوامل طبیعی میسر گردد.

۲- عوامل انسانی

عوامل انسانی یکی دیگر از زمینه های شناسایی فعالیت های اقتصادی در روستاها محسوب می شوند چرا که هرگونه بهره برداری اقتصادی و انجام فعالیت بر روی عوامل و داه های طبیعی توسط بشر صورت می گیرد و انسان با دانش بومی و آموخته های خود به کار بردن نوع فن آوری مخصوص به هر منطقه سعی در تولید اقتصادی را دارد. بنابراین تغییر شکل مواد اولیه بهره برداری شده از طبیعت مانند تبدیل گندم به نان محلی و سنتی، شیر دام به محصولات لبنی، تولید مربا، ترشی از محصولات باغی و صیفی جات و... از جمله روش هایی است که انسان را قادرساخته تا بر ارزش تولید داده های طبیعی بیافزاید. از سوی دیگر وجود جاذبه های تاریخی شامل آثار گذشتگان که تحت عنوان آثار تاریخی از دیگر زمینه هایی هستند که در فرآیند شناسایی ظرفیت ها تولیدی مناطق روستا اثرگذار می باشند.

با توجه به موارد فوق ظرفیت های موجود تولیدی در روستاهای هدف بخش باغ حلی را می توان در موارد زیر دسته بندی کرد.

- تولیدات زراعی شامل غلات، حبوبات، صیفی جات و سیب زمینی در روستا
- تولیدات باغی
- پرورش زنبورعسل
- تولیدات لبنی به ویژه پرورش دامهای سبک و اصلاح نژاد آنها
- صنایع دستی روستا سابق و جدید
- تولیدات کارگاهی شامل کفش، تولید انواع البسه

که با توجه به موارد فوق می توان بخشی از فعالیتهای فوق را به صورت برند روستاهای فوق تعریف و تعیین نمود.

برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

برندسازی یا Branding یکی از اقدامات مهم و اساسی در راه اندازی، مدیریت و توسعه کسب و کار به شمار می رود. این شیوه در واقع تلاشی است در جهت رسیدن به شهرت و محبوبیت که برای رسیدن به چنین جایگاه لازم است موارد ذیل مورد توجه قرار گیرد.

- ساخت نام و نشان تجاری
- مهیا نمودن زیرساخت ها
- مهیا نمودن مزیت های خاص
- تبلیغات و جذب مشتری
- بررسی و تحلیل رفتار مشتریان
- توجه به نظرات و بازخوردها
- ایده پردازی، نوآوری و ارزش آفرینی

- توسعه مداوم و تعامل سازنده
- فعالیت های فرهنگی و اجتماعی
- فعالیت به شکل همه جانبه و گسترده

برند ترکیبی از نام، کلمه، نماد یا طرحی است که هدف محصول و شرکت بوده و آن را نسبت به محصول رقبا متمایز می کند، به طوری که مشتری به راحتی آن را تشخیص داده و در نهایت اقدام به خرید می کند. بررسی و شناسایی اولویت هایی از فعالیتها که در هر روستا می تواند به صورت یک برند به شمار آید مستلزم موارد مهم و اساسی به شرح ذیل می باشد.

۱- وجود قابلیت و پتانسیل:

اگر هر فعالیت تولیدی و یا محصول نهایی سکونتگاهی بخواهد به عنوان نماد و یا نشان مختص به آن قرار گیرد مستلزم وجود قابلیت و پتانسیل موجود می باشد به عبارتی درجه اول باید قابلیت خاصی در هر نقطه جغرافیایی به وجود آید و در نهایت به صورت برند آن معرفی گردد.

۲- دامنه فضایی برند:

هر برند از یک دامنه فضایی خاصی برخوردار هست و این به شرایط محصول از جمله کیفیت، تبلیغات، سرمایه گذاری، حجم تولید و... بستگی دارد ممکن است برندی از محصول از دامنه محلی، منطقه ای، فرامنطقه ای، ملی و حتی فراملی برخوردار گردد.

۳- رقابت:

برندی که از حسن سابقه، کیفیت مناسب و... برخوردار بوده باشد در آن صورت توانایی تداوم عرضه در هر بازاری خواهد داشت.

۴- نوع بسته بندی:

بسته بندی یکی از شاخص های مهم در هر تولیدی به شمار می رود و صرف داشتن کیفیت مناسب محصول دلیل به برتری محصول نخواهد داشت بلکه نوع بسته بندی محصول نیز می تواند در چیرگی محصول بر بازار توانا گردد.

با توجه به تعاریف و ویژگیهای فوق ایجاد برند جدید و یا برندسازی در روستاهای هدف با توجه به قابلیت های آن می تواند مفهوم متفاوتی با آنچه که در این تعاریف آورده شد باشد معهذا از جمله قابلیت هایی که می تواند در سطح روستاهای هدف منجر به ایجاد یک برند جدید گردد می توان به موارد ذیل اشاره نمود.

- تولید نان های محلی: سابقاً زنان روستایی نان مورد نیاز خانوارهای روستایی را با توجه به دانش بومی خود تهیه و تدارک می دیدند و وجود تنورهای سنتی در کیفیت نان تهیه شده آنها تأثیرگذار بوده است. این ویژگی در برخی از مناطق روستا کماکان پابرجا بوده و در صورت توجه به آن می تواند در روستاهای هدف تبدیل به یک برند خاص باشد از جمله آن ها می توان به فسر و نان لواش محلی اشاره نمود.

تصویر شماره (۳۷): فطیر محلی

- تولید تخم مرغ محلی: تخم مرغ محلی با آنچه که در مرغداری ها تولید می شود به لحاظ کیفیت و ارزش غذایی تفاوت قابل توجهی را دارد و این امر با توجه به امکان تولید مرغ محلی زمینه لازم را جهت ایجاد یک برند مخصوص بر مناطق روستایی مهیا می سازد. و به خصوص دام سبک در روستای خیرآباد و اهمیت و کیفیت محصول لبنی آن از جمله ویژگی های مهمی است که زمینه لازم جهت ایجچاد یک برند در سطح روستا فراهم است.
- محصولات لبنی محلی: وجود پرورش گوساله در عمده مناطق روستایی بخش باغ حلی سبب گردیده تا مواد اولیه لازم جهت هرگونه تولید محصولات لبنی مهیا گردد که این امر زمینه را برای تولید انواع محصولات لبنی از جمله پنیر، کره، ماست فراهم می سازد.
- گیاهان دارویی: منطقه باغ حلی به سبب وجود ارتفاعات یکی از مناطق بی نظیر در جهت تولید گیاهان دارویی مختلف به شمار می رود که این گیاهان به دلیل نوع مرغوبیت آن ها قابلیت لازم را در جهت مارک و برند خاص را دارا می باشند در این خصوص زمینه های لازم تولید گیاهان دارویی به ویژه در روستاهای گوزلدره سفلی، کردناب، سبزدرق، ساریجالو، شکورآباد، سلمان کندی، کردرق، خرمدرق، قره بلاغ و خیرآباد موجود می باشد که در حال حاضر نیز بسیاری از مسافران به هنگام مراجعه به روستاهای فوق تولیدات گیاهی روستاهای فوق را خریداری می نمایند.

تصویر شماره (۳۸): گل گاو زبان

شناخت دقیق و اساسی پتانسیل ها و ظرفیت های موجود طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و منابع مختلف مرتبط با آنها در الویت بندی، احصاء و چگونگی سرمایه گذاری و جهت دهی به آنها نقش اساسی را در پی خواهد داشت. براین اساس هر چقدر طرح های شناخته شده در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی نقاط روستایی به طور دقیق دسته بندی گردد میزان خطا در سرمایه گذاری های صورت گرفته نیز بسیار کمتر خواهد بود. لازمه چنین ویژگی ای بررسی و مطالعه اساسی در مزیت های نسبی، مطلق و رقابتی مراکز روستایی است تا براساس آن طرح های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی آن اولویت بندی گردد.

مطابق با مطالعات فصل دوم و همچنین اقدامات میدانی صورت گرفته پتانسیل های موجود روستا در ابعاد اقتصادی زیر قابل دسته بندی می باشند.

- ✓ وجود مراتع مناسب و مساعد زمینه را برای تولید و پرورش انواع دام مهیا می سازد.
- ✓ پتانسیل فوق در ایجاد و احداث فعالیتهای زنبورداری قابل توجیه است.
- ✓ با توجه به کاربری اراضی پیشنهادی روستا در پیرامون آن چراگاههای خوب پیشنهاد گردیده زمینه را برای پرورش و نگهداری دام های سنگین نیز فراهم می نماید.
- ✓ پرورش و نگهداری انواع طیور یکی دیگر از شاخص های لازم جهت هرگونه سرمایه گذاری در روستا به شمار می رود.
- ✓ با توجه به رونق فعالیتهای دامداری و تولید روزانه قابل توجه شیر در روستا و مناطق پیرامون آن بستر را برای احداث و ایجاد صنایع لبنی میسر ساخته است.
- ✓ فعالیتهای بوم گردی و گردشگری یکی از شاخصه های مهم و اساسی است که نیازمند طرح های سرمایه گذاری برای توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستا به شمار می رود.
- ✓ سرمایه گذاری در جهت تولید انواع گیاهان دارویی که با توجه به وجود انواع گیاهان استپی در پیرامون روستا

تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران ها جهت تحرک اقتصادی روستا

مناطق روستایی علیرغم آنکه به عنوان نقاطی با محوریت تولید کشاورزی شناخته می شوند اما می توان گفت که روستا با توجه به پتانسیل های مختلف قادر است در بسیاری از زمینه ها و ابعاد تولیدی یا خدماتی نقش آفرین باشد. امروزه بحث بوم گردی یا گردشگری در مناطق روستایی به سبب وجود قابلیت های طبیعی، آثار تاریخی یکی از مباحث مهم در تولید خدمات مختلف به شمار می رود بنابراین می توان گفت که محورهای تولید در مناطق روستایی تک بعدی نبوده بلکه می تواند در جهات مختلف مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد؛ بنابراین محورهای تولید برای روستای خیرآباد در سه بعد زیر قابل دسته بندی می باشد.

- دامداری و دامپروری با تأکید بر اصلاح نژاد

برای این منظور پرورش و نگهداری گوسفند رومانوف یکی از نژادهایی است که جهت بهروری بهتر و افزایش درآمد و تولید برای روستای فوق توصیه می شود؛ بنابراین از آنجا که دام سبک موجود در کشور مناسب با چرای مرتعی است و نمی توان این نژاد را با روش پرداربندی و دامداری صنفی نگهداری که مقرون به صرفه نیز نمی باشد لذا لازم است

نژادی جدید که علاوه بر کم خوراک بودن و مقاومت به آب و هوای گرم و خشک، قابلیت پرورش و نگهداری در دامداری های صنفی را نیز داشته باشد.

بر این اساس دام های سبک که می تواند در دامداری های صنعتی نگهداری شوند عبارتند از:

- ✓ گوسفند رومانوف
- ✓ گوسفند سافولک
- ✓ گوسفند فین شیپ
- ✓ گوسفند شیری لاکن
- ✓ گوسفند آواسی

- پرورش زنبورعسل و تولید فرآورده های مرتبط با آن

با توجه به قابلیت موجود روستا تولید فرآورده های مرتبط با زنبورعسل از جمله فرآورده هایی است که نمی تواند در سطح روستای خیرآباد پیشنهاد و ارائه گردد که این تولیدات تنها مختص فرآورده عسل نبوده بلکه سایر فرآورده های آن مانند ژله رویال، بره موم، گرده گل، نیش زنبور و موم از جمله تولیداتی هستند که می توانند به صورت صنعتی با راندمان تولیدی مناسب در سطح روستا استقرار یابند.

- ایجاد صنایع لبنی

مواد خام و اولیه شامل شیر که در سطح روستا موجود می باشد و بدون تغییر و به صورت خام صادر می گردد در صورت ایجاد و احداث صنایع مرتبط می تواند در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی موثر واقع شوند.

جمع آوری ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی قابل اجرا توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت ها، مزیت ها و محورهای تولید

جهت دستیابی مناسب مناسب و اصولی فرآیند توسعه اقتصادی در مناطق روستایی، توجه ویژه به ایده های مختلف کارآفرینی امری حیاتی و ضروری به نظر می رسد، چرا که تأکید بر بخش های اقتصادی موجود در مناطق روستایی به تنهایی نخواهند توانست منجر به توسعه در ابعاد مختلف و رشد اشتغال و ریشه کنی فقر، افزایش درآمد روستاییان گردد از سوی دیگر برای نیل به اقتصاد مقاوتی که مهمترین سیاست کلان اقتصادی کشور را شکل می دهد، بهره گیری از تمام ظرفیتها و توانهای موجود در مناطق روستایی را اجتناب ناپذیر می نماید.

به طور کلی کارآفرینی روستایی به عنوان یک راهبرد اساسی برای توسعه روستایی می تواند کمک شایانی برای توسعه روستاها کرده و منجر به کاهش بیکاری و افزایش اشتغال و در نتیجه افزایش درآمد، متنوع سازی اقتصاد، استفاده بهینه از منابع و بهبود زندگی روستاییان شود؛ بنابراین هر فعالیتی در روستاها مستلزم پاسخ گویی به دو مشکل عمده و اساسی بیکاری و فقر در نواحی روستایی است. با توجه به توانمندی ها و پتانسیل های انکارناپذیر موجود در روستاها، می توان به ایجاد زمینه در کارآفرینی تا حدودی از این مشکلات کاسته شود. روستاها در عصر حاضر با تحولات و تهدیدات گسترده ای روبه رو هستند؛ از این رو، تضمین و تداوم حیات و بقای روستاها نیازمند یافتن راه حل ها و روش های جدید بستگی دارد؛ بنابراین توسعه روستایی در مقایسه با گذشته، پیوند گسترده ای با مفهوم کارآفرینی دارد (پاسبانی، ۲۸۱:۱۳۸۳).

در مناطق روستایی هر بخش از اقتصاد می توان یک بستری برای کارآفرینی محسوب گردد و به عبارتی در هر بخشی (کشاورزی، صنعت و خدمات) می توان ایده های موثر و قابل توجهی را در زمینه کارآفرینی به دست آورد. هر چند در این راستا بخش کشاورزی به عنوان محور توسعه در مناطق روستایی، بخشی است که جهت تولیدات و کارآفرینی در بخش های وابسته، دارای توان های افزایش غیر قابل مقایسه با بخش های اقتصادی دیگر است و به جرأت می توان گفت که توسعه سایر بخش ها به آن وابسته است. در هر صورت به منظور نیل به فرآیند توسعه اقتصادی و اشتغال زایی لازم است به ایده های مختلف و موثر در هر بخش اقتصادی به صورت عمیق و اساسی نگریست که در زیر ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی مستقل در روستا به طور جداگانه مورد بحث و بررسی قرار می گیرند.

۱- ایده های بخش کشاورزی: کارآفرینی در بخش های کشاورزی، صنعت و خدمات از نظر بنیادی مفهومی مشابه دارند. بر این اساس، کارآفرینی در کشاورزی به معنای به کارگیری خلاقیت و نوآوری در فعالیت های مرتبط با کشاورزی است و زمینه های کارآفرینی متنوعی در این بخش وجود دارد. در واقع نواحی روستایی، محیط بکر بروز کارآفرینی است. فعالیت هایی از جمله زراعت، باغداری، گلخانه، پرورش دام و طیور، زنبورعسل، فعالیت های جنگل داری، آبخیزداری، حفظ و توسعه محیط زیست و... مهم ترین زمینه های بروز کارآفرینی در بخش کشاورزی هستند که هر کدام از این فعالیت ها می توانند زنجیره ای از مشاغل را در سطح روستا و مناطق پیرامون را به وجود آورند به عبارتی ایده های کارآفرینی در بخش کشاورزی در ایجاد تنوع تولید، رهایی از تولید مواد خام، تولید برای بازارهای خاص، استفاده از ظرفیت های کشاورزی، دامپروری و... حایز اهمیت می باشند؛ بنابراین با توجه به موارد فوق لازم است که جهت نیل به فرآیند توسعه مطلوب در سطح روستا با توجه به پتانسیل و توانهای موجود آن لازم است اولاً به ایده های مورد نظر روستاییان در خصوص کارآفرینی پرداخت و ثانیاً مشاور نیز ایده پردازی های ضروری و اساسی را بتواند به تسریع این فرآیند منجر شود، اقدام نماید که براساس مورد فوق ایده های مهم و اساسی در زیرشاخه های بخش کشاورزی برای روستاییان مورد مطالعه به شرح ذیل ارائه شده است:

الف- مشاغل کشاورزی و زیرشاخه های آن

✓ زراعت

گندم، جو و عدس مهمترین محصول زراعی است که در سطح روستای خیرآباد مورد برداشت قرار می گیرند که این محصولات غالباً به دو صورت مورد استفاده قرار می گیرند:

۱- بخشی از محصول مورد خود مصرفی روستا می گردد.

۲- بخشی دیگر که مربوط به مازاد تولید می باشد به سایر مناطق به صورت خام و مواد اولیه صادر می گردد.

در مقابل فرآیند و چرخه تولید و توزیع محصولات غذایی می توان از تولیدات موجود روستا اقدام به ایجاد و توسعه فرآیندی تولیدی زیر را نمود:

✓ فهرست تولیدات مرتبط با محصولات غلات

- جو پرک

- گندم پرک

- گندم پوست کنده

- جو پوست کنده

- بلغور جو

- بلغور گندم

- رشته و ماکارونی شامل لازانیا، رشته آش، تالیاتلی

✓فهرست تولیدات مرتبط با حبوبات

با توجه به اینکه عدس مهمترین محصول تولیدی روستا در خصوص حبوبات به شمار می رود لذا ایجاد واحد کارگاهی مرتبط با بسته بندی محصول فوق یکی از ایده های کارآفرینی مرتبط با آن به شمار می رود.

✓ پرورش قارچ

- تولیدات گلخانه ای در زمینه انواع محصولات صیفی جات نظیر خیار و گوجه فرنگی

- کشت زعفران

- کشت گل محمدی

۲- تولیدات دامی و دامپروری:

دامداری و دامپروری یکی از عرصه های اقتصاد مقاومتی و از جمله عرصه هایی است که از یک سو ارتباط تنگاتنگی با سلامت مردم و از سوی دیگر به دلیل سهم ویژه محصولات دامی در بعد غذایی خانوارها دارد، بستر مناسبی برای تولید، کارآفرینی و اشتغال به شمار می رود.

وجود مراتع و چراگاه های مناسب براساس آنچه که در تحلیل و تبیین منابع طبیعی روستا ارائه شد بستر مناسبی برای توسعه فعالیتهای فوق به شمار می رود که در این خصوص در روستای خیرآباد دام های سبک و سنگین به صورت توامان پرورش و نگهداری می شوند که در زمینه ایجاد واحدهای دامداری مدرن و صنفی به همراه اصلاح نژاد و توسعه نژادهای دامی زود بازده و مقرون به صرفه مهمترین ایده هایی هستند که می تواند در توسعه اقتصادی و افزایش درآمد ساکنین روستا موثر واقع شوند.

✓ تولید انواع طیور

پرورش مدرن و صنعتی انواع طیور یکی از گامهای موثر و اساسی در خصوص اقتصاد مقاومتی است که در این زمینه در سطح روستای خیرآباد این زمینه شغلی قابل اجرا و دستیابی می باشد که اهم آنها که قابلیت ایجاد اشتغال در روستا را دارد شامل:

- ایجاد مرغداری

- پرورش و نگهداری بوقلمون

- پرورش و نگهداری کبک

- پرورش و نگهداری بلدرچین

- پرورش و نگهداری شترمرغ

- پرورش و نگهداری اردک

- پرورش و نگهداری غاز

- پرورش انواع طیور محلی و بومی

✓ پرورش زنبور عسل

این نکته قابل توجه است که ۴۷ درصد از محصولات کشاورزی وابسته به زنبور عسل است از این رو است که ارزش اقتصادی زنبورعسل را در دنیا ۲۵ الی ۱۰۰ برابر ارزش تولید شده در سال محاسبه می کنند. تولید عسل و فرآورده

های مرتبط با آن هر چند مهمترین و اساسی ترین فعالیت در زنبورداری است و می توان گفت که اشتغال غالب را در این فعالیت کشاورزی را شامل می شود اما ایجاد و ساخت تجهیزات ضروری و مورد نیاز زنبورداری بخش دیگری از شغل های ایجاد شده با این فعالیت را در بر می گیرد. تجهیزاتی مانند:

- صندوق زنبورعسل
- تخته مانع ملکه
- دود پمپ
- ماشین عسل کشی
- لباس های محافظتی

از جمله ابزار آلاتی هستند که بایستی توسط افرادی به غیر از زنبوردار تولید گردد؛ بنابراین مشاغل موجود در زمینه زنبورداری از تنوع و تعدد قابل توجهی برخوردار می باشند. به طور کلی تولیدات مرتبط با زنبور عسل به قرار زیر می باشند.

محصولات زنبور عسل اصولا دو نوع هستند. دسته اول محصولاتی هستند که زنبور برای یافتن آنها به خارج از کندو پرواز می کند و پس از پیداکردن با خود به کندو می آورد. این نوع محصولات که اصطلاحاً محصولات خارج از کندو نامیده می شوند شامل مواردی همچون: عسل، عسلک، بره موم و گرده گل می باشند. دسته دوم محصولاتی هستند که زنبور به وسیله غدد معینی در داخل بدن خود تولید می کند و در کندو مورد استفاده قرار می دهد که اصطلاحاً محصولات داخل کندو نامیده می شوند مانند موم، زهر، ژله رویال و...

- محصولات زنبور عسل در خارج از کندو

✓عسل: عسل را زنبورها از جمع آوری شهد گیاهان مختلف و غلیظ کردنشان درست می کنند. مقدار آب موجود در شهد گل ها معمولا بین ۲۵ تا ۸۰ درصد می باشد. شهد توسط غدد مخصوصی که در انتهای گل ها قرار دارند تولید می گردد. زنبور عسل این شهدها را پس از جمع آوری کردن در داخل کیسه مخصوصی که در بدنش قرار دارد و فقط برای جمع آوری و ذخیره شهد درست شده به طور موقت انبار می کند. زنبورها پس از قرار دادن این شهد ها درون کندو طی فرآیندهای خاصی که به طور مکرر بر روی شهدها انجام می دهند مقدار آب آنها را تا ۱۷ الی ۱۸ درصد کاهش داده و موجب افزایش غلظت این شهدها می شود که در نهایت سبب می شود عسل موردنظر حاصل شود.

✓عسلک یا عسل برگ: در مقابل عسلی که زنبور آن را از شهد گل ها جمع آوری و به کندو میاورد و می پروراند، نوع دیگری از عسل هم وجود دارد که مصرف کننده قادر به تشخیص آنها از یکدیگر نیست. این عسل را زنبور از شیره های شیرین که در برخی اوقات روی برگ های درختان دیده می شوند و حالت چسبندگی یا صمغ مانند به برگ ها می دهند جمع می کند. این نوع عسل را اصطلاحا عسلک یا عسل برگ می نامیم.

✓بره موم: بره موم صمغ درختان است که به وسیله گیاهان و درخت های مختلف در نقاط به خصوصی ترشح می گردد و زنبور آن را از روی درختانی همچون بید، بیدمشک، نارون، تبریزی، آلو و غیره جمع آوری و به همان طریقی که گرده گل را حمل می نماید به پاهای عقب خود چسبانده و به کندو می آورد ولی هرگز آن را داخل سلول ها انبار

نمی کند. زنبورها از بره موم برای مسدود کردن آن عده از سوراخ ها و درزهای کندو که قطرشان کمتر از ۴ میلی متر باشد استفاده می کنند. به علاوه با آن سر قاب ها را به کندو می چسبانند تا کاملا در جای خود فیکس شده و تکان نخورند.

✓ گرده گل: گرده گل سلول های نر در تولید مثل گیاهان است. در ترکیبات آن از نظر شیمیایی مقدار زیادی مواد پروتئینی و چربی وجود دارد و این مواد دقیقا چیزی هستند که زنبورها برای رشد نوزادان خود به آن نیاز دارند. مقدار پروتئین در گرده های مختلف متفاوت بوده و چیزی بین ۱۱ تا ۳۵ درصد می باشد. گرده گل سرشار از ویتامین های اصلی نظیر A,B,C,D,E می باشد. تعداد گرده ها و شکل گرده ها در گل های مختلف با یکدیگر متفاوت می باشد که این گرده ها توسط باد قابل جابجایی هستند و یکی از عوامل افزایش میزان آلرژی و آسم در فصل بهار همین گرده ها می باشند. این گرده ها ارزش غذایی یکسانی برای زنبورها ندارند و با یکدیگر متفاوت هستند. برای مثال گرده گل بیدمشک بهترین و گرده درختان برگ سوزنی مانند کاج بدترین نوع آن برای زنبورها هستند.

- محصولات زنبور عسل در داخل کندو

✓ زهر زنبور عسل: یکی از محصولات زنبور عسل ماده ای است که در داخل بدن زنبور توسط یک غده مخصوص از دومین روز پس تولد شروع به ترشح نموده و حدوداً در روز پانزدهم کیسه زهری را که برای ذخیره در بدنش وجود دارد پر می نماید. امروزه با آزمایشاتی که بر روی این زهر صورت گرفته است ترکیبات آن کاملاً مشخص شده است و تقریبا دارای همان ترکیبی است که در زهر مار وجود دارد. زنبور عسل می تواند با نیش خود که طولی در حدود ۶ میلی متر دارد زهرش را به داخل بدن انسان یا سایر جانوران تزریق کند. زهر زنبور عسل با ورود به بدن قربانی خود مانع انعقاد خون می گردد و باعث گشاد شدن رگ ها شده که در نتیجه سبب کاهش فشار خون می شود؛ اما زهر زنبور عسل کاملا مضر نیست و امروزه در درمان برخی از رماتیسم ها از آن استفاده می شود.

✓ژله رویال: یکی از ارزشمندترین محصولات زنبور عسل ماده ای است که غذای مخصوص ملکه زنبورها است که از اولین روز تولد تا آخرین روز عمرش از آن تغذیه می کند. رشد و تکامل فعالیت های ملکه به این ماده غذایی وابستگی کامل دارد. ژله رویال از مواد مختلفی تشکیل شده است که ۱۰ درصد وزن آن از اسیدی تشکیل می شود که ترکیب آن هنوز هم شناخته شده نیست. در این ژله تمام ویتامین های ضروری موجود است.

✓موم: موم ماده ای است که به وسیله سه جفت از غده های زیرشکمی زنبورهای کارگر و در سنین به خصوصی یعنی از سیزدهمین تا هیجدهمین روز پس از تولدش ترشح می گردد. جمعیت زنبور عسل به کمک این ماده نیازهای اساسی زندگی خود را مرتفع می نماید. زنبور عسل به طور متوسط برای درست کردن ۱ کیلو موم باید ۱۲ کیلو عسل بخورد؛ بنابراین به نفع زنبوردار است که تا حد امکان موم قالب زده در اختیار زنبورهایش قرار بدهد تا زنبور برای تولید موم از عسل کمتری استفاده کند و در نتیجه در آخر سال محصول عسل بیشتری از هر کندوی زنبور عسل به دست بیاورد.

۳- صنایع:

از آنجا که تولیدات کشاورزی به عنوان مواد اولیه مورد نیاز صنایع به شمار می روند لذا مهمترین صنایعی که می توانند در سطح مناطق روستایی ایجاد گردند صنایع غذایی می باشد که با توجه به اینکه غلات و تولیدات دامی و عسل مهمترین تولیدات کشاورزی روستای خیرآباد است لذا صنایع غذایی شامل بیسکوییت سازی، صنایع لبنی و گوشتی مهمترین صنایعی هستند که می توانند در سطح روستا دایر و ایجاد گردند.

✓تولید البسه و کفش و امکان گسترش آن

تصویرشماره (۳۹): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا

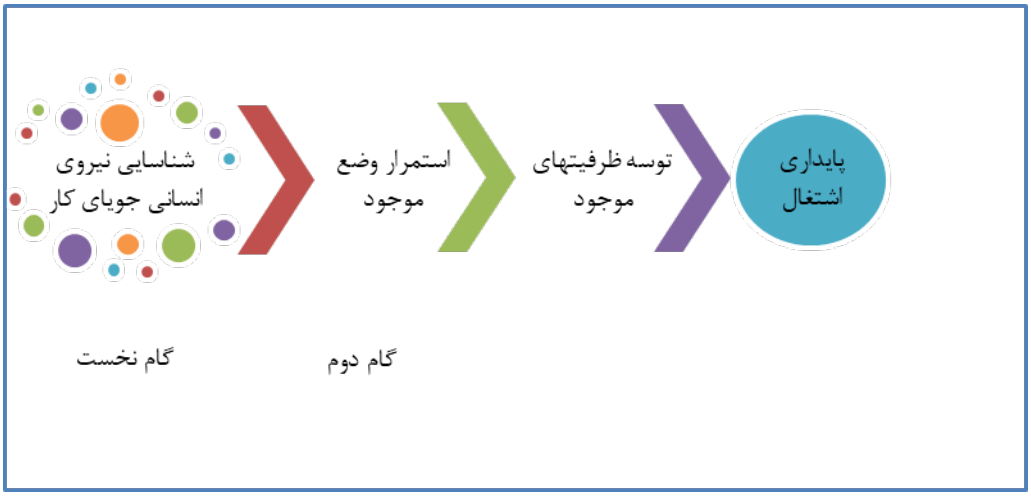

تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه اقتصادی و اشتغالزایی روستا

همانطور که پیشتر بیان شد اشتغال بهترین ضمانت کننده رفع فقر و محرومیت در جوامع روستایی است. همچنین اشتغال و داشتن شغل مناسب، سودمندی، شخصیت سازی، اجتماعی شدن، استقلال شخصی، مسئولیت پذیری، تعهد، جهت دهی به مسیر آینده و زندگی را برای فرد به دنبال دارد. بنابراین می توان چنین عنوان کرد که دسترسی و دستیابی بیشتر افراد به شغل مناسب برای جوامع روستایی از الزامات دستیابی به توسعه می باشد. در واقع می توان گفت که اشتغال یکی از ابزارهای موثر، به منظور توزیع عادلانه درآمد، افزایش خدمات اساسی و بهبود

سطح زندگی اکثریت جامعه روستایی قلمداد می شود. ساختار اشتغال به متغیرهای اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیکی، نظام برنامه ریزی و مدیریت و نوع مشاغل وابسته بوده و لذا متفاوت بودن عوامل فوق در مکانهای مختلف جغرافیایی به تفاوت در ویژگیها و وضعیت کمی و کیفی اشتغال در نواحی مختلف جغرافیایی خواهد انجامید. در فرآیند توسعه اقتصادی لازم است به منظور پایداری اشتغال روستایی همانطور که در شکل ذیل نیز نشان می دهد علاوه بر شناسایی افراد بیکار و جویای کار، بسترهای مناسبی برای حفظ اشتغال وضع موجود و توسعه ظرفیتهای موجود نیز مورد توجه قرار گیرد.

نمودار شماره (۳۴): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی

براساس چنین چارچوبی می توان اهداف کمی اشتغال طرحهای سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا را به شرح زیر طراحی و تدوین نمود.

همانطور که در جدول ذیل نشان می دهد با توجه به اولویتها و رتبه بندی فعالتهای اشتغالزا در روستای خیرآباد می توان اهم طرح ها و پروژه های دارای ظرفیت این روستا را به ۲ فعالیت تقسیم نمود که قادرند از حداقل ۴ تا حداکثر ۱۵ نفر را به صورت مستقیم مشغول به کار نمایند.

جدول شماره (۱۱۳): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای خیرآباد

نوع فعالیت	ظرفیت اشتغال	درآمد طرح (میلیون ریال)
بازارچه	۴ نفر	۵۰۲۴
کارگاه فرآورده های سیب زمینی	۱۵ نفر	۵۷۶۰۰۰

برنامه ها با کارکرد در مقیاس فضایی گوناگون

اهم برنامه های ارائه شده در جهت افزایش تولید و اشتغال در سطح روستا می تواند به شرح ذیل مورد توجه واقع شود.

- توسعه و افزایش راندمان تولید محصولات کشاورزی
- کاهش صدمات و خسارات طبیعی و انسانی به محصولات کشاورزی
- ارائه برنامه در جهت توسعه ظرفیت ها و پتانسیل های گردشگری روستا

- برنامه در جهت اصلاح نژاد دام در جهت افزایش راندمان تولید
- برنامه های مرتبط با حفظ محیط زیست و توسعه پایدار
- بهره گیری از توان و ظرفیت نیروی انسانی
- برنامه های مرتبط با بهره گیری اصولی از منابع آب از طریق تغییر شیوه های آبیاری و تبدیل آن از روش سنتی به مدرن
- برنامه در خصوص بازاریابی محصولات تولیدات روستایی
- برنامه مرتبط با تبلیغات و معرفی قابلیت های گردشگری روستا

تعیین اقدامات مناسب برای ارتقا ظرفیت فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی موجود روستا

برای مردمی کردن اقتصاد و حداکثرسازی مشارکت اقتصادی و به منظور بهره گیری موثر از ظرفیت های عظیم جمعیت فعال کشور به ویژه جوانان، زنان و دانش آموختگان دانشگاهی و برای بهره برداری موثر از مزیت های نسبی و رقابتی روستا انجام اقدامات مناسب و موثر در جهت ارتقاء ظرفیت های اقتصادی موجود روستا الزامی می باشد در این خصوص مسائل و مباحث موجود در زمینه فوق در موارد زیر قابل بحث و بررسی می باشد.

- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع
- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا در قالب اقتصاد مقاومتی

۱- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع تولید:

برای شناخت محدودیت های موجود در راستای تولید و افزایش آن می توان موارد زیر را به عنوان نکات اساسی و کلیدی موضوع تصور نمود:

✓ عدم هماهنگی لازم دستگاه های اجرایی با ساکنین محلی روستا

دستگاههای اجرایی که در امر توسعه روستایی دخیل می باشند عمدتاً فعالیت های آن با شناخت اندک از پتانسیل و ویژگیهای روستا صورت گرفته است به طوری که انجام پرس و جو از ساکنین محلی و شناخت مشکلات و مسائل آنها توسط هر دستگاه اجرایی مرتبط با توسعه اقتصادی امری ضروری و حیاتی به شمار می رود.

✓ ضعف در پرداخت تسهیلات بانکی

علیرغم آنکه پرداخت تسهیلات لازم برای اشتغال زایی و توسعه اقتصادی در مناطق روستایی مورد تأیید و تصویب هیئت وزیران قرار گرفته و مقرر شده که ۱.۵ بیلیارد دلار (حدود ۶ هزار بیلیارد تومان) از محل صندوق توسعه ملی نزد موسسات عامل (بانک های کشاورزی، پست بانک، صندوق کارآفرینی، صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی) سپرده گذاری شود؛ اما در روستای فوق و براساس اظهارات ساکنین روستا بانک های عامل پرداخت تسهیلات فوق را متعهد نمی شوند و غالب مراجعات روستاییان بدون نتیجه باقی مانده است.

✓ مشکلات موجود در خصوص تغییر کاربری اراضی

غالباً از سوی سازمان های مرتبط با موضوع مانند جهاد کشاورزی، محیط زیست، منابع طبیعی صورت می گیرد. بخش دیگری از عوامل و مشکلاتی که باعث ایجاد محدودیت که در انجام فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی در سطح روستا می گردد.

✓عدم وجود طرح های مناسب و موثر با توجه به پتانسیل و قابلیت موجود روستا

همچنانچه در مباحث گذشته اشاره شد روستای خیرآباد از برخی ویژگیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی، اجتماعی دارا می باشد که برای بهره گیری از آنها نیازمند طرح های مناسب و موثر می باشد که در این خصوص اقدامات قابل توجهی صورت نگرفته است.

۲- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا:

✓بهره گیری از کارآفرینان موجود در جهت ایجاد فعالیت های اقتصادی مناسب برای روستا

✓اعطای تسهیلات برای گسترش اشتغال زایی در روستا برابر مقررات موجود

✓انجام آموزش های لازم در جهت ارتقای مهارت در ارتقای ظرفیت تولیدی روستا

✓بهره گیری از نیروی جوان و زبده روستا

✓ایجاد فعالیتهای اقتصادی براساس توانمندیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی و اجتماعی موجود روستا

✓انجام طرح های اقتصادی و مطالعات لازم در جهت ایجاد و احداث صنایع و فعالیتهای اقتصادی در سطح روستا

✓تغییر جهت فعالیتهای اقتصادی موجود روستا از حالت سنتی به مدرن در جهت افزایش راندمان تولید

✓انجام طرح های آبخیزداری در جهت حفظ منابع آب برای تأمین نیازهای آبی فعالیت های اقتصادی روستا

✓اصلاح نژاد انواع دام برای افزایش تولید اقتصادی

تعیین برنامه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی برای ارتقا سطح فعالیت های اقتصادی و اشتغالزایی روستا

امروزه آموزش و کسب مهارت نقشی مهم و اساسی در توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع ایفا می نماید. با توجه به آموزش می توان به توسعه پایدار در روستا دست یافت و آن را تقویت نمود. ارتقاء سطح مهارتی روستائیان می بایست به گونه ای باشد که آنها را به سوی بهینه سازی روشهای تولیدی و بهره وری از امکانات موجود سوق داده به گونه ای که تأمین کننده بخشی از اهداف توسعه روستایی باشند. توسعه روستایی از اهداف اصلی پروژه ها و برنامه های اجرایی در این حیطه بوده و آموزش و ارتقاء مهارت روستائیان از عوامل اساسی و مهم در تقویت و پایداری توسعه روستایی است. لیکن در چنین رویکردی، آموزش نباید فراموش و یا کم ارزش تلقی شود .در تعریفی توسعه پایدار در سند چشم انداز توسعه، به عنوان ظرفیتی مستمر برای آینده ای بلند مدت تعریف شده است و این تعریف حفاظت ازسرمایه ها را شامل می شود که مفهوم سرمایه، سرمایه زیست محیطی، سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی و سرمایه مصنوعی را شامل می گردد (ازکیا، ۱۳۸۷).

اصل افزایش سرمایه انسانی مستلزم بکارگیری برنامه هایی است. در این برنامه ها می بایست به ارائه آموزش های مهارتی- کاربردی منتج به اشتغال در نواحی محروم و دور افتاده، بکارگیری پتانسیل های منطقه ای، ترغیب و ایجاد انگیزش در مردم روستا به منظور دستیابی به عملکرد و تولید، توجه به اقشار و گروههای مختلف اجتماعی مؤثر در سرمایه های انسانی مانند جوانان، زنان و شاغلان و صاحبان بخش های تولیدی روستا، توجه گردد و در برنامه های آموزشی به طور خاص دیده شود. توسعه روستا باید در چشم انداز وسیع تری مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به رابطه مستقیم آموزش و توسعه می بایست آموزش های روستایی نیز در چارچوب تحولات اقتصادی و اجتماعی

نهادها و روابط و فرآیندها در مناطق روستایی برنامه ریزی گردد. تجهیز نیروی انسانی و حرکت به سوی توسعه پایدار زمانی میسر است که روستائیان به حد کافی تعلیم دیده و مهارت های متنوع و مفید و کاربردی را فراگیرند و طی این آموزش ها تغییرات مفیدی در زندگی روستائیان ایجاد گردد (نصیری،1390).

نگاهی اجمالی به وضعیت آموزش های فنی و حرفه ای روستایی در کشور بیانگر این نکته است که با افزایش جمعیت و بالارفتن نرخ بیکاری و تمایل روستاییان به مهاجرت به شهرها به منظور یافتن شغل، نیاز به

آموزش نیروی انسانی ماهر در زمینه های فنی و حرفه ای ضروری و فوری است .در این میان با توجه به اهمیت آموزش روستائیان توجه به ارائه آموزش های مهارتی در شاخه های گوناگون کشاورزی، صنعت و

خدمات ضروری است. ورود به مناطق روستایی در سال های قبل کم رنگ و تنها آموزش های ساده ترویجی را در بر داشته که توسط سایر سازمان ها بنا به ضرورت ارائه شده و اصل مهارت آموزی و یا ارتقاء مهارت روستائیان در آن نادیده گرفته شده بود و خلاء ارائه آموزشهای مدون و برنامه ریزی شده در بخش روستا همواره احساس می شد (نصیری، ۱۳۹۰).

به منظور ریشه کن کردن معضل بیکاری باید بعد از مطالعات و تحقیقات بنیادی در مورد اشتغال، برنامه های اساسی در بخش های مختلف کشور اجرا کرد. راه کارهای زیر در جهت بهبود وضعیت اشتغال و نیل به اشتغال کامل به اجمال عنوان می گردد:

۱- راه کارهای مبتنی بر سرمایه:

- استفاده از روش های نوین بانکی
- اصلاح تعرفه های مالیاتی

۲- راه کارهای مبتنی بر اطلاعات:

- استفاده از تکنولوژی های پیشرفته (هم برای افزایش بهره وری در تمامی زمینه ها و به خصوص استفاده از اینترنت برای کاریابی)
- انتشار اطلاعات
- ایجاد خدمات الکترونیک در فعالیت های سازمانی

۳- راه کارهای مبتنی بر آموزش:

- افزایش سطح آموزش های ابتدایی
- افزایش استانداردهای تحصیلات تکمیلی
- سرمایه گذاری بیشتر در امر آموزش و به خصوص آموزش های علمی- کاربردی
- تغییر در ظرفیت رشته های دانشگاهی و به خصوص رشته های فنی (همان منبع).

- ویژگی های آموزش های فنی و حرفه ای

قبل از آنکه در برنامه ریزی درسی در نظا م های آموزش فنی و حرفه ای به مسئله داشتن و نداشتن تمرکز پرداخته شود باید ماهیت، ویژگی ها و ملزومات آن در دنیای کنونی روشن شود. هر اندازه هدف های نظام آموزش فنی و حرفه ای و نقش آنها در ساختار جوامع کنونی و انتظارات جامعه شفاف تر مطرح گردند بهتر می توان دربار ه آنها

برنامه ریزی کرد. تغییرات سریع و همه جانبه جوامع، تعاریف پیشین را با چالش جدیدی مواجه کرده و ناکارآمدی آنها را آشکار کرده اند. از این رو می بینیم که سازمان بین المللی کار (ILO) در دهه های گذشته ناگزیر شده چندین بار از کار آموزش های فنی و حرفه ای تعریف جدیدی ارائه دهد. برای واژه آموزش در تعاریف پیشین آمده است که آموزش فنی و حرفه ای به هر نوع آموزشی اطلاق می شود که به وسیله آن دانش و مهارت فنی یا تجاری حاصل می شود یا توسعه می یابد، اعم از اینکه در مدرسه باشد یا در محیط کار (صالحی،۱۳۸۵).

در تعریف دیگری آمده است آموزش باید به گونه ای طراحی شود تا شخصیت افراد مخصوصاً در جایی که جوانان مد نظر هستند توسعه یابد. آن چه امروزه صاحب نظران به کی باور مشترک دست یافته اند، به زبان

ساده این است که آموز ش های فنی و حرفه ای در معنای جدید آن، هم به مفهوم کاری (شغل) است و هم به مفهوم شهروندی. بنابراین دارا بودن مهارت های عملی صرف و شناخت ابزاری برای دانش آموختگان برنامه های فنی و حرفه ای کافی نیست و نیاز بازار کار دنیای کنونی را تأمین نمی کند (یعقوبی نجف آبادی،1389).

- اهداف برنامه های آموزش روستایی

اهداف این برنامه ها در مجموع عبارتند از:

- افزایش دسترسی و توسعه آموزش های مهارتی و خدمات فنی و مشاوره ای معطوف به ایجاد اشتغال در مناطق روستایی.
- تشویق دانش آموختگان فاقد مهارت به اشتغال و کارآفرینی در مناطق روستایی.
- تشویق روستائیان به راه اندازی صنایع روستایی، اجرای پروژه های تجاری و توسعه خدمات روستایی.
- افزایش بهره وری شاغلین در روستا.

- اهداف آموزش های فنی وحرفه ای

دستیابی به اشتغال برای افراد فا قد مهارت

تطبیق مهارت نیروی انسانی با مهارت های جدید ناشی از تحولات فناوری

ارتقاء مهارت نیروی انسانی به منظور دستیابی به بهره وری بالاتر (خواجه شکوهی و همکاران،1387).

تعیین و اولویت بندی طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

شناخت دقیق قابلیت و پتانسیل هر یک از مراکز روستایی در جهت دهی به توسعه و رشد اقتصادی و اشتغال زایی امری بدیهی و ضروری است که می بایست متناسب با توان و ظرفیت هر یک از مناطق روستایی بتوان برنامه توسعه متناسب با آن را تهیه و تنظیم نمود تا براساس روستا به صورت یک عضوی از منظومه پیرامونی خود به فعالیت بپردازد براین اساس با توجه به اقدامات مختلف عملی و نظری که در خصوص ظرفیت، توان روستای خیرآباد انجام گرفت می توان گفت که محورهای زیر می توانند به عنوان کانون و هدف توسعه روستا منظور گردند.

۱- محور توسعه روستا براساس فعالیتهای دامداری:

براساس یافته های وضع موجود و تحلیل و تبیین صورت گرفته در خصوص منابع طبیعی، انسانی موجود روستا فعالیتهای دامداری این پتانسیل و ظرفیت را دارا می باشند که در رشد و توسعه اقتصادی، افزایش درآمد ساکنین،

ایجاد اشتغال مناسب برای گروه های انسانی مختلف نقش آفرین باشد این امر زمانی حایز اهمیت می یابد که براساس تولیدات خام و اولیه این بخش اقتصادی می توان صنایع مرتبط با آن را در سطح روستا دایر نمود و به عبارتی فعالیتهای دامداری این قابلیت را دارا می باشند که زنجیره ای از فعالیتهای متنوع اقتصادی را در سطح روستا و مناطق پیرامونی فراهم سازند و علاوه بر رشد اقتصادی، در رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی نیز موثر باشند.

۲- زنبورداری:

زنبورداری به سبب وجود مراتع در پیرامون روستا و وجود انواع گیاهان دارویی و استپی در منطقه از یک سو و نیروی انسانی مجرب و آموزش دیده موجود روستا از سوی دیگر از توان و ظرفیت قابل توجهی در افزایش تولیدا مربوط به خود هستند. این امر به ویژه با بهره گیری از توان زنبورعسل در تولید فرآورده های متنوع و مختلف آن از اهمیت خاصی برخوردار می گردد.

۳- بوم گردی:

در دنیای امروز، گردشگری به یکی از مسائل روز و قابل اهمیت در دنیا تبدیل شده است و صنعت گردشگری را می توان غنی ترین و پر درآمد ترین بخش اقتصاد دانست که ویژگی بارز آن، پایداری و توسعه روز افزون است. با توسعه این صنعت، کشورهای مختلف در جهت بهره وری از توریسم و جلب تعدد بیشتری از گردشگران تلاش می کنند، چرا که برنامه ریزی برای توسعه و گسترش این صنعت پایدار، نقشی اساسی و حیاتی در آینده ی جامعه دارد. در سال های اخیر توجه به موضوع گردشگری و شناخت قطب های توریستی و مناطق مستعد گردشگری، مورد توجه مسئولان و برنامه ریزان قرار گرفته است و با تصویب دستور العمل ها و آیین نامه ها در جهت ایجاد مناطق گردشگری، گامی موثر برداشته شده است.

تاثیرات شگرف صنعت گردشگری در کاهش نرخ بیکاری، افزایش سطح درآمد، تامین منابع انرژی و رونق بازار صنایع دستی تنها بخشی از مزایای ویژه پرداختن به این صنعت است. به ازاء ورود هر گردشگر ۲ تا ۶ شغل به صورت مستقیم ایجاد می شود. در محاسبات اقتصاد دانان توسعه این روند با احتسابات مشاغل در بخش های تولیدی و خدماتی برای هر گردشگر به ایجاد شغل برای ۹ تا ۱۵ نفر می رسد.

- گردشگری منطقه

صنعت گردشگری در ایران بویژه در منطقه زنجان مراحل اولیه رشد خود را طی می کند و صنعتی نوپا به شمار می آید. منطقه فوق به لحاظ دارا بودن منابع غنی طبیعی، سابقه تاریخی و میراث فرهنگی از قابلیت گردشگری بالایی برخوداراست. این استان توانایی تبدیل شدن به منطقه بزرگ گردشگری و تأمین نیازهای مختلف توریستها را دارد تا بتواند با تأمین این نیازها و ایجاد رضایت دیداری، فیزیکی، عاطفی و اجتماعی در آنها، امکان توسعه منطقه را فراهم نماید.

بخش عمده گردشگران علاقمند سفر به منطقه زنجان با انگیزه طبیعت گردی، گردشگری روستایی و تفریحی استفاده از جاذبه های تاریخی موجود دست به این اقدام می زنند. علاوه براین چون صنعت گردشگری برای منطقه درآمد زاست در این عرصه نیز محاسبه هزینه و فایده ملاک اصلی تصمیم گیری است بویژه که در شرایط کنونی

بحران بیکاری منطقه زنجان را تهدید می کند و توسعه صنعت گردشگری با کمترین سرمایه گذاری بالاترین اشتغالزایی را بدنبال خواهد داشت.

با توجه به رشد صنعت گردشگری در این منطقه و پتانسیل موجود در این روستا و انتظار افزایش ورود گردشگر به این روستا، پیشنهاد می شود، مجتمع تفریحی و گردشگری و اقامتگاه بوم گردی در این روستا ایجاد گردد. بوم گردی یا اکوتوریسم در تعریف خلاصه یعنی احترام به طبیعت، احترام به فرهنگ گذشته و حال حاضر مردمانی که از سال ها قبل در یک زیست بوم خاص زندگی می کنند و به طبیعت منطقه آسیبی نرسد. اکوتوریسم ارزشمندترین شاخه طبیعت گردی است که قصد دارد به شیوه ای خردمندانه ای با کمترین اثر منفی بر طبیعت و فرهنگ منطقه، بیشترین فایده را برای آن داشته باشد. این شاخه از گردشگری بر اساس نتایج توسعه پایدار آن شناخته می شود که شامل حفاظت از محیط زیست، آموزش بازدیدکنندگان در زمینه پایداری و فایده رساندن به جامعه محلی و ارتقاء معیشت آنها می باشد.

- باغداری

فعالیتهای باغداری به سبب نقش آن در تولید انواع میوه به عنوان یک ماده غذایی مهم از اهمیت قابل توجهی برخوردار است و این به عنوان یکی از مهمترین تولیدات در برخی از مناطق روستایی به شمار می رود. چنین ویژگی به سبب وجود باغات انبوه و متنوع و وجود نیروی انسانی با دانش بومی و مدرن در سطح روستای خیرآباد جز خصیصه اصلی اقتصاد آن محسوب می شود و با توجه به کیفیت بالای محصولات باغی تولید شده در سطح روستا از جمله سیب این قابلیت برای روستای خیرآباد وجود دارد که ابعاد مختلف توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در چارچوب توسعه باغات و صنایع مرتبط با آن مانند بسته بندی محصول، خشکبار و چیپس میوه و... در سطح روستا اهمیت یابد. از سوی دیگر با توجه به بررسی های به عمل آمده می توان در سطح روستای خیرآباد به کشت و پرورش گل محمدی و محصول پسته نیز اقدام نمود.

- فعالیت های صنعتی و کارگاهی

وجود کارگاههای موجود در سطح روستای خیرآباد که در تولیدات کشاورزی، صنعتی از جمله کارگاه های تولید کفش و البسه که عمدتاً از جنبه صادراتی برخوردار هستند بخش دیگری از قابلیت های تولیدی روستای خیرآباد به شمار می رود که با توجه به جنبه صادراتی آن که عمدتاً مورد هدف بازارهای منطقه ای و ملی از جمله مرکز کشور را در بر می گیرد می تواند سطح توسعه هر چه بهتر در روستای خیرآباد گردند.

- زراعت

فعالیت های زراعی به عنوان اولین و مهمترین محور توسعه اقتصاد روستا محسوب می شود که با توجه به تولید و کشت محصولات نظیر غلات، حبوبات و صیفی جات و وجود صنایع تبدیلی مرتبط با آنها از جمله رشته بری جایگاهی ویژه را در اقتصاد روستا دارا هست در این خصوص کشت زعفران از جمله محصولی است که می تواند به عنوان محور توسعه روستای خیرآباد مورد توجه واقع شود.

- حفظ محیط زیست

یکی از مهمترین نتایج این نگرش به گردشگری و طبیعت گردی، ایجاد اشتغال برای ساکنان بومی منطقه و کسب درآمد برای آنان است؛ که از این طریق ساکنین منطقه ترغیب به حفظ محیط زیست، آداب و رسوم و آنچه برای گردشگران جذاب است می شوند. به این ترتیب اکوتوریسم می تواند در حفظ و پاسداری محیط زیست طبیعی و انسانی و همچنین توسعه پایدار تاثیرگذار باشد. مردم محلی با نمایش آداب و رسوم خود به گردشگران، فروش محصولات صنایع دستی شان به آنان و مشارکت دادن گردشگران در فعالیت های روزمره خود به ارزش میراث فرهنگی خود پی برده و هرچه بیشتر در حفظ آن می کوشند. علاوه بر این آنان تلاش خواهند کرد که آنچه برای گردشگران و طبیعت گردان جذاب است را حفظ و نگهداری کنند؛ چرا که بوم گردی به وضوح یکی از راه ها و منابع کسب درآمد برایشان مطرح خواهد شد و هجوم گردشگران و سرمایه های غیر بومی دیگر به سادگی نمی تواند موجب کاهش غنای فرهنگی منطقه گردد.

- بازار هدف

با پیشرفت های صورت گرفته در صنایع حمل و نقل و فناوری اطلاعات، حتی دورترین و بکرترین نقاط روی زمین نیز در دید و دسترس علاقمندان به سفر و گردشگری قرار گرفته و در حال حاضر، گردشگری یا توریسم، بزرگترین صنعت در دنیا محسوب می شود و شاخه ی طبیعت گردی نیز رو به رشد ترین بخش آن است.

وجود آب و هوای مطلوب و چشم‌اندازهای زیبا و کوهستانی می‌تواند این روستا را به مقصدی مطلوب برای گردشگری تبدیل کند . از مزیت های دیگر این طرح می توان به وجود فرهنگ مخصوص روستایی، قیمت مناسبت اقامت، محیط اقامتی متفاوت و دسترسی راحت به نقاط شهری اشاره کرد.

برای جذب گردشگر تبلیغات محیطی، برگزاری همایش های مختلف و ... از جمله فعالیت هایی است که می توان در جهت معرفی این روستا به عنوان مقصدگردشگری هر چند در سطح خیلی محدود انجام داد. همچنین از طریق اینترنت و گردشگری مجازی، می توان این روستا را برای بخشی از بازار هدف معرفی کرد.

- تعریف طرح بوم گردی (اکوتوریسم)

گردشگری فرصت‌های بسیاری را برای کسب و کارهای کوچک خانوادگی ایجاد می‌کند که بیشتر آن‌ها، روابط مستقیم و متقابل میزبان و مهمان را در خانه و املاک خانواده گردشگرپذیر در بردارند. این حضور و مشارکت از سوی خانواده، برای تجربه و رضایت گردشگر و همچنین برای توسعه پایدار مقصد و جامعه محلی، امری بسیار حیاتی است. یکی از کسب و کارهای کوچک گردشگری که از سال ۱۹۹۴ میلادی به جهانیان معرفی شده و در چند سال گذشته در ایران به شدت در حال توسعه است، ایجاد و توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی است. بر اساس اولین تعریف رسمی در سال ۲۰۰۲ میلادی، اقامتگاه بومی یا اکولوژ امکانات اقامتگاهی گردشگری است که به معیارهای زیر پایبند است:

- ✓ حفاظت از محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ ایجاد کمترین اثر بر محیط طبیعی اطراف اقامتگاه در هنگام ساخت آن؛

- ✓ استفاده از معماری و مصالح بومی و داشتن بافت فرهنگی و فیزیکی خاص با توجه و هم آهنگ با فرم، منظره و رنگ محیط؛
- ✓ استفاده از سیستم‌های آب‌رسانی پایدار و کاهش مصرف آب؛
- ✓ به کارگیری روش‌هایی برای بازیافت زباله‌های خشک و دفع دیگر انواع زباله بدون آسیب رسانی به محیط؛
- ✓ استفاده از انرژی‌های پایدار به روش های سنتی و به کار گیری انرژی‌های نو با استفاده از وسایل مدرن؛
- ✓ کار گروهی همراه با به کارگیری جامعه محلی؛
- ✓ ارائه کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی ویژه کارکنان، گردشگران و مالکان اقامتگاه ها درباره چگونگی حفاظت و برخورد با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ همکاری با برنامه‌های تحقیقاتی در جهت برنامه‌ریزی توسعه پایدار محلی.

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل‌ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتاً در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می‌شوند. در این اقامتگاهها که تقریبا همگی آنها بصورت خانوادگی ارائه خدمات می‌کنند، سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند. برخی از آنان فعالیت‌های طبیعت گردی مکملی چون بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز مکمل کار خود ساخته و خدمات کاملی را به مسافران خود ارائه می‌دهند .درواقع اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته‌های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند. اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی با رعایت بالاترین سطح ممکن ضوابط زیست محیطی و به شکلی سازگار با معماری و سیمای طبیعی منطقه احداث شده و ضمن حداکثر تعامل با جامعه محلی، زمینه حضور و اقامت طبیعت گردان را با کیفیتی قابل قبول و تعریف شده در محیط‌های طبیعی فراهم نمایند.

تصویر شماره (۴۰): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی

- الزامات و شرایط عمومی اقامتگاه های بوم گردی

✓ کلیه اقامتگاه‌های بوم گردی ضمن رعایت اصول فنی و مهندسی که تضمین کننده ایمنی ساکنان ساختمان ها هستند، با استفاده از مصالح بومی و با بهره بردن از حداکثر دانش بومی و هماهنگ با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون خود احداث شده و در طی مدت بهره برداری و توسعه اقامتگاه این شرایط بایستی تداوم داشته باشد.

✓ طراحی داخلی و خارجی کلیه اقامتگاه های بوم گردی باید با رویکرد بهره برداری از مبلمان و تجهیزات سنتی و بومی صورت گرفته تا ضمن تأمین رفاه برای گردشگران، فرصت آشنایی و درک فرهنگی منطقه فراهم شود.

✓ در کلیه اقامتگاه های بوم گردی طرح های مشخصی در خصوص مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا در آیند، وجود اقامتگاه های بوم گردی نباید در هیچ شرایطی به آلودگی زیست محیطی بستر پیرامون خود منتهی شود.

✓ کلیه شیرآلات اقامتگاه های بوم گردی باید از انواعی انتخاب شود که کاهش مصرف آب را به دنبال داشته باشند.

✓ نورپردازی اقامت گاه های بوم گردی باید ضمن تامین روشنایی مورد نیاز گردشگران، حداکثر صرفه جویی در مصرف انرژی داشته و حداقل آلودگی نوری را در منطقه ایجاد نماید.

✓ سیستم گرمایش و سرمایش اقامتگاه های بوم گردی باید ضمن تأمین رفاه مسافران حداقل تاثیر منفی را بر محیط زیست منطقه داشته باشد و با رعایت اصول معماری بومی و دانش فنی روز، میزان نشت حرارتی در اقامت گاه های بوم گردی به کمترین حد ممکن برسد.

✓ استفاده از پوشاک بومی ضمن رعایت اصول بهداشتی و ایمنی برای کلیه کارمندان اقامتگاه های بوم گردی و همچنین رعایت اصول بهداشتی و پاکیزگی کلیه فضاهای اقامتگاه های بوم گردی براساس استاندارد های و ضوابط الزامی است.

✓ کلیه اقامت گاه های بوم گردی موظفند ضمن رعایت ذائقه گردشگران، خوراک و نوشیدنی‌های بومی را با استفاده از سفره آرایی بومی و رعایت اصول بهداشتی به گردشگران ارائه نمایند.

✓ حضور راهنمایان و بلدهای محلی و فراهم نمودن فرصت بازدیدی از سیمای طبیعی و بستر فرهنگی پیرامون اقامتگاه های بوم گردی توسط راهنمایان مورد تایید سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه اقامتگاه های بوم گردی الزامی است.

✓ با توجه به قرار گرفتن اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی و به دور از مراکز امدادی، ضروری است کلیه اقامتگاه های ضمن شناسایی مخاطرات و حوادث مرتبط با فعالیت خود و ارائه آن به مراجع صدور مجوز طی گزارشاتی که هر دو سال یک بار مورد بازنگری قرار خواهد گرفت، اقدامات لازم را در خصوص مدیریت حوادث در محدوده جغرافیایی فعالیت خود (از جمله تعامل با نهادهای محلی امدادی، تأمین تجهیزات امدادی در حد نیاز و مطابق گزارش مذکور و...) به انجام برسانند و همچنین کارمندن ملزم به اخذ گواهینامه معتبر کمک های اولیه و امداد از مراجع ذیصلاح هستند.

✓ آگاهی و پایبندی گردشگران به هنجارهای جامعه میزبان در کلیه اقامتگاه های بوم گردی ضروری است.

کارشناسان طبیعت گردی استان‌ها در تعامل با کارشناسان استاندارد سازی و معاونین گردشگری ادارات کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه استان های کشور ناظر بر اجرای دستور العمل ابلاغی و بر عملکرد اقامتگاه های بوم گردی خواهند بود. شایان ذکر است؛ روند رو به رشد بوم‌گردی در ایران و استقبال بی‌نظیر گردشگردان داخلی و خارجی از اقامتگاه‌های بومی، نشانگر این است که دست‌یافتن به اهداف افق ۱۴۰۴ گردشگری، نیازمند سرمایه‌گذاری ویژه در بخش گردشگری روستایی و عشایری است. آنچه اکنون می‌تواند راهگشای مسیر توسعه پایدار گردشگری در ایران باشد، به رسمیت شناختن اقامتگاه‌های بوم‌گردی و توسعهٔ آنها بر اساس استانداردها و ارکان یاد شده است.

- معرفی طرح

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتا در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می شوند. در این اقامتگاهها سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند.

- تفاوت اقامتگاههای بوم گردی با هتل و مهمان پذیر

اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند.

- خدمات قابل ارائه

در این واحدها باید همه خدمات رنگ سنت داشته باشد. صندوقچه های قدیمی بجای قفسه های کتاب و لباس، جاجیم و گلیم بجای فرش و موکت، غذاهای محلی، شب نشینی دور آتش بجای تماشای تلویزیون، دوشیدن شیر گاو، پختن نان و غیره از جاذبه های این محلها می باشد. هر چقدر سنتی تر باشید و ابداعات نوستالوژیک داشته باشید توفیق بیشتری در جذب مخاطبان خاص خواهید داشت. همچنین می توان فعالیت های طبیعت گردی مکمل مانند بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز ترکیب نموده و خدمات کاملی را به مسافران ارائه داد.

- سابقه طرح در ایران

از یک دهه قبل واحدهای بوم گردی در برخی مناطق کشور به خصوص در استان اصفهان تشکیل شده که در آن موقع این واحدها بصورت امروز دارای شناسنامه نبودند. در دوسال گذشته ضوابط تشکیل این واحدها توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور تدوین گشته و از آن زمان ایجاد واحدهای بوم گردی شدت گرفته و در حال حاضر بیشتر از ۵۰ واحد ثبت شده با این عنوان به فعالیت مشغول می باشند.

- مکان اجرای طرح

روستاها و مناطق نمونه گردشگری، کویرها و مناطق جنگلی و همه روستاهای کشور که دارای جاذبه های تاریخی، فرهنگی و رفاهی می باشند گزینه مناسبی برای راه اندازی اقامت بوم گردی می باشند.

- مجوز تأسیس

در حال حاضر برای تاسیس اقامت بوم گردی باید به کمیته طبیعت گردی معاونت گردشگری سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مراجعه نمود.

- توسعه بوم گردی در آینده

این روزها همه به دنبال یک جای دنج و متفاوت برای آخر هفته خود می باشند و در روزهای تعطیل مردم به‌دنبال فرار از زندگی ماشینی و پناه بردن به طبیعت هستند. بر همین اساس در چند سال اخیر صنعت بوم گردی در ایران از رشد قابل ملاحظه ای برخوردار شده است. از سوی دیگر آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم هر منطقه‌ای برای گردشگران علی‌الخصوص خارجی جذابیتی وصف‌ناشدنی دارد. همچنین بر اساس برنامه ششم توسعه که ۲۰ میلیون گردشگر هدف برنامه می باشد توسعه اقامتگاه های بوم گردی در دستور دولت بوده و بر این اساس دولت برنامه های حمایتی برای تاسیس این واحدها در همه مناطق گردشگری و بافتهای تاریخی و روستایی را دنبال می نماید.

- انواع اقامتگاه های بوم گردی

بر اساس ضوابط تعریف شده این اقامتگاه ها به سه درجه تقسیم شده است. اقامتگاه هایی که تجهیزات و خدماتی بیش از حد ضوابط لازم را برای درجه بندی مصوب ارایه کنند و یا برای توسعه پایدار گردشگری اقدامات شاخصی انجام دهند طبقه ممتاز تعیین می شوند. در مشخصات این اقامتگاه ها ضمن تعیین ظرفیت واحدهای اقامتی برای هر یک از درجه ها اعلام شده است که در تمام اقامتگاه های بوم گردی باید طرح های مشخصی درباره مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا درآید.

- نقش پروژه در تأمین رفاه اجتماعی

در چشم انداز بیست ساله توسعه کشور در بحث رفاه و تأمین اجتماعی، تصویر جامعه ایران در افق بیست ساله چنین است:

✓ برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، تحکیم بنیان‌های مستحکم نهاد مقدس خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب

✓ توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی

✓ دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه)، با تأکید بر جنبش نرم افزاری و خدمات علم، رشد پر شتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل

✓الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)

✓دارای تعامل سازنده با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت

امروزه مفهوم شهرها بدون مراکز تفریحی و گردشی مؤثر در اشکال گوناگون آن دیگر قابل تصور نیست. پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی‌های معضلات زیست محیطی آن‌ها موجودیت مراکز تفریحی و گردشی و گسترش آن برای همیشه اجتناب ناپذیر کرده‌اند. شهرها به عنوان کانون‌های تمرکز فعالیت و زندگی انسان‌ها برای اینکه بتوانند پایداری خود را تضمین کنند چاره پیکره یگانه شهرها در متابولیسم آن‌ها نقش اساسی دارند که کمبود آن‌ها می‌تواند اختلالات جدی در حیات شهری به وجود آورد. توجه به مراکز تفریحی و گردشی به طور عام به عنوان ریه‌های تنفسی شهرها تعریف اغراق آمیزی از کارکرد آن نیست. بلکه این شبیه بیان کننده حداقل کارکرد آن در مفهوم اکولوژیک شهرها به شمار می‌رود. این فضاها هم از دیدگاه تأمین نیازهای زیست محیطی شهرنشینان و هم از نظر تأمین فضاهای فراغتی و بستر ارتباط و تعامل اجتماعی آن جایگاهی در خور اهمیت دارد. در اینجا به مهم‌ترین کارکردهای آن در شهرها اشاره می‌شود.

۱. کارکرد تفریحی: فضاهای تفریحی نظیر رستوران‌ها بهترین محل برای آرامش و رفع خستگی هستند. امروزه کارکرد تفریحی این مجموعه‌ها جایگزین بخشی از کارکردهای تفریحی خانواده روابط همسایگی و محلی، بازار و ... شده است.

۲. کارکرد ارتباطی: این مجموعه‌ها زمینه ساز روابط نانوشته سازمان یافته‌ای هستند که با توجه به نیازهای اقشار مختلف اجتماعی شکل می‌گیرد؛ و دوام می‌یابد.

منظور از کیفیت زندگی توجه به شاخصهای اجتماعی فرهنگی، اقتصادی و محیطی روانی و ... در دو وجه عینی (کمی) و ذهنی (کیفی) در روند برنامه ریزی شهری است. مثل شرایط تحصیل بهتر کیفیت دسترسی کیفیت مسکن کیفیت فضاهای گذران اوقات فراغت ایجاد فرصت‌هایی برای کنش متقابل اجتماعی و فرصت‌های اجتماعی (اشتغال رفاه مشارکت اجتماعی و ...) جوهره اصلی کیفیت زندگی شهری تأمین نیازهای روانی و عاطفی و اجتماعی شهروندان (مثل نیاز به امنیت زیبایی، آرامش خاطر تعلق اجتماعی، شادی، تفریح و ...) ناقص خواهد بود. کیفیت زندگی شهری در بر گیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌هایی همچون رضایت و شادی و امنیت را در بر می‌گیرد. لذا از این منظر آن را رضایت اجتماعی نیز می‌نامند؛ و بر اساس آن با شاخص‌های دسترسی به فرصت‌های اجتماعی مثل شغل، ثروت و اوقات فراغت توجه می شود برخی این واژه را مترادف با رفاه و عده‌ای دیگر آن را بیانی از رفاه می‌دانند؛ که با میزان کالاهای عمومی و نحوه توضیع آن‌ها مشخص می‌شود. یکی از معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی شهری در شهرها فضای باز و سبز عمومی می‌باشد که از زیر معیارهای اصلی شاخص اجتماعی کیفیت زندگی می‌باشد.

امروزه نقش و اهمیت فضاهای تفریحی در کیفیت زندگی به طور چشمگیری رو به افزایش است. به همین جهت، در اکثر کشورها، فضاهای باز و تفریحی جزء لاینفک تصمیمات برنامه ریزی کاربری زمین به شمار می‌آیند.

در بررسی اثرات روانی – اجتماعی مراکز تفریحی و گردشی باید گفت که انسان، در هر شرایطی روزانه به چند ساعت فضای ساکت و آرام نیاز دارد؛ که مراکز تفریحی و گردشی می‌تواند این فضا را تأمین نماید. همچنین از مهم‌ترین اثرهای مراکز تفریحی و گردشی در شهرها، کارکرد زیست محیطی آن‌هاست که شهرها را به عنوان محیط زیست جامعه انسانی معنی دار کرده است و با آثار سوء گسترش صنعت و کاربردی نادرست تکنولوژی مقابله کرده، سبب افزایش کیفیت زیستی شهرها می‌شود. همچنین به عنوان یکی از مباحث مهم و کاربردی در دیگر کشورها تبدیل شده است به طوری که هر ساله مساحت زیادی از زمینهای شهری آن‌ها به این کاربری بسیار مهم اختصاص داده می‌شود.

در یک تقسیم بندی کلی می‌توان آثار اجتماعی ناشی از ایجاد و گسترش مراکز تفریحی و گردشی شهر را به صورت زیر ارائه کرد:

۱. آثار جامعه شناختی

۲. آثار فرهنگی

۳. آثار روانشناختی (روحی روانی) با نظر به مطالب ارائه شده به معرفی آثار مطلوب و نا مطلوب فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی از منظر جامعه شناختی، فرهنگی و روانشناختی بر روی شهروندان می‌پردازیم.

فطرت انسان به گونهای آفریده شده است که توانایی‌های بسیاری دارد و این توانایی‌ها بدون ارتباط با زیبایی‌های طبیعی که در زندگی شهری که همان فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی، پارک‌ها و مراکز تفریحی می‌باشند به افسردگی و خمودی می‌گراید و بالطبع در پرتو بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی خلاقیت‌های انسان شکوفه می‌گردد؛ و انسان راه تکامل را در زندگی خود می‌پیماید. اگرچه بیشتر شهروندان مقیم شهر از مزایا و تاثیرات غیر مستقیم فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی بر زندگی خود آگاه نیستند اما این تأثیر و کنش متقابل میان برخورداری از مراکز تفریحی و گردشی و عدم بر خورداری از آن بر زندگی آن‌ها توسط پژوهش‌های گوناگونی به اثبات رسیده می‌باشد. به عنوان مثال در میان نوشته‌های علما و احادیث و قرآن کریم نیز به این موضوع اشاره شده است از مجموعه آیات و احادیث چنین به دست می‌آید که:

۱. رفتن به مراکز تفریحی و گردشی غم‌های انسان را می‌زداید. به او آرامش بخشیده و اورا شاد وخوشحال می‌کند.

۲. بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی حالت یاس و نومیدی را از انسان دور کرده و شور و امیدی در او ایجاد و یا تقویت می‌کند.

۳. مراکز تفریحی و گردشی تاثیری قابل توجه در درمان بیماری‌های روحی و روانی دارد به طوری که این مشکلات با نگاه کردن به فضا و مناظر سرسبز و قدم زدن و نفس کشیدن در این محیط‌ها از میان می‌رود.

۴. ارتباط با مراکز تفریحی و گردشی موجب نشاط و موجب انگیزه برای حرکت به سوی تعالی و تکامل است.

تهیه جدول و شبکه فعالیت های سالانه و تخصیص تسهیلات یا اعتبارات به تفکیک هر دهستان و روستا

بازارچه

هزینه های سرمایه گذاری طرح

به طور کلی در دو مرحله اجرای طرح و بهره برداری از طرح، سرمایه‌گذاری صورت می‌گیـرد. سرمایه مورد نیـاز در دوران اجرای طرح، سرمایه ثابت و سرمایه مورد نیاز در دوران بهره برداری از طریق سرمایه در گردش تأمین می‌شود. دارایی‌های ثابت در مرحله اجرای طرح خریداری و طی دوران بهره‌برداری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- زمین محل اجرای طرح

جدول شماره(۱۱۴): هزینه خرید زمین

شرح	مساحت (مترمربع)	قیمت واحد(ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)	توضیحات
زمین	۳۰۰۰	۱۰۰۰	۳۰۰۰	

- محوطه سازی و برآورد هزینه های آن

جدول شماره(۱۱۵): هزینه محوطه سازی

شرح کار	مساحت (مترمربع)	مشخصات فنی	قیمت واحد (هزارریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
تسطیح و خاکبرداری زمین	۳۰۰۰	تسطیح زمین (اسپیکر)	۱۰۰	۳۰۰
خیابان کشی پارکینگ	۵۰۰	جاده بین سالنها،پارکینگ فضای باز	۱۰۰۰	۵۰۰
فضای سبز و زیباسازی محوطه	۳۰۰	فضا سازی با کاشت درختان و نصب صندلی به همراه زیبا سازی محوطه	۶۵۰	۱۹۵

دیوارکشی و حصارکشی	۳۳۰	دیوار کشی و حصار کشی محوطه	۴۰۰	۱۳۲
روشنایی محوطه	۲	-	۲۵۰۰	۵
جمع کل				۱۱۳۲

- ساختمان های مورد نیاز

جدول شماره(۱۱۶): هزینه ساختمان سازی

شرح	تعداد (متر مربع)	مشخصات فنی	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
بازار	۱۷۲۹	سرپوشیده اسکلت فلزی، کف موزائیک نازک کاری، طاق ضربی	۵۰۰۰	۸۶۴۵
ساختمان اداری و کارگری	۳۰	اسکلت فلزی، کف موزائیک، نازک کاری، طاق ضربی، نصب درب و پنجره	۷۰۰۰	۲۱۰
رستوران	۱۰۰	سرپوشیده اسکلت فلزی، کف موزائیک نازک کاری، طاق ضربی، نصب درب و پنجره	۷۰۰۰	۷۰۰
نگهبانی	۱۶	سرپوشیده اسکلت فلزی، کف موزائیک نازک کاری، طاق ضربی، نصب درب و پنجره	۶۰۰۰	۹۶
جمع کل				۹۶۵۱

- هزینه های خرید ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره(۱۱۷): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	شرح	تعداد	مشخصات فنی	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	تجهیز داخل بازار	۱۰۰	شامل ویترین بندی و قفسه بندی	۷۰۰۰	۷۰۰
۲	صندلی و زیبا سازی محوطه	۱	صندلی و تندیس و غیره	۸۰۰۰۰	۸۰
۳	دوربین مدار بسته دزدگیر	۱	یک سری	۸۰۰۰۰	۸۰
۴	وسایل اطفاء حریق	۱	کپسول آتشنشانی	۲۰۰۰۰	۲۰
جمع کل					۸۸۰

- تأسیسات مورد نیاز

جدول شماره(۱۱۸): هزینه خرید تأسیسات مورد نیاز

ردیف	شرح	مشخصات فنی	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	انشعاب برق	۳۰۰ کیلو وات با سیم کشی و تابلو برق	۲۵۰۰۰	۲۵
۲	انشعاب گاز	با لوله کشی و نصب ایستگاه	۳۵۰۰۰	۳۵
۳	تلفن کشی	۲ خط تلفن کشی	۲۰۰۰	۲
۴	انشعاب آب	لوله گذاری	۱۳۰۰۰	۱۳
جمع				۷۵

- وسایل نقلیه

جدول شماره(۱۱۹): هزینه خرید تأسیسات مورد نیاز

ردیف	شرح	تعداد	مشخصات	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	سواری	۱	پژو پارس	۳۸۰۰۰۰	۳۸۰
جمع					۳۸۰

- تأسیسات و تجهیزات اداری

جدول شماره(۱۲۰): هزینه خرید تأسیسات و تجهیزات اداری

شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
تلفن و فاکس	۶
میز، کمد و صندلی اداری	۵۰
کامپیوتر، پرینتر و نرم افزار مالی	۳۰
جمع	۸۶

- برآورد هزینه قبل از بهره برداری

جدول شماره(۱۲۱): هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
مشاوره و مطالعات اولیه طرح، اخذ مجوزهای لازم و ...	۶۹
جمع	۶۹

- محاسبه اجزا و میزان سرمایه ثابت

جدول شماره(۱۲۲): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	زمین	۳۰۰۰
۲	ساختمان و محوطه سازی	۱۰۷۸۳
۳	ماشین آلات و تجهیزات	۸۸۰
۴	تاسیسات	۷۵
۵	وسایل نقلیه	۳۸۰
۶	تاسیسات و تجهیزات اداری	۸۶
۷	هزینه های قبل از بهره برداری	۶۹
۸	هزینه های پیش بینی نشده (۵٪)	۷۶۳
جمع		۱۶۰۳۶

- مواد اولیه مصرفی

جدول شماره(۱۲۳): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی

شرح	مصرف (سالانه)	ارزش روزانه هزار ریال	ارزش سالانه (میلیون ریال)
مواد اولیه مصرفی	-	-	-
جمع			-

- هزینه های پرسنلی

جدول شماره(۱۲۴): برآورد هزینه های پرسنلی

شرح	تعداد	حقوق ماهیانه (هزار ریال)	سالیانه (میلیون ریال)
مدیر مجموعه	۱	۱۸۰۰۰	۲۵۲
حسابدار	۱	۱۶۰۰۰	۲۲۴
کارگر خدماتی	۱	۱۲۰۰۰	۱۶۸
نگهبان	۱	۱۲۰۰۰	۱۶۸
جمع	۴	-	۸۱۲
حق بیمه سهم کارفرما ۲۳٪			۱۸۶
جمع کل حقوق پرداختی	-	-	۹۹۸

- هزینه های استهلاک و تعمیرات

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

تعمیرات و نگهداری: هزینه هایی که برای تعمیر و نگهداری ماشین آلات، وسایل نقلیه، تاسیسات، ساختمان ها و ملزومات مصرف می گردد و درصد آن برای دارایی های متفاوت، فرق می کند.

جدول شماره(۱۲۵): برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات

شرح	استهلاک		تعمیرات	
	درصد	مبلغ (میلیون ریال)	درصد	مبلغ (میلیون ریال)
ساختمان و محوطه سازی	۵	۵۳۹	۲	۲۱۵
ماشین آلات و تجهیزات	۱۰	۸۸	۴	۳۵
تاسیسات	۱۲	۷۵	۴	۳
تاسیسات و تجهیزات اداری	۱۰	۸	۳	۲
وسایل نقلیه	۱۰	۳۸	۱۰	۳۸
پیش بینی نشده	۱۰	۷۶	۰	۰
جمع	-	۷۵۹	-	۲۹۴

- هزینه های سوخت و انرژی

جدول شماره(۱۲۶): برآورد هزینه سوخت و انرژی

شرح	واحد	مصرف سالیانه	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)
برق	کیلو وات ساعت	۱۰۲۰۰	۲۷۸۵	۲۸
آب	مترمکعب	۱۴۰۰	۵۷۶۰	۸
گاز	مترمکعب	۳۰۰۰	۱۵۰۰	۴
تلفن	پالس	۵۰,۰۰۰	-	۱۵

هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۱۲۷): برآورد هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
مواد اولیه	-
حقوق و دستمزد	۹۹۸
سوخت و انرژی	۵۵
هزینه نگهداری و تعمیرات	۲۹۴
پیش بینی نشده (۵ درصد)	۱۰۵
هزینه اداری و فروش (۱ درصد از فروش)	۵۰
هزینه تسهیلات مالی (۶ درصد مقدار وام سرمایه ثابت)	۶۲۸
هزینه استهلاک	۷۵۹
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۱۳
جمع کل	۲۹۰۶

- سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیما در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۱۲۸): برآورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	حقوق ودستمزد کارکنان (۱ ماه هزینه حقوق و دستمزد)	۷۱
۲	سوخت و انرژی (۱ ماه)	۴
جمع		۷۶

- جمع کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

تامین منابع مالی این طرح از طریق آورده متقاضی و وام طرح های اشتغال زایی روستایی با نرخ بهره ۶ درصد پیش بینی گردیده است.

جدول شماره(۱۲۹): برآورد سرمایه گذاری

شرح	کل سرمایه گذاری (میلیون ریال)	درصد آورده متقاضی	آورده متقاضی (میلیون ریال)	تسهیلات بانکی (میلیون ریال)
زمین	۳۰۰۰	۳۵	۱۰۵۰	۱۹۵۰
ساختمان و محوطه سازی	۱۰۷۸۳	۳۵	۳۷۷۴	۷۰۰۸
ماشین آلات و تجهیزات	۸۸۰	۳۵	۳۰۸	۵۷۲
تاسیسات	۷۵	۳۵	۲۶	۴۸
وسایل نقلیه	۳۸۰	۳۵	۱۳۳	۲۴۷

تاسیسات و تجهیزات اداری	۸۶	۳۵	۳۰	۵۵
هزینه های قبل از بهره برداری	۶۹	۳۵	۲۴	۴۴
هزینه های پیش بینی نشده (۵٪)	۷۶۳	۳۵	۲۶۷	۴۹۶
جمع کل	۱۶۰۳۶	-	۵۶۱۲	۱۰۴۲۳
سرمایه در گردش	۷۶	۳۵	۲۶	۴۹
جمع کل	۱۶۱۱۲	-	۵۶۳۹	۱۰۴۷۳

- تولیدات و فروش محصولات طرح

جدول شماره(۱۳۰): برآورد تولیدات و فروش محصولات

شرح	تعداد فروش سالانه	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
درآمد از پارکینگ	۷۳۰۰۰	۲۰	۱۴۶
درآمد از اجاره دادن مغازه ها	۱۰۰	۴۸۰۰۰	۴۸۰۰
درآمد اجاره دادن رستوران	۱	۷۸۰۰۰	۷۸
جمع			۵۰۲۴

- برآورد سود و زیان

جدول شماره(۱۳۱): برآورد سود و زیان طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
درآمد طرح	۵۰۲۴
کسر می شود:	
جمع هزینه های جاری طرح	۲۹۰۶
سود ویژه	۲۱۱۷

- محاسبه هزینه ثابت و متغیر طرح

جدول شماره(۱۳۲): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

شرح هزینه	هزینه کل (میلیون ریال)	هزینه متغیر		هزینه ثابت	
		مقدار	درصد	مقدار	درصد
مواد اولیه	-	-	۱۰۰	۰	۰
حقوق و دستمزد	۹۹۸	۳۴۹	۳۵	۶۴۹	۶۵
سوخت و انرژی	۵۵	۴۴	۸۰	۱۱	۲۰
هزینه نگهداری و تعمیرات	۲۹۴	۲۳۵	۸۰	۵۸	۲۰
پیش بینی نشده (۵ درصد)	۱۰۵	۸۹	۸۵	۱۵	۱۵
هزینه اداری و فروش (۱ درصد از فروش)	۵۰	۵۰	۱۰۰	۰	۰
هزینه تسهیلات مالی (۶ درصد مقدار وام سرمایه ثابت)	۶۲۸	۰	۰	۶۲۸	۱۰۰
هزینه استهلاک	۷۵۹	۰	۰	۷۵۹	۱۰۰
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۱۳	۰	۰	۱۳	۱۰۰
جمع کل		۷۶۹		۲۱۳۶	

- تعیین درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است. به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{هزینه متغیر} - \text{فروش کل}} * 100 = 50.22\%$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر ۴.۵۸ سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{سود خالص ویژه}} = 4.58$$

- کل سرمایه گذاری سرانه

سرانه به شاخص یا معیاری اطلاق می شود که برای هر فرد جامعه محاسبه می شود و به معنای «به ازای هر فرد» است. این عبارت به صورت وسیع در متون پژوهشی علوم اجتماعی و علم آمار استفاده می‌شود. کل سرمایه گذاری سرانه برای این طرح ۴۰۲۸ میلیون ریال است و نشان می دهد به ازای هر نفر شاغل حدود ۴۰۲۸ میلیون ریال سرمایه گذاری صورت می گیرد.

$$\text{سرانه سرمایه گذاری کل} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{تعداد پرسنل}} = 4028 \text{ میلیون ریال}$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیان ویژه} + \text{هزینه تسهیلات مالی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 17\%$$

طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۱۷ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

کارگاه تولید فرآورده های سیب زمینی

فرآیند تولید، عرضه و مراحل آن

به طور کلی در دو مرحله اجرای طرح و بهره برداری از طرح، سرمایه‌گذاری صورت می‌گیـرد. سرمایه مورد نیـاز در دوران اجرای طرح، سرمایه ثابت و سرمایه مورد نیاز در دوران بهره برداری از طریق سرمایه در گردش تأمین می‌شود. دارایی‌های ثابت در مرحله اجرای طرح خریداری و طی دوارن بهره‌برداری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- هزینه های زمین

جدول شماره(۱۳۳): هزینه خرید زمین

شرح	مساحت (متر مربع)	مشخصات فنی	ارزش واحد هزار	ارزش کل (میلیون ریال)
زمین	۸۰۰۰		۱۰۰۰	۸۰۰۰

- هزینه های محوطه سازی

جدول شماره(۱۳۴): هزینه محوطه سازی

ردیف	شرح	مساحت (متر مربع)	مشخصات فنی	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	خاکبرداری و تسطیح زمین	۸۰۰۰	تسطیح زمین (اسکیپر)	۱۰۰	۸۰۰
۲	آسفالت و فضای سبز	۲۰۰۰	-	۱۰۰۰	۲۰۰۰
۳	دیوار کشی و حصار کشی	۶۵۰	دیوار کشی و حصار کشی محوطه	۱۰۰۰	۶۵۰
۴	روشنایی محوطه	۱۰	-	۲۵۰۰۲۵	
جمع					۳۴۷۵

- هزینه های ساختمان سازی

جدول شماره(۱۳۵): هزینه ساختمان سازی

شرح	نوع ساختمان	مساحت (متر مربع)	قیمت واحد (هزار ریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
سالن تولید	سوله	۱۰۰۰	۹۰۰۰	۹۰۰۰
انبارها	سوله	۲۵۰۰	۷۰۰۰	۱۷۵۰۰
ساختمان های اداری، خدماتی و عمومی	مسقف	۱۰۰۰	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰
جمع				۳۶۵۰۰

- هزینه های خرید ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره(۱۳۶): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	نوع تجهیزات	تعداد	قیمت واحد (هزار ریال)	قیمت (میلیون ریال)
۱	خط کامل تولید (تمام اتوماتیک)	۱	۱۰۲۲۴۰۰۰۰	۱۰۲۲۴۰
۲	ماشین آلات بسته بندی	۶	۹۸۰۰۰۰	۵۸۸۰
۳	تجهیزات آزمایشگاه	۱	۴۰۰۰۰۰	۴۰۰
جمع				۱۰۸۵۲۰

- برآورد هزینه خرید تأسیسات

جدول شماره(۱۳۷): هزینه خرید تأسیسات

ردیف	شرح	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	تاسیسات برق	۴۵۰۰۰۰	۴۵۰
۲	تاسیسات گاز	۳۵۰۰۰۰	۳۵۰
۳	تلفن کشی	۵۰۰۰	۵
۴	تاسیسات آب	۲۵۰۰۰۰۰	۲۵۰۰
۵	وسایل گرمایشی و سرمایشی	۱۵۰۰۰۰۰	۱۵۰۰
۶	سیستم اطفای حریق و کمکهای اولیه	۲۰۳۵۰۰۰۰۰۰۰	۳۵۰
جمع			۵۱۵۵

- برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه

جدول شماره(۱۳۸): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه

ردیف	شرح	تعداد	مشخصات	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	سواری	۲	-	۴۵۰۰۰۰	۹۰۰
۲	وانت نیسان	۱	-	۵۰۰۰۰۰	۵۰۰
۳	خودروی سنگین	۱	-	۲۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰
جمع					۳۴۰۰

- برآورد هزینه خرید تجهیزات اداری مورد نیاز

جدول شماره(۱۳۹): هزینه خرید تجهیزات اداری مورد نیاز

شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
تلفن و فاکس	۸
میز، کمد و صندلی اداری	۱۲۰
کامپیوتر، پرینتر	۱۵۰
گاوصندوق	۱۰
جمع	۲۸۸

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۱۴۰): برآورد هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
مشاوره و مطالعات اولیه طرح، اخذ مجوزهای لازم و ...	۱۳۲۰
هزینه آموزش پرسنل	۴۹۶
هزینه راه اندازی تولید آزمایشی (۱۵ روز)	۱۲۵۰
جمع	۳۰۶۶

- برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت

جدول شماره(۱۴۱): برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	زمین	۸۰۰۰
۲	ساختمان و محوطه سازی	۳۹۹۷۵
۳	ماشین آلات و تجهیزات	۱۰۸۵۲۰
۴	تاسیسات	۵۱۵۵
۵	وسایل نقلیه	۳۴۰۰
۶	تجهیزات اداری	۲۸۸
۷	هزینه های قبل از بهره برداری	۳۰۶۶
۸	وسایل دفتری	۵۰۰
۹	هزینه های پیش بینی نشده (۵٪)	۸۴۴۵
جمع		۱۷۷۳۴۹

- برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی

جدول شماره(۱۴۲): برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی

ردیف	نام مواد اولیه و مشخصات فنی	مصرف سالیانه	واحد	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل(میلیون ریال)
۱	سیب زمینی	۸۱۰۰	تن	۱۰۰۰۰	۸۱۰۰۰
۲	روغن	۵۵۰	تن	۷۰۰۰۰	۳۸۵۴۲
۳	نمک	۱۸۹	تن	۷۵۰۰	۱۴۲۱
۴	ادویه جات	۷۵	تن	۱۷۵۰۰۰	۱۳۲۶۵
۵	سلوفان ساده	۳۶۰۰۰	هزار عدد	۵۰۰	۱۸۰۰۰
۶	جعبه مقوایی	۳۶۰۰۰	هزار عدد	۷۵۰۰	۲۷۰۰۰۰
۷	کارتن مقوایی	۷۲۰	هزار عدد	۱۰۰۰۰	۷۲۰۰
جمع					۴۲۹۴۲۸

- برآورد هزینه پرسنلی

جدول شماره(۱۴۳): برآورد هزینه پرسنلی

شرح	تعداد	حقوق ماهیانه (هزار ریال)
مدیر ارشد	۱	۳۵۰۰۰
کارگر ماهر	۸	۱۴۰۰۰
کارگر ساده	۵	۱۲۰۰۰
خدماتی	۱	۱۲۰۰۰
جمع	۱۵	-
حق بیمه سهم کارفرما ۲۳٪		
جمع کل حقوق پرداختی	-	-

- برآورد هزینه های استهلاک و تعمیرات

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

تعمیرات و نگهداری: هزینه هایی که برای تعمیر و نگهداری ماشین آلات، وسایل نقلیه، تاسیسات، ساختمان ها و ملزومات مصرف می گردد و درصد آن برای دارایی های متفاوت، فرق می کند.

جدول شماره(۱۴۴): برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات

شرح	استهلاک		تعمیرات	
	درصد	مبلغ (میلیون ریال)	درصد	مبلغ (میلیون ریال)
ساختمان و محوطه سازی	۵	۱۹۹۹	۵	۱۹۹۹
تاسیسات	۱۰	۵۱۶	۱۰	۵۱۶
ماشین آلات و تجهیزات	۱۰	۱۰۸۵۲	۱۰	۱۰۸۵۲
وسایل نقلیه	۱۰	۳۴۰	۱۰	۳۴۰
تجهیزات اداری	۱۰	۲۹	۱۰	۲۹
پیش بینی نشده	۱۰	۸۴۵	۰	۰
وسایل دفتری	۲۰	۱۰۰	۰	۰
جمع	-	۱۴۶۷۹	-	۱۳۷۳۵

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره(۱۴۵): برآورد هزینه سوخت و انرژی

شرح	واحد	مصرف سالیانه	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)
برق	کیلو وات ساعت	۳۶۰۰۰۰۰	۱۲۰۰	۴۳۲۰
آب	مترمکعب	۴۵۰۰۰	۵۷۶۰	۲۵۹
گاز	مترمکعب	۳۶۰۰۰	۱۵۰۰	۵۴
تلفن	پالس	۵۰۰۰۰۰	۳۰	۱۵
گازوئیل	لیتر	۱۵۰۰۰	۳۰۰۰	۴۵
بنزین	لیتر	۹۰۰۰	۱۰۰۰۰	۹۰
جمع کل				۴۷۸۳

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۱۴۶): برآورد هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
مواد اولیه	۴۷۲۶۸۱
حقوق و دستمزد	۲۵۱۰۷
سوخت و انرژی	۴۷۸۳
هزینه نگهداری و تعمیرات	۱۳۷۳۵
پیش بینی نشده (۵ درصد)	۲۴۳۸۷
هزینه اداری و فروش (۱ درصد از فروش)	۵۷۶۰
هزینه تسهیلات مالی (۶ درصد مقدار وام سرمایه ثابت)	۱۱۲۱۸
بیمه	۲۵۵
هزینه استهلاک	۱۴۶۸۰
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۶۱۳
جمع کل	۵۳۰۸۶۶

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیماً در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۱۴۷): برآورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	مطالبات فروش (معادل ۵ روز فروش)	۷۸۹۰
۲	مواد اولیه (۲ ماه)	۷۱۵۷۱
۳	حقوق ودستمزد کارکنان (۲ ماه هزینه حقوق و دستمزد)	۳۵۸۶
۴	سوخت و انرژی (۲ ماه)	۷۹۷
۵	تعمیرات (۲ ماه)	۲۲۸۹
۶	کالای ساخته شده و در جریان ساخت	۴۷۲۵۷
جمع		۱۳۳۳۹۱

- برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

تامین منابع مالی این طرح از طریق آورده متقاضی و وام طرح های اشتغال زایی روستایی با نرخ بهره ۶ درصد پیش بینی گردیده است.

جدول شماره(۱۴۸): برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

شرح	کل سرمایه گذاری (میلیون ریال)	درصد آورده متقاضی	آورده متقاضی (میلیون ریال)	تسهیلات بانکی (میلیون ریال)
زمین	۸۰۰۰	۳۵	۲۸۰۰	۵۲۰۰
ساختمان و محوطه سازی	۳۹۹۷۵	۳۵	۱۳۹۹۱	۲۵۹۸۴
ماشین آلات و تجهیزات	۱۰۸۵۲۰	۳۵	۳۷۹۸۲	۷۰۵۳۸
تاسیسات	۵۱۵۵	۳۵	۱۸۰۴	۳۳۵۱
وسایل نقلیه	۳۴۰۰	۳۵	۱۱۹۰	۲۲۱۰
تجهیزات اداری	۲۸۸	۳۵	۱۰۱	۱۸۷
هزینه های قبل از بهره برداری	۳۰۶۶	۳۵	۱۰۷۳	۱۹۹۳
وسایل دفتری	۵۰۰	۳۵	۱۷۵	۳۲۵
هزینه های پیش بینی نشده (۵٪)	۸۴۴۵	۳۵	۲۹۵۶	۵۴۸۹
جمع کل	۱۷۷۳۴۹	-	۶۲۰۷۲	۱۱۵۲۷۷
سرمایه در گردش	۱۳۳۳۹۲	۳۵	۴۶۶۸۷	۸۶۷۰۵
جمع کل	۳۱۰۷۴۱	-	۱۰۸۷۵۹	۲۰۱۹۸۲

- برآورد تولیدات و فروش محصولات

جدول شماره(۱۴۹): برآورد تولیدات و فروش محصولات

شرح	تن	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
خلال سیب زمینی سوخاری	۷۲۰۰	80000	576000
جمع			۵۷۶۰۰۰

- برآورد سود و زیان طرح

جدول شماره(۱۵۰): برآورد سود و زیان طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
درآمد طرح	۵۷۶۰۰۰
کسر می شود:	
جمع هزینه های جاری طرح	۵۳۰۸۶۷
سود ویژه	۴۵۱۳۳

- برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

جدول شماره(۱۵۱): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

شرح هزینه	هزینه کل (میلیون ریال)	هزینه متغیر		هزینه ثابت	
		مقدار	درصد	مقدار	درصد
مواد اولیه	۴۲۹۴۲۸	۴۲۹۴۲۸	۱۰۰	۰	۰
حقوق و دستمزد	۲۵۱۰۷	۸۷۸۷	۳۵	۱۶۳۱۹	۶۵
سوخت و انرژی	۴۷۸۳	۳۸۲۷	۸۰	۹۵۷	۲۰
هزینه نگهداری و تعمیرات	۱۳۷۳۵	۱۰۹۸۸	۸۰	۲۷۴۷	۲۰
هزینه اداری و فروش (۱ درصد از فروش)	۵۷۶۰	۵۷۶۰	۱۰۰	۰	۰
هزینه تسهیلات مالی (۶ درصد)	۱۲۱۱۹	۰	۰	۱۲۱۱۹	۱۰۰
بیمه	۲۵۵	۰		۲۵۵	۱۰۰
هزینه استهلاک	۱۴۶۸۰	۰	۰	۱۴۶۸۰	۱۰۰
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۶۱۳	۰	۰	۶۱۳	۱۰۰
پیش بینی نشده (۵ درصد)	۲۴۳۸۷	۲۰۷۲۹	۸۵	۳۶۵۸	۱۵
جمع کل		۴۷۹۵۱۸		۵۱۳۴۷	

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است. به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{هزینه متغیر} - \text{فروش کل}} * 100 = 53$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان

بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر ۴.۲۸ سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 4.28$$

- کل سرمایه گذاری سرانه

سرانه به شاخص یا معیاری اطلاق می شود که برای هر فرد جامعه محاسبه می شود و به معنای «به ازای هر فرد» است. این عبارت به صورت وسیع در متون پژوهشی علوم اجتماعی و علم آمار استفاده می‌شود. کل سرمایه گذاری سرانه برای این طرح ۳۲۳۷ میلیون ریال است و نشان می دهد به ازای هر نفر شاغل حدود ۳۲۳۷ میلیون ریال سرمایه گذاری صورت می گیرد.

$$\text{کل سرمایه سرانه (هزار ریال)} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{تعداد پرسنل}} = 3237$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیاد ویژه} + \text{هزینه تسهیلات ملی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 18\%$$

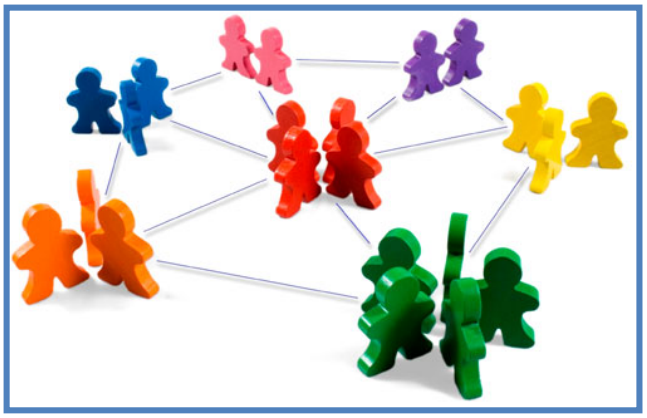
طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا ، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۱۸ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

۳. روستای خرمدرق

شناسایی و امکانسنجی ایجاد زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار در روستاهای هدف

منابع در اختیار بشر محدود می باشند و رقابت جهانی برای تصرف سهم بیشتر بازار از سوی شرکت ها شدت گرفته است، داشتن یک استراتژی رقابتی موثر برای یک شرکت بسیار ضروری است. تعدد بنگاه ها و شیوه های نوین تولید، استفاده از منابع را بیشتر و سریعتر کرده است. رقابت بین شرکت ها برای دستیابی به منابع بیشتر، بیش از پیش بالا گرفته است. از طرفی شرکت ها به دنبال راهی برای ایجاد مزیت رقابتی از طریق کاهش هزنیه های تولید و کسب سود (ارزش افزوده) بیشتر در فرآیند تولیدشان هستند.

تصویرشماره (۴۱): تصویر شماتیک زنجیره ارزش

یکی از مدل هایی که برای محاسبه میزان ارزش افزوده تولید سازمان های مختلف مورد استفاده قرار می گیرد مدل زنجیره ارزش پورتر است.

زنجیره ارزش مجموعه ای از عملیات هایی است که در یک صنعت به صورت زنجیرگونه انجام می پذیرد تا به خلق ارزش منجر شود. محصولات از حلقه های این زنجیره عبور می کنند و در هر حلقه، ارزشی به محصول نهایی افزوده می شود مدل زنجیره ارزش مایکل پورتر کمک می کند تا بتوانیم تحلیل دقیق تری از سازمانها و شرکت هایی که توان ایجاد ارزش و مزیت رقابتی دارند داشته باشیم.

می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است لذا اگر شرکتی بتواند در شناسایی و تحلیل فعالیت های ارزش زای تولیدی به درستی عمل کند و آن را مدیریت نماید در این صورت می تواند میزان تأثیر هر فعالیت در فازهای تولید را محاسبه و جهت حذف یا توسعه فعالیتی خاص با آگاهی کامل از وضعیت موجود و نتیجه آتی اقدام نمود. معمولاً زنجیره ارزش یک شرکت به زنجیره ارزش شرکت های دیگر متصل می شود و خود عضوی از زنجیره ای بزرگتر است. عده ای معتقد هستند استفاده از واژه شبکه به جای زنجیره بهتر است.

به طور کلی مدل زنجیره ارزش پورتر به عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل فعالیت های یک بنگاه یا سازمان به شمار می رود.

مفهوم زنجیره ارزش ابزاری است که به وسیله آن امکان برخورد سینماتیک با تمام حوزه های کاری یک بنگاه مزاحم شده و با تجزیه و تحلیل رفتار این حوزه های کاری می توان هر حوزه را در ارتباط با مزیت های رقابتی و عملکردی (کم کردن هزینه و بهبود کیفیت خروجی) در کل سازمان ارزیابی کرد. بنابراین می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. این امر کمک می کند که منابع سازمان در جهت مزیت های سازمان مورد توجه و ارزیابی قرار گیرند. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است، لذا مجموعه حوزه های کاری تشکیل دهنده زنجیره ارزش در بنگاه های مختلف تأثیرات متفاوتی بر ارزش و توان رقابتی و اجرایی ایجاد شد، بجای گذارد. (احمدوند، عبدالصمد، ۱۳۸۷).

براساس مدل پورتر حوزه های کاری زنجیره ارزش سازمان به دو دسته تقسیم می شوند:

- حوزه های کاری مأموریت اصلی
- حوزه های کاری مأموریت پشتیبانی

شکل زیر حالت کلی مدل الماس پورتر نشان می دهد.

تصویرشماره (۴۲): حالت کلی مدل الماس پورتر

ایجاد خوشه های کسب و کار بخش دیگر از نظرات پورتر می باشد که امروزه مفهوم خوشه های صنعتی بخش مهمی از مکانیزم های اساسی توسعه منطقه ای پویا شمرده می شود.

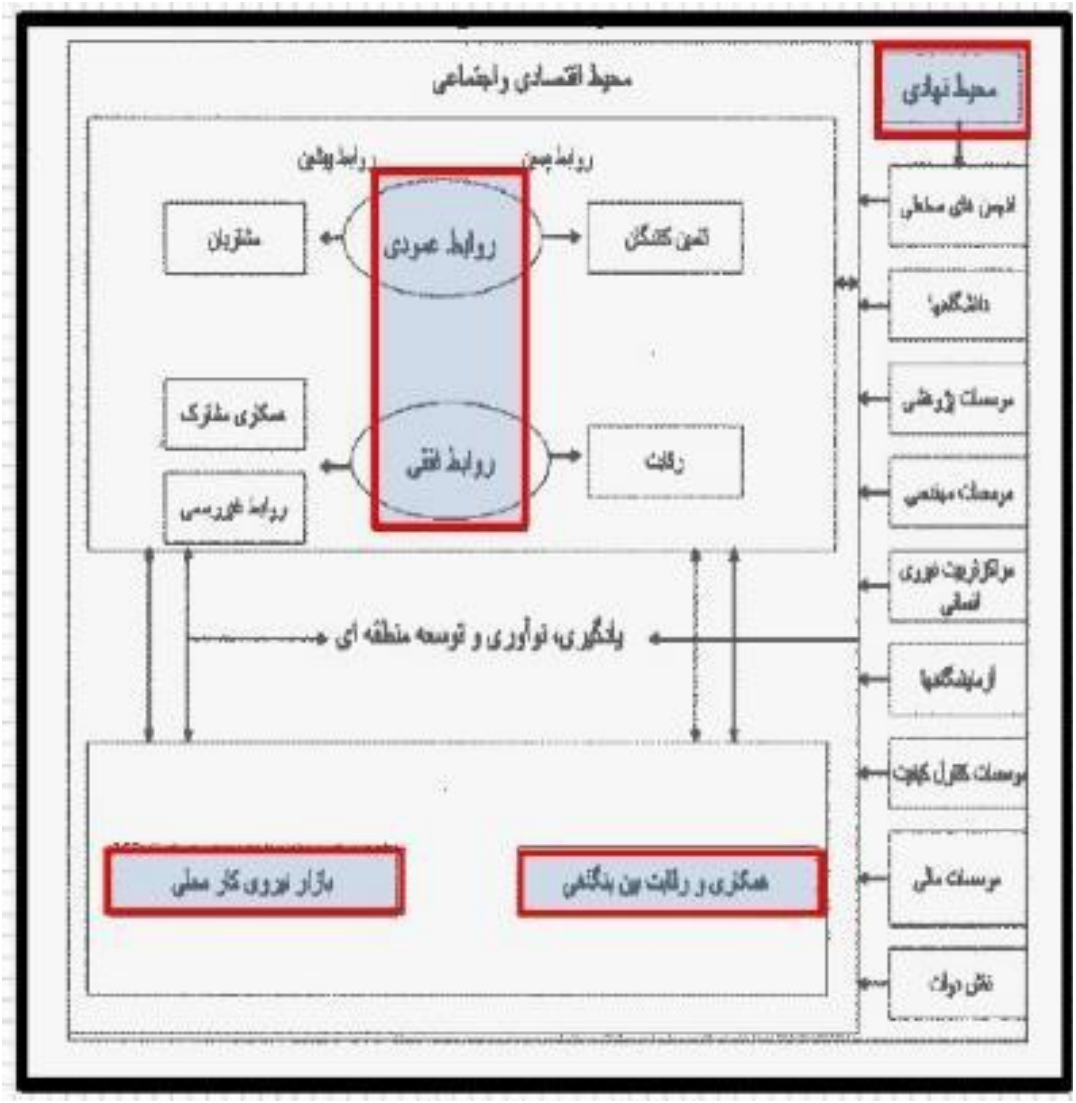
به عقیده پورتر: ۱- کشورها نه در صنایع جدا از هم، بلکه در خوشه های صنایع پیوسته به هم از روابط افقی و عمودی موفق می شوند.

۲- همجواری فضایی میان بنگاه های قرار گرفته در خوشه های صنعتی نقش مهمی در بهبود بهره وری و تشویق نوآوری مداوم بازی می کند.

۳- خوشه تمرکز فضایی شرکتهای بهم مرتبط، تأمین کنندگان تخصص و خدمات برای بنگاهها در صنایع مرتبط و نهادهای مربوط (دانشگاه ها، موسسات استاندارد و انجمن های بازرگانی) است این نهادها در همان حال که با بنگاههای دیگر رقابت می کنند با آنها همکاری نیز دارند (پورتر، ۱۹۹۸).

شکل زیر ویژگی ها و عناصر اصلی یک خوشه صنعتی را نشان می دهد.

تصویرشماره (۴۳): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی

با توجه به مبانی نظری فوق ایجاد هرگونه زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار می تواند در سطح بخش و منظومه صورت گیرد چرا که ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی موجود در سطح بخش و منظومه پتانسیل لازم جهت ایجاد چنین زنجیره هایی را مهیا و میسر می سازد و این امر با شناخت عمیق و دقیق از ظرفیت های تولید موجود روستاهای هدف امکان پذیر خواهد بود.

در سطح روستاهای هدف بخش باغ حلی زمینه های زیر حایز شرایط لازم جهت ایجاد زنجیره های تولید را دارا می باشند.

- تولیدات لبنی

- تولید گیاهان دارویی
- پرورش انواع دام شمال (دام کوچک و بزرگ) و صنایع مرتبط با آن
- گردشگری
- تولیدات مربوط به طیور و انواع آن
- تولیدات باغی
- تولیدات زراعی شامل محصول گندم، جو و عدس و صنایع مکمل مرتبط با انواع غلات و حبوبات
- زنبورداری و تولیدات مرتبط با آن
- انواع محصولات صیفی جات شامل گوجه فرنگی، سیب زمینی

براساس مطالعات میدانی کشت انواع غلات و پرورش انواع دام به ویژه دام های کوچک جز اقتصاد غالب در روستاهای هدف به شمار می رود و می توان با توجه به تولید مواد اولیه مطابق با آنچه که مورد اشاره واقع شد اقدام به ایجاد زنجیره هایی از ارزش تولید را در سطح منطقه نمود. از جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- روستای خرمدرق جز روستاهایی است که در آن بخش کشاورزی نقش اساسی را در تأمین معاش مردم بر عهده دارد. این بخش اقتصادی با زیر مجموعه هایی نظیر زراعت، دامداری و باغداری نقش مهمی را در فرآیند تولید و درآمد ساکنین روستا ایفا می نماید و می تواند در چرخه ارزش تولید حایز اهمیت واقع شوند. در بخش زراعت محصولاتی مانند گندم، جو و نخود برداشت می شود که مازاد تولید آن به سیلوی قره بلاغ ارسال می گردد.

۲- تولید گیاهان دارویی: در حال حاضر در برخی از روستاهای هدف میتوان به جمع آوری محصول فوق پرداخت که علاوه بر آن اقدامات لازم جهت تکمیل زنجیره ارزش تولید نیز شامل:

- ✓ مرحله جمع آوری
- ✓ مرحله پشتیبانی
- ✓ مرحله خشک کنی و بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

را برای محصول فوق در سطح روستاهای هدف و منطقه ایجاد نمود.

۳- محصولات گلخانه ای: در واقع گلخانه محلی برای کشت گیاهان است، که به وسیله پوشش های شفاف پوشیده شده است. پوشش گلخانه باعث ایجاد اثر گلخانه ای و محبوس شدن انرژی خورشیدی درون گلخانه می گردد. گلخانه ها که از نظر اندازه متغیرند گیاهان را از سرمای بیش از حد زمستان یا گرمای بیش از اندازه تابستان حفظ می کنند. مزایای کشت گلخانه ای عبارتند از:

- ✓ صرفه جویی بسیار زیاد در مصرف آب
- ✓ افزایش تولید در واحد سطح (به عبارت دیگر ۱۵ برابر فضای آزاد)
- ✓ تولید بیش از یک محصول در سال
- ✓ افزایش کیفیت محصول تولیدی
- ✓ استفاده از اراضی غیرقابل کشت با سیستم هیدروپوتیک

✓ عدم وابستگی تولید به شرایط محیطی و امکان بازاریابی مناسب و تنظیم برنامه کشت مطابق با نیاز بازار

✓ تداوم کار و تولید محصول در تمام فصول سال با توجه به امکان کنترل عوامل محیطی و تنظیم شرایط مورد نیاز گیاه

✓ اشتغالزایی بیشتر در واحد سطح

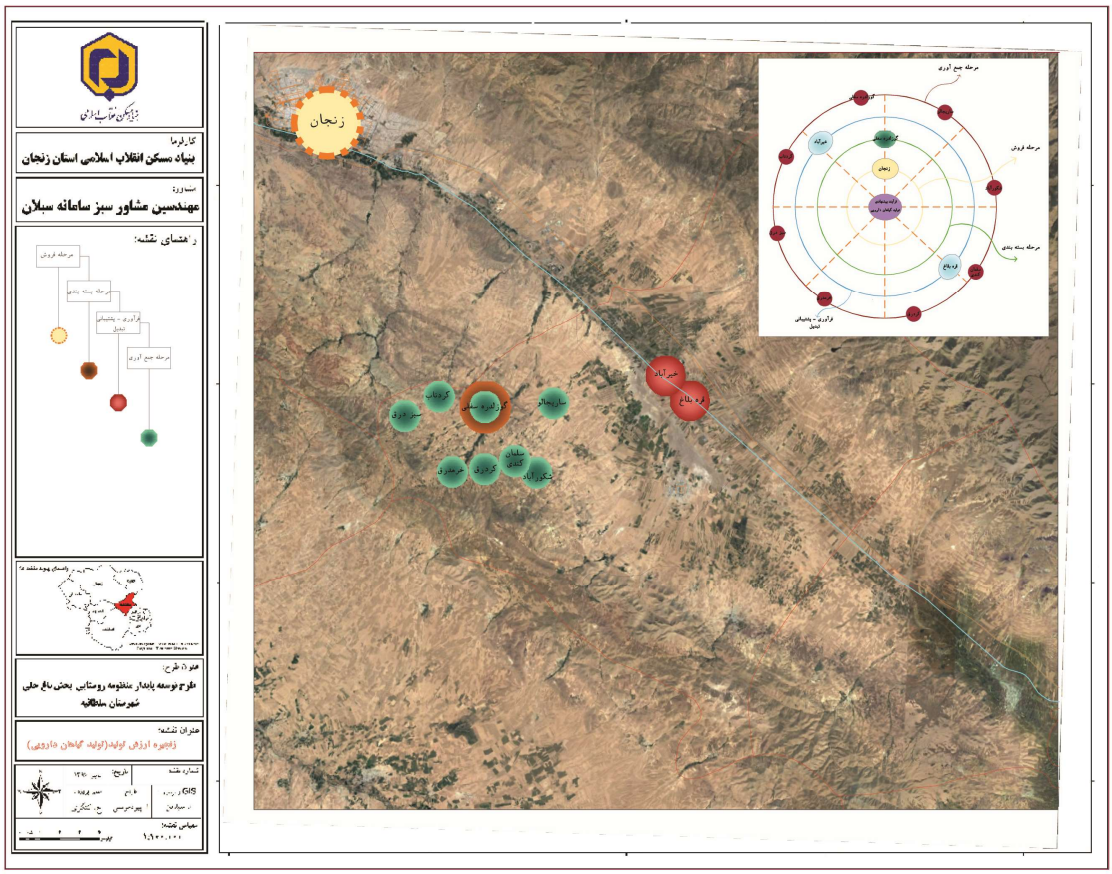
✓ امکان استفاده از تکنیک های جدید کشاورزی مانند کشت طبقاتی

تصویرشماره (۴۴): نمونه ای از کشت گلخانه ای

با توجه به موارد فوق می توان در سطح روستاهای هدف از جمله روستای خرمدرق اقدام به تولیدات گلخانه ای محصولات متنوع مانند صیفی جات نمود.

نقشه شماره (۳۹): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی

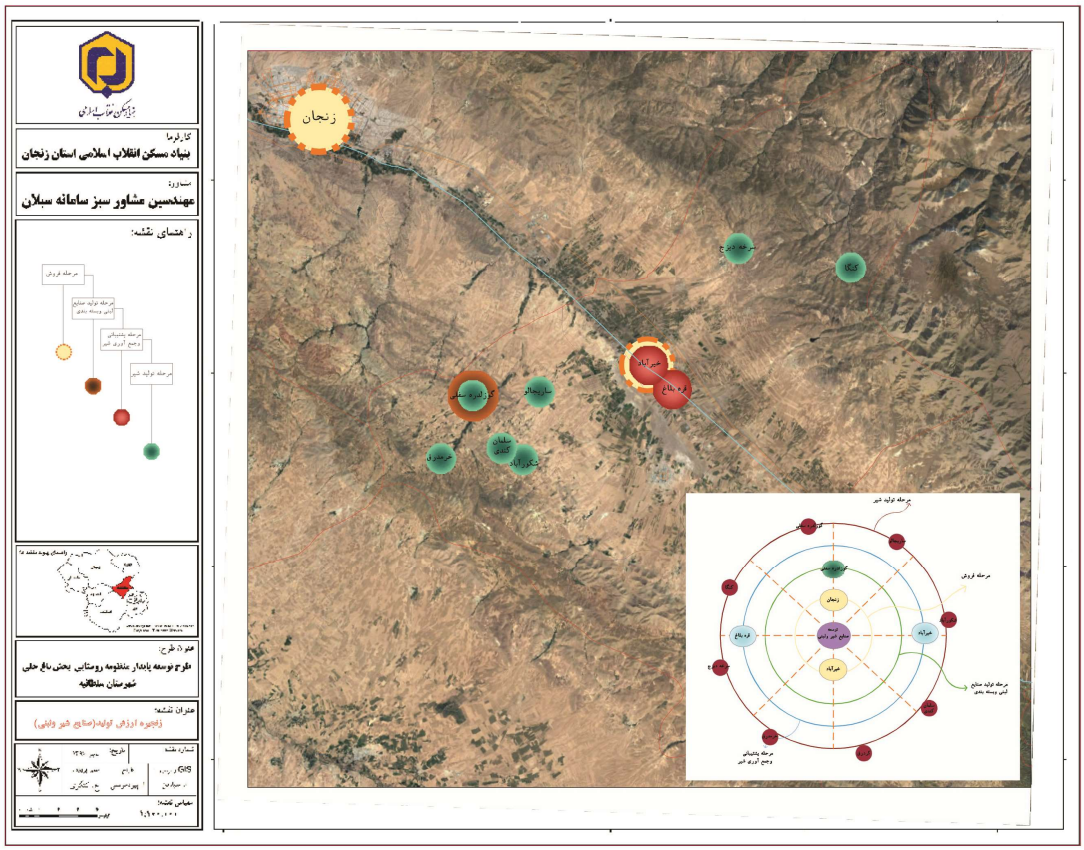

۴- تولیدات دامی: تولیدات دامی در سطح منطقه غالباً مربوط به دام های سبک است که هر چند می توان بر روی دام های بزرگ نیز برنامه ریزی لازم انجام داد با توجه به اینکه دامداری یکی از مهمترین شیوه های معیشتی در سطح منطقه به شمار می رود برقراری رابطه ارزش تولید زمینه را برای بهره وری هرچه بهتر در سطح منطقه فراهم خواهد ساخت در حال حاضر ایجاد صنایع کارگاهی جهت تولید مواد لبنی یکی از مواردی است که می تواند در جهت رونق اقتصادی و اشتغالزایی در سطح روستاهای منطقه فراهم سازد. در این زمینه مراحل ذیل جز زنجیره های ارزش تولید در خصوص تولیدات دامی محسوب می شود.

- ✓ مرحله نگهداری دام به صورت سنتی و نیمه مدرن
- ✓ مرحله جمع آوری شیر
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ارائه خدمات دامپزشکی و مکان جمع آوری محصولات اولیه
- ✓ مرحله تبدیل شیر به انواع مواد لبنی
- ✓ مرحله فروش

در این زمینه روستاهای خرمدرق، ساریجالو، گوزلدره سفلی، سرخه دیزج، کنگه و شکورآباد از ویژگیهای لازم و ضروری در این خصوص برخوردار هستند و روستای خیرآباد به عنوان مکان پشتیبان کننده و تولید مواد لبنی می تواند مورد توجه قرار گیرد. هم اکنون در روستای خرمدرق تولید شیر، کره، پنیر و دام زنده جز مهمترین تولیدات دامی روستا محسوب می شود و می تواند به عنوان مکانی در جهت چرخه و فرآیند ارزش تولیدات لبنی قرار گیرد.

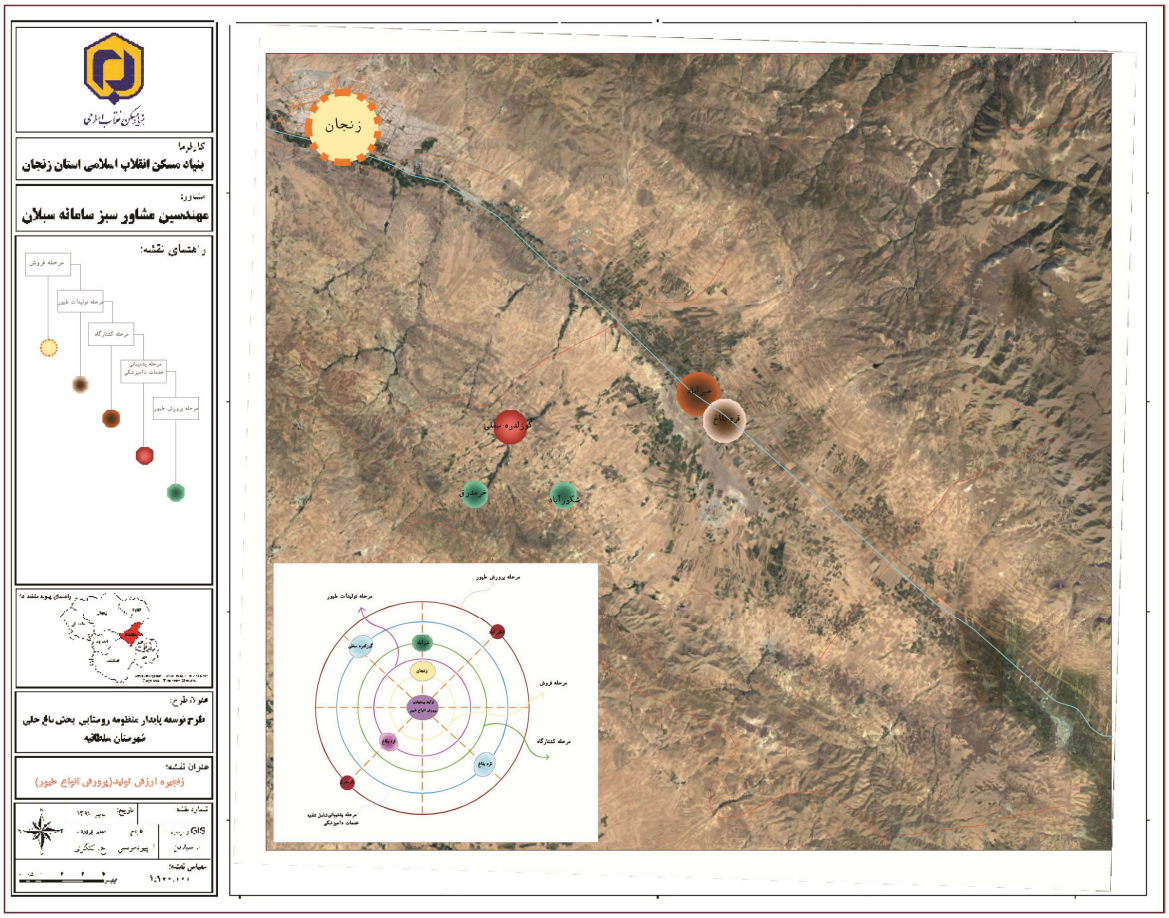
نقشه شماره (۴۰): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی

۵- تولیدات مربوط به پرورش انواع طیور: نگهداری و تولید محصولات مرتبط با پرورش انواع طیور شامل شترمرغ، بوقلمون، مرغ، اردک به صورت سنتی و مدرن از جمله زمینه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در سطح منطقه به شمار می رود که می توان در خصوص تولیدات غذایی شامل تخم مرغ، گوشت سفید، انواع گوشت های صنعتی برنامه ریزی لازم را انجام داد. ایجاد زنجیره ارزش تولید می تواند در بهره وری هرچه بهتر و افزایش درآمد تولیدات فوق بسیار موثر مواقع گردد از جمله مراحل فوق در جهت زنجیره فوق می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- ✓ مرحله ایجاد پرورش انواع طیور (مرغداری، بوقلمون، شترمرغ و..)
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تأمین مواد تغذیه طیور
- ✓ مرحله انتقال تولیدات طیور شامل زنده به کشتارگاه و تولید انواع گوشت سفید و سایر موارد تولیدی
- ✓ مرحله انتقال تخم مرغ و بسته بندی آن
- ✓ مرحله فروش در بازارهای محلی، منطقه ای و فرامنطقه ای

نقشه شماره (۴۱): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور

۶- تولیدات باغی: وجود روستایی با تولید انواع محصولات باغی از جمله در روستاهای شکورآباد، خرمدرق، گوزلدره سفلی و... باعث آن شده تا باغداری نیز یکی از وجوه مهم اقتصاد روستاهای هدف قرار گیرد. به طوری که بخش قابل توجهی از تولیدات باغی روستاهای هدف از بازارهای فرامنطقه ای برخوردار هستند لذا ایجاد یک زنجیره ارزش تولید

زمینه را بریا توسعه اقتصادی و افزایش اشتغال روستایی فراهم خواهد نمود. از جمله فرآیندهای مرتبط با این مورد (زنجیره ارزش تولید) برای باغداری عبارتند از:

- ✓ مرحله وجود باغات میوه در روستاهای هدف
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تولید نهال و فراهم نمودن خدمات مرتبط شامل سهم و ادوات باغبانی
- ✓ مرحله تولید ادوات لازم جهت برداشت محصول و جمع آوری آن شامل جعبه
- ✓ مرحله انبار و سردخانه
- ✓ مرحله فروش

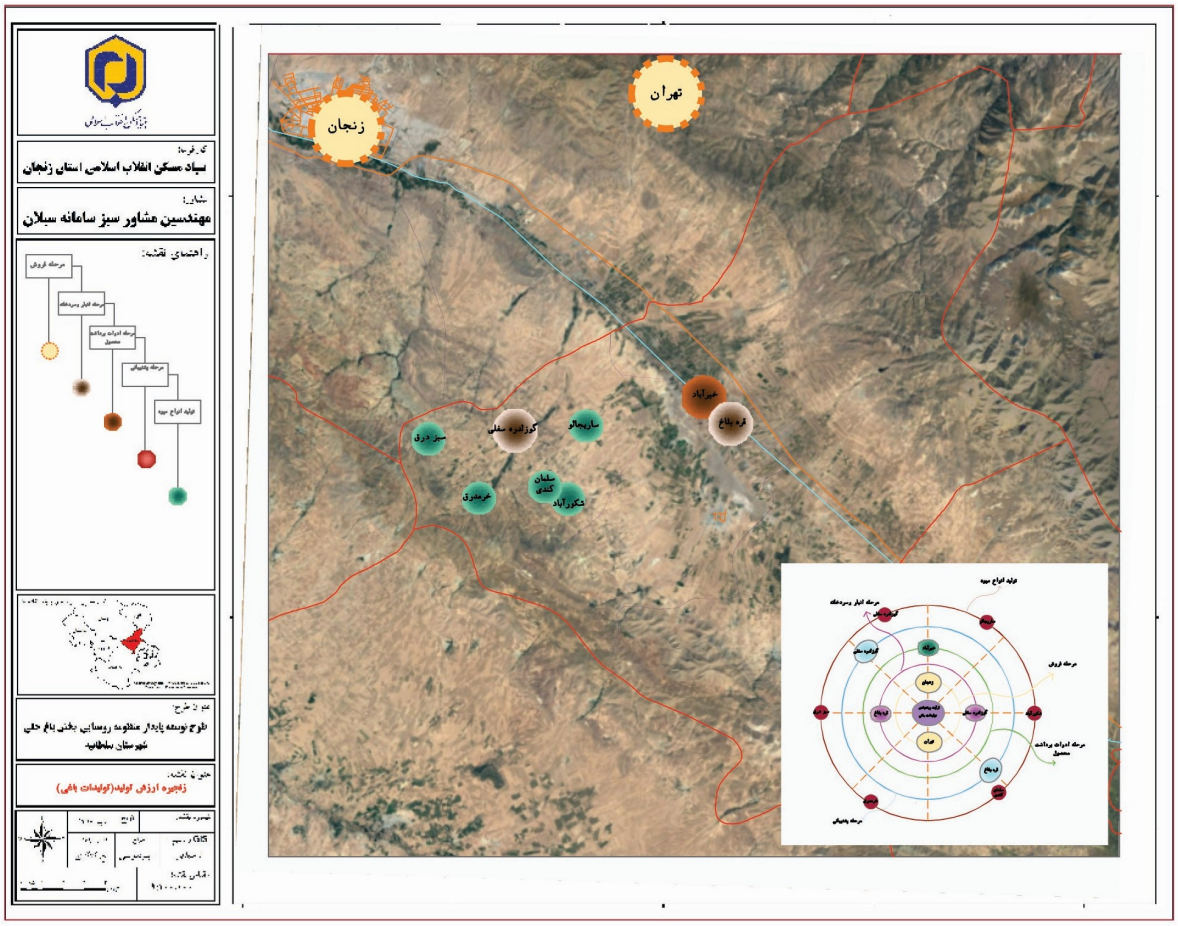
در روستای خرمدرق تولیدات باغی به صورت گسترده وجود دارد و مهمترین تولیدات باغی آن به تفکیک اراضی زیر کشت و سطح تولید آنها آورده شده است در نتیجه این ویژگی نیز می تواند در برقراری ارتباط و قرارگیری در زنجیره ارزش تولیدات باغی منطقه مورد توجه واقع شود. تولیدات باغی عمدتاً شامل سیب بوده که با توجه به نزدیکی روستا به مرکز بخش (روستای گوزلدره سفلی) و تولیدات مشابه آن می توان زنجیره ای از ارزش تولید را در سطح روستاهای فوق جهت افزایش بهره وری ایجاد نمود.

تصویرشماره (۴۵): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه

نقشه شماره (۴۲): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی

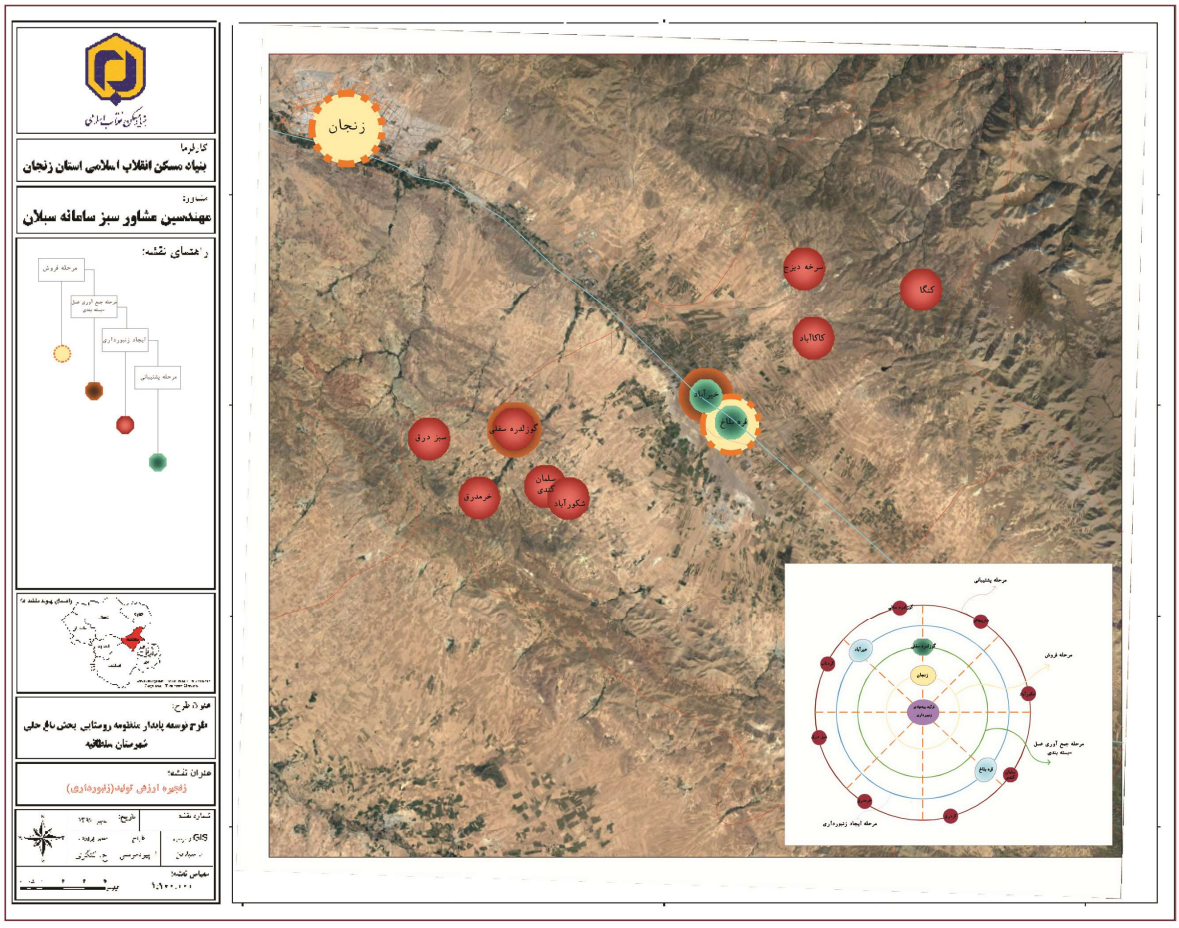
۷- زنبورداری: زنبورداری یکی دیگر از فعالیتهایی است که در برخی از روستاهای هدف مورد تأکید است و برخی از ساکنین آن به طور خاص و ویژه به این فعالیت می پردازند. چنانچه در روستای خرمدرق فعالیت فوق یکی از زمینه های فعالیتی آن محسوب می شود که معمولاً عسل حاصل از آن در بازارهای زنجان به فروش می رسد جهت بهبود و افزایش ارزش تولیدی آن در سطح روستاهای منطقه ایجاد زنجیره فوق می تواند یکی از گامهای مهم توسعه اقتصادی به شمار آید.

- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ساخت ادوات زنبورداری از جمله کندو و...
- ✓ مرحله ایجاد زنبورداری
- ✓ مرحله جمع آوری عسل
- ✓ مرحله بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

تصویرشماره (۴۶): نمونه ای از زنبورداری در روستاهای هدف

نقشه شماره (۴۳): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری

شناسایی، توصیف و اولویت بندی قابلیت ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

به منظور توضیح بهتر در خصوص فرآیندها و اقدامات میدانی مراحل مختلف در جهت دستیابی به چارچوب نظری و عملی بهتر و مناسب تر مطالعات فوق به شرح ذیل آورده می شود:

تعریف و تحلیل فرآیندها و اقدامات میدانی

اقدامات میدانی طی فرآیند و مراحل مختلفی با هماهنگی و مشارکت ذی نفعان و ساکنین روستا از یک سو و همچنین مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشدار و فرمانداری شهرستان و سازمانها و نهادهای مرتبط با اقتصاد و اشتغال روستایی از سوی دیگر قابل دستیابی و ارزیابی خواهد بود. بر این اساس مراحل زیر از جمله مهمترین و اساسی ترین شیوه جهت دستیابی به اهداف فوق می باشد:

- تهیه پرسشنامه

پرسشنامه شامل بسته ای از پرسش هاست که بر طبق اصول خاصی تدوین گردیده است و به صورت کتبی به افراد ارائه می شود و پاسخگو براساس تشخیص خود جواب ها را در آن می نویسد.

- طبقه بندی براساس ماهیت پرسشنامه

۱- پرسشنامه باز: در پرسشنامه باز با سوالات باز روبرو هستیم. در اینجا پاسخگو می تواند بدون محدودیت هر پاسخی را که مد نظرش باشد در مورد آن پرسش بنویسد و یا در آن زمینه توضیح دهد.

۲- پرسشنامه بسته: در پرسشنامه بسته با پرسش های بسته مواجه هستیم. برای هر پرسش تعدادی گزینه و پاسخ انتخاب شده است که هر فرد پاسخ دهنده باید یکی از آنها را به عنوان پاسخ بر گزیند. هر یک از پاسخ ها به گونه ای تنظیم شده است که در عین منطقی بودن برای آن سوال از پاسخ مربوط به دیگر سوالات مجزا باشد. در اینجا پاسخ ها را می توان به سرعت نوشت و در این صورت تجزیه، تحلیل و طبقه بندی پاسخ ها نیز ساده تر است اما اطلاعات به دقت و کاملی پرسش نامه باز نیست.

- ماهیت پرسشنامه بکار رفته در طرح

برای طرح مورد مطالعه پرسشنامه های تهیه شده از لحاظ ماهیت هر دو حالت ذکر شده مورد بکار رفته است. برای این منظور پرسش نامه های باز و بسته براساس شیوه خاصی تهیه گردیده اند. در پرسش نامه باز علیرغم آنکه پاسخ های مورد نظر دسته بندی شده اند اما پاسخ ها در هر دسته به صورت باز خواهند بود. مثلاً در بررسی معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین، مسئولین محلی و... با وجود آنکه پاسخ های مورد انتظار در قالب عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، زیربنایی و سایر عوامل مورد نظر خواهد بود اما در هر دسته و طبقه بندی، پاسخگو می تواند به صورت باز و گسترده پاسخ خود را ارائه نماید.

جدول شماره(۱۵۲): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی

نام روستا	عوامل طبیعی	عوامل اجتماعی	عوامل اقتصادی	عوامل زیربنایی	سایر عوامل

اما در تهیه پرسشنامه بسته به شیوه لیکرت پرسش ها تهیه شده، در واقع پرسشنامه به شیوه لیکرت ضمن آنکه یک پرسشنامه به صورت بسته می باشد پاسخ ها در طیف خاصی دسته بندی می گردد. می توان گفت که مقیاس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گزینه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گزینه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

مقایس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود و توسط رنسیس لیکرت (۱۹۸۱-۱۹۰۳) ابداع شده است. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گویه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گویه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

تعداد گویه ها در مقیاس لیکرت حداقل ۱۵ تا ۳۰ گویه است. در ساختن طیف لیکرت می بایست مراحل زیر را رعایت کرد:

- انتخاب موارد تشکیل دهنده مقیاس اندازه گیری و تدوین گویه های مناسب و نامناسب مربوط به موضوع انجام یک نمونه اولیه از گویه ها در نمونه ای تصادفی از پاسخ دهندگان
- ارزش گذاری و محاسبه نمره کل برای هر پاسخ دهنده
- تعیین توان افتراقی گویه ها
- انتخاب گویه های برگزیده
- تعیین ضریب قابلیت اعتماد مقیاس

برای استفاده هر چه بهتر از مقیاس لیکرت موارد زیر را مدنظر قرار دهید :

- استفاده از کلمات در گزینه ها: همانطور که اشاره شد توصیه می شود به جای استفاده از اعداد در گزینه ها، از کلمات و عبارات مناسب استفاده شود. رعایت این مورد از سردرگمی پاسخ دهندگان جلوگیری کرده و باعث می شود تا گرایش خود را با توجه به گزینه ها بهتر مشخص کرده و تحت تاثیر اعداد قرار نگیرند.
- انتخاب صحیح گویه ها: همانطور که در مراحل شش گانه فوق نیز اشاره شد، انتخاب گویه های صحیح در یک پرسشنامه اهمیت فراوانی دارد. از گویه های مبهم و بی ربط خودداری کنید، همچنین می بایست تعداد گویه هایی که گرایش های مخالف و موافق دارند یکسان باشد.
- بازه ای مناسب برای گزینه ها انتخاب کنید: تلاش کنید گزینه ها را در یک بازه کامل (از کاملا تا اصلا) و به صورت تک بعدی انتخاب کنید.
- از پرسیدن دو سوال در یک گویه خودداری کنید: این ایراد رایج در طراحی گویه ها، جزء گویه های مبهم است که پاسخ دهنده را در انتخاب پاسخ دچار مشکل خواهد کرد. هدف سوال باید کاملا گویا و مشخص باشد بطوری که افراد مختلف از آن یک برداشت واحد داشته باشند.
- همیشه یک گزینه خنثی در نظر بگیرید: نظری ندارم ! نمی دانم ! به یاد نمی آورم ! از جمله گزینه هایی هستند که بر حسب موضوع و نوع گزینه ها می توانند به عنوان گزینه های خنثی به کار روند.

- تعداد پاسخ ها فرد باشد: این مورد می تواند در ارتباط مستقیم با مورد قبل قرار گیرد چرا که در حالتی که تعداد پاسخ ها فرد هستند، یک نقطه وسط وجود خواهد داشت که این نقطه وسط می تواند گزینه خنثی باشد.
- از گویه های پرسشی استفاده کنید: معمولا استفاده از گویه های پرسشی پاسخ های بهتری را به همراه دارند.

برای این منظور در طرح مورد مطالعه از مقیاس لیکرت استفاده شده است این روش در جهت بررسی و کسب نظر ساکنین روستا در ابعاد اقتصادی مورد استفاده واقع شده است که در این میان در شناخت و بررسی و تعیین عوامل مختلف اقتصادی از جهات مختلف، پاسخ ها مورد ارزیابی قرار گرفته اند.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ اجرا

- پرسشنامه به طریق رو در رو
- پرسشنامه تلفنی
- پرسشنامه پستی
- پرسشنامه رایانه ای
- پرسشنامه پست الکترونیکی

که برای تحقیق حاضر غالباً از پرسشنامه رو در رو استفاده به عمل خواهد آمد.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ محتوای سنجش شده

- پرسشنامه آگاهی سنجی
- پرسشنامه نگرش سنجی
- پرسشنامه عملکرد سنجی

- انواع پرسشنامه های به کار رفته در طرح

به طور کلی پرسشنامه های تهیه شده برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی در چهار گروه دسته بندی شده و نتایج حاصل از آن به صورت کمی و کیفی مورد ارزیابی و تحلیل واقع شده اند که این پرسشنامه ها به شرح ذیل می باشد.

۱- پرسشنامه عمومی: پرسشنامه عمومی حاوی اطلاعات کلی و عمومی هستند که معمولاً سعی بر آن دارد تا نظرات گروههای مختلف اجتماعی از جمله ساکنین روستا، مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشداری در قالب شناخت عوامل و مسائل مختلف موجود در روستا مانند مسائل و مشکلات موجود، پروژه های عمرانی مورد نیاز، بررسی و مطالعات جمعیتی، تأسیسات زیربنایی، خدمات، اقتصادی و... مورد بررسی واقع می شوند و غالباً اطلاعات حاصله به شیوه پرسشنامه باز جمع آوری و در نهایت مورد تحلیل قرار می گیرند. در حالت کلی پرسشنامه عمومی شامل موارد زیر خواهد بود:

- بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیربنایی در روستا
- معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین
- معرفی مسائل و مشکلات از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه مسئولین محلی

- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه جوامع محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه ساکنین
- بررسی خدمات موجود
- بررسی جمعیتی شامل: تعداد جمعیت و خانوار روستا در طول دوره های سرشماری

فعالیت های اقتصادی روستا به تفکیک مشاغل

شرایط سواد و درصد افراد باسواد

بررسی های اقتصادی

تخمین درآمدهای ناشی از فعالیت و محصولات

بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیر بنایی در روستا

براساس مطالعات موجود در فصل دوم می توان گفت که نقش و جایگاه روستا و برنامه های توسعه فضایی در سطح منطقه و شهرستان سلطانیه در طرح های آمایش سرزمین استان زنجان و طرح ناحیه ابهر مورد بررسی واقع شده است.

معرفی مسائل و مشکلات روستا

مسائل و مشکلات روستا از چند بعد مورد بررسی و بحث واقع شده که این ابعاد در دو بعد مشکلات روستا از لحاظ ساکنین، مسئولین محلی شامل ادارات، سازمانهای مرتبط با روستا از جمله بخشداری را می توان ذکر نمود که در این خصوص مشکلات روستا در چهار بعد به شرح ذیل مورد بررسی واقع شده است.

- طبیعی
- اجتماعی
- اقتصادی
- زیربنایی

مسائل و مشکلات طبیعی

این مشکلات غالباً مربوط به عوامل زیر خلاصه شده است:

- سرمازدگی محصولات
- مشکلات کمبود آب زراعی
- عدم تطبیق فصل کاشت و داشت با نزولات جوی
- فرسایش خاکی
- پایین رفتن سفره های آب زیرزمینی
- سیل و خسارت ناشی از آن
- خشکسالی

- آفت های گوناگون فعالیتهای کشاورزی در بخشهای مختلف زراعی، باغداری، دامداری، زنبورداری و...
- مسائل زیست محیطی از جمله آلودگی منابع آبی، خاکی و...
- تخریب پوشش گیاهی و مراتع به دلیل چرای بی رویه
- زلزله و صدمات ناشی از آن با توجه به زلزله خیز بودن منطقه
- عدم وجود صنایع تبدیلی و مکمل با توجه به تولیدات زراعی و باغی روستا

که این مسائل و مشکلات توسط اهالی و مسئولین روستا مورد تأکید قرار گرفته است.

مسائل و مشکلات اجتماعی

مسائل و مشکلات اجتماعی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل یافت شده است.

- مهاجرت از روستا
- عدم اشتیاق جوانان روستایی به ماندن در روستا
- بیکاری جوانان تحصیل کرده و دارای مدرک دانشگاهی
- اعتیاد و مسائل ناشی از آن
- اختلاف و از هم پاشیدگی بنیاد خانواده
- رغبت پایین جوانان روستایی به ادامه اشتغال در فعالیت های کشاورزی
- کمبود و یا نبود فضاهای تفریحی و ورزشی در روستا

مسائل و مشکلات اقتصادی

این مسائل و مشکلات به شرح ذیل دسته بندی شده است.

- بیکاری
- درآمد پایین
- وجود روابط دلالی و سلف خری در خرید محصولات کشاورزی
- عدم پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان از سوی برخی از نهادهای مرتبط
- سخت بودن فعالیت های کشاورزی
- عدم وجود انبار مناسب برای محصولات کشاورزی (مانند سردخانه و...)
- نوسانات متغیر و متعدد در قیمت محصولات کشاورزی

مسائل و مشکلات زیربنایی

مشکلات زیربنایی در قالب خدمات متعدد روستایی شامل مراکز آموزشی، درمانی، دستیابی به شبکه آب، برق، گاز، جاده و راه های مواصلاتی، کیفیت ابنیه و مساکن روستایی، کیفیت شبکه درون روستایی، تأسیسات مربوط به آبیاری مزارع و باغات روستا قابل دسته بندی می باشد که در این خصوص مسائل زیر از جمله مهمترین مباحث روستاییان و مسئولین محلی می باشند.

- عدم اجرای طرح هادی روستایی

- کیفیت پایین جاده مواصلاتی موجود روستا
- عدم وجود اقدامات زیربنایی در جهت آبیاری مزارع
- مشکلات مربوط به آنتن دهی خطوط ارتباطی و تلفنی در روستا

راهکار و پروژه های مورد نظر از نظر ساکنین و مسئولین محلی

لازم است به مانند بررسی مسائل و مشکلات روستا که در چهار بعد انجام یافت، ارایه راهکار نیز در چنین سطحی صورت گیرد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات طبیعی

از آنجا که مهمترین مسائل و مشکلات روستا مربوط به آب زراعی و چگونگی تأمین آن می باشد لذا بر طبق اظهارات ساکنین روستا ایجاد و احداث طرح آبرسانی شهید محمدزاده در بالادست روستا از جمله مهمترین اقدامات لازم در جهت تأمین آب زراعی روستا به شمار می رود.

- تغییر شیوه های آبیاری از جمله موارد ضروری در جهت کنترل و جلوگیری از هدر رفتن آب کشاورزی محسوب می شود که در این خصوص اجرای شیوه آبیاری به صورت بارانی برای مزارع و قطره ای برای باغات از جمله اقدامات موثر به شمار می رود. همچنین تبدیل نهرهای قدیمی به کانالهای بتنی از دیگر اقداماتی است که می تواند مانع از هدر رفتن زیاد آب گردد.
- جلوگیری از چرای بی رویه مراتع، ایجاد موانع لازم در جهت توسعه و حفر بی رویه چاههای عمیق و نیمه عمیق از دیگر مواردی است که در جهت حفظ خاک و جلوگیری از فرسایش آن لازم است در سطح روستا انجام گیرد.
- اجرای طرحهای آبخیزداری می تواند مهمترین مانع در جهت مقابله با خشکسالی روستا قرار گیرد. در این خصوص وجود برنامه احداث سد معیشتی از جمله مهمترین نیازهایی بوده که ساکنین روستا بر آن تأکید داشته اند.
- جلوگیری از هدایت فاضلابهای روستا به منابع آب روستا شامل مسیل و انهار کشاورزی
- مقابله با آفت های کشاورزی که باعث از بین رفتن محصولات زراعی می گردد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اجتماعی

ایجاد طرحهای اشتغال زایی مهمترین راهکار در جهت جلوگیری از مهاجرت روستا از یک سو و سایر مسائل مرتبط با مشکلات اجتماعی آن به شمار می رود که در صورت وجود شغل مناسب با درآمد کافی جوانان روستا با میل و رغبت زیاد در روستا باقی خواهند ماند از سوی دیگر توسعه مدرنیزاسیون در فعالیتهای کشاورزی سبب افزایش تمایل جوانان در انجام فعالیت های کشاورزی را خواهد شد. ضمن آنکه اجرای طرح های لازم برای مقابله رشد و توسعه اعتیاد از طریق توسعه فضاهایورزشی و تفریحی از اقدامات موثر در جهت مقابله با چنین عامل مخرب خواهد شد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اقتصادی

اجرا و پیشنهاد پروژه های فوق از جمله مهمترین هدف طرح فوق به شمار می رود چرا که مهمترین معضل و مشکلات روستاییان در قالب بیکاری و درآمد کم لحاظ شده است که این پروژه های پیشنهادی با توجه به پتانسیل و قابلیت های موجود روستا در بحثهای آتی آورده خواهد شد. ضمن آنکه خدمات واسطه گری و دلالی، پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان، ایجاد ثبات قیمت محصولات کشاورزی از دیگر اقدامات لازم در جهت مقابله با مشکلات اقتصادی روستا به شمار می رود.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات زیربنایی

اهم پروژه های زیر بنایی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل می باشد.

- اصلاح جاده بین روستایی
- توسعه شبکه آب آشامیدنی روستا از لحاظ کمی و کیفی
- توسعه شبکه ارتباطاتی الکترونیکی روستا
- اجرای طرح هادی روستا
- احداث سالن ورزشی، پارک و بوستان بازی

جدول شماره(۱۵۳): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار

بعد عنصر	نوع عنصر	موقعیت	نوع اثرگذاری
طبیعی	رودخانه و سیل	شرق و جنوبشرق روستا	قرارگیری باغات و اراضی زراعی در بستر رودخانه و منبع تأمین آب مورد نیاز اراضی زراعی
	اراضی زراعی	پیرامون روستا	امکان کشت محصولات گندم و جو و حبوبات
	چشمه های آب	جوانب مختلف روستا	بهره برداری از منابع آب فوق در تأمین آب شرب و کشاورزی، پرورش ماهی، امکان تولید آب معدنی
اقتصادی	وجود کارآفرینان	-	در ایجاد و توسعه فعالیتهای اقتصادی و جدید
	جمعیت جوان و نیروی فعال قوی	-	-
	وجود جمعیت متخصص و دارای مدرک دانشگاهی و فنی و حرفه ای	-	امکان بهره برداری از نیروی های متخصص در توسعه اقتصادی در ایجاد صنایع روستایی
	رونق بخش کشاورزی در قالب فعالیتهای زراعی، دامداری و باغداری	-	امکان ایجاد صنایع تبدیلی و مکمل
زیربنایی	وجود جاده ارتباطی	-	وجود بسترهای لازم جهت ایجاد صنایع و فعالیتهای اقتصادی
	وجود خدمات زیربنایی آب، برق، گاز، تلفن	-	-

علاوه بر آن به منظور شناخت کامل از مسایل و مشکلات روستا لازم است مصاحبه هایی را با ساکنین روستا و مسئولین محلی در قالب سوالات ویژه انجام داد تا نتایج مصاحبه های فوق دیدگاهی لازم را جهت راهبرد بهتر توسعه روستایی ارائه نماید.

ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

زمین، آب و نیروی کار سه منبع عمده فعالیت اقتصادی در روستا به شمار می روند که هر کدام از آنها در یک ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر قرار دارند و بدون وجود یکی از این موارد، باعث خواهد شد تا فعالیت اقتصادی در سطح روستا به سر انجام نرسد، بنابراین هرگونه رونق اقتصادی در مناطق روستایی به وسیله سه عامل فوق انجام می گیرد و در این بین نیروی انسانی به عنوان یکی از پایه های مهم و اساسی در امر تولید روستا نقش حیاتی را بر عهده دارد و در صورت نقص و کمبود در یکی از عوامل تولید (آب و زمین). نیروی انسانی با تغییر و تحول در آنها زمینه را برای رشد و توسعه روستایی فراهم آورده است چنانچه در مناطق خشک که فعالیتهای کشاورزی با کمبود آب روبرو می باشند، انسان با حفر قنات آب مورد نیاز را به سمت اراضی زراعی هدایت نموده است، در نتیجه می توان گفت که نیروی انسانی یکی از اساسی ترین پایه های لازم برای فعالیت های اقتصادی در سطح روستا به شمار می رود.

روستای خرمدرق یکی از نقاطی است که در آن نیروی کار نقش عمده ای را در تحولات اقتصادی آن بر عهده دارند در این روستا علیرغم آنکه طی سالهای گذشته مهاجرت های از آن صورت گرفته ولی کماکان جمعیت ساکن در روستا و همچنین افراد مهاجر کننده سهم قابل توجهی در اقتصاد روستا ایفا می نمایند. برخی از آنها موفق به کسب مدارک عالی دانشگاهی شده اند که در حال حاضر در سطح روستا ساکن نمی باشند براساس مطالعات بعد از تعداد تقریبی تحصیل کردگان در روستای خرمدرق برابر ۹ نفر در مقطع لیسانس موفق به اخذ مدرک تحصیلی شده اند.

جدول شماره(۱۵۴): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای خرمدرق

	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری	جمع
دختر	-	۴	-	-	۴
پسر	-	۵	-	-	۵
جمع	-	۹	-	-	۹

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

از سوی دیگر بررسی زمینه های شغلی و تعداد شاغلان روستا نشان از آن دارد که روستا در زمینه های مختلف دارای فعالیت گسترده ای می باشد که می توان گفت شاغلین در بخشهای مربوطه به نوعی ظرفیت نیروی انسانی روستا را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی روستا را به خود اختصاص داده است و معمولاً غالب جمعیت روستایی در کنار فعالیت های مختلف رسمی و غیررسمی به فعالیت در بخش فوق نیز مبادرت می ورزند بنابراین بخش کشاورزی به عنوان مهمترین بخش اقتصادی است که تعداد قابل توجهی از نیروی فعال روستا را در خود جذب نموده است. بخش خدماتی روستا غالباً از نقش چندانی در فرآیند درآمد و معیشت روستا نداشته اما فعالیتهای ساختمانی شامل بنا، کاشی کار، گچ کار نقش ویژه ای در این زمینه بر عهده دارد و بنا به گفته اهالی حدود ۳۰۰ نفر از ساکنین روستا به فعالیت در بخش ساختمان به خصوص در شهرهای دیگر مشغول می باشند.

شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

شناسایی و اولویت بندی

همچنانچه در بحث های گذشته مورد اشاره واقع شد شناخت ظرفیت های اقتصادی و تولیدی روستا در قالب دو رکن اساسی و کلی به شرح ذیل قرار دارد.

۱- رکن و عوامل طبیعی

این ویژگی وجه اساسی در مناطق روستایی به شمار می رود و معمولاً وابستگی اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی بیش از سایر سکونتگاه ها می باشد، چرا که زمین هسته اصلی اقتصاد و فعالیت ساکنین یک روستا را شامل می شود و به طور عمومی می توان گفت که عوامل طبیعی با داده های متنوع و مختلف خود از جمله خاک، پوشش گیاهی، منابع آبی، داده های اقلیمی همچون بارش، رطوبت و دما در شکل گیری فعالیت ها و ظرفیت های تولیدی روستاییان نقش اساسی را بر عهده دارد. این عامل (عوامل طبیعی) حتی در ایجاد و توسعه ظرفیتهای گردشگری و بوم گردی روستا نیز از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد بنابراین شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های فعالیت های اقتصادی در روستا می تواند با بررسی و شناخت عوامل طبیعی میسر گردد.

۲- عوامل انسانی

عوامل انسانی یکی دیگر از زمینه های شناسایی فعالیت های اقتصادی در روستاها محسوب می شوند چرا که هرگونه بهره برداری اقتصادی و انجام فعالیت بر روی عوامل و داه های طبیعی توسط بشر صورت می گیرد و انسان با دانش بومی و آموخته های خود به کار بردن نوع فن آوری مخصوص به هر منطقه سعی در تولید اقتصادی را دارد. بنابراین تغییر شکل مواد اولیه بهره برداری شده از طبیعت مانند تبدیل گندم به نان محلی و سنتی، شیر دام به محصولات لبنی، تولید مربا، ترشی از محصولات باغی و صیفی جات و... از جمله روش هایی است که انسان را قادرساخته تا بر ارزش تولید داده های طبیعی بیافزاید. از سوی دیگر وجود جاذبه های تاریخی شامل آثار گذشتگان که تحت عنوان آثار تاریخی از دیگر زمینه هایی هستند که در فرآیند شناسایی ظرفیت ها تولیدی مناطق روستا اثرگذار می باشند.

با توجه به موارد فوق ظرفیت های موجود تولیدی در روستاهای هدف بخش باغ حلی را می توان در موارد زیر دسته بندی کرد.

- تولیدات زراعی شامل غلات، حبوبات، صیفی جات در روستا
- تولیدات باغی
- پرورش زنبورعسل
- تولیدات لبنی به ویژه پرورش دامهای سبک و اصلاح نژاد آنها
- صنایع دستی روستا سابق و جدید
- تولیدات کارگاهی شامل کفش، تولید انواع البسه

که با توجه به موارد فوق می توان بخشی از فعالیتهای فوق را به صورت برند روستاهای فوق تعریف و تعیین نمود.

برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

برندسازی یا Branding یکی از اقدامات مهم و اساسی در راه اندازی، مدیریت و توسعه کسب و کار به شمار می رود. این شیوه در واقع تلاشی است در جهت رسیدن به شهرت و محبوبیت که برای رسیدن به چنین جایگاه لازم است موارد ذیل مورد توجه قرار گیرد.

- ساخت نام و نشان تجاری
- مهیا نمودن زیرساخت ها
- مهیا نمودن مزیت های خاص
- تبلیغات و جذب مشتری
- بررسی و تحلیل رفتار مشتریان
- توجه به نظرات و بازخوردها
- ایده پردازی، نوآوری و ارزش آفرینی
- توسعه مداوم و تعامل سازنده
- فعالیت های فرهنگی و اجتماعی
- فعالیت به شکل همه جانبه و گسترده

برند ترکیبی از نام، کلمه، نماد یا طرحی است که هدف محصول و شرکت بوده و آن را نسبت به محصول رقبا متمایز می کند، به طوری که مشتری به راحتی آن را تشخیص داده و در نهایت اقدام به خرید می کند. بررسی و شناسایی اولویت هایی از فعالیتها که در هر روستا می تواند به صورت یک برند به شمار آید مستلزم موارد مهم و اساسی به شرح ذیل می باشد.

۱- وجود قابلیت و پتانسیل:

اگر هر فعالیت تولیدی و یا محصول نهایی سکونتگاهی بخواهد به عنوان نماد و یا نشان مختص به آن قرار گیرد مستلزم وجود قابلیت و پتانسیل موجود می باشد به عبارتی درجه اول باید قابلیت خاصی در هر نقطه جغرافیایی به وجود آید و در نهایت به صورت برند آن معرفی گردد.

۲- دامنه فضایی برند:

هر برند از یک دامنه فضایی خاصی برخوردار هست و این به شرایط محصول از جمله کیفیت، تبلیغات، سرمایه گذاری، حجم تولید و... بستگی دارد ممکن است برندی از محصول از دامنه محلی، منطقه ای، فرامنطقه ای، ملی و حتی فراملی برخوردار گردد.

۳- رقابت:

برندی که از حسن سابقه، کیفیت مناسب و... برخوردار بوده باشد در آن صورت توانایی تداوم عرضه در هر بازاری خواهد داشت.

۴- نوع بسته بندی:

بسته بندی یکی از شاخص های مهم در هر تولیدی به شمار می رود و صرف داشتن کیفیت مناسب محصول دلیل به برتری محصول نخواهد داشت بلکه نوع بسته بندی محصول نیز می تواند در چیرگی محصول بر بازار توانا گردد.

با توجه به تعاریف و ویژگیهای فوق ایجاد برند جدید و یا برندسازی در روستاهای هدف با توجه به قابلیت های آن می تواند مفهوم متفاوتی با آنچه که در این تعاریف آورده شد باشد معهذا از جمله قابلیت هایی که می تواند در سطح روستاهای هدف منجر به ایجاد یک برند جدید گردد می توان به موارد ذیل اشاره نمود.

- تولید نان های محلی: سابقاً زنان روستایی نان مورد نیاز خانوارهای روستایی را با توجه به دانش بومی خود تهیه و تدارک می دیدند و وجود تنورهای سنتی در کیفیت نان تهیه شده آنها تأثیرگذار بوده است. این ویژگی در برخی از مناطق روستا کماکان پابرجا بوده و در صورت توجه به آن می تواند در روستاهای هدف تبدیل به یک برند خاص باشد از جمله آن ها می توان به فسر و نان لواش محلی اشاره نمود.

تصویر شماره (۴۷): فطیر محلی

- تولید تخم مرغ محلی: تخم مرغ محلی با آنچه که در مرغداری ها تولید می شود به لحاظ کیفیت و ارزش غذایی تفاوت قابل توجهی را دارد و این امر با توجه به امکان تولید مرغ محلی زمینه لازم را جهت ایجاد یک برند مخصوص بر مناطق روستایی مهیا می سازد. و به خصوص دام سبک در روستای خرمدرق و اهمیت و کیفیت محصول لبنی آن از جمله ویژگی های مهمی است که زمینه لازم جهت ایجچاد یک برند در سطح روستا فراهم است.

- محصولات لبنی محلی: وجود پرورش گوسفند در عمده مناطق روستایی بخش باغ حلی سبب گردیده تا مواد اولیه لازم جهت هرگونه تولید محصولات لبنی مهیا گردد که این امر زمینه را برای تولید انواع محصولات لبنی از جمله پنیر، کره، ماست فراهم می سازد.
- تولیدات باغی: تولیدات باغی در روستای خرمدرق به مانند روستای گوزلدره سفلی بنا به کیفیت خاص آن از مرغوبیت ویژه ای برخوردار بوده و می تواند به صورت یک نشان مخصوص روستا مورد تبلیغ واقع شود.
- گیاهان دارویی: منطقه باغ حلی به سبب وجود ارتفاعات یکی از مناطق بی نظیر در جهت تولید گیاهان دارویی مختلف به شمار می رود که این گیاهان به دلیل نوع مرغوبیت آن ها قابلیت لازم را در جهت مارک و برند خاص را دارا می باشند در این خصوص زمینه های لازم تولید گیاهان دارویی به ویژه در روستاهای گوزلدره سفلی، کردناب، سبزدرق، ساریجالو، شکورآباد، سلمان کندی، کردرق، خرمدرق، قره بلاغ و خیرآباد موجود می باشد که در حال حاضر نیز بسیاری از مسافران به هنگام مراجعه به روستاهای فوق تولیدات گیاهی روستاهای فوق را خریداری می نمایند.

تصویر شماره (۴۸): گل گاو زبان

شناخت دقیق و اساسی پتانسیل ها و ظرفیت های موجود طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و منابع مختلف مرتبط با آنها در الویت بندی، احصاء و چگونگی سرمایه گذاری و جهت دهی به آنها نقش اساسی را در پی خواهد داشت. براین اساس هر چقدر طرح های شناخته شده در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی نقاط روستایی به طور دقیق دسته بندی گردد میزان خطا در سرمایه گذاری های صورت گرفته نیز بسیار کمتر خواهد بود. لازمه چنین ویژگی ای بررسی و مطالعه اساسی در مزیت های نسبی، مطلق و رقابتی مراکز روستایی است تا براساس آن طرح های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی آن اولویت بندی گردد.

مطابق با مطالعات فصل دوم و همچنین اقدامات میدانی صورت گرفته پتانسیل های موجود روستا در ابعاد اقتصادی زیر قابل دسته بندی می باشند.

✓ وجود مراتع مناسب و مساعد زمینه را برای تولید و پرورش انواع دام مهیا می سازد.

✓ پتانسیل فوق در ایجاد و احداث فعالیتهای زنبورداری قابل توجیه است.

✓ با توجه به کاربری اراضی پیشنهادی روستا در پیرامون آن چراگاههای خوب پیشنهاد گردیده زمینه را برای پرورش و نگهداری دام های سنگین نیز فراهم می نماید.

✓ پرورش و نگهداری انواع طیور یکی دیگر از شاخص های لازم جهت هرگونه سرمایه گذاری در روستا به شمار می رود.

✓ با توجه به رونق فعالیتهای دامداری و تولید روزانه قابل توجه شیر در روستا و مناطق پیرامون آن بستر را برای احداث و ایجاد صنایع لبنی میسر ساخته است.

✓ فعالیتهای بوم گردی و گردشگری یکی از شاخصه های مهم و اساسی است که نیازمند طرح های سرمایه گذاری برای توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستا به شمار می رود.

✓ سرمایه گذاری در جهت تولید انواع گیاهان دارویی که با توجه به وجود انواع گیاهان استپی در پیرامون روستا

✓ امکان تولید زعفران، گل محمدی در روستا با قابلیت برندسازی

تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران ها جهت تحرک اقتصادی روستا

مناطق روستایی علیرغم آنکه به عنوان نقاطی با محوریت تولید کشاورزی شناخته می شوند اما می توان گفت که روستا با توجه به پتانسیل های مختلف قادر است در بسیاری از زمینه ها و ابعاد تولیدی یا خدماتی نقش آفرین باشد. امروزه بحث بوم گردی یا گردشگری در مناطق روستایی به سبب وجود قابلیت های طبیعی، آثار تاریخی یکی از مباحث مهم در تولید خدمات مختلف به شمار می رود بنابراین می توان گفت که محورهای تولید در مناطق روستایی تک بعدی نبوده بلکه می تواند در جهات مختلف مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد؛ بنابراین محورهای تولید برای روستای خرمدرق در سه بعد زیر قابل دسته بندی می باشد.

- دامداری و دامپروری با تأکید بر اصلاح نژاد

برای این منظور پرورش و نگهداری گوسفند رومانوف یکی از نژادهایی است که جهت بهروری بهتر و افزایش درآمد و تولید برای روستای فوق توصیه می شود؛ بنابراین از آنجا که دام سبک موجود در کشور مناسب با چرای مرتعی است و نمی توان این نژاد را با روش پرداربندی و دامداری صنفی نگهداری که مقرون به صرفه نیز نمی باشد لذا لازم است نژادی جدید که علاوه بر کم خوراک بودن و مقاومت به آب و هوای گرم و خشک، قابلیت پرورش و نگهداری در دامداری های صنفی را نیز داشته باشد.

بر این اساس دام های سبک که می تواند در دامداری های صنعتی نگهداری شوند عبارتند از:

✓ گوسفند رومانوف

✓ گوسفند سافولک

✓ گوسفند فین شیپ

✓ گوسفند شیری لاکن

✓ گوسفند آواسی

- پرورش زنبورعسل و تولید فرآورده های مرتبط با آن

با توجه به قابلیت موجود روستا تولید فرآورده های مرتبط با زنبورعسل از جمله فرآورده هایی است که نمی تواند در سطح روستای خرمدرق پیشنهاد و ارائه گردد که این تولیدات تنها مختص فرآورده عسل نبوده بلکه سایر فرآورده

های آن مانند ژله رویال، بره موم، گرده گل، نیش زنبور و موم از جمله تولیداتی هستند که می توانند به صورت صنعتی با راندمان تولیدی مناسب در سطح روستا استقرار یابند.

- ایجاد صنایع لبنی

مواد خام و اولیه شامل شیر که در سطح روستا موجود می باشد و بدون تغییر و به صورت خام صادر می گردد در صورت ایجاد و احداث صنایع مرتبط می تواند در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی موثر واقع شوند.

جمع آوری ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی قابل اجرا توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت ها، مزیت ها و محورهای تولید

جهت دستیابی مناسب مناسب و اصولی فرآیند توسعه اقتصادی در مناطق روستایی، توجه ویژه به ایده های مختلف کارآفرینی امری حیاتی و ضروری به نظر می رسد، چرا که تأکید بر بخش های اقتصادی موجود در مناطق روستایی به تنهایی نخواهند توانست منجر به توسعه در ابعاد مختلف و رشد اشتغال و ریشه کنی فقر، افزایش درآمد روستاییان گردد از سوی دیگر برای نیل به اقتصاد مقاوتی که مهمترین سیاست کلان اقتصادی کشور را شکل می دهد، بهره گیری از تمام ظرفیتها و توانهای موجود در مناطق روستایی را اجتناب ناپذیر می نماید.

به طور کلی کارآفرینی روستایی به عنوان یک راهبرد اساسی برای توسعه روستایی می تواند کمک شایانی برای توسعه روستاها کرده و منجر به کاهش بیکاری و افزایش اشتغال و در نتیجه افزایش درآمد، متنوع سازی اقتصاد، استفاده بهینه از منابع و بهبود زندگی روستاییان شود؛ بنابراین هر فعالیتی در روستاها مستلزم پاسخ گویی به دو مشکل عمده و اساسی بیکاری و فقر در نواحی روستایی است. با توجه به توانمندی ها و پتانسیل های انکارناپذیر موجود در روستاها، می توان به ایجاد زمینه در کارآفرینی تا حدودی از این مشکلات کاسته شود. روستاها در عصر حاضر با تحولات و تهدیدات گسترده ای روبه رو هستند؛ از این رو، تضمین و تداوم حیات و بقای روستاها نیازمند یافتن راه حل ها و روش های جدید بستگی دارد؛ بنابراین توسعه روستایی در مقایسه با گذشته، پیوند گسترده ای با مفهوم کارآفرینی دارد (پاسبانی، ۲۸۱:۱۳۸۳).

در مناطق روستایی هر بخش از اقتصاد می توان یک بستری برای کارآفرینی محسوب گردد و به عبارتی در هر بخشی (کشاورزی، صنعت و خدمات) می توان ایده های موثر و قابل توجهی را در زمینه کارآفرینی به دست آورد. هر چند در این راستا بخش کشاورزی به عنوان محور توسعه در مناطق روستایی، بخشی است که جهت تولیدات و کارآفرینی در بخش های وابسته، دارای توان های افزایش غیر قابل مقایسه با بخش های اقتصادی دیگر است و به جرأت می توان گفت که توسعه سایر بخش ها به آن وابسته است. در هر صورت به منظور نیل به فرآیند توسعه اقتصادی و اشتغال زایی لازم است به ایده های مختلف و موثر در هر بخش اقتصادی به صورت عمیق و اساسی نگریست که در زیر ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی مستقل در روستا به طور جداگانه مورد بحث و بررسی قرار می گیرند.

۱- ایده های بخش کشاورزی: کارآفرینی در بخش های کشاورزی، صنعت و خدمات از نظر بنیادی مفهومی مشابه دارند. بر این اساس، کارآفرینی در کشاورزی به معنای به کارگیری خلاقیت و نوآوری در فعالیت های مرتبط با کشاورزی است و زمینه های کارآفرینی متنوعی در این بخش وجود دارد. در واقع نواحی روستایی، محیط بکر بروز

کارآفرینی است. فعالیت هایی از جمله زراعت، باغداری، گلخانه، پرورش دام و طیور، زنبورعسل، فعالیت های جنگل داری، آبخیزداری، حفظ و توسعه محیط زیست و... مهم ترین زمینه های بروز کارآفرینی در بخش کشاورزی هستند که هر کدام از این فعالیت ها می توانند زنجیره ای از مشاغل را در سطح روستا و مناطق پیرامون را به وجود آورند به عبارتی ایده های کارآفرینی در بخش کشاورزی در ایجاد تنوع تولید، رهایی از تولید مواد خام، تولید برای بازارهای خاص، استفاده از ظرفیت های کشاورزی، دامپروری و... حایز اهمیت می باشند؛ بنابراین با توجه به موارد فوق لازم است که جهت نیل به فرآیند توسعه مطلوب در سطح روستا با توجه به پتانسیل و توانهای موجود آن لازم است اولاً به ایده های مورد نظر روستاییان در خصوص کارآفرینی پرداخت و ثانیاً مشاور نیز ایده پردازی های ضروری و اساسی را بتواند به تسریع این فرآیند منجر شود، اقدام نماید که براساس مورد فوق ایده های مهم و اساسی در زیرشاخه های بخش کشاورزی برای روستاییان مورد مطالعه به شرح ذیل ارائه شده است:

الف- مشاغل کشاورزی و زیرشاخه های آن

✓ زراعت

گندم، جو و عدس مهمترین محصول زراعی است که در سطح روستای خرمدرق مورد برداشت قرار می گیرند که این محصولات غالباً به دو صورت مورد استفاده قرار می گیرند:

۱- بخشی از محصول مورد خود مصرفی روستا می گردد.

۲- بخشی دیگر که مربوط به مازاد تولید می باشد به سایر مناطق به صورت خام و مواد اولیه صادر می گردد.

در مقابل فرآیند و چرخه تولید و توزیع محصولات غذایی می توان از تولیدات موجود روستا اقدام به ایجاد و توسعه فرآیندی تولیدی زیر را نمود:

✓ فهرست تولیدات مرتبط با محصولات غلات

- جو پرک

- گندم پرک

- گندم پوست کنده

- جو پوست کنده

- بلغور جو

- بلغور گندم

- رشته و ماکارونی شامل لازانیا، رشته آش، تالیاتلی

✓فهرست تولیدات مرتبط با حبوبات

با توجه به اینکه عدس مهمترین محصول تولیدی روستا در خصوص حبوبات به شمار می رود لذا ایجاد واحد کارگاهی مرتبط با بسته بندی محصول فوق یکی از ایده های کارآفرینی مرتبط با آن به شمار می رود.

✓پرورش قارچ

- تولیدات گلخانه ای در زمینه انواع محصولات صیفی جات نظیر خیار و گوجه فرنگی

- کشت زعفران

- کشت گل محمدی

۲- تولیدات دامی و دامپروری:

دامداری و دامپروری یکی از عرصه های اقتصاد مقاومتی و از جمله عرصه هایی است که از یک سو ارتباط تنگاتنگی با سلامت مردم و از سوی دیگر به دلیل سهم ویژه محصولات دامی در بعد غذایی خانوارها دارد، بستر مناسبی برای تولید، کارآفرینی و اشتغال به شمار می رود.

وجود مراتع و چراگاه های مناسب براساس آنچه که در تحلیل و تبیین منابع طبیعی روستا ارائه شد بستر مناسبی برای توسعه فعالیتهای فوق به شمار می رود که در این خصوص در روستای خرمدرق دام های سبک و سنگین به صورت توامان پرورش و نگهداری می شوند که در زمینه ایجاد واحدهای دامداری مدرن و صنفی به همراه اصلاح نژاد و توسعه نژادهای دامی زود بازده و مقرون به صرفه مهمترین ایده هایی هستند که می تواند در توسعه اقتصادی و افزایش درآمد ساکنین روستا موثر واقع شوند.

✓ تولید انواع طیور

پرورش مدرن و صنعتی انواع طیور یکی از گامهای موثر و اساسی در خصوص اقتصاد مقاومتی است که در این زمینه در سطح روستای خرمدرق این زمینه شغلی قابل اجرا و دستیابی می باشد که اهم آنها که قابلیت ایجاد اشتغال در روستا را دارد شامل:

- ایجاد مرغداری

- پرورش و نگهداری بوقلمون

- پرورش و نگهداری کبک

- پرورش و نگهداری بلدرچین

- پرورش و نگهداری شترمرغ

- پرورش و نگهداری اردک

- پرورش و نگهداری غاز

- پرورش انواع طیور محلی و بومی

✓ پرورش زنبور عسل

این نکته قابل توجه است که ۴۷ درصد از محصولات کشاورزی وابسته به زنبور عسل است از این رو است که ارزش اقتصادی زنبورعسل را در دنیا ۲۵ الی ۱۰۰ برابر ارزش تولید شده در سال محاسبه می کنند. تولید عسل و فرآورده های مرتبط با آن هر چند مهمترین و اساسی ترین فعالیت در زنبورداری است و می توان گفت که اشتغال غالب را در این فعالیت کشاورزی را شامل می شود اما ایجاد و ساخت تجهیزات ضروری و مورد نیاز زنبورداری بخش دیگری از شغل های ایجاد شده با این فعالیت را در بر می گیرد. تجهیزاتی مانند:

- صندوق زنبورعسل
- تخته مانع ملکه
- دود پمپ
- ماشین عسل کشی
- لباس های محافظتی

از جمله ابزار آلاتی هستند که بایستی توسط افرادی به غیر از زنبوردار تولید گردد؛ بنابراین مشاغل موجود در زمینه زنبورداری از تنوع و تعدد قابل توجهی برخوردار می باشند. به طور کلی تولیدات مرتبط با زنبور عسل به قرار زیر می باشند.

محصولات زنبور عسل اصولا دو نوع هستند. دسته اول محصولاتی هستند که زنبور برای یافتن آنها به خارج از کندو پرواز می کند و پس از پیداکردن با خود به کندو می آورد. این نوع محصولات که اصطلاحاً محصولات خارج از کندو نامیده می شوند شامل مواردی همچون: عسل، عسلک، بره موم و گرده گل می باشند. دسته دوم محصولاتی هستند که زنبور به وسیله غدد معینی در داخل بدن خود تولید می کند و در کندو مورد استفاده قرار می دهد که اصطلاحاً محصولات داخل کندو نامیده می شوند مانند موم، زهر، ژله رویال و...

- محصولات زنبور عسل در خارج از کندو

✓ عسل: عسل را زنبورها از جمع آوری شهد گیاهان مختلف و غلیظ کردنشان درست می کنند. مقدار آب موجود در شهد گل ها معمولا بین ۲۵ تا ۸۰ درصد می باشد. شهد توسط غدد مخصوصی که در انتهای گل ها قرار دارند تولید می گردد. زنبور عسل این شهدها را پس از جمع آوری کردن در داخل کیسه مخصوصی که در بدنش قرار دارد و فقط برای جمع آوری و ذخیره شهد درست شده به طور موقت انبار می کند. زنبورها پس از قرار دادن این شهد ها

درون کندو طی فرآیندهای خاصی که به طور مکرر بر روی شهدها انجام می دهند مقدار آب آنها را تا ۱۷ الی ۱۸ درصد کاهش داده و موجب افزایش غلظت این شهدها می شود که در نهایت سبب می شود عسل موردنظر حاصل شود.

✓عسلک یا عسل برگ: در مقابل عسلی که زنبور آن را از شهد گل ها جمع آوری و به کندو میاورد و می پروراند، نوع دیگری از عسل هم وجود دارد که مصرف کننده قادر به تشخیص آنها از یکدیگر نیست. این عسل را زنبور از شیره های شیرین که در برخی اوقات روی برگ های درختان دیده می شوند و حالت چسبندگی یا صمغ مانند به برگ ها می دهند جمع می کند. این نوع عسل را اصطلاحا عسلک یا عسل برگ می نامیم.

✓بره موم: بره موم صمغ درختان است که به وسیله گیاهان و درخت های مختلف در نقاط به خصوصی ترشح می گردد و زنبور آن را از روی درختانی همچون بید، بیدمشک، نارون، تبریزی، آلو و غیره جمع آوری و به همان طریقی که گرده گل را حمل می نماید به پاهای عقب خود چسبانده و به کندو می آورد ولی هرگز آن را داخل سلول ها انبار نمی کند. زنبورها از بره موم برای مسدود کردن آن عده از سوراخ ها و درزهای کندو که قطرشان کمتر از ۴ میلی متر باشد استفاده می کنند. به علاوه با آن سر قاب ها را به کندو می چسبانند تا کاملا در جای خود فیکس شده و تکان نخورند.

✓گرده گل: گرده گل سلول های نر در تولید مثل گیاهان است. در ترکیبات آن از نظر شیمیایی مقدار زیادی مواد پروتئینی و چربی وجود دارد و این مواد دقیقا چیزی هستند که زنبورها برای رشد نوزادان خود به آن نیاز دارند. مقدار پروتئین در گرده های مختلف متفاوت بوده و چیزی بین ۱۱ تا ۳۵ درصد می باشد. گرده گل سرشار از ویتامین های اصلی نظیر A,B,C,D,E می باشد. تعداد گرده ها و شکل گرده ها در گل های مختلف با یکدیگر متفاوت می باشد که این گرده ها توسط باد قابل جابجایی هستند و یکی از عوامل افزایش میزان آلرژی و آسم در فصل بهار همین گرده ها می باشند. این گرده ها ارزش غذایی یکسانی برای زنبورها ندارند و با یکدیگر متفاوت هستند. برای مثال گرده گل بیدمشک بهترین و گرده درختان برگ سوزنی مانند کاج بدترین نوع آن برای زنبورها هستند.

- محصولات زنبور عسل در داخل کندو

✓ زهر زنبور عسل: یکی از محصولات زنبور عسل ماده ای است که در داخل بدن زنبور توسط یک غده مخصوص از دومین روز پس تولد شروع به ترشح نموده و حدوداً در روز پانزدهم کیسه زهری را که برای ذخیره در بدنش وجود دارد پر می نماید. امروزه با آزمایشاتی که بر روی این زهر صورت گرفته است ترکیبات آن کاملاً مشخص شده است و تقریبا دارای همان ترکیبی است که در زهر مار وجود دارد. زنبور عسل می تواند با نیش خود که طولی در حدود ۶ میلی متر دارد زهرش را به داخل بدن انسان یا سایر جانوران تزریق کند. زهر زنبور عسل با ورود به بدن قربانی خود مانع انعقاد خون می گردد و باعث گشاد شدن رگ ها شده که در نتیجه سبب کاهش فشار خون می شود؛ اما زهر زنبور عسل کاملا مضر نیست و امروزه در درمان برخی از رماتیسم ها از آن استفاده می شود.

✓ ژله رویال: یکی از ارزشمندترین محصولات زنبور عسل ماده ای است که غذای مخصوص ملکه زنبورها است که از اولین روز تولد تا آخرین روز عمرش از آن تغذیه می کند. رشد و تکامل فعالیت های ملکه به این ماده غذایی وابستگی کامل دارد. ژله رویال از مواد مختلفی تشکیل شده است که ۱۰ درصد وزن آن از اسیدی تشکیل می شود که ترکیب آن هنوز هم شناخته شده نیست. در این ژله تمام ویتامین های ضروری موجود است.

✓ موم: موم ماده ای است که به وسیله سه جفت از غده های زیرشکمی زنبورهای کارگر و در سنین به خصوصی یعنی از سیزدهمین تا هیجدهمین روز پس از تولدش ترشح می گردد. جمعیت زنبور عسل به کمک این ماده نیازهای اساسی زندگی خود را مرتفع می نماید. زنبور عسل به طور متوسط برای درست کردن ۱ کیلو موم باید ۱۲ کیلو عسل بخورد؛ بنابراین به نفع زنبوردار است که تا حد امکان موم قالب زده در اختیار زنبورهایش قرار بدهد تا زنبور برای تولید موم از عسل کمتری استفاده کند و در نتیجه در آخر سال محصول عسل بیشتری از هر کندوی زنبور عسل به دست بیاورد.

۳- صنایع:

از آنجا که تولیدات کشاورزی به عنوان مواد اولیه مورد نیاز صنایع به شمار می روند لذا مهمترین صنایعی که می توانند در سطح مناطق روستایی ایجاد گردند صنایع غذایی می باشد که با توجه به اینکه غلات و تولیدات دامی و عسل مهمترین تولیدات کشاورزی روستای خرمدرق است لذا صنایع غذایی شامل بیسکوییت سازی، صنایع لبنی و گوشتی مهمترین صنایعی هستند که می توانند در سطح روستا دایر و ایجاد گردند.

✓ تولید البسه و کفش و امکان گسترش آن

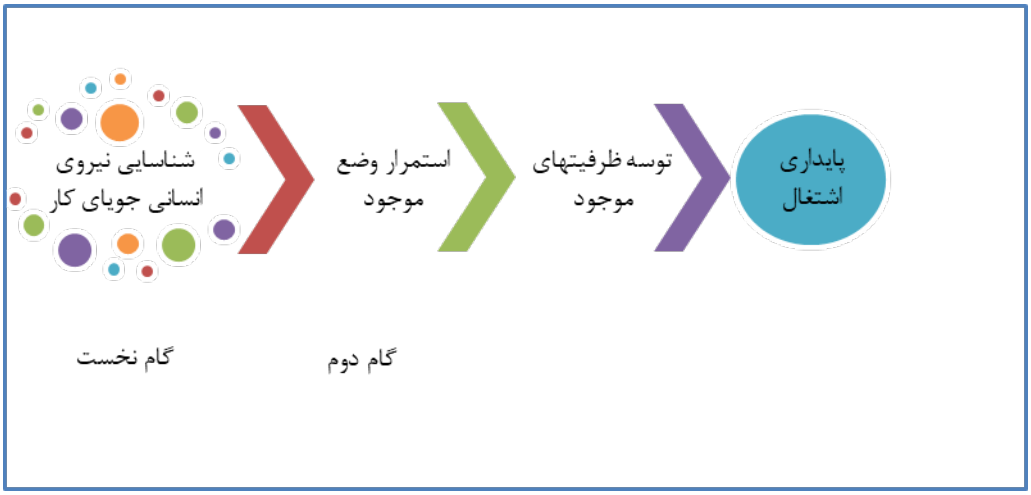
تصویرشماره (۴۹): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا

تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه اقتصادی و اشتغالزایی روستا

همانطور که پیشتر بیان شد اشتغال بهترین ضمانت کننده رفع فقر و محرومیت در جوامع روستایی است. همچنین اشتغال و داشتن شغل مناسب، سودمندی، شخصیت سازی، اجتماعی شدن، استقلال شخصی، مسئولیت پذیری، تعهد، جهت دهی به مسیر آینده و زندگی را برای فرد به دنبال دارد. بنابراین می توان چنین عنوان کرد که دسترسی و دستیابی بیشتر افراد به شغل مناسب برای جوامع روستایی از الزامات دستیابی به توسعه می باشد. در واقع می توان گفت که اشتغال یکی از ابزارهای موثر، به منظور توزیع عادلانه درآمد، افزایش خدمات اساسی و بهبود سطح زندگی اکثریت جامعه روستایی قلمداد می شود. ساختار اشتغال به متغیرهای اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیکی، نظام برنامه ریزی و مدیریت و نوع مشاغل وابسته بوده و لذا متفاوت بودن عوامل فوق در مکانهای مختلف جغرافیایی به تفاوت در ویژگیها و وضعیت کمی و کیفی اشتغال در نواحی مختلف جغرافیایی خواهد انجامید. در فرآیند توسعه اقتصادی لازم است به منظور پایداری اشتغال روستایی همانطور که در شکل ذیل نیز نشان می دهد علاوه بر شناسایی افراد بیکار و جویای کار، بسترهای مناسبی برای حفظ اشتغال وضع موجود و توسعه ظرفیتهای موجود نیز مورد توجه قرار گیرد.

نمودار شماره (۳۵): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی

براساس چنین چارچوبی می توان اهداف کمی اشتغال طرحهای سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا را به شرح زیر طراحی و تدوین نمود.

همانطور که در جدول ذیل نشان می دهد با توجه به اولویتها و رتبه بندی فعالتهای اشتغالزا در روستای خرمدرق می توان اهم طرح ها و پروژه های دارای ظرفیت این روستا را به ۳ فعالیت تقسیم نمود که قادرند از حداقل ۲ تا حداکثر ۲۲ نفر را به صورت مستقیم مشغول به کار نمایند.

جدول شماره (۱۵۵): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای خرمدرق

نوع فعالیت	ظرفیت اشتغال	درآمد طرح
کارگاه تولید چیپس میوه	۲۲ نفر	۹۰۶۰
پرورش بلدرچین	۲ نفر	۵۶۰۵
پرواربندی گوساله	۳ نفر	۳۱۴۰

برنامه ها با کارکرد در مقیاس فضایی گوناگون

اهم برنامه های ارائه شده در جهت افزایش تولید و اشتغال در سطح روستا می تواند به شرح ذیل مورد توجه واقع شود.

- توسعه و افزایش راندمان تولید محصولات کشاورزی
- کاهش صدمات و خسارات طبیعی و انسانی به محصولات کشاورزی
- ارائه برنامه در جهت توسعه ظرفیت ها و پتانسیل های گردشگری روستا
- برنامه در جهت اصلاح نژاد دام در جهت افزایش راندمان تولید
- برنامه های مرتبط با حفظ محیط زیست و توسعه پایدار
- بهره گیری از توان و ظرفیت نیروی انسانی
- برنامه های مرتبط با بهره گیری اصولی از منابع آب از طریق تغییر شیوه های آبیاری و تبدیل آن از روش سنتی به مدرن
- برنامه در خصوص بازاریابی محصولات تولیدات روستایی
- برنامه مرتبط با تبلیغات و معرفی قابلیت های گردشگری روستا

تعیین اقدامات مناسب برای ارتقا ظرفیت فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی موجود روستا

برای مردمی کردن اقتصاد و حداکثرسازی مشارکت اقتصادی و به منظور بهره گیری موثر از ظرفیت های عظیم جمعیت فعال کشور به ویژه جوانان، زنان و دانش آموختگان دانشگاهی و برای بهره برداری موثر از مزیت های نسبی و رقابتی روستا انجام اقدامات مناسب و موثر در جهت ارتقاء ظرفیت های اقتصادی موجود روستا الزامی می باشد در این خصوص مسائل و مباحث موجود در زمینه فوق در موارد زیر قابل بحث و بررسی می باشد.

- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع
- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا در قالب اقتصاد مقاومتی

۱- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع تولید:

برای شناخت محدودیت های موجود در راستای تولید و افزایش آن می توان موارد زیر را به عنوان نکات اساسی و کلیدی موضوع تصور نمود:

✓ عدم هماهنگی لازم دستگاه های اجرایی با ساکنین محلی روستا

دستگاههای اجرایی که در امر توسعه روستایی دخیل می باشند عمدتاً فعالیت های آن با شناخت اندک از پتانسیل و ویژگیهای روستا صورت گرفته است به طوری که انجام پرس و جو از ساکنین محلی و شناخت مشکلات و مسائل آنها توسط هر دستگاه اجرایی مرتبط با توسعه اقتصادی امری ضروری و حیاتی به شمار می رود.

✓ ضعف در پرداخت تسهیلات بانکی

علیرغم آنکه پرداخت تسهیلات لازم برای اشتغال زایی و توسعه اقتصادی در مناطق روستایی مورد تأیید و تصویب هیئت وزیران قرار گرفته و مقرر شده که ۱.۵ بیلیارد دلار (حدود ۶ هزار بیلیارد تومان) از محل صندوق توسعه ملی نزد موسسات عامل (بانک های کشاورزی، پست بانک، صندوق کارآفرینی، صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی) سپرده گذاری شود؛ اما در روستای فوق و براساس اظهارات ساکنین روستا بانک های عامل پرداخت تسهیلات فوق را متعهد نمی شوند و غالب مراجعات روستاییان بدون نتیجه باقی مانده است.

✓ مشکلات موجود در خصوص تغییر کاربری اراضی

غالباً از سوی سازمان های مرتبط با موضوع مانند جهاد کشاورزی، محیط زیست، منابع طبیعی صورت می گیرد. بخش دیگری از عوامل و مشکلاتی که باعث ایجاد محدودیت که در انجام فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی در سطح روستا می گردد.

✓ عدم وجود طرح های مناسب و موثر با توجه به پتانسیل و قابلیت موجود روستا

همچنانچه در مباحث گذشته اشاره شد روستای خرمدرق از برخی ویژگیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی، اجتماعی دارا می باشد که برای بهره گیری از آنها نیازمند طرح های مناسب و موثر می باشد که در این خصوص اقدامات قابل توجهی صورت نگرفته است.

۲- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا:

✓ بهره گیری از کارآفرینان موجود در جهت ایجاد فعالیت های اقتصادی مناسب برای روستا

✓ اعطای تسهیلات برای گسترش اشتغال زایی در روستا برابر مقررات موجود

✓ انجام آموزش های لازم در جهت ارتقای مهارت در ارتقای ظرفیت تولیدی روستا

✓ بهره گیری از نیروی جوان و زبده روستا

✓ ایجاد فعالیتهای اقتصادی براساس توانمندیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی و اجتماعی موجود روستا

✓ انجام طرح های اقتصادی و مطالعات لازم در جهت ایجاد و احداث صنایع و فعالیتهای اقتصادی در سطح روستا

✓ تغییر جهت فعالیتهای اقتصادی موجود روستا از حالت سنتی به مدرن در جهت افزایش راندمان تولید

✓ انجام طرح های آبخیزداری در جهت حفظ منابع آب برای تأمین نیازهای آبی فعالیت های اقتصادی روستا

✓ اصلاح نژاد انواع دام برای افزایش تولید اقتصادی

تعیین برنامه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی برای ارتقا سطح فعالیت های اقتصادی و اشتغالزایی روستا

امروزه آموزش و کسب مهارت نقشی مهم و اساسی در توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع ایفا می نماید. با توجه به آموزش می توان به توسعه پایدار در روستا دست یافت و آن را تقویت نمود. ارتقاء سطح مهارتی روستائیان می بایست به گونه ای باشد که آنها را به سوی بهینه سازی روشهای تولیدی و بهره وری از امکانات موجود سوق داده به گونه ای که تأمین کننده بخشی از اهداف توسعه روستایی باشند. توسعه روستایی از اهداف اصلی پروژه ها و برنامه های اجرایی در این حیطه بوده و آموزش و ارتقاء مهارت روستائیان از عوامل اساسی و مهم در تقویت و پایداری توسعه روستایی است. لیکن در چنین رویکردی، آموزش نباید فراموش و یا کم ارزش تلقی شود .در تعریفی توسعه پایدار در سند چشم انداز توسعه، به عنوان ظرفیتی مستمر برای آینده ای بلند مدت تعریف شده است و این تعریف حفاظت ازسرمایه ها را شامل می شود که مفهوم سرمایه، سرمایه زیست محیطی، سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی و سرمایه مصنوعی را شامل می گردد (ازکیا، ۱۳۸۷).

اصل افزایش سرمایه انسانی مستلزم بکارگیری برنامه هایی است. در این برنامه ها می بایست به ارائه آموزش های مهارتی- کاربردی منتج به اشتغال در نواحی محروم و دور افتاده، بکارگیری پتانسیل های منطقه ای، ترغیب و ایجاد انگیزش در مردم روستا به منظور دستیابی به عملکرد و تولید، توجه به اقشار و گروههای مختلف اجتماعی مؤثر در سرمایه های انسانی مانند جوانان، زنان و شاغلان و صاحبان بخش های تولیدی روستا، توجه گردد و در برنامه های آموزشی به طور خاص دیده شود. توسعه روستا باید در چشم انداز وسیع تری مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به رابطه مستقیم آموزش و توسعه می بایست آموزش های روستایی نیز در چارچوب تحولات اقتصادی و اجتماعی نهادها و روابط و فرآیندها در مناطق روستایی برنامه ریزی گردد. تجهیز نیروی انسانی و حرکت به سوی توسعه پایدار زمانی میسر است که روستائیان به حد کافی تعلیم دیده و مهارت های متنوع و مفید و کاربردی را فراگیرند و طی این آموزش ها تغییرات مفیدی در زندگی روستائیان ایجاد گردد (نصیری،1390).

نگاهی اجمالی به وضعیت آموزش های فنی و حرفه ای روستایی در کشور بیانگر این نکته است که با افزایش جمعیت و بالارفتن نرخ بیکاری و تمایل روستاییان به مهاجرت به شهرها به منظور یافتن شغل، نیاز به

آموزش نیروی انسانی ماهر در زمینه های فنی و حرفه ای ضروری و فوری است .در این میان با توجه به اهمیت آموزش روستائیان توجه به ارائه آموزش های مهارتی در شاخه های گوناگون کشاورزی، صنعت و

خدمات ضروری است. ورود به مناطق روستایی در سال های قبل کم رنگ و تنها آموزش های ساده ترویجی را در بر داشته که توسط سایر سازمان ها بنا به ضرورت ارائه شده و اصل مهارت آموزی و یا ارتقاء مهارت روستائیان در آن نادیده گرفته شده بود و خلاء ارائه آموزشهای مدون و برنامه ریزی شده در بخش روستا همواره احساس می شد (نصیری، ۱۳۹۰).

به منظور ریشه کن کردن معضل بیکاری باید بعد از مطالعات و تحقیقات بنیادی در مورد اشتغال، برنامه های اساسی در بخش های مختلف کشور اجرا کرد. راه کارهای زیر در جهت بهبود وضعیت اشتغال و نیل به اشتغال کامل به اجمال عنوان می گردد:

۱- راه کارهای مبتنی بر سرمایه:

- استفاده از روش های نوین بانکی
- اصلاح تعرفه های مالیاتی

۲- راه کارهای مبتنی بر اطلاعات:

- استفاده از تکنولوژی های پیشرفته (هم برای افزایش بهره وری در تمامی زمینه ها و به خصوص استفاده از اینترنت برای کاریابی)
- انتشار اطلاعات
- ایجاد خدمات الکترونیک در فعالیت های سازمانی

۳- راه کارهای مبتنی بر آموزش:

- افزایش سطح آموزش های ابتدایی
- افزایش استانداردهای تحصیلات تکمیلی
- سرمایه گذاری بیشتر در امر آموزش و به خصوص آموزش های علمی- کاربردی
- تغییر در ظرفیت رشته های دانشگاهی و به خصوص رشته های فنی (همان منبع).

- ویژگی های آموزش های فنی و حرفه ای

قبل از آنکه در برنامه ریزی درسی در نظا م های آموزش فنی و حرفه ای به مسئله داشتن و نداشتن تمرکز پرداخته شود باید ماهیت، ویژگی ها و ملزومات آن در دنیای کنونی روشن شود. هر اندازه هدف های نظام آموزش فنی و حرفه ای و نقش آنها در ساختار جوامع کنونی و انتظارات جامعه شفاف تر مطرح گردند بهتر می توان دربار ه آنها برنامه ریزی کرد. تغییرات سریع و همه جانبه جوامع، تعاریف پیشین را با چالش جدیدی مواجه کرده و ناکارآمدی آنها را آشکار کرده اند. از این رو می بینیم که سازمان بین المللی کار (ILO) در دهه های گذشته ناگزیر شده چندین بار از کار آموزش های فنی و حرفه ای تعریف جدیدی ارائه دهد. برای واژه آموزش در تعاریف پیشین آمده است که آموزش فنی و حرفه ای به هر نوع آموزشی اطلاق می شود که به وسیله آن دانش و مهارت فنی یا تجاری حاصل می شود یا توسعه می یابد، اعم از اینکه در مدرسه باشد یا در محیط کار (صالحی،۱۳۸۵).

در تعریف دیگری آمده است آموزش باید به گونه ای طراحی شود تا شخصیت افراد مخصوصاً در جایی که جوانان مد نظر هستند توسعه یابد. آن چه امروزه صاحب نظران به کی باور مشترک دست یافته اند، به زبان ساده این است که آموز ش های فنی و حرفه ای در معنای جدید آن، هم به مفهوم کاری (شغل) است و هم به مفهوم شهروندی. بنابراین دارا بودن مهارت های عملی صرف و شناخت ابزاری برای دانش آموختگان برنامه های فنی و حرفه ای کافی نیست و نیاز بازار کار دنیای کنونی را تأمین نمی کند (یعقوبی نجف آبادی،1389).

- اهداف برنامه های آموزش روستایی

اهداف این برنامه ها در مجموع عبارتند از:

- افزایش دسترسی و توسعه آموزش های مهارتی و خدمات فنی و مشاوره ای معطوف به ایجاد اشتغال در مناطق روستایی.

- تشویق دانش آموختگان فاقد مهارت به اشتغال و کارآفرینی در مناطق روستایی.
- تشویق روستائیان به راه اندازی صنایع روستایی، اجرای پروژه های تجاری و توسعه خدمات روستایی.
- افزایش بهره وری شاغلین در روستا.

- اهداف آموزش های فنی وحرفه ای

دستیابی به اشتغال برای افراد فا قد مهارت

تطبیق مهارت نیروی انسانی با مهارت های جدید ناشی از تحولات فناوری

ارتقاء مهارت نیروی انسانی به منظور دستیابی به بهره وری بالاتر (خواجه شکوهی و همکاران،1387).

تعیین و اولویت بندی طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

شناخت دقیق قابلیت و پتانسیل هر یک از مراکز روستایی در جهت دهی به توسعه و رشد اقتصادی و اشتغال زایی امری بدیهی و ضروری است که می بایست متناسب با توان و ظرفیت هر یک از مناطق روستایی بتوان برنامه توسعه متناسب با آن را تهیه و تنظیم نمود تا براساس روستا به صورت یک عضوی از منظومه پیرامونی خود به فعالیت بپردازد براین اساس با توجه به اقدامات مختلف عملی و نظری که در خصوص ظرفیت، توان روستای خرمدرق انجام گرفت می توان گفت که محورهای زیر می توانند به عنوان کانون و هدف توسعه روستا منظور گردند.

۱- محور توسعه روستا براساس فعالیتهای دامداری:

براساس یافته های وضع موجود و تحلیل و تبیین صورت گرفته در خصوص منابع طبیعی، انسانی موجود روستا فعالیتهای دامداری این پتانسیل و ظرفیت را دارا می باشند که در رشد و توسعه اقتصادی، افزایش درآمد ساکنین، ایجاد اشتغال مناسب برای گروه های انسانی مختلف نقش آفرین باشد این امر زمانی حایز اهمیت می یابد که براساس تولیدات خام و اولیه این بخش اقتصادی می توان صنایع مرتبط با آن را در سطح روستا دایر نمود و به عبارتی فعالیتهای دامداری این قابلیت را دارا می باشند که زنجیره ای از فعالیتهای متنوع اقتصادی را در سطح روستا و مناطق پیرامونی فراهم سازند و علاوه بر رشد اقتصادی، در رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی نیز موثر باشند.

۲- زنبورداری:

زنبورداری به سبب وجود مراتع در پیرامون روستا و وجود انواع گیاهان دارویی و استپی در منطقه از یک سو و نیروی انسانی مجرب و آموزش دیده موجود روستا از سوی دیگر از توان و ظرفیت قابل توجهی در افزایش تولیدا مربوط به خود هستند. این امر به ویژه با بهره گیری از توان زنبورعسل در تولید فرآورده های متنوع و مختلف آن از اهمیت خاصی برخوردار می گردد.

۳- بوم گردی:

در دنیای امروز، گردشگری به یکی از مسائل روز و قابل اهمیت در دنیا تبدیل شده است و صنعت گردشگری را می توان غنی ترین و پر درآمد ترین بخش اقتصاد دانست که ویژگی بارز آن، پایداری و توسعه روز افزون است. با توسعه این صنعت، کشورهای مختلف در جهت بهره وری از توریسم و جلب تعدد بیشتری از گردشگران تلاش می کنند، چرا که برنامه ریزی برای توسعه و گسترش این صنعت پایدار، نقشی اساسی و حیاتی در آینده ی جامعه دارد. در

سال های اخیر توجه به موضوع گردشگری و شناخت قطب های توریستی و مناطق مستعد گردشگری، مورد توجه مسئولان و برنامه ریزان قرار گرفته است و با تصویب دستور العمل ها و آیین نامه ها در جهت ایجاد مناطق گردشگری، گامی موثر برداشته شده است.

تاثیرات شگرف صنعت گردشگری در کاهش نرخ بیکاری، افزایش سطح درآمد، تامین منابع انرژی و رونق بازار صنایع دستی تنها بخشی از مزایای ویژه پرداختن به این صنعت است. به ازاء ورود هر گردشگر ۲ تا ۶ شغل به صورت مستقیم ایجاد می شود. در محاسبات اقتصاد دانان توسعه این روند با احتسابات مشاغل در بخش های تولیدی و خدماتی برای هر گردشگر به ایجاد شغل برای ۹ تا ۱۵ نفر می رسد.

- گردشگری منطقه

صنعت گردشگری در ایران بویژه در منطقه زنجان مراحل اولیه رشد خود را طی می کند و صنعتی نوپا به شمار می آید. منطقه فوق به لحاظ دارا بودن منابع غنی طبیعی، سابقه تاریخی و میراث فرهنگی از قابلیت گردشگری بالایی برخوداراست. این استان توانایی تبدیل شدن به منطقه بزرگ گردشگری و تأمین نیازهای مختلف توریستها را دارد تا بتواند با تأمین این نیازها و ایجاد رضایت دیداری، فیزیکی، عاطفی و اجتماعی در آنها، امکان توسعه منطقه را فراهم نماید.

بخش عمده گردشگران علاقمند سفر به منطقه زنجان با انگیزه طبیعت گردی، گردشگری روستایی و تفریحی استفاده از جاذبه های تاریخی موجود دست به این اقدام می زنند. علاوه براین چون صنعت گردشگری برای منطقه درآمد زاست در این عرصه نیز محاسبه هزینه و فایده ملاک اصلی تصمیم گیری است بویژه که در شرایط کنونی بحران بیکاری منطقه زنجان را تهدید می کند و توسعه صنعت گردشگری با کمترین سرمایه گذاری بالاترین اشتغالزایی را بدنبال خواهد داشت.

با توجه به رشد صنعت گردشگری در این منطقه و پتانسیل موجود در این روستا و انتظار افزایش ورود گردشگر به این روستا، پیشنهاد می شود، مجتمع تفریحی و گردشگری و اقامتگاه بوم گردی در این روستا ایجاد گردد. بوم گردی یا اکوتوریسم در تعریف خلاصه یعنی احترام به طبیعت، احترام به فرهنگ گذشته و حال حاضر مردمانی که از سال ها قبل در یک زیست بوم خاص زندگی می کنند و به طبیعت منطقه آسیبی نرسد. اکوتوریسم ارزشمندترین شاخه طبیعت گردی است که قصد دارد به شیوه ای خردمندانه ای با کمترین اثر منفی بر طبیعت و فرهنگ منطقه، بیشترین فایده را برای آن داشته باشد. این شاخه از گردشگری بر اساس نتایج توسعه پایدار آن شناخته می شود که شامل حفاظت از محیط زیست، آموزش بازدیدکنندگان در زمینه پایداری و فایده رساندن به جامعه محلی و ارتقاء معیشت آنها می باشد.

- باغداری

فعالیتهای باغداری به سبب نقش آن در تولید انواع میوه به عنوان یک ماده غذایی مهم از اهمیت قابل توجهی برخوردار است و این به عنوان یکی از مهمترین تولیدات در برخی از مناطق روستایی به شمار می رود. چنین ویژگی به سبب وجود باغات انبوه و متنوع و وجود نیروی انسانی با دانش بومی و مدرن در سطح روستای خرمدرق جز خصیصه اصلی اقتصاد آن محسوب می شود و با توجه به کیفیت بالای محصولات باغی تولید شده در سطح روستا از

جمله سیب این قابلیت برای روستای خرمدرق وجود دارد که ابعاد مختلف توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در چارچوب توسعه باغات و صنایع مرتبط با آن مانند بسته بندی محصول، خشکبار و چیپس میوه و... در سطح روستا اهمیت یابد. از سوی دیگر با توجه به بررسی های به عمل آمده می توان در سطح روستای خرمدرق به کشت و پرورش گل محمدی و محصول پسته نیز اقدام نمود.

- فعالیت های صنعتی و کارگاهی

وجود کارگاههای موجود در سطح روستای خرمدرق که در تولیدات کشاورزی، صنعتی از جمله کارگاه های تولید کفش و البسه که عمدتاً از جنبه صادراتی برخوردار هستند بخش دیگری از قابلیت های تولیدی روستای خرمدرق به شمار می رود که با توجه به جنبه صادراتی آن که عمدتاً مورد هدف بازارهای منطقه ای و ملی از جمله مرکز کشور را در بر می گیرد می تواند سطح توسعه هر چه بهتر در روستای خرمدرق گردند.

- زراعت

فعالیت های زراعی به عنوان اولین و مهمترین محور توسعه اقتصاد روستا محسوب می شود که با توجه به تولید و کشت محصولات نظیر غلات، حبوبات و صیفی جات و وجود صنایع تبدیلی مرتبط با آنها از جمله رشته بری جایگاهی ویژه را در اقتصاد روستا دارا هست در این خصوص کشت زعفران از جمله محصولی است که می تواند به عنوان محور توسعه روستای خرمدرق مورد توجه واقع شود.

- حفظ محیط زیست

یکی از مهمترین نتایج این نگرش به گردشگری و طبیعت گردی، ایجاد اشتغال برای ساکنان بومی منطقه و کسب درآمد برای آنان است؛ که از این طریق ساکنین منطقه ترغیب به حفظ محیط زیست، آداب و رسوم و آنچه برای گردشگران جذاب است می شوند. به این ترتیب اکوتوریسم می تواند در حفظ و پاسداری محیط زیست طبیعی و انسانی و همچنین توسعه پایدار تاثیرگذار باشد. مردم محلی با نمایش آداب و رسوم خود به گردشگران، فروش محصولات صنایع دستی شان به آنان و مشارکت دادن گردشگران در فعالیت های روزمره خود به ارزش میراث فرهنگی خود پی برده و هرچه بیشتر در حفظ آن می کوشند. علاوه بر این آنان تلاش خواهند کرد که آنچه برای گردشگران و طبیعت گردان جذاب است را حفظ و نگهداری کنند؛ چرا که بوم گردی به وضوح یکی از راه ها و منابع کسب درآمد برایشان مطرح خواهد شد و هجوم گردشگران و سرمایه های غیر بومی دیگر به سادگی نمی تواند موجب کاهش غنای فرهنگی منطقه گردد.

- بازار هدف

با پیشرفت های صورت گرفته در صنایع حمل و نقل و فناوری اطلاعات، حتی دورترین و بکرترین نقاط روی زمین نیز در دید و دسترس علاقمندان به سفر و گردشگری قرار گرفته و در حال حاضر، گردشگری یا توریسم، بزرگترین صنعت در دنیا محسوب می شود و شاخه ی طبیعت گردی نیز رو به رشد ترین بخش آن است.

وجود آب و هوای مطلوب و چشم‌اندازهای زیبا و کوهستانی می‌تواند این روستا را به مقصدی مطلوب برای گردشگری تبدیل کند . از مزیت های دیگر این طرح می توان به وجود فرهنگ مخصوص روستایی، قیمت مناسبت اقامت، محیط اقامتی متفاوت و دسترسی راحت به نقاط شهری اشاره کرد.

برای جذب گردشگر تبلیغات محیطی، برگزاری همایش های مختلف و ... از جمله فعالیت هایی است که می توان در جهت معرفی این روستا به عنوان مقصدگردشگری هر چند در سطح خیلی محدود انجام داد. همچنین از طریق اینترنت و گردشگری مجازی، می توان این روستا را برای بخشی از بازار هدف معرفی کرد.

- تعریف طرح بوم گردی (اکوتوریسم)

گردشگری فرصت‌های بسیاری را برای کسب و کارهای کوچک خانوادگی ایجاد می‌کند که بیشتر آن‌ها، روابط مستقیم و متقابل میزبان و مهمان را در خانه و املاک خانواده گردشگرپذیر در بردارند. این حضور و مشارکت از سوی خانواده، برای تجربه و رضایت گردشگر و همچنین برای توسعه پایدار مقصد و جامعه محلی، امری بسیار حیاتی است. یکی از کسب و کارهای کوچک گردشگری که از سال ۱۹۹۴ میلادی به جهانیان معرفی شده و در چند سال گذشته در ایران به شدت در حال توسعه است، ایجاد و توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی است. بر اساس اولین تعریف رسمی در سال ۲۰۰۲ میلادی، اقامتگاه بومی یا اکولوژ امکانات اقامتگاهی گردشگری است که به معیارهای زیر پایبند است:

- ✓ حفاظت از محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ ایجاد کمترین اثر بر محیط طبیعی اطراف اقامتگاه در هنگام ساخت آن؛
- ✓ استفاده از معماری و مصالح بومی و داشتن بافت فرهنگی و فیزیکی خاص با توجه و هم آهنگ با فرم، منظره و رنگ محیط؛
- ✓ استفاده از سیستم‌های آب‌رسانی پایدار و کاهش مصرف آب؛
- ✓ به کارگیری روش‌هایی برای بازیافت زباله‌های خشک و دفع دیگر انواع زباله بدون آسیب رسانی به محیط؛
- ✓ استفاده از انرژی‌های پایدار به روش های سنتی و به کار گیری انرژی‌های نو با استفاده از وسایل مدرن؛
- ✓ کار گروهی همراه با به کارگیری جامعه محلی؛
- ✓ ارائه کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی ویژه کارکنان، گردشگران و مالکان اقامتگاه ها درباره چگونگی حفاظت و برخورد با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ همکاری با برنامه‌های تحقیقاتی در جهت برنامه‌ریزی توسعه پایدار محلی.

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل‌ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتاً در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می‌شوند. در این اقامتگاهها که تقریبا همگی آنها بصورت خانوادگی ارائه خدمات می‌کنند، سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند. برخی از آنان فعالیت‌های طبیعت گردی مکملی چون بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز مکمل کار خود ساخته و خدمات کاملی را به مسافران خود ارائه می‌دهند .درواقع اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته‌های اصلی یک

اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند. اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی با رعایت بالاترین سطح ممکن ضوابط زیست محیطی و به شکلی سازگار با معماری و سیمای طبیعی منطقه احداث شده و ضمن حداکثر تعامل با جامعه محلی، زمینه حضور و اقامت طبیعت گردان را با کیفیتی قابل قبول و تعریف شده در محیط‌های طبیعی فراهم نمایند.

تصویر شماره (۵۰): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی

- الزامات و شرایط عمومی اقامتگاه های بوم گردی

✓ کلیه اقامتگاه‌های بوم گردی ضمن رعایت اصول فنی و مهندسی که تضمین کننده ایمنی ساکنان ساختمان ها هستند، با استفاده از مصالح بومی و با بهره بردن از حداکثر دانش بومی و هماهنگ با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون خود احداث شده و در طی مدت بهره برداری و توسعه اقامتگاه این شرایط بایستی تداوم داشته باشد.

✓ طراحی داخلی و خارجی کلیه اقامتگاه های بوم گردی باید با رویکرد بهره برداری از مبلمان و تجهیزات سنتی و بومی صورت گرفته تا ضمن تأمین رفاه برای گردشگران، فرصت آشنایی و درک فرهنگی منطقه فراهم شود.

✓ در کلیه اقامتگاه های بوم گردی طرح های مشخصی در خصوص مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا در آیند، وجود اقامتگاه های بوم گردی نباید در هیچ شرایطی به آلودگی زیست محیطی بستر پیرامون خود منتهی شود.

✓ کلیه شیرآلات اقامتگاه های بوم گردی باید از انواعی انتخاب شود که کاهش مصرف آب را به دنبال داشته باشند.

✓ نورپردازی اقامت گاه های بوم گردی باید ضمن تامین روشنایی مورد نیاز گردشگران، حداکثر صرفه جویی در مصرف انرژی داشته و حداقل آلودگی نوری را در منطقه ایجاد نماید.

✓ سیستم گرمایش و سرمایش اقامتگاه های بوم گردی باید ضمن تأمین رفاه مسافران حداقل تاثیر منفی را بر محیط زیست منطقه داشته باشد و با رعایت اصول معماری بومی و دانش فنی روز، میزان نشت حرارتی در اقامت گاه های بوم گردی به کمترین حد ممکن برسد.

✓ استفاده از پوشاک بومی ضمن رعایت اصول بهداشتی و ایمنی برای کلیه کارمندان اقامتگاه های بوم گردی و همچنین رعایت اصول بهداشتی و پاکیزگی کلیه فضاهای اقامتگاه های بوم گردی براساس استاندارد های و ضوابط الزامی است.

✓ کلیه اقامت گاه های بوم گردی موظفند ضمن رعایت ذائقه گردشگران، خوراک و نوشیدنی‌های بومی را با استفاده از سفره آرایی بومی و رعایت اصول بهداشتی به گردشگران ارائه نمایند.

✓حضور راهنمایان و بلدهای محلی و فراهم نمودن فرصت بازدیدی از سیمای طبیعی و بستر فرهنگی پیرامون اقامتگاه های بوم گردی توسط راهنمایان مورد تایید سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه اقامتگاه های بوم گردی الزامی است.

✓با توجه به قرار گرفتن اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی و به دور از مراکز امدادی، ضروری است کلیه اقامتگاه های ضمن شناسایی مخاطرات و حوادث مرتبط با فعالیت خود و ارائه آن به مراجع صدور مجوز طی گزارشاتی که هر دو سال یک بار مورد بازنگری قرار خواهد گرفت، اقدامات لازم را در خصوص مدیریت حوادث در محدوده جغرافیایی فعالیت خود (از جمله تعامل با نهادهای محلی امدادی، تأمین تجهیزات امدادی در حد نیاز و مطابق گزارش مذکور و...) به انجام برسانند و همچنین کارمندن ملزم به اخذ گواهینامه معتبر کمک های اولیه و امداد از مراجع ذیصلاح هستند.

✓آگاهی و پایبندی گردشگران به هنجارهای جامعه میزبان در کلیه اقامتگاه های بوم گردی ضروری است.

کارشناسان طبیعت گردی استان‌ها در تعامل با کارشناسان استاندارد سازی و معاونین گردشگری ادارات کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه استان های کشور ناظر بر اجرای دستور العمل ابلاغی و بر عملکرد اقامتگاه های بوم گردی خواهند بود. شایان ذکر است؛ روند رو به رشد بوم‌گردی در ایران و استقبال بی‌نظیر گردشگردان داخلی و خارجی از اقامتگاه‌های بومی، نشانگر این است که دست‌یافتن به اهداف افق ۱۴۰۴ گردشگری، نیازمند سرمایه‌گذاری ویژه در بخش گردشگری روستایی و عشایری است. آنچه اکنون می‌تواند راهگشای مسیر توسعه پایدار گردشگری در ایران باشد، به رسمیت شناختن اقامتگاه‌های بوم‌گردی و توسعهٔ آنها بر اساس استانداردها و ارکان یاد شده است.

- معرفی طرح

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتا در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می شوند. در این اقامتگاهها سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند.

- تفاوت اقامتگاههای بوم گردی با هتل و مهمان پذیر

اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند.

- خدمات قابل ارائه

در این واحدها باید همه خدمات رنگ سنت داشته باشد. صندوقچه های قدیمی بجای قفسه های کتاب و لباس، جاجیم و گلیم بجای فرش و موکت، غذاهای محلی، شب نشینی دور آتش بجای تماشای تلویزیون، دوشیدن شیر

گاو، پختن نان و غیره از جاذبه های این محلها می باشد. هر چقدر سنتی تر باشید و ابداعات نوستالوژیک داشته باشید توفیق بیشتری در جذب مخاطبان خاص خواهید داشت. همچنین می توان فعالیت های طبیعت گردی مکمل مانند بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز ترکیب نموده و خدمات کاملی را به مسافران ارائه داد.

- سابقه طرح در ایران

از یک دهه قبل واحدهای بوم گردی در برخی مناطق کشور به خصوص در استان اصفهان تشکیل شده که در آن موقع این واحدها بصورت امروز دارای شناسنامه نبودند. در دوسال گذشته ضوابط تشکیل این واحدها توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور تدوین گشته و از آن زمان ایجاد واحدهای بوم گردی شدت گرفته و در حال حاضر بیشتر از ۵۰ واحد ثبت شده با این عنوان به فعالیت مشغول می باشند.

- مکان اجرای طرح

روستاها و مناطق نمونه گردشگری، کویرها و مناطق جنگلی و همه روستاهای کشور که دارای جاذبه های تاریخی، فرهنگی و رفاهی می باشند گزینه مناسبی برای راه اندازی اقامت بوم گردی می باشند.

- مجوز تأسیس

در حال حاضر برای تاسیس اقامت بوم گردی باید به کمیته طبیعت گردی معاونت گردشگری سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مراجعه نمود.

- توسعه بوم گردی در آینده

این روزها همه به دنبال یک جای دنج و متفاوت برای آخر هفته خود می باشند و در روزهای تعطیل مردم به‌دنبال فرار از زندگی ماشینی و پناه بردن به طبیعت هستند. بر همین اساس در چند سال اخیر صنعت بوم گردی در ایران از رشد قابل ملاحظه ای برخوردار شده است. از سوی دیگر آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم هر منطقه‌ای برای گردشگران علی‌الخصوص خارجی جذابیتی وصف‌ناشدنی دارد. همچنین بر اساس برنامه ششم توسعه که ۲۰ میلیون گردشگر هدف برنامه می باشد توسعه اقامتگاه های بوم گردی در دستور دولت بوده و بر این اساس دولت برنامه های حمایتی برای تاسیس این واحدها در همه مناطق گردشگری و بافتهای تاریخی و روستایی را دنبال می نماید.

- انواع اقامتگاه های بوم گردی

بر اساس ضوابط تعریف شده این اقامتگاه ها به سه درجه تقسیم شده است. اقامتگاه هایی که تجهیزات و خدماتی بیش از حد ضوابط لازم را برای درجه بندی مصوب ارایه کنند و یا برای توسعه پایدار گردشگری اقدامات شاخصی انجام دهند طبقه ممتاز تعیین می شوند. در مشخصات این اقامتگاه ها ضمن تعیین ظرفیت واحدهای اقامتی برای هر یک از درجه ها اعلام شده است که در تمام اقامتگاه های بوم گردی باید طرح های مشخصی درباره مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا درآید.

- نقش پروژه در تأمین رفاه اجتماعی

در چشم انداز بیست ساله توسعه کشور در بحث رفاه و تأمین اجتماعی، تصویر جامعه ایران در افق بیست ساله چنین است:

✓ برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، تحکیم بنیان‌های مستحکم نهاد مقدس خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب

✓ توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی

✓ دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه)، با تأکید بر جنبش نرم افزاری و خدمات علم، رشد پر شتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل

✓ الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)

✓ دارای تعامل سازنده با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت

امروزه مفهوم شهرها بدون مراکز تفریحی و گردشی مؤثر در اشکال گوناگون آن دیگر قابل تصور نیست. پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی‌های معضلات زیست محیطی آن‌ها موجودیت مراکز تفریحی و گردشی و گسترش آن برای همیشه اجتناب ناپذیر کرده‌اند. شهرها به عنوان کانون‌های تمرکز فعالیت و زندگی انسان‌ها برای اینکه بتوانند پایداری خود را تضمین کنند چاره پیکره یگانه شهرها در متابولیسم آن‌ها نقش اساسی دارند که کمبود آن‌ها می‌تواند اختلالات جدی در حیات شهری به وجود آورد. توجه به مراکز تفریحی و گردشی به طور عام به عنوان ریه‌های تنفسی شهرها تعریف اغراق آمیزی از کارکرد آن نیست. بلکه این شبیه بیان کننده حداقل کارکرد آن در مفهوم اکولوژیک شهرها به شمار می‌رود. این فضاها هم از دیدگاه تأمین نیازهای زیست محیطی شهرنشینان و هم از نظر تأمین فضاهای فراغتی و بستر ارتباط و تعامل اجتماعی آن جایگاهی در خور اهمیت دارد. در اینجا به مهم‌ترین کارکردهای آن در شهرها اشاره می‌شود.

۱. کارکرد تفریحی: فضاهای تفریحی نظیر رستوران‌ها بهترین محل برای آرامش و رفع خستگی هستند. امروزه کارکرد تفریحی این مجموعه‌ها جایگزین بخشی از کارکردهای تفریحی خانواده روابط همسایگی و محلی، بازار و ... شده است.

۲. کارکرد ارتباطی: این مجموعه‌ها زمینه ساز روابط نانوشته سازمان یافته‌ای هستند که با توجه به نیازهای اقشار مختلف اجتماعی شکل می‌گیرد؛ و دوام می‌یابد.

منظور از کیفیت زندگی توجه به شاخصهای اجتماعی فرهنگی، اقتصادی و محیطی روانی و ... در دو وجه عینی (کمی) و ذهنی (کیفی) در روند برنامه ریزی شهری است. مثل شرایط تحصیل بهتر کیفیت دسترسی کیفیت مسکن کیفیت فضاهای گذران اوقات فراغت ایجاد فرصت‌هایی برای کنش متقابل اجتماعی و فرصت‌های اجتماعی (اشتغال رفاه مشارکت اجتماعی و ...) جوهره اصلی کیفیت زندگی شهری تأمین نیازهای روانی و عاطفی و اجتماعی شهروندان (مثل نیاز به امنیت زیبایی، آرامش خاطر تعلق اجتماعی، شادی، تفریح و ...) ناقص خواهد بود. کیفیت

زندگی شهری در بر گیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌هایی همچون رضایت و شادی و امنیت را در بر می‌گیرد. لذا از این منظر آن را رضایت اجتماعی نیز می‌نامند؛ و بر اساس آن با شاخص‌های دسترسی به فرصت‌های اجتماعی مثل شغل، ثروت و اوقات فراغت توجه می شود برخی این واژه را مترادف با رفاه و عده‌ای دیگر آن را بیانی از رفاه می‌دانند؛ که با میزان کالاهای عمومی و نحوه توضیع آن‌ها مشخص می‌شود. یکی از معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی شهری در شهرها فضای باز و سبز عمومی می‌باشد که از زیر معیارهای اصلی شاخص اجتماعی کیفیت زندگی می‌باشد.

امروزه نقش و اهمیت فضاهای تفریحی در کیفیت زندگی به طور چشمگیری رو به افزایش است. به همین جهت، در اکثر کشورها، فضاهای باز و تفریحی جزء لاینفک تصمیمات برنامه ریزی کاربری زمین به شمار می‌آیند.

در بررسی اثرات روانی – اجتماعی مراکز تفریحی و گردشی باید گفت که انسان، در هر شرایطی روزانه به چند ساعت فضای ساکت و آرام نیاز دارد؛ که مراکز تفریحی و گردشی می‌تواند این فضا را تأمین نماید. همچنین از مهم‌ترین اثرهای مراکز تفریحی و گردشی در شهرها، کارکرد زیست محیطی آن‌هاست که شهرها را به عنوان محیط زیست جامعه انسانی معنی دار کرده است و با آثار سوء گسترش صنعت و کاربردی نادرست تکنولوژی مقابله کرده، سبب افزایش کیفیت زیستی شهرها می‌شود. همچنین به عنوان یکی از مباحث مهم و کاربردی در دیگر کشورها تبدیل شده است به طوری که هر ساله مساحت زیادی از زمینهای شهری آن‌ها به این کاربری بسیار مهم اختصاص داده می‌شود.

در یک تقسیم بندی کلی می‌توان آثار اجتماعی ناشی از ایجاد و گسترش مراکز تفریحی و گردشی شهر را به صورت زیر ارائه کرد:

۱. آثار جامعه شناختی

۲. آثار فرهنگی

۳. آثار روانشناختی (روحی روانی) با نظر به مطالب ارائه شده به معرفی آثار مطلوب و نا مطلوب فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی از منظر جامعه شناختی، فرهنگی و روانشناختی بر روی شهروندان می‌پردازیم.

فطرت انسان به گونهای آفریده شده است که توانایی‌های بسیاری دارد و این توانایی‌ها بدون ارتباط با زیبایی‌های طبیعی که در زندگی شهری که همان فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی، پارک‌ها و مراکز تفریحی می‌باشند به افسردگی و خمودی می‌گراید و بالطبع در پرتو بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی خلاقیت‌های انسان شکوفه می‌گردد؛ و انسان راه تکامل را در زندگی خود می‌پیماید. اگرچه بیشتر شهروندان مقیم شهر از مزایا و تاثیرات غیر مستقیم فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی بر زندگی خود آگاه نیستند اما این تأثیر و کنش متقابل میان برخورداری از مراکز تفریحی و گردشی و عدم بر خورداری از آن بر زندگی آن‌ها توسط پژوهش‌های گوناگونی به اثبات رسیده می‌باشد. به عنوان مثال در میان نوشته‌های علما و احادیث و قرآن کریم نیز به این موضوع اشاره شده است از مجموعه آیات و احادیث چنین به دست می‌آید که:

۱. رفتن به مراکز تفریحی و گردشی غم‌های انسان را می‌زداید. به او آرامش بخشیده و اورا شاد وخوشحال می‌کند.

۲. بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی حالت یاس و نومیدی را از انسان دور کرده و شور و امیدی در او ایجاد و یا تقویت می‌کند.

۳. مراکز تفریحی و گردشی تاثیری قابل توجه در درمان بیماری‌های روحی و روانی دارد به طوری که این مشکلات با نگاه کردن به فضا و مناظر سرسبز و قدم زدن و نفس کشیدن در این محیط‌ها از میان می‌رود.

۴. ارتباط با مراکز تفریحی و گردشی موجب نشاط و موجب انگیزه برای حرکت به سوی تعالی و تکامل است.

تهیه جدول و شبکه فعالیت های سالانه و تخصیص تسهیلات یا اعتبارات به تفکیک هر دهستان و روستا

کارگاه تولید چیپس میوه

هزینه های سرمایه گذاری طرح

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- نوع فعالیت یا محصولات تولیدی

جدول شماره(۱۵۵): نوع فعالیت یا محصولات تولیدی

ردیف	نام محصول	میزان تولید سالیانه	واحد	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (ریال)
۱	چیپس سیب	۱۶	تن	۳۵۰۰۰۰۰۰	۵۶۰۰۰۰۰۰۰
۲	چیپس آلو	۱۸	تن	۶۵۰۰۰۰۰۰	۱۱۷۰۰۰۰۰۰۰
۳	چیپس زردآلو	۱۶	تن	۱۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۸۴۰۰۰۰۰۰۰
۴	چیپس گلابی	۱۴	تن	۸۵۰۰۰۰۰۰	۱۱۹۰۰۰۰۰۰۰
۵	چیپس پرتقال	۱۸	تن	۵۵۰۰۰۰۰۰	۹۹۰۰۰۰۰۰۰
۶	چیپس گیوی	۱۸	تن	۴۵۰۰۰۰۰۰	۸۱۰۰۰۰۰۰۰
۷	چیپس موز	۲۰	تن	۱۲۵۰۰۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰
جمع کل (میلیون ریال)					۹۰۶۰

تعداد و مشخصات اشتغال ایجادی در طرح

جدول شماره(۱۵۶): مشخصات اشتغال ایجادی در طرح

نیروی کار	تعداد اشتغال جدید در پایان اجرای طرح	محل تأمین	آموزش های مهارتی
ساده	۱۲	داخل شهر و روستا	آموزشها در حین اخذ مجوز
ماهر	۸	داخل شهر و روستا	آموزشها در حین اخذ مجوز
متخصص	۲	داخل شهر و روستا	آموزشها در حین اخذ مجوز

- برآورد هزینه های سرمایه گذاری طرح

جدول شماره(۱۵۷): هزینه سرمایه گذاری طرح (ارقام به میلیون ریال)

شرح هزینه ها	جمع کل (میلیون ریال)
زمین	۱۵۰۰
محوطه سازی	۱۵۰
ساختمان سازی	۲۱۰۰
ماشین آلات و تجهیزات	۲۳۵۰
تأسیسات عمومی	۱۲۰
وسایل حمل و نقل	۴۲۰
وسایل دفتری (۲۰ الی ۳۰ درصد هزینه ساختمان اداری)	۳۰
پیش بینی نشده (۵ درصد اقلام بالا)	۲۵۸
جمع کل (میلیون ریال)	۶۹۲۸

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۱۵۸): هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (ریال)
هزینه های تهیه طرح، مشاور، اخذ مجوز، حق ثبت ها، قراردادهای بانکی (۲۰٪ هزینه های سرمایه ای)	۱۰۸۵۶۰۰۰۰
جمع کل (میلیون ریال)	۱۰۹

- سرمایه ثابت

جدول شماره(۱۵۹): سرمایه ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (ریال)
۱	هزینه های سرمایه ای	۶۹۲۸۰۰۰۰۰۰
۲	هزینه های قبل از بهره برداری	۱۰۸۵۶۰۰۰۰
جمع		۷۰۳۶۵۶۰۰۰۰

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۱۶۰): هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (ریال)
مواد اولیه و بسته بندی	۲۵۳۶۸۰۰۰۰۰
آب، برق، سوخت	۱۲۰۰۰۰۰۰۰

تعمیرات و نگهداری	۹۹۸۰۰۰۰۰
حقوق و دستمزد	۲۸۶۱۶۰۰۰۰۰
استهلاک	۲۴۹۵۰۰۰۰۰
پیش بینی نشده تولید (۱٪ اقلام بالا)	۵۸۶۷۷۰۰۰
اداری و فروش (۱ درصد اقلام بالا)	۵۹۲۶۳۷۷۰
تسهیلات مالی (۵٪ مقدار وام سرمایه ثابت)	۲۱۵۹۳۰۰۰۰
استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰٪ هزینه های قبل از بهره برداری)	۶۰۰۰۰۰۰
آموزش و کنترل کیفیت محصول (۲٪ فروش)	۱۸۱۲۰۰۰۰۰
پیش بینی نشده و سایر (۲٪ اقلام بالا)	۱۲۷۷۷۵۴۱۵
جمع کل (میلیون ریال)	۶۵۱۷

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیما در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۱۶۱): برآورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (ریال)
۱	مواد اولیه (مدت ۱ ماه)	۲۱۱۴۰۰۰۰۰
۲	حقوق و دستمزد (۲ ماه)	۴۷۶۹۳۳۳۳۳
۳	آب، برق و سوخت (۱ ماه)	۱۰۰۰۰۰۰۰
۴	سایر (۱ ماه)	۸۳۱۶۶۶۶
جمع کل (میلیون ریال)		۷۰۷

- قیمت فروش

جدول شماره(۱۶۲): قیمت فروش

ردیف	نام محصول	میزان تولید سالیانه	واحد	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (ریال)
۱	چیپس سیب	۱۶	تن	۳۵۰۰۰۰۰۰	۵۶۰۰۰۰۰۰۰
۲	چیپس آلو	۱۸	تن	۶۵۰۰۰۰۰۰	۱۱۷۰۰۰۰۰۰۰
۳	چیپس زردآلو	۱۶	تن	۱۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۸۴۰۰۰۰۰۰۰
۴	چیپس گلابی	۱۴	تن	۸۵۰۰۰۰۰۰	۱۱۹۰۰۰۰۰۰۰
۵	چیپس پرتقال	۱۸	تن	۵۵۰۰۰۰۰۰	۹۹۰۰۰۰۰۰۰
۶	چیپس گیوی	۱۸	تن	۴۵۰۰۰۰۰۰	۸۱۰۰۰۰۰۰۰
۷	چیپس موز	۲۰	تن	۱۲۵۰۰۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰
جمع کل (میلیون ریال)					۹۰۶۰

- سود و زیان

جدول شماره(۱۶۳): برآورد سود و زیان

ردیف	شرح	ارزش کل (ریال)
۱	درآمد سالانه	۹۰۶۰۰۰۰۰۰
۲	کسر می شود: هزینه سالانه تولید	۶۵۱۶۵۴۶۱۸۵
سود و زیان ناویژه		۲۵۴۳۴۵۳۸۱۵

پرورش بلدرچین

فرآیند تولید، عرضه و مراحل آن

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- زمین

جدول شماره(۱۶۴): زمین مورد نیاز

شرح	مساحت (متر مربع)	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)	توضیحات
زمین	۱۰۰۰۰	۱۵	۱۵۰	سند شش دانگ

- محوطه سازی

جدول شماره(۱۶۵): هزینه محوطه سازی

ردیف	شرح	مشخصات فنی	مساحت (متر مربع)	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (هزار ریال)
۱	خاکبرداری و تسطیح زمین	تسطیح زمین (اسکیپر)	۱۰۰۰۰	۵	۵۰۰۰۰
۲	ایجاد فضای سبز، روشنایی و غیره	فضای سبز و درختکاری	۵۰۰	۲۵۰	۱۲۵۰۰۰
۳	خیابان کشی و پیاده روسازی	جاده سازی	۱۰۰۰	۴۰۰	۴۰۰۰۰۰

	و جاده سازی				
۴	دیوارکشی و حصارکشی	حصارکشی محوطه به ارتفاع ۲ متر با دیوار	۸۰۰	۴۵۰	۳۶۰۰۰۰
جمع					۹۳۵۰۰۰

- ساختمان سازی

جدول شماره(۱۶۶): هزینه ساختمان سازی

شرح	مشخصات فنی	مساحت(متر مربع)	قیمت واحد (هزار ریال)	کل هزینه (هزار ریال)
مسقف مولدها	با سایه بان شیروانی	۵۴	۳۰۰۰	۱۶۲۰۰۰
مسقف پرواری	خرپا فلزی، سقف ایرانیت، کف بتن	۶۵۹.۲	۳۰۰۰	۱۹۷۷۶۰۰
ساختمان کارگری	دیوار آجری، سقف ضربی و تیرآهن، نصب درب و پنجره آهنی، لوله کشی آب، برق کشی، نازک کاری، سرویس بهداشتی، شناژ بندی	۱۰۰	۵۵۰۰	۵۵۰۰۰۰
ساختمان اداری و مدیریت	〃	۱۰۰	۵۵۰۰	۵۵۰۰۰۰
ساختمان جوجه کشی	〃	۳۰	۵۰۰۰	۱۵۰۰۰۰
ساختمان تأسیسات	〃	۴۵.۴	۵۰۰۰	۲۲۷۰۰۰
کشتارگاه	〃	۲۰۰	۵۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰
نگهبانی	〃	۹	۵۵۰۰	۴۹۵۰۰
اتاق کالبدگشایی	〃	۹	۵۰۰۰	۴۵۰۰۰
انباردان	خرپا فلزی، سقف ایرانت، کف بتن پلاستر سیمان	۱۷۷.۴۴	۵۰۰۰	۸۸۷۲۰۰
جمع				۵۵۹۸۳۰۰

- ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره(۱۶۷): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	نوع تجهیزات	مشخصات فنی	تعداد	قیمت واحد (هزار ریال)	قیمت (هزار ریال)
۱	قفس تمام اتوماتیک	قفس تمام اتوماتیک	۳۳۰۰۰	۱۲	۳۹۶۰۰۰
۲	تجهیزات خط کشتار بلدرچین	بظرفیت ۱۰۰۰ قطعه در ساعت	۱	۱۲۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰

۳	تجهیزات سردخانه	شامل کندانسور و اوپراتور	۱	۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰
۴	آسیاب و میکسر	۱ تن در ساعت	۱	۴۵۰۰۰	۴۵۰۰۰
۵	ستر جوجه کشی	۱۰۸۰ عددی	۱	۳۴۰۰۰	۳۴۰۰۰
۶	هچر جوجه کشی	۵۴۰ عددی	۱	۳۸۰۰۰	۳۸۰۰۰
۷	سمپاش	۱۰۰ لیتری ایرانی	۱	۱۷۵۰۰	۱۷۵۰۰
۸	قپان	۵۰۰ کیلو گرمی ایرانی	۱	۸۵۰۰	۸۵۰۰
۹	شعله افکن	پشتی	۱	۷۰۰۰	۷۰۰۰
۱۰	منبع آب	پلی اتیلن ۲ متر مکعب	۱	۳۵۰۰۰	۳۵۰۰۰
۱۱	دوربین مدار بسته دزدگیر	یک سری	۱	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰
۱۲	وسایل اطفا حریق	یک سری	۱	۱۵۰۰۰	۱۵۰۰۰
جمع					۲۳۱۶۰۰۰

- تأسیسات عمومی و تجهیزات با مشخصات فنی آنها

جدول شماره(۱۶۸): هزینه خرید تأسیسات عمومی

ردیف	عنوان	شرح	ارزش کل (هزار ریال)
۱	انشعاب برق	۳۰ کیلو وات برق سه فاز با احتساب ترانس گذاری و خط انتقال ۵ کیلومتری	۳۰۰۰۰۰
۲	انشعاب گاز	حق انشعاب ۲۰ مترمکعب در ساعت با لوله کشی	۲۵۰۰۰
۳	تلفن کشی	۲ خط تلفن کشی	۴۳۰۰
۴	انشعاب آب	انشعاب ۳.۴ اینچ از آب شهری با لوله کشی	۳۰۰۰۰
۵	تجهیزات سرمایش و گرمایش	شامل بخاری گازی و کولر گازی و هواساز	۸۰۰۰۰
جمع			۴۳۹۳۰۰

- وسایل نقلیه

جدول شماره(۱۶۹): هزینه وسایل نقلیه

ردیف	شرح	مشخصات فنی	تعداد	هزینه واحد (هزار ریال)	هزینه کل(هزار ریال)
۱	وانت آریسان	دوگانه سوز	۱	۳۰۵۰۰۰	۳۰۵۰۰۰
جمع					۳۰۵۰۰۰

- هزینه خرید بلدرچین

جدول شماره(۱۷۰): هزینه خرید بلدرچین

ردیف	شرح	تعداد خریداری شده	قیمت واحد (هزار ریال)	هزینه کل(هزار ریال)
۱	بلدرچین مولد ماده	۲۰۰۰	۵۰	۱۰۰۰۰۰
۲	شترمرغ مولد نر	۷۰۰	۵۵	۳۸۵۰۰
جمع				۱۳۸۵۰۰

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۱۷۱): هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (هزار ریال)
هزینه های تهیه طرح، مشاوره اخذ مجوز، حق ثبت ها، قراردادهای بانکی	۲۰۰۰
هزینه آموزش پرسنل (۲٪ حقوق و دستمزد سالیانه)	۵۰۰۰
هزینه راه اندازی تولید آزمایشی (۱۵ روز هزینه های آب و برق، سوخت و مواد اولیه)	۲۰۰۰
جمع	۹۰۰۰

- برآورد اجزا و میزان سرمایه ثابت

جدول شماره(۱۷۲): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (هزار ریال)
۱	زمین	۱۵۰۰۰۰
۲	ساختمان و محوطه سازی	۶۵۳۳۳۰۰
۳	هزینه های قبل از بهره برداری	۹۰۰۰
۴	وسایل دفتری (۲۰ الی ۳۰ درصد هزینه ساختمان اداری)	۱۱۰۰۰۰
۵	ماشین آلات و تجهیزات	۲۳۱۶۰۰۰
۶	هزینه خرید بلدرچین	۱۳۸۵۰۰
۷	تجهیزات و تأسیسات عمومی	۴۳۹۳۰۰
۸	وسایل حمل و نقل	۳۰۵۰۰۰
۹	هزینه های پیش بینی نشده	۵۰۰۰۵۵
جمع		۱۰۵۰۱۱۵۵

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۱۷۳): هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (هزار ریال)
خوراک	۱۹۶۹۶۵۳
سایر هزینه های مزرعه پرورش بلدرچین	۷۳۲۴۴
پرسنلی	۳۸۲۱۲۸
سوخت و انرژی	۸۹۸۱۱
تعمیرات	۲۰۸۹۳۰
پیش بینی نشده ۵ درصد	۱۳۶۱۸۸
هزینه اداری و فروش (۱ درصد اقلام بالا)	۲۸۶۰۰
هزینه تسهیلات مالی (۵ درصد مقدار وام سرمایه ثابت)	۱۹۰۱۱۴
هزینه بیمه کارخانه (دو در هزار سرمایه ثابت)	۲۱۰۰۲
استهلاک	۴۲۷۷۵۶
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۱۸۰۰
جمع کل	۳۵۲۹۲۲۶

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیماً در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۱۷۴): برآورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (هزار ریال)
۱	مواد اولیه	۳۲۸۲۷۶
۲	دو ماه حقوق پرسنل (معادل ۶۰ روز کاری)	۶۳۶۸۸
۳	تنخواه گردان (۱۵ روز هزینه آب، برق، سوخت و تعمیرات)	۱۲۴۴۸
۴	سایر هزینه های جاری	۲۹۶۶۰
جمع		۴۳۴۰۷۱

- مواد اولیه

جدول شماره(۱۷۵): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی

ردیف	مواد اولیه	جیره آغازین	جیره پایانی	بلدرچین مولد	مصرف سالیانه	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل(هزار ریال)
۱	ذرت	۴۹.۷۵	۶۵.۵۹	۶۳.۴۷	۷۲.۶۴۳	۱۱۰۰۰	۷۹۹۰۶۹
۲	سویا	۴۲.۹۵	۲۹.۱۳	۲۵.۹۳	۳۸.۹۷۱	۲۵۰۰۰	۹۷۴۲۷۸
۳	گندم	-	۱.۴۴	-	۸۴۱	۱۱۵۰۰	۹۶۷۳
۴	سنگ آهک	۱.۱۳	۰.۸	۶.۵۹	۲.۶۱۷	۲۲۰۰۰	۵۷۵۷۲
۵	دی کلسیم فسفات	۲.۰۱	۲.۰۷	۲.۶۷	۲.۶۲۴	۲۳۰۰۰	۶۰۳۵۷
۶	نمک	۰.۴۴	۰.۴۲	۰.۴۴	۵۱۷	۱۵۰۰	۷۷۴
۷	پودر چربی	۳.۱۶	-	۰.۳۹	۱.۲۱۱	۳۵۰۰۰	۴۲۳۹۸
۸	متیونین	۰.۱۱	۰.۱۵	۰.۱۱	۱۵۵	۱۶۰۰۰۰	۲۴۸۷۲
۹	ویتامین و مواد معدنی	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۱۲	۵۵۰۰۰	۶۶۰
جمع							۱۹۶۹۶۵۳

- سایر مواد اولیه مورد نیاز

جدول شماره(۱۷۶): هزینه خرید سایر مواد اولیه مصرفی

ردیف	مواد اولیه	مقدار	ارزش واحد (ریال)
۱	دارو و بهداشت تعداد دام	۳۶.۰۸۲	۲۰۰۰
۲	سمپاشی مترمربع	۴۵	۲۰۰۰۰
۳	خرید بلدرچین	-	۵۵۰۰۰

- برآورد هزینه های پرسنلی

جدول شماره(۱۷۷): هزینه پرسنلی

شرح	تعداد	حقوق ماهیانه (هزار ریال)	سالیانه (هزار ریال)
کارگر تمام وقت	۲	۱۱۴۰۰	۲۷۳۶۰۰
جمع	۲		۲۷۳۶۰۰
پاداش و عیدی			۴۵۶۰۰
حق بیمه سهم کارفرما ۲۳٪			۶۲۹۲۸
جمع کل حقوق پرداختی			۳۸۲۱۲۸

- برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

تعمیرات و نگهداری: هزینه هایی که برای تعمیر و نگهداری ماشین آلات، وسایل نقلیه، تاسیسات، ساختمان ها و ملزومات مصرف می گردد و درصد آن برای دارایی های متفاوت، فرق می کند.

جدول شماره(۱۷۸): هزینه استهلاک و تعمیرات

شرح	استهلاک		تعمیرات	
	درصد	مبلغ (هزار ریال)	درصد	مبلغ (هزار ریال)
ساختمان و محوطه سازی	۵	۴۶۷۵۰	۲	۱۸۷۰۰
ماشین آلات و تجهیزات	۱۰	۲۳۱۶۰۰	۵	۱۱۵۸۰۰
تأسیسات عمومی	۱۰	۴۳۹۳۰	۱۰	۴۳۹۳۰
هزینه های قبل از بهره برداری	۳۳	۲۹۷۰	۰	۰
وسایل دفتری	۲۰	۲۲۰۰۰	۰	۰
وسایل حمل و نقل	۱۰	۳۰۵۰۰	۱۰	۳۰۵۰۰
پیش بینی نشده	۱۰	۵۰۰۰۶	۰	۰
جمع	-	۴۲۷۷۵۶	-	۲۰۸۹۳۰

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره(۱۷۹): هزینه سوخت و انرژی

شرح	واحد	مصرف سالیانه	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (هزار ریال)
برق	کیلووات ساعت	۱۱۰۰۰	۱۴۰۰	۱۵۴۰۰
گازوئیل	لیتر	۵۰۰	۳۰۰۰	۱۵۰۰
بنزین	لیتر	۱۵۰۰	۱۰۰۰۰	۱۵۰۰۰
گاز	مترمکعب	۲۶۰۰۰	۱۵۰۰	۳۹۰۰۰
تلفن	دقیقه	۱۳۰۰۰	۳۳۰	۴۲۹۰
آب	مترمکعب	۲۴۳۷	۶۰۰۰	۱۴۶۲۱
جمع کل				۸۹۸۱۱

- تولیدات

جدول شماره(۱۸۰): تولیدات

ردیف	شرح	قطعه	قیمت واحد (ریال)	قیمت فروش (هزار ریال)
۱	بلدرچین پرواری کشتار	۰.۲۰	۱۱۵۰۰۰	۵۵۲۰۰۰۰
۲	بلدرچین مولد حذفی کشتار	۰.۲۵	۱۱۵۰۰۰	۷۷۹۱
۳	بلدرچین مولد مازاد کشتار	۰.۲۵	۱۱۵۰۰۰	۷۷۷۹۸
جمع				۵۶۰۵۵۸۹

- برآورد سود و زیان طرح

جدول شماره (۱۸۱): برآورد سود و زیان طرح

شرح	مبلغ (هزار ریال)
درآمد طرح	۵۶۰۵۵۸۹
کسر می شود:	
جمع هزینه های جاری طرح	۳۵۲۹۲۲۶
سود ویژه	۱۰۶۷۶۷۳

- برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

جدول شماره(۱۸۲): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

شرح هزینه	هزینه کل (هزار ریال)	هزینه متغیر		هزینه ثابت	
		مقدار	درصد	مقدار	درصد
مواد اولیه	۱۹۶۹۶۵۳	۱۹۶۹۶۵۳	۱۰۰	-	-
سایر هزینه های مزرعه پرورش بلدرچین	۷۳۲۴۴	۷۳۲۴۴	۱۰۰	-	-
حقوق و دستمزد	۳۸۲۱۲۸	۲۴۸۳۸۳	۶۵	۱۳۳۷۴۵	۲۰
انرژی	۸۹۸۱۱	۷۱۸۴۹	۸۰	۱۷۹۶۲	۲۰
تعمیرات و نگهداری	۲۰۸۹۳۰	۱۶۷۱۴۴	۸۰	۴۱۷۸۶	۱۵
اداری و فروش	۲۸۶۰۰	۲۸۶۰۰	۱۰۰	-	-
تسهیلات مالی	۱۹۰۱۱۴	-	-	۱۹۰۱۱۴	۱۰۰
بیمه کارخانه	۲۱۰۰۲	-	-	۲۱۰۰۲	۱۰۰
استهلاک	۴۲۷۷۵۶	-	-	۴۲۷۷۵۶	۱۰۰
استهلاک قبل از بهره برداری	۱۸۰۰	-	-	۱۸۰۰	۱۰۰
پیش بینی نشده	۱۳۶۱۸۸	۱۱۵۷۶۰	۸۵	۲۰۴۲۸	۱۵
جمع کل		۲۶۷۴۶۳۳	-	۸۵۴۵۹۳	-

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است. به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{هزینه متغیر} - \text{فروش کل}} * 100 = 45.16\%$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر 4.5 سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 4.5$$

پرواربندی گوساله

فرآیند تولید، عرضه و مراحل آن

به طور کلی در دو مرحله اجرای طرح و بهره برداری از طرح، سرمایه‌گذاری صورت می‌گیـرد. سرمایه مورد نیـاز در دوران اجرای طرح، سرمایه ثابت و سرمایه مورد نیاز در دوران بهره برداری از طریق سرمایه در گردش تأمین می‌شود. دارایی‌های ثابت در مرحله اجرای طرح خریداری و طی دوران بهره‌برداری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- زمین

جدول شماره(۱۸۳): زمین مورد نیاز

شرح	مساحت (متر مربع)	مشخصات فنی	ارزش واحد هزار	ارزش کل (میلیون ریال)
زمین	۳۰۰۰		۲۵۰	۷۵۰

- محوطه سازی

جدول شماره(۱۸۴): هزینه محوطه سازی

ردیف	شرح	مساحت (متر مربع)	مشخصات فنی	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	خاکبرداری و تسطیح زمین	۳۰۰۰	تسطیح زمین	۸۰	۲۴۰
۲	دیوار کشی و حصارکشی	۶۵۰	-	۴۵۰	۲۹۲
جمع					۵۳۲

- ساختمان سازی

جدول شماره(۱۸۵): هزینه محوطه سازی

شرح	مساحت (متر مربع)	قیمت واحد (هزار ریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
اصطبل	۲۳۰	۲۰۰۰	۴۶۰
بهاربند	۴۰۰	۱۴۰۰	۵۶۰
انبار علوفه	۸۰	۲۴۰۰	۱۹۲
انبار کنسانتره	۶۰	۲۲۰۰	۱۳۲
مدیریت و کارگری و نگهبانی	۷۰	۳۵۰۰	۲۴۵
قرنطینه	۲۰	۲۷۰۰	۵۴
ساختمان تاسیساتی	۲۳	۳۰۰۰	۶۹
جمع			۱۷۱۲

- ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره(۱۸۶): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	نوع تجهیزات	تعداد	قیمت واحد (هزار ریال)	قیمت (میلیون ریال)
۱	آسیاب، میکسر و بالابر	۱	۶۵۰۰۰	۶۵
۲	تراکتور	۱	۳۵۰۰۰۰	۳۵۰
۳	تریلر	۱	۲۸۰۰۰	۲۸
۴	سمپاش	۱	۱۰۰۰۰	۱۰
۵	علوفه خرد کن	۱	۲۲۰۰۰	۲۲
۶	شعله افکن	۱	۱۱۰۰۰	۱۱
جمع				۴۸۶

- تأسیسات عمومی و تجهیزات با مشخصات فنی آنها

جدول شماره(۱۸۷): هزینه خرید تأسیسات عمومی

ردیف	شرح	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	انشعاب برق	۱۵۰۰۰۰	۱۵۰
۲	مخزن سوخت	۱۳۰۰۰	۱۳
۳	آب رسانی	۵۰۰۰۰	۵۰
۴	وسایل گرمایشی و سرمایشی	۷۰۰۰۰	۷۰
۵	سیستم اطفای حریق و کمکهای اولیه	۲۰۰۰۰	۲۰
۶	باسکول	۱۶۰۰۰	۱۶
جمع			۳۱۹

- وسایل حمل و نقل

جدول شماره(۱۸۸): هزینه خرید وسایل حمل و نقل

ردیف	شرح	تعداد	مشخصات	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	وانت نیسان	۱	-	۳۸۰۰۰۰	۳۸۰
جمع					۳۸۰

- هزینه تأسیسات اداری

جدول شماره(۱۸۹): هزینه خرید تأسیسات اداری

شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
میز، کمد و صندلی اداری	۳۰
کامپیوتر، پرینتر	۳۰
گاوصندوق	۱۰
جمع	۷۰

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۱۹۰): هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
مشاوره و مطالعات اولیه طرح، اخذ مجوزهای لازم و ...	۱۱۳
جمع	۱۱۳

- سایر اقلام سرمایه ای

جدول شماره(۱۹۱): سایر هزینه های سرمایه ای

شرح	تعداد	قیمت (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
گوساله نر	۳۰	۳۰۰۰۰	۹۰۰
جمع			۹۰۰

- برآورد اجزا و میزان سرمایه ثابت

جدول شماره(۱۹۲): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	زمین	۷۵۰
۲	ساختمان و محوطه سازی	۲۲۴۴
۳	ماشین آلات و تجهیزات	۴۸۶
۴	تاسیسات	۳۱۹
۵	وسایل نقلیه	۳۸۰
۶	تجهیزات اداری	۷۰
۷	هزینه های قبل از بهره برداری	۱۱۳
۸	وسایل دفتری	۵
۹	سایر اقلام سرمایه گذاری	۹۰۰
۱۰	هزینه های پیش بینی نشده (۵٪)	۲۶۳
جمع		۵۵۳۰

- مواد اولیه

جدول شماره(۱۹۳): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی

ردیف	نام مواد اولیه و مشخصات فنی	مصرف سالیانه	هزینه (هزار ریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
۱	علوفه، سبوس گندم و ...	۳۰ راس	۲۶۰۰۰	۸۰۳
جمع				۸۰۳

- برآورد هزینه های پرسنلی

جدول شماره(۱۹۴): هزینه پرسنلی

شرح	تعداد	حقوق ماهیانه (هزار ریال)	سالیانه (میلیون ریال)
مدیر مجموعه	۱	۱۶۰۰۰	۲۲۴
کارگر	۱	۱۲۰۰۰	۱۶۸
نگهبان	۱	۱۲۰۰۰	۱۶۸
جمع	۳	-	۵۶۰
حق بیمه سهم کارفرما ۲۳٪			۱۲۸
جمع کل حقوق پرداختی	-	-	۶۸۸

- برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

تعمیرات و نگهداری: هزینه هایی که برای تعمیر و نگهداری ماشین آلات، وسایل نقلیه، تاسیسات، ساختمان ها و ملزومات مصرف می گردد و درصد آن برای دارایی های متفاوت، فرق می کند.

جدول شماره(۱۹۵): هزینه استهلاک و تعمیرات

شرح	استهلاک		تعمیرات	
	درصد	مبلغ (میلیون ریال)	درصد	مبلغ (میلیون ریال)
ساختمان و محوطه سازی	۵	۱۱۲	۲	۴۵
تاسیسات	۱۰	۳۲	۵	۱۶
ماشین آلات و تجهیزات	۱۰	۴۹	۵	۲۴
وسایل نقلیه	۱۰	۳۸	۱۰	۳۸
تجهیزات اداری	۱۰	۷	۱۰	۷
پیش بینی نشده	۱۰	۲۶	۰	۰
وسایل دفتری	۲۰	۱	۰	۰
سایر اقلام سرمایه ای	۱۰	۹۰	۰	۰
جمع	-	۳۵۵	-	۱۳۰

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره(۱۹۶): هزینه سوخت و انرژی

شرح	واحد	مصرف سالیانه	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)
برق	کیلو وات ساعت	۲۰۰۰	۲۷۸۵	۶
آب	مترمکعب	۲۵۰۰	۲۰۰۰	۵
گاز کپسولی	مترمکعب	۴۸	۷۵۰۰۰	۴
گازوئیل	لیتر	۵۰۰۰	۳۰۰۰	۱۵
بنزین	لیتر	۲۰۰۰	۱۰۰۰۰	۲۰
جمع کل				۴۹

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۱۹۷): هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
مواد اولیه	۸۰۴
حقوق و دستمزد	۶۸۹
سوخت و انرژی	۴۹
هزینه نگهداری و تعمیرات	۱۳۰
پیش بینی نشده (۵ درصد)	۱۰۱
هزینه اداری و فروش (۱ درصد از فروش)	۳۱
هزینه تسهیلات مالی (۶ درصد مقدار وام سرمایه ثابت)	۲۲۱
بیمه	۱۱
هزینه استهلاک	۳۵۵
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۲۳
جمع کل	۲۴۱۴

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیما در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۱۹۸): براورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (میلیون ریال)
۱	مواد اولیه (۱ ماه)	۶۶
۲	حقوق ودستمزد کارکنان (۱ ماه هزینه حقوق و دستمزد)	۴۹
۳	سوخت و انرژی (۱ ماه)	۴
۴	تعمیرات (۱ ماه)	۱۰
جمع		۱۳۱

- برآورد هزینه سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

تامین منابع مالی این طرح از طریق آورده متقاضی و وام طرح های اشتغال زایی روستایی با نرخ بهره ۶ درصد پیش بینی گردیده است.

جدول شماره(۱۹۹): برآورد هزینه سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

شرح	کل سرمایه گذاری (میلیون ریال)	درصد آورده متقاضی	آورده متقاضی (میلیون ریال)	تسهیلات بانکی (میلیون ریال)
زمین	۷۵۰	۳۵	۲۶۳	۴۸۸
ساختمان و محوطه سازی	۲۲۴۵	۳۵	۷۸۶	۱۴۵۹
ماشین آلات و تجهیزات	۴۸۶	۳۵	۱۷۰	۳۱۶
تاسیسات	۳۱۹	۳۵	۱۱۲	۲۰۷
وسایل نقلیه	۳۸۰	۳۵	۱۳۳	۲۴۷
تجهیزات اداری	۷۰	۳۵	۲۵	۴۶
هزینه های قبل از بهره برداری	۱۱۳	۳۵	۴۰	۷۳
وسایل دفتری	۵	۳۵	۲	۳
سایر اقلام سرمایه ای	۹۰۰	۳۵	۳۱۵	۵۸۵
هزینه های پیش بینی نشده (۵٪)	۲۶۳	۳۵	۹۲	۱۷۱
جمع کل	۵۵۳۱	-	۱۹۲۶	۳۵۹۵
سرمایه در گردش	۱۳۱	۳۵	۴۶	۸۵
جمع کل	۵۶۶۲	-	۱۹۸۲	۳۶۸۰

- برآورد تولیدات و فروش محصول

جدول شماره(۲۰۰): برآورد تولید و فروش محصول

شرح	تعداد فروش سالانه (تن/راس)	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)
گوساله نر	30	100000	3000
کود دامی	400	350	140
جمع			۳۱۴۰

- برآورد سود و زیان طرح

جدول شماره(۲۰۱): برآورد سود و زیان طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
درآمد طرح	۳۱۴۰
کسر می شود:	
جمع هزینه های جاری طرح	۲۴۱۴
سود ویژه	۷۲۶

- برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

جدول شماره(۲۰۲): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

شرح هزینه	هزینه کل (میلیون ریال)	هزینه متغیر		هزینه ثابت	
		مقدار	درصد	مقدار	درصد
مواد اولیه	۸۰۴	۸۰۴	۱۰۰	۰	۰
حقوق و دستمزد	۶۸۹	۲۴۱	۳۵	۴۴۸	۶۵
سوخت و انرژی	۴۹	۳۹	۸۰	۱۰	۲۰
هزینه نگهداری و تعمیرات	۱۳۰	۱۰۴	۸۰	۲۶	۲۰
هزینه اداری و فروش (۱ درصد از فروش)	۳۱	۳۱	۱۰۰	۰	۰
هزینه تسهیلات مالی (۶ درصد)	۲۲۱	۰	۰	۲۲۱	۱۰۰
بیمه	۱۱	۰		۱۱	۱۰۰
هزینه استهلاک	۳۵۵	۰	۰	۳۵۵	۱۰۰
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۲۳	۰	۰	۲۳	۱۰۰
پیش بینی نشده (۵ درصد)	۱۰۱	۸۶	۸۵	۱۵	۱۵
جمع کل		۱۳۰۵		۱۱۰۸	

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه

سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است. به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{فروش کل} - \text{هزینه متغیر}} * 100 = 60$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر ۴.۲۷ سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 4.27$$

- کل سرمایه گذاری سرانه

سرانه به شاخص یا معیاری اطلاق می شود که برای هر فرد جامعه محاسبه می شود و به معنای «به ازای هر فرد» است. این عبارت به صورت وسیع در متون پژوهشی علوم اجتماعی و علم آمار استفاده می‌شود. کل سرمایه گذاری سرانه برای این طرح ۱۸۸۷ میلیون ریال است و نشان می دهد به ازای هر نفر شاغل حدود ۱۸۸۷ میلیون ریال سرمایه گذاری صورت می گیرد.

$$\text{کل سرمایه سرانه (هزار ریال)} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{تعداد پرسنل}} = 1887$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیاد ویژه} + \text{هزینه تسهیلات ملی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 17\%$$

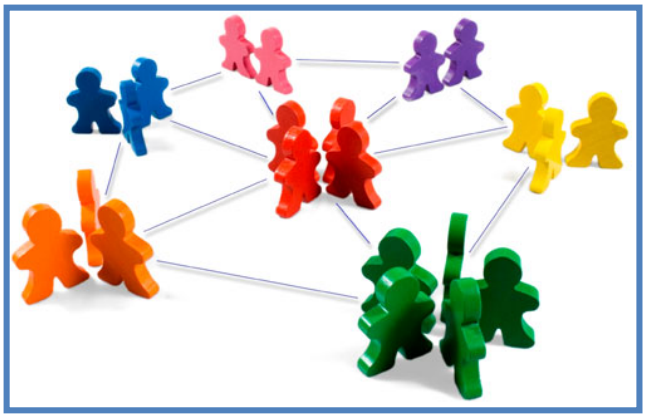
طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا ، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۱۷ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

۴. روستای ساریجالو

شناسایی و امکانسنجی ایجاد زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار در روستاهای هدف

منابع در اختیار بشر محدود می باشند و رقابت جهانی برای تصرف سهم بیشتر بازار از سوی شرکت ها شدت گرفته است، داشتن یک استراتژی رقابتی موثر برای یک شرکت بسیار ضروری است. تعدد بنگاه ها و شیوه های نوین تولید، استفاده از منابع را بیشتر و سریعتر کرده است. رقابت بین شرکت ها برای دستیابی به منابع بیشتر، بیش از پیش بالا گرفته است. از طرفی شرکت ها به دنبال راهی برای ایجاد مزیت رقابتی از طریق کاهش هزنیه های تولید و کسب سود (ارزش افزوده) بیشتر در فرآیند تولیدشان هستند.

تصویرشماره (۵۴): تصویر شماتیک زنجیره ارزش

یکی از مدل هایی که برای محاسبه میزان ارزش افزوده تولید سازمان های مختلف مورد استفاده قرار می گیرد مدل زنجیره ارزش پورتر است.

زنجیره ارزش مجموعه ای از عملیات هایی است که در یک صنعت به صورت زنجیرگونه انجام می پذیرد تا به خلق ارزش منجر شود. محصولات از حلقه های این زنجیره عبور می کنند و در هر حلقه، ارزشی به محصول نهایی افزوده می شود مدل زنجیره ارزش مایکل پورتر کمک می کند تا بتوانیم تحلیل دقیق تری از سازمانها و شرکت هایی که توان ایجاد ارزش و مزیت رقابتی دارند داشته باشیم.

می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است لذا اگر شرکتی بتواند در شناسایی و تحلیل فعالیت های ارزش زای تولیدی به درستی عمل کند و آن را مدیریت نماید در این صورت می تواند میزان تأثیر هر فعالیت در فازهای تولید را محاسبه و جهت حذف یا توسعه فعالیتی خاص با آگاهی کامل از وضعیت موجود و نتیجه آتی اقدام نمود. معمولاً زنجیره ارزش یک شرکت به زنجیره ارزش شرکت های دیگر متصل می شود و خود عضوی از زنجیره ای بزرگتر است. عده ای معتقد هستند استفاده از واژه شبکه به جای زنجیره بهتر است.

به طور کلی مدل زنجیره ارزش پورتر به عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل فعالیت های یک بنگاه یا سازمان به شمار می رود.

مفهوم زنجیره ارزش ابزاری است که به وسیله آن امکان برخورد سینماتیک با تمام حوزه های کاری یک بنگاه مزاحم شده و با تجزیه و تحلیل رفتار این حوزه های کاری می توان هر حوزه را در ارتباط با مزیت های رقابتی و عملکردی (کم کردن هزینه و بهبود کیفیت خروجی) در کل سازمان ارزیابی کرد. بنابراین می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. این امر کمک می کند که منابع سازمان در جهت مزیت های سازمان مورد توجه و ارزیابی قرار گیرند. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است، لذا مجموعه حوزه های کاری تشکیل دهنده زنجیره ارزش در بنگاه های مختلف تأثیرات متفاوتی بر ارزش و توان رقابتی و اجرایی ایجاد شد، بجای گذارد. (احمدوند، عبدالصمد، ۱۳۸۷).

براساس مدل پورتر حوزه های کاری زنجیره ارزش سازمان به دو دسته تقسیم می شوند:

- حوزه های کاری مأموریت اصلی
- حوزه های کاری مأموریت پشتیبانی

شکل زیر حالت کلی مدل الماس پورتر نشان می دهد.

تصویرشماره (۵۲): حالت کلی مدل الماس پورتر

ایجاد خوشه های کسب و کار بخش دیگر از نظرات پورتر می باشد که امروزه مفهوم خوشه های صنعتی بخش مهمی از مکانیزم های اساسی توسعه منطقه ای پویا شمرده می شود.

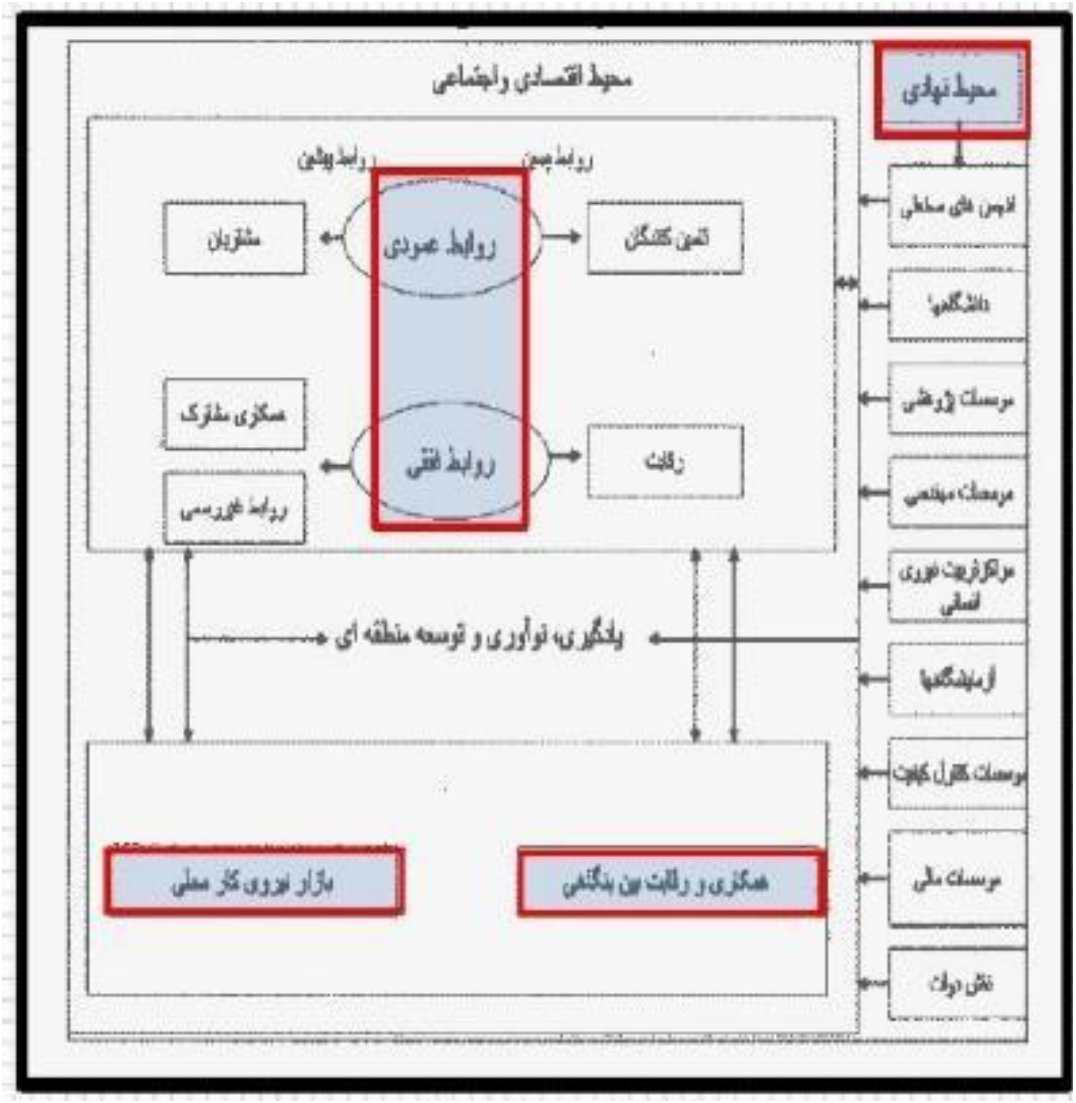
به عقیده پورتر: ۱- کشورها نه در صنایع جدا از هم، بلکه در خوشه های صنایع پیوسته به هم از روابط افقی و عمودی موفق می شوند.

۲- همجواری فضایی میان بنگاه های قرار گرفته در خوشه های صنعتی نقش مهمی در بهبود بهره وری و تشویق نوآوری مداوم بازی می کند.

۳- خوشه تمرکز فضایی شرکتهای بهم مرتبط، تأمین کنندگان تخصص و خدمات برای بنگاهها در صنایع مرتبط و نهادهای مربوط (دانشگاه ها، موسسات استاندارد و انجمن های بازرگانی) است این نهادها در همان حال که با بنگاههای دیگر رقابت می کنند با آنها همکاری نیز دارند (پورتر، ۱۹۹۸).

شکل زیر ویژگی ها و عناصر اصلی یک خوشه صنعتی را نشان می دهد.

تصویرشماره (۵۳): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی

با توجه به مبانی نظری فوق ایجاد هرگونه زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار می تواند در سطح بخش و منظومه صورت گیرد چرا که ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی موجود در سطح بخش و منظومه پتانسیل لازم جهت ایجاد چنین زنجیره هایی را مهیا و میسر می سازد و این امر با شناخت عمیق و دقیق از ظرفیت های تولید موجود روستاهای هدف امکان پذیر خواهد بود.

در سطح روستاهای هدف بخش باغ حلی زمینه های زیر حایز شرایط لازم جهت ایجاد زنجیره های تولید را دارا می باشند.

- تولیدات لبنی

- تولید گیاهان دارویی
- پرورش انواع دام شمال (دام کوچک و بزرگ) و صنایع مرتبط با آن
- گردشگری
- تولیدات مربوط به طیور و انواع آن
- تولیدات باغی
- تولیدات زراعی شامل محصول گندم، جو و عدس و صنایع مکمل مرتبط با انواع غلات و حبوبات
- زنبورداری و تولیدات مرتبط با آن
- انواع محصولات صیفی جات شامل گوجه فرنگی، سیب زمینی

براساس مطالعات میدانی کشت انواع غلات و پرورش انواع دام به ویژه دام های کوچک جز اقتصاد غالب در روستاهای هدف به شمار می رود و می توان با توجه به تولید مواد اولیه مطابق با آنچه که مورد اشاره واقع شد اقدام به ایجاد زنجیره هایی از ارزش تولید را در سطح منطقه نمود. از جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود:

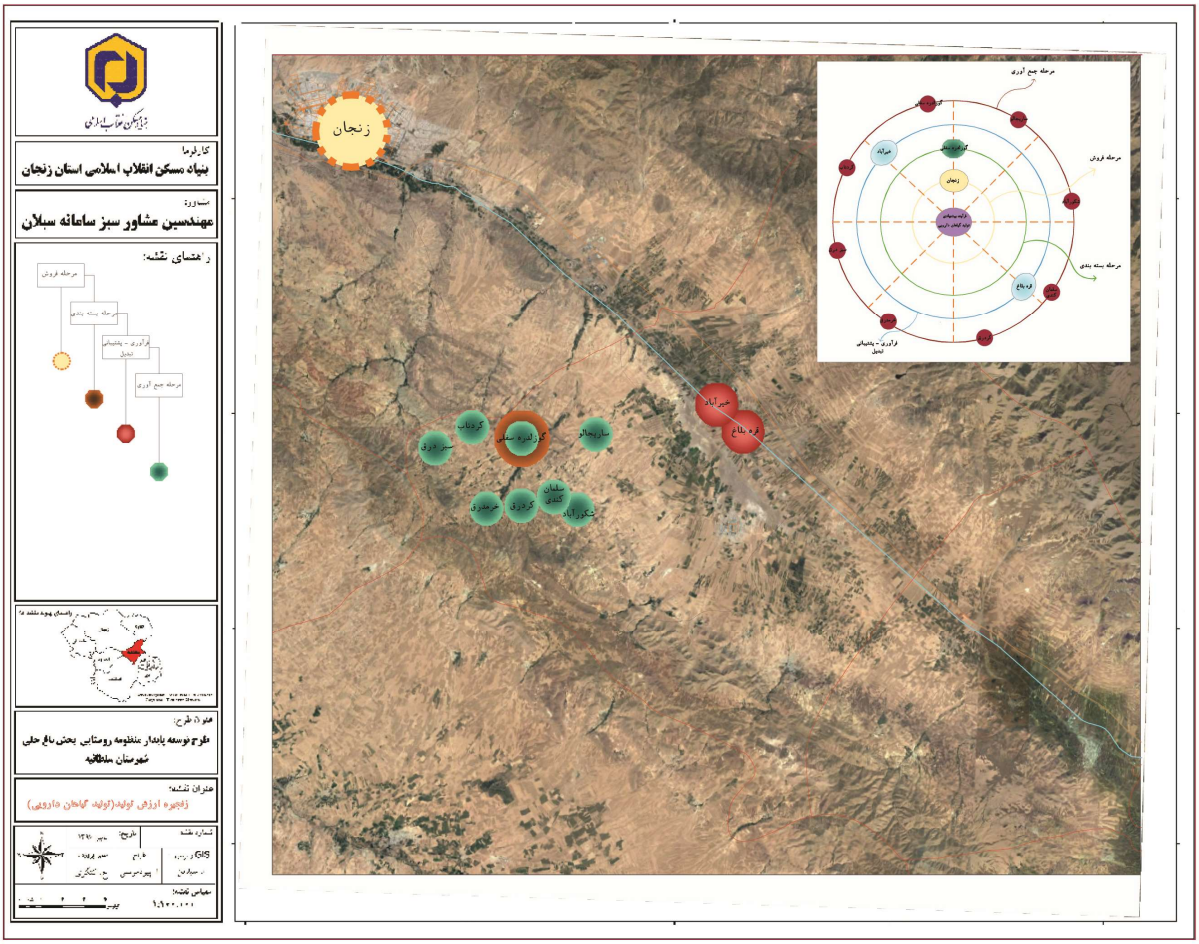
۱- روستای ساریجالو جز روستاهایی است که در آن فعالیت های کشاورزی به عنوان مهمترین رکن اقتصادی روستا را شامل می شود و سهم قابل توجهی از درآمد ساکنین روستا از این طریق عاید می گردد. در این بخش (کشاورزی) تولیدات زراعی، باغی، دامی و پرورش زنبورعسل به همراه پرورش ماهی از جمله فعالیتهایی به شمار می روند که در رونق اقتصادی و کسب و کار آن موثر هستند و با توجه به اینکه روستا در بخش باغ حلی قرار گرفته لذا می تواند در جهت افزایش بهره وری و سوددهی بیشتر در شبکه زنجیره ارزش تولید قرار گیرد.

۲- تولید گیاهان دارویی: در حال حاضر در برخی از روستاهای هدف میتوان به جمع آوری محصول فوق پرداخت که علاوه بر آن اقدامات لازم جهت تکمیل زنجیره ارزش تولید نیز شامل:

- ✓ مرحله جمع آوری
- ✓ مرحله پشتیبانی
- ✓ مرحله خشک کنی و بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

را برای محصول فوق در سطح روستاهای هدف و منطقه ایجاد نمود.

نقشه شماره (۴۴): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی

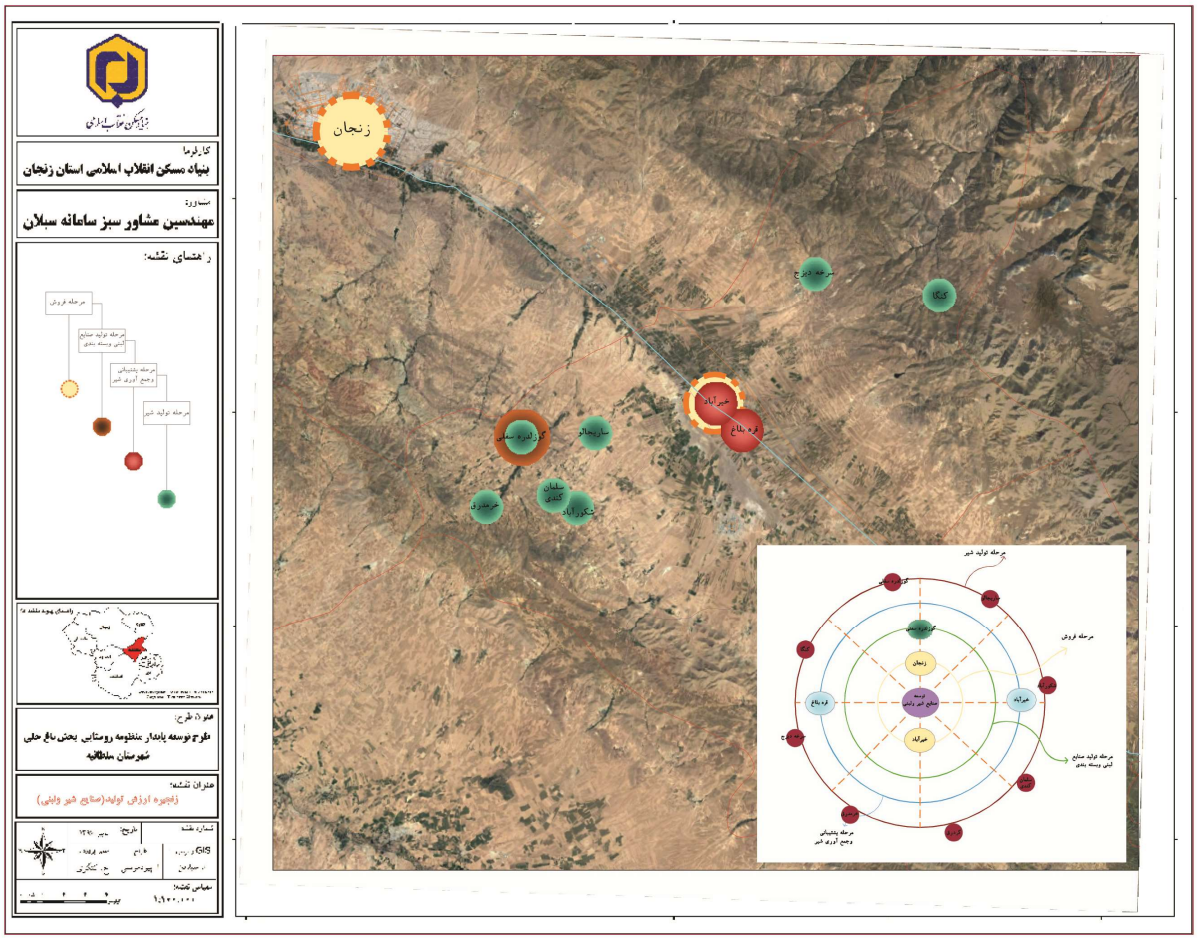
۳- تولیدات دامی: تولیدات دامی در سطح منطقه غالباً مربوط به دام های سبک است که هر چند می توان بر روی دام های بزرگ نیز برنامه ریزی لازم انجام داد با توجه به اینکه دامداری یکی از مهمترین شیوه های معیشتی در سطح منطقه به شمار می رود برقراری رابطه ارزش تولید زمینه را برای بهره وری هرچه بهتر در سطح منطقه فراهم خواهد ساخت در حال حاضر ایجاد صنایع کارگاهی جهت تولید مواد لبنی یکی از مواردی است که می تواند در جهت رونق اقتصادی و اشتغالزایی در سطح روستاهای منطقه فراهم سازد. در این زمینه مراحل ذیل جز زنجیره های ارزش تولید در خصوص تولیدات دامی محسوب می شود.

- ✓ مرحله نگهداری دام به صورت سنتی و نیمه مدرن
- ✓ مرحله جمع آوری شیر
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ارائه خدمات دامپزشکی و مکان جمع آوری محصولات اولیه
- ✓ مرحله تبدیل شیر به انواع مواد لبنی
- ✓ مرحله فروش

در این زمینه روستاهای خرمدرق، ساریجالو، گوزلدره سفلی، سرخه دیزج، کنگه و شکورآباد از ویژگیهای لازم و ضروری در این خصوص برخوردار هستند و روستای خیرآباد به عنوان مکان پشتیبان کننده و تولید مواد لبنی می

تواند مورد توجه قرار گیرد. هم اکنون در روستای ساریجالو تولید شیر، کره، پنیر و دام زنده جز مهمترین تولیدات دامی روستا محسوب می شود و می تواند به عنوان مکانی در جهت چرخه و فرآیند ارزش تولیدات لبنی قرار گیرد.

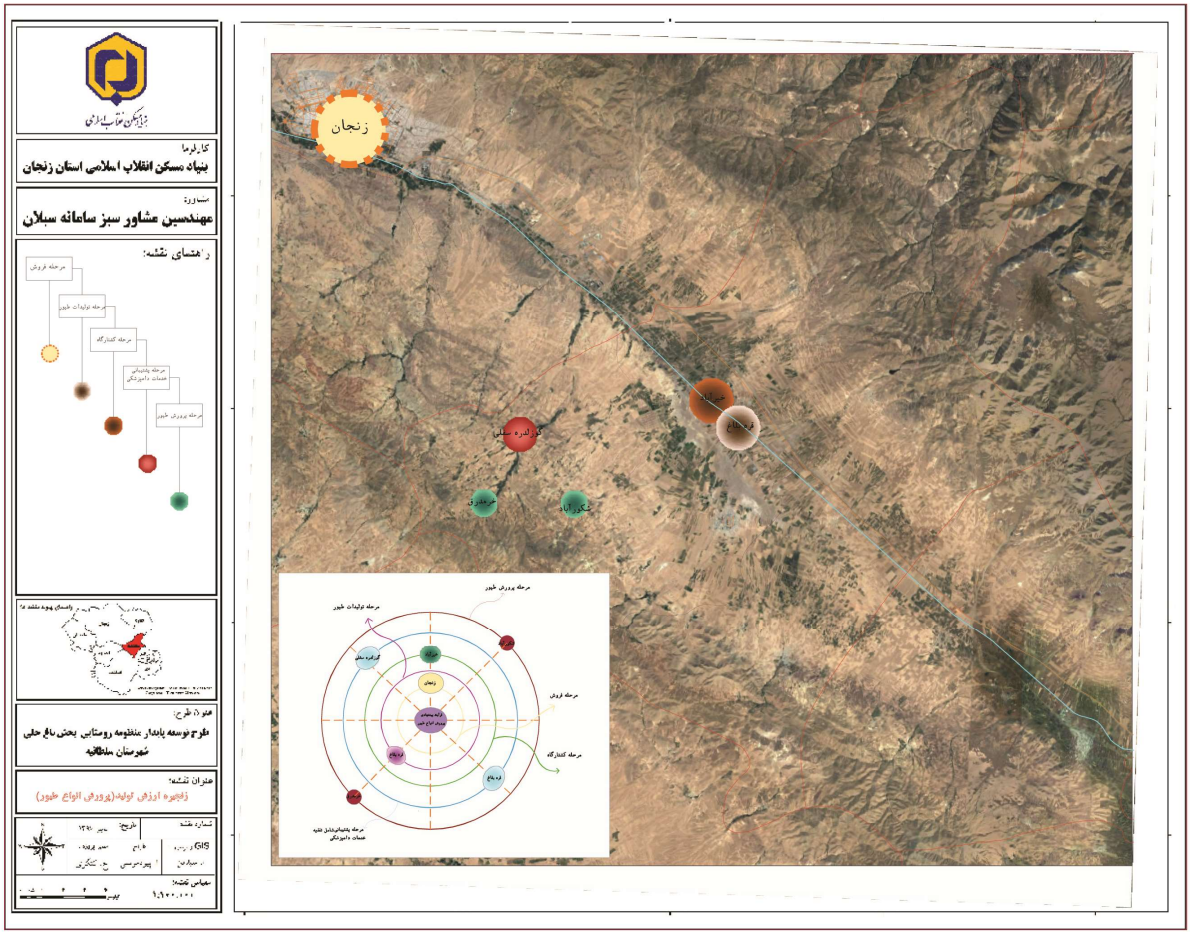
نقشه شماره (۴۵): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی

۴- تولیدات مربوط به پرورش انواع طیور: نگهداری و تولید محصولات مرتبط با پرورش انواع طیور شامل شترمرغ، بوقلمون، مرغ، اردک به صورت سنتی و مدرن از جمله زمینه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در سطح منطقه به شمار می رود که می توان در خصوص تولیدات غذایی شامل تخم مرغ، گوشت سفید، انواع گوشت های صنعتی برنامه ریزی لازم را انجام داد. ایجاد زنجیره ارزش تولید می تواند در بهره وری هرچه بهتر و افزایش درآمد تولیدات فوق بسیار موثر مواقع گردد از جمله مراحل فوق در جهت زنجیره فوق می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- ✓ مرحله ایجاد پرورش انواع طیور (مرغداری، بوقلمون، شترمرغ و..)
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تأمین مواد تغذیه طیور
- ✓ مرحله انتقال تولیدات طیور شامل زنده به کشتارگاه و تولید انواع گوشت سفید و سایر موارد تولیدی
- ✓ مرحله انتقال تخم مرغ و بسته بندی آن
- ✓ مرحله فروش در بازارهای محلی، منطقه ای و فرامنطقه ای

نقشه شماره (۴۶): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور

۵- تولیدات باغی: وجود روستایی با تولید انواع محصولات باغی از جمله در روستاهای شکورآباد، خرمدرق، گوزلدره سفلی و... باعث آن شده تا باغداری نیز یکی از وجوه مهم اقتصاد روستاهای هدف قرار گیرد. به طوری که بخش قابل توجهی از تولیدات باغی روستاهای هدف از بازارهای فرامنطقه ای برخوردار هستند لذا ایجاد یک زنجیره ارزش تولید زمینه را بریا توسعه اقتصادی و افزایش اشتغال روستایی فراهم خواهد نمود. از جمله فرآیندهای مرتبط با این مورد (زنجیره ارزش تولید) برای باغداری عبارتند از:

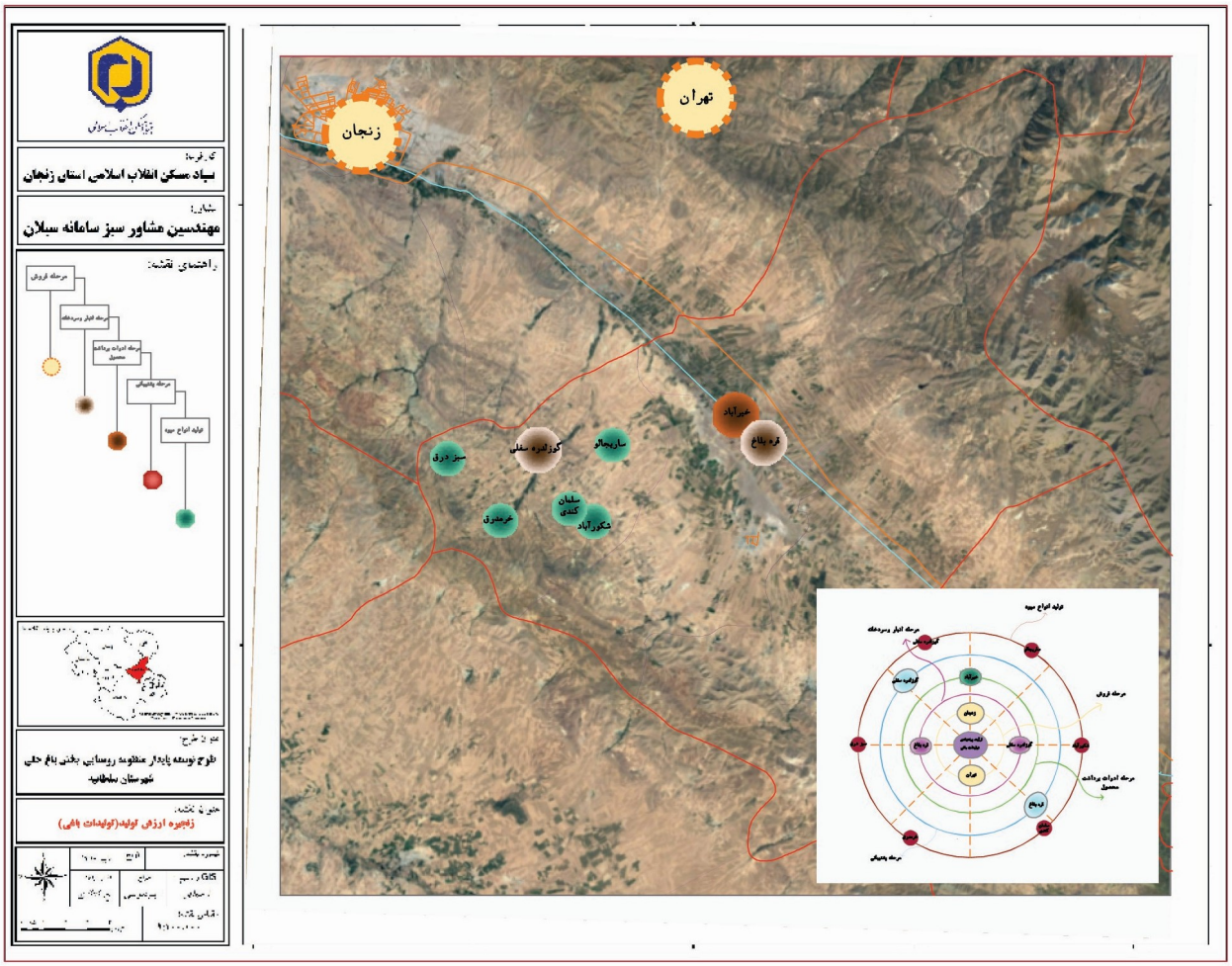
- ✓ مرحله وجود باغات میوه در روستاهای هدف
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تولید نهال و فراهم نمودن خدمات مرتبط شامل سهم و ادوات باغبانی
- ✓ مرحله تولید ادوات لازم جهت برداشت محصول و جمع آوری آن شامل جعبه
- ✓ مرحله انبار و سردخانه
- ✓ مرحله فروش

در روستای ساریجالو تولیدات باغی از جمله تولیدات مهم و موثر بوده که این ویژگی نیز می تواند در برقراری ارتباط و قرارگیری در زنجیره ارزش تولیدات باغی منطقه مورد توجه واقع شود.

تصویرشماره (۵۴): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه

نقشه شماره (۴۷): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی

۶- زنبورداری: زنبورداری یکی دیگر از فعالیتهایی است که در برخی از روستاهای هدف مورد تأکید است و برخی از ساکنین آن به طور خاص و ویژه به این فعالیت می پردازند. چنانچه در روستای ساریجالو فعالیت فوق یکی از زمینه

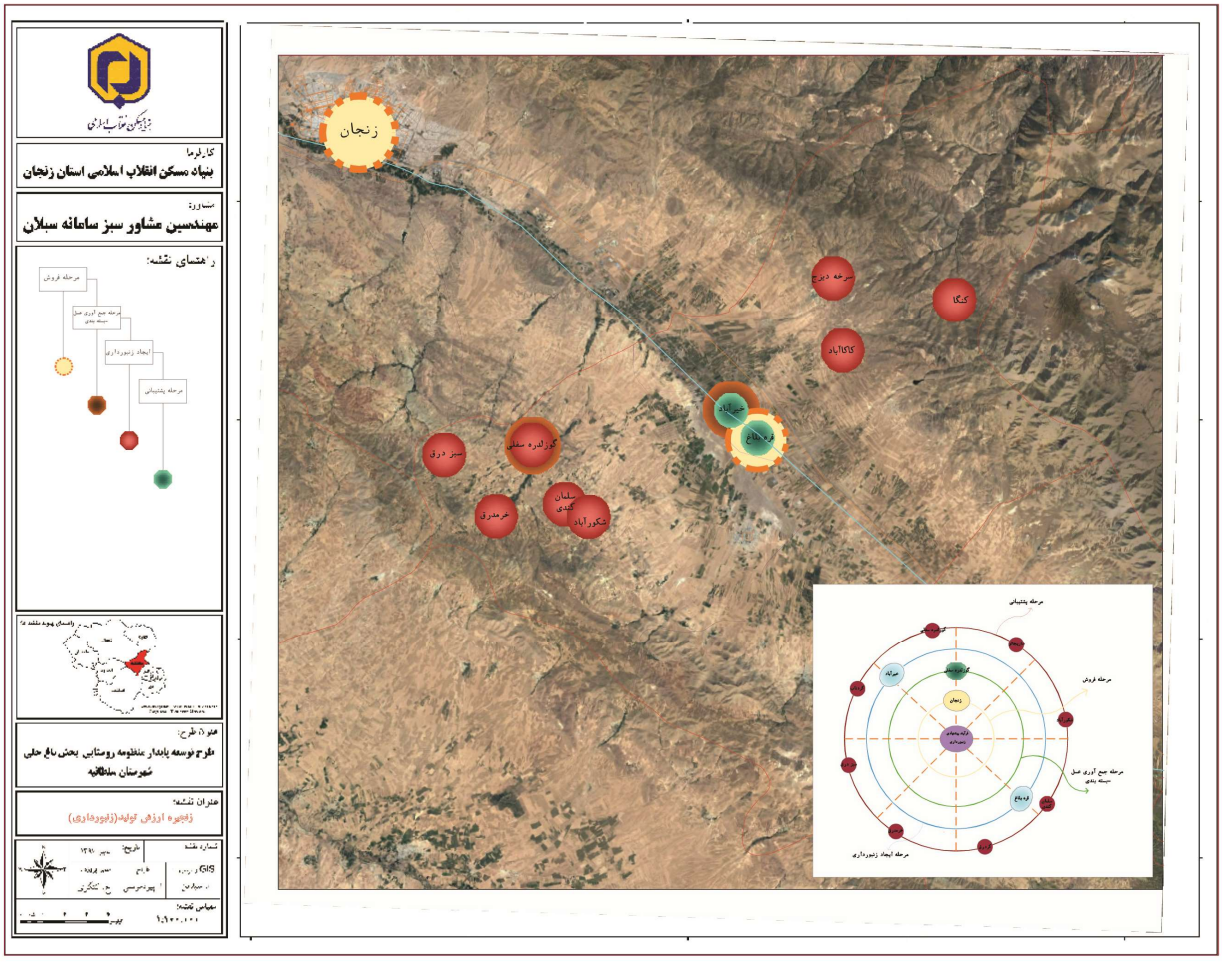
های فعالیتی آن محسوب می شود که معمولاً عسل حاصل از آن در بازارهای زنجان به فروش می رسد جهت بهبود و افزایش ارزش تولیدی آن در سطح روستاهای منطقه ایجاد زنجیره فوق می تواند یکی از گامهای مهم توسعه اقتصادی به شمار آید.

- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ساخت ادوات زنبورداری از جمله کندو و...
- ✓ مرحله ایجاد زنبورداری
- ✓ مرحله جمع آوری عسل
- ✓ مرحله بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

تصویرشماره (۵۵): نمونه ای از زنبورداری در روستای ساریجالو

نقشه شماره (۴۸): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری

شناسایی، توصیف و اولویت بندی قابلیت ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

به منظور توضیح بهتر در خصوص فرآیندها و اقدامات میدانی مراحل مختلف در جهت دستیابی به چارچوب نظری و عملی بهتر و مناسب تر مطالعات فوق به شرح ذیل آورده می شود:

تعریف و تحلیل فرآیندها و اقدامات میدانی

اقدامات میدانی طی فرآیند و مراحل مختلفی با هماهنگی و مشارکت ذی نفعان و ساکنین روستا از یک سو و همچنین مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشدار و فرمانداری شهرستان و سازمانها و نهادهای مرتبط با اقتصاد و اشتغال روستایی از سوی دیگر قابل دستیابی و ارزیابی خواهد بود. بر این اساس مراحل زیر از جمله مهمترین و اساسی ترین شیوه جهت دستیابی به اهداف فوق می باشد:

- تهیه پرسشنامه

پرسشنامه شامل بسته ای از پرسش هاست که بر طبق اصول خاصی تدوین گردیده است و به صورت کتبی به افراد ارائه می شود و پاسخگو براساس تشخیص خود جواب ها را در آن می نویسد.

- طبقه بندی براساس ماهیت پرسشنامه

۱- پرسشنامه باز: در پرسشنامه باز با سوالات باز روبرو هستیم. در اینجا پاسخگو می تواند بدون محدودیت هر پاسخی را که مد نظرش باشد در مورد آن پرسش بنویسد و یا در آن زمینه توضیح دهد.

۲- پرسشنامه بسته: در پرسشنامه بسته با پرسش های بسته مواجه هستیم. برای هر پرسش تعدادی گزینه و پاسخ انتخاب شده است که هر فرد پاسخ دهنده باید یکی از آنها را به عنوان پاسخ بر گزیند. هر یک از پاسخ ها به گونه ای تنظیم شده است که در عین منطقی بودن برای آن سوال از پاسخ مربوط به دیگر سوالات مجزا باشد. در اینجا پاسخ ها را می توان به سرعت نوشت و در این صورت تجزیه، تحلیل و طبقه بندی پاسخ ها نیز ساده تر است اما اطلاعات به دقت و کاملی پرسش نامه باز نیست.

- ماهیت پرسشنامه بکار رفته در طرح

برای طرح مورد مطالعه پرسشنامه های تهیه شده از لحاظ ماهیت هر دو حالت ذکر شده مورد بکار رفته است. برای این منظور پرسش نامه های باز و بسته براساس شیوه خاصی تهیه گردیده اند. در پرسش نامه باز علیرغم آنکه پاسخ های مورد نظر دسته بندی شده اند اما پاسخ ها در هر دسته به صورت باز خواهند بود. مثلاً در بررسی معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین، مسئولین محلی و... با وجود آنکه پاسخ های مورد انتظار در قالب عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، زیربنایی و سایر عوامل مورد نظر خواهد بود اما در هر دسته و طبقه بندی، پاسخگو می تواند به صورت باز و گسترده پاسخ خود را ارائه نماید.

جدول شماره(۲۰۳): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی

نام روستا	عوامل طبیعی	عوامل اجتماعی	عوامل اقتصادی	عوامل زیربنایی	سایر عوامل

اما در تهیه پرسشنامه بسته به شیوه لیکرت پرسش ها تهیه شده، در واقع پرسشنامه به شیوه لیکرت ضمن آنکه یک پرسشنامه به صورت بسته می باشد پاسخ ها در طیف خاصی دسته بندی می گردد. می توان گفت که مقیاس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گزینه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گزینه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

مقایس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود و توسط رنسیس لیکرت (۱۹۸۱-۱۹۰۳) ابداع شده است. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گویه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گویه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

تعداد گویه ها در مقیاس لیکرت حداقل ۱۵ تا ۳۰ گویه است. در ساختن طیف لیکرت می بایست مراحل زیر را رعایت کرد:

- انتخاب موارد تشکیل دهنده مقیاس اندازه گیری و تدوین گویه های مناسب و نامناسب مربوط به موضوع انجام یک نمونه اولیه از گویه ها در نمونه ای تصادفی از پاسخ دهندگان

- ارزش گذاری و محاسبه نمره کل برای هر پاسخ دهنده
- تعیین توان افتراقی گویه ها
- انتخاب گویه های برگزیده
- تعیین ضریب قابلیت اعتماد مقیاس

برای استفاده هر چه بهتر از مقیاس لیکرت موارد زیر را مدنظر قرار دهید :

- استفاده از کلمات در گزینه ها: همانطور که اشاره شد توصیه می شود به جای استفاده از اعداد در گزینه ها، از کلمات و عبارات مناسب استفاده شود. رعایت این مورد از سردرگمی پاسخ دهندگان جلوگیری کرده و باعث می شود تا گرایش خود را با توجه به گزینه ها بهتر مشخص کرده و تحت تاثیر اعداد قرار نگیرند.
- انتخاب صحیح گویه ها: همانطور که در مراحل شش گانه فوق نیز اشاره شد، انتخاب گویه های صحیح در یک پرسشنامه اهمیت فراوانی دارد. از گویه های مبهم و بی ربط خودداری کنید، همچنین می بایست تعداد گویه هایی که گرایش های مخالف و موافق دارند یکسان باشد.
- بازه ای مناسب برای گزینه ها انتخاب کنید: تلاش کنید گزینه ها را در یک بازه کامل (از کاملا تا اصلا) و به صورت تک بعدی انتخاب کنید.
- از پرسیدن دو سوال در یک گویه خودداری کنید: این ایراد رایج در طراحی گویه ها، جزء گویه های مبهم است که پاسخ دهنده را در انتخاب پاسخ دچار مشکل خواهد کرد. هدف سوال باید کاملا گویا و مشخص باشد بطوری که افراد مختلف از آن یک برداشت واحد داشته باشند.
- همیشه یک گزینه خنثی در نظر بگیرید: نظری ندارم ! نمی دانم ! به یاد نمی آورم ! از جمله گزینه هایی هستند که بر حسب موضوع و نوع گزینه ها می توانند به عنوان گزینه های خنثی به کار روند.
- تعداد پاسخ ها فرد باشد: این مورد می تواند در ارتباط مستقیم با مورد قبل قرار گیرد چرا که در حالتی که تعداد پاسخ ها فرد هستند، یک نقطه وسط وجود خواهد داشت که این نقطه وسط می تواند گزینه خنثی باشد.
- از گویه های پرسشی استفاده کنید: معمولا استفاده از گویه های پرسشی پاسخ های بهتری را به همراه دارند.

برای این منظور در طرح مورد مطالعه از مقیاس لیکرت استفاده شده است این روش در جهت بررسی و کسب نظر ساکنین روستا در ابعاد اقتصادی مورد استفاده واقع شده است که در این میان در شناخت و بررسی و تعیین عوامل مختلف اقتصادی از جهات مختلف، پاسخ ها مورد ارزیابی قرار گرفته اند.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ اجرا

- پرسشنامه به طریق رو در رو
- پرسشنامه تلفنی
- پرسشنامه پستی
- پرسشنامه رایانه ای
- پرسشنامه پست الکترونیکی

که برای تحقیق حاضر غالباً از پرسشنامه رو در رو استفاده به عمل خواهد آمد.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ محتوای سنجش شده

- پرسشنامه آگاهی سنجی
- پرسشنامه نگرش سنجی
- پرسشنامه عملکرد سنجی

- انواع پرسشنامه های به کار رفته در طرح

به طور کلی پرسشنامه های تهیه شده برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی در چهار گروه دسته بندی شده و نتایج حاصل از آن به صورت کمی و کیفی مورد ارزیابی و تحلیل واقع شده اند که این پرسشنامه ها به شرح ذیل می باشد.

۱- پرسشنامه عمومی: پرسشنامه عمومی حاوی اطلاعات کلی و عمومی هستند که معمولاً سعی بر آن دارد تا نظرات گروههای مختلف اجتماعی از جمله ساکنین روستا، مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشداری در قالب شناخت عوامل و مسائل مختلف موجود در روستا مانند مسائل و مشکلات موجود، پروژه های عمرانی مورد نیاز، بررسی و مطالعات جمعیتی، تأسیسات زیربنایی، خدمات، اقتصادی و... مورد بررسی واقع می شوند و غالباً اطلاعات حاصله به شیوه پرسشنامه باز جمع آوری و در نهایت مورد تحلیل قرار می گیرند. در حالت کلی پرسشنامه عمومی شامل موارد زیر خواهد بود:

- بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیربنایی در روستا
- معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین
- معرفی مسائل و مشکلات از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه جوامع محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه ساکنین
- بررسی خدمات موجود
- بررسی جمعیتی شامل: تعداد جمعیت و خانوار روستا در طول دوره های سرشماری

فعالیت های اقتصادی روستا به تفکیک مشاغل

شرایط سواد و درصد افراد باسواد

بررسی های اقتصادی

تخمین درآمدهای ناشی از فعالیت و محصولات

بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیر بنایی در روستا

براساس مطالعات موجود در فصل دوم می توان گفت که نقش و جایگاه روستا و برنامه های توسعه فضایی در سطح منطقه و شهرستان سلطانیه در طرح های آمایش سرزمین استان زنجان و طرح ناحیه ابهر مورد بررسی واقع شده است.

معرفی مسائل و مشکلات روستا

مسائل و مشکلات روستا از چند بعد مورد بررسی و بحث واقع شده که این ابعاد در دو بعد مشکلات روستا از لحاظ ساکنین، مسئولین محلی شامل ادارات، سازمانهای مرتبط با روستا از جمله بخشداری را می توان ذکر نمود که در این خصوص مشکلات روستا در چهار بعد به شرح ذیل مورد بررسی واقع شده است.

- طبیعی
- اجتماعی
- اقتصادی
- زیربنایی

مسائل و مشکلات طبیعی

این مشکلات غالباً مربوط به عوامل زیر خلاصه شده است:

- سرمازدگی محصولات
- مشکلات کمبود آب زراعی
- عدم تطبیق فصل کاشت و داشت با نزولات جوی
- فرسایش خاکی
- پایین رفتن سفره های آب زیرزمینی
- سیل و خسارت ناشی از آن
- خشکسالی
- آفت های گوناگون فعالیتهای کشاورزی در بخشهای مختلف زراعی، باغداری، دامداری، زنبورداری و...
- مسائل زیست محیطی از جمله آلودگی منابع آبی، خاکی و...
- تخریب پوشش گیاهی و مراتع به دلیل چرای بی رویه
- زلزله و صدمات ناشی از آن با توجه به زلزله خیز بودن منطقه

که این مسائل و مشکلات توسط اهالی و مسئولین روستا مورد تأکید قرار گرفته است.

مسائل و مشکلات اجتماعی

مسائل و مشکلات اجتماعی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل یافت شده است.

- مهاجرت از روستا
- عدم اشتیاق جوانان روستایی به ماندن در روستا
- بیکاری جوانان تحصیل کرده و دارای مدرک دانشگاهی
- اعتیاد و مسائل ناشی از آن
- اختلاف و از هم پاشیدگی بنیاد خانواده
- رغبت پایین جوانان روستایی به ادامه اشتغال در فعالیت های کشاورزی

- کمبود و یا نبود فضاهای تفریحی و ورزشی در روستا

مسائل و مشکلات اقتصادی

این مسائل و مشکلات به شرح ذیل دسته بندی شده است.

- بیکاری
- درآمد پایین
- وجود روابط دلالی و سلف خری در خرید محصولات کشاورزی
- عدم پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان از سوی برخی از نهادهای مرتبط
- سخت بودن فعالیت های کشاورزی
- عدم وجود انبار مناسب برای محصولات کشاورزی (مانند سردخانه و...)
- نوسانات متغیر و متعدد در قیمت محصولات کشاورزی
- عدم وجود صنایع مرتبط و مکمل با تولیدات کشاورزی روستا

مسائل و مشکلات زیربنایی

مشکلات زیربنایی در قالب خدمات متعدد روستایی شامل مراکز آموزشی، درمانی، دستیابی به شبکه آب، برق، گاز، جاده و راه های مواصلاتی، کیفیت ابنیه و مساکن روستایی، کیفیت شبکه درون روستایی، تأسیسات مربوط به آبیاری مزارع و باغات روستا قابل دسته بندی می باشد که در این خصوص مسائل زیر از جمله مهمترین مباحث روستاییان و مسئولین محلی می باشند.

- عدم اجرای طرح هادی روستایی
- کیفیت پایین جاده مواصلاتی موجود روستا
- عدم وجود اقدامات زیربنایی در جهت آبیاری مزارع
- مشکلات مربوط به آنتن دهی خطوط ارتباطی و تلفنی در روستا

راهکار و پروژه های مورد نظر از نظر ساکنین و مسئولین محلی

لازم است به مانند بررسی مسائل و مشکلات روستا که در چهار بعد انجام یافت، ارایه راهکار نیز در چنین سطحی صورت گیرد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات طبیعی

از آنجا که مهمترین مسائل و مشکلات روستا مربوط به آب زراعی و چگونگی تأمین آن می باشد لذا بر طبق اظهارات ساکنین روستا ایجاد و احداث طرح آبرسانی شهید محمدزاده در بالادست روستا از جمله مهمترین اقدامات لازم در جهت تأمین آب زراعی روستا به شمار می رود.

- تغییر شیوه های آبیاری از جمله موارد ضروری در جهت کنترل و جلوگیری از هدر رفتن آب کشاورزی محسوب می شود که در این خصوص اجرای شیوه آبیاری به صورت بارانی برای مزارع و قطره ای برای باغات از جمله اقدامات

موثر به شمار می رود. همچنین تبدیل نهرهای قدیمی به کانالهای بتنی از دیگر اقداماتی است که می تواند مانع از هدر رفتن زیاد آب گردد.

- جلوگیری از چرای بی رویه مراتع، ایجاد موانع لازم در جهت توسعه و حفر بی رویه چاههای عمیق و نیمه عمیق از دیگر مواردی است که در جهت حفظ خاک و جلوگیری از فرسایش آن لازم است در سطح روستا انجام گیرد.
- اجرای طرحهای آبخیزداری می تواند مهمترین مانع در جهت مقابله با خشکسالی روستا قرار گیرد. در این خصوص وجود برنامه احداث سد معیشتی از جمله مهمترین نیازهایی بوده که ساکنین روستا بر آن تأکید داشته اند.
- جلوگیری از هدایت فاضلابهای روستا به منابع آب روستا شامل مسیل و انهار کشاورزی
- مقابله با آفت های کشاورزی که باعث از بین رفتن محصولات زراعی می گردد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اجتماعی

ایجاد طرحهای اشتغال زایی مهمترین راهکار در جهت جلوگیری از مهاجرت روستا از یک سو و سایر مسائل مرتبط با مشکلات اجتماعی آن به شمار می رود که در صورت وجود شغل مناسب با درآمد کافی جوانان روستا با میل و رغبت زیاد در روستا باقی خواهند ماند از سوی دیگر توسعه مدرنیزاسیون در فعالیتهای کشاورزی سبب افزایش تمایل جوانان در انجام فعالیت های کشاورزی را خواهد شد. ضمن آنکه اجرای طرح های لازم برای مقابله رشد و توسعه اعتیاد از طریق توسعه فضاهایورزشی و تفریحی از اقدامات موثر در جهت مقابله با چنین عامل مخرب خواهد شد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اقتصادی

اجرا و پیشنهاد پروژه های فوق از جمله مهمترین هدف طرح فوق به شمار می رود چرا که مهمترین معضل و مشکلات روستاییان در قالب بیکاری و درآمد کم لحاظ شده است که این پروژه های پیشنهادی با توجه به پتانسیل و قابلیت های موجود روستا در بحثهای آتی آورده خواهد شد. ضمن آنکه خدمات واسطه گری و دلالی، پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان، ایجاد ثبات قیمت محصولات کشاورزی از دیگر اقدامات لازم در جهت مقابله با مشکلات اقتصادی روستا به شمار می رود.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات زیربنایی

اهم پروژه های زیر بنایی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل می باشد.

- اصلاح جاده بین روستایی
- توسعه شبکه آب آشامیدنی روستا از لحاظ کمی و کیفی
- توسعه شبکه ارتباطاتی الکترونیکی روستا
- اجرای طرح هادی روستا
- احداث سالن ورزشی، پارک و بوستان بازی

جدول شماره(۲۰۴): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار

بعد عنصر	نوع عنصر	موقعیت	نوع اثرگذاری
طبیعی	رودخانه و سیل شامل رودخانه فرعی و فصلی	جنوب روستا	قرارگیری باغات و اراضی زراعی در بستر رودخانه و منبع تأمین آب مورد نیاز اراضی زراعی
	اراضی زراعی	پیرامون روستا	امکان کشت محصولات گندم و جو و حبوبات
	چشمه های آب	شمالشرق روستا	بهره برداری از منابع آب فوق در تأمین آب شرب و کشاورزی، پرورش ماهی
اقتصادی	وجود کارآفرینان	-	در ایجاد و توسعه فعالیتهای اقتصادی و جدید
	جمعیت جوان و نیروی فعال قوی	-	-
	وجود جمعیت متخصص و دارای مدرک دانشگاهی و فنی و حرفه ای	-	امکان بهره برداری از نیروی های متخصص در توسعه اقتصادی در ایجاد صنایع روستایی
	وجود کارگاههای مشاغل خانگی	-	امکان فعالیت نیروی کار فعال روستا در آن
زیربنایی	وجود جاده ارتباطی	-	وجود بسترهای لازم جهت ایجاد صنایع و فعالیتهای اقتصادی
	وجود خدمات زیربنایی آب، برق، گاز، تلفن	-	-

علاوه بر آن به منظور شناخت کامل از مسایل و مشکلات روستا لازم است مصاحبه هایی را با ساکنین روستا و مسئولین محلی در قالب سوالات ویژه انجام داد تا نتایج مصاحبه های فوق دیدگاهی لازم را جهت راهبرد بهتر توسعه روستایی ارائه نماید.

ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

زمین، آب و نیروی کار سه منبع عمده فعالیت اقتصادی در روستا به شمار می روند که هر کدام از آنها در یک ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر قرار دارند و بدون وجود یکی از این موارد، باعث خواهد شد تا فعالیت اقتصادی در سطح روستا به سر انجام نرسد، بنابراین هرگونه رونق اقتصادی در مناطق روستایی به وسیله سه عامل فوق انجام می گیرد و در این بین نیروی انسانی به عنوان یکی از پایه های مهم و اساسی در امر تولید روستا نقش حیاتی را بر عهده دارد و در صورت نقص و کمبود در یکی از عوامل تولید (آب و زمین). نیروی انسانی با تغییر و تحول در آنها زمینه را برای رشد و توسعه روستایی فراهم آورده است چنانچه در مناطق خشک که فعالیتهای کشاورزی با کمبود آب روبرو می باشند، انسان با حفر قنات آب مورد نیاز را به سمت اراضی زراعی هدایت نموده است، در نتیجه می توان گفت که نیروی انسانی یکی از اساسی ترین پایه های لازم برای فعالیت های اقتصادی در سطح روستا به شمار می رود.

روستای ساریجالو یکی از نقاطی است که در آن نیروی کار نقش عمده ای را در تحولات اقتصادی آن بر عهده دارند در این روستا علیرغم آنکه طی سالهای گذشته مهاجرت های از آن صورت گرفته ولی کماکان جمعیت ساکن در روستا و همچنین افراد مهاجر کننده سهم قابل توجهی در اقتصاد روستا ایفا می نمایند. برخی از آنها موفق به کسب مدارک عالی دانشگاهی شده اند که در حال حاضر در سطح روستا ساکن نمی باشند براساس مطالعات بعد از تعداد

تقریبی تحصیل کردگان در روستای ساریجالو برابر ۷۰ نفر در مقاطع فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس موفق به اخذ مدرک تحصیلی شده اند.

جدول شماره(۲۰۵): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای ساریجالو

	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری	جمع
دختر	۱۵	۱۰	۲	-	۲۷
پسر	۱۵	۲۰	۴	-	۳۹
جمع	۳۰	۳۰	۶	-	۶۶

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

از سوی دیگر بررسی زمینه های شغلی و تعداد شاغلان روستا نشان از آن دارد که روستا در زمینه های مختلف دارای فعالیت گسترده ای می باشد که می توان گفت شاغلین در بخشهای مربوطه به نوعی ظرفیت نیروی انسانی روستا را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی روستا را به خود اختصاص داده است و معمولاً غالب جمعیت روستایی در کنار فعالیت های مختلف رسمی و غیررسمی به فعالیت در بخش فوق نیز مبادرت می ورزند بنابراین بخش کشاورزی به عنوان مهمترین بخش اقتصادی است که تعداد قابل توجهی از نیروی فعال روستا را در خود جذب نموده است. علاوه بر آن فعالیتهایی نظیر تولید نهال و بذر که در حال حاضر ۱۰ نفر از ساکنین روستا را مشغول نموده از جمله مشاغل مهمی است که اهالی در آن به فعالیت می پردازند. مشاغل خانگی به سبب وجود نیروی انسانی ماهر هر چند به شکل محدود سبب بر آن شده تا تعداد ۵ نفر از ساکنین روستا در این فعالیت ها مشغول گردند و در نهایت فعالیت های خدماتی که به صورت خدمات دولتی و اداری، خرده فروشی، برق کار و لوله کش جز فعالیتها و مشاغلی هستند که تعدادی از نیروی انسانی روستا از طریق آن به امرار معاش می پردازند.

شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

شناسایی و اولویت بندی

همچنانچه در بحث های گذشته مورد اشاره واقع شد شناخت ظرفیت های اقتصادی و تولیدی روستا در قالب دو رکن اساسی و کلی به شرح ذیل قرار دارد.

۱- رکن و عوامل طبیعی

این ویژگی وجه اساسی در مناطق روستایی به شمار می رود و معمولاً وابستگی اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی بیش از سایر سکونتگاه ها می باشد، چرا که زمین هسته اصلی اقتصاد و فعالیت ساکنین یک روستا را شامل می شود و به طور عمومی می توان گفت که عوامل طبیعی با داده های متنوع و مختلف خود از جمله خاک، پوشش گیاهی، منابع آبی، داده های اقلیمی همچون بارش، رطوبت و دما در شکل گیری فعالیت ها و ظرفیت های تولیدی روستاییان نقش اساسی را بر عهده دارد. این عامل (عوامل طبیعی) حتی در ایجاد و توسعه ظرفیتهای گردشگری و

بوم گردی روستا نیز از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد بنابراین شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های فعالیت های اقتصادی در روستا می تواند با بررسی و شناخت عوامل طبیعی میسر گردد.

۲- عوامل انسانی

عوامل انسانی یکی دیگر از زمینه های شناسایی فعالیت های اقتصادی در روستاها محسوب می شوند چرا که هرگونه بهره برداری اقتصادی و انجام فعالیت بر روی عوامل و داه های طبیعی توسط بشر صورت می گیرد و انسان با دانش بومی و آموخته های خود به کار بردن نوع فن آوری مخصوص به هر منطقه سعی در تولید اقتصادی را دارد. بنابراین تغییر شکل مواد اولیه بهره برداری شده از طبیعت مانند تبدیل گندم به نان محلی و سنتی، شیر دام به محصولات لبنی، تولید مربا، ترشی از محصولات باغی و صیفی جات و... از جمله روش هایی است که انسان را قادرساخته تا بر ارزش تولید داده های طبیعی بیافزاید. از سوی دیگر وجود جاذبه های تاریخی شامل آثار گذشتگان که تحت عنوان آثار تاریخی از دیگر زمینه هایی هستند که در فرآیند شناسایی ظرفیت ها تولیدی مناطق روستا اثرگذار می باشند.

با توجه به موارد فوق ظرفیت های موجود تولیدی در روستاهای هدف بخش باغ حلی را می توان در موارد زیر دسته بندی کرد.

- تولیدات زراعی شامل غلات، حبوبات، صیفی جات در روستا
- تولیدات باغی
- پرورش زنبورعسل
- تولیدات لبنی به ویژه پرورش دامهای سبک و اصلاح نژاد آنها
- صنایع دستی روستا سابق و جدید

که با توجه به موارد فوق می توان بخشی از فعالیتهای فوق را به صورت برند روستاهای فوق تعریف و تعیین نمود.

برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

برندسازی یا Branding یکی از اقدامات مهم و اساسی در راه اندازی، مدیریت و توسعه کسب و کار به شمار می رود. این شیوه در واقع تلاشی است در جهت رسیدن به شهرت و محبوبیت که برای رسیدن به چنین جایگاه لازم است موارد ذیل مورد توجه قرار گیرد.

- ساخت نام و نشان تجاری
- مهیا نمودن زیرساخت ها
- مهیا نمودن مزیت های خاص
- تبلیغات و جذب مشتری
- بررسی و تحلیل رفتار مشتریان
- توجه به نظرات و بازخوردها
- ایده پردازی، نوآوری و ارزش آفرینی
- توسعه مداوم و تعامل سازنده

- فعالیت های فرهنگی و اجتماعی
- فعالیت به شکل همه جانبه و گسترده

برند ترکیبی از نام، کلمه، نماد یا طرحی است که هدف محصول و شرکت بوده و آن را نسبت به محصول رقبا متمایز می کند، به طوری که مشتری به راحتی آن را تشخیص داده و در نهایت اقدام به خرید می کند. بررسی و شناسایی اولویت هایی از فعالیتها که در هر روستا می تواند به صورت یک برند به شمار آید مستلزم موارد مهم و اساسی به شرح ذیل می باشد.

۱- وجود قابلیت و پتانسیل:

اگر هر فعالیت تولیدی و یا محصول نهایی سکونتگاهی بخواهد به عنوان نماد و یا نشان مختص به آن قرار گیرد مستلزم وجود قابلیت و پتانسیل موجود می باشد به عبارتی درجه اول باید قابلیت خاصی در هر نقطه جغرافیایی به وجود آید و در نهایت به صورت برند آن معرفی گردد.

۲- دامنه فضایی برند:

هر برند از یک دامنه فضایی خاصی برخوردار هست و این به شرایط محصول از جمله کیفیت، تبلیغات، سرمایه گذاری، حجم تولید و... بستگی دارد ممکن است برندی از محصول از دامنه محلی، منطقه ای، فرامنطقه ای، ملی و حتی فراملی برخوردار گردد.

۳- رقابت:

برندی که از حسن سابقه، کیفیت مناسب و... برخوردار بوده باشد در آن صورت توانایی تداوم عرضه در هر بازاری خواهد داشت.

۴- نوع بسته بندی:

بسته بندی یکی از شاخص های مهم در هر تولیدی به شمار می رود و صرف داشتن کیفیت مناسب محصول دلیل به برتری محصول نخواهد داشت بلکه نوع بسته بندی محصول نیز می تواند در چیرگی محصول بر بازار توانا گردد.

با توجه به تعاریف و ویژگیهای فوق ایجاد برند جدید و یا برندسازی در روستاهای هدف با توجه به قابلیت های آن می تواند مفهوم متفاوتی با آنچه که در این تعاریف آورده شد باشد معهذا از جمله قابلیت هایی که می تواند در سطح روستاهای هدف منجر به ایجاد یک برند جدید گردد می توان به موارد ذیل اشاره نمود.

- تولید نان های محلی: سابقاً زنان روستایی نان مورد نیاز خانوارهای روستایی را با توجه به دانش بومی خود تهیه و تدارک می دیدند و وجود تنورهای سنتی در کیفیت نان تهیه شده آنها تأثیرگذار بوده است. این ویژگی در برخی از مناطق روستا کماکان پابرجا بوده و در صورت توجه به آن می تواند در روستاهای هدف تبدیل به یک برند خاص باشد از جمله آن ها می توان به فطیر و نان لواش محلی اشاره نمود.

تصویر شماره (۵۶): فطیر محلی

- تولید تخم مرغ محلی: تخم مرغ محلی با آنچه که در مرغداری ها تولید می شود به لحاظ کیفیت و ارزش غذایی تفاوت قابل توجهی را دارد و این امر با توجه به امکان تولید مرغ محلی زمینه لازم را جهت ایجاد یک برند مخصوص بر مناطق روستایی مهیا می سازد. و به خصوص دام سبک در روستای ساریجالو و اهمیت و کیفیت محصول لبنی آن از جمله ویژگی های مهمی است که زمینه لازم جهت ایجچاد یک برند در سطح روستا فراهم است.
- محصولات لبنی محلی: وجود پرورش گاو و گوسفند در عمده مناطق روستایی بخش باغ حلی سبب گردیده تا مواد اولیه لازم جهت هرگونه تولید محصولات لبنی مهیا گردد که این امر زمینه را برای تولید انواع محصولات لبنی از جمله پنیر، کره، ماست فراهم می سازد.
- گیاهان دارویی: منطقه باغ حلی به سبب وجود ارتفاعات یکی از مناطق بی نظیر در جهت تولید گیاهان دارویی مختلف به شمار می رود که این گیاهان به دلیل نوع مرغوبیت آن ها قابلیت لازم را در جهت مارک و برند خاص را دارا می باشند در این خصوص زمینه های لازم تولید گیاهان دارویی به ویژه در روستاهای گوزلدره سفلی، کردناب، سبزدرق، ساریجالو، شکورآباد، سلمان کندی، کردرق، خرمدرق، قره بلاغ و خیرآباد موجود می باشد که در حال حاضر نیز بسیاری از مسافران به هنگام مراجعه به روستاهای فوق تولیدات گیاهی روستاهای فوق را خریداری می نمایند.

تصویر شماره (۵۷): گل گاو زبان

شناخت دقیق و اساسی پتانسیل ها و ظرفیت های موجود طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و منابع مختلف مرتبط با آنها در الویت بندی، احصاء و چگونگی سرمایه گذاری و جهت دهی به آنها نقش اساسی را در پی خواهد داشت. براین اساس هر چقدر طرح های شناخته شده در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی نقاط روستایی به طور دقیق دسته بندی گردد میزان خطا در سرمایه گذاری های صورت گرفته نیز بسیار کمتر خواهد بود. لازمه چنین ویژگی ای بررسی و مطالعه اساسی در مزیت های نسبی، مطلق و رقابتی مراکز روستایی است تا براساس آن طرح های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی آن اولویت بندی گردد.

مطابق با مطالعات فصل دوم و همچنین اقدامات میدانی صورت گرفته پتانسیل های موجود روستا در ابعاد اقتصادی زیر قابل دسته بندی می باشند.

- ✓ وجود مراتع مناسب و مساعد زمینه را برای تولید و پرورش انواع دام مهیا می سازد.
- ✓ پتانسیل فوق در ایجاد و احداث فعالیتهای زنبورداری قابل توجیه است.
- ✓ با توجه به کاربری اراضی پیشنهادی روستا در پیرامون آن چراگاههای خوب پیشنهاد گردیده زمینه را برای پرورش و نگهداری دام های سنگین نیز فراهم می نماید.
- ✓ پرورش و نگهداری انواع طیور یکی دیگر از شاخص های لازم جهت هرگونه سرمایه گذاری در روستا به شمار می رود.
- ✓ با توجه به رونق فعالیتهای دامداری و تولید روزانه قابل توجه شیر در روستا و مناطق پیرامون آن بستر را برای احداث و ایجاد صنایع لبنی میسر ساخته است.
- ✓ فعالیتهای بوم گردی و گردشگری یکی از شاخصه های مهم و اساسی است که نیازمند طرح های سرمایه گذاری برای توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستا به شمار می رود.
- ✓ سرمایه گذاری در جهت تولید انواع گیاهان دارویی که با توجه به وجود انواع گیاهان استپی در پیرامون روستا
- ✓ امکان تولید زعفران، گل محمدی در روستا با قابلیت برندسازی

تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران ها جهت تحرک اقتصادی روستا

مناطق روستایی علیرغم آنکه به عنوان نقاطی با محوریت تولید کشاورزی شناخته می شوند اما می توان گفت که روستا با توجه به پتانسیل های مختلف قادر است در بسیاری از زمینه ها و ابعاد تولیدی یا خدماتی نقش آفرین باشد. امروزه بحث بوم گردی یا گردشگری در مناطق روستایی به سبب وجود قابلیت های طبیعی، آثار تاریخی یکی از مباحث مهم در تولید خدمات مختلف به شمار می رود بنابراین می توان گفت که محورهای تولید در مناطق روستایی تک بعدی نبوده بلکه می تواند در جهات مختلف مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد؛ بنابراین محورهای تولید برای روستای ساریجالو در سه بعد زیر قابل دسته بندی می باشد.

- دامداری و دامپروری با تأکید بر اصلاح نژاد

برای این منظور پرورش و نگهداری گوسفند رومانوف یکی از نژادهایی است که جهت بهروری بهتر و افزایش درآمد و تولید برای روستای فوق توصیه می شود؛ بنابراین از آنجا که دام سبک موجود در کشور مناسب با چرای مرتعی است و نمی توان این نژاد را با روش پرداربندی و دامداری صنفی نگهداری که مقرون به صرفه نیز نمی باشد لذا لازم است

نژادی جدید که علاوه بر کم خوراک بودن و مقاومت به آب و هوای گرم و خشک، قابلیت پرورش و نگهداری در دامداری های صنفی را نیز داشته باشد.

بر این اساس دام های سبک که می تواند در دامداری های صنعتی نگهداری شوند عبارتند از:

- ✓ گوسفند رومانوف
- ✓ گوسفند سافولک
- ✓ گوسفند فین شیپ
- ✓ گوسفند شیری لاکن
- ✓ گوسفند آواسی

- پرورش زنبورعسل و تولید فرآورده های مرتبط با آن

با توجه به قابلیت موجود روستا تولید فرآورده های مرتبط با زنبورعسل از جمله فرآورده هایی است که نمی تواند در سطح روستای ساریجالو پیشنهاد و ارائه گردد که این تولیدات تنها مختص فرآورده عسل نبوده بلکه سایر فرآورده های آن مانند ژله رویال، بره موم، گرده گل، نیش زنبور و موم از جمله تولیداتی هستند که می توانند به صورت صنعتی با راندمان تولیدی مناسب در سطح روستا استقرار یابند.

- ایجاد صنایع لبنی

مواد خام و اولیه شامل شیر که در سطح روستا موجود می باشد و بدون تغییر و به صورت خام صادر می گردد در صورت ایجاد و احداث صنایع مرتبط می تواند در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی موثر واقع شوند.

جمع آوری ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی قابل اجرا توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت ها، مزیت ها و محورهای تولید

جهت دستیابی مناسب مناسب و اصولی فرآیند توسعه اقتصادی در مناطق روستایی، توجه ویژه به ایده های مختلف کارآفرینی امری حیاتی و ضروری به نظر می رسد، چرا که تأکید بر بخش های اقتصادی موجود در مناطق روستایی به تنهایی نخواهند توانست منجر به توسعه در ابعاد مختلف و رشد اشتغال و ریشه کنی فقر، افزایش درآمد روستاییان گردد از سوی دیگر برای نیل به اقتصاد مقاوتی که مهمترین سیاست کلان اقتصادی کشور را شکل می دهد، بهره گیری از تمام ظرفیتها و توانهای موجود در مناطق روستایی را اجتناب ناپذیر می نماید.

به طور کلی کارآفرینی روستایی به عنوان یک راهبرد اساسی برای توسعه روستایی می تواند کمک شایانی برای توسعه روستاها کرده و منجر به کاهش بیکاری و افزایش اشتغال و در نتیجه افزایش درآمد، متنوع سازی اقتصاد، استفاده بهینه از منابع و بهبود زندگی روستاییان شود؛ بنابراین هر فعالیتی در روستاها مستلزم پاسخ گویی به دو مشکل عمده و اساسی بیکاری و فقر در نواحی روستایی است. با توجه به توانمندی ها و پتانسیل های انکارناپذیر موجود در روستاها، می توان به ایجاد زمینه در کارآفرینی تا حدودی از این مشکلات کاسته شود. روستاها در عصر حاضر با تحولات و تهدیدات گسترده ای روبه رو هستند؛ از این رو، تضمین و تداوم حیات و بقای روستاها نیازمند یافتن راه حل ها و روش های جدید بستگی دارد؛ بنابراین توسعه روستایی در مقایسه با گذشته، پیوند گسترده ای با مفهوم کارآفرینی دارد (پاسبانی، ۲۸۱:۱۳۸۳).

در مناطق روستایی هر بخش از اقتصاد می توان یک بستری برای کارآفرینی محسوب گردد و به عبارتی در هر بخشی (کشاورزی، صنعت و خدمات) می توان ایده های موثر و قابل توجهی را در زمینه کارآفرینی به دست آورد. هر چند در این راستا بخش کشاورزی به عنوان محور توسعه در مناطق روستایی، بخشی است که جهت تولیدات و کارآفرینی در بخش های وابسته، دارای توان های افزایش غیر قابل مقایسه با بخش های اقتصادی دیگر است و به جرأت می توان گفت که توسعه سایر بخش ها به آن وابسته است. در هر صورت به منظور نیل به فرآیند توسعه اقتصادی و اشتغال زایی لازم است به ایده های مختلف و موثر در هر بخش اقتصادی به صورت عمیق و اساسی نگریست که در زیر ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی مستقل در روستا به طور جداگانه مورد بحث و بررسی قرار می گیرند.

۱- ایده های بخش کشاورزی: کارآفرینی در بخش های کشاورزی، صنعت و خدمات از نظر بنیادی مفهومی مشابه دارند. بر این اساس، کارآفرینی در کشاورزی به معنای به کارگیری خلاقیت و نوآوری در فعالیت های مرتبط با کشاورزی است و زمینه های کارآفرینی متنوعی در این بخش وجود دارد. در واقع نواحی روستایی، محیط بکر بروز کارآفرینی است. فعالیت هایی از جمله زراعت، باغداری، گلخانه، پرورش دام و طیور، زنبورعسل، فعالیت های جنگل داری، آبخیزداری، حفظ و توسعه محیط زیست و... مهم ترین زمینه های بروز کارآفرینی در بخش کشاورزی هستند که هر کدام از این فعالیت ها می توانند زنجیره ای از مشاغل را در سطح روستا و مناطق پیرامون را به وجود آورند به عبارتی ایده های کارآفرینی در بخش کشاورزی در ایجاد تنوع تولید، رهایی از تولید مواد خام، تولید برای بازارهای خاص، استفاده از ظرفیت های کشاورزی، دامپروری و... حایز اهمیت می باشند؛ بنابراین با توجه به موارد فوق لازم است که جهت نیل به فرآیند توسعه مطلوب در سطح روستا با توجه به پتانسیل و توانهای موجود آن لازم است اولاً به ایده های مورد نظر روستاییان در خصوص کارآفرینی پرداخت و ثانیاً مشاور نیز ایده پردازی های ضروری و اساسی را بتواند به تسریع این فرآیند منجر شود، اقدام نماید که براساس مورد فوق ایده های مهم و اساسی در زیرشاخه های بخش کشاورزی برای روستاییان مورد مطالعه به شرح ذیل ارائه شده است:

الف- مشاغل کشاورزی و زیرشاخه های آن

✓ زراعت

گندم، جو و عدس مهمترین محصول زراعی است که در سطح روستای ساریجالو مورد برداشت قرار می گیرند که این محصولات غالباً به دو صورت مورد استفاده قرار می گیرند:

۱- بخشی از محصول مورد خود مصرفی روستا می گردد.

۲- بخشی دیگر که مربوط به مازاد تولید می باشد به سایر مناطق به صورت خام و مواد اولیه صادر می گردد.

در مقابل فرآیند و چرخه تولید و توزیع محصولات غذایی می توان از تولیدات موجود روستا اقدام به ایجاد و توسعه فرآیندی تولیدی زیر را نمود:

✓ فهرست تولیدات مرتبط با محصولات غلات

- جو پرک

- گندم پرک

- گندم پوست کنده

- جو پوست کنده

- بلغور جو

- بلغور گندم

- رشته و ماکارونی شامل لازانیا، رشته آش، تالیاتلی

✓ فهرست تولیدات مرتبط با حبوبات

با توجه به اینکه عدس مهمترین محصول تولیدی روستا در خصوص حبوبات به شمار می رود لذا ایجاد واحد کارگاهی مرتبط با بسته بندی محصول فوق یکی از ایده های کارآفرینی مرتبط با آن به شمار می رود.

✓ پرورش قارچ

- تولیدات گلخانه ای در زمینه انواع محصولات صیفی جات نظیر خیار و گوجه فرنگی

- کشت زعفران

- کشت گل محمدی

۲- تولیدات دامی و دامپروری:

دامداری و دامپروری یکی از عرصه های اقتصاد مقاومتی و از جمله عرصه هایی است که از یک سو ارتباط تنگاتنگی با سلامت مردم و از سوی دیگر به دلیل سهم ویژه محصولات دامی در بعد غذایی خانوارها دارد، بستر مناسبی برای تولید، کارآفرینی و اشتغال به شمار می رود.

وجود مراتع و چراگاه های مناسب براساس آنچه که در تحلیل و تبیین منابع طبیعی روستا ارائه شد بستر مناسبی برای توسعه فعالیتهای فوق به شمار می رود که در این خصوص در روستای ساریجالو دام های سبک و سنگین به صورت توامان پرورش و نگهداری می شوند که در زمینه ایجاد واحدهای دامداری مدرن و صنفی به همراه اصلاح نژاد و توسعه نژادهای دامی زود بازده و مقرون به صرفه مهمترین ایده هایی هستند که می تواند در توسعه اقتصادی و افزایش درآمد ساکنین روستا موثر واقع شوند.

✓ تولید انواع طیور

پرورش مدرن و صنعتی انواع طیور یکی از گامهای موثر و اساسی در خصوص اقتصاد مقاومتی است که در این زمینه در سطح روستای ساریجالو این زمینه شغلی قابل اجرا و دستیابی می باشد که اهم آنها که قابلیت ایجاد اشتغال در روستا را دارد شامل:

- ایجاد مرغداری

- پرورش و نگهداری بوقلمون

- پرورش و نگهداری کبک

- پرورش و نگهداری بلدرچین

- پرورش و نگهداری شترمرغ

- پرورش و نگهداری اردک

- پرورش و نگهداری غاز

- پرورش انواع طیور محلی و بومی

✓ پرورش زنبور عسل

این نکته قابل توجه است که ۴۷ درصد از محصولات کشاورزی وابسته به زنبور عسل است از این رو است که ارزش اقتصادی زنبورعسل را در دنیا ۲۵ الی ۱۰۰ برابر ارزش تولید شده در سال محاسبه می کنند. تولید عسل و فرآورده

های مرتبط با آن هر چند مهمترین و اساسی ترین فعالیت در زنبورداری است و می توان گفت که اشتغال غالب را در این فعالیت کشاورزی را شامل می شود اما ایجاد و ساخت تجهیزات ضروری و مورد نیاز زنبورداری بخش دیگری از شغل های ایجاد شده با این فعالیت را در بر می گیرد. تجهیزاتی مانند:

- صندوق زنبورعسل
- تخته مانع ملکه
- دود پمپ
- ماشین عسل کشی
- لباس های محافظتی

از جمله ابزار آلاتی هستند که بایستی توسط افرادی به غیر از زنبوردار تولید گردد؛ بنابراین مشاغل موجود در زمینه زنبورداری از تنوع و تعدد قابل توجهی برخوردار می باشند. به طور کلی تولیدات مرتبط با زنبور عسل به قرار زیر می باشند.

محصولات زنبور عسل اصولا دو نوع هستند. دسته اول محصولاتی هستند که زنبور برای یافتن آنها به خارج از کندو پرواز می کند و پس از پیداکردن با خود به کندو می آورد. این نوع محصولات که اصطلاحاً محصولات خارج از کندو نامیده می شوند شامل مواردی همچون: عسل، عسلک، بره موم و گرده گل می باشند. دسته دوم محصولاتی هستند که زنبور به وسیله غدد معینی در داخل بدن خود تولید می کند و در کندو مورد استفاده قرار می دهد که اصطلاحاً محصولات داخل کندو نامیده می شوند مانند موم، زهر، ژله رویال و...

- محصولات زنبور عسل در خارج از کندو

✓عسل: عسل را زنبورها از جمع آوری شهد گیاهان مختلف و غلیظ کردنشان درست می کنند. مقدار آب موجود در شهد گل ها معمولا بین ۲۵ تا ۸۰ درصد می باشد. شهد توسط غدد مخصوصی که در انتهای گل ها قرار دارند تولید می گردد. زنبور عسل این شهدها را پس از جمع آوری کردن در داخل کیسه مخصوصی که در بدنش قرار دارد و فقط برای جمع آوری و ذخیره شهد درست شده به طور موقت انبار می کند. زنبورها پس از قرار دادن این شهد ها درون کندو طی فرآیندهای خاصی که به طور مکرر بر روی شهدها انجام می دهند مقدار آب آنها را تا ۱۷ الی ۱۸ درصد کاهش داده و موجب افزایش غلظت این شهدها می شود که در نهایت سبب می شود عسل موردنظر حاصل شود.

✓عسلک یا عسل برگ: در مقابل عسلی که زنبور آن را از شهد گل ها جمع آوری و به کندو میاورد و می پروراند، نوع دیگری از عسل هم وجود دارد که مصرف کننده قادر به تشخیص آنها از یکدیگر نیست. این عسل را زنبور از شیره های شیرین که در برخی اوقات روی برگ های درختان دیده می شوند و حالت چسبندگی یا صمغ مانند به برگ ها می دهند جمع می کند. این نوع عسل را اصطلاحا عسلک یا عسل برگ می نامیم.

✓بره موم: بره موم صمغ درختان است که به وسیله گیاهان و درخت های مختلف در نقاط به خصوصی ترشح می گردد و زنبور آن را از روی درختانی همچون بید، بیدمشک، نارون، تبریزی، آلو و غیره جمع آوری و به همان طریقی که گرده گل را حمل می نماید به پاهای عقب خود چسبانده و به کندو می آورد ولی هرگز آن را داخل سلول ها انبار

نمی کند. زنبورها از بره موم برای مسدود کردن آن عده از سوراخ ها و درزهای کندو که قطرشان کمتر از ۴ میلی متر باشد استفاده می کنند. به علاوه با آن سر قاب ها را به کندو می چسبانند تا کاملا در جای خود فیکس شده و تکان نخورند.

✓ گرده گل: گرده گل سلول های نر در تولید مثل گیاهان است. در ترکیبات آن از نظر شیمیایی مقدار زیادی مواد پروتئینی و چربی وجود دارد و این مواد دقیقا چیزی هستند که زنبورها برای رشد نوزادان خود به آن نیاز دارند. مقدار پروتئین در گرده های مختلف متفاوت بوده و چیزی بین ۱۱ تا ۳۵ درصد می باشد. گرده گل سرشار از ویتامین های اصلی نظیر A,B,C,D,E می باشد. تعداد گرده ها و شکل گرده ها در گل های مختلف با یکدیگر متفاوت می باشد که این گرده ها توسط باد قابل جابجایی هستند و یکی از عوامل افزایش میزان آلرژی و آسم در فصل بهار همین گرده ها می باشند. این گرده ها ارزش غذایی یکسانی برای زنبورها ندارند و با یکدیگر متفاوت هستند. برای مثال گرده گل بیدمشک بهترین و گرده درختان برگ سوزنی مانند کاج بدترین نوع آن برای زنبورها هستند.

- محصولات زنبور عسل در داخل کندو

✓ زهر زنبور عسل: یکی از محصولات زنبور عسل ماده ای است که در داخل بدن زنبور توسط یک غده مخصوص از دومین روز پس تولد شروع به ترشح نموده و حدوداً در روز پانزدهم کیسه زهری را که برای ذخیره در بدنش وجود دارد پر می نماید. امروزه با آزمایشاتی که بر روی این زهر صورت گرفته است ترکیبات آن کاملاً مشخص شده است و تقریبا دارای همان ترکیبی است که در زهر مار وجود دارد. زنبور عسل می تواند با نیش خود که طولی در حدود ۶ میلی متر دارد زهرش را به داخل بدن انسان یا سایر جانوران تزریق کند. زهر زنبور عسل با ورود به بدن قربانی خود مانع انعقاد خون می گردد و باعث گشاد شدن رگ ها شده که در نتیجه سبب کاهش فشار خون می شود؛ اما زهر زنبور عسل کاملا مضر نیست و امروزه در درمان برخی از رماتیسم ها از آن استفاده می شود.

✓ژله رویال: یکی از ارزشمندترین محصولات زنبور عسل ماده ای است که غذای مخصوص ملکه زنبورها است که از اولین روز تولد تا آخرین روز عمرش از آن تغذیه می کند. رشد و تکامل فعالیت های ملکه به این ماده غذایی وابستگی کامل دارد. ژله رویال از مواد مختلفی تشکیل شده است که ۱۰ درصد وزن آن از اسیدی تشکیل می شود که ترکیب آن هنوز هم شناخته شده نیست. در این ژله تمام ویتامین های ضروری موجود است.

✓موم: موم ماده ای است که به وسیله سه جفت از غده های زیرشکمی زنبورهای کارگر و در سنین به خصوصی یعنی از سیزدهمین تا هیجدهمین روز پس از تولدش ترشح می گردد. جمعیت زنبور عسل به کمک این ماده نیازهای اساسی زندگی خود را مرتفع می نماید. زنبور عسل به طور متوسط برای درست کردن ۱ کیلو موم باید ۱۲ کیلو عسل بخورد؛ بنابراین به نفع زنبوردار است که تا حد امکان موم قالب زده در اختیار زنبورهایش قرار بدهد تا زنبور برای تولید موم از عسل کمتری استفاده کند و در نتیجه در آخر سال محصول عسل بیشتری از هر کندوی زنبور عسل به دست بیاورد.

۳- صنایع:

از آنجا که تولیدات کشاورزی به عنوان مواد اولیه مورد نیاز صنایع به شمار می روند لذا مهمترین صنایعی که می توانند در سطح مناطق روستایی ایجاد گردند صنایع غذایی می باشد که با توجه به اینکه غلات و تولیدات دامی و عسل مهمترین تولیدات کشاورزی روستای ساریجالو است لذا صنایع غذایی شامل بیسکوییت سازی، صنایع لبنی و گوشتی مهمترین صنایعی هستند که می توانند در سطح روستا دایر و ایجاد گردند.

تصویرشماره (۵۸): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا

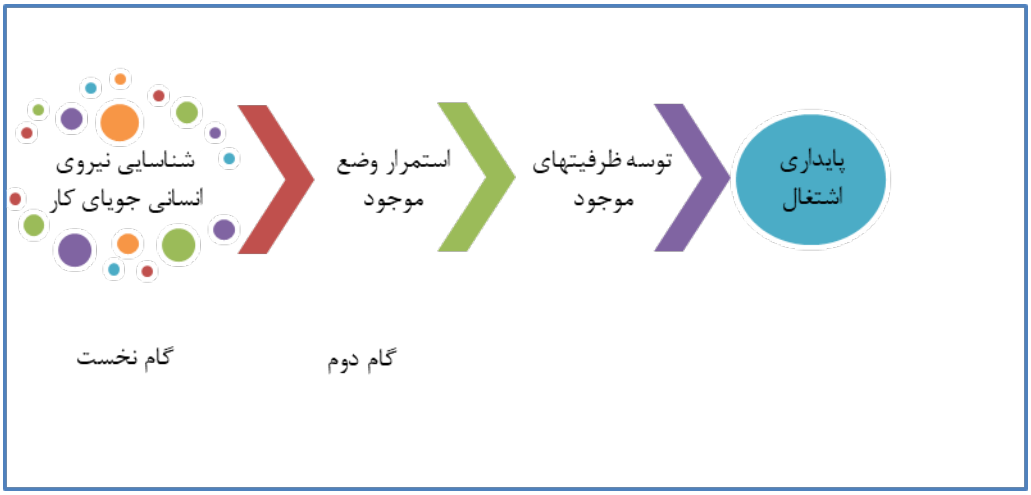

تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه اقتصادی و اشتغالزایی روستا

همانطور که پیشتر بیان شد اشتغال بهترین ضمانت کننده رفع فقر و محرومیت در جوامع روستایی است. همچنین اشتغال و داشتن شغل مناسب، سودمندی، شخصیت سازی، اجتماعی شدن، استقلال شخصی، مسئولیت پذیری، تعهد، جهت دهی به مسیر آینده و زندگی را برای فرد به دنبال دارد. بنابراین می توان چنین عنوان کرد که دسترسی و دستیابی بیشتر افراد به شغل مناسب برای جوامع روستایی از الزامات دستیابی به توسعه می باشد. در واقع می توان گفت که اشتغال یکی از ابزارهای موثر، به منظور توزیع عادلانه درآمد، افزایش خدمات اساسی و بهبود سطح زندگی اکثریت جامعه روستایی قلمداد می شود. ساختار اشتغال به متغیرهای اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیکی،

نظام برنامه ریزی و مدیریت و نوع مشاغل وابسته بوده و لذا متفاوت بودن عوامل فوق در مکانهای مختلف جغرافیایی به تفاوت در ویژگیها و وضعیت کمی و کیفی اشتغال در نواحی مختلف جغرافیایی خواهد انجامید. در فرآیند توسعه اقتصادی لازم است به منظور پایداری اشتغال روستایی همانطور که در شکل ذیل نیز نشان می دهد علاوه بر شناسایی افراد بیکار و جویای کار، بسترهای مناسبی برای حفظ اشتغال وضع موجود و توسعه ظرفیتهای موجود نیز مورد توجه قرار گیرد.

نمودار شماره (۳۶): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی

براساس چنین چارچوبی می توان اهداف کمی اشتغال طرحهای سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا را به شرح زیر طراحی و تدوین نمود.

همانطور که در جدول ذیل نشان می دهد با توجه به اولویتها و رتبه بندی فعالتهای اشتغالزا در روستای ساریجالو می توان اهم طرح ها و پروژه های دارای ظرفیت این روستا را به ۳ فعالیت تقسیم نمود که قادرند از حداقل ۲ تا حداکثر ۱۰ نفر را به صورت مستقیم مشغول به کار نمایند.

جدول شماره (۲۰۵): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای ساریجالو

نوع فعالیت	ظرفیت اشتغال	درآمد طرح
تولید انواع صیفی جات گلخانه ای	۱۰ نفر	۵۸۰
ایجاد کارگاه خیاطی	۳ نفر	۱۳۰۴
احداث واحد تولید بلدرچین	۲ نفر	۵۶۰۵

برنامه ها با کارکرد در مقیاس فضایی گوناگون

اهم برنامه های ارائه شده در جهت افزایش تولید و اشتغال در سطح روستا می تواند به شرح ذیل مورد توجه واقع شود.

- توسعه و افزایش راندمان تولید محصولات کشاورزی
- کاهش صدمات و خسارات طبیعی و انسانی به محصولات کشاورزی
- ارائه برنامه در جهت توسعه ظرفیت ها و پتانسیل های گردشگری روستا
- برنامه در جهت اصلاح نژاد دام در جهت افزایش راندمان تولید

- برنامه های مرتبط با حفظ محیط زیست و توسعه پایدار
- بهره گیری از توان و ظرفیت نیروی انسانی
- برنامه های مرتبط با بهره گیری اصولی از منابع آب از طریق تغییر شیوه های آبیاری و تبدیل آن از روش سنتی به مدرن
- برنامه در خصوص بازاریابی محصولات تولیدات روستایی
- برنامه مرتبط با تبلیغات و معرفی قابلیت های گردشگری روستا

تعیین اقدامات مناسب برای ارتقا ظرفیت فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی موجود روستا

برای مردمی کردن اقتصاد و حداکثرسازی مشارکت اقتصادی و به منظور بهره گیری موثر از ظرفیت های عظیم جمعیت فعال کشور به ویژه جوانان، زنان و دانش آموختگان دانشگاهی و برای بهره برداری موثر از مزیت های نسبی و رقابتی روستا انجام اقدامات مناسب و موثر در جهت ارتقاء ظرفیت های اقتصادی موجود روستا الزامی می باشد در این خصوص مسائل و مباحث موجود در زمینه فوق در موارد زیر قابل بحث و بررسی می باشد.

- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع
- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا در قالب اقتصاد مقاومتی

۱- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع تولید:

برای شناخت محدودیت های موجود در راستای تولید و افزایش آن می توان موارد زیر را به عنوان نکات اساسی و کلیدی موضوع تصور نمود:

✓ عدم هماهنگی لازم دستگاه های اجرایی با ساکنین محلی روستا

دستگاههای اجرایی که در امر توسعه روستایی دخیل می باشند عمدتاً فعالیت های آن با شناخت اندک از پتانسیل و ویژگیهای روستا صورت گرفته است به طوری که انجام پرس و جو از ساکنین محلی و شناخت مشکلات و مسائل آنها توسط هر دستگاه اجرایی مرتبط با توسعه اقتصادی امری ضروری و حیاتی به شمار می رود.

✓ ضعف در پرداخت تسهیلات بانکی

علیرغم آنکه پرداخت تسهیلات لازم برای اشتغال زایی و توسعه اقتصادی در مناطق روستایی مورد تأیید و تصویب هیئت وزیران قرار گرفته و مقرر شده که ۱.۵ بیلیارد دلار (حدود ۶ هزار بیلیارد تومان) از محل صندوق توسعه ملی نزد موسسات عامل (بانک های کشاورزی، پست بانک، صندوق کارآفرینی، صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی) سپرده گذاری شود؛ اما در روستای فوق و براساس اظهارات ساکنین روستا بانک های عامل پرداخت تسهیلات فوق را متعهد نمی شوند و غالب مراجعات روستاییان بدون نتیجه باقی مانده است.

✓ مشکلات موجود در خصوص تغییر کاربری اراضی

غالباً از سوی سازمان های مرتبط با موضوع مانند جهاد کشاورزی، محیط زیست، منابع طبیعی صورت می گیرد. بخش دیگری از عوامل و مشکلاتی که باعث ایجاد محدودیت که در انجام فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی در سطح روستا می گردد.

✓ عدم وجود طرح های مناسب و موثر با توجه به پتانسیل و قابلیت موجود روستا

همچنانچه در مباحث گذشته اشاره شد روستای ساریجالو از برخی ویژگیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی، اجتماعی دارا می باشد که برای بهره گیری از آنها نیازمند طرح های مناسب و موثر می باشد که در این خصوص اقدامات قابل توجهی صورت نگرفته است.

۲- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا:

- ✓ بهره گیری از کارآفرینان موجود در جهت ایجاد فعالیت های اقتصادی مناسب برای روستا
- ✓ اعطای تسهیلات برای گسترش اشتغال زایی در روستا برابر مقررات موجود
- ✓ انجام آموزش های لازم در جهت ارتقای مهارت در ارتقای ظرفیت تولیدی روستا
- ✓ بهره گیری از نیروی جوان و زبده روستا
- ✓ ایجاد فعالیتهای اقتصادی براساس توانمندیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی و اجتماعی موجود روستا
- ✓ انجام طرح های اقتصادی و مطالعات لازم در جهت ایجاد و احداث صنایع و فعالیتهای اقتصادی در سطح روستا
- ✓ تغییر جهت فعالیتهای اقتصادی موجود روستا از حالت سنتی به مدرن در جهت افزایش راندمان تولید
- ✓ انجام طرح های آبخیزداری در جهت حفظ منابع آب برای تأمین نیازهای آبی فعالیت های اقتصادی روستا
- ✓ اصلاح نژاد انواع دام برای افزایش تولید اقتصادی

تعیین برنامه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی برای ارتقا سطح فعالیت های اقتصادی و اشتغالزایی روستا

امروزه آموزش و کسب مهارت نقشی مهم و اساسی در توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع ایفا می نماید. با توجه به آموزش می توان به توسعه پایدار در روستا دست یافت و آن را تقویت نمود. ارتقاء سطح مهارتی روستائیان می بایست به گونه ای باشد که آنها را به سوی بهینه سازی روشهای تولیدی و بهره وری از امکانات موجود سوق داده به گونه ای که تأمین کننده بخشی از اهداف توسعه روستایی باشند. توسعه روستایی از اهداف اصلی پروژه ها و برنامه های اجرایی در این حیطه بوده و آموزش و ارتقاء مهارت روستائیان از عوامل اساسی و مهم در تقویت و پایداری توسعه روستایی است. لیکن در چنین رویکردی، آموزش نباید فراموش و یا کم ارزش تلقی شود .در تعریفی توسعه پایدار در سند چشم انداز توسعه، به عنوان ظرفیتی مستمر برای آینده ای بلند مدت تعریف شده است و این تعریف حفاظت ازسرمایه ها را شامل می شود که مفهوم سرمایه، سرمایه زیست محیطی، سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی و سرمایه مصنوعی را شامل می گردد (ازکیا، ۱۳۸۷).

اصل افزایش سرمایه انسانی مستلزم بکارگیری برنامه هایی است. در این برنامه ها می بایست به ارائه آموزش های مهارتی- کاربردی منتج به اشتغال در نواحی محروم و دور افتاده، بکارگیری پتانسیل های منطقه ای، ترغیب و ایجاد انگیزش در مردم روستا به منظور دستیابی به عملکرد و تولید، توجه به اقشار و گروههای مختلف اجتماعی مؤثر در سرمایه های انسانی مانند جوانان، زنان و شاغلان و صاحبان بخش های تولیدی روستا، توجه گردد و در برنامه های آموزشی به طور خاص دیده شود. توسعه روستا باید در چشم انداز وسیع تری مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به رابطه مستقیم آموزش و توسعه می بایست آموزش های روستایی نیز در چارچوب تحولات اقتصادی و اجتماعی نهادها و روابط و فرآیندها در مناطق روستایی برنامه ریزی گردد. تجهیز نیروی انسانی و حرکت به سوی توسعه

پایدار زمانی میسر است که روستائیان به حد کافی تعلیم دیده و مهارت های متنوع و مفید و کاربردی را فراگیرند و طی این آموزش ها تغییرات مفیدی در زندگی روستائیان ایجاد گردد (نصیری،1390).

نگاهی اجمالی به وضعیت آموزش های فنی و حرفه ای روستایی در کشور بیانگر این نکته است که با افزایش جمعیت و بالارفتن نرخ بیکاری و تمایل روستاییان به مهاجرت به شهرها به منظور یافتن شغل، نیاز به آموزش نیروی انسانی ماهر در زمینه های فنی و حرفه ای ضروری و فوری است .در این میان با توجه به اهمیت آموزش روستائیان توجه به ارائه آموزش های مهارتی در شاخه های گوناگون کشاورزی، صنعت و خدمات ضروری است. ورود به مناطق روستایی در سال های قبل کم رنگ و تنها آموزش های ساده ترویجی را در بر داشته که توسط سایر سازمان ها بنا به ضرورت ارائه شده و اصل مهارت آموزی و یا ارتقاء مهارت روستائیان در آن نادیده گرفته شده بود و خلاء ارائه آموزشهای مدون و برنامه ریزی شده در بخش روستا همواره احساس می شد (نصیری، ۱۳۹۰).

به منظور ریشه کن کردن معضل بیکاری باید بعد از مطالعات و تحقیقات بنیادی در مورد اشتغال، برنامه های اساسی در بخش های مختلف کشور اجرا کرد. راه کارهای زیر در جهت بهبود وضعیت اشتغال و نیل به اشتغال کامل به اجمال عنوان می گردد:

۱- راه کارهای مبتنی بر سرمایه:

- استفاده از روش های نوین بانکی
- اصلاح تعرفه های مالیاتی

۲- راه کارهای مبتنی بر اطلاعات:

- استفاده از تکنولوژی های پیشرفته (هم برای افزایش بهره وری در تمامی زمینه ها و به خصوص استفاده از اینترنت برای کاریابی)
- انتشار اطلاعات
- ایجاد خدمات الکترونیک در فعالیت های سازمانی

۳- راه کارهای مبتنی بر آموزش:

- افزایش سطح آموزش های ابتدایی
- افزایش استانداردهای تحصیلات تکمیلی
- سرمایه گذاری بیشتر در امر آموزش و به خصوص آموزش های علمی- کاربردی
- تغییر در ظرفیت رشته های دانشگاهی و به خصوص رشته های فنی (همان منبع).

- ویژگی های آموزش های فنی و حرفه ای

قبل از آنکه در برنامه ریزی درسی در نظا م های آموزش فنی و حرفه ای به مسئله داشتن و نداشتن تمرکز پرداخته شود باید ماهیت، ویژگی ها و ملزومات آن در دنیای کنونی روشن شود. هر اندازه هدف های نظام آموزش فنی و حرفه ای و نقش آنها در ساختار جوامع کنونی و انتظارات جامعه شفاف تر مطرح گردند بهتر می توان دربار ه آنها برنامه ریزی کرد. تغییرات سریع و همه جانبه جوامع، تعاریف پیشین را با چالش جدیدی مواجه کرده و ناکارآمدی

آنها را آشکار کرده اند. از این رو می بینیم که سازمان بین المللی کار (ILO) در دهه های گذشته ناگزیر شده چندین بار از کار آموزش های فنی و حرفه ای تعریف جدیدی ارائه دهد. برای واژه آموزش در تعاریف پیشین آمده است که آموزش فنی و حرفه ای به هر نوع آموزشی اطلاق می شود که به وسیله آن دانش و مهارت فنی یا تجاری حاصل می شود یا توسعه می یابد، اعم از اینکه در مدرسه باشد یا در محیط کار (صالحی،۱۳۸۵).

در تعریف دیگری آمده است آموزش باید به گونه ای طراحی شود تا شخصیت افراد مخصوصاً در جایی که جوانان مد نظر هستند توسعه یابد. آن چه امروزه صاحب نظران به کی باور مشترک دست یافته اند، به زبان

ساده این است که آموز ش های فنی و حرفه ای در معنای جدید آن، هم به مفهوم کاری (شغل) است و هم به مفهوم شهروندی. بنابراین دارا بودن مهارت های عملی صرف و شناخت ابزاری برای دانش آموختگان برنامه های فنی و حرفه ای کافی نیست و نیاز بازار کار دنیای کنونی را تأمین نمی کند (یعقوبی نجف آبادی،1389).

- اهداف برنامه های آموزش روستایی

اهداف این برنامه ها در مجموع عبارتند از:

- افزایش دسترسی و توسعه آموزش های مهارتی و خدمات فنی و مشاوره ای معطوف به ایجاد اشتغال در مناطق روستایی.
- تشویق دانش آموختگان فاقد مهارت به اشتغال و کارآفرینی در مناطق روستایی.
- تشویق روستائیان به راه اندازی صنایع روستایی، اجرای پروژه های تجاری و توسعه خدمات روستایی.
- افزایش بهره وری شاغلین در روستا.

- اهداف آموزش های فنی وحرفه ای

دستیابی به اشتغال برای افراد فا قد مهارت

تطبیق مهارت نیروی انسانی با مهارت های جدید ناشی از تحولات فناوری

ارتقاء مهارت نیروی انسانی به منظور دستیابی به بهره وری بالاتر (خواجه شکوهی و همکاران،1387).

تعیین و اولویت بندی طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

شناخت دقیق قابلیت و پتانسیل هر یک از مراکز روستایی در جهت دهی به توسعه و رشد اقتصادی و اشتغال زایی امری بدیهی و ضروری است که می بایست متناسب با توان و ظرفیت هر یک از مناطق روستایی بتوان برنامه توسعه متناسب با آن را تهیه و تنظیم نمود تا براساس روستا به صورت یک عضوی از منظومه پیرامونی خود به فعالیت بپردازد براین اساس با توجه به اقدامات مختلف عملی و نظری که در خصوص ظرفیت، توان روستای ساریجالو انجام گرفت می توان گفت که محورهای زیر می توانند به عنوان کانون و هدف توسعه روستا منظور گردند.

۱- محور توسعه روستا براساس فعالیتهای دامداری:

براساس یافته های وضع موجود و تحلیل و تبیین صورت گرفته در خصوص منابع طبیعی، انسانی موجود روستا فعالیتهای دامداری این پتانسیل و ظرفیت را دارا می باشند که در رشد و توسعه اقتصادی، افزایش درآمد ساکنین، ایجاد اشتغال مناسب برای گروه های انسانی مختلف نقش آفرین باشد این امر زمانی حایز اهمیت می یابد که

براساس تولیدات خام و اولیه این بخش اقتصادی می توان صنایع مرتبط با آن را در سطح روستا دایر نمود و به عبارتی فعالیتهای دامداری این قابلیت را دارا می باشند که زنجیره ای از فعالیتهای متنوع اقتصادی را در سطح روستا و مناطق پیرامونی فراهم سازند و علاوه بر رشد اقتصادی، در رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی نیز موثر باشند.

۲- زنبورداری:

زنبورداری به سبب وجود مراتع در پیرامون روستا و وجود انواع گیاهان دارویی و استپی در منطقه از یک سو و نیروی انسانی مجرب و آموزش دیده موجود روستا از سوی دیگر از توان و ظرفیت قابل توجهی در افزایش تولیدا مربوط به خود هستند. این امر به ویژه با بهره گیری از توان زنبورعسل در تولید فرآورده های متنوع و مختلف آن از اهمیت خاصی برخوردار می گردد.

۳- بوم گردی:

در دنیای امروز، گردشگری به یکی از مسائل روز و قابل اهمیت در دنیا تبدیل شده است و صنعت گردشگری را می توان غنی ترین و پر درآمد ترین بخش اقتصاد دانست که ویژگی بارز آن، پایداری و توسعه روز افزون است. با توسعه این صنعت، کشورهای مختلف در جهت بهره وری از توریسم و جلب تعدد بیشتری از گردشگران تلاش می کنند، چرا که برنامه ریزی برای توسعه و گسترش این صنعت پایدار، نقشی اساسی و حیاتی در آینده ی جامعه دارد. در سال های اخیر توجه به موضوع گردشگری و شناخت قطب های توریستی و مناطق مستعد گردشگری، مورد توجه مسئولان و برنامه ریزان قرار گرفته است و با تصویب دستور العمل ها و آیین نامه ها در جهت ایجاد مناطق گردشگری، گامی موثر برداشته شده است.

تاثیرات شگرف صنعت گردشگری در کاهش نرخ بیکاری، افزایش سطح درآمد، تامین منابع انرژی و رونق بازار صنایع دستی تنها بخشی از مزایای ویژه پرداختن به این صنعت است. به ازاء ورود هر گردشگر ۲ تا ۶ شغل به صورت مستقیم ایجاد می شود. در محاسبات اقتصاد دانان توسعه این روند با احتسابات مشاغل در بخش های تولیدی و خدماتی برای هر گردشگر به ایجاد شغل برای ۹ تا ۱۵ نفر می رسد.

- گردشگری منطقه

صنعت گردشگری در ایران بویژه در منطقه زنجان مراحل اولیه رشد خود را طی می کند و صنعتی نوپا به شمار می آید. منطقه فوق به لحاظ دارا بودن منابع غنی طبیعی، سابقه تاریخی و میراث فرهنگی از قابلیت گردشگری بالایی برخوداراست. این استان توانایی تبدیل شدن به منطقه بزرگ گردشگری و تأمین نیازهای مختلف توریستها را دارد تا بتواند با تأمین این نیازها و ایجاد رضایت دیداری، فیزیکی، عاطفی و اجتماعی در آنها، امکان توسعه منطقه را فراهم نماید.

بخش عمده گردشگران علاقمند سفر به منطقه زنجان با انگیزه طبیعت گردی، گردشگری روستایی و تفریحی استفاده از جاذبه های تاریخی موجود دست به این اقدام می زنند. علاوه براین چون صنعت گردشگری برای منطقه درآمد زاست در این عرصه نیز محاسبه هزینه و فایده ملاک اصلی تصمیم گیری است بویژه که در شرایط کنونی بحران بیکاری منطقه زنجان را تهدید می کند و توسعه صنعت گردشگری با کمترین سرمایه گذاری بالاترین اشتغالزایی را بدنبال خواهد داشت.

با توجه به رشد صنعت گردشگری در این منطقه و پتانسیل موجود در این روستا و انتظار افزایش ورود گردشگر به این روستا، پیشنهاد می شود، مجتمع تفریحی و گردشگری و اقامتگاه بوم گردی در این روستا ایجاد گردد. بوم گردی یا اکوتوریسم در تعریف خلاصه یعنی احترام به طبیعت، احترام به فرهنگ گذشته و حال حاضر مردمانی که از سال ها قبل در یک زیست بوم خاص زندگی می کنند و به طبیعت منطقه آسیبی نرسد. اکوتوریسم ارزشمندترین شاخه طبیعت گردی است که قصد دارد به شیوه ای خردمندانه ای با کمترین اثر منفی بر طبیعت و فرهنگ منطقه، بیشترین فایده را برای آن داشته باشد. این شاخه از گردشگری بر اساس نتایج توسعه پایدار آن شناخته می شود که شامل حفاظت از محیط زیست، آموزش بازدیدکنندگان در زمینه پایداری و فایده رساندن به جامعه محلی و ارتقاء معیشت آنها می باشد.

- باغداری

فعالیتهای باغداری به سبب نقش آن در تولید انواع میوه به عنوان یک ماده غذایی مهم از اهمیت قابل توجهی برخوردار است و این به عنوان یکی از مهمترین تولیدات در برخی از مناطق روستایی به شمار می رود. چنین ویژگی به سبب وجود باغات انبوه و متنوع و وجود نیروی انسانی با دانش بومی و مدرن در سطح روستای ساریجالو جز خصیصه اصلی اقتصاد آن محسوب می شود و با توجه به کیفیت بالای محصولات باغی تولید شده در سطح روستا از جمله سیب این قابلیت برای روستای ساریجالو وجود دارد که ابعاد مختلف توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در چارچوب توسعه باغات و صنایع مرتبط با آن مانند بسته بندی محصول، خشکبار و چیپس میوه و... در سطح روستا اهمیت یابد. از سوی دیگر با توجه به بررسی های به عمل آمده می توان در سطح روستای ساریجالو به کشت و پرورش گل محمدی و محصول پسته نیز اقدام نمود.

- فعالیت های صنعتی و کارگاهی

وجود کارگاههای موجود در سطح روستای ساریجالو که در تولیدات کشاورزی، صنعتی از جمله کارگاه های تولید کفش و البسه که عمدتاً از جنبه صادراتی برخوردار هستند بخش دیگری از قابلیت های تولیدی روستای ساریجالو به شمار می رود که با توجه به جنبه صادراتی آن که عمدتاً مورد هدف بازارهای منطقه ای و ملی از جمله مرکز کشور را در بر می گیرد می تواند سطح توسعه هر چه بهتر در روستای ساریجالو گردند.

- زراعت

فعالیت های زراعی به عنوان اولین و مهمترین محور توسعه اقتصاد روستا محسوب می شود که با توجه به تولید و کشت محصولات نظیر غلات، حبوبات و صیفی جات و وجود صنایع تبدیلی مرتبط با آنها از جمله رشته بری جایگاهی ویژه را در اقتصاد روستا دارا هست در این خصوص کشت زعفران از جمله محصولی است که می تواند به عنوان محور توسعه روستای ساریجالو مورد توجه واقع شود.

- حفظ محیط زیست

یکی از مهمترین نتایج این نگرش به گردشگری و طبیعت گردی، ایجاد اشتغال برای ساکنان بومی منطقه و کسب درآمد برای آنان است؛ که از این طریق ساکنین منطقه ترغیب به حفظ محیط زیست، آداب و رسوم و آنچه برای گردشگران جذاب است می شوند. به این ترتیب اکوتوریسم می تواند در حفظ و پاسداری محیط زیست طبیعی و

انسانی و همچنین توسعه پایدار تاثیرگذار باشد. مردم محلی با نمایش آداب و رسوم خود به گردشگران، فروش محصولات صنایع دستی شان به آنان و مشارکت دادن گردشگران در فعالیت های روزمره خود به ارزش میراث فرهنگی خود پی برده و هرچه بیشتر در حفظ آن می کوشند. علاوه بر این آنان تلاش خواهند کرد که آنچه برای گردشگران و طبیعت گردان جذاب است را حفظ و نگهداری کنند؛ چرا که بوم گردی به وضوح یکی از راه ها و منابع کسب درآمد برایشان مطرح خواهد شد و هجوم گردشگران و سرمایه های غیر بومی دیگر به سادگی نمی تواند موجب کاهش غنای فرهنگی منطقه گردد.

- بازار هدف

با پیشرفت های صورت گرفته در صنایع حمل و نقل و فناوری اطلاعات، حتی دورترین و بکرترین نقاط روی زمین نیز در دید و دسترس علاقمندان به سفر و گردشگری قرار گرفته و در حال حاضر، گردشگری یا توریسم، بزرگترین صنعت در دنیا محسوب می شود و شاخه ی طبیعت گردی نیز رو به رشد ترین بخش آن است.

وجود آب و هوای مطلوب و چشم‌اندازهای زیبا و کوهستانی می‌تواند این روستا را به مقصدی مطلوب برای گردشگری تبدیل کند . از مزیت های دیگر این طرح می توان به وجود فرهنگ مخصوص روستایی، قیمت مناسبت اقامت، محیط اقامتی متفاوت و دسترسی راحت به نقاط شهری اشاره کرد.

برای جذب گردشگر تبلیغات محیطی، برگزاری همایش های مختلف و ... از جمله فعالیت هایی است که می توان در جهت معرفی این روستا به عنوان مقصدگردشگری هر چند در سطح خیلی محدود انجام داد. همچنین از طریق اینترنت و گردشگری مجازی، می توان این روستا را برای بخشی از بازار هدف معرفی کرد.

- تعریف طرح بوم گردی (اکوتوریسم)

گردشگری فرصت‌های بسیاری را برای کسب و کارهای کوچک خانوادگی ایجاد می‌کند که بیشتر آن‌ها، روابط مستقیم و متقابل میزبان و مهمان را در خانه و املاک خانواده گردشگرپذیر در بردارند. این حضور و مشارکت از سوی خانواده، برای تجربه و رضایت گردشگر و همچنین برای توسعه پایدار مقصد و جامعه محلی، امری بسیار حیاتی است. یکی از کسب و کارهای کوچک گردشگری که از سال ۱۹۹۴ میلادی به جهانیان معرفی شده و در چند سال گذشته در ایران به شدت در حال توسعه است، ایجاد و توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی است. بر اساس اولین تعریف رسمی در سال ۲۰۰۲ میلادی، اقامتگاه بومی یا اکولوژ امکانات اقامتگاهی گردشگری است که به معیارهای زیر پایبند است:

- ✓ حفاظت از محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ ایجاد کمترین اثر بر محیط طبیعی اطراف اقامتگاه در هنگام ساخت آن؛
- ✓ استفاده از معماری و مصالح بومی و داشتن بافت فرهنگی و فیزیکی خاص با توجه و هم آهنگ با فرم، منظره و رنگ محیط؛
- ✓ استفاده از سیستم‌های آب‌رسانی پایدار و کاهش مصرف آب؛
- ✓ به کارگیری روش‌هایی برای بازیافت زباله‌های خشک و دفع دیگر انواع زباله بدون آسیب رسانی به محیط؛
- ✓ استفاده از انرژی‌های پایدار به روش های سنتی و به کار گیری انرژی‌های نو با استفاده از وسایل مدرن؛

✓کار گروهی همراه با به کارگیری جامعه محلی؛

✓ارائه کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی ویژه کارکنان، گردشگران و مالکان اقامتگاه ها درباره چگونگی حفاظت و برخورد با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛

✓همکاری با برنامه‌های تحقیقاتی در جهت برنامه‌ریزی توسعه پایدار محلی.

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل‌ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتاً در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می‌شوند. در این اقامتگاهها که تقریبا همگی آنها بصورت خانوادگی ارائه خدمات می‌کنند، سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند. برخی از آنان فعالیت‌های طبیعت گردی مکملی چون بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز مکمل کار خود ساخته و خدمات کاملی را به مسافران خود ارائه می‌دهند .درواقع اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته‌های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند. اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی با رعایت بالاترین سطح ممکن ضوابط زیست محیطی و به شکلی سازگار با معماری و سیمای طبیعی منطقه احداث شده و ضمن حداکثر تعامل با جامعه محلی، زمینه حضور و اقامت طبیعت گردان را با کیفیتی قابل قبول و تعریف شده در محیط‌های طبیعی فراهم نمایند.

تصویر شماره (۵۹): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی

- الزامات و شرایط عمومی اقامتگاه های بوم گردی

✓کلیه اقامتگاه‌های بوم گردی ضمن رعایت اصول فنی و مهندسی که تضمین کننده ایمنی ساکنان ساختمان ها هستند، با استفاده از مصالح بومی و با بهره بردن از حداکثر دانش بومی و هماهنگ با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون خود احداث شده و در طی مدت بهره برداری و توسعه اقامتگاه این شرایط بایستی تداوم داشته باشد.

✓طراحی داخلی و خارجی کلیه اقامتگاه های بوم گردی باید با رویکرد بهره برداری از مبلمان و تجهیزات سنتی و بومی صورت گرفته تا ضمن تأمین رفاه برای گردشگران، فرصت آشنایی و درک فرهنگی منطقه فراهم شود.

✓در کلیه اقامتگاه های بوم گردی طرح های مشخصی در خصوص مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا در آیند، وجود اقامتگاه های بوم گردی نباید در هیچ شرایطی به آلودگی زیست محیطی بستر پیرامون خود منتهی شود.

✓کلیه شیرآلات اقامتگاه های بوم گردی باید از انواعی انتخاب شود که کاهش مصرف آب را به دنبال داشته باشند.

✓نورپردازی اقامت گاه های بوم گردی باید ضمن تامین روشنایی مورد نیاز گردشگران، حداکثر صرفه جویی در مصرف انرژی داشته و حداقل آلودگی نوری را در منطقه ایجاد نماید.

✓سیستم گرمایش و سرمایش اقامتگاه های بوم گردی باید ضمن تأمین رفاه مسافران حداقل تاثیر منفی را بر محیط زیست منطقه داشته باشد و با رعایت اصول معماری بومی و دانش فنی روز، میزان نشت حرارتی در اقامت گاه های بوم گردی به کمترین حد ممکن برسد.

✓استفاده از پوشاک بومی ضمن رعایت اصول بهداشتی و ایمنی برای کلیه کارمندان اقامتگاه های بوم گردی و همچنین رعایت اصول بهداشتی و پاکیزگی کلیه فضاهای اقامتگاه های بوم گردی براساس استاندارد های و ضوابط الزامی است.

✓کلیه اقامت گاه های بوم گردی موظفند ضمن رعایت ذائقه گردشگران، خوراک و نوشیدنی‌های بومی را با استفاده از سفره آرایی بومی و رعایت اصول بهداشتی به گردشگران ارائه نمایند.

✓حضور راهنمایان و بلدهای محلی و فراهم نمودن فرصت بازدیدی از سیمای طبیعی و بستر فرهنگی پیرامون اقامتگاه های بوم گردی توسط راهنمایان مورد تایید سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه اقامتگاه های بوم گردی الزامی است.

✓با توجه به قرار گرفتن اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی و به دور از مراکز امدادی، ضروری است کلیه اقامتگاه های ضمن شناسایی مخاطرات و حوادث مرتبط با فعالیت خود و ارائه آن به مراجع صدور مجوز طی گزارشاتی که هر دو سال یک بار مورد بازنگری قرار خواهد گرفت، اقدامات لازم را در خصوص مدیریت حوادث در محدوده جغرافیایی فعالیت خود (از جمله تعامل با نهادهای محلی امدادی، تأمین تجهیزات امدادی در حد نیاز و مطابق گزارش مذکور و...) به انجام برسانند و همچنین کارمندن ملزم به اخذ گواهینامه معتبر کمک های اولیه و امداد از مراجع ذیصلاح هستند.

✓آگاهی و پایبندی گردشگران به هنجارهای جامعه میزبان در کلیه اقامتگاه های بوم گردی ضروری است.

کارشناسان طبیعت گردی استان‌ها در تعامل با کارشناسان استاندارد سازی و معاونین گردشگری ادارات کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه استان های کشور ناظر بر اجرای دستور العمل ابلاغی و بر عملکرد اقامتگاه های بوم گردی خواهند بود. شایان ذکر است؛ روند رو به رشد بوم‌گردی در ایران و استقبال بی‌نظیر گردشگردان داخلی و خارجی از اقامتگاه‌های بومی، نشانگر این است که دست‌یافتن به اهداف افق ۱۴۰۴ گردشگری، نیازمند سرمایه‌گذاری ویژه در بخش گردشگری روستایی و عشایری است. آنچه اکنون می‌تواند راهگشای مسیر توسعه پایدار گردشگری در ایران باشد، به رسمیت شناختن اقامتگاه‌های بوم‌گردی و توسعهٔ آنها بر اساس استانداردها و ارکان یاد شده است.

- معرفی طرح

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتا در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می شوند. در این اقامتگاهها سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند.

- تفاوت اقامتگاههای بوم گردی با هتل و مهمان پذیر

اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند.

- خدمات قابل ارائه

در این واحدها باید همه خدمات رنگ سنت داشته باشد. صندوقچه های قدیمی بجای قفسه های کتاب و لباس، جاجیم و گلیم بجای فرش و موکت، غذاهای محلی، شب نشینی دور آتش بجای تماشای تلویزیون، دوشیدن شیر گاو، پختن نان و غیره از جاذبه های این محلها می باشد. هر چقدر سنتی تر باشید و ابداعات نوستالوژیک داشته باشید توفیق بیشتری در جذب مخاطبان خاص خواهید داشت. همچنین می توان فعالیت های طبیعت گردی مکمل مانند بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز ترکیب نموده و خدمات کاملی را به مسافران ارائه داد.

- سابقه طرح در ایران

از یک دهه قبل واحدهای بوم گردی در برخی مناطق کشور به خصوص در استان اصفهان تشکیل شده که در آن موقع این واحدها بصورت امروز دارای شناسنامه نبودند. در دوسال گذشته ضوابط تشکیل این واحدها توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور تدوین گشته و از آن زمان ایجاد واحدهای بوم گردی شدت گرفته و در حال حاضر بیشتر از ۵۰ واحد ثبت شده با این عنوان به فعالیت مشغول می باشند.

- مکان اجرای طرح

روستاها و مناطق نمونه گردشگری، کویرها و مناطق جنگلی و همه روستاهای کشور که دارای جاذبه های تاریخی، فرهنگی و رفاهی می باشند گزینه مناسبی برای راه اندازی اقامت بوم گردی می باشند.

- مجوز تأسیس

در حال حاضر برای تاسیس اقامت بوم گردی باید به کمیته طبیعت گردی معاونت گردشگری سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مراجعه نمود.

- توسعه بوم گردی در آینده

این روزها همه به دنبال یک جای دنج و متفاوت برای آخر هفته خود می باشند و در روزهای تعطیل مردم به‌دنبال فرار از زندگی ماشینی و پناه بردن به طبیعت هستند. بر همین اساس در چند سال اخیر صنعت بوم گردی در ایران

از رشد قابل ملاحظه ای برخوردار شده است. از سوی دیگر آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم هر منطقه‌ای برای گردشگران علی‌الخصوص خارجی جذابیتی وصف‌ناشدنی دارد. همچنین بر اساس برنامه ششم توسعه که ۲۰ میلیون گردشگر هدف برنامه می باشد توسعه اقامتگاه های بوم گردی در دستور دولت بوده و بر این اساس دولت برنامه های حمایتی برای تاسیس این واحدها در همه مناطق گردشگری و بافتهای تاریخی و روستایی را دنبال می نماید.

- انواع اقامتگاه های بوم گردی

بر اساس ضوابط تعریف شده این اقامتگاه ها به سه درجه تقسیم شده است. اقامتگاه هایی که تجهیزات و خدماتی بیش از حد ضوابط لازم را برای درجه بندی مصوب ارایه کنند و یا برای توسعه پایدار گردشگری اقدامات شاخصی انجام دهند طبقه ممتاز تعیین می شوند. در مشخصات این اقامتگاه ها ضمن تعیین ظرفیت واحدهای اقامتی برای هر یک از درجه ها اعلام شده است که در تمام اقامتگاه های بوم گردی باید طرح های مشخصی درباره مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا درآید.

- نقش پروژه در تأمین رفاه اجتماعی

در چشم انداز بیست ساله توسعه کشور در بحث رفاه و تأمین اجتماعی، تصویر جامعه ایران در افق بیست ساله چنین است:

✓ برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، تحکیم بنیان‌های مستحکم نهاد مقدس خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب

✓ توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی

✓ دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه)، با تأکید بر جنبش نرم افزاری و خدمات علم، رشد پر شتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل

✓ الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)

✓ دارای تعامل سازنده با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت

امروزه مفهوم شهرها بدون مراکز تفریحی و گردشی مؤثر در اشکال گوناگون آن دیگر قابل تصور نیست. پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی‌های معضلات زیست محیطی آن‌ها موجودیت مراکز تفریحی و گردشی و گسترش آن برای همیشه اجتناب ناپذیر کرده‌اند. شهرها به عنوان کانون‌های تمرکز فعالیت و زندگی انسان‌ها برای اینکه بتوانند پایداری خود را تضمین کنند چاره پیکره یگانه شهرها در متابولیسم آن‌ها نقش اساسی دارند که کمبود آن‌ها می‌تواند اختلالات جدی در حیات شهری به وجود آورد. توجه به مراکز تفریحی و گردشی به طور عام به عنوان ریه‌های تنفسی شهرها تعریف اغراق آمیزی از کارکرد آن نیست. بلکه این شبیه بیان کننده حداقل کارکرد آن در

مفهوم اکولوژیک شهرها به شمار می‌رود. این فضاها هم از دیدگاه تأمین نیازهای زیست محیطی شهرنشینان و هم از نظر تأمین فضاهای فراغتی و بستر ارتباط و تعامل اجتماعی آن جایگاهی در خور اهمیت دارد. در اینجا به مهم‌ترین کارکردهای آن در شهرها اشاره می‌شود.

۱. کارکرد تفریحی: فضاهای تفریحی نظیر رستوران‌ها بهترین محل برای آرامش و رفع خستگی هستند. امروزه کارکرد تفریحی این مجموعه‌ها جایگزین بخشی از کارکردهای تفریحی خانواده روابط همسایگی و محلی، بازار و ... شده است.

۲. کارکرد ارتباطی: این مجموعه‌ها زمینه ساز روابط نانوشته سازمان یافته‌ای هستند که با توجه به نیازهای اقشار مختلف اجتماعی شکل می‌گیرد؛ و دوام می‌یابد.

منظور از کیفیت زندگی توجه به شاخصهای اجتماعی فرهنگی، اقتصادی و محیطی روانی و ... در دو وجه عینی (کمی) و ذهنی (کیفی) در روند برنامه ریزی شهری است. مثل شرایط تحصیل بهتر کیفیت دسترسی کیفیت مسکن کیفیت فضاهای گذران اوقات فراغت ایجاد فرصت‌هایی برای کنش متقابل اجتماعی و فرصت‌های اجتماعی (اشتغال رفاه مشارکت اجتماعی و ...) جوهره اصلی کیفیت زندگی شهری تأمین نیازهای روانی و عاطفی و اجتماعی شهروندان (مثل نیاز به امنیت زیبایی، آرامش خاطر تعلق اجتماعی، شادی، تفریح و ...) ناقص خواهد بود. کیفیت زندگی شهری در بر گیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌هایی همچون رضایت و شادی و امنیت را در بر می‌گیرد. لذا از این منظر آن را رضایت اجتماعی نیز می‌نامند؛ و بر اساس آن با شاخص‌های دسترسی به فرصت‌های اجتماعی مثل شغل، ثروت و اوقات فراغت توجه می شود برخی این واژه را مترادف با رفاه و عده‌ای دیگر آن را بیانی از رفاه می‌دانند؛ که با میزان کالاهای عمومی و نحوه توضیع آن‌ها مشخص می‌شود. یکی از معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی شهری در شهرها فضای باز و سبز عمومی می‌باشد که از زیر معیارهای اصلی شاخص اجتماعی کیفیت زندگی می‌باشد.

امروزه نقش و اهمیت فضاهای تفریحی در کیفیت زندگی به طور چشمگیری رو به افزایش است. به همین جهت، در اکثر کشورها، فضاهای باز و تفریحی جزء لاینفک تصمیمات برنامه ریزی کاربری زمین به شمار می‌آیند.

در بررسی اثرات روانی – اجتماعی مراکز تفریحی و گردشی باید گفت که انسان، در هر شرایطی روزانه به چند ساعت فضای ساکت و آرام نیاز دارد؛ که مراکز تفریحی و گردشی می‌تواند این فضا را تأمین نماید. همچنین از مهم‌ترین اثرهای مراکز تفریحی و گردشی در شهرها، کارکرد زیست محیطی آن‌هاست که شهرها را به عنوان محیط زیست جامعه انسانی معنی دار کرده است و با آثار سوء گسترش صنعت و کاربردی نادرست تکنولوژی مقابله کرده، سبب افزایش کیفیت زیستی شهرها می‌شود. همچنین به عنوان یکی از مباحث مهم و کاربردی در دیگر کشورها تبدیل شده است به طوری که هر ساله مساحت زیادی از زمینهای شهری آن‌ها به این کاربری بسیار مهم اختصاص داده می‌شود.

در یک تقسیم بندی کلی می‌توان آثار اجتماعی ناشی از ایجاد و گسترش مراکز تفریحی و گردشی شهر را به صورت زیر ارائه کرد:

۱. آثار جامعه شناختی

۲. آثار فرهنگی

۳. آثار روانشناختی (روحی روانی) با نظر به مطالب ارائه شده به معرفی آثار مطلوب و نا مطلوب فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی از منظر جامعه شناختی، فرهنگی و روانشناختی بر روی شهروندان می‌پردازیم.

فطرت انسان به گونهای آفریده شده است که توانایی‌های بسیاری دارد و این توانایی‌ها بدون ارتباط با زیبایی‌های طبیعی که در زندگی شهری که همان فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی، پارک‌ها و مراکز تفریحی می‌باشند به افسردگی و خمودی می‌گراید و بالطبع در پرتو بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی خلاقیت‌های انسان شکوفه می‌گردد؛ و انسان راه تکامل را در زندگی خود می‌پیماید. اگرچه بیشتر شهروندان مقیم شهر از مزایا و تاثیرات غیر مستقیم فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی بر زندگی خود آگاه نیستند اما این تأثیر و کنش متقابل میان برخورداری از مراکز تفریحی و گردشی و عدم بر خورداری از آن بر زندگی آن‌ها توسط پژوهش‌های گوناگونی به اثبات رسیده می‌باشد. به عنوان مثال در میان نوشته‌های علما و احادیث و قرآن کریم نیز به این موضوع اشاره شده است از مجموعه آیات و احادیث چنین به دست می‌آید که:

۱. رفتن به مراکز تفریحی و گردشی غم‌های انسان را می‌زداید. به او آرامش بخشیده و اورا شاد وخوشحال می‌کند.

۲. بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی حالت یاس و نومیدی را از انسان دور کرده و شور و امیدی در او ایجاد و یا تقویت می‌کند.

۳. مراکز تفریحی و گردشی تاثیری قابل توجه در درمان بیماری‌های روحی و روانی دارد به طوری که این مشکلات با نگاه کردن به فضا و مناظر سرسبز و قدم زدن و نفس کشیدن در این محیط‌ها از میان می‌رود.

۴. ارتباط با مراکز تفریحی و گردشی موجب نشاط و موجب انگیزه برای حرکت به سوی تعالی و تکامل است.

تهیه جدول و شبکه فعالیت های سالانه و تخصیص تسهیلات یا اعتبارات به تفکیک هر دهستان و روستا

تولید انواع صیفی جات گلخانه ای

هزینه های سرمایه گذاری طرح

به طور کلی در دو مرحله اجرای طرح و بهره برداری از طرح، سرمایه‌گذاری صورت می‌گیـرد. سرمایه مورد نیـاز در دوران اجرای طرح، سرمایه ثابت و سرمایه مورد نیاز در دوران بهره برداری از طریق سرمایه در گردش تأمین می‌شود. دارایی‌های ثابت در مرحله اجرای طرح خریداری و طی دوارن بهره‌برداری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- هزینه های زمین

جدول شماره(۲۰۶): هزینه خرید زمین

متـراژ (متر مربع)	هزینه واحد (هزارریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
۳۰۰۰۰	۱/۵	۴۵

- هزینه های محوطه سازی

جدول شماره(۲۰۷): هزینه محوطه سازی

ردیف	شـــرح	مقدار	هزینه واحد (هزارریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
۱	محوطه سازی	۵۰۰مترمربع	۱۰	۵
۲	حصارکشی	۸۰۰مترمربع	۲۰	۱۶
۳	جدول کشی	-	-	۱۴
جمع کل				۳۵

- هزینه های ساختمان سازی

جدول شماره(۲۰۸): هزینه ساختمان سازی

ردیف	شـــرح	زیر بنا (مترمربع)	هزینه واحد (هزارریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
۱	انبار	۳۶	۴۰۰	۱۴/۴
۲	موتورخانه	۲۰	۴۰۰	۸
۳	سرویس بهداشتی	۱۲	۵۰۰	۶
۴	اداری و نگهبانی	۴۰	۴۵۰	۱۸
۵	گلخانه کمانی با پوشش پلاستیک ضخیم دولایه	۳۰۰۰	۸۵	۲۵۵
جمع کل				۳۰۱/۴

- هزینه های خرید ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره(۲۰۹): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	شـــرح	تعداد	هزینه واحد	هزینه کل
۱	تاسیسات آبیاری قطره‌ای	۲	۱۰	۲۰
۲	سمپاش پشتی موتوری	۲	۳	۶

۳	وسایل باغبانی	۴سری	۱/۲	۴/۸
۴	فرغون	۱۰	۰/۱۵	۱/۵
۵	هواکش	۱۲	۱	۱۲
۶	باسکول	۲	۰/۵	۱
۷	وسایل ایمنی	۱سری	۱	۱
جمع کل				۴۶/۳

- برآورد هزینه خرید تأسیسات

جدول شماره(۲۱۰): هزینه خرید تأسیسات

ردیف	شـــرح	تعداد	هزینه واحد(هزارریال)	هزینه کل(میلیون ریال)
۱	حق انشعاب برق سه فاز	-	-	۴۰
۲	کابل کشی ونصب تابلوی برق	-	-	۱۰
۳	موتور پمپ آب و لوله کشی	۱	۲۰۰۰۰	۲۰
۴	کوره هوای گرم و ضمایم	۸عدد	۸۰۰	۶/۴
۵	تاسیسات حرارت مرکزی	-	-	۴۰
جمع کل				۱۱۶/۴

- برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه

جدول شماره(۲۱۱): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه

ردیف	شـــرح	تعداد	هزینه واحد	هزینه کل
۱	وانت نیـــسان	۱	۷۸	۷۸
جمع کل				۷۸

- برآورد هزینه خرید تجهیزات اداری مورد نیاز

جدول شماره(۲۱۲): هزینه خرید تجهیزات اداری مورد نیاز

ردیف	شرح	هزینه کل
۱	تلفـن	۳
۲	میز و صندلی اداری	۱
۳	وسایل آشپزخانه	۱
۴	وسایل رفاهی کارکنان	۲
جمع کل		۷

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۲۱۳): برآورد هزینه قبل از بهره برداری

ردیف	شـــرح	هزینه کل
۱	هزینه تهیه طرح، مشاوره، اخذ مجوزها و ثبت تسهیلات	۲/۵
۲	آمـــوزش	۱/۵
جمع کل		۴

- برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت

جدول شماره(۲۱۴): برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت

شـــرح	هزینه (میلیون ریال)
زمـین	۴۵
محوطه سازی و ساختمان ها	۳۳۶/۴
ماشین آلات	۴۶/۳
وسایل نقلیه	۷۸
تاسیسات	۱۱۶/۴
تاسیسات اداری	۷
هزینه های قبل از بهره‌برداری	۴
جمع	۶۳۳/۱
پیش بینی نشـــده (معادل ۵ ٪ اقلام فوق)	۳۱/۶
جمـــــع کل	۶۶۴/۷

- برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی

جدول شماره(۲۱۵): برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی

ردیف	شـرح	مصرف سالانه	هزینه واحد (هزارریال)	هزینه کل(میلیون‌ریال)
۱	سموم ضدعفونی کننده	۵۰کیلوگرم	۵۰	۲/۵
۲	سموم قارچ کش	۱۰کیلوگرم	۶۰	۰/۶
۳	سموم حشره کش	۱۰لیتر	۶۰	۰/۶
۴	کود شیمیایی	۵۰۰کیلوگرم	۰/۶۵	۰/۳۲
۵	کوددامی و خاک	۱۰تن	۵۰	۰/۵
۶	پلاستیک کف بستر	۱۵۰۰کیلوگرم	۵۰	۷۵
۷	بذر خیار	۷۸۰۰عدد	۰/۵	۳/۹
جمع کل				۸۳/۴۲

- برآورد هزینه پرسنلی

جدول شماره(۲۱۶): برآورد هزینه پرسنلی

ردیف	شـــرح	تعداد - نفر	حقوق ماهانه	حقوق کل
۱	مدیر طرح	۱	۱/۲	۱۶/۸
۲	کارگر دائم	۶	۰/۸	۶۷/۲
۳	راننده	۱	۰/۹	۱۲/۶
۴	نگهبان و موتورچی	۲	۰/۹	۲۵/۲
۲۳٪ سهم حـق بـیمه کارفـرما				۲۴
جـــمـــــع کل		۱۰	-	۱۴۵/۸

- برآورد هزینه های استهلاک

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

جدول شماره(۲۱۷): برآورد هزینه استهلاک

ردیف	شـــرح	ارزش دارایی	نرخ	هزینه کل
۱	ساختمان و محوطه سازی	۳۳۶/۴	٪۱۰	۳۳/۶۴
۲	تاسیسات	۱۱۶/۴	٪۱۲	۱۳/۹۷
۳	ماشین‌آلات	۴۶/۳	٪۱۰	۴/۶۳
۴	وسایل نقلیه	۷۸	٪۲۰	۱۵/۶
۵	تاسیسات اداری	۷	٪۱۰	۰/۷
جمع کل				۶۸/۵۴

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره(۲۱۸): برآورد هزینه سوخت و انرژی

شـــرح	واحد	مصرف سالانه	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل(میلیون ریال)
برق	کیلووات ساعت	۳۰۰۰۰	۲۵۰	۷/۵
بنزیـن	لیتر	۶۰۰۰	۶۵۰	۳/۹
گازوئیل	لیتر	۲۵۰۰۰	۱۶۰	۴
تلفـن	-	-	-	۱
جمع کل				۱۶/۴

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۲۱۹): برآورد هزینه جاری طرح

شـــرح	هزینه (میلیون ریال)
مواد اولیه و نهاده های تولید	۸۳/۴۲
حقوق و دستمزد	۱۴۵/۸
نگهداری و تعمیرات	۲۱/۷۱
استهلاک	۶۸/۵۴
سوخت و انرژی	۱۶/۴
جمع کل	۳۳۵/۸۷
پیش بینی نشـــده (معادل ۵ ٪ اقلام فوق)	۱۶/۷۹
جمع کل	۳۵۲/۶۶

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیماً در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های

خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۲۲۰): برآورد سرمایه در گردش

شـــرح	هزینه (میلیون ریال)
مواد اولیه (برای یک دوره – شش ماهه)	۴۱/۷۱
حقوق و دستمزد (سه ماهه)	۳۶/۴۵
سوخت و انرژی (سه ماهه)	۴/۱
جمـــــع کل	۸۲/۳۵

- برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

تامین منابع مالی این طرح از طریق آورده متقاضی و وام طرح های اشتغال زایی روستایی با نرخ بهره ۶ درصد پیش بینی گردیده است.

جدول شماره(۲۲۱): برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

شـــرح	هزینه (میلیون ریال)
سرمایه ثابت	۶۶۴/۷
سرمایه در گردش	۸۲/۳۵
جمـــــع کل	۷۴۷/۰۵

- برآورد تولیدات و فروش محصولات

جدول شماره(۲۲۲): برآورد تولیدات و فروش محصولات

ردیف	شرح	ارزش واحد (هزارریال)	میزان تولید	ارزش کل(میلیون ریال)
۱	خیار گلخانه ای	۲۹۰۰	۲۰۰ تن	۵۸۰
جمع کل				۵۸۰

- برآورد سود و زیان طرح

جدول شماره(۲۲۳): برآورد سود و زیان طرح

شـــرح	میلیون ریال
درآمد (فروش)	۵۸۰
کسر می شود : قیمت تمام شده	۳۵۲/۶۶
سود ناویژه	۲۲۷/۳۴
کسر می شود : هزینه های اداری و فروش	۱۱/۶
سود عملیاتی	۲۱۵/۷۴
کسر می‌شود : استهلاک هزینه های قبل از بهره برداری	۱
سود ویژه قبل از کسر مالیات	۲۱۴/۷۴

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها

با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است. به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{فروش کل} - \text{هزینه متغیر}} * 100 = 46.61$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر 2.2 سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 2.2$$

- کل سرمایه گذاری سرانه

سرانه به شاخص یا معیاری اطلاق می شود که برای هر فرد جامعه محاسبه می شود و به معنای «به ازای هر فرد» است. این عبارت به صورت وسیع در متون پژوهشی علوم اجتماعی و علم آمار استفاده می‌شود. کل سرمایه گذاری سرانه برای این طرح ۳۲۳۷ میلیون ریال است و نشان می دهد به ازای هر نفر شاغل حدود ۳۲۳۷ میلیون ریال سرمایه گذاری صورت می گیرد.

$$\text{کل سرمایه سرانه (هزار ریال)} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{تعداد پرسنل}} = 3237$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیاد ویژه} + \text{هزینه تسهیلات ملی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 18\%$$

طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا ، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۱۸ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

ایجاد کارگاه خیاطی

فرآیند تولید، عرضه و مراحل آن

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- نوع فعالیت یا محصولات تولیدی

جدول شماره(۲۲۴): نوع فعالیت یا محصولات تولیدی

ردیف	نام محصول	میزان تولید سالیانه	واحد	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (ریال)
۱	دوخت شلوار و پیراهن	۷۳۰	دست	۴۵۰۰۰۰	۳۲۸۵۰۰۰۰۰
۲	دوخت کت و شلوار	۳۰۰	دست	۱۵۰۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰۰۰
۳	خدمات تعمیری	۴۳۸۰	مورد	۱۲۰۰۰۰	۵۲۵۶۰۰۰۰۰
جمع کل (میلیون ریال)					۱۳۰۴

تعداد و مشخصات اشتغال ایجادی در طرح

جدول شماره(۲۲۵): مشخصات اشتغال ایجادی در طرح

نیروی کار	تعداد اشتغال جدید در پایان اجرای طرح	محل تأمین	آموزش های مهارتی
ساده	۱	داخل شهر و روستا	آموزشها در حین اخذ مجوز
ماهر	۲	داخل شهر و روستا	آموزشها در حین اخذ مجوز
متخصص	۰	داخل شهر و روستا	آموزشها در حین اخذ مجوز

- برآورد هزینه های سرمایه گذاری طرح

جدول شماره(۲۲۶): هزینه سرمایه گذاری طرح (ارقام به میلیون ریال)

شرح هزینه ها	جمع کل (میلیون ریال)
زمین	۸۰۰
محوطه سازی	۱۰
ساختمان سازی	۴۶۰
ماشین آلات و تجهیزات	۱۲۸۰
تأسیسات عمومی	۴۰
وسایل حمل و نقل	۰
وسایل دفتری (۲۰ الی ۳۰ درصد هزینه ساختمان اداری)	۲
پیش بینی نشده (۵ درصد اقلام بالا)	۸۹
جمع کل (میلیون ریال)	۲۶۸۱

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۲۲۷): هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (ریال)
هزینه های تهیه طرح، مشاور، اخذ مجوز، حق ثبت ها، قراردادهای بانکی (۲۰٪ هزینه های سرمایه ای)	۳۷۶۲۰۰۰۰
جمع کل (میلیون ریال)	۳۸

- سرمایه ثابت

جدول شماره(۲۲۸): سرمایه ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (ریال)
۱	هزینه های سرمایه ای	۲۶۸۱۰۰۰۰۰۰
۲	هزینه های قبل از بهره برداری	۳۷۶۲۰۰۰۰
جمع		۲۷۱۸۶۲۰۰۰۰

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۲۲۹): هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (ریال)
مواد اولیه و بسته بندی	۲۲۰۰۰۰۰۰
آب، برق، سوخت	۳۲۰۰۰۰۰
تعمیرات و نگهداری	۳۵۶۰۰۰۰۰
حقوق و دستمزد	۳۹۲۰۰۰۰۰۰
استهلاک	۸۹۰۰۰۰۰۰
پیش بینی نشده تولید (۱٪ اقلام بالا)	۵۴۱۸۰۰۰
اداری و فروش (۱ درصد اقلام بالا)	۵۴۷۲۱۸۰
تسهیلات مالی (۵٪ مقدار وام سرمایه ثابت)	۷۵۱۵۰۰۰۰
استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰٪ هزینه های قبل از بهره برداری)	۴۰۰۰۰۰

آموزش و کنترل کیفیت محصول (۲٪ فروش)	۲۶۰۸۲۰۰۰
پیش بینی نشده و سایر (۲٪ اقلام بالا)	۱۳۰۸۶۴۴۴
جمع کل (میلیون ریال)	۶۶۷

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیما در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۲۳۰): برآورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (ریال)
۱	مواد اولیه (مدت ۱ ماه)	۱۸۳۳۳۳۳
۲	حقوق و دستمزد (۲ ماه)	۶۵۳۳۳۳۳۳
۳	آب، برق و سوخت (۱ ماه)	۲۶۶۶۶۶
۴	سایر (۱ ماه)	۲۹۶۶۶۶۶
جمع کل (میلیون ریال)		۷۰

- قیمت فروش

جدول شماره(۲۳۱): قیمت فروش

ردیف	نام محصول	میزان تولید سالیانه	واحد	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (ریال)
۱	دوخت شلوار و پیراهن	۷۳۰	دست	۴۵۰۰۰۰	۳۲۸۵۰۰۰۰۰
۲	دوخت کت و شلوار	۳۰۰	دست	۱۵۰۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰۰۰۰
۳	خدمات تعمیری	۴۳۸۰	مورد	۱۲۰۰۰۰	۵۲۵۶۰۰۰۰۰
جمع کل (میلیون ریال)					۱۳۰۴

سود و زیان

جدول شماره(۲۳۲): برآورد سود و زیان

ردیف	شرح	ارزش کل (ریال)
۱	درآمد سالانه	۱۳۰۴۱۰۰۰۰۰
۲	کسر می شود: هزینه سالانه تولید	۶۶۷۴۰۸۶۲۴
سود و زیان ناویژه		۶۳۶۶۹۱۳۷۶

احداث واحد تولید بلدرچین

فرآیند تولید، عرضه و مراحل آن

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- زمین

جدول شماره(۲۳۳): زمین مورد نیاز

شرح	مساحت (متر مربع)	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (میلیون ریال)	توضیحات
زمین	۱۰۰۰۰	۱۵	۱۵۰	سند شش دانگ

- محوطه سازی

جدول شماره(۲۳۴): هزینه محوطه سازی

ردیف	شرح	مشخصات فنی	مساحت (متر مربع)	ارزش واحد (هزار ریال)	ارزش کل (هزار ریال)
۱	خاکبرداری و تسطیح زمین	تسطیح زمین (اسکیپر)	۱۰۰۰۰	۵	۵۰۰۰۰
۲	ایجاد فضای سبز، روشنایی و غیره	فضای سبز و درختکاری	۵۰۰	۲۵۰	۱۲۵۰۰۰
۳	خیابان کشی و پیاده روسازی و جاده سازی	جاده سازی	۱۰۰۰	۴۰۰	۴۰۰۰۰۰
۴	دیوارکشی و حصارکشی	حصارکشی محوطه به ارتفاع ۲ متر با دیوار	۸۰۰	۴۵۰	۳۶۰۰۰۰
جمع					۹۳۵۰۰۰

- ساختمان سازی

جدول شماره(۲۳۵): هزینه ساختمان سازی

شرح	مشخصات فنی	مساحت(متر مربع)	قیمت واحد (هزار ریال)	کل هزینه (هزار ریال)
مسقف مولدها	با سایه بان شیروانی	۵۴	۳۰۰۰	۱۶۲۰۰۰
مسقف پرواری	خرپا فلزی، سقف ایرانیت، کف بتن	۶۵۹.۲	۳۰۰۰	۱۹۷۷۶۰۰
ساختمان کارگری	دیوار آجری، سقف ضربی و تیرآهن، نصب درب و پنجره آهنی، لوله کشی آب، برق کشی، نازک کاری، سرویس بهداشتی، شناژ بندی	۱۰۰	۵۵۰۰	۵۵۰۰۰۰
ساختمان اداری و مدیریت	〃	۱۰۰	۵۵۰۰	۵۵۰۰۰۰
ساختمان جوجه کشی	〃	۳۰	۵۰۰۰	۱۵۰۰۰۰
ساختمان تأسیسات	〃	۴۵.۴	۵۰۰۰	۲۲۷۰۰۰
کشتارگاه	〃	۲۰۰	۵۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰
نگهبانی	〃	۹	۵۵۰۰	۴۹۵۰۰
اتاق کالبدگشایی	〃	۹	۵۰۰۰	۴۵۰۰۰
انباردان	خرپا فلزی، سقف ایرانت، کف بتن پلاستر سیمان	۱۷۷.۴۴	۵۰۰۰	۸۸۷۲۰۰
جمع				۵۵۹۸۳۰۰

- ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره(۲۳۶): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	نوع تجهیزات	مشخصات فنی	تعداد	قیمت واحد (هزار ریال)	قیمت (هزار ریال)
۱	قفس تمام اتوماتیک	قفس تمام اتوماتیک	۳۳۰۰۰	۱۲	۳۹۶۰۰۰
۲	تجهیزات خط کشتار بلدرچین	بظرفیت ۱۰۰۰ قطعه در ساعت	۱	۱۲۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰
۳	تجهیزات سردخانه	شامل کندانسور و اوپراتور	۱	۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰
۴	آسیاب و میکسر	۱ تن در ساعت	۱	۴۵۰۰۰	۴۵۰۰۰
۵	ستر جوجه کشی	۱۰۸۰ عددی	۱	۳۴۰۰۰	۳۴۰۰۰
۶	هچر جوجه کشی	۵۴۰ عددی	۱	۳۸۰۰۰	۳۸۰۰۰
۷	سمپاش	۱۰۰ لیتری ایرانی	۱	۱۷۵۰۰	۱۷۵۰۰
۸	قپان	۵۰۰ کیلو گرمی ایرانی	۱	۸۵۰۰	۸۵۰۰

۹	شعله افکن	پشتی	۱	۷۰۰۰	۷۰۰۰
۱۰	منبع آب	پلی اتیلن ۲ متر مکعب	۱	۳۵۰۰۰	۳۵۰۰۰
۱۱	دوربین مدار بسته دزدگیر	یک سری	۱	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰
۱۲	وسایل اطفا حریق	یک سری	۱	۱۵۰۰۰	۱۵۰۰۰
جمع					۲۳۱۶۰۰۰

- تأسیسات عمومی و تجهیزات با مشخصات فنی آنها

جدول شماره(۲۳۷): هزینه خرید تأسیسات عمومی

ردیف	عنوان	شرح	ارزش کل (هزار ریال)
۱	انشعاب برق	۳۰ کیلو وات برق سه فاز با احتساب ترانس گذاری و خط انتقال ۵ کیلومتری	۳۰۰۰۰۰
۲	انشعاب گاز	حق انشعاب ۲۰ مترمکعب در ساعت با لوله کشی	۲۵۰۰۰
۳	تلفن کشی	۲ خط تلفن کشی	۴۳۰۰
۴	انشعاب آب	انشعاب ۳.۴ اینچ از آب شهری با لوله کشی	۳۰۰۰۰
۵	تجهیزات سرمایش و گرمایش	شامل بخاری گازی و کولر گازی و هواساز	۸۰۰۰۰
جمع			۴۳۹۳۰۰

- وسایل نقلیه

جدول شماره(۲۳۸): هزینه وسایل نقلیه

ردیف	شرح	مشخصات فنی	تعداد	هزینه واحد (هزار ریال)	هزینه کل(هزار ریال)
۱	وانت آریسان	دوگانه سوز	۱	۳۰۵۰۰۰	۳۰۵۰۰۰
جمع					۳۰۵۰۰۰

- هزینه خرید بلدرچین

جدول شماره(۲۳۹): هزینه خرید بلدرچین

ردیف	شرح	تعداد خریداری شده	قیمت واحد (هزار ریال)	هزینه کل(هزار ریال)
۱	بلدرچین مولد ماده	۲۰۰۰	۵۰	۱۰۰۰۰۰
۲	شترمرغ مولد نر	۷۰۰	۵۵	۳۸۵۰۰
جمع				۱۳۸۵۰۰

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۲۴۰): هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (هزار ریال)
هزینه های تهیه طرح، مشاوره اخذ مجوز، حق ثبت ها، قراردادهای بانکی	۲۰۰۰
هزینه آموزش پرسنل (۲٪ حقوق و دستمزد سالیانه)	۵۰۰۰
هزینه راه اندازی تولید آزمایشی (۱۵ روز هزینه های آب و برق، سوخت و مواد اولیه)	۲۰۰۰
جمع	۹۰۰۰

- برآورد اجزا و میزان سرمایه ثابت

جدول شماره(۲۴۱): هزینه اجزا و میزان سرمایه ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (هزار ریال)
۱	زمین	۱۵۰۰۰۰
۲	ساختمان و محوطه سازی	۶۵۳۳۳۰۰
۳	هزینه های قبل از بهره برداری	۹۰۰۰
۴	وسایل دفتری (۲۰ الی ۳۰ درصد هزینه ساختمان اداری)	۱۱۰۰۰۰
۵	ماشین آلات و تجهیزات	۲۳۱۶۰۰۰
۶	هزینه خرید بلدرچین	۱۳۸۵۰۰
۷	تجهیزات و تأسیسات عمومی	۴۳۹۳۰۰
۸	وسایل حمل و نقل	۳۰۵۰۰۰
۹	هزینه های پیش بینی نشده	۵۰۰۰۵۵
جمع		۱۰۵۰۱۱۵۵

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۲۴۲): هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (هزار ریال)
خوراک	۱۹۶۹۶۵۳
سایر هزینه های مزرعه پرورش بلدرچین	۷۳۲۴۴
پرسنلی	۳۸۲۱۲۸
سوخت و انرژی	۸۹۸۱۱
تعمیرات	۲۰۸۹۳۰
پیش بینی نشده ۵ درصد	۱۳۶۱۸۸
هزینه اداری و فروش (۱ درصد اقلام بالا)	۲۸۶۰۰
هزینه تسهیلات مالی (۵ درصد مقدار وام سرمایه ثابت)	۱۹۰۱۱۴
هزینه بیمه کارخانه (دو در هزار سرمایه ثابت)	۲۱۰۰۲
استهلاک	۴۲۷۷۵۶
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۱۸۰۰
جمع کل	۳۵۲۹۲۲۶

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیماً در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۲۴۳): برآورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (هزار ریال)
۱	مواد اولیه	۳۲۸۲۷۶
۲	دو ماه حقوق پرسنل (معادل ۶۰ روز کاری)	۶۳۶۸۸
۳	تنخواه گردان (۱۵ روز هزینه آب، برق، سوخت و تعمیرات)	۱۲۴۴۸
۴	سایر هزینه های جاری	۲۹۶۶۰
جمع		۴۳۴۰۷۱

- مواد اولیه

جدول شماره(۲۴۴): هزینه خرید مواد اولیه مصرفی

ردیف	مواد اولیه	جیره آغازین	جیره پایانی	بلدرچین مولد	مصرف سالیانه	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل(هزار ریال)
۱	ذرت	۴۹.۷۵	۶۵.۵۹	۶۳.۴۷	۷۲.۶۴۳	۱۱۰۰۰	۷۹۹۰۶۹
۲	سویا	۴۲.۹۵	۲۹.۱۳	۲۵.۹۳	۳۸.۹۷۱	۲۵۰۰۰	۹۷۴۲۷۸
۳	گندم	-	۱.۴۴	-	۸۴۱	۱۱۵۰۰	۹۶۷۳
۴	سنگ آهک	۱.۱۳	۰.۸	۶.۵۹	۲.۶۱۷	۲۲۰۰۰	۵۷۵۷۲
۵	دی کلسیم فسفات	۲.۰۱	۲.۰۷	۲.۶۷	۲.۶۲۴	۲۳۰۰۰	۶۰۳۵۷
۶	نمک	۰.۴۴	۰.۴۲	۰.۴۴	۵۱۷	۱۵۰۰	۷۷۴
۷	پودر چربی	۳.۱۶	-	۰.۳۹	۱.۲۱۱	۳۵۰۰۰	۴۲۳۹۸
۸	متیونین	۰.۱۱	۰.۱۵	۰.۱۱	۱۵۵	۱۶۰۰۰۰	۲۴۸۷۲
۹	ویتامین و مواد معدنی	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۱۲	۵۵۰۰۰	۶۶۰
جمع							۱۹۶۹۶۵۳

- سایر مواد اولیه مورد نیاز

جدول شماره(۲۴۵): هزینه خرید سایر مواد اولیه مصرفی

ردیف	مواد اولیه	مقدار	ارزش واحد (ریال)
۱	دارو و بهداشت تعداد دام	۳۶.۰۸۲	۲۰۰۰
۲	سمپاشی مترمربع	۴۵	۲۰۰۰۰
۳	خرید بلدرچین	-	۵۵۰۰۰

- برآورد هزینه های پرسنلی

جدول شماره(۲۴۶): هزینه پرسنلی

شرح	تعداد	حقوق ماهیانه (هزار ریال)	سالیانه (هزار ریال)
کارگر تمام وقت	۲	۱۱۴۰۰	۲۷۳۶۰۰
جمع	۲		۲۷۳۶۰۰
پاداش و عیدی			۴۵۶۰۰
حق بیمه سهم کارفرما ۲۳٪			۶۲۹۲۸
جمع کل حقوق پرداختی			۳۸۲۱۲۸

- برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

تعمیرات و نگهداری: هزینه هایی که برای تعمیر و نگهداری ماشین آلات، وسایل نقلیه، تاسیسات، ساختمان ها و ملزومات مصرف می گردد و درصد آن برای دارایی های متفاوت، فرق می کند.

جدول شماره(۲۴۷): هزینه استهلاک و تعمیرات

شرح	استهلاک		تعمیرات	
	درصد	مبلغ (هزار ریال)	درصد	مبلغ (هزار ریال)
ساختمان و محوطه سازی	۵	۴۶۷۵۰	۲	۱۸۷۰۰
ماشین آلات و تجهیزات	۱۰	۲۳۱۶۰۰	۵	۱۱۵۸۰۰
تأسیسات عمومی	۱۰	۴۳۹۳۰	۱۰	۴۳۹۳۰
هزینه های قبل از بهره برداری	۳۳	۲۹۷۰	۰	۰
وسایل دفتری	۲۰	۲۲۰۰۰	۰	۰
وسایل حمل و نقل	۱۰	۳۰۵۰۰	۱۰	۳۰۵۰۰
پیش بینی نشده	۱۰	۵۰۰۰۶	۰	۰
جمع	-	۴۲۷۷۵۶	-	۲۰۸۹۳۰

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره(۲۴۸): هزینه سوخت و انرژی

شرح	واحد	مصرف سالیانه	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (هزار ریال)
برق	کیلووات ساعت	۱۱۰۰۰	۱۴۰۰	۱۵۴۰۰
گازوئیل	لیتر	۵۰۰	۳۰۰۰	۱۵۰۰
بنزین	لیتر	۱۵۰۰	۱۰۰۰۰	۱۵۰۰۰
گاز	مترمکعب	۲۶۰۰۰	۱۵۰۰	۳۹۰۰۰
تلفن	دقیقه	۱۳۰۰۰	۳۳۰	۴۲۹۰
آب	مترمکعب	۲۴۳۷	۶۰۰۰	۱۴۶۲۱
جمع کل				۸۹۸۱۱

- تولیدات

جدول شماره(۲۴۹): تولیدات

ردیف	شرح	قطعه	قیمت واحد (ریال)	قیمت فروش (هزار ریال)
۱	بلدرچین پرواری کشتار	۰.۲۰	۱۱۵۰۰۰	۵۵۲۰۰۰۰
۲	بلدرچین مولد حذفی کشتار	۰.۲۵	۱۱۵۰۰۰	۷۷۹۱
۳	بلدرچین مولد مازاد کشتار	۰.۲۵	۱۱۵۰۰۰	۷۷۷۹۸
جمع				۵۶۰۵۵۸۹

- برآورد سود و زیان طرح

جدول شماره (۲۵۰): برآورد سود و زیان طرح

شرح	مبلغ (هزار ریال)
درآمد طرح	۵۶۰۵۵۸۹
کسر می شود:	
جمع هزینه های جاری طرح	۳۵۲۹۲۲۶
سود ویژه	۱۰۶۷۶۷۳

- برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

جدول شماره(۲۵۱): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

شرح هزینه	هزینه کل (هزار ریال)	هزینه متغیر		هزینه ثابت	
		مقدار	درصد	مقدار	درصد
مواد اولیه	۱۹۶۹۶۵۳	۱۹۶۹۶۵۳	۱۰۰	-	-
سایر هزینه های مزرعه پرورش بلدرچین	۷۳۲۴۴	۷۳۲۴۴	۱۰۰	-	-
حقوق و دستمزد	۳۸۲۱۲۸	۲۴۸۳۸۳	۶۵	۱۳۳۷۴۵	۲۰
انرژی	۸۹۸۱۱	۷۱۸۴۹	۸۰	۱۷۹۶۲	۲۰
تعمیرات و نگهداری	۲۰۸۹۳۰	۱۶۷۱۴۴	۸۰	۴۱۷۸۶	۱۵
اداری و فروش	۲۸۶۰۰	۲۸۶۰۰	۱۰۰	-	-
تسهیلات مالی	۱۹۰۱۱۴	-	-	۱۹۰۱۱۴	۱۰۰
بیمه کارخانه	۲۱۰۰۲	-	-	۲۱۰۰۲	۱۰۰
استهلاک	۴۲۷۷۵۶	-	-	۴۲۷۷۵۶	۱۰۰
استهلاک قبل از بهره برداری	۱۸۰۰	-	-	۱۸۰۰	۱۰۰
پیش بینی نشده	۱۳۶۱۸۸	۱۱۵۷۶۰	۸۵	۲۰۴۲۸	۱۵
جمع کل		۲۶۷۴۶۳۳	-	۸۵۴۵۹۳	-

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است. به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{فروش کل} - \text{هزینه متغیر}} * 100 = 45.16\%$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر 4.5 سال بدست آمده است.

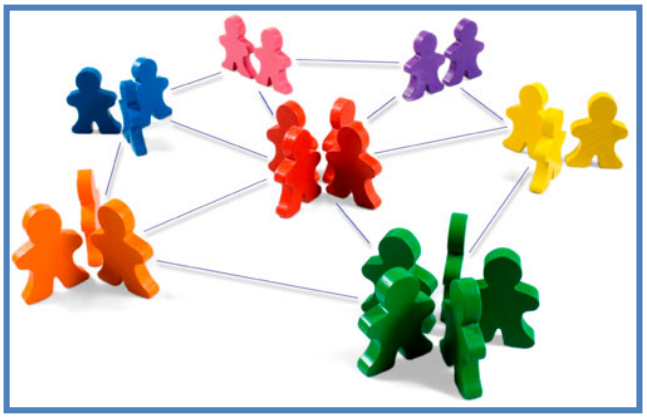
$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 4.5$$

۵. روستای شکورآباد

شناسایی و امکانسنجی ایجاد زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار در روستاهای هدف

منابع در اختیار بشر محدود می باشند و رقابت جهانی برای تصرف سهم بیشتر بازار از سوی شرکت ها شدت گرفته است، داشتن یک استراتژی رقابتی موثر برای یک شرکت بسیار ضروری است. تعدد بنگاه ها و شیوه های نوین تولید، استفاده از منابع را بیشتر و سریعتر کرده است. رقابت بین شرکت ها برای دستیابی به منابع بیشتر، بیش از پیش بالا گرفته است. از طرفی شرکت ها به دنبال راهی برای ایجاد مزیت رقابتی از طریق کاهش هزنیه های تولید و کسب سود (ارزش افزوده) بیشتر در فرآیند تولیدشان هستند.

تصویرشماره (۶۰): تصویر شماتیک زنجیره ارزش

یکی از مدل هایی که برای محاسبه میزان ارزش افزوده تولید سازمان های مختلف مورد استفاده قرار می گیرد مدل زنجیره ارزش پورتر است.

زنجیره ارزش مجموعه ای از عملیات هایی است که در یک صنعت به صورت زنجیرگونه انجام می پذیرد تا به خلق ارزش منجر شود. محصولات از حلقه های این زنجیره عبور می کنند و در هر حلقه، ارزشی به محصول نهایی افزوده می شود مدل زنجیره ارزش مایکل پورتر کمک می کند تا بتوانیم تحلیل دقیق تری از سازمانها و شرکت هایی که توان ایجاد ارزش و مزیت رقابتی دارند داشته باشیم.

می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است لذا اگر شرکتی بتواند در شناسایی و تحلیل فعالیت های ارزش زای تولیدی به درستی عمل کند و آن را مدیریت نماید در این صورت می تواند میزان تأثیر هر فعالیت در فازهای تولید را محاسبه و جهت حذف یا توسعه فعالیتی خاص با آگاهی کامل از وضعیت موجود و نتیجه آتی اقدام نمود. معمولاً زنجیره ارزش یک شرکت به زنجیره ارزش شرکت های دیگر متصل می شود و خود عضوی از زنجیره ای بزرگتر است. عده ای معتقد هستند استفاده از واژه شبکه به جای زنجیره بهتر است.

به طور کلی مدل زنجیره ارزش پورتر به عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل فعالیت های یک بنگاه یا سازمان به شمار می رود.

مفهوم زنجیره ارزش ابزاری است که به وسیله آن امکان برخورد سینماتیک با تمام حوزه های کاری یک بنگاه مزاحم شده و با تجزیه و تحلیل رفتار این حوزه های کاری می توان هر حوزه را در ارتباط با مزیت های رقابتی و عملکردی (کم کردن هزینه و بهبود کیفیت خروجی) در کل سازمان ارزیابی کرد. بنابراین می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. این امر کمک می کند که منابع سازمان در جهت مزیت های سازمان مورد توجه و ارزیابی قرار گیرند. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است، لذا مجموعه حوزه های کاری تشکیل دهنده زنجیره ارزش در بنگاه های مختلف تأثیرات متفاوتی بر ارزش و توان رقابتی و اجرایی ایجاد شد، بجای گذارد. (احمدوند، عبدالصمد، ۱۳۸۷).

براساس مدل پورتر حوزه های کاری زنجیره ارزش سازمان به دو دسته تقسیم می شوند:

- حوزه های کاری مأموریت اصلی
- حوزه های کاری مأموریت پشتیبانی

شکل زیر حالت کلی مدل الماس پورتر نشان می دهد.

تصویرشماره (۶۱): حالت کلی مدل الماس پورتر

ایجاد خوشه های کسب و کار بخش دیگر از نظرات پورتر می باشد که امروزه مفهوم خوشه های صنعتی بخش مهمی از مکانیزم های اساسی توسعه منطقه ای پویا شمرده می شود.

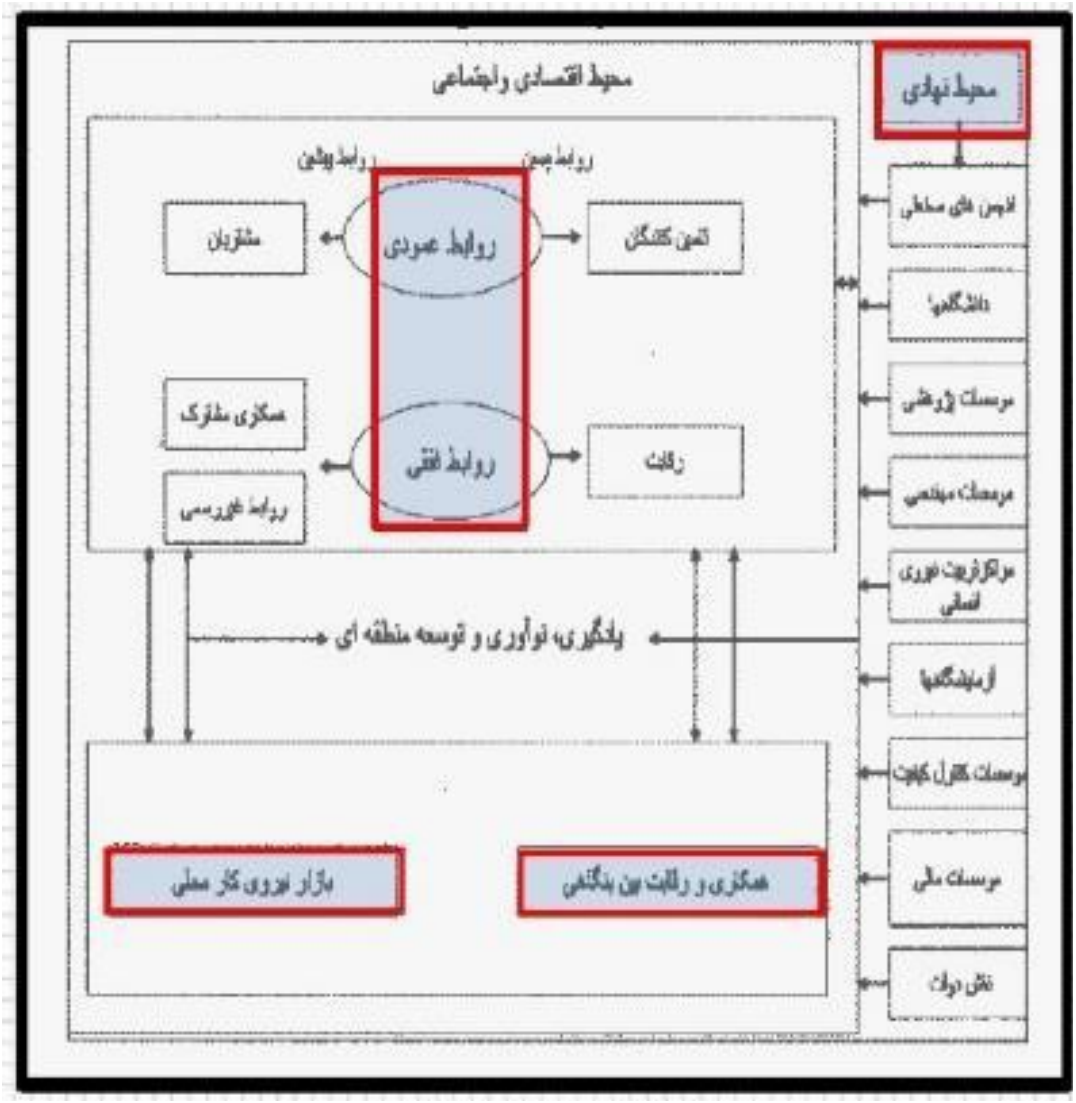
به عقیده پورتر: ۱- کشورها نه در صنایع جدا از هم، بلکه در خوشه های صنایع پیوسته به هم از روابط افقی و عمودی موفق می شوند.

۲- همجواری فضایی میان بنگاه های قرار گرفته در خوشه های صنعتی نقش مهمی در بهبود بهره وری و تشویق نوآوری مداوم بازی می کند.

۳- خوشه تمرکز فضایی شرکتهای بهم مرتبط، تأمین کنندگان تخصص و خدمات برای بنگاهها در صنایع مرتبط و نهادهای مربوط (دانشگاه ها، موسسات استاندارد و انجمن های بازرگانی) است این نهادها در همان حال که با بنگاههای دیگر رقابت می کنند با آنها همکاری نیز دارند (پورتر، ۱۹۹۸).

شکل زیر ویژگی ها و عناصر اصلی یک خوشه صنعتی را نشان می دهد.

تصویرشماره (۶۲): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی

با توجه به مبانی نظری فوق ایجاد هرگونه زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار می تواند در سطح بخش و منظومه صورت گیرد چرا که ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی موجود در سطح بخش و منظومه پتانسیل لازم جهت ایجاد چنین زنجیره هایی را مهیا و میسر می سازد و این امر با شناخت عمیق و دقیق از ظرفیت های تولید موجود روستاهای هدف امکان پذیر خواهد بود.

در سطح روستاهای هدف بخش باغ حلی زمینه های زیر حایز شرایط لازم جهت ایجاد زنجیره های تولید را دارا می باشند.

- تولیدات لبنی

- تولید گیاهان دارویی
- پرورش انواع دام شمال (دام کوچک و بزرگ) و صنایع مرتبط با آن
- گردشگری
- تولیدات مربوط به طیور و انواع آن
- تولیدات باغی
- تولیدات زراعی شامل محصول گندم، جو و عدس و صنایع مکمل مرتبط با انواع غلات و حبوبات
- زنبورداری و تولیدات مرتبط با آن
- انواع محصولات صیفی جات شامل گوجه فرنگی، سیب زمینی

براساس مطالعات میدانی کشت انواع غلات و پرورش انواع دام به ویژه دام های کوچک جز اقتصاد غالب در روستاهای هدف به شمار می رود و می توان با توجه به تولید مواد اولیه مطابق با آنچه که مورد اشاره واقع شد اقدام به ایجاد زنجیره هایی از ارزش تولید را در سطح منطقه نمود. از جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- روستای شکورآباد جز روستاهایی است که در آن بخش کشاورزی جز رکن اصلی اقتصاد روستا به شمار می رود. در این بخش فعالیتهای زراعی، باغداری و دامداری جز فعالیتهایی هستند که نقش غالبی را در اقتصاد روستا بر عهده دارند و می توانند به عنوان پتانسیل موجود زمینه هر چه بهتر روستا را فراهم سازند و با انجام برنامه ریزی و ایجاد واحدهای تولید مرتبط با اقتصاد موجود باعث بهره وری هرچه بیشتر در سطح روستا گردند.

۲- تولید گیاهان دارویی: در حال حاضر در برخی از روستاهای هدف میتوان به جمع آوری محصول فوق پرداخت که علاوه بر آن اقدامات لازم جهت تکمیل زنجیره ارزش تولید نیز شامل:

- ✓ مرحله جمع آوری
- ✓ مرحله پشتیبانی
- ✓ مرحله خشک کنی و بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

را برای محصول فوق در سطح روستاهای هدف و منطقه ایجاد نمود.

۳- محصولات گلخانه ای: در واقع گلخانه محلی برای کشت گیاهان است، که به وسیله پوشش های شفاف پوشیده شده است. پوشش گلخانه باعث ایجاد اثر گلخانه ای و محبوس شدن انرژی خورشیدی درون گلخانه می گردد. گلخانه ها که از نظر اندازه متغیرند گیاهان را از سرمای بیش از حد زمستان یا گرمای بیش از اندازه تابستان حفظ می کنند. مزایای کشت گلخانه ای عبارتند از:

- ✓ صرفه جویی بسیار زیاد در مصرف آب
- ✓ افزایش تولید در واحد سطح (به عبارت دیگر ۱۵ برابر فضای آزاد)
- ✓ تولید بیش از یک محصول در سال
- ✓ افزایش کیفیت محصول تولیدی
- ✓ استفاده از اراضی غیرقابل کشت با سیستم هیدروپوتیک

✓ عدم وابستگی تولید به شرایط محیطی و امکان بازاریابی مناسب و تنظیم برنامه کشت مطابق با نیاز بازار

✓ تداوم کار و تولید محصول در تمام فصول سال با توجه به امکان کنترل عوامل محیطی و تنظیم شرایط مورد نیاز گیاه

✓ اشتغالزایی بیشتر در واحد سطح

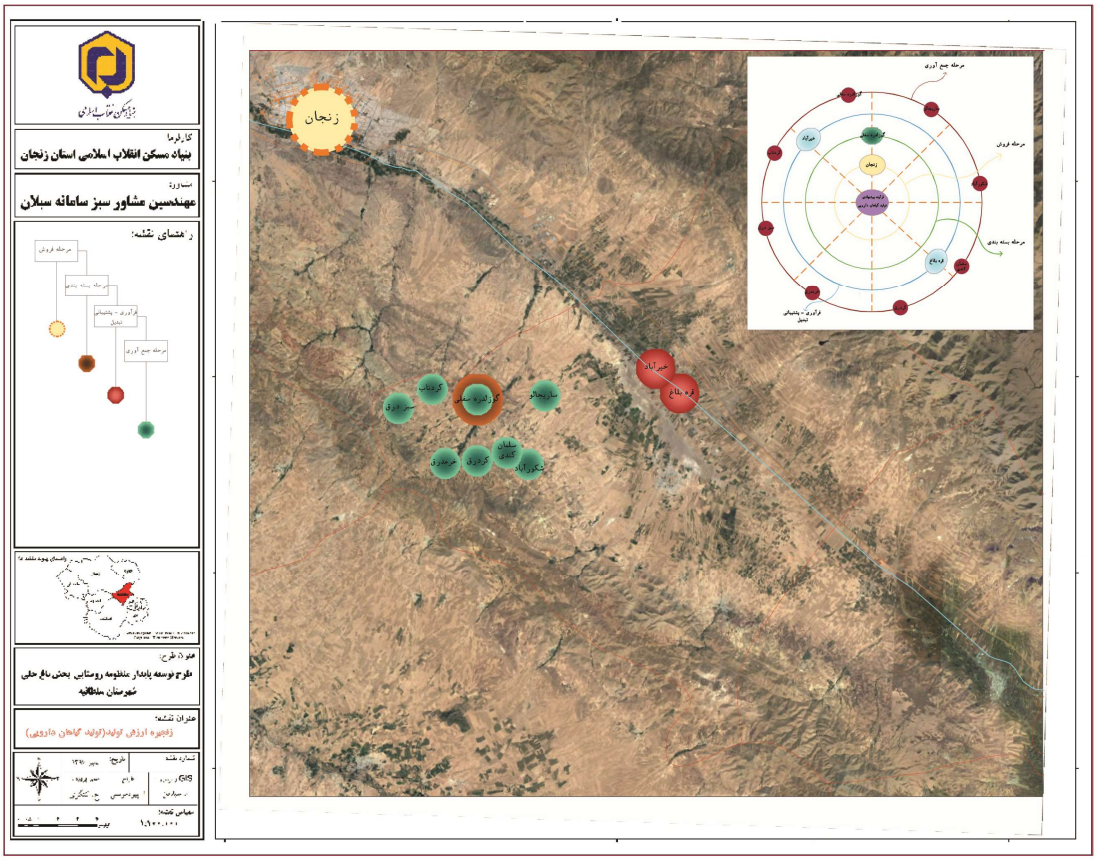
✓ امکان استفاده از تکنیک های جدید کشاورزی مانند کشت طبقاتی

تصویرشماره (۶۳): نمونه ای از کشت گلخانه ای

با توجه به موارد فوق می توان در سطح روستاهای هدف از جمله روستای شکورآباد اقدام به تولیدات گلخانه ای محصولات متنوع مانند صیفی جات نمود.

نقشه شماره (۴۹): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی

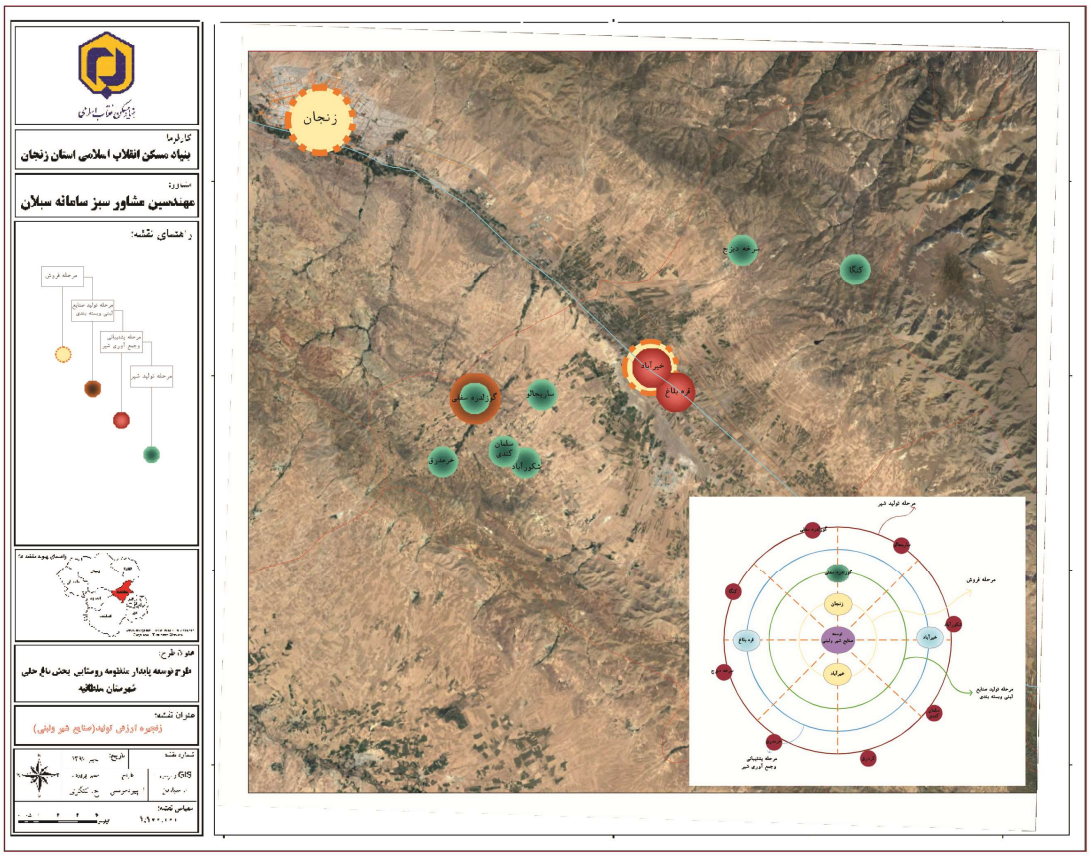

۴- تولیدات دامی: تولیدات دامی در سطح منطقه غالباً مربوط به دام های سبک است که هر چند می توان بر روی دام های بزرگ نیز برنامه ریزی لازم انجام داد با توجه به اینکه دامداری یکی از مهمترین شیوه های معیشتی در سطح منطقه به شمار می رود برقراری رابطه ارزش تولید زمینه را برای بهره وری هرچه بهتر در سطح منطقه فراهم خواهد ساخت در حال حاضر ایجاد صنایع کارگاهی جهت تولید مواد لبنی یکی از مواردی است که می تواند در جهت رونق اقتصادی و اشتغالزایی در سطح روستاهای منطقه فراهم سازد. در این زمینه مراحل ذیل جز زنجیره های ارزش تولید در خصوص تولیدات دامی محسوب می شود.

- ✓ مرحله نگهداری دام به صورت سنتی و نیمه مدرن
- ✓ مرحله جمع آوری شیر
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ارائه خدمات دامپزشکی و مکان جمع آوری محصولات اولیه
- ✓ مرحله تبدیل شیر به انواع مواد لبنی
- ✓ مرحله فروش

در این زمینه روستاهای خرمدرق، ساریجالو، گوزلدره سفلی، سرخه دیزج، کنگه و شکورآباد از ویژگیهای لازم و ضروری در این خصوص برخوردار هستند و روستای خیرآباد به عنوان مکان پشتیبان کننده و تولید مواد لبنی می تواند مورد توجه قرار گیرد. هم اکنون در روستای شکورآباد تولید شیر، کره، پنیر و دام زنده جز مهمترین تولیدات دامی روستا محسوب می شود و می تواند به عنوان مکانی در جهت چرخه و فرآیند ارزش تولیدات لبنی قرار گیرد.

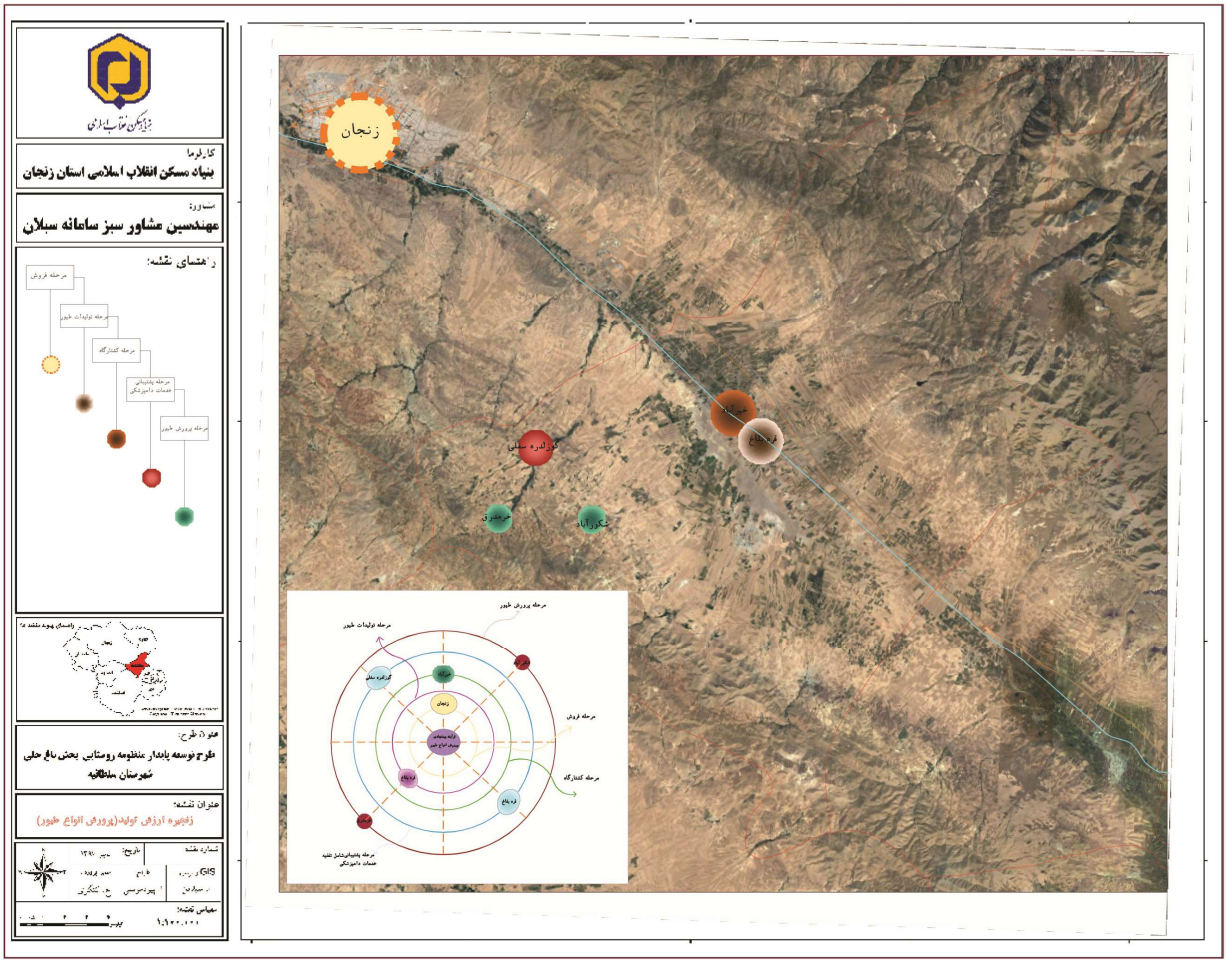
نقشه شماره (۵۰): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی

۵- تولیدات مربوط به پرورش انواع طیور: نگهداری و تولید محصولات مرتبط با پرورش انواع طیور شامل شترمرغ، بوقلمون، مرغ، اردک به صورت سنتی و مدرن از جمله زمینه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در سطح منطقه به شمار می رود که می توان در خصوص تولیدات غذایی شامل تخم مرغ، گوشت سفید، انواع گوشت های صنعتی برنامه ریزی لازم را انجام داد. ایجاد زنجیره ارزش تولید می تواند در بهره وری هرچه بهتر و افزایش درآمد تولیدات فوق بسیار موثر مواقع گردد از جمله مراحل فوق در جهت زنجیره فوق می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- ✓ مرحله ایجاد پرورش انواع طیور (مرغداری، بوقلمون، شترمرغ و..)
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تأمین مواد تغذیه طیور
- ✓ مرحله انتقال تولیدات طیور شامل زنده به کشتارگاه و تولید انواع گوشت سفید و سایر موارد تولیدی
- ✓ مرحله انتقال تخم مرغ و بسته بندی آن
- ✓ مرحله فروش در بازارهای محلی، منطقه ای و فرامنطقه ای

نقشه شماره (۵۱): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور

۶- تولیدات باغی: وجود روستایی با تولید انواع محصولات باغی از جمله در روستاهای شکورآباد، خرمدرق، گوزلدره سفلی و... باعث آن شده تا باغداری نیز یکی از وجوه مهم اقتصاد روستاهای هدف قرار گیرد. به طوری که بخش قابل توجهی از تولیدات باغی روستاهای هدف از بازارهای فرامنطقه ای برخوردار هستند لذا ایجاد یک زنجیره ارزش تولید

زمینه را برپا توسعه اقتصادی و افزایش اشتغال روستایی فراهم خواهد نمود. از جمله فرآیندهای مرتبط با این مورد (زنجیره ارزش تولید) برای باغداری عبارتند از:

- ✓ مرحله وجود باغات میوه در روستاهای هدف
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تولید نهال و فراهم نمودن خدمات مرتبط شامل سهم و ادوات باغبانی
- ✓ مرحله تولید ادوات لازم جهت برداشت محصول و جمع آوری آن شامل جعبه
- ✓ مرحله انبار و سردخانه
- ✓ مرحله فروش

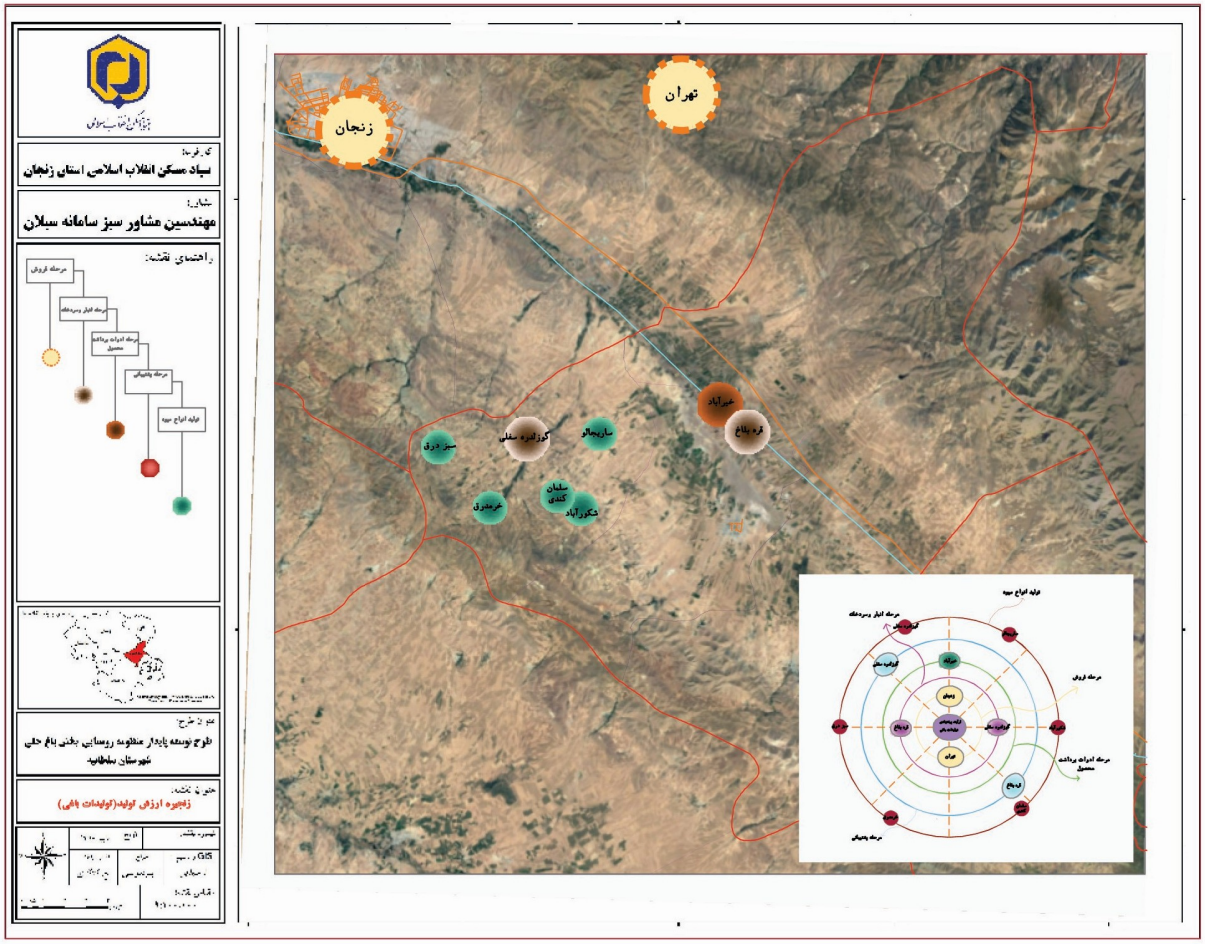
تولیدات باغی در روستای شکورآباد جز تولیدات مهم و اساسی آن به شمار می رود و وجود تنوع لازم در آن می تواند در ایجاد و گسترش صنایع تبدیلی موثر واقع شود.

تصویرشماره (۶۴): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه

نقشه شماره (۵۲): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی

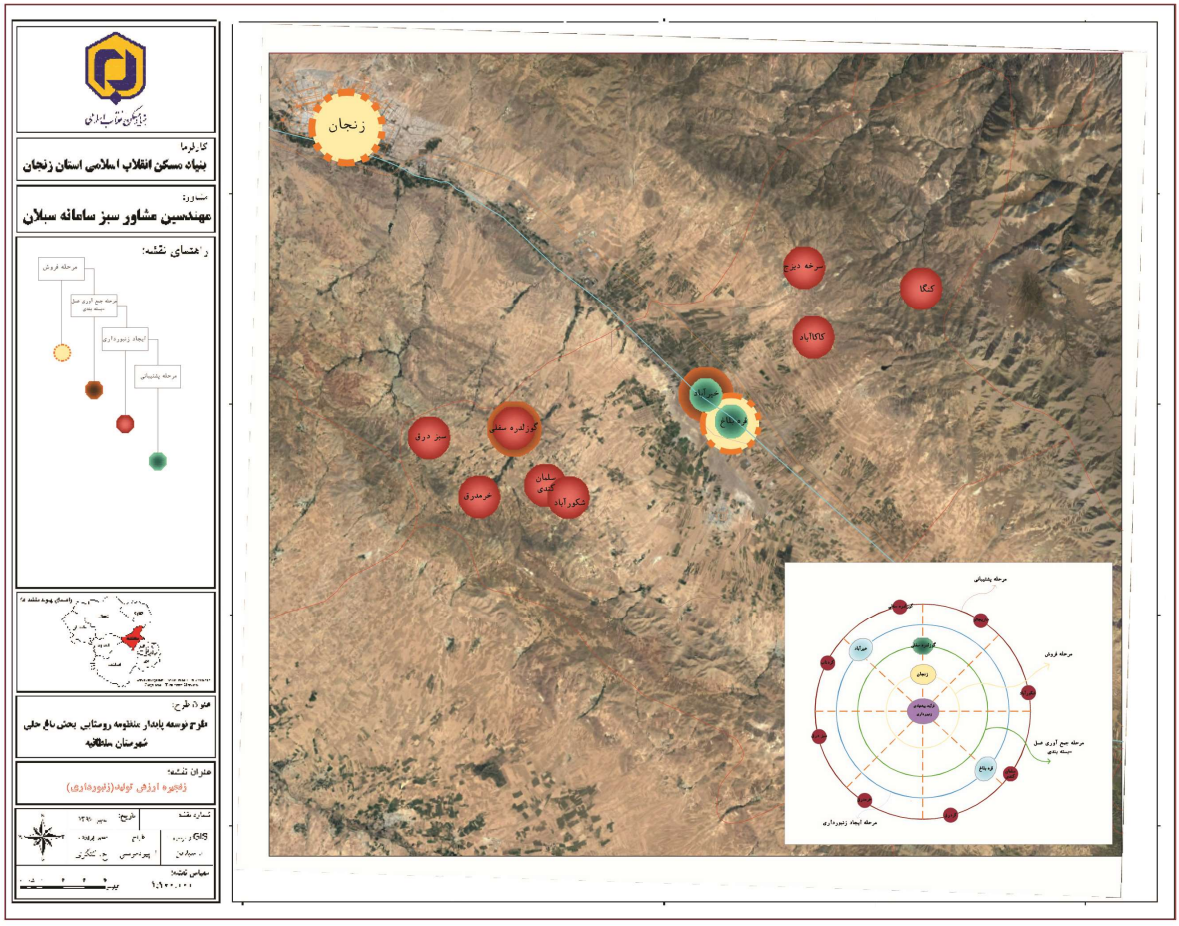
۷- زنبورداری: زنبورداری یکی دیگر از فعالیتهایی است که در برخی از روستاهای هدف مورد تأکید است و برخی از ساکنین آن به طور خاص و ویژه به این فعالیت می پردازند. چنانچه در روستای شکورآباد فعالیت فوق یکی از زمینه های فعالیتی آن محسوب می شود که معمولاً عسل حاصل از آن در بازارهای زنجان به فروش می رسد جهت بهبود و افزایش ارزش تولیدی آن در سطح روستاهای منطقه ایجاد زنجیره فوق می تواند یکی از گامهای مهم توسعه اقتصادی به شمار آید.

- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ساخت ادوات زنبورداری از جمله کندو و...
- ✓ مرحله ایجاد زنبورداری
- ✓ مرحله جمع آوری عسل
- ✓ مرحله بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

تصویرشماره (۶۵): فعالیتهای زنبورداری از ارکان اقتصاد روستا

نقشه شماره (۵۳): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری

شناسایی، توصیف و اولویت بندی قابلیت ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

به منظور توضیح بهتر در خصوص فرآیندها و اقدامات میدانی مراحل مختلف در جهت دستیابی به چارچوب نظری و عملی بهتر و مناسب تر مطالعات فوق به شرح ذیل آورده می شود:

تعریف و تحلیل فرآیندها و اقدامات میدانی

اقدامات میدانی طی فرآیند و مراحل مختلفی با هماهنگی و مشارکت ذی نفعان و ساکنین روستا از یک سو و همچنین مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشدار و فرمانداری شهرستان و سازمانها و نهادهای مرتبط با اقتصاد و اشتغال روستایی از سوی دیگر قابل دستیابی و ارزیابی خواهد بود. بر این اساس مراحل زیر از جمله مهمترین و اساسی ترین شیوه جهت دستیابی به اهداف فوق می باشد:

- تهیه پرسشنامه

پرسشنامه شامل بسته ای از پرسش هاست که بر طبق اصول خاصی تدوین گردیده است و به صورت کتبی به افراد ارائه می شود و پاسخگو براساس تشخیص خود جواب ها را در آن می نویسد.

- طبقه بندی براساس ماهیت پرسشنامه

۱- پرسشنامه باز: در پرسشنامه باز با سوالات باز روبرو هستیم. در اینجا پاسخگو می تواند بدون محدودیت هر پاسخی را که مد نظرش باشد در مورد آن پرسش بنویسد و یا در آن زمینه توضیح دهد.

۲- پرسشنامه بسته: در پرسشنامه بسته با پرسش های بسته مواجه هستیم. برای هر پرسش تعدادی گزینه و پاسخ انتخاب شده است که هر فرد پاسخ دهنده باید یکی از آنها را به عنوان پاسخ بر گزیند. هر یک از پاسخ ها به گونه ای تنظیم شده است که در عین منطقی بودن برای آن سوال از پاسخ مربوط به دیگر سوالات مجزا باشد. در اینجا پاسخ ها را می توان به سرعت نوشت و در این صورت تجزیه، تحلیل و طبقه بندی پاسخ ها نیز ساده تر است اما اطلاعات به دقت و کاملی پرسش نامه باز نیست.

- ماهیت پرسشنامه بکار رفته در طرح

برای طرح مورد مطالعه پرسشنامه های تهیه شده از لحاظ ماهیت هر دو حالت ذکر شده مورد بکار رفته است. برای این منظور پرسش نامه های باز و بسته براساس شیوه خاصی تهیه گردیده اند. در پرسش نامه باز علیرغم آنکه پاسخ های مورد نظر دسته بندی شده اند اما پاسخ ها در هر دسته به صورت باز خواهند بود. مثلاً در بررسی معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین، مسئولین محلی و... با وجود آنکه پاسخ های مورد انتظار در قالب عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، زیربنایی و سایر عوامل مورد نظر خواهد بود اما در هر دسته و طبقه بندی، پاسخگو می تواند به صورت باز و گسترده پاسخ خود را ارائه نماید.

جدول شماره(۲۵۲): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی

نام روستا	عوامل طبیعی	عوامل اجتماعی	عوامل اقتصادی	عوامل زیربنایی	سایر عوامل

اما در تهیه پرسشنامه بسته به شیوه لیکرت پرسش ها تهیه شده، در واقع پرسشنامه به شیوه لیکرت ضمن آنکه یک پرسشنامه به صورت بسته می باشد پاسخ ها در طیف خاصی دسته بندی می گردد. می توان گفت که مقیاس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گزینه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گزینه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

مقایس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود و توسط رنسیس لیکرت (۱۹۸۱-۱۹۰۳) ابداع شده است. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گویه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گویه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

تعداد گویه ها در مقیاس لیکرت حداقل ۱۵ تا ۳۰ گویه است. در ساختن طیف لیکرت می بایست مراحل زیر را رعایت کرد:

- انتخاب موارد تشکیل دهنده مقیاس اندازه گیری و تدوین گویه های مناسب و نامناسب مربوط به موضوع انجام یک نمونه اولیه از گویه ها در نمونه ای تصادفی از پاسخ دهندگان
- ارزش گذاری و محاسبه نمره کل برای هر پاسخ دهنده
- تعیین توان افتراقی گویه ها
- انتخاب گویه های برگزیده
- تعیین ضریب قابلیت اعتماد مقیاس

برای استفاده هر چه بهتر از مقیاس لیکرت موارد زیر را مدنظر قرار دهید :

- استفاده از کلمات در گزینه ها: همانطور که اشاره شد توصیه می شود به جای استفاده از اعداد در گزینه ها، از کلمات و عبارات مناسب استفاده شود. رعایت این مورد از سردرگمی پاسخ دهندگان جلوگیری کرده و باعث می شود تا گرایش خود را با توجه به گزینه ها بهتر مشخص کرده و تحت تاثیر اعداد قرار نگیرند.
- انتخاب صحیح گویه ها: همانطور که در مراحل شش گانه فوق نیز اشاره شد، انتخاب گویه های صحیح در یک پرسشنامه اهمیت فراوانی دارد. از گویه های مبهم و بی ربط خودداری کنید، همچنین می بایست تعداد گویه هایی که گرایش های مخالف و موافق دارند یکسان باشد.
- بازه ای مناسب برای گزینه ها انتخاب کنید: تلاش کنید گزینه ها را در یک بازه کامل (از کاملا تا اصلا) و به صورت تک بعدی انتخاب کنید.
- از پرسیدن دو سوال در یک گویه خودداری کنید: این ایراد رایج در طراحی گویه ها، جزء گویه های مبهم است که پاسخ دهنده را در انتخاب پاسخ دچار مشکل خواهد کرد. هدف سوال باید کاملا گویا و مشخص باشد بطوری که افراد مختلف از آن یک برداشت واحد داشته باشند.
- همیشه یک گزینه خنثی در نظر بگیرید: نظری ندارم ! نمی دانم ! به یاد نمی آورم ! از جمله گزینه هایی هستند که بر حسب موضوع و نوع گزینه ها می توانند به عنوان گزینه های خنثی به کار روند.

- تعداد پاسخ ها فرد باشد: این مورد می تواند در ارتباط مستقیم با مورد قبل قرار گیرد چرا که در حالتی که تعداد پاسخ ها فرد هستند، یک نقطه وسط وجود خواهد داشت که این نقطه وسط می تواند گزینه خنثی باشد.
- از گویه های پرسشی استفاده کنید: معمولا استفاده از گویه های پرسشی پاسخ های بهتری را به همراه دارند.

برای این منظور در طرح مورد مطالعه از مقیاس لیکرت استفاده شده است این روش در جهت بررسی و کسب نظر ساکنین روستا در ابعاد اقتصادی مورد استفاده واقع شده است که در این میان در شناخت و بررسی و تعیین عوامل مختلف اقتصادی از جهات مختلف، پاسخ ها مورد ارزیابی قرار گرفته اند.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ اجرا

- پرسشنامه به طریق رو در رو
- پرسشنامه تلفنی
- پرسشنامه پستی
- پرسشنامه رایانه ای
- پرسشنامه پست الکترونیکی

که برای تحقیق حاضر غالباً از پرسشنامه رو در رو استفاده به عمل خواهد آمد.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ محتوای سنجش شده

- پرسشنامه آگاهی سنجی
- پرسشنامه نگرش سنجی
- پرسشنامه عملکرد سنجی

- انواع پرسشنامه های به کار رفته در طرح

به طور کلی پرسشنامه های تهیه شده برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی در چهار گروه دسته بندی شده و نتایج حاصل از آن به صورت کمی و کیفی مورد ارزیابی و تحلیل واقع شده اند که این پرسشنامه ها به شرح ذیل می باشد.

۱- پرسشنامه عمومی: پرسشنامه عمومی حاوی اطلاعات کلی و عمومی هستند که معمولاً سعی بر آن دارد تا نظرات گروههای مختلف اجتماعی از جمله ساکنین روستا، مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشداری در قالب شناخت عوامل و مسائل مختلف موجود در روستا مانند مسائل و مشکلات موجود، پروژه های عمرانی مورد نیاز، بررسی و مطالعات جمعیتی، تأسیسات زیربنایی، خدمات، اقتصادی و... مورد بررسی واقع می شوند و غالباً اطلاعات حاصله به شیوه پرسشنامه باز جمع آوری و در نهایت مورد تحلیل قرار می گیرند. در حالت کلی پرسشنامه عمومی شامل موارد زیر خواهد بود:

- بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیربنایی در روستا
- معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین
- معرفی مسائل و مشکلات از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه مسئولین محلی

- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه جوامع محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه ساکنین
- بررسی خدمات موجود
- بررسی جمعیتی شامل: تعداد جمعیت و خانوار روستا در طول دوره های سرشماری

فعالیت های اقتصادی روستا به تفکیک مشاغل

شرایط سواد و درصد افراد باسواد

بررسی های اقتصادی

تخمین درآمدهای ناشی از فعالیت و محصولات

بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیر بنایی در روستا

براساس مطالعات موجود در فصل دوم می توان گفت که نقش و جایگاه روستا و برنامه های توسعه فضایی در سطح منطقه و شهرستان سلطانیه در طرح های آمایش سرزمین استان زنجان و طرح ناحیه ابهر مورد بررسی واقع شده است.

معرفی مسائل و مشکلات روستا

مسائل و مشکلات روستا از چند بعد مورد بررسی و بحث واقع شده که این ابعاد در دو بعد مشکلات روستا از لحاظ ساکنین، مسئولین محلی شامل ادارات، سازمانهای مرتبط با روستا از جمله بخشداری را می توان ذکر نمود که در این خصوص مشکلات روستا در چهار بعد به شرح ذیل مورد بررسی واقع شده است.

- طبیعی
- اجتماعی
- اقتصادی
- زیربنایی

مسائل و مشکلات طبیعی

این مشکلات غالباً مربوط به عوامل زیر خلاصه شده است:

- سرمازدگی محصولات
- مشکلات کمبود آب زراعی
- عدم تطبیق فصل کاشت و داشت با نزولات جوی
- فرسایش خاکی
- پایین رفتن سفره های آب زیرزمینی
- سیل و خسارت ناشی از آن
- خشکسالی

- آفت های گوناگون فعالیتهای کشاورزی در بخشهای مختلف زراعی، باغداری، دامداری، زنبورداری و...
- مسائل زیست محیطی از جمله آلودگی منابع آبی، خاکی و...
- تخریب پوشش گیاهی و مراتع به دلیل چرای بی رویه
- زلزله و صدمات ناشی از آن با توجه به زلزله خیز بودن منطقه

که این مسائل و مشکلات توسط اهالی و مسئولین روستا مورد تأکید قرار گرفته است.

مسائل و مشکلات اجتماعی

مسائل و مشکلات اجتماعی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل یافت شده است.

- مهاجرت از روستا
- عدم اشتیاق جوانان روستایی به ماندن در روستا
- بیکاری جوانان تحصیل کرده و دارای مدرک دانشگاهی
- اعتیاد و مسائل ناشی از آن
- اختلاف و از هم پاشیدگی بنیاد خانواده
- رغبت پایین جوانان روستایی به ادامه اشتغال در فعالیت های کشاورزی
- کمبود و یا نبود فضاهای تفریحی و ورزشی در روستا

مسائل و مشکلات اقتصادی

این مسائل و مشکلات به شرح ذیل دسته بندی شده است.

- بیکاری
- درآمد پایین
- وجود روابط دلالی و سلف خری در خرید محصولات کشاورزی
- عدم پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان از سوی برخی از نهادهای مرتبط
- سخت بودن فعالیت های کشاورزی
- عدم وجود انبار مناسب برای محصولات کشاورزی (مانند سردخانه و...)
- نوسانات متغیر و متعدد در قیمت محصولات کشاورزی

مسائل و مشکلات زیربنایی

مشکلات زیربنایی در قالب خدمات متعدد روستایی شامل مراکز آموزشی، درمانی، دستیابی به شبکه آب، برق، گاز، جاده و راه های مواصلاتی، کیفیت ابنیه و مساکن روستایی، کیفیت شبکه درون روستایی، تأسیسات مربوط به آبیاری مزارع و باغات روستا قابل دسته بندی می باشد که در این خصوص مسائل زیر از جمله مهمترین مباحث روستاییان و مسئولین محلی می باشند.

- عدم اجرای طرح هادی روستایی
- کیفیت پایین جاده مواصلاتی موجود روستا

- عدم وجود اقدامات زیربنایی در جهت آبیاری مزارع
- مشکلات مربوط به آنتن دهی خطوط ارتباطی و تلفنی در روستا

راهکار و پروژه های مورد نظر از نظر ساکنین و مسئولین محلی

لازم است به مانند بررسی مسائل و مشکلات روستا که در چهار بعد انجام یافت، ارایه راهکار نیز در چنین سطحی صورت گیرد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات طبیعی

از آنجا که مهمترین مسائل و مشکلات روستا مربوط به آب زراعی و چگونگی تأمین آن می باشد لذا بر طبق اظهارات ساکنین روستا ایجاد و احداث طرح آبرسانی شهید محمدزاده در بالادست روستا از جمله مهمترین اقدامات لازم در جهت تأمین آب زراعی روستا به شمار می رود.

- تغییر شیوه های آبیاری از جمله موارد ضروری در جهت کنترل و جلوگیری از هدر رفتن آب کشاورزی محسوب می شود که در این خصوص اجرای شیوه آبیاری به صورت بارانی برای مزارع و قطره ای برای باغات از جمله اقدامات موثر به شمار می رود. همچنین تبدیل نهرهای قدیمی به کانالهای بتنی از دیگر اقداماتی است که می تواند مانع از هدر رفتن زیاد آب گردد.
- جلوگیری از چرای بی رویه مراتع، ایجاد موانع لازم در جهت توسعه و حفر بی رویه چاههای عمیق و نیمه عمیق از دیگر مواردی است که در جهت حفظ خاک و جلوگیری از فرسایش آن لازم است در سطح روستا انجام گیرد.
- اجرای طرحهای آبخیزداری می تواند مهمترین مانع در جهت مقابله با خشکسالی روستا قرار گیرد. در این خصوص وجود برنامه احداث سد معیشتی از جمله مهمترین نیازهایی بوده که ساکنین روستا بر آن تأکید داشته اند.
- جلوگیری از هدایت فاضلابهای روستا به منابع آب روستا شامل مسیل و انهار کشاورزی
- مقابله با آفت های کشاورزی که باعث از بین رفتن محصولات زراعی می گردد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اجتماعی

ایجاد طرحهای اشتغال زایی مهمترین راهکار در جهت جلوگیری از مهاجرت روستا از یک سو و سایر مسائل مرتبط با مشکلات اجتماعی آن به شمار می رود که در صورت وجود شغل مناسب با درآمد کافی جوانان روستا با میل و رغبت زیاد در روستا باقی خواهند ماند از سوی دیگر توسعه مدرنیزاسیون در فعالیتهای کشاورزی سبب افزایش تمایل جوانان در انجام فعالیت های کشاورزی را خواهد شد. ضمن آنکه اجرای طرح های لازم برای مقابله رشد و توسعه اعتیاد از طریق توسعه فضاهایورزشی و تفریحی از اقدامات موثر در جهت مقابله با چنین عامل مخرب خواهد شد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اقتصادی

اجرا و پیشنهاد پروژه های فوق از جمله مهمترین هدف طرح فوق به شمار می رود چرا که مهمترین معضل و مشکلات روستاییان در قالب بیکاری و درآمد کم لحاظ شده است که این پروژه های پیشنهادی با توجه به پتانسیل و قابلیت های موجود روستا در بحثهای آتی آورده خواهد شد. ضمن آنکه خدمات واسطه گری و دلالی، پرداخت به

موقع حق الزحمه کشاورزان، ایجاد ثبات قیمت محصولات کشاورزی از دیگر اقدامات لازم در جهت مقابله با مشکلات اقتصادی روستا به شمار می رود.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات زیربنایی

اهم پروژه های زیر بنایی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل می باشد.

- اصلاح جاده بین روستایی
- توسعه شبکه آب آشامیدنی روستا از لحاظ کمی و کیفی
- توسعه شبکه ارتباطاتی الکترونیکی روستا
- اجرای طرح هادی روستا
- احداث سالن ورزشی، پارک و بوستان بازی

جدول شماره(۲۵۳): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار

بعد عنصر	نوع عنصر	موقعیت	نوع اثرگذاری
طبیعی	رودخانه و سیل	شرق و جنوب روستا	قرارگیری باغات و اراضی زراعی در بستر رودخانه و منبع تأمین آب مورد نیاز اراضی زراعی
	اراضی زراعی	پیرامون روستا	امکان کشت محصولات گندم، جو، حبوبات و تولید انواع میوه
	چشمه های آب	جوانب مختلف روستا	بهره برداری از منابع آب فوق در تأمین آب شرب و کشاورزی، پرورش ماهی، امکان تولید آب معدنی
اقتصادی	وجود کارآفرینان	-	در ایجاد و توسعه فعالیتهای اقتصادی و جدید
	جمعیت جوان و نیروی فعال قوی	-	-
	وجود جمعیت متخصص و دارای مدرک دانشگاهی و فنی و حرفه ای	-	امکان بهره برداری از نیروی های متخصص در توسعه اقتصادی در ایجاد صنایع روستایی
زیربنایی	وجود جاده ارتباطی	-	وجود بسترهای لازم جهت ایجاد صنایع و فعالیتهای اقتصادی
	وجود خدمات زیربنایی آب، برق، گاز، تلفن	-	-

علاوه بر آن به منظور شناخت کامل از مسایل و مشکلات روستا لازم است مصاحبه هایی را با ساکنین روستا و مسئولین محلی در قالب سوالات ویژه انجام داد تا نتایج مصاحبه های فوق دیدگاهی لازم را جهت راهبرد بهتر توسعه روستایی ارائه نماید.

ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

زمین، آب و نیروی کار سه منبع عمده فعالیت اقتصادی در روستا به شمار می روند که هر کدام از آنها در یک ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر قرار دارند و بدون وجود یکی از این موارد، باعث خواهد شد تا فعالیت اقتصادی در سطح روستا به سر انجام نرسد، بنابراین هرگونه رونق اقتصادی در مناطق روستایی به وسیله سه عامل فوق انجام می گیرد و در این بین نیروی انسانی به عنوان یکی از پایه های مهم و اساسی در امر تولید روستا نقش حیاتی را بر عهده دارد و در صورت نقص و کمبود در یکی از عوامل تولید (آب و زمین). نیروی انسانی با تغییر و تحول در آنها زمینه را برای رشد و توسعه روستایی فراهم آورده است چنانچه در مناطق خشک که فعالیتهای کشاورزی با کمبود آب روبرو می

باشند، انسان با حفر قنات آب مورد نیاز را به سمت اراضی زراعی هدایت نموده است، در نتیجه می توان گفت که نیروی انسانی یکی از اساسی ترین پایه های لازم برای فعالیت های اقتصادی در سطح روستا به شمار می رود.
روستای شکورآباد یکی از نقاطی است که در آن نیروی کار نقش عمده ای را در تحولات اقتصادی آن بر عهده دارند در این روستا علیرغم آنکه طی سالهای گذشته مهاجرت های از آن صورت گرفته ولی کماکان جمعیت ساکن در روستا و همچنین افراد مهاجر کننده سهم قابل توجهی در اقتصاد روستا ایفا می نمایند. برخی از آنها موفق به کسب مدارک عالی دانشگاهی شده اند که در حال حاضر در سطح روستا ساکن نمی باشند براساس مطالعات بعد از تعداد تقریبی تحصیل کردگان در روستای شکورآباد برابر ۱۱ نفر در مقاطع فوق دیپلم، لیسانس و فوق لیسانس موفق به اخذ مدرک تحصیلی شده اند.

جدول شماره(۲۵۴): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای شکورآباد

	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری	جمع
دختر	-	-	-	-	-
پسر	۵	۵	۱	-	۱۱
جمع	۵	۵	۱	-	۱۱

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

از سوی دیگر بررسی زمینه های شغلی و تعداد شاغلان روستا نشان از آن دارد که روستا در زمینه های مختلف دارای فعالیت گسترده ای می باشد که می توان گفت شاغلین در بخشهای مربوطه به نوعی ظرفیت نیروی انسانی روستا را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی روستا را به خود اختصاص داده است و معمولاً غالب جمعیت روستایی در کنار فعالیت های مختلف رسمی و غیررسمی به فعالیت در بخش فوق نیز مبادرت می ورزند بنابراین بخش کشاورزی به عنوان مهمترین بخش اقتصادی است که تعداد قابل توجهی از نیروی فعال روستا را در خود جذب نموده است. بعد از فعالیتهای خدماتی که از تنوع قابل توجهی نیز برخوردار است بخش دیگری از نیروی انسانی روستا را در خود جذب نموده است که بررسی میدانی نشان می دهد تعداد ۲۳ نفر در این خصوص به فعالیت می پردازند و در نهایت فعالیتهای صنعت و معدن نیز سهمی ویژه را در اشتغال نیروی انسانی روستا دخیل بوده است. براساس مطالعات میدانی تعداد ۴ نفر از ساکنین روستا در فعالیتهای نظیر کاشیکاری، بنایی و... به عنوان بخشی از نیروی فعال روستا در بخش صنعت را شکل می دهد.

شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

شناسایی و اولویت بندی

همچنانچه در بحث های گذشته مورد اشاره واقع شد شناخت ظرفیت های اقتصادی و تولیدی روستا در قالب دو رکن اساسی و کلی به شرح ذیل قرار دارد.

۱- رکن و عوامل طبیعی

این ویژگی وجه اساسی در مناطق روستایی به شمار می رود و معمولاً وابستگی اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی بیش از سایر سکونتگاه ها می باشد، چرا که زمین هسته اصلی اقتصاد و فعالیت ساکنین یک روستا را شامل می شود و به طور عمومی می توان گفت که عوامل طبیعی با داده های متنوع و مختلف خود از جمله خاک، پوشش گیاهی، منابع آبی، داده های اقلیمی همچون بارش، رطوبت و دما در شکل گیری فعالیت ها و ظرفیت های تولیدی روستاییان نقش اساسی را بر عهده دارد. این عامل (عوامل طبیعی) حتی در ایجاد و توسعه ظرفیتهای گردشگری و بوم گردی روستا نیز از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد بنابراین شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های فعالیت های اقتصادی در روستا می تواند با بررسی و شناخت عوامل طبیعی میسر گردد.

۲- عوامل انسانی

عوامل انسانی یکی دیگر از زمینه های شناسایی فعالیت های اقتصادی در روستاها محسوب می شوند چرا که هرگونه بهره برداری اقتصادی و انجام فعالیت بر روی عوامل و داه های طبیعی توسط بشر صورت می گیرد و انسان با دانش بومی و آموخته های خود به کار بردن نوع فن آوری مخصوص به هر منطقه سعی در تولید اقتصادی را دارد. بنابراین تغییر شکل مواد اولیه بهره برداری شده از طبیعت مانند تبدیل گندم به نان محلی و سنتی، شیر دام به محصولات لبنی، تولید مربا، ترشی از محصولات باغی و صیفی جات و... از جمله روش هایی است که انسان را قادرساخته تا بر ارزش تولید داده های طبیعی بیافزاید. از سوی دیگر وجود جاذبه های تاریخی شامل آثار گذشتگان که تحت عنوان آثار تاریخی از دیگر زمینه هایی هستند که در فرآیند شناسایی ظرفیت ها تولیدی مناطق روستا اثرگذار می باشند.

با توجه به موارد فوق ظرفیت های موجود تولیدی در روستاهای هدف بخش باغ حلی را می توان در موارد زیر دسته بندی کرد.

- تولیدات زراعی شامل غلات، حبوبات، صیفی جات در روستا
- تولیدات باغی
- پرورش زنبورعسل
- تولیدات لبنی به ویژه پرورش دامهای سبک و اصلاح نژاد آنها
- صنایع دستی روستا سابق و جدید
- تولیدات کارگاهی شامل کفش، تولید انواع البسه

که با توجه به موارد فوق می توان بخشی از فعالیتهای فوق را به صورت برند روستاهای فوق تعریف و تعیین نمود.

برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

برندسازی یا Branding یکی از اقدامات مهم و اساسی در راه اندازی، مدیریت و توسعه کسب و کار به شمار می رود. این شیوه در واقع تلاشی است در جهت رسیدن به شهرت و محبوبیت که برای رسیدن به چنین جایگاه لازم است موارد ذیل مورد توجه قرار گیرد.

- ساخت نام و نشان تجاری

- مهیا نمودن زیرساخت ها
- مهیا نمودن مزیت های خاص
- تبلیغات و جذب مشتری
- بررسی و تحلیل رفتار مشتریان
- توجه به نظرات و بازخوردها
- ایده پردازی، نوآوری و ارزش آفرینی
- توسعه مداوم و تعامل سازنده
- فعالیت های فرهنگی و اجتماعی
- فعالیت به شکل همه جانبه و گسترده

برند ترکیبی از نام، کلمه، نماد یا طرحی است که هدف محصول و شرکت بوده و آن را نسبت به محصول رقبا متمایز می کند، به طوری که مشتری به راحتی آن را تشخیص داده و در نهایت اقدام به خرید می کند. بررسی و شناسایی اولویت هایی از فعالیتها که در هر روستا می تواند به صورت یک برند به شمار آید مستلزم موارد مهم و اساسی به شرح ذیل می باشد.

۱- وجود قابلیت و پتانسیل:

اگر هر فعالیت تولیدی و یا محصول نهایی سکونتگاهی بخواهد به عنوان نماد و یا نشان مختص به آن قرار گیرد مستلزم وجود قابلیت و پتانسیل موجود می باشد به عبارتی درجه اول باید قابلیت خاصی در هر نقطه جغرافیایی به وجود آید و در نهایت به صورت برند آن معرفی گردد.

۲- دامنه فضایی برند:

هر برند از یک دامنه فضایی خاصی برخوردار هست و این به شرایط محصول از جمله کیفیت، تبلیغات، سرمایه گذاری، حجم تولید و... بستگی دارد ممکن است برندی از محصول از دامنه محلی، منطقه ای، فرامنطقه ای، ملی و حتی فراملی برخوردار گردد.

۳- رقابت:

برندی که از حسن سابقه، کیفیت مناسب و... برخوردار بوده باشد در آن صورت توانایی تداوم عرضه در هر بازاری خواهد داشت.

۴- نوع بسته بندی:

بسته بندی یکی از شاخص های مهم در هر تولیدی به شمار می رود و صرف داشتن کیفیت مناسب محصول دلیل به برتری محصول نخواهد داشت بلکه نوع بسته بندی محصول نیز می تواند در چیرگی محصول بر بازار توانا گردد.

با توجه به تعاریف و ویژگیهای فوق ایجاد برند جدید و یا برندسازی در روستاهای هدف با توجه به قابلیت های آن می تواند مفهوم متفاوتی با آنچه که در این تعاریف آورده شد باشد معهذا از جمله قابلیت هایی که می تواند در سطح روستاهای هدف منجر به ایجاد یک برند جدید گردد می توان به موارد ذیل اشاره نمود.

- تولید نان های محلی: سابقاً زنان روستایی نان مورد نیاز خانوارهای روستایی را با توجه به دانش بومی خود تهیه و تدارک می دیدند و وجود تنورهای سنتی در کیفیت نان تهیه شده آنها تأثیرگذار بوده است. این ویژگی در برخی از مناطق روستا کماکان پابرجا بوده و در صورت توجه به آن می تواند در روستاهای هدف تبدیل به یک برند خاص باشد از جمله آن ها می توان به فطیر و نان لواش محلی اشاره نمود.

تصویر شماره (۶۶): فطیر محلی

- تولید تخم مرغ محلی: تخم مرغ محلی با آنچه که در مرغداری ها تولید می شود به لحاظ کیفیت و ارزش غذایی تفاوت قابل توجهی را دارد و این امر با توجه به امکان تولید مرغ محلی زمینه لازم را جهت ایجاد یک برند مخصوص بر مناطق روستایی مهیا می سازد. و به خصوص دام سبک در روستای شکورآباد و اهمیت و کیفیت محصول لبنی آن از جمله ویژگی های مهمی است که زمینه لازم جهت ایجچاد یک برند در سطح روستا فراهم است.
- محصولات لبنی محلی: وجود پرورش گوساله در عمده مناطق روستایی بخش باغ حلی سبب گردیده تا مواد اولیه لازم جهت هرگونه تولید محصولات لبنی مهیا گردد که این امر زمینه را برای تولید انواع محصولات لبنی از جمله پنیر، کره، ماست فراهم می سازد.
- تولیدات باغی: تولیدات باغی در روستای شکورآباد به مانند روستای گوزلدره سفلی بنا به کیفیت خاص آن از مرغوبیت ویژه ای برخوردار بوده و می تواند به صورت یک نشان مخصوص روستا مورد تبلیغ واقع شود.
- گیاهان دارویی: منطقه باغ حلی به سبب وجود ارتفاعات یکی از مناطق بی نظیر در جهت تولید گیاهان دارویی مختلف به شمار می رود که این گیاهان به دلیل نوع مرغوبیت آن ها قابلیت لازم را در جهت مارک و برند خاص را دارا می باشند در این خصوص زمینه های لازم تولید گیاهان دارویی به ویژه در روستاهای گوزلدره سفلی، کردناب، سبزدرق، ساریجالو، شکورآباد، سلمان کندی، کردرق، خرمدرق، قره بلاغ و خیرآباد موجود می باشد که در حال

حاضر نیز بسیاری از مسافران به هنگام مراجعه به روستاهای فوق تولیدات گیاهی روستاهای فوق را خریداری می نمایند.

تصویر شماره (۶۷): گل گاو زبان

شناخت دقیق و اساسی پتانسیل ها و ظرفیت های موجود طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و منابع مختلف مرتبط با آنها در الویت بندی، احصاء و چگونگی سرمایه گذاری و جهت دهی به آنها نقش اساسی را در پی خواهد داشت. براین اساس هر چقدر طرح های شناخته شده در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی نقاط روستایی به طور دقیق دسته بندی گردد میزان خطا در سرمایه گذاری های صورت گرفته نیز بسیار کمتر خواهد بود. لازمه چنین ویژگی ای بررسی و مطالعه اساسی در مزیت های نسبی، مطلق و رقابتی مراکز روستایی است تا براساس آن طرح های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی آن اولویت بندی گردد.

مطابق با مطالعات فصل دوم و همچنین اقدامات میدانی صورت گرفته پتانسیل های موجود روستا در ابعاد اقتصادی زیر قابل دسته بندی می باشند.

- ✓ وجود مراتع مناسب و مساعد زمینه را برای تولید و پرورش انواع دام مهیا می سازد.
- ✓ پتانسیل فوق در ایجاد و احداث فعالیتهای زنبورداری قابل توجیه است.
- ✓ با توجه به کاربری اراضی پیشنهادی روستا در پیرامون آن چراگاههای خوب پیشنهاد گردیده زمینه را برای پرورش و نگهداری دام های سنگین نیز فراهم می نماید.
- ✓ پرورش و نگهداری انواع طیور یکی دیگر از شاخص های لازم جهت هرگونه سرمایه گذاری در روستا به شمار می رود.
- ✓ با توجه به رونق فعالیتهای دامداری و تولید روزانه قابل توجه شیر در روستا و مناطق پیرامون آن بستر را برای احداث و ایجاد صنایع لبنی میسر ساخته است.
- ✓ فعالیتهای بوم گردی و گردشگری یکی از شاخصه های مهم و اساسی است که نیازمند طرح های سرمایه گذاری برای توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستا به شمار می رود.
- ✓ سرمایه گذاری در جهت تولید انواع گیاهان دارویی که با توجه به وجود انواع گیاهان استپی در پیرامون روستا
- ✓ امکان تولید زعفران، گل محمدی در روستا با قابلیت برندسازی

تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران ها جهت تحرک اقتصادی روستا

مناطق روستایی علیرغم آنکه به عنوان نقاطی با محوریت تولید کشاورزی شناخته می شوند اما می توان گفت که روستا با توجه به پتانسیل های مختلف قادر است در بسیاری از زمینه ها و ابعاد تولیدی یا خدماتی نقش آفرین باشد. امروزه بحث بوم گردی یا گردشگری در مناطق روستایی به سبب وجود قابلیت های طبیعی، آثار تاریخی یکی از مباحث مهم در تولید خدمات مختلف به شمار می رود بنابراین می توان گفت که محورهای تولید در مناطق روستایی تک بعدی نبوده بلکه می تواند در جهات مختلف مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد؛ بنابراین محورهای تولید برای روستای شکورآباد در سه بعد زیر قابل دسته بندی می باشد.

- دامداری و دامپروری با تأکید بر اصلاح نژاد

برای این منظور پرورش و نگهداری گوسفند رومانوف یکی از نژادهایی است که جهت بهروری بهتر و افزایش درآمد و تولید برای روستای فوق توصیه می شود؛ بنابراین از آنجا که دام سبک موجود در کشور مناسب با چرای مرتعی است و نمی توان این نژاد را با روش پرداربندی و دامداری صنفی نگهداری که مقرون به صرفه نیز نمی باشد لذا لازم است نژادی جدید که علاوه بر کم خوراک بودن و مقاومت به آب و هوای گرم و خشک، قابلیت پرورش و نگهداری در دامداری های صنفی را نیز داشته باشد.

بر این اساس دام های سبک که می تواند در دامداری های صنعتی نگهداری شوند عبارتند از:

- ✓ گوسفند رومانوف
- ✓ گوسفند سافولک
- ✓ گوسفند فین شیپ
- ✓ گوسفند شیری لاکن
- ✓ گوسفند آواسی

- پرورش زنبورعسل و تولید فرآورده های مرتبط با آن

با توجه به قابلیت موجود روستا تولید فرآورده های مرتبط با زنبورعسل از جمله فرآورده هایی است که نمی تواند در سطح روستای شکورآباد پیشنهاد و ارائه گردد که این تولیدات تنها مختص فرآورده عسل نبوده بلکه سایر فرآورده های آن مانند ژله رویال، بره موم، گرده گل، نیش زنبور و موم از جمله تولیداتی هستند که می توانند به صورت صنعتی با راندمان تولیدی مناسب در سطح روستا استقرار یابند.

- ایجاد صنایع لبنی

مواد خام و اولیه شامل شیر که در سطح روستا موجود می باشد و بدون تغییر و به صورت خام صادر می گردد در صورت ایجاد و احداث صنایع مرتبط می تواند در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی موثر واقع شوند.

جمع آوری ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی قابل اجرا توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت ها، مزیت ها و محورهای تولید

جهت دستیابی مناسب مناسب و اصولی فرآیند توسعه اقتصادی در مناطق روستایی، توجه ویژه به ایده های مختلف کارآفرینی امری حیاتی و ضروری به نظر می رسد، چرا که تأکید بر بخش های اقتصادی موجود در مناطق روستایی

به تنهایی نخواهند توانست منجر به توسعه در ابعاد مختلف و رشد اشتغال و ریشه کنی فقر، افزایش درآمد روستاییان گردد از سوی دیگر برای نیل به اقتصاد مقاوتی که مهمترین سیاست کلان اقتصادی کشور را شکل می دهد، بهره گیری از تمام ظرفیتها و توانهای موجود در مناطق روستایی را اجتناب ناپذیر می نماید.

به طور کلی کارآفرینی روستایی به عنوان یک راهبرد اساسی برای توسعه روستایی می تواند کمک شایانی برای توسعه روستاها کرده و منجر به کاهش بیکاری و افزایش اشتغال و در نتیجه افزایش درآمد، متنوع سازی اقتصاد، استفاده بهینه از منابع و بهبود زندگی روستاییان شود؛ بنابراین هر فعالیتی در روستاها مستلزم پاسخ گویی به دو مشکل عمده و اساسی بیکاری و فقر در نواحی روستایی است. با توجه به توانمندی ها و پتانسیل های انکارناپذیر موجود در روستاها، می توان به ایجاد زمینه در کارآفرینی تا حدودی از این مشکلات کاسته شود. روستاها در عصر حاضر با تحولات و تهدیدات گسترده ای روبه رو هستند؛ از این رو، تضمین و تداوم حیات و بقای روستاها نیازمند یافتن راه حل ها و روش های جدید بستگی دارد؛ بنابراین توسعه روستایی در مقایسه با گذشته، پیوند گسترده ای با مفهوم کارآفرینی دارد (پاسبانی، ۲۸۱:۱۳۸۳).

در مناطق روستایی هر بخش از اقتصاد می توان یک بستری برای کارآفرینی محسوب گردد و به عبارتی در هر بخشی (کشاورزی، صنعت و خدمات) می توان ایده های موثر و قابل توجهی را در زمینه کارآفرینی به دست آورد. هر چند در این راستا بخش کشاورزی به عنوان محور توسعه در مناطق روستایی، بخشی است که جهت تولیدات و کارآفرینی در بخش های وابسته، دارای توان های افزایش غیر قابل مقایسه با بخش های اقتصادی دیگر است و به جرأت می توان گفت که توسعه سایر بخش ها به آن وابسته است. در هر صورت به منظور نیل به فرآیند توسعه اقتصادی و اشتغال زایی لازم است به ایده های مختلف و موثر در هر بخش اقتصادی به صورت عمیق و اساسی نگریست که در زیر ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی مستقل در روستا به طور جداگانه مورد بحث و بررسی قرار می گیرند.

۱- ایده های بخش کشاورزی: کارآفرینی در بخش های کشاورزی، صنعت و خدمات از نظر بنیادی مفهومی مشابه دارند. بر این اساس، کارآفرینی در کشاورزی به معنای به کارگیری خلاقیت و نوآوری در فعالیت های مرتبط با کشاورزی است و زمینه های کارآفرینی متنوعی در این بخش وجود دارد. در واقع نواحی روستایی، محیط بکر بروز کارآفرینی است. فعالیت هایی از جمله زراعت، باغداری، گلخانه، پرورش دام و طیور، زنبورعسل، فعالیت های جنگل داری، آبخیزداری، حفظ و توسعه محیط زیست و... مهم ترین زمینه های بروز کارآفرینی در بخش کشاورزی هستند که هر کدام از این فعالیت ها می توانند زنجیره ای از مشاغل را در سطح روستا و مناطق پیرامون را به وجود آورند به عبارتی ایده های کارآفرینی در بخش کشاورزی در ایجاد تنوع تولید، رهایی از تولید مواد خام، تولید برای بازارهای خاص، استفاده از ظرفیت های کشاورزی، دامپروری و... حایز اهمیت می باشند؛ بنابراین با توجه به موارد فوق لازم است که جهت نیل به فرآیند توسعه مطلوب در سطح روستا با توجه به پتانسیل و توانهای موجود آن لازم است اولاً به ایده های مورد نظر روستاییان در خصوص کارآفرینی پرداخت و ثانیاً مشاور نیز ایده پردازی های ضروری و اساسی را بتواند به تسریع این فرآیند منجر شود، اقدام نماید که براساس مورد فوق ایده های مهم و اساسی در زیرشاخه های بخش کشاورزی برای روستاییان مورد مطالعه به شرح ذیل ارائه شده است:

الف- مشاغل کشاورزی و زیرشاخه های آن

✓ زراعت

گندم، جو و عدس مهمترین محصول زراعی است که در سطح روستای شکورآباد مورد برداشت قرار می گیرند که این محصولات غالباً به دو صورت مورد استفاده قرار می گیرند:

۱- بخشی از محصول مورد خود مصرفی روستا می گردد.

۲- بخشی دیگر که مربوط به مازاد تولید می باشد به سایر مناطق به صورت خام و مواد اولیه صادر می گردد.

در مقابل فرآیند و چرخه تولید و توزیع محصولات غذایی می توان از تولیدات موجود روستا اقدام به ایجاد و توسعه فرآیندی تولیدی زیر را نمود:

✓ فهرست تولیدات مرتبط با محصولات غلات

- جو پرک

- گندم پرک

- گندم پوست کنده

- جو پوست کنده

- بلغور جو

- بلغور گندم

- رشته و ماکارونی شامل لازانیا، رشته آش، تالیاتلی

✓فهرست تولیدات مرتبط با حبوبات

با توجه به اینکه عدس مهمترین محصول تولیدی روستا در خصوص حبوبات به شمار می رود لذا ایجاد واحد کارگاهی مرتبط با بسته بندی محصول فوق یکی از ایده های کارآفرینی مرتبط با آن به شمار می رود.

✓ پرورش قارچ

- تولیدات گلخانه ای در زمینه انواع محصولات صیفی جات نظیر خیار و گوجه فرنگی

- کشت زعفران

- کشت گل محمدی

۲- تولیدات دامی و دامپروری:

دامداری و دامپروری یکی از عرصه های اقتصاد مقاومتی و از جمله عرصه هایی است که از یک سو ارتباط تنگاتنگی با سلامت مردم و از سوی دیگر به دلیل سهم ویژه محصولات دامی در بعد غذایی خانوارها دارد، بستر مناسبی برای تولید، کارآفرینی و اشتغال به شمار می رود.

وجود مراتع و چراگاه های مناسب براساس آنچه که در تحلیل و تبیین منابع طبیعی روستا ارائه شد بستر مناسبی برای توسعه فعالیتهای فوق به شمار می رود که در این خصوص در روستای شکورآباد دام های سبک و سنگین به صورت توامان پرورش و نگهداری می شوند که در زمینه ایجاد واحدهای دامداری مدرن و صنفی به همراه اصلاح نژاد و توسعه نژادهای دامی زود بازده و مقرون به صرفه مهمترین ایده هایی هستند که می تواند در توسعه اقتصادی و افزایش درآمد ساکنین روستا موثر واقع شوند.

✓ تولید انواع طیور

پرورش مدرن و صنعتی انواع طیور یکی از گامهای موثر و اساسی در خصوص اقتصاد مقاومتی است که در این زمینه در سطح روستای شکورآباد این زمینه شغلی قابل اجرا و دستیابی می باشد که اهم آنها که قابلیت ایجاد اشتغال در روستا را دارد شامل:

- ایجاد مرغداری

- پرورش و نگهداری بوقلمون

- پرورش و نگهداری کبک

- پرورش و نگهداری بلدرچین

- پرورش و نگهداری شترمرغ

- پرورش و نگهداری اردک

- پرورش و نگهداری غاز

- پرورش انواع طیور محلی و بومی

✓ پرورش زنبور عسل

این نکته قابل توجه است که ۴۷ درصد از محصولات کشاورزی وابسته به زنبور عسل است از این رو است که ارزش اقتصادی زنبورعسل را در دنیا ۲۵ الی ۱۰۰ برابر ارزش تولید شده در سال محاسبه می کنند. تولید عسل و فرآورده های مرتبط با آن هر چند مهمترین و اساسی ترین فعالیت در زنبورداری است و می توان گفت که اشتغال غالب را در این فعالیت کشاورزی را شامل می شود اما ایجاد و ساخت تجهیزات ضروری و مورد نیاز زنبورداری بخش دیگری از شغل های ایجاد شده با این فعالیت را در بر می گیرد. تجهیزاتی مانند:

- صندوق زنبورعسل
- تخته مانع ملکه
- دود پمپ
- ماشین عسل کشی
- لباس های محافظتی

از جمله ابزار آلاتی هستند که بایستی توسط افرادی به غیر از زنبوردار تولید گردد؛ بنابراین مشاغل موجود در زمینه زنبورداری از تنوع و تعدد قابل توجهی برخوردار می باشند. به طور کلی تولیدات مرتبط با زنبور عسل به قرار زیر می باشند.

محصولات زنبور عسل اصولا دو نوع هستند. دسته اول محصولاتی هستند که زنبور برای یافتن آنها به خارج از کندو پرواز می کند و پس از پیداکردن با خود به کندو می آورد. این نوع محصولات که اصطلاحاً محصولات خارج از کندو نامیده می شوند شامل مواردی همچون: عسل، عسلک، بره موم و گرده گل می باشند. دسته دوم محصولاتی هستند

که زنبور به وسیله غدد معینی در داخل بدن خود تولید می کند و در کندو مورد استفاده قرار می دهد که اصطلاحاً محصولات داخل کندو نامیده می شوند مانند موم، زهر، ژله رویال و...

- محصولات زنبور عسل در خارج از کندو

✓عسل: عسل را زنبورها از جمع آوری شهد گیاهان مختلف و غلیظ کردنشان درست می کنند. مقدار آب موجود در شهد گل ها معمولا بین ۲۵ تا ۸۰ درصد می باشد. شهد توسط غدد مخصوصی که در انتهای گل ها قرار دارند تولید می گردد. زنبور عسل این شهدها را پس از جمع آوری کردن در داخل کیسه مخصوصی که در بدنش قرار دارد و فقط برای جمع آوری و ذخیره شهد درست شده به طور موقت انبار می کند. زنبورها پس از قرار دادن این شهد ها درون کندو طی فرآیندهای خاصی که به طور مکرر بر روی شهدها انجام می دهند مقدار آب آنها را تا ۱۷ الی ۱۸ درصد کاهش داده و موجب افزایش غلظت این شهدها می شود که در نهایت سبب می شود عسل موردنظر حاصل شود.

✓عسلک یا عسل برگ: در مقابل عسلی که زنبور آن را از شهد گل ها جمع آوری و به کندو میاورد و می پروراند، نوع دیگری از عسل هم وجود دارد که مصرف کننده قادر به تشخیص آنها از یکدیگر نیست. این عسل را زنبور از شیره های شیرین که در برخی اوقات روی برگ های درختان دیده می شوند و حالت چسبندگی یا صمغ مانند به برگ ها می دهند جمع می کند. این نوع عسل را اصطلاحا عسلک یا عسل برگ می نامیم.

✓بره موم: بره موم صمغ درختان است که به وسیله گیاهان و درخت های مختلف در نقاط به خصوصی ترشح می گردد و زنبور آن را از روی درختانی همچون بید، بیدمشک، نارون، تبریزی، آلو و غیره جمع آوری و به همان طریقی که گرده گل را حمل می نماید به پاهای عقب خود چسبانده و به کندو می آورد ولی هرگز آن را داخل سلول ها انبار نمی کند. زنبورها از بره موم برای مسدود کردن آن عده از سوراخ ها و درزهای کندو که قطرشان کمتر از ۴ میلی متر باشد استفاده می کنند. به علاوه با آن سر قاب ها را به کندو می چسبانند تا کاملا در جای خود فیکس شده و تکان نخورند.

✓گرده گل: گرده گل سلول های نر در تولید مثل گیاهان است. در ترکیبات آن از نظر شیمیایی مقدار زیادی مواد پروتئینی و چربی وجود دارد و این مواد دقیقا چیزی هستند که زنبورها برای رشد نوزادان خود به آن نیاز دارند. مقدار پروتئین در گرده های مختلف متفاوت بوده و چیزی بین ۱۱ تا ۳۵ درصد می باشد. گرده گل سرشار از ویتامین های اصلی نظیر A,B,C,D,E می باشد. تعداد گرده ها و شکل گرده ها در گل های مختلف با یکدیگر متفاوت می باشد که این گرده ها توسط باد قابل جابجایی هستند و یکی از عوامل افزایش میزان آلرژی و آسم در

فصل بهار همین گرده ها می باشند. این گرده ها ارزش غذایی یکسانی برای زنبورها ندارند و با یکدیگر متفاوت هستند. برای مثال گرده گل بیدمشک بهترین و گرده درختان برگ سوزنی مانند کاج بدترین نوع آن برای زنبورها هستند.

- محصولات زنبور عسل در داخل کندو

✓ زهر زنبور عسل: یکی از محصولات زنبور عسل ماده ای است که در داخل بدن زنبور توسط یک غده مخصوص از دومین روز پس تولد شروع به ترشح نموده و حدوداً در روز پانزدهم کیسه زهری را که برای ذخیره در بدنش وجود دارد پر می نماید. امروزه با آزمایشاتی که بر روی این زهر صورت گرفته است ترکیبات آن کاملاً مشخص شده است و تقریبا دارای همان ترکیبی است که در زهر مار وجود دارد. زنبور عسل می تواند با نیش خود که طولی در حدود ۶ میلی متر دارد زهرش را به داخل بدن انسان یا سایر جانوران تزریق کند. زهر زنبور عسل با ورود به بدن قربانی خود مانع انعقاد خون می گردد و باعث گشاد شدن رگ ها شده که در نتیجه سبب کاهش فشار خون می شود؛ اما زهر زنبور عسل کاملا مضر نیست و امروزه در درمان برخی از رماتیسم ها از آن استفاده می شود.

✓ ژله رویال: یکی از ارزشمندترین محصولات زنبور عسل ماده ای است که غذای مخصوص ملکه زنبورها است که از اولین روز تولد تا آخرین روز عمرش از آن تغذیه می کند. رشد و تکامل فعالیت های ملکه به این ماده غذایی وابستگی کامل دارد. ژله رویال از مواد مختلفی تشکیل شده است که ۱۰ درصد وزن آن از اسیدی تشکیل می شود که ترکیب آن هنوز هم شناخته شده نیست. در این ژله تمام ویتامین های ضروری موجود است.

✓ موم: موم ماده ای است که به وسیله سه جفت از غده های زیرشکمی زنبورهای کارگر و در سنین به خصوصی یعنی از سیزدهمین تا هیجدهمین روز پس از تولدش ترشح می گردد. جمعیت زنبور عسل به کمک این ماده نیازهای اساسی زندگی خود را مرتفع می نماید. زنبور عسل به طور متوسط برای درست کردن ۱ کیلو موم باید ۱۲ کیلو عسل بخورد؛ بنابراین به نفع زنبوردار است که تا حد امکان موم قالب زده در اختیار زنبورهایش قرار بدهد تا زنبور برای تولید موم از عسل کمتری استفاده کند و در نتیجه در آخر سال محصول عسل بیشتری از هر کندوی زنبور عسل به دست بیاورد.

۳- صنایع:

از آنجا که تولیدات کشاورزی به عنوان مواد اولیه مورد نیاز صنایع به شمار می روند لذا مهمترین صنایعی که می توانند در سطح مناطق روستایی ایجاد گردند صنایع غذایی می باشد که با توجه به اینکه غلات و تولیدات دامی و

عسل مهمترین تولیدات کشاورزی روستای شکورآباد است لذا صنایع غذایی شامل بیسکوییت سازی، صنایع لبنی و گوشتی مهمترین صنایعی هستند که می توانند در سطح روستا دایر و ایجاد گردند.

✓ تولید البسه و کفش و امکان گسترش آن

تصویرشماره (۶۸): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا

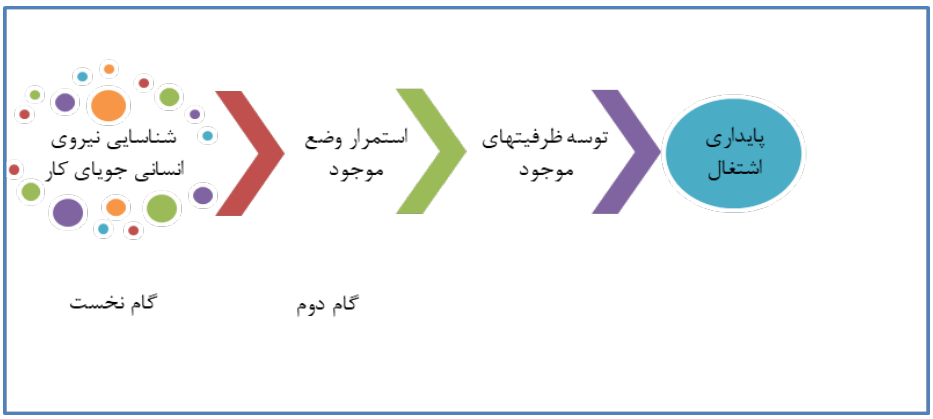

تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه اقتصادی و اشتغالزایی روستا

همانطور که پیشتر بیان شد اشتغال بهترین ضمانت کننده رفع فقر و محرومیت در جوامع روستایی است. همچنین اشتغال و داشتن شغل مناسب، سودمندی، شخصیت سازی، اجتماعی شدن، استقلال شخصی، مسئولیت پذیری، تعهد، جهت دهی به مسیر آینده و زندگی را برای فرد به دنبال دارد. بنابراین می توان چنین عنوان کرد که دسترسی و دستیابی بیشتر افراد به شغل مناسب برای جوامع روستایی از الزامات دستیابی به توسعه می باشد. در واقع می توان گفت که اشتغال یکی از ابزارهای موثر، به منظور توزیع عادلانه درآمد، افزایش خدمات اساسی و بهبود سطح زندگی اکثریت جامعه روستایی قلمداد می شود. ساختار اشتغال به متغیرهای اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیکی، نظام برنامه ریزی و مدیریت و نوع مشاغل وابسته بوده و لذا متفاوت بودن عوامل فوق در مکانهای مختلف جغرافیایی به تفاوت در ویژگیها و وضعیت کمی و کیفی اشتغال در نواحی مختلف جغرافیایی خواهد انجامید. در فرآیند توسعه اقتصادی لازم است به منظور پایداری اشتغال روستایی همانطور که در شکل ذیل نیز نشان می دهد علاوه بر شناسایی افراد بیکار و جویای کار، بسترهای مناسبی برای حفظ اشتغال وضع موجود و توسعه ظرفیتهای موجود نیز مورد توجه قرار گیرد.

نمودار شماره (۳۷): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی

براساس چنین چارچوبی می توان اهداف کمی اشتغال طرحهای سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا را به شرح زیر طراحی و تدوین نمود.

همانطور که در جدول ذیل نشان می دهد با توجه به اولویتها و رتبه بندی فعالتهای اشتغالزا در روستای شکورآباد می توان اهم طرح ها و پروژه های دارای ظرفیت این روستا را به ۳ فعالیت تقسیم نمود که قادرند از حداقل ۸ تا حداکثر ۲۷ نفر را به صورت مستقیم مشغول به کار نمایند.

جدول شماره (۲۵۵): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای شکورآباد

نوع فعالیت	ظرفیت اشتغال	درآمد طرح
کارگاه تولید مربا	۲۷ نفر	۷۰۰۰ میلیون ریال
پرورش قارچ خوراکی	۸ نفر	۴۵۰ میلیون ریال
دامداری و پرورش گوسفند داشتی	۱۰ نفر	۳۰۰۰ میلیون ریال

برنامه ها با کارکرد در مقیاس فضایی گوناگون

اهم برنامه های ارائه شده در جهت افزایش تولید و اشتغال در سطح روستا می تواند به شرح ذیل مورد توجه واقع شود.

- توسعه و افزایش راندمان تولید محصولات کشاورزی
- کاهش صدمات و خسارات طبیعی و انسانی به محصولات کشاورزی
- ارائه برنامه در جهت توسعه ظرفیت ها و پتانسیل های گردشگری روستا
- برنامه در جهت اصلاح نژاد دام در جهت افزایش راندمان تولید
- برنامه های مرتبط با حفظ محیط زیست و توسعه پایدار
- بهره گیری از توان و ظرفیت نیروی انسانی
- برنامه های مرتبط با بهره گیری اصولی از منابع آب از طریق تغییر شیوه های آبیاری و تبدیل آن از روش سنتی به مدرن
- برنامه در خصوص بازاریابی محصولات تولیدات روستایی
- برنامه مرتبط با تبلیغات و معرفی قابلیت های گردشگری روستا

تعیین اقدامات مناسب برای ارتقا ظرفیت فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی موجود روستا

برای مردمی کردن اقتصاد و حداکثرسازی مشارکت اقتصادی و به منظور بهره گیری موثر از ظرفیت های عظیم جمعیت فعال کشور به ویژه جوانان، زنان و دانش آموختگان دانشگاهی و برای بهره برداری موثر از مزیت های نسبی و رقابتی روستا انجام اقدامات مناسب و موثر در جهت ارتقاء ظرفیت های اقتصادی موجود روستا الزامی می باشد در این خصوص مسائل و مباحث موجود در زمینه فوق در موارد زیر قابل بحث و بررسی می باشد.

- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع
- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا در قالب اقتصاد مقاومتی

۱- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع تولید:

برای شناخت محدودیت های موجود در راستای تولید و افزایش آن می توان موارد زیر را به عنوان نکات اساسی و کلیدی موضوع تصور نمود:

✓ عدم هماهنگی لازم دستگاه های اجرایی با ساکنین محلی روستا

دستگاههای اجرایی که در امر توسعه روستایی دخیل می باشند عمدتاً فعالیت های آن با شناخت اندک از پتانسیل و ویژگیهای روستا صورت گرفته است به طوری که انجام پرس و جو از ساکنین محلی و شناخت مشکلات و مسائل آنها توسط هر دستگاه اجرایی مرتبط با توسعه اقتصادی امری ضروری و حیاتی به شمار می رود.

✓ ضعف در پرداخت تسهیلات بانکی

علیرغم آنکه پرداخت تسهیلات لازم برای اشتغال زایی و توسعه اقتصادی در مناطق روستایی مورد تأیید و تصویب هیئت وزیران قرار گرفته و مقرر شده که ۱.۵ بیلیارد دلار (حدود ۶ هزار بیلیارد تومان) از محل صندوق توسعه ملی نزد موسسات عامل (بانک های کشاورزی، پست بانک، صندوق کارآفرینی، صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی) سپرده گذاری شود؛ اما در روستای فوق و براساس اظهارات ساکنین روستا بانک های عامل پرداخت تسهیلات فوق را متعهد نمی شوند و غالب مراجعات روستاییان بدون نتیجه باقی مانده است.

✓ مشکلات موجود در خصوص تغییر کاربری اراضی

غالباً از سوی سازمان های مرتبط با موضوع مانند جهاد کشاورزی، محیط زیست، منابع طبیعی صورت می گیرد. بخش دیگری از عوامل و مشکلاتی که باعث ایجاد محدودیت که در انجام فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی در سطح روستا می گردد.

✓ عدم وجود طرح های مناسب و موثر با توجه به پتانسیل و قابلیت موجود روستا

همچنانچه در مباحث گذشته اشاره شد روستای شکورآباد از برخی ویژگیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی، اجتماعی دارا می باشد که برای بهره گیری از آنها نیازمند طرح های مناسب و موثر می باشد که در این خصوص اقدامات قابل توجهی صورت نگرفته است.

۲- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا:

✓ بهره گیری از کارآفرینان موجود در جهت ایجاد فعالیت های اقتصادی مناسب برای روستا

✓ اعطای تسهیلات برای گسترش اشتغال زایی در روستا برابر مقررات موجود

✓ انجام آموزش های لازم در جهت ارتقای مهارت در ارتقای ظرفیت تولیدی روستا

✓ بهره گیری از نیروی جوان و زبده روستا

✓ ایجاد فعالیتهای اقتصادی براساس توانمندیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی و اجتماعی موجود روستا

✓ انجام طرح های اقتصادی و مطالعات لازم در جهت ایجاد و احداث صنایع و فعالیتهای اقتصادی در سطح روستا

✓ تغییر جهت فعالیتهای اقتصادی موجود روستا از حالت سنتی به مدرن در جهت افزایش راندمان تولید

✓ انجام طرح های آبخیزداری در جهت حفظ منابع آب برای تأمین نیازهای آبی فعالیت های اقتصادی روستا

✓ اصلاح نژاد انواع دام برای افزایش تولید اقتصادی

تعیین برنامه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی برای ارتقا سطح فعالیت های اقتصادی و اشتغالزایی روستا

امروزه آموزش و کسب مهارت نقشی مهم و اساسی در توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع ایفا می نماید. با توجه به آموزش می توان به توسعه پایدار در روستا دست یافت و آن را تقویت نمود. ارتقاء سطح مهارتی روستائیان می بایست به گونه ای باشد که آنها را به سوی بهینه سازی روشهای تولیدی و بهره وری از امکانات موجود سوق داده به گونه ای که تأمین کننده بخشی از اهداف توسعه روستایی باشند. توسعه روستایی از اهداف اصلی پروژه ها و برنامه های اجرایی در این حیطه بوده و آموزش و ارتقاء مهارت روستائیان از عوامل اساسی و مهم در تقویت و پایداری توسعه روستایی است. لیکن در چنین رویکردی، آموزش نباید فراموش و یا کم ارزش تلقی شود .در تعریفی توسعه پایدار در سند چشم انداز توسعه، به عنوان ظرفیتی مستمر برای آینده ای بلند مدت تعریف شده است و این تعریف حفاظت ازسرمایه ها را شامل می شود که مفهوم سرمایه، سرمایه زیست محیطی، سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی و سرمایه مصنوعی را شامل می گردد (ازکیا، ۱۳۸۷).

اصل افزایش سرمایه انسانی مستلزم بکارگیری برنامه هایی است. در این برنامه ها می بایست به ارائه آموزش های مهارتی- کاربردی منتج به اشتغال در نواحی محروم و دور افتاده، بکارگیری پتانسیل های منطقه ای، ترغیب و ایجاد انگیزش در مردم روستا به منظور دستیابی به عملکرد و تولید، توجه به اقشار و گروههای مختلف اجتماعی مؤثر در سرمایه های انسانی مانند جوانان، زنان و شاغلان و صاحبان بخش های تولیدی روستا، توجه گردد و در برنامه های آموزشی به طور خاص دیده شود. توسعه روستا باید در چشم انداز وسیع تری مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به رابطه مستقیم آموزش و توسعه می بایست آموزش های روستایی نیز در چارچوب تحولات اقتصادی و اجتماعی نهادها و روابط و فرآیندها در مناطق روستایی برنامه ریزی گردد. تجهیز نیروی انسانی و حرکت به سوی توسعه پایدار زمانی میسر است که روستائیان به حد کافی تعلیم دیده و مهارت های متنوع و مفید و کاربردی را فراگیرند و طی این آموزش ها تغییرات مفیدی در زندگی روستائیان ایجاد گردد (نصیری،۱۳۹۰).

نگاهی اجمالی به وضعیت آموزش های فنی و حرفه ای روستایی در کشور بیانگر این نکته است که با افزایش جمعیت و بالارفتن نرخ بیکاری و تمایل روستاییان به مهاجرت به شهرها به منظور یافتن شغل، نیاز به

آموزش نیروی انسانی ماهر در زمینه های فنی و حرفه ای ضروری و فوری است .در این میان با توجه به اهمیت آموزش روستائیان توجه به ارائه آموزش های مهارتی در شاخه های گوناگون کشاورزی، صنعت و

خدمات ضروری است. ورود به مناطق روستایی در سال های قبل کم رنگ و تنها آموزش های ساده ترویجی را در بر داشته که توسط سایر سازمان ها بنا به ضرورت ارائه شده و اصل مهارت آموزی و یا ارتقاء مهارت روستائیان در آن نادیده گرفته شده بود و خلاء ارائه آموزشهای مدون و برنامه ریزی شده در بخش روستا همواره احساس می شد (نصیری، ۱۳۹۰).

به منظور ریشه کن کردن معضل بیکاری باید بعد از مطالعات و تحقیقات بنیادی در مورد اشتغال، برنامه های اساسی در بخش های مختلف کشور اجرا کرد. راه کارهای زیر در جهت بهبود وضعیت اشتغال و نیل به اشتغال کامل به اجمال عنوان می گردد:

۱- راه کارهای مبتنی بر سرمایه:

- استفاده از روش های نوین بانکی
- اصلاح تعرفه های مالیاتی

۲- راه کارهای مبتنی بر اطلاعات:

- استفاده از تکنولوژی های پیشرفته (هم برای افزایش بهره وری در تمامی زمینه ها و به خصوص استفاده از اینترنت برای کاریابی)
- انتشار اطلاعات
- ایجاد خدمات الکترونیک در فعالیت های سازمانی

۳- راه کارهای مبتنی بر آموزش:

- افزایش سطح آموزش های ابتدایی
- افزایش استانداردهای تحصیلات تکمیلی
- سرمایه گذاری بیشتر در امر آموزش و به خصوص آموزش های علمی- کاربردی
- تغییر در ظرفیت رشته های دانشگاهی و به خصوص رشته های فنی (همان منبع).

- ویژگی های آموزش های فنی و حرفه ای

قبل از آنکه در برنامه ریزی درسی در نظا م های آموزش فنی و حرفه ای به مسئله داشتن و نداشتن تمرکز پرداخته شود باید ماهیت، ویژگی ها و ملزومات آن در دنیای کنونی روشن شود. هر اندازه هدف های نظام آموزش فنی و حرفه ای و نقش آنها در ساختار جوامع کنونی و انتظارات جامعه شفاف تر مطرح گردند بهتر می توان دربار ه آنها برنامه ریزی کرد. تغییرات سریع و همه جانبه جوامع، تعاریف پیشین را با چالش جدیدی مواجه کرده و ناکارآمدی آنها را آشکار کرده اند. از این رو می بینیم که سازمان بین المللی کار (ILO) در دهه های گذشته ناگزیر شده چندین بار از کار آموزش های فنی و حرفه ای تعریف جدیدی ارائه دهد. برای واژه آموزش در تعاریف پیشین آمده است که آموزش فنی و حرفه ای به هر نوع آموزشی اطلاق می شود که به وسیله آن دانش و مهارت فنی یا تجاری حاصل می شود یا توسعه می یابد، اعم از اینکه در مدرسه باشد یا در محیط کار (صالحی،۱۳۸۵).

در تعریف دیگری آمده است آموزش باید به گونه ای طراحی شود تا شخصیت افراد مخصوصاً در جایی که جوانان مد نظر هستند توسعه یابد. آن چه امروزه صاحب نظران به کی باور مشترک دست یافته اند، به زبان ساده این است که آموز ش های فنی و حرفه ای در معنای جدید آن، هم به مفهوم کاری (شغل) است و هم به مفهوم شهروندی. بنابراین دارا بودن مهارت های عملی صرف و شناخت ابزاری برای دانش آموختگان برنامه های فنی و حرفه ای کافی نیست و نیاز بازار کار دنیای کنونی را تأمین نمی کند (یعقوبی نجف آبادی،1389).

- اهداف برنامه های آموزش روستایی

اهداف این برنامه ها در مجموع عبارتند از:

- افزایش دسترسی و توسعه آموزش های مهارتی و خدمات فنی و مشاوره ای معطوف به ایجاد اشتغال در مناطق روستایی.

- تشویق دانش آموختگان فاقد مهارت به اشتغال و کارآفرینی در مناطق روستایی.
- تشویق روستائیان به راه اندازی صنایع روستایی، اجرای پروژه های تجاری و توسعه خدمات روستایی.
- افزایش بهره وری شاغلین در روستا.

- اهداف آموزش های فنی وحرفه ای

دستیابی به اشتغال برای افراد فا قد مهارت

تطبیق مهارت نیروی انسانی با مهارت های جدید ناشی از تحولات فناوری

ارتقاء مهارت نیروی انسانی به منظور دستیابی به بهره وری بالاتر (خواجه شکوهی و همکاران،1387).

تعیین و اولویت بندی طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

شناخت دقیق قابلیت و پتانسیل هر یک از مراکز روستایی در جهت دهی به توسعه و رشد اقتصادی و اشتغال زایی امری بدیهی و ضروری است که می بایست متناسب با توان و ظرفیت هر یک از مناطق روستایی بتوان برنامه توسعه متناسب با آن را تهیه و تنظیم نمود تا براساس روستا به صورت یک عضوی از منظومه پیرامونی خود به فعالیت بپردازد براین اساس با توجه به اقدامات مختلف عملی و نظری که در خصوص ظرفیت، توان روستای شکورآباد انجام گرفت می توان گفت که محورهای زیر می توانند به عنوان کانون و هدف توسعه روستا منظور گردند.

۱- محور توسعه روستا براساس فعالیتهای دامداری:

براساس یافته های وضع موجود و تحلیل و تبیین صورت گرفته در خصوص منابع طبیعی، انسانی موجود روستا فعالیتهای دامداری این پتانسیل و ظرفیت را دارا می باشند که در رشد و توسعه اقتصادی، افزایش درآمد ساکنین، ایجاد اشتغال مناسب برای گروه های انسانی مختلف نقش آفرین باشد این امر زمانی حایز اهمیت می یابد که براساس تولیدات خام و اولیه این بخش اقتصادی می توان صنایع مرتبط با آن را در سطح روستا دایر نمود و به عبارتی فعالیتهای دامداری این قابلیت را دارا می باشند که زنجیره ای از فعالیتهای متنوع اقتصادی را در سطح روستا و مناطق پیرامونی فراهم سازند و علاوه بر رشد اقتصادی، در رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی نیز موثر باشند.

۲- زنبورداری:

زنبورداری به سبب وجود مراتع در پیرامون روستا و وجود انواع گیاهان دارویی و استپی در منطقه از یک سو و نیروی انسانی مجرب و آموزش دیده موجود روستا از سوی دیگر از توان و ظرفیت قابل توجهی در افزایش تولیدا مربوط به خود هستند. این امر به ویژه با بهره گیری از توان زنبورعسل در تولید فرآورده های متنوع و مختلف آن از اهمیت خاصی برخوردار می گردد.

۳- بوم گردی:

در دنیای امروز، گردشگری به یکی از مسائل روز و قابل اهمیت در دنیا تبدیل شده است و صنعت گردشگری را می توان غنی ترین و پر درآمد ترین بخش اقتصاد دانست که ویژگی بارز آن، پایداری و توسعه روز افزون است. با توسعه این صنعت، کشورهای مختلف در جهت بهره وری از توریسم و جلب تعدد بیشتری از گردشگران تلاش می کنند، چرا که برنامه ریزی برای توسعه و گسترش این صنعت پایدار، نقشی اساسی و حیاتی در آینده ی جامعه دارد. در

سال های اخیر توجه به موضوع گردشگری و شناخت قطب های توریستی و مناطق مستعد گردشگری، مورد توجه مسئولان و برنامه ریزان قرار گرفته است و با تصویب دستور العمل ها و آیین نامه ها در جهت ایجاد مناطق گردشگری، گامی موثر برداشته شده است.

تاثیرات شگرف صنعت گردشگری در کاهش نرخ بیکاری، افزایش سطح درآمد، تامین منابع انرژی و رونق بازار صنایع دستی تنها بخشی از مزایای ویژه پرداختن به این صنعت است. به ازاء ورود هر گردشگر ۲ تا ۶ شغل به صورت مستقیم ایجاد می شود. در محاسبات اقتصاد دانان توسعه این روند با احتسابات مشاغل در بخش های تولیدی و خدماتی برای هر گردشگر به ایجاد شغل برای ۹ تا ۱۵ نفر می رسد.

- گردشگری منطقه

صنعت گردشگری در ایران بویژه در منطقه زنجان مراحل اولیه رشد خود را طی می کند و صنعتی نوپا به شمار می آید. منطقه فوق به لحاظ دارا بودن منابع غنی طبیعی، سابقه تاریخی و میراث فرهنگی از قابلیت گردشگری بالایی برخوداراست. این استان توانایی تبدیل شدن به منطقه بزرگ گردشگری و تأمین نیازهای مختلف توریستها را دارد تا بتواند با تأمین این نیازها و ایجاد رضایت دیداری، فیزیکی، عاطفی و اجتماعی در آنها، امکان توسعه منطقه را فراهم نماید.

بخش عمده گردشگران علاقمند سفر به منطقه زنجان با انگیزه طبیعت گردی، گردشگری روستایی و تفریحی استفاده از جاذبه های تاریخی موجود دست به این اقدام می زنند. علاوه براین چون صنعت گردشگری برای منطقه درآمد زاست در این عرصه نیز محاسبه هزینه و فایده ملاک اصلی تصمیم گیری است بویژه که در شرایط کنونی بحران بیکاری منطقه زنجان را تهدید می کند و توسعه صنعت گردشگری با کمترین سرمایه گذاری بالاترین اشتغالزایی را بدنبال خواهد داشت.

با توجه به رشد صنعت گردشگری در این منطقه و پتانسیل موجود در این روستا و انتظار افزایش ورود گردشگر به این روستا، پیشنهاد می شود، مجتمع تفریحی و گردشگری و اقامتگاه بوم گردی در این روستا ایجاد گردد. بوم گردی یا اکوتوریسم در تعریف خلاصه یعنی احترام به طبیعت، احترام به فرهنگ گذشته و حال حاضر مردمانی که از سال ها قبل در یک زیست بوم خاص زندگی می کنند و به طبیعت منطقه آسیبی نرسد. اکوتوریسم ارزشمندترین شاخه طبیعت گردی است که قصد دارد به شیوه ای خردمندانه ای با کمترین اثر منفی بر طبیعت و فرهنگ منطقه، بیشترین فایده را برای آن داشته باشد. این شاخه از گردشگری بر اساس نتایج توسعه پایدار آن شناخته می شود که شامل حفاظت از محیط زیست، آموزش بازدیدکنندگان در زمینه پایداری و فایده رساندن به جامعه محلی و ارتقاء معیشت آنها می باشد.

- باغداری

فعالیتهای باغداری به سبب نقش آن در تولید انواع میوه به عنوان یک ماده غذایی مهم از اهمیت قابل توجهی برخوردار است و این به عنوان یکی از مهمترین تولیدات در برخی از مناطق روستایی به شمار می رود. چنین ویژگی به سبب وجود باغات انبوه و متنوع و وجود نیروی انسانی با دانش بومی و مدرن در سطح روستای شکورآباد جز خصیصه اصلی اقتصاد آن محسوب می شود و با توجه به کیفیت بالای محصولات باغی تولید شده در سطح روستا از

جمله سیب این قابلیت برای روستای شکورآباد وجود دارد که ابعاد مختلف توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در چارچوب توسعه باغات و صنایع مرتبط با آن مانند بسته بندی محصول، خشکبار و چیپس میوه و... در سطح روستا اهمیت یابد. از سوی دیگر با توجه به بررسی های به عمل آمده می توان در سطح روستای شکورآباد به کشت و پرورش گل محمدی و محصول پسته نیز اقدام نمود.

- فعالیت های صنعتی و کارگاهی

وجود کارگاههای موجود در سطح روستای شکورآباد که در تولیدات کشاورزی، صنعتی از جمله کارگاه های تولید کفش و البسه که عمدتاً از جنبه صادراتی برخوردار هستند بخش دیگری از قابلیت های تولیدی روستای شکورآباد به شمار می رود که با توجه به جنبه صادراتی آن که عمدتاً مورد هدف بازارهای منطقه ای و ملی از جمله مرکز کشور را در بر می گیرد می تواند سطح توسعه هر چه بهتر در روستای شکورآباد گردند.

- زراعت

فعالیت های زراعی به عنوان اولین و مهمترین محور توسعه اقتصاد روستا محسوب می شود که با توجه به تولید و کشت محصولات نظیر غلات، حبوبات و صیفی جات و وجود صنایع تبدیلی مرتبط با آنها از جمله رشته بری جایگاهی ویژه را در اقتصاد روستا دارا هست در این خصوص کشت زعفران از جمله محصولی است که می تواند به عنوان محور توسعه روستای شکورآباد مورد توجه واقع شود.

- حفظ محیط زیست

یکی از مهمترین نتایج این نگرش به گردشگری و طبیعت گردی، ایجاد اشتغال برای ساکنان بومی منطقه و کسب درآمد برای آنان است؛ که از این طریق ساکنین منطقه ترغیب به حفظ محیط زیست، آداب و رسوم و آنچه برای گردشگران جذاب است می شوند. به این ترتیب اکوتوریسم می تواند در حفظ و پاسداری محیط زیست طبیعی و انسانی و همچنین توسعه پایدار تاثیرگذار باشد. مردم محلی با نمایش آداب و رسوم خود به گردشگران، فروش محصولات صنایع دستی شان به آنان و مشارکت دادن گردشگران در فعالیت های روزمره خود به ارزش میراث فرهنگی خود پی برده و هرچه بیشتر در حفظ آن می کوشند. علاوه بر این آنان تلاش خواهند کرد که آنچه برای گردشگران و طبیعت گردان جذاب است را حفظ و نگهداری کنند؛ چرا که بوم گردی به وضوح یکی از راه ها و منابع کسب درآمد برایشان مطرح خواهد شد و هجوم گردشگران و سرمایه های غیر بومی دیگر به سادگی نمی تواند موجب کاهش غنای فرهنگی منطقه گردد.

- بازار هدف

با پیشرفت های صورت گرفته در صنایع حمل و نقل و فناوری اطلاعات، حتی دورترین و بکرترین نقاط روی زمین نیز در دید و دسترس علاقمندان به سفر و گردشگری قرار گرفته و در حال حاضر، گردشگری یا توریسم، بزرگترین صنعت در دنیا محسوب می شود و شاخه ی طبیعت گردی نیز رو به رشد ترین بخش آن است.

وجود آب و هوای مطلوب و چشم‌اندازهای زیبا و کوهستانی می‌تواند این روستا را به مقصدی مطلوب برای گردشگری تبدیل کند . از مزیت های دیگر این طرح می توان به وجود فرهنگ مخصوص روستایی، قیمت مناسبت اقامت، محیط اقامتی متفاوت و دسترسی راحت به نقاط شهری اشاره کرد.

برای جذب گردشگر تبلیغات محیطی، برگزاری همایش های مختلف و ... از جمله فعالیت هایی است که می توان در جهت معرفی این روستا به عنوان مقصدگردشگری هر چند در سطح خیلی محدود انجام داد. همچنین از طریق اینترنت و گردشگری مجازی، می توان این روستا را برای بخشی از بازار هدف معرفی کرد.

- تعریف طرح بوم گردی (اکوتوریسم)

گردشگری فرصت‌های بسیاری را برای کسب و کارهای کوچک خانوادگی ایجاد می‌کند که بیشتر آن‌ها، روابط مستقیم و متقابل میزبان و مهمان را در خانه و املاک خانواده گردشگرپذیر در بردارند. این حضور و مشارکت از سوی خانواده، برای تجربه و رضایت گردشگر و همچنین برای توسعه پایدار مقصد و جامعه محلی، امری بسیار حیاتی است. یکی از کسب و کارهای کوچک گردشگری که از سال ۱۹۹۴ میلادی به جهانیان معرفی شده و در چند سال گذشته در ایران به شدت در حال توسعه است، ایجاد و توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی است. بر اساس اولین تعریف رسمی در سال ۲۰۰۲ میلادی، اقامتگاه بومی یا اکولوژ امکانات اقامتگاهی گردشگری است که به معیارهای زیر پایبند است:

- ✓ حفاظت از محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ ایجاد کمترین اثر بر محیط طبیعی اطراف اقامتگاه در هنگام ساخت آن؛
- ✓ استفاده از معماری و مصالح بومی و داشتن بافت فرهنگی و فیزیکی خاص با توجه و هم آهنگ با فرم، منظره و رنگ محیط؛
- ✓ استفاده از سیستم‌های آب‌رسانی پایدار و کاهش مصرف آب؛
- ✓ به کارگیری روش‌هایی برای بازیافت زباله‌های خشک و دفع دیگر انواع زباله بدون آسیب رسانی به محیط؛
- ✓ استفاده از انرژی‌های پایدار به روش های سنتی و به کار گیری انرژی‌های نو با استفاده از وسایل مدرن؛
- ✓ کار گروهی همراه با به کارگیری جامعه محلی؛
- ✓ ارائه کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی ویژه کارکنان، گردشگران و مالکان اقامتگاه ها درباره چگونگی حفاظت و برخورد با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ همکاری با برنامه‌های تحقیقاتی در جهت برنامه‌ریزی توسعه پایدار محلی.

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل‌ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتاً در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می‌شوند. در این اقامتگاهها که تقریبا همگی آنها بصورت خانوادگی ارائه خدمات می‌کنند، سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند. برخی از آنان فعالیت‌های طبیعت گردی مکملی چون بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز مکمل کار خود ساخته و خدمات کاملی را به مسافران خود ارائه می‌دهند .درواقع اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته‌های اصلی یک

اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند. اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی با رعایت بالاترین سطح ممکن ضوابط زیست محیطی و به شکلی سازگار با معماری و سیمای طبیعی منطقه احداث شده و ضمن حداکثر تعامل با جامعه محلی، زمینه حضور و اقامت طبیعت گردان را با کیفیتی قابل قبول و تعریف شده در محیط‌های طبیعی فراهم نمایند.

تصویر شماره (۶۹): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی

- الزامات و شرایط عمومی اقامتگاه های بوم گردی

✓ کلیه اقامتگاه‌های بوم گردی ضمن رعایت اصول فنی و مهندسی که تضمین کننده ایمنی ساکنان ساختمان ها هستند، با استفاده از مصالح بومی و با بهره بردن از حداکثر دانش بومی و هماهنگ با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون خود احداث شده و در طی مدت بهره برداری و توسعه اقامتگاه این شرایط بایستی تداوم داشته باشد.

✓ طراحی داخلی و خارجی کلیه اقامتگاه های بوم گردی باید با رویکرد بهره برداری از مبلمان و تجهیزات سنتی و بومی صورت گرفته تا ضمن تأمین رفاه برای گردشگران، فرصت آشنایی و درک فرهنگی منطقه فراهم شود.

✓ در کلیه اقامتگاه های بوم گردی طرح های مشخصی در خصوص مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا در آیند، وجود اقامتگاه های بوم گردی نباید در هیچ شرایطی به آلودگی زیست محیطی بستر پیرامون خود منتهی شود.

✓ کلیه شیرآلات اقامتگاه های بوم گردی باید از انواعی انتخاب شود که کاهش مصرف آب را به دنبال داشته باشند.

✓ نورپردازی اقامت گاه های بوم گردی باید ضمن تامین روشنایی مورد نیاز گردشگران، حداکثر صرفه جویی در مصرف انرژی داشته و حداقل آلودگی نوری را در منطقه ایجاد نماید.

✓ سیستم گرمایش و سرمایش اقامتگاه های بوم گردی باید ضمن تأمین رفاه مسافران حداقل تاثیر منفی را بر محیط زیست منطقه داشته باشد و با رعایت اصول معماری بومی و دانش فنی روز، میزان نشت حرارتی در اقامت گاه های بوم گردی به کمترین حد ممکن برسد.

✓ استفاده از پوشاک بومی ضمن رعایت اصول بهداشتی و ایمنی برای کلیه کارمندان اقامتگاه های بوم گردی و همچنین رعایت اصول بهداشتی و پاکیزگی کلیه فضاهای اقامتگاه های بوم گردی براساس استاندارد های و ضوابط الزامی است.

✓ کلیه اقامت گاه های بوم گردی موظفند ضمن رعایت ذائقه گردشگران، خوراک و نوشیدنی‌های بومی را با استفاده از سفره آرایی بومی و رعایت اصول بهداشتی به گردشگران ارائه نمایند.

✓حضور راهنمایان و بلدهای محلی و فراهم نمودن فرصت بازدیدی از سیمای طبیعی و بستر فرهنگی پیرامون اقامتگاه های بوم گردی توسط راهنمایان مورد تایید سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه اقامتگاه های بوم گردی الزامی است.

✓با توجه به قرار گرفتن اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی و به دور از مراکز امدادی، ضروری است کلیه اقامتگاه های ضمن شناسایی مخاطرات و حوادث مرتبط با فعالیت خود و ارائه آن به مراجع صدور مجوز طی گزارشاتی که هر دو سال یک بار مورد بازنگری قرار خواهد گرفت، اقدامات لازم را در خصوص مدیریت حوادث در محدوده جغرافیایی فعالیت خود (از جمله تعامل با نهادهای محلی امدادی، تأمین تجهیزات امدادی در حد نیاز و مطابق گزارش مذکور و...) به انجام برسانند و همچنین کارمندن ملزم به اخذ گواهینامه معتبر کمک های اولیه و امداد از مراجع ذیصلاح هستند.

✓آگاهی و پایبندی گردشگران به هنجارهای جامعه میزبان در کلیه اقامتگاه های بوم گردی ضروری است.

کارشناسان طبیعت گردی استان‌ها در تعامل با کارشناسان استاندارد سازی و معاونین گردشگری ادارات کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه استان های کشور ناظر بر اجرای دستور العمل ابلاغی و بر عملکرد اقامتگاه های بوم گردی خواهند بود. شایان ذکر است؛ روند رو به رشد بوم‌گردی در ایران و استقبال بی‌نظیر گردشگردان داخلی و خارجی از اقامتگاه‌های بومی، نشانگر این است که دست‌یافتن به اهداف افق ۱۴۰۴ گردشگری، نیازمند سرمایه‌گذاری ویژه در بخش گردشگری روستایی و عشایری است. آنچه اکنون می‌تواند راهگشای مسیر توسعه پایدار گردشگری در ایران باشد، به رسمیت شناختن اقامتگاه‌های بوم‌گردی و توسعهٔ آنها بر اساس استانداردها و ارکان یاد شده است.

- معرفی طرح

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتا در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می شوند. در این اقامتگاهها سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند.

- تفاوت اقامتگاههای بوم گردی با هتل و مهمان پذیر

اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند.

- خدمات قابل ارائه

در این واحدها باید همه خدمات رنگ سنت داشته باشد. صندوقچه های قدیمی بجای قفسه های کتاب و لباس، جاجیم و گلیم بجای فرش و موکت، غذاهای محلی، شب نشینی دور آتش بجای تماشای تلویزیون، دوشیدن شیر

گاو، پختن نان و غیره از جاذبه های این محلها می باشد. هر چقدر سنتی تر باشید و ابداعات نوستالوژیک داشته باشید توفیق بیشتری در جذب مخاطبان خاص خواهید داشت. همچنین می توان فعالیت های طبیعت گردی مکمل مانند بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز ترکیب نموده و خدمات کاملی را به مسافران ارائه داد.

- سابقه طرح در ایران

از یک دهه قبل واحدهای بوم گردی در برخی مناطق کشور به خصوص در استان اصفهان تشکیل شده که در آن موقع این واحدها بصورت امروز دارای شناسنامه نبودند. در دوسال گذشته ضوابط تشکیل این واحدها توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور تدوین گشته و از آن زمان ایجاد واحدهای بوم گردی شدت گرفته و در حال حاضر بیشتر از ۵۰ واحد ثبت شده با این عنوان به فعالیت مشغول می باشند.

- مکان اجرای طرح

روستاها و مناطق نمونه گردشگری، کویرها و مناطق جنگلی و همه روستاهای کشور که دارای جاذبه های تاریخی، فرهنگی و رفاهی می باشند گزینه مناسبی برای راه اندازی اقامت بوم گردی می باشند.

- مجوز تأسیس

در حال حاضر برای تاسیس اقامت بوم گردی باید به کمیته طبیعت گردی معاونت گردشگری سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مراجعه نمود.

- توسعه بوم گردی در آینده

این روزها همه به دنبال یک جای دنج و متفاوت برای آخر هفته خود می باشند و در روزهای تعطیل مردم به‌دنبال فرار از زندگی ماشینی و پناه بردن به طبیعت هستند. بر همین اساس در چند سال اخیر صنعت بوم گردی در ایران از رشد قابل ملاحظه ای برخوردار شده است. از سوی دیگر آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم هر منطقه‌ای برای گردشگران علی‌الخصوص خارجی جذابیتی وصف‌ناشدنی دارد. همچنین بر اساس برنامه ششم توسعه که ۲۰ میلیون گردشگر هدف برنامه می باشد توسعه اقامتگاه های بوم گردی در دستور دولت بوده و بر این اساس دولت برنامه های حمایتی برای تاسیس این واحدها در همه مناطق گردشگری و بافتهای تاریخی و روستایی را دنبال می نماید.

- انواع اقامتگاه های بوم گردی

بر اساس ضوابط تعریف شده این اقامتگاه ها به سه درجه تقسیم شده است. اقامتگاه هایی که تجهیزات و خدماتی بیش از حد ضوابط لازم را برای درجه بندی مصوب ارایه کنند و یا برای توسعه پایدار گردشگری اقدامات شاخصی انجام دهند طبقه ممتاز تعیین می شوند. در مشخصات این اقامتگاه ها ضمن تعیین ظرفیت واحدهای اقامتی برای هر یک از درجه ها اعلام شده است که در تمام اقامتگاه های بوم گردی باید طرح های مشخصی درباره مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا درآید.

- نقش پروژه در تأمین رفاه اجتماعی

در چشم انداز بیست ساله توسعه کشور در بحث رفاه و تأمین اجتماعی، تصویر جامعه ایران در افق بیست ساله چنین است:

✓ برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، تحکیم بنیان‌های مستحکم نهاد مقدس خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب

✓ توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی

✓ دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه)، با تأکید بر جنبش نرم افزاری و خدمات علم، رشد پر شتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل

✓ الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)

✓ دارای تعامل سازنده با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت

امروزه مفهوم شهرها بدون مراکز تفریحی و گردشی مؤثر در اشکال گوناگون آن دیگر قابل تصور نیست. پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی‌های معضلات زیست محیطی آن‌ها موجودیت مراکز تفریحی و گردشی و گسترش آن برای همیشه اجتناب ناپذیر کرده‌اند. شهرها به عنوان کانون‌های تمرکز فعالیت و زندگی انسان‌ها برای اینکه بتوانند پایداری خود را تضمین کنند چاره پیکره یگانه شهرها در متابولیسم آن‌ها نقش اساسی دارند که کمبود آن‌ها می‌تواند اختلالات جدی در حیات شهری به وجود آورد. توجه به مراکز تفریحی و گردشی به طور عام به عنوان ریه‌های تنفسی شهرها تعریف اغراق آمیزی از کارکرد آن نیست. بلکه این شبیه بیان کننده حداقل کارکرد آن در مفهوم اکولوژیک شهرها به شمار می‌رود. این فضاها هم از دیدگاه تأمین نیازهای زیست محیطی شهرنشینان و هم از نظر تأمین فضاهای فراغتی و بستر ارتباط و تعامل اجتماعی آن جایگاهی در خور اهمیت دارد. در اینجا به مهم‌ترین کارکردهای آن در شهرها اشاره می‌شود.

۱. کارکرد تفریحی: فضاهای تفریحی نظیر رستوران‌ها بهترین محل برای آرامش و رفع خستگی هستند. امروزه کارکرد تفریحی این مجموعه‌ها جایگزین بخشی از کارکردهای تفریحی خانواده روابط همسایگی و محلی، بازار و ... شده است.

۲. کارکرد ارتباطی: این مجموعه‌ها زمینه ساز روابط نانوشته سازمان یافته‌ای هستند که با توجه به نیازهای اقشار مختلف اجتماعی شکل می‌گیرد؛ و دوام می‌یابد.

منظور از کیفیت زندگی توجه به شاخصهای اجتماعی فرهنگی، اقتصادی و محیطی روانی و ... در دو وجه عینی (کمی) و ذهنی (کیفی) در روند برنامه ریزی شهری است. مثل شرایط تحصیل بهتر کیفیت دسترسی کیفیت مسکن کیفیت فضاهای گذران اوقات فراغت ایجاد فرصت‌هایی برای کنش متقابل اجتماعی و فرصت‌های اجتماعی (اشتغال رفاه مشارکت اجتماعی و ...) جوهره اصلی کیفیت زندگی شهری تأمین نیازهای روانی و عاطفی و اجتماعی شهروندان (مثل نیاز به امنیت زیبایی، آرامش خاطر تعلق اجتماعی، شادی، تفریح و ...) ناقص خواهد بود. کیفیت

زندگی شهری در بر گیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌هایی همچون رضایت و شادی و امنیت را در بر می‌گیرد. لذا از این منظر آن را رضایت اجتماعی نیز می‌نامند؛ و بر اساس آن با شاخص‌های دسترسی به فرصت‌های اجتماعی مثل شغل، ثروت و اوقات فراغت توجه می شود برخی این واژه را مترادف با رفاه و عده‌ای دیگر آن را بیانی از رفاه می‌دانند؛ که با میزان کالاهای عمومی و نحوه توضیع آن‌ها مشخص می‌شود. یکی از معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی شهری در شهرها فضای باز و سبز عمومی می‌باشد که از زیر معیارهای اصلی شاخص اجتماعی کیفیت زندگی می‌باشد.

امروزه نقش و اهمیت فضاهای تفریحی در کیفیت زندگی به طور چشمگیری رو به افزایش است. به همین جهت، در اکثر کشورها، فضاهای باز و تفریحی جزء لاینفک تصمیمات برنامه ریزی کاربری زمین به شمار می‌آیند.

در بررسی اثرات روانی – اجتماعی مراکز تفریحی و گردشی باید گفت که انسان، در هر شرایطی روزانه به چند ساعت فضای ساکت و آرام نیاز دارد؛ که مراکز تفریحی و گردشی می‌تواند این فضا را تأمین نماید. همچنین از مهم‌ترین اثرهای مراکز تفریحی و گردشی در شهرها، کارکرد زیست محیطی آن‌هاست که شهرها را به عنوان محیط زیست جامعه انسانی معنی دار کرده است و با آثار سوء گسترش صنعت و کاربردی نادرست تکنولوژی مقابله کرده، سبب افزایش کیفیت زیستی شهرها می‌شود. همچنین به عنوان یکی از مباحث مهم و کاربردی در دیگر کشورها تبدیل شده است به طوری که هر ساله مساحت زیادی از زمینهای شهری آن‌ها به این کاربری بسیار مهم اختصاص داده می‌شود.

در یک تقسیم بندی کلی می‌توان آثار اجتماعی ناشی از ایجاد و گسترش مراکز تفریحی و گردشی شهر را به صورت زیر ارائه کرد:

۱. آثار جامعه شناختی

۲. آثار فرهنگی

۳. آثار روانشناختی (روحی روانی) با نظر به مطالب ارائه شده به معرفی آثار مطلوب و نا مطلوب فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی از منظر جامعه شناختی، فرهنگی و روانشناختی بر روی شهروندان می‌پردازیم.

فطرت انسان به گونهای آفریده شده است که توانایی‌های بسیاری دارد و این توانایی‌ها بدون ارتباط با زیبایی‌های طبیعی که در زندگی شهری که همان فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی، پارک‌ها و مراکز تفریحی می‌باشند به افسردگی و خمودی می‌گراید و بالطبع در پرتو بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی خلاقیت‌های انسان شکوفه می‌گردد؛ و انسان راه تکامل را در زندگی خود می‌پیماید. اگرچه بیشتر شهروندان مقیم شهر از مزایا و تاثیرات غیر مستقیم فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی بر زندگی خود آگاه نیستند اما این تأثیر و کنش متقابل میان برخورداری از مراکز تفریحی و گردشی و عدم بر خورداری از آن بر زندگی آن‌ها توسط پژوهش‌های گوناگونی به اثبات رسیده می‌باشد. به عنوان مثال در میان نوشته‌های علما و احادیث و قرآن کریم نیز به این موضوع اشاره شده است از مجموعه آیات و احادیث چنین به دست می‌آید که:

۱. رفتن به مراکز تفریحی و گردشی غم‌های انسان را می‌زداید. به او آرامش بخشیده و اورا شاد وخوشحال می‌کند.

۲. بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی حالت یاس و نومیدی را از انسان دور کرده و شور و امیدی در او ایجاد و یا تقویت می‌کند.

۳. مراکز تفریحی و گردشی تاثیری قابل توجه در درمان بیماری‌های روحی و روانی دارد به طوری که این مشکلات با نگاه کردن به فضا و مناظر سرسبز و قدم زدن و نفس کشیدن در این محیط‌ها از میان می‌رود.

۴. ارتباط با مراکز تفریحی و گردشی موجب نشاط و موجب انگیزه برای حرکت به سوی تعالی و تکامل است.

تهیه جدول و شبکه فعالیت های سالانه و تخصیص تسهیلات یا اعتبارات به تفکیک هر دهستان و روستا

کارگاه تولید مربا

هزینه های سرمایه گذاری طرح

به طور کلی در دو مرحله اجرای طرح و بهره برداری از طرح، سرمایه‌گذاری صورت می‌گیـرد. سرمایه مورد نیـاز در دوران اجرای طرح، سرمایه ثابت و سرمایه مورد نیاز در دوران بهره برداری از طریق سرمایه در گردش تأمین می‌شود. دارایی‌های ثابت در مرحله اجرای طرح خریداری و طی دوارن بهره‌برداری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- هزینه های زمین

جدول شماره (۲۵۶): هزینه خرید زمین

مساحت زمین	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)	توضیحات
۲۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۶۰۰	-

- هزینه های محوطه سازی

جدول شماره (۲۵۷): هزینه محوطه سازی

شرح کار	مقدار کار	قیمت واحد (ریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
خاک برداری وتسطیح	۲۰۰۰	۱۰۰۰۰	۲۰
حصارکشی	۲۵۰	۲۵۰۰۰۰	۶۲.۵
فضای سبز، خیابان کشی	۳۰۰	۲۰۰۰۰	۶
جمع کل			۸۸.۵

- هزینه های ساختمان سازی

جدول شماره (۲۵۸): هزینه ساختمان سازی

شرح	مساحت متر مربع	قیمت واحد (ریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
سالن تولید	۴۸۰	۸۰۰۰۰۰	۳۸۴
انبارها	۷۰	۸۰۰۰۰۰	۵۶
ساختمان اداری و سرویس ها	۱۴۰	۱۱۰۰۰۰۰	۱۵۴
نمازخانه	۳۰	۱۱۰۰۰۰۰	۳۳
آزمایشگاه	۳۰	۱۲۰۰۰۰۰	۳۶
نگهبان و سرایدار	۱۰۰	۱۱۰۰۰۰۰	۱۱۰
جمع کل			۷۷۳

- برآورد هزینه خرید تأسیسات

جدول شماره (۲۵۹): هزینه خرید تأسیسات

عنوان	هزینه (میلیون ریال)
برق رسانی (حق انشعاب نصب تابلوها و ترانس کابل کشی و سیم کشی های مربوطه)	۱۶۰
آب رسانی (حق انشعاب و لوله گذاری و...)	۸۰
امتیاز خط تلفن	۲
ایمنی و اطفا حریق	۱۱
وسایل سرمایش و گرمایش	۱۵
مخازن ذخیره سوخت و آب	۷
جمع کل	۲۷۵

- هزینه های خرید ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره (۲۶۰): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	نوع ماشین آلات و تجهیزات	تعداد	قیمت واحد (ریال)	قیمت (میلیون ریال)
۱	دیگ بخار ۳ تنی	۱	۱۹۰۰۰۰۰۰	۱۹
۲	دیگ پخت شربت	۱	۱۸۰۰۰۰۰۰	۱۸
۳	دیگ آماده سازی	۲	۱۸۰۰۰۰۰۰	۳۶
۴	موتور پمپ استیل	۲	۱۳۰۰۰۰۰۰	۲۶

۵	دی ادیتور	۱	۳۵۰۰۰۰۰۰	۳۵
۶	دستگاه پرکن با پاستوریزاتور	۱	۷۵۰۰۰۰۰۰	۷۵
۷	دستگاه درب بند اتوماتیک	۱	۷۰۰۰۰۰۰۰	۷۰
۸	دستگاه شستشو	۱	۲۳۰۰۰۰۰۰	۲۳
۹	اتیکت زن اتوماتیک	۱	۷۵۰۰۰۰۰۰	۷۵
۱۰	جت پرینتر	۱	۶۵۰۰۰۰۰۰	۶۵
۱۱	دستگاه شیرینک اتوماتیک	۱	۴۴۰۰۰۰۰۰	۴۴
جمع				۴۸۶

- برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه

جدول شماره (۲۶۱): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه

ردیف	شرح وسایل	تعداد	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)
۱	وانت نیسان	۱	۴۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۰۰
۲	وانت پیکان	۱	۲۳۰۰۰۰۰۰۰	۲۳۰
۳	لیفتراک	۱	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰
جمع کل				۱۶۳۰

- تجهیزات اداری و کارگاهی

جدول شماره (۲۶۲): تجهیزات اداری و کارگاهی

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
لوازم اداری (میز، صندلی، فایل، گوشی تلفن و..)	۲۰
لوازم آشپزخانه	20
ابزارآلات کارگاهی (در صورت نیاز)	20
-میلیون ریال جمع کل	60

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره (۲۶۳): برآورد هزینه قبل از بهره برداری

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
تهیه طرح و نقشه های مربوطه	۴۰
اخذ مجوز تأسیس و سایر مجوزها	۵۰
حقوق و دستمزد نگهبان در دوره سازندگی	۲۴
راه اندازی آزمایشی (معادل ده روز مواد اولیه، سوخت و انرژی و دستمزد)	۱۴۴
جمع کل	۲۵۸

- برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت

جدول شماره (۲۶۴): برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
زمین	۶۰۰
محوطه سازی و ساختمان	۸۶۱.۵
تأسیسات و تجهیزات	۲۷۵
وسایط نقلیه	۱۶۳۰

ماشین آلات و تجهیزات	۴۸۶
تجهیزات اداری و کارگاهی	۶۰
متفرقه و پیش بینی نشده	۱۵۰
هزینه های قبل از بهره برداری	۲۸۵
-میلیون ریال جمع کل	۴۳۲۰.۵

- برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی

جدول شماره (۲۶۵): برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی

ردیف	نام مواد اولیه	مصرف سالیانه	واحد	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
۱	شکر	۳۲۰	تن	۵۰۰۰۰۰۰	۱۶۰۰
۲	شیشه	۳۳۰۰۰۰	عدد	۹۰۰	۲۹۷
۳	گالن ۱ لیتری	۲۷۵۰۰	عدد	۸۵۰	۲۳.۵
۴	گالن ۳ لیتری	۲۷۵۰۰	عدد	۸۵۰	۲۳.۵
۵	افزودنیهای مجاز	-	-	-	۵۴
۶	لیبل	۳۸۵۰۰۰	عدد	۲۰۰	۷۷
۷	درب پیلفر پروف	۳۳۰۰۰۰	عدد	۱۵۰	۴۹.۵
۸	نابلون بسته بندی	۳۸۵۰۰۰	عدد	۴۵۰	۱۷۳
۹	کفی بسته بندی	۳۸۵۰۰۰	عدد	۵۰۰	۱۹۲.۵
۱۰	کنسانتره پرتقال و آلبالو	۴۰	تن	۳۸۰۰۰۰۰۰	۱۵۲۰
جمع کل					۴۰۱۰

- برآورد هزینه پرسنلی

جدول شماره (۲۶۶): برآورد هزینه پرسنلی

ردیف	نیروی انسانی موردنیاز	تعداد	حقوق ماهیانه (ریال)	حقوق سالیانه جمع حقوق
1	مدیرعامل	۱	۴۰۰۰۰۰۰	۴۸
۲	مالی اداری	۱	۳۰۰۰۰۰۰	۳۶
۳	مدیر فروش	۱	۳۰۰۰۰۰۰	۳۶
۴	منشی	۱	۲۰۰۰۰۰۰	۲۴
۵	نگهبان	۱	۲۰۰۰۰۰۰	۲۴
۶	راننده	۳	۲۰۰۰۰۰۰	۷۲
۷	مدیر تولید	۱	۳۵۰۰۰۰۰	۴۲
۸	کارشناس صنایع غذایی	۱	۳۰۰۰۰۰۰	۳۶
۹	تکنسین آزمایشگاه	۱	۲۵۰۰۰۰۰	۳۸۴
۱۰	کارگر	۱۶	۲۰۰۰۰۰۰	۴۹۲
جمع				۷۳۲
مزایا و پاداش و حق بیمه کارفرما (معادل ۷۰٪ جمع حقوق)				۵۱۲.۵
جمع کل				۱۲۴۴.۵

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره (۲۶۷): برآورد هزینه سوخت و انرژی

شرح	واحد	مصرف سالانه	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
برق مصرفی	کیلووات ساعت	۱۲۰۰	۱۳۰۰	۱.۵
آب مصرفی	مترمکعب	۵۰۰۰	۵۰۰	۲.۵
گازوئیل	لیتر	۷۵۰۰	۲۰۰	۱.۵
بنزین	لیتر	۹۵۰۰	۸۰۰	۷.۵
جمع کل				۱۳

- برآورد هزینه استهلاک و تعمیرات

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

تعمیرات و نگهداری: هزینه هایی که برای تعمیر و نگهداری ماشین آلات، وسایل نقلیه، تاسیسات، ساختمان ها و ملزومات مصرف می گردد و درصد آن برای دارایی های متفاوت، فرق می کند.

جدول شماره(۲۶۸): هزینه استهلاک و تعمیرات

شرح	ارزش دارایی (میلیون ریال)	استهلاک		تعمیرات	
		درصد	مبلغ (میلیون ریال)	درصد	مبلغ (میلیون ریال)
ساختمان	۷۷۳	۱۰	۷۷	۲	۱۵.۵
تاسیسات	۲۷۵	۱۲	۳۳	۵	۱۴
وسایط نقلیه	۱۶۳۰	۲۰	۳۲۶	۱۰	۱۶۳
ماشین آلات و تجهیزات	۴۸۶	۱۰	۴۸.۵	۵	۲۴
تجهیزات اداری	۶۰	۲۰	۱۲	۱۰	۶
جمع	-		۴۹۶.۵		۲۲۲.۵

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره (۲۶۹): برآورد هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ
هزینه مواد اولیه	۴۰۱۰
هزینه حقوق و دستمزد	۱۲۴۴.۵
هزینه انرژی (آب، برق، سوخت)	۱۳
هزینه تعمیرات و نگهداری	۸۴.۵
استهلاک	۲۲۰.۵
هزینه اداری و فروش (۱ درصد اقلام بالا)	۷۰
پیش بینی نشده	۲۵۰.۵
جمع کل	۵۸۸۸

- برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

جدول شماره(۲۷۰): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

شرح هزینه	هزینه کل (میلیون ریال)	هزینه متغیر		هزینه ثابت	
		مقدار	درصد	مقدار	درصد
مواد اولیه	۴۰۱۰	۴۰۱۱۰	۱۰۰	۰	۰
حقوق و دستمزد	۸۳۶.۵	۲۵۱	۳۰	۵۸۵.۵	۷۰
سوخت و انرژی	۱۳	۱۰.۵	۸۰	۲.۵	۲۰
تعمیر و نگهداری	۸۴.۵	۶۷.۵	۸۰	۱۷	۲۰
بیمه کارخانه (دو در هزار سرمایه ثابت)	۶	۰	۰	۶	۱۰۰
پیش بینی نشده	۲۵۰.۵	۱۶۳	۶۵	۸۷.۵	۳۵
استهلاک	۲۲۰.۵	۰	۰	۲۲۰.۵	۱۰۰
جمع کل			۴۵۰۲		۹۱۹

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیماً در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره (۲۷۱): برآورد سرمایه در گردش

عنوان	شرح	مبلغ (میلیون ریال)
مواد اولیه	دو ماه مواد اولیه و بسته بندی	۲۶۸۲.۵
تنخواه گردان	۲۰ روز هزینه تولید به جز هزینه مواد و بسته بندی	۲۵۸
جمع کل		۷۴۵

- برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

تامین منابع مالی این طرح از طریق آورده متقاضی و وام طرح های اشتغال زایی روستایی با نرخ بهره ۶ درصد پیش بینی گردیده است.

جدول شماره(۲۷۲): برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

شـــــرح	هزینه (میلیون ریال)
سرمایه ثابت	۲۶۸۲.۵
هزینه های قبل از بهره برداری	۲۵۸
سرمایه در گردش	۷۴۵
جمـــــع کل	۳۶۸۵.۵

- ظرفیت تولید: ۳۸۵۰۰۰ عدد

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها

با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است؛ به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{فروش کل} - \text{هزینه متغیر}} * 100 = 37$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر ۲.۷ سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 2.7$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیاد ویژه} + \text{هزینه تسهیلات ملی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 36.2\%$$

طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۳۶.۲ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

پرورش قارچ

فرآیند تولید، عرضه و مراحل آن

به طور کلی در دو مرحله اجرای طرح و بهره برداری از طرح، سرمایه‌گذاری صورت می‌گیـرد. سرمایه مورد نیـاز در دوران اجرای طرح، سرمایه ثابت و سرمایه مورد نیاز در دوران بهره برداری از طریق سرمایه در گردش تأمین می‌شود. دارایی‌های ثابت در مرحله اجرای طرح خریداری و طی دوارن بهره‌برداری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- هزینه های زمین

جدول شماره (۲۷۳): هزینه خرید زمین

مساحت زمین	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)	توضیحات
۱۰۰۰	۰	۰	ملک شخصی

- هزینه های محوطه سازی

جدول شماره (۲۷۳): هزینه محوطه سازی

شرح کار	مقدار کار	قیمت واحد (ریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
خاک برداری وتسطیح	۱۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲۰
دیوار کشی	۱۴۰	۱۰۰۰۰۰۰	۱۴۰
آسفالت و پیاده رو سازی	۵۰	۳۰۰۰۰۰	۱۵
جمع کل			۱۷۵

- هزینه های ساختمان سازی

جدول شماره (۲۷۴): هزینه ساختمان سازی

شرح	نوع ساختمان	مساحت متر مربع	قیمت واحد (ریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
سالن تولید ۱	معمولی	۱۵۰	۳۰۰۰۰۰۰	۴۵۰
سرویس بهداشتی	مسقف	۱۲	۴۰۰۰۰۰۰	۴۸
موتور خانه	مسقف	۱۲	۳۰۰۰۰۰۰	۳۶
نگهبانی	مسقف	۱۲	۳۰۰۰۰۰۰	۳۶
سالن تولید ۲	-	۱۵۰	۳۰۰۰۰۰۰	۴۵۰
سالن تولید ۳	-	۱۵۰	۳۰۰۰۰۰۰	۴۵۰
سالن تولید ۴	-	۱۵۰	۳۰۰۰۰۰۰	۴۵۰
راهرو ها	-	۶۰	۳۰۰۰۰۰۰	۱۸۰
جمع کل				۲۱۰۰

- هزینه های خرید ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره (۲۷۵): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	نوع ماشین آلات و تجهیزات	تعداد	قیمت واحد (ریال)	قیمت (میلیون ریال)
۱	پمپ شناور	۸	۷۰۰۰۰۰۰	۵۶
۲	دیگ بخار	۸	۱۵۰۰۰۰۰۰	۱۲۰
۳	طبقه بندی فضای سالن ها	۱۵۰۰	۵۰۰۰۰۰	۷۵۰
۴	کولر آبی	۱۲	۵۵۰۰۰۰۰	۶۶
۵	هیتر ومشعل	۲	۴۰۰۰۰۰۰۰	۸۰
جمع				۱۰۷۲

- برآورد هزینه خرید تأسیسات

جدول شماره (۲۷۶): هزینه خرید تأسیسات

عنوان	شرح	هزینه (میلیون ریال)
برق رسانی	از شبکه سراسری	۵۰
آب رسانی	از لوله کشی شهری	۵۰
سوخت رسانی	از شبکه شهری	۵۰
سایر	کامپیوترو سیستم امنیتی	۳۰
جمع کل		۱۸۰

- برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه

جدول شماره (۲۷۷): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه

ردیف	شرح وسایل	تعداد	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (میلیون ریال)
۱	۰	۰	۰	۰
جمع کل				۰

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره (۲۷۸): برآورد هزینه قبل از بهره برداری

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
هزینه های تهیه طرح، مشاوره اخذ مجوز، حق ثبت قرارداد های بانکی (۲٪ هزینه سرمایه ای)	۷۱.۲۸
هزینه آموزش پرسنل (۲ درصد کل حقوق سالانه)	۲۶.۲۴
جمع کل	۹۷.۵۲

- برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت

جدول شماره (۲۷۹): برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
زمین	ملک شخصی
محوطه سازی	۱۷۵
ساختمان	۲۱۰۰
ماشین آلات و تجهیزات	۱۰۷۲
تاسیسات	۱۸۰
وسایل دفتری	۱.۷۶
پیش بینی نشده (۱ درصد اقلام بالا)	۳۵.۲۸
-میلیون ریال جمع کل	۳۵۶۴.۰۵

- برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی

جدول شماره (۲۸۰): برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی

ردیف	نام مواد اولیه	مصرف سالیانه	واحد	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
۱	سموم ضد عفونی کننده	۱	لیتر	۱۲۰۰۰۰۰۰۰	۱۲۰
۲	کمپوست	۳۵۰	تن	۶۵۰۰۰۰۰	۲۲۷۵
۳	خاک پوششی	۳۰۰	متر	۱۵۰۰۰۰۰	۴۵۰
۴	سایر	۱	-	۱۵۰۰۰۰۰۰۰	۱۵۰
جمع کل					۲۹۹۵.۰۰

- برآورد هزینه پرسنلی

جدول شماره (۲۸۱): برآورد هزینه پرسنلی

ردیف	نیروی انسانی موردنیاز	تعداد	متوسط حقوق ماهیانه (ریال)	حقوق سالیانه جمع حقوق
۱	کارگر	۸	۱۰۰۰۰۰۰۰	۱۳۱۲
جمع کل				۱۳۱۲

- برآورد هزینه های استهلاک

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

جدول شماره (۲۸۲): برآورد هزینه استهلاک

شرح	ارزش دارایی (میلیون ریال)	درصد	هزینه استهلاک سالانه (میلیون ریال)
محوطه سازی	۱۷۵	۵	۸.۷۵
ساختمان	۲۱۰۰	۵	۱۰۵
ماشین آلات و تجهیزات	۱۰۷۲	۱۰	۱۰۷.۲
تاسیسات	۱۸۰	۱۰	۱۸
وسایل دفتری	۱.۷۶	۲۰	۰.۳۵
جمع کل			۲۳۹.۳۰

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره (۲۸۳): برآورد هزینه سوخت و انرژی

شرح	واحد	مصرف روزانه	مصرف سالانه	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
آب مصرفی	m	۴۲.۱۴	۱۵۳۸۰	۱۵۶۰	۲۳.۹۹۲۸
برق مصرفی	KW/h	۲۳.۲۹	۸۵۰۰	۲۵۰۰	۲۱.۲۵
سوخت گاز	m	۷۶.۷۱	۲۸۰۰۰	۱۵۰۰	۴۲
جمع کل					۸۷.۲۴

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره (۲۸۴): برآورد هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ
هزینه مواد اولیه	۲۹۹۵
هزینه حقوق و دستمزد	۱۳۱۲
هزینه انرژی (آب، برق، سوخت)	۸۷.۲۴۲۸
هزینه تعمیرات و نگهداری	۱۱۶.۷
هزینه پیش بینی نشده تولید (۴ درصد اقلام بالا)	۱۸۰.۴۴
هزینه اداری و فروش (۱ درصد اقلام بالا)	۴۵.۱۱
هزینه تسهیلات مالی (۶ درصد مقدار وام سرمایه ثابت)	۱۳۱.۸۲
هزینه بیمه (دو در هزار سرمایه ثابت)	۷.۳۲
هزینه استهلاک	۲۳۹.۳۰
هزینه استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰ درصد هزینه های قبل از بهره برداری)	۱۹.۵۰
جمع کل	۵۱۳۴.۴۴

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیماً در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره (۲۸۵): برآورد سرمایه در گردش

عنوان	شرح	مبلغ (میلیون ریال)
مواد اولیه	یک ماه مواد اولیه	۲۴۹.۵۸
دو ماه حقوق پرسنل	معادل ۲/۱ ماه هزینه تولید	۸۴۴.۰۲
جمع کل		۱۰۹۳.۶۰

- برآورد کل سرمایه گذاری

تامین منابع مالی این طرح از طریق آورده متقاضی و وام طرح های اشتغال زایی روستایی با نرخ بهره ۶ درصد پیش بینی گردیده است.

جدول شماره (۲۸۶): برآورد کل سرمایه گذاری

شرح	سهم متقاضی		تسهیلات بانکی		جمع کل (میلیون ریال)
	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	
سرمایه ثابت	۱۴۶۴.۶۳	۴۰	۲۱۹۶.۹۴	۶۰	۳۶۶۱.۵۷
سرمایه در گردش	۳۲۸.۰۸	۳۰	۷۶۵.۵۲	۷۰	۱۰۹۳.۶۰
جمع کل سرمایه گذاری	۱۷۹۲.۷۱		۲۹۶۲.۴۶		۴۷۵۵.۱۷

- برآورد سود و زیان طرح

جدول شماره (۲۸۷): برآورد سود و زیان طرح

شرح	مبلغ (میلیون ریال)
درآمد طرح	۴۵۰
کسر می شود:	
جمع هزینه های جاری طرح	۵۳۰۸۶۷
سود ویژه	۴۵۱۳۳

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است؛ به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{فروش کل} - \text{هزینه متغیر}} * 100 = 49$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر ۳ سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 3$$

- کل سرمایه گذاری سرانه

سرانه به شاخص یا معیاری اطلاق می شود که برای هر فرد جامعه محاسبه می شود و به معنای «به ازای هر فرد» است. این عبارت به صورت وسیع در متون پژوهشی علوم اجتماعی و علم آمار استفاده می‌شود. کل سرمایه گذاری سرانه برای این طرح ۳۲۳۷ میلیون ریال است و نشان می دهد به ازای هر نفر شاغل حدود 528.35 میلیون ریال سرمایه گذاری صورت می گیرد.

$$\text{کل سرمایه سرانه (هزار ریال)} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{تعداد پرسنل}} = 528.35$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیاد ویژه} + \text{هزینه تسهیلات ملی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 31\%$$

طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۳۱ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

دامداری و پرورش گوسفند داشتی

فرآیند تولید، عرضه و مراحل آن

پرورش بره پرواری یکی از حرفه هایی است که به منظور گوشت قرمز است. این پروژه بر اساس ظرفیت ۴۰۰ راس گوسفند داشتی در هر دوره طراحی شده متقاضی پس از اخذ مجوزهای لازم شروع به ساخت و دریافت پروانه بهره برداری نموده وسپس شروع به فعالیت می نماید لذا از محل در آمد سالانه خود که شامل فروش گوشت شیر و پشم و کود قادر است هزینه های خود را پوشش داده و درآمد سالانه کسب نماید.

جدول شماره (۲۸۸): برآورد سرمایه گذاری طرح

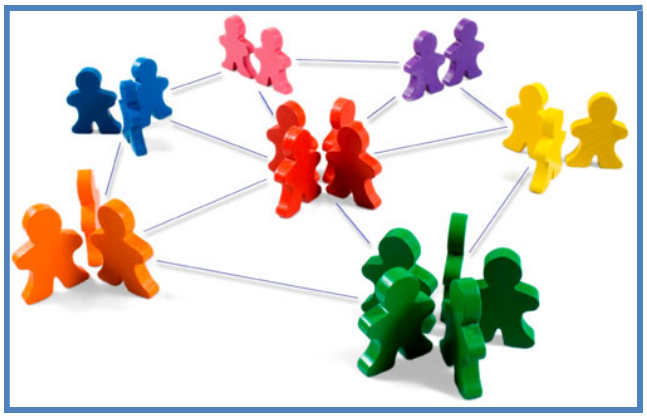
شـــرح	هزینه (میلیون ریال)
سرمایه گذاری ثابت طرح	۸۹۷۵
سرمایه گذاری طرح	۹۹۷۶
دوره بازگشت سرمایه	۴.۹ سال
نرخ بازدهی (میانگین)	۲۰.۳۲
نقطه سر به سر	۵۱.۶

۶. روستای سرخه دیزج

شناسایی و امکانسنجی ایجاد زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار در روستاهای هدف

منابع در اختیار بشر محدود می باشند و رقابت جهانی برای تصرف سهم بیشتر بازار از سوی شرکت ها شدت گرفته است، داشتن یک استراتژی رقابتی موثر برای یک شرکت بسیار ضروری است. تعدد بنگاه ها و شیوه های نوین تولید، استفاده از منابع را بیشتر و سریعتر کرده است. رقابت بین شرکت ها برای دستیابی به منابع بیشتر، بیش از پیش بالا گرفته است. از طرفی شرکت ها به دنبال راهی برای ایجاد مزیت رقابتی از طریق کاهش هزنیه های تولید و کسب سود (ارزش افزوده) بیشتر در فرآیند تولیدشان هستند.

تصویرشماره (۷۰): تصویر شماتیک زنجیره ارزش

یکی از مدل هایی که برای محاسبه میزان ارزش افزوده تولید سازمان های مختلف مورد استفاده قرار می گیرد مدل زنجیره ارزش پورتر است.

زنجیره ارزش مجموعه ای از عملیات هایی است که در یک صنعت به صورت زنجیرگونه انجام می پذیرد تا به خلق ارزش منجر شود. محصولات از حلقه های این زنجیره عبور می کنند و در هر حلقه، ارزشی به محصول نهایی افزوده می شود مدل زنجیره ارزش مایکل پورتر کمک می کند تا بتوانیم تحلیل دقیق تری از سازمانها و شرکت هایی که توان ایجاد ارزش و مزیت رقابتی دارند داشته باشیم.

می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است لذا اگر شرکتی بتواند در شناسایی و تحلیل فعالیت های ارزش زای تولیدی به درستی عمل کند و آن را مدیریت نماید در این صورت می تواند میزان تأثیر هر فعالیت در فازهای تولید را محاسبه و جهت حذف یا توسعه فعالیتی خاص با آگاهی کامل از وضعیت موجود و نتیجه آتی اقدام نمود. معمولاً زنجیره ارزش یک شرکت به زنجیره ارزش شرکت های دیگر متصل می شود و خود عضوی از زنجیره ای بزرگتر است. عده ای معتقد هستند استفاده از واژه شبکه به جای زنجیره بهتر است.

به طور کلی مدل زنجیره ارزش پورتر به عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل فعالیت های یک بنگاه یا سازمان به شمار می رود.

مفهوم زنجیره ارزش ابزاری است که به وسیله آن امکان برخورد سینماتیک با تمام حوزه های کاری یک بنگاه مزاحم شده و با تجزیه و تحلیل رفتار این حوزه های کاری می توان هر حوزه را در ارتباط با مزیت های رقابتی و عملکردی (کم کردن هزینه و بهبود کیفیت خروجی) در کل سازمان ارزیابی کرد. بنابراین می توان نتیجه گرفت بکارگیری مفهوم زنجیره ارزش منجر به شکل گیری نگاه یکپارچه به فعالیت ها و وظایف مختلف و به تبع آن منابع سازمان می گردد. این امر کمک می کند که منابع سازمان در جهت مزیت های سازمان مورد توجه و ارزیابی قرار گیرند. از آنجایی که زنجیره ارزش برای بنگاه های مختلف متفاوت است، لذا مجموعه حوزه های کاری تشکیل دهنده زنجیره ارزش در بنگاه های مختلف تأثیرات متفاوتی بر ارزش و توان رقابتی و اجرایی ایجاد شد، بجای گذارد. (احمدوند، عبدالصمد، ۱۳۸۷).

براساس مدل پورتر حوزه های کاری زنجیره ارزش سازمان به دو دسته تقسیم می شوند:

- حوزه های کاری مأموریت اصلی
- حوزه های کاری مأموریت پشتیبانی

شکل زیر حالت کلی مدل الماس پورتر نشان می دهد.

تصویرشماره (۷۱): حالت کلی مدل الماس پورتر

ایجاد خوشه های کسب و کار بخش دیگر از نظرات پورتر می باشد که امروزه مفهوم خوشه های صنعتی بخش مهمی از مکانیزم های اساسی توسعه منطقه ای پویا شمرده می شود.

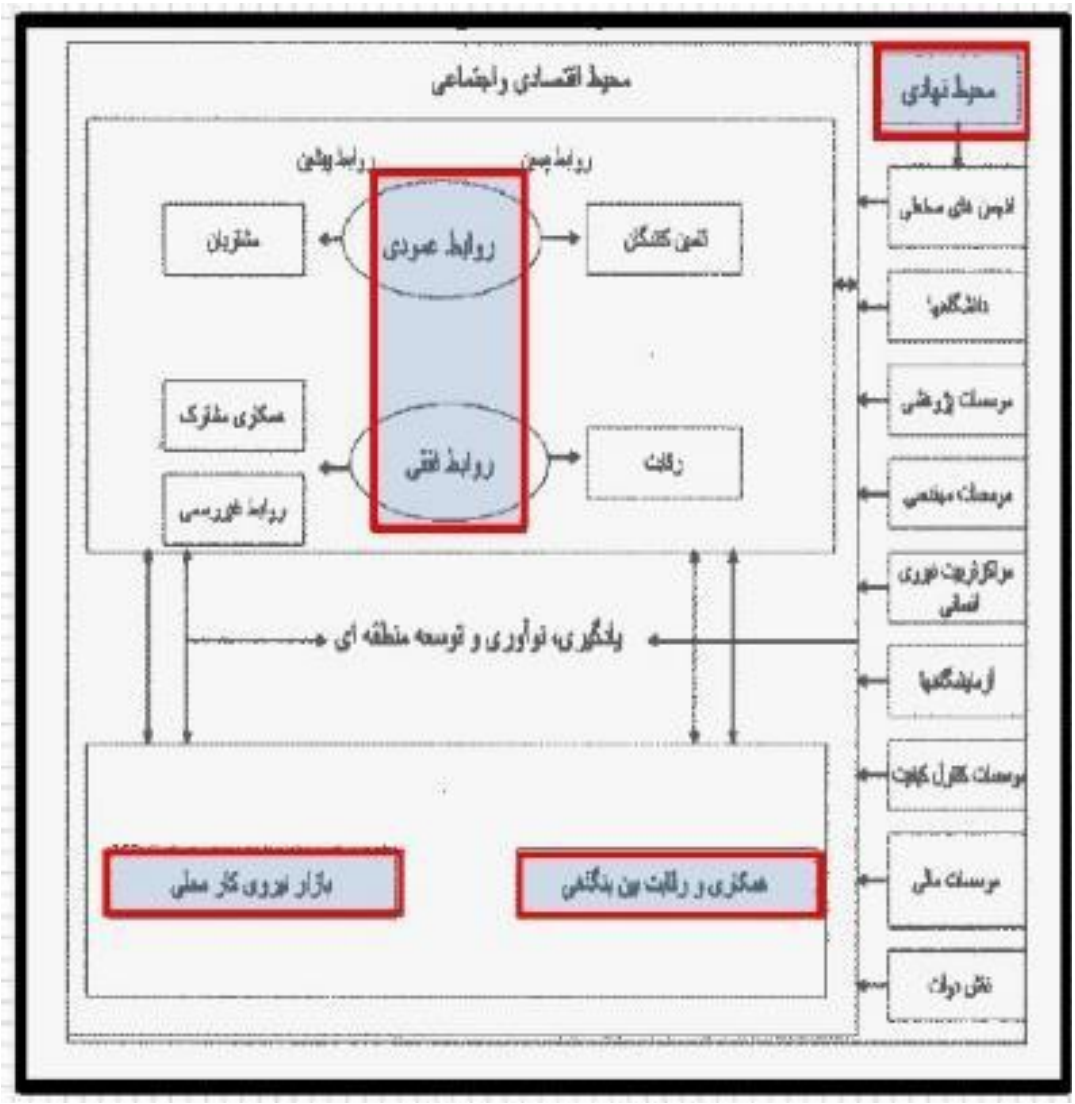
به عقیده پورتر: ۱- کشورها نه در صنایع جدا از هم، بلکه در خوشه های صنایع پیوسته به هم از روابط افقی و عمودی موفق می شوند.

۲- همجواری فضایی میان بنگاه های قرار گرفته در خوشه های صنعتی نقش مهمی در بهبود بهره وری و تشویق نوآوری مداوم بازی می کند.

۳- خوشه تمرکز فضایی شرکتهای بهم مرتبط، تأمین کنندگان تخصص و خدمات برای بنگاهها در صنایع مرتبط و نهادهای مربوط (دانشگاه ها، موسسات استاندارد و انجمن های بازرگانی) است این نهادها در همان حال که با بنگاههای دیگر رقابت می کنند با آنها همکاری نیز دارند (پورتر، ۱۹۹۸).

شکل زیر ویژگی ها و عناصر اصلی یک خوشه صنعتی را نشان می دهد.

تصویرشماره (۷۲): ویژگی ها و عناصر اصلی خوشه های صنعتی

با توجه به مبانی نظری فوق ایجاد هرگونه زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار می تواند در سطح بخش و منظومه صورت گیرد چرا که ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی موجود در سطح بخش و منظومه پتانسیل لازم جهت ایجاد چنین زنجیره هایی را مهیا و میسر می سازد و این امر با شناخت عمیق و دقیق از ظرفیت های تولید موجود روستاهای هدف امکان پذیر خواهد بود.

در سطح روستاهای هدف بخش باغ حلی زمینه های زیر حایز شرایط لازم جهت ایجاد زنجیره های تولید را دارا می باشند.

- تولیدات لبنی
- تولید گیاهان دارویی
- پرورش انواع دام شمال (دام کوچک و بزرگ) و صنایع مرتبط با آن
- گردشگری
- تولیدات مربوط به طیور و انواع آن
- تولیدات باغی

- تولیدات زراعی شامل محصول گندم، جو و عدس و صنایع مکمل مرتبط با انواع غلات و حبوبات
- زنبورداری و تولیدات مرتبط با آن
- انواع محصولات صیفی جات شامل گوجه فرنگی، سیب زمینی

براساس مطالعات میدانی کشت انواع غلات و پرورش انواع دام به ویژه دام های کوچک جز اقتصاد غالب در روستاهای هدف به شمار می رود و می توان با توجه به تولید مواد اولیه مطابق با آنچه که مورد اشاره واقع شد اقدام به ایجاد زنجیره هایی از ارزش تولید را در سطح منطقه نمود. از جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- روستای سرخه دیزج جز روستاهایی است که در آن فعالیت دامداری جز رکن اصلی اقتصاد روستا به شمار می رود. هرچند در کنار این بخش اقتصادی فوق فعالیتهای زراعی نیز که عمدتاً به کشت گندم و جو پرداخته می شود بخش دیگری از اقتصاد روستا را شامل می شود که مازاد تولید حاصل از غلات به سیلوی روستای قره بلاغ ارسال می گردد که می توان براساس آنچه که در سطح روستاهای منطقه از جمله روستاهای گوزلدره سفلی و خرمدرق که بخشی از غلات تولیدی به صورت انواع رشته تولید می شود اختصاص داد تا سبب افزایش بهره وری و سوددهی آن گردید به طوری که براساس نقشه زنجیره ارزش تولید می توان گفت که روستای سرخه دیزج در زنجیره فوق به عنوان تولید کننده مواد اولیه (گندم) به شمار خواهد رفت.

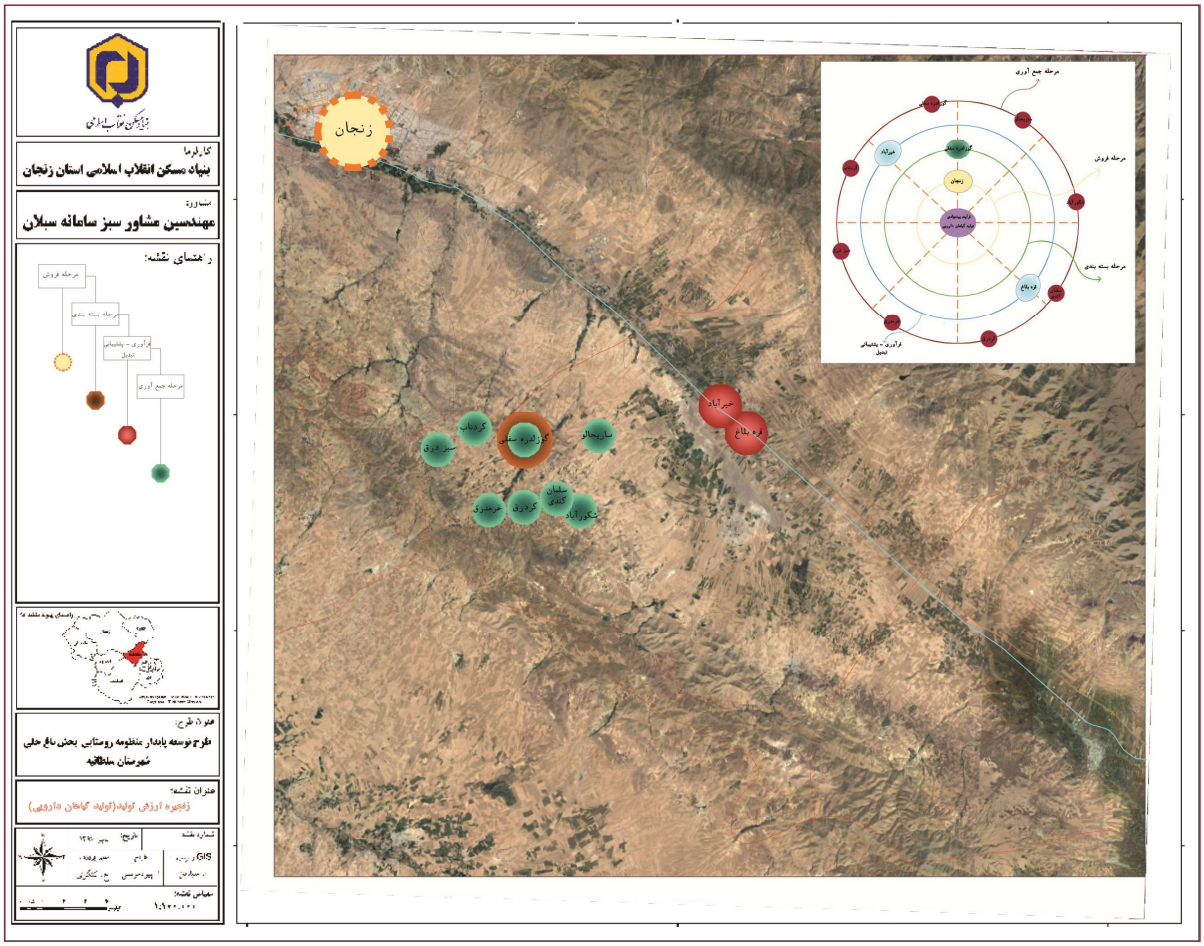
۲- تولید گیاهان دارویی: در حال حاضر در برخی از روستاهای هدف میتوان به جمع آوری محصول فوق پرداخت که علاوه بر آن اقدامات لازم جهت تکمیل زنجیره ارزش تولید نیز شامل:

- ✓ مرحله جمع آوری
- ✓ مرحله پشتیبانی
- ✓ مرحله خشک کنی و بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

را برای محصول فوق در سطح روستاهای هدف و منطقه ایجاد نمود.

۳- پرورش قارچ خوراکی: هم اکنون در سطح روستای سرخه دیزج یک واحد تولید قارچ خوراکی به فعالیت می پردازد که میزان تولید سالانه آن حدود ۱.۵ تن برآورد شده که محصول تولید شده در شهر زنجان به فروش می رسد. توسعه فعالیتهای پرورش قارچ و حتی محصولات گلخانه ای شامل انواع صیفی جات (گوجه فرنگی، خیار، فلفل دلمه ای و...) جز زمینه هایی هستند که می تواند در چرخه زنجیره ارزش تولید مورد توجه قرار گیرد.

نقشه شماره (۵۴): نقشه زنجیره ارزش تولید گیاهان دارویی

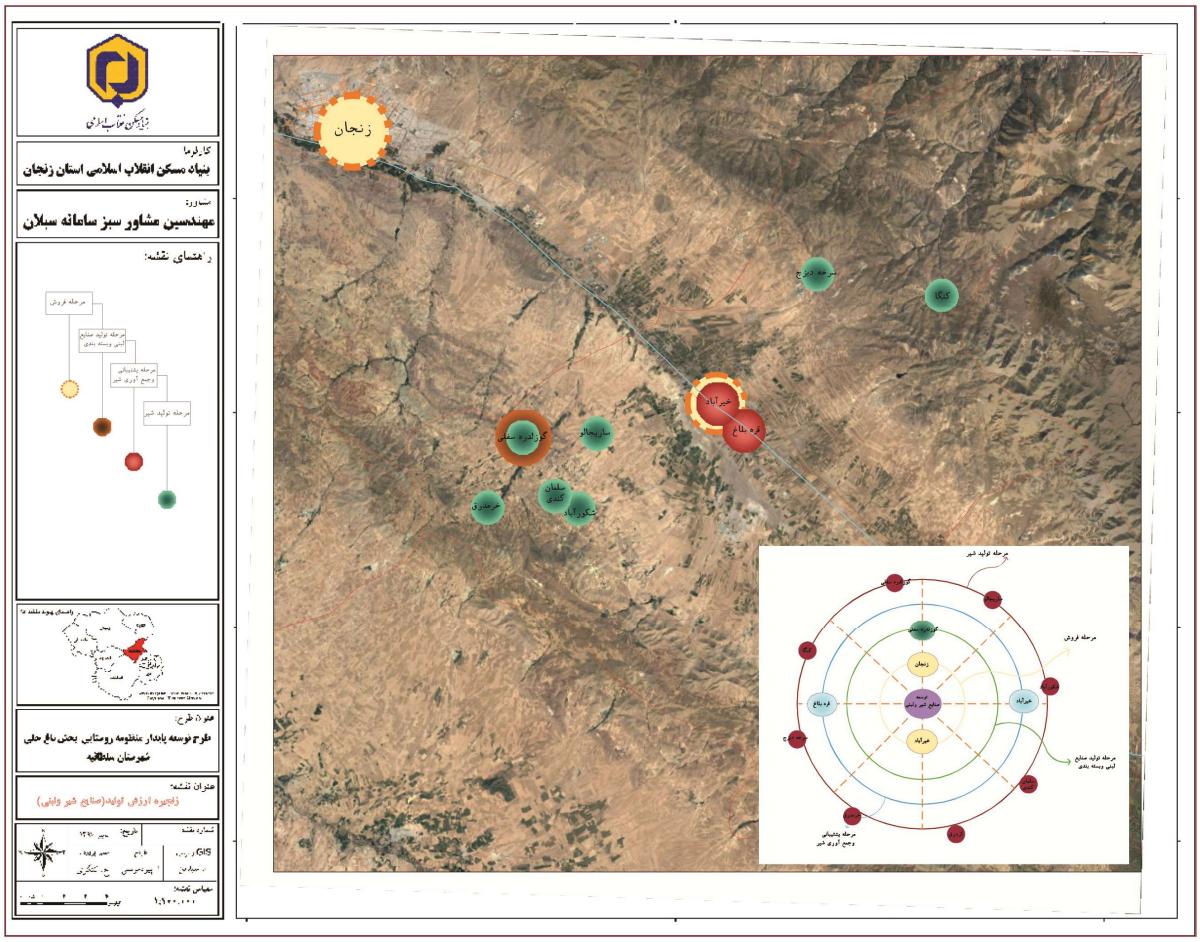
۳- تولیدات دامی: تولیدات دامی در سطح منطقه غالباً مربوط به دام های سبک است که هر چند می توان بر روی دام های بزرگ نیز برنامه ریزی لازم انجام داد با توجه به اینکه دامداری یکی از مهمترین شیوه های معیشتی در سطح منطقه به شمار می رود برقراری رابطه ارزش تولید زمینه را برای بهره وری هرچه بهتر در سطح منطقه فراهم خواهد ساخت در حال حاضر ایجاد صنایع کارگاهی جهت تولید مواد لبنی یکی از مواردی است که می تواند در جهت رونق اقتصادی و اشتغالزایی در سطح روستاهای منطقه فراهم سازد. در این زمینه مراحل ذیل جز زنجیره های ارزش تولید در خصوص تولیدات دامی محسوب می شود.

- ✓ مرحله نگهداری دام به صورت سنتی و نیمه مدرن
- ✓ مرحله جمع آوری شیر
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ارائه خدمات دامپزشکی و مکان جمع آوری محصولات اولیه
- ✓ مرحله تبدیل شیر به انواع مواد لبنی
- ✓ مرحله فروش

در این زمینه روستاهای خرمدرق، ساریجالو، گوزلدره سفلی، سرخه دیزج، کنگه و شکورآباد از ویژگیهای لازم و ضروری در این خصوص برخوردار هستند و روستای خیرآباد به عنوان مکان پشتیبان کننده و تولید مواد لبنی می

تواند مورد توجه قرار گیرد. هم اکنون در روستای سرخه دیزج تولید شیر، کره، پنیر و دام زنده جز مهمترین تولیدات دامی روستا محسوب می شود و می تواند به عنوان مکانی در جهت چرخه و فرآیند ارزش تولیدات لبنی قرار گیرد.

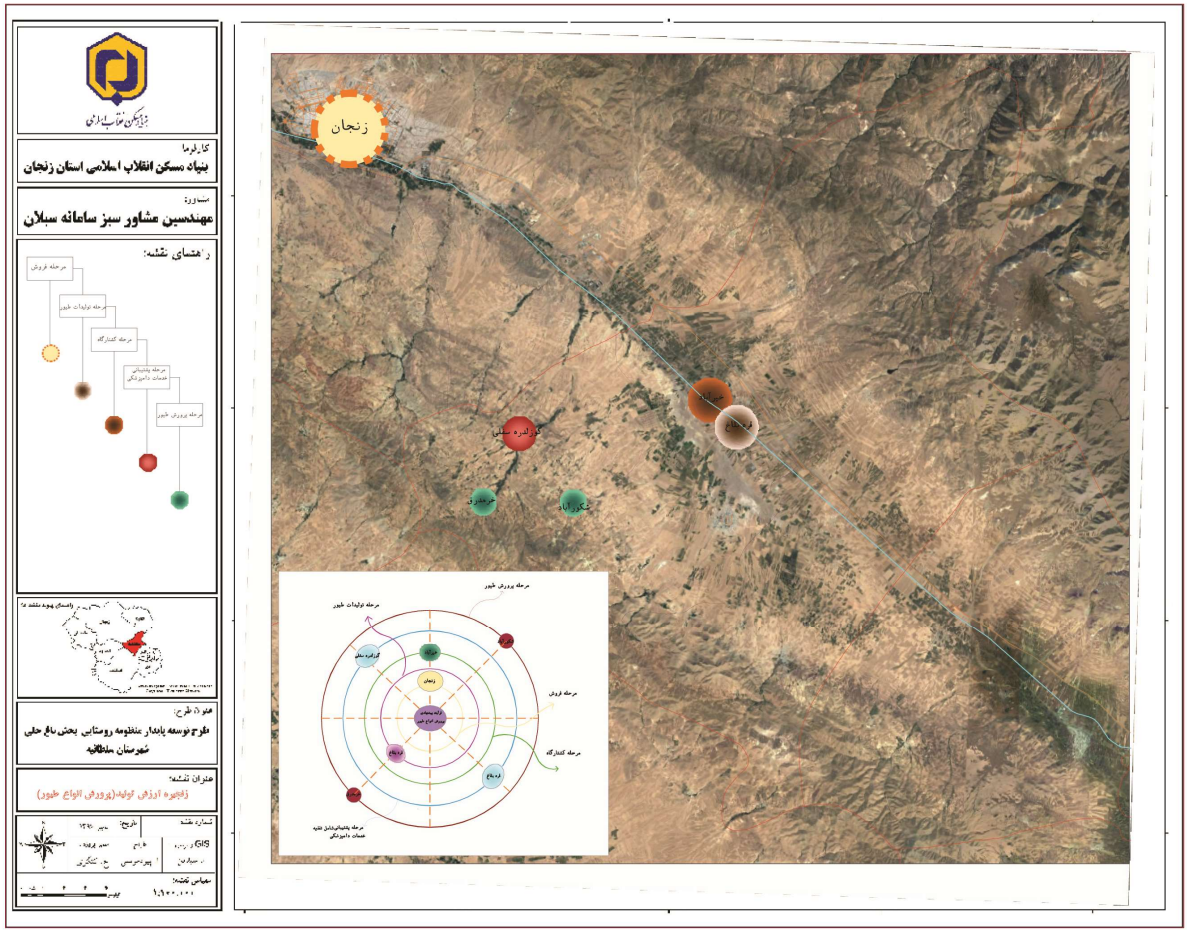
نقشه شماره (۵۵): نقشه زنجیره ارزش تولید محصولات لبنی

۴- تولیدات مربوط به پرورش انواع طیور: نگهداری و تولید محصولات مرتبط با پرورش انواع طیور شامل شترمرغ، بوقلمون، مرغ، اردک به صورت سنتی و مدرن از جمله زمینه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در سطح منطقه به شمار می رود که می توان در خصوص تولیدات غذایی شامل تخم مرغ، گوشت سفید، انواع گوشت های صنعتی برنامه ریزی لازم را انجام داد. ایجاد زنجیره ارزش تولید می تواند در بهره وری هرچه بهتر و افزایش درآمد تولیدات فوق بسیار موثر مواقع گردد از جمله مراحل فوق در جهت زنجیره فوق می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- ✓ مرحله ایجاد پرورش انواع طیور (مرغداری، بوقلمون، شترمرغ و..)
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تأمین مواد تغذیه طیور
- ✓ مرحله انتقال تولیدات طیور شامل زنده به کشتارگاه و تولید انواع گوشت سفید و سایر موارد تولیدی
- ✓ مرحله انتقال تخم مرغ و بسته بندی آن
- ✓ مرحله فروش در بازارهای محلی، منطقه ای و فرامنطقه ای

نقشه شماره (۵۶): نقشه زنجیره ارزش تولیدات انواع طیور

۵- تولیدات باغی: وجود روستایی با تولید انواع محصولات باغی از جمله در روستاهای شکورآباد، خرمدرق، گوزلدره سفلی و... باعث آن شده تا باغداری نیز یکی از وجوه مهم اقتصاد روستاهای هدف قرار گیرد. به طوری که بخش قابل توجهی از تولیدات باغی روستاهای هدف از بازارهای فرامنطقه ای برخوردار هستند لذا ایجاد یک زنجیره ارزش تولید زمینه را برپا توسعه اقتصادی و افزایش اشتغال روستایی فراهم خواهد نمود. از جمله فرآیندهای مرتبط با این مورد (زنجیره ارزش تولید) برای باغداری عبارتند از:

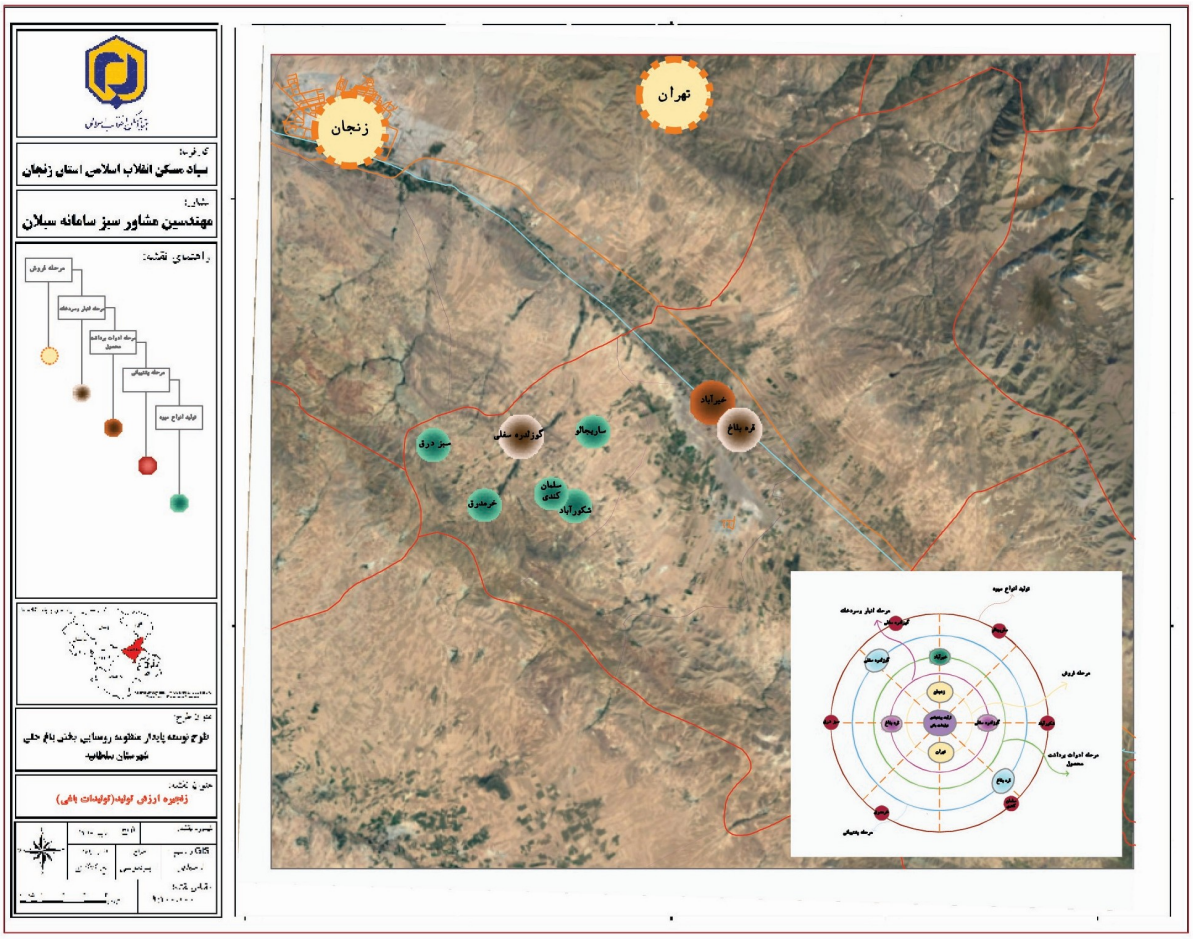
- ✓ مرحله وجود باغات میوه در روستاهای هدف
- ✓ مرحله پشتیبانی شامل تولید نهال و فراهم نمودن خدمات مرتبط شامل سهم و ادوات باغبانی
- ✓ مرحله تولید ادوات لازم جهت برداشت محصول و جمع آوری آن شامل جعبه
- ✓ مرحله انبار و سردخانه
- ✓ مرحله فروش

در روستای سرخه دیزج تولیدات باغی به شکل محدود موجود است که این ویژگی نیز می تواند در برقراری ارتباط و قرارگیری در زنجیره ارزش تولیدات باغی منطقه مورد توجه واقع شود.

تصویرشماره (۷۳): نمونه ای از باغات روستاهای مورد مطالعه

نقشه شماره (۵۷): نقشه زنجیره ارزش تولیدات باغی

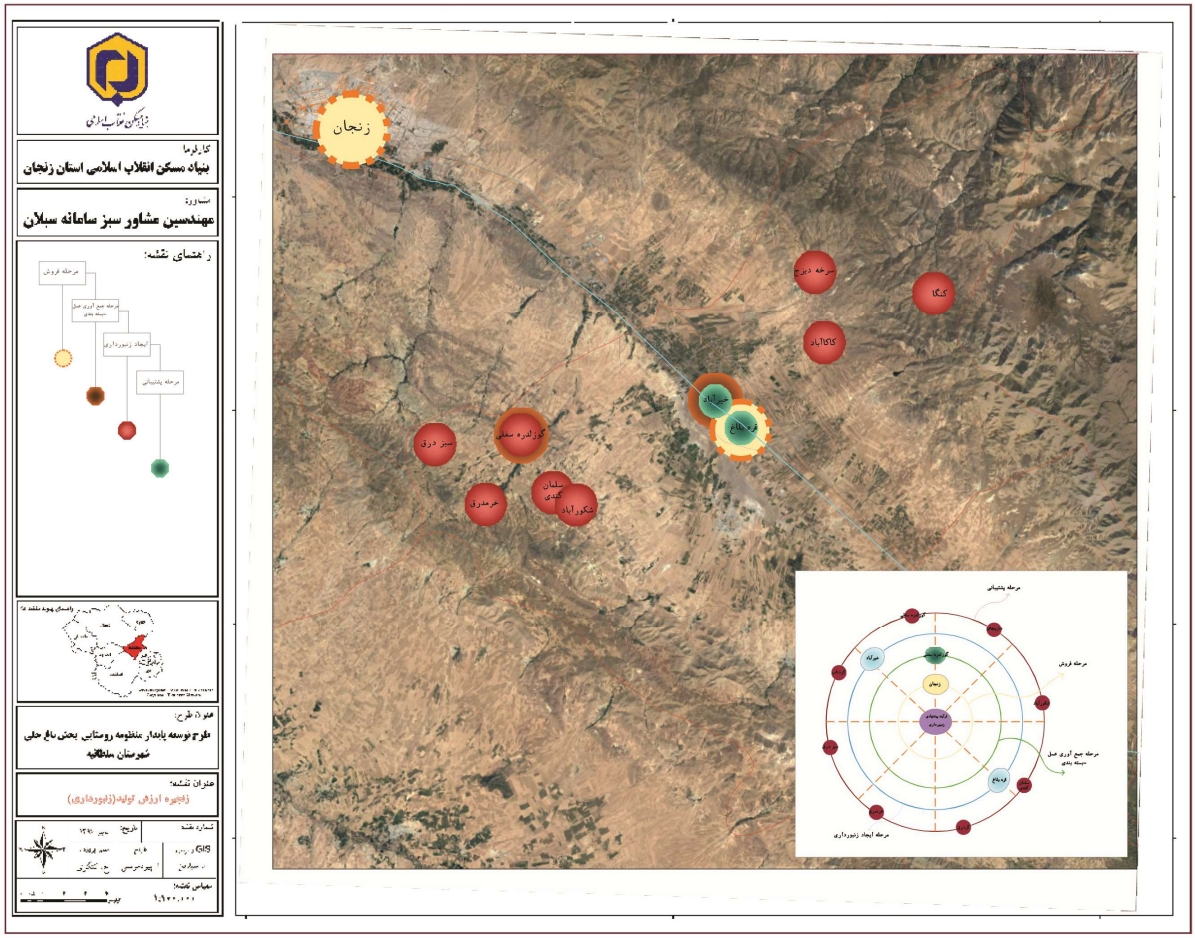
۶- زنبورداری: زنبورداری یکی دیگر از فعالیتهایی است که در برخی از روستاهای هدف مورد تأکید است و برخی از ساکنین آن به طور خاص و ویژه به این فعالیت می پردازند. چنانچه در روستای سرخه دیزج فعالیت فوق یکی از زمینه های فعالیتی آن محسوب می شود که معمولاً عسل حاصل از آن در بازارهای زنجان به فروش می رسد جهت بهبود و افزایش ارزش تولیدی آن در سطح روستاهای منطقه ایجاد زنجیره فوق می تواند یکی از گامهای مهم توسعه اقتصادی به شمار آید.

- ✓ مرحله پشتیبانی شامل ساخت ادوات زنبورداری از جمله کندو و...
- ✓ مرحله ایجاد زنبورداری
- ✓ مرحله جمع آوری عسل
- ✓ مرحله بسته بندی
- ✓ مرحله فروش

تصویرشماره (۷۴): نمونه ای از زنبورداری در روستای سرخه دیزج

نقشه شماره (۵۸): نقشه زنجیره ارزش زنبورداری

شناسایی، توصیف و اولویت بندی قابلیت ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

به منظور توضیح بهتر در خصوص فرآیندها و اقدامات میدانی مراحل مختلف در جهت دستیابی به چارچوب نظری و عملی بهتر و مناسب تر مطالعات فوق به شرح ذیل آورده می شود:

تعریف و تحلیل فرآیندها و اقدامات میدانی

اقدامات میدانی طی فرآیند و مراحل مختلفی با هماهنگی و مشارکت ذی نفعان و ساکنین روستا از یک سو و همچنین مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشدار و فرمانداری شهرستان و سازمانها و نهادهای مرتبط با اقتصاد و اشتغال روستایی از سوی دیگر قابل دستیابی و ارزیابی خواهد بود. بر این اساس مراحل زیر از جمله مهمترین و اساسی ترین شیوه جهت دستیابی به اهداف فوق می باشد:

- تهیه پرسشنامه

پرسشنامه شامل بسته ای از پرسش هاست که بر طبق اصول خاصی تدوین گردیده است و به صورت کتبی به افراد ارائه می شود و پاسخگو براساس تشخیص خود جواب ها را در آن می نویسد.

- طبقه بندی براساس ماهیت پرسشنامه

۱- پرسشنامه باز: در پرسشنامه باز با سوالات باز روبرو هستیم. در اینجا پاسخگو می تواند بدون محدودیت هر پاسخی را که مد نظرش باشد در مورد آن پرسش بنویسد و یا در آن زمینه توضیح دهد.

۲- پرسشنامه بسته: در پرسشنامه بسته با پرسش های بسته مواجه هستیم. برای هر پرسش تعدادی گزینه و پاسخ انتخاب شده است که هر فرد پاسخ دهنده باید یکی از آنها را به عنوان پاسخ بر گزیند. هر یک از پاسخ ها به گونه ای تنظیم شده است که در عین منطقی بودن برای آن سوال از پاسخ مربوط به دیگر سوالات مجزا باشد. در اینجا پاسخ ها را می توان به سرعت نوشت و در این صورت تجزیه، تحلیل و طبقه بندی پاسخ ها نیز ساده تر است اما اطلاعات به دقت و کاملی پرسش نامه باز نیست.

- ماهیت پرسشنامه بکار رفته در طرح

برای طرح مورد مطالعه پرسشنامه های تهیه شده از لحاظ ماهیت هر دو حالت ذکر شده مورد بکار رفته است. برای این منظور پرسش نامه های باز و بسته براساس شیوه خاصی تهیه گردیده اند. در پرسش نامه باز علیرغم آنکه پاسخ های مورد نظر دسته بندی شده اند اما پاسخ ها در هر دسته به صورت باز خواهند بود. مثلاً در بررسی معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین، مسئولین محلی و... با وجود آنکه پاسخ های مورد انتظار در قالب عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، زیربنایی و سایر عوامل مورد نظر خواهد بود اما در هر دسته و طبقه بندی، پاسخگو می تواند به صورت باز و گسترده پاسخ خود را ارائه نماید.

جدول شماره(۲۸۹): پرسشنامه معرفی مسائل و مشکلات روستا از دیدگاه مسئولین محلی

نام روستا	عوامل طبیعی	عوامل اجتماعی	عوامل اقتصادی	عوامل زیربنایی	سایر عوامل

اما در تهیه پرسشنامه بسته به شیوه لیکرت پرسش ها تهیه شده، در واقع پرسشنامه به شیوه لیکرت ضمن آنکه یک پرسشنامه به صورت بسته می باشد پاسخ ها در طیف خاصی دسته بندی می گردد. می توان گفت که مقیاس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گزینه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گزینه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

مقایس لیکرت یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری در تحقیقاتی است که براساس پرسشنامه انجام می شود و توسط رنسیس لیکرت (۱۹۸۱-۱۹۰۳) ابداع شده است. در این مقیاس یا طیف محقق با توجه به موضوع تحقیق خود، تعدادی گویه را در اختیار شرکت کنندگان قرار می دهد تا براساس گویه ها و پاسخ های چندگانه، میزان گرایش خود را مشخص کنند.

تعداد گویه ها در مقیاس لیکرت حداقل ۱۵ تا ۳۰ گویه است. در ساختن طیف لیکرت می بایست مراحل زیر را رعایت کرد:

- انتخاب موارد تشکیل دهنده مقیاس اندازه گیری و تدوین گویه های مناسب و نامناسب مربوط به موضوع انجام یک نمونه اولیه از گویه ها در نمونه ای تصادفی از پاسخ دهندگان

- ارزش گذاری و محاسبه نمره کل برای هر پاسخ دهنده
- تعیین توان افتراقی گویه ها
- انتخاب گویه های برگزیده
- تعیین ضریب قابلیت اعتماد مقیاس

برای استفاده هر چه بهتر از مقیاس لیکرت موارد زیر را مدنظر قرار دهید :

- استفاده از کلمات در گزینه ها: همانطور که اشاره شد توصیه می شود به جای استفاده از اعداد در گزینه ها، از کلمات و عبارات مناسب استفاده شود. رعایت این مورد از سردرگمی پاسخ دهندگان جلوگیری کرده و باعث می شود تا گرایش خود را با توجه به گزینه ها بهتر مشخص کرده و تحت تاثیر اعداد قرار نگیرند.
- انتخاب صحیح گویه ها: همانطور که در مراحل شش گانه فوق نیز اشاره شد، انتخاب گویه های صحیح در یک پرسشنامه اهمیت فراوانی دارد. از گویه های مبهم و بی ربط خودداری کنید، همچنین می بایست تعداد گویه هایی که گرایش های مخالف و موافق دارند یکسان باشد.
- بازه ای مناسب برای گزینه ها انتخاب کنید: تلاش کنید گزینه ها را در یک بازه کامل (از کاملا تا اصلا) و به صورت تک بعدی انتخاب کنید.
- از پرسیدن دو سوال در یک گویه خودداری کنید: این ایراد رایج در طراحی گویه ها، جزء گویه های مبهم است که پاسخ دهنده را در انتخاب پاسخ دچار مشکل خواهد کرد. هدف سوال باید کاملا گویا و مشخص باشد بطوری که افراد مختلف از آن یک برداشت واحد داشته باشند.
- همیشه یک گزینه خنثی در نظر بگیرید: نظری ندارم ! نمی دانم ! به یاد نمی آورم ! از جمله گزینه هایی هستند که بر حسب موضوع و نوع گزینه ها می توانند به عنوان گزینه های خنثی به کار روند.
- تعداد پاسخ ها فرد باشد: این مورد می تواند در ارتباط مستقیم با مورد قبل قرار گیرد چرا که در حالتی که تعداد پاسخ ها فرد هستند، یک نقطه وسط وجود خواهد داشت که این نقطه وسط می تواند گزینه خنثی باشد.
- از گویه های پرسشی استفاده کنید: معمولا استفاده از گویه های پرسشی پاسخ های بهتری را به همراه دارند.

برای این منظور در طرح مورد مطالعه از مقیاس لیکرت استفاده شده است این روش در جهت بررسی و کسب نظر ساکنین روستا در ابعاد اقتصادی مورد استفاده واقع شده است که در این میان در شناخت و بررسی و تعیین عوامل مختلف اقتصادی از جهات مختلف، پاسخ ها مورد ارزیابی قرار گرفته اند.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ اجرا

- پرسشنامه به طریق رو در رو
- پرسشنامه تلفنی
- پرسشنامه پستی
- پرسشنامه رایانه ای
- پرسشنامه پست الکترونیکی

که برای تحقیق حاضر غالباً از پرسشنامه رو در رو استفاده به عمل خواهد آمد.

- طبقه بندی پرسشنامه از لحاظ محتوای سنجش شده

- پرسشنامه آگاهی سنجی
- پرسشنامه نگرش سنجی
- پرسشنامه عملکرد سنجی

- انواع پرسشنامه های به کار رفته در طرح

به طور کلی پرسشنامه های تهیه شده برای طرح توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی در چهار گروه دسته بندی شده و نتایج حاصل از آن به صورت کمی و کیفی مورد ارزیابی و تحلیل واقع شده اند که این پرسشنامه ها به شرح ذیل می باشد.

۱- پرسشنامه عمومی: پرسشنامه عمومی حاوی اطلاعات کلی و عمومی هستند که معمولاً سعی بر آن دارد تا نظرات گروههای مختلف اجتماعی از جمله ساکنین روستا، مسئولین محلی شامل دهیار، شورا، بخشداری در قالب شناخت عوامل و مسائل مختلف موجود در روستا مانند مسائل و مشکلات موجود، پروژه های عمرانی مورد نیاز، بررسی و مطالعات جمعیتی، تأسیسات زیربنایی، خدمات، اقتصادی و... مورد بررسی واقع می شوند و غالباً اطلاعات حاصله به شیوه پرسشنامه باز جمع آوری و در نهایت مورد تحلیل قرار می گیرند. در حالت کلی پرسشنامه عمومی شامل موارد زیر خواهد بود:

- بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیربنایی در روستا
- معرفی مسائل و مشکلات روستا از نظر ساکنین
- معرفی مسائل و مشکلات از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه مسئولین محلی
- معرفی پتانسیل های موجود از دیدگاه جوامع محلی
- معرفی و اولویت بندی پروژه های عمرانی مورد نیاز از دیدگاه ساکنین
- بررسی خدمات موجود
- بررسی جمعیتی شامل: تعداد جمعیت و خانوار روستا در طول دوره های سرشماری

فعالیت های اقتصادی روستا به تفکیک مشاغل

شرایط سواد و درصد افراد باسواد

بررسی های اقتصادی

تخمین درآمدهای ناشی از فعالیت و محصولات

بررسی طرح های فرادست مصوب شامل نقش، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و زیر بنایی در روستا

براساس مطالعات موجود در فصل دوم می توان گفت که نقش و جایگاه روستا و برنامه های توسعه فضایی در سطح منطقه و شهرستان سلطانیه در طرح های آمایش سرزمین استان زنجان و طرح ناحیه ابهر مورد بررسی واقع شده است.

معرفی مسائل و مشکلات روستا

مسائل و مشکلات روستا از چند بعد مورد بررسی و بحث واقع شده که این ابعاد در دو بعد مشکلات روستا از لحاظ ساکنین، مسئولین محلی شامل ادارات، سازمانهای مرتبط با روستا از جمله بخشداری را می توان ذکر نمود که در این خصوص مشکلات روستا در چهار بعد به شرح ذیل مورد بررسی واقع شده است.

- طبیعی
- اجتماعی
- اقتصادی
- زیربنایی

مسائل و مشکلات طبیعی

این مشکلات غالباً مربوط به عوامل زیر خلاصه شده است:

- سرمازدگی محصولات
- مشکلات کمبود آب زراعی
- عدم تطبیق فصل کاشت و داشت با نزولات جوی
- فرسایش خاکی
- پایین رفتن سفره های آب زیرزمینی
- سیل و خسارت ناشی از آن
- خشکسالی
- آفت های گوناگون فعالیتهای کشاورزی در بخشهای مختلف زراعی، باغداری، دامداری، زنبورداری و...
- مسائل زیست محیطی از جمله آلودگی منابع آبی، خاکی و...
- تخریب پوشش گیاهی و مراتع به دلیل چرای بی رویه
- زلزله و صدمات ناشی از آن با توجه به زلزله خیز بودن منطقه

که این مسائل و مشکلات توسط اهالی و مسئولین روستا مورد تأکید قرار گرفته است.

مسائل و مشکلات اجتماعی

مسائل و مشکلات اجتماعی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل یافت شده است.

- مهاجرت از روستا
- عدم اشتیاق جوانان روستایی به ماندن در روستا

- بیکاری جوانان تحصیل کرده و دارای مدرک دانشگاهی
- اعتیاد و مسائل ناشی از آن
- اختلاف و از هم پاشیدگی بنیاد خانواده
- رغبت پایین جوانان روستایی به ادامه اشتغال در فعالیت های کشاورزی
- کمبود و یا نبود فضاهای تفریحی و ورزشی در روستا

مسائل و مشکلات اقتصادی

این مسائل و مشکلات به شرح ذیل دسته بندی شده است.

- بیکاری
- درآمد پایین
- وجود روابط دلالی و سلف خری در خرید محصولات کشاورزی
- عدم پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان از سوی برخی از نهادهای مرتبط
- سخت بودن فعالیت های کشاورزی
- عدم وجود انبار مناسب برای محصولات کشاورزی (مانند سردخانه و...)
- نوسانات متغیر و متعدد در قیمت محصولات کشاورزی

مسائل و مشکلات زیربنایی

مشکلات زیربنایی در قالب خدمات متعدد روستایی شامل مراکز آموزشی، درمانی، دستیابی به شبکه آب، برق، گاز، جاده و راه های مواصلاتی، کیفیت ابنیه و مساکن روستایی، کیفیت شبکه درون روستایی، تأسیسات مربوط به آبیاری مزارع و باغات روستا قابل دسته بندی می باشد که در این خصوص مسائل زیر از جمله مهمترین مباحث روستاییان و مسئولین محلی می باشند.

- عدم اجرای طرح هادی روستایی
- کیفیت پایین جاده مواصلاتی موجود روستا
- عدم وجود اقدامات زیربنایی در جهت آبیاری مزارع
- مشکلات مربوط به آنتن دهی خطوط ارتباطی و تلفنی در روستا

راهکار و پروژه های مورد نظر از نظر ساکنین و مسئولین محلی

لازم است به مانند بررسی مسائل و مشکلات روستا که در چهار بعد انجام یافت، ارایه راهکار نیز در چنین سطحی صورت گیرد.

- راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات طبیعی

از آنجا که مهمترین مسائل و مشکلات روستا مربوط به آب زراعی و چگونگی تأمین آن می باشد لذا بر طبق اظهارات ساکنین روستا ایجاد و احداث طرح آبرسانی شهید محمدزاده در بالادست روستا از جمله مهمترین اقدامات لازم در جهت تأمین آب زراعی روستا به شمار می رود.

- تغییر شیوه های آبیاری از جمله موارد ضروری در جهت کنترل و جلوگیری از هدر رفتن آب کشاورزی محسوب می شود که در این خصوص اجرای شیوه آبیاری به صورت بارانی برای مزارع و قطره ای برای باغات از جمله اقدامات موثر به شمار می رود. همچنین تبدیل نهرهای قدیمی به کانالهای بتنی از دیگر اقداماتی است که می تواند مانع از هدر رفتن زیاد آب گردد.
- جلوگیری از چرای بی رویه مراتع، ایجاد موانع لازم در جهت توسعه و حفر بی رویه چاههای عمیق و نیمه عمیق از دیگر مواردی است که در جهت حفظ خاک و جلوگیری از فرسایش آن لازم است در سطح روستا انجام گیرد.
- اجرای طرحهای آبخیزداری می تواند مهمترین مانع در جهت مقابله با خشکسالی روستا قرار گیرد. در این خصوص وجود برنامه احداث سد معیشتی از جمله مهمترین نیازهایی بوده که ساکنین روستا بر آن تأکید داشته اند.
- جلوگیری از هدایت فاضلابهای روستا به منابع آب روستا شامل مسیل و انهار کشاورزی
- مقابله با آفت های کشاورزی که باعث از بین رفتن محصولات زراعی می گردد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اجتماعی

ایجاد طرحهای اشتغال زایی مهمترین راهکار در جهت جلوگیری از مهاجرت روستا از یک سو و سایر مسائل مرتبط با مشکلات اجتماعی آن به شمار می رود که در صورت وجود شغل مناسب با درآمد کافی جوانان روستا با میل و رغبت زیاد در روستا باقی خواهند ماند از سوی دیگر توسعه مدرنیزاسیون در فعالیتهای کشاورزی سبب افزایش تمایل جوانان در انجام فعالیت های کشاورزی را خواهد شد. ضمن آنکه اجرای طرح های لازم برای مقابله رشد و توسعه اعتیاد از طریق توسعه فضاهایورزشی و تفریحی از اقدامات موثر در جهت مقابله با چنین عامل مخرب خواهد شد.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات اقتصادی

اجرا و پیشنهاد پروژه های فوق از جمله مهمترین هدف طرح فوق به شمار می رود چرا که مهمترین معضل و مشکلات روستاییان در قالب بیکاری و درآمد کم لحاظ شده است که این پروژه های پیشنهادی با توجه به پتانسیل و قابلیت های موجود روستا در بحثهای آتی آورده خواهد شد. ضمن آنکه خدمات واسطه گری و دلالی، پرداخت به موقع حق الزحمه کشاورزان، ایجاد ثبات قیمت محصولات کشاورزی از دیگر اقدامات لازم در جهت مقابله با مشکلات اقتصادی روستا به شمار می رود.

راهکار و پروژه های روستا در برابر مشکلات زیربنایی

اهم پروژه های زیر بنایی روستا از نظر ساکنین و مسئولین محلی به شرح ذیل می باشد.

- اصلاح جاده بین روستایی
- توسعه شبکه آب آشامیدنی روستا از لحاظ کمی و کیفی
- توسعه شبکه ارتباطاتی الکترونیکی روستا
- اجرای طرح هادی روستا
- احداث سالن ورزشی، پارک و بوستان بازی

جدول شماره(۲۹۰): جدول عناصر کالبدی یا عملکرد اجتماعی- اقتصادی تأثیرگذار

بعد عنصر	نوع عنصر	موقعیت	نوع اثرگذاری
طبیعی	رودخانه و سیل	جنوب و غرب روستا	قرارگیری باغات و اراضی زراعی در بستر رودخانه و منبع تأمین آب مورد نیاز اراضی زراعی
	اراضی زراعی	پیرامون روستا	امکان کشت محصولات گندم و جو و حبوبات
	چشمه های آب	جوانب مختلف روستا	بهره برداری از منابع آب فوق در تأمین آب شرب و کشاورزی، پرورش ماهی، امکان تولید آب معدنی
اقتصادی	وجود کارآفرینان	-	در ایجاد و توسعه فعالیتهای اقتصادی و جدید
	جمعیت جوان و نیروی فعال قوی	-	-
	وجود جمعیت متخصص و دارای مدرک دانشگاهی و فنی و حرفه ای	-	امکان بهره برداری از نیروی های متخصص در توسعه اقتصادی در ایجاد صنایع روستایی
	وجود کارگاههای متعدد شامل سنگ معدن آهن در، کفاشی و تولید البسه	جنوبغرب روستا	امکان فعالیت نیروی کار فعال روستا در آن
زیربنایی	وجود جاده ارتباطی	-	وجود بسترهای لازم جهت ایجاد صنایع و فعالیتهای اقتصادی
	وجود نیروگاه سیکل ترکیبی	جنوبغرب روستا	امکان تولید و تأمین انرژی
	وجود خدمات زیربنایی آب، برق، گاز، تلفن	-	-

علاوه بر آن به منظور شناخت کامل از مسایل و مشکلات روستا لازم است مصاحبه هایی را با ساکنین روستا و مسئولین محلی در قالب سوالات ویژه انجام داد تا نتایج مصاحبه های فوق دیدگاهی لازم را جهت راهبرد بهتر توسعه روستایی ارائه نماید.

ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

زمین، آب و نیروی کار سه منبع عمده فعالیت اقتصادی در روستا به شمار می روند که هر کدام از آنها در یک ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر قرار دارند و بدون وجود یکی از این موارد، باعث خواهد شد تا فعالیت اقتصادی در سطح روستا به سر انجام نرسد، بنابراین هرگونه رونق اقتصادی در مناطق روستایی به وسیله سه عامل فوق انجام می گیرد و در این بین نیروی انسانی به عنوان یکی از پایه های مهم و اساسی در امر تولید روستا نقش حیاتی را بر عهده دارد و در صورت نقص و کمبود در یکی از عوامل تولید (آب و زمین). نیروی انسانی با تغییر و تحول در آنها زمینه را برای رشد و توسعه روستایی فراهم آورده است چنانچه در مناطق خشک که فعالیتهای کشاورزی با کمبود آب روبرو می باشند، انسان با حفر قنات آب مورد نیاز را به سمت اراضی زراعی هدایت نموده است، در نتیجه می توان گفت که نیروی انسانی یکی از اساسی ترین پایه های لازم برای فعالیت های اقتصادی در سطح روستا به شمار می رود.

روستای سرخه دیزج یکی از نقاطی است که در آن نیروی کار نقش عمده ای را در تحولات اقتصادی آن بر عهده دارند در این روستا علیرغم آنکه طی سالهای گذشته مهاجرت های از آن صورت گرفته ولی کماکان جمعیت ساکن در روستا و همچنین افراد مهاجر کننده سهم قابل توجهی در اقتصاد روستا ایفا می نمایند. برخی از آنها موفق به

کسب مدارک عالی دانشگاهی شده اند که در حال حاضر در سطح روستا ساکن نمی باشند براساس مطالعات بعد از تعداد تقریبی تحصیل کردگان در روستای سرخه دیزج برابر ۷۰ نفر در مقاطع فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس و دکتری موفق به اخذ مدرک تحصیلی شده اند.

جدول شماره(۲۹۱): تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی در روستای سرخه دیزج

	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری	جمع
دختر	۲۰	۳	-	-	۲۳
پسر	۱۵	۲۵	۲	۵	۴۷
جمع	۳۵	۲۸	۲	۵	۷۰

مأخذ: مطالعات میدانی مشاور

از سوی دیگر بررسی زمینه های شغلی و تعداد شاغلان روستا نشان از آن دارد که روستا در زمینه های مختلف دارای فعالیت گسترده ای می باشد که می توان گفت شاغلین در بخشهای مربوطه به نوعی ظرفیت نیروی انسانی روستا را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی را نشان می دهد در این میان بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از ظرفیت نیروی انسانی روستا را به خود اختصاص داده است و معمولاً غالب جمعیت روستایی در کنار فعالیت های مختلف رسمی و غیررسمی به فعالیت در بخش فوق نیز مبادرت می ورزند بنابراین بخش کشاورزی به عنوان مهمترین بخش اقتصادی است که تعداد قابل توجهی از نیروی فعال روستا را در خود جذب نموده است. بعد از فعالیتهای خدماتی که از تنوع قابل توجهی نیز برخوردار است بخش دیگری از نیروی انسانی روستا را در خود جذب نموده است که بررسی میدانی نشان می دهد تعداد ۷۷ نفر در این خصوص به فعالیت می پردازند و در نهایت فعالیتهای صنعت و معدن نیز سهمی ویژه را در اشتغال نیروی انسانی روستا دخیل بوده است. براساس مطالعات میدانی تعداد ۳۰ نفر از ساکنین روستا در سنگ معدن آهن جهان نما مشغول فعالیت هستند که این امر در افزایش تعداد فعالیت این بخش اقتصادی حایز اهمیت است.

شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

شناسایی و اولویت بندی

همچنانچه در بحث های گذشته مورد اشاره واقع شد شناخت ظرفیت های اقتصادی و تولیدی روستا در قالب دو رکن اساسی و کلی به شرح ذیل قرار دارد.

۱- رکن و عوامل طبیعی

این ویژگی وجه اساسی در مناطق روستایی به شمار می رود و معمولاً وابستگی اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی بیش از سایر سکونتگاه ها می باشد، چرا که زمین هسته اصلی اقتصاد و فعالیت ساکنین یک روستا را شامل می شود و به طور عمومی می توان گفت که عوامل طبیعی با داده های متنوع و مختلف خود از جمله خاک، پوشش گیاهی، منابع آبی، داده های اقلیمی همچون بارش، رطوبت و دما در شکل گیری فعالیت ها و ظرفیت های تولیدی روستاییان نقش اساسی را بر عهده دارد. این عامل (عوامل طبیعی) حتی در ایجاد و توسعه ظرفیتهای گردشگری و

بوم گردی روستا نیز از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد بنابراین شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های فعالیت های اقتصادی در روستا می تواند با بررسی و شناخت عوامل طبیعی میسر گردد.

۲- عوامل انسانی

عوامل انسانی یکی دیگر از زمینه های شناسایی فعالیت های اقتصادی در روستاها محسوب می شوند چرا که هرگونه بهره برداری اقتصادی و انجام فعالیت بر روی عوامل و داه های طبیعی توسط بشر صورت می گیرد و انسان با دانش بومی و آموخته های خود به کار بردن نوع فن آوری مخصوص به هر منطقه سعی در تولید اقتصادی را دارد. بنابراین تغییر شکل مواد اولیه بهره برداری شده از طبیعت مانند تبدیل گندم به نان محلی و سنتی، شیر دام به محصولات لبنی، تولید مربا، ترشی از محصولات باغی و صیفی جات و... از جمله روش هایی است که انسان را قادرساخته تا بر ارزش تولید داده های طبیعی بیافزاید. از سوی دیگر وجود جاذبه های تاریخی شامل آثار گذشتگان که تحت عنوان آثار تاریخی از دیگر زمینه هایی هستند که در فرآیند شناسایی ظرفیت ها تولیدی مناطق روستا اثرگذار می باشند.

با توجه به موارد فوق ظرفیت های موجود تولیدی در روستاهای هدف بخش باغ حلی را می توان در موارد زیر دسته بندی کرد.

- تولیدات زراعی شامل غلات، حبوبات، صیفی جات در روستا
- تولیدات باغی
- پرورش زنبورعسل
- تولیدات لبنی به ویژه پرورش دامهای سبک و اصلاح نژاد آنها
- صنایع دستی روستا سابق و جدید
- تولیدات کارگاهی شامل کفش، تولید انواع البسه

که با توجه به موارد فوق می توان بخشی از فعالیتهای فوق را به صورت برند روستاهای فوق تعریف و تعیین نمود.

برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

برندسازی یا Branding یکی از اقدامات مهم و اساسی در راه اندازی، مدیریت و توسعه کسب و کار به شمار می رود. این شیوه در واقع تلاشی است در جهت رسیدن به شهرت و محبوبیت که برای رسیدن به چنین جایگاه لازم است موارد ذیل مورد توجه قرار گیرد.

- ساخت نام و نشان تجاری
- مهیا نمودن زیرساخت ها
- مهیا نمودن مزیت های خاص
- تبلیغات و جذب مشتری
- بررسی و تحلیل رفتار مشتریان
- توجه به نظرات و بازخوردها
- ایده پردازی، نوآوری و ارزش آفرینی

- توسعه مداوم و تعامل سازنده
- فعالیت های فرهنگی و اجتماعی
- فعالیت به شکل همه جانبه و گسترده

برند ترکیبی از نام، کلمه، نماد یا طرحی است که هدف محصول و شرکت بوده و آن را نسبت به محصول رقبا متمایز می کند، به طوری که مشتری به راحتی آن را تشخیص داده و در نهایت اقدام به خرید می کند. بررسی و شناسایی اولویت هایی از فعالیتها که در هر روستا می تواند به صورت یک برند به شمار آید مستلزم موارد مهم و اساسی به شرح ذیل می باشد.

۱- وجود قابلیت و پتانسیل:

اگر هر فعالیت تولیدی و یا محصول نهایی سکونتگاهی بخواهد به عنوان نماد و یا نشان مختص به آن قرار گیرد مستلزم وجود قابلیت و پتانسیل موجود می باشد به عبارتی درجه اول باید قابلیت خاصی در هر نقطه جغرافیایی به وجود آید و در نهایت به صورت برند آن معرفی گردد.

۲- دامنه فضایی برند:

هر برند از یک دامنه فضایی خاصی برخوردار هست و این به شرایط محصول از جمله کیفیت، تبلیغات، سرمایه گذاری، حجم تولید و... بستگی دارد ممکن است برندی از محصول از دامنه محلی، منطقه ای، فرامنطقه ای، ملی و حتی فراملی برخوردار گردد.

۳- رقابت:

برندی که از حسن سابقه، کیفیت مناسب و... برخوردار بوده باشد در آن صورت توانایی تداوم عرضه در هر بازاری خواهد داشت.

۴- نوع بسته بندی:

بسته بندی یکی از شاخص های مهم در هر تولیدی به شمار می رود و صرف داشتن کیفیت مناسب محصول دلیل به برتری محصول نخواهد داشت بلکه نوع بسته بندی محصول نیز می تواند در چیرگی محصول بر بازار توانا گردد.

با توجه به تعاریف و ویژگیهای فوق ایجاد برند جدید و یا برندسازی در روستاهای هدف با توجه به قابلیت های آن می تواند مفهوم متفاوتی با آنچه که در این تعاریف آورده شد باشد معهذا از جمله قابلیت هایی که می تواند در سطح روستاهای هدف منجر به ایجاد یک برند جدید گردد می توان به موارد ذیل اشاره نمود.

- تولید نان های محلی: سابقاً زنان روستایی نان مورد نیاز خانوارهای روستایی را با توجه به دانش بومی خود تهیه و تدارک می دیدند و وجود تنورهای سنتی در کیفیت نان تهیه شده آنها تأثیرگذار بوده است. این ویژگی در برخی از مناطق روستا کماکان پابرجا بوده و در صورت توجه به آن می تواند در روستاهای هدف تبدیل به یک برند خاص باشد از جمله آن ها می توان به فسر و نان لواش محلی اشاره نمود.

تصویر شماره (۷۵): فطیر محلی

- تولید تخم مرغ محلی: تخم مرغ محلی با آنچه که در مرغداری ها تولید می شود به لحاظ کیفیت و ارزش غذایی تفاوت قابل توجهی را دارد و این امر با توجه به امکان تولید مرغ محلی زمینه لازم را جهت ایجاد یک برند مخصوص بر مناطق روستایی مهیا می سازد. و به خصوص دام سبک در روستای سرخه دیزج و اهمیت و کیفیت محصول لبنی آن از جمله ویژگی های مهمی است که زمینه لازم جهت ایجچاد یک برند در سطح روستا فراهم است.
- محصولات لبنی محلی: وجود پرورش گوساله در عمده مناطق روستایی بخش باغ حلی سبب گردیده تا مواد اولیه لازم جهت هرگونه تولید محصولات لبنی مهیا گردد که این امر زمینه را برای تولید انواع محصولات لبنی از جمله پنیر، کره، ماست فراهم می سازد.
- تولید کفش و البسه: کارگاههای موجود تولید کفش و انواع لباس روستا که غالب محصول آن به شهر تهران انتقال داده می شود یکی از وجوه دیگر تولید در جهت ایجاد یک برند ویژه برای روستا محسوب می شود.
- گیاهان دارویی: منطقه باغ حلی به سبب وجود ارتفاعات یکی از مناطق بی نظیر در جهت تولید گیاهان دارویی مختلف به شمار می رود که این گیاهان به دلیل نوع مرغوبیت آن ها قابلیت لازم را در جهت مارک و برند خاص را دارا می باشند در این خصوص زمینه های لازم تولید گیاهان دارویی به ویژه در روستاهای گوزلدره سفلی، کردناب، سبزدرق، ساریجالو، شکورآباد، سلمان کندی، کردرق، خرمدرق، قره بلاغ و خیرآباد موجود می باشد که در حال حاضر نیز بسیاری از مسافران به هنگام مراجعه به روستاهای فوق تولیدات گیاهی روستاهای فوق را خریداری می نمایند.

تصویر شماره (۷۶): گل گاو زبان

شناخت دقیق و اساسی پتانسیل ها و ظرفیت های موجود طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و منابع مختلف مرتبط با آنها در الویت بندی، احصاء و چگونگی سرمایه گذاری و جهت دهی به آنها نقش اساسی را در پی خواهد داشت. براین اساس هر چقدر طرح های شناخته شده در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی نقاط روستایی به طور دقیق دسته بندی گردد میزان خطا در سرمایه گذاری های صورت گرفته نیز بسیار کمتر خواهد بود. لازمه چنین ویژگی ای بررسی و مطالعه اساسی در مزیت های نسبی، مطلق و رقابتی مراکز روستایی است تا براساس آن طرح های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی آن اولویت بندی گردد.

مطابق با مطالعات فصل دوم و همچنین اقدامات میدانی صورت گرفته پتانسیل های موجود روستا در ابعاد اقتصادی زیر قابل دسته بندی می باشند.

- ✓ وجود مراتع مناسب و مساعد زمینه را برای تولید و پرورش انواع دام مهیا می سازد.
- ✓ پتانسیل فوق در ایجاد و احداث فعالیتهای زنبورداری قابل توجیه است.
- ✓ با توجه به کاربری اراضی پیشنهادی روستا در پیرامون آن چراگاههای خوب پیشنهاد گردیده زمینه را برای پرورش و نگهداری دام های سنگین نیز فراهم می نماید.
- ✓ پرورش و نگهداری انواع طیور یکی دیگر از شاخص های لازم جهت هرگونه سرمایه گذاری در روستا به شمار می رود.
- ✓ با توجه به رونق فعالیتهای دامداری و تولید روزانه قابل توجه شیر در روستا و مناطق پیرامون آن بستر را برای احداث و ایجاد صنایع لبنی میسر ساخته است.
- ✓ فعالیتهای بوم گردی و گردشگری یکی از شاخصه های مهم و اساسی است که نیازمند طرح های سرمایه گذاری برای توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستا به شمار می رود.
- ✓ سرمایه گذاری در جهت تولید انواع گیاهان دارویی که با توجه به وجود انواع گیاهان استپی در پیرامون روستا
- ✓ امکان تولید زعفران، گل محمدی در روستا با قابلیت برندسازی

تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران ها جهت تحرک اقتصادی روستا

مناطق روستایی علیرغم آنکه به عنوان نقاطی با محوریت تولید کشاورزی شناخته می شوند اما می توان گفت که روستا با توجه به پتانسیل های مختلف قادر است در بسیاری از زمینه ها و ابعاد تولیدی یا خدماتی نقش آفرین باشد. امروزه بحث بوم گردی یا گردشگری در مناطق روستایی به سبب وجود قابلیت های طبیعی، آثار تاریخی یکی از

مباحث مهم در تولید خدمات مختلف به شمار می رود بنابراین می توان گفت که محورهای تولید در مناطق روستایی تک بعدی نبوده بلکه می تواند در جهات مختلف مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد؛ بنابراین محورهای تولید برای روستای سرخه دیزج در سه بعد زیر قابل دسته بندی می باشد.

- دامداری و دامپروری با تأکید بر اصلاح نژاد

برای این منظور پرورش و نگهداری گوسفند رومانوف یکی از نژادهایی است که جهت بهروری بهتر و افزایش درآمد و تولید برای روستای فوق توصیه می شود؛ بنابراین از آنجا که دام سبک موجود در کشور مناسب با چرای مرتعی است و نمی توان این نژاد را با روش پرداربندی و دامداری صنفی نگهداری که مقرون به صرفه نیز نمی باشد لذا لازم است نژادی جدید که علاوه بر کم خوراک بودن و مقاومت به آب و هوای گرم و خشک، قابلیت پرورش و نگهداری در دامداری های صنفی را نیز داشته باشد.

بر این اساس دام های سبک که می تواند در دامداری های صنعتی نگهداری شوند عبارتند از:

- ✓ گوسفند رومانوف
- ✓ گوسفند سافولک
- ✓ گوسفند فین شیپ
- ✓ گوسفند شیری لاکن
- ✓ گوسفند آواسی

- پرورش زنبورعسل و تولید فرآورده های مرتبط با آن

با توجه به قابلیت موجود روستا تولید فرآورده های مرتبط با زنبورعسل از جمله فرآورده هایی است که نمی تواند در سطح روستای سرخه دیزج پیشنهاد و ارائه گردد که این تولیدات تنها مختص فرآورده عسل نبوده بلکه سایر فرآورده های آن مانند ژله رویال، بره موم، گرده گل، نیش زنبور و موم از جمله تولیداتی هستند که می توانند به صورت صنعتی با راندمان تولیدی مناسب در سطح روستا استقرار یابند.

- ایجاد صنایع لبنی

مواد خام و اولیه شامل شیر که در سطح روستا موجود می باشد و بدون تغییر و به صورت خام صادر می گردد در صورت ایجاد و احداث صنایع مرتبط می تواند در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی موثر واقع شوند.

جمع آوری ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی قابل اجرا توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت ها، مزیت ها و محورهای تولید

جهت دستیابی مناسب مناسب و اصولی فرآیند توسعه اقتصادی در مناطق روستایی، توجه ویژه به ایده های مختلف کارآفرینی امری حیاتی و ضروری به نظر می رسد، چرا که تأکید بر بخش های اقتصادی موجود در مناطق روستایی به تنهایی نخواهند توانست منجر به توسعه در ابعاد مختلف و رشد اشتغال و ریشه کنی فقر، افزایش درآمد روستاییان گردد از سوی دیگر برای نیل به اقتصاد مقاوتی که مهمترین سیاست کلان اقتصادی کشور را شکل می دهد، بهره گیری از تمام ظرفیتها و توانهای موجود در مناطق روستایی را اجتناب ناپذیر می نماید.

به طور کلی کارآفرینی روستایی به عنوان یک راهبرد اساسی برای توسعه روستایی می تواند کمک شایانی برای توسعه روستاها کرده و منجر به کاهش بیکاری و افزایش اشتغال و در نتیجه افزایش درآمد، متنوع سازی اقتصاد، استفاده بهینه از منابع و بهبود زندگی روستاییان شود؛ بنابراین هر فعالیتی در روستاها مستلزم پاسخ گویی به دو مشکل عمده و اساسی بیکاری و فقر در نواحی روستایی است. با توجه به توانمندی ها و پتانسیل های انکارناپذیر موجود در روستاها، می توان به ایجاد زمینه در کارآفرینی تا حدودی از این مشکلات کاسته شود. روستاها در عصر حاضر با تحولات و تهدیدات گسترده ای روبه رو هستند؛ از این رو، تضمین و تداوم حیات و بقای روستاها نیازمند یافتن راه حل ها و روش های جدید بستگی دارد؛ بنابراین توسعه روستایی در مقایسه با گذشته، پیوند گسترده ای با مفهوم کارآفرینی دارد (پاسبانی، ۲۸۱:۱۳۸۳).

در مناطق روستایی هر بخش از اقتصاد می توان یک بستری برای کارآفرینی محسوب گردد و به عبارتی در هر بخشی (کشاورزی، صنعت و خدمات) می توان ایده های موثر و قابل توجهی را در زمینه کارآفرینی به دست آورد. هر چند در این راستا بخش کشاورزی به عنوان محور توسعه در مناطق روستایی، بخشی است که جهت تولیدات و کارآفرینی در بخش های وابسته، دارای توان های افزایش غیر قابل مقایسه با بخش های اقتصادی دیگر است و به جرأت می توان گفت که توسعه سایر بخش ها به آن وابسته است. در هر صورت به منظور نیل به فرآیند توسعه اقتصادی و اشتغال زایی لازم است به ایده های مختلف و موثر در هر بخش اقتصادی به صورت عمیق و اساسی نگریست که در زیر ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی مستقل در روستا به طور جداگانه مورد بحث و بررسی قرار می گیرند.

۱- ایده های بخش کشاورزی: کارآفرینی در بخش های کشاورزی، صنعت و خدمات از نظر بنیادی مفهومی مشابه دارند. بر این اساس، کارآفرینی در کشاورزی به معنای به کارگیری خلاقیت و نوآوری در فعالیت های مرتبط با کشاورزی است و زمینه های کارآفرینی متنوعی در این بخش وجود دارد. در واقع نواحی روستایی، محیط بکر بروز کارآفرینی است. فعالیت هایی از جمله زراعت، باغداری، گلخانه، پرورش دام و طیور، زنبورعسل، فعالیت های جنگل داری، آبخیزداری، حفظ و توسعه محیط زیست و... مهم ترین زمینه های بروز کارآفرینی در بخش کشاورزی هستند که هر کدام از این فعالیت ها می توانند زنجیره ای از مشاغل را در سطح روستا و مناطق پیرامون را به وجود آورند به عبارتی ایده های کارآفرینی در بخش کشاورزی در ایجاد تنوع تولید، رهایی از تولید مواد خام، تولید برای بازارهای خاص، استفاده از ظرفیت های کشاورزی، دامپروری و... حایز اهمیت می باشند؛ بنابراین با توجه به موارد فوق لازم است که جهت نیل به فرآیند توسعه مطلوب در سطح روستا با توجه به پتانسیل و توانهای موجود آن لازم است اولاً به ایده های مورد نظر روستاییان در خصوص کارآفرینی پرداخت و ثانیاً مشاور نیز ایده پردازی های ضروری و اساسی را بتواند به تسریع این فرآیند منجر شود، اقدام نماید که براساس مورد فوق ایده های مهم و اساسی در زیرشاخه های بخش کشاورزی برای روستاییان مورد مطالعه به شرح ذیل ارائه شده است:

الف- مشاغل کشاورزی و زیرشاخه های آن

- ✓ زراعت

گندم، جو و عدس مهمترین محصول زراعی است که در سطح روستای سرخه دیزج مورد برداشت قرار می گیرند که این محصولات غالباً به دو صورت مورد استفاده قرار می گیرند:

۱- بخشی از محصول مورد خود مصرفی روستا می گردد.

۲- بخشی دیگر که مربوط به مازاد تولید می باشد به سایر مناطق به صورت خام و مواد اولیه صادر می گردد.

در مقابل فرآیند و چرخه تولید و توزیع محصولات غذایی می توان از تولیدات موجود روستا اقدام به ایجاد و توسعه فرآیندی تولیدی زیر را نمود:

✓ فهرست تولیدات مرتبط با محصولات غلات

- جو پرک

- گندم پرک

- گندم پوست کنده

- جو پوست کنده

- بلغور جو

- بلغور گندم

- رشته و ماکارونی شامل لازانیا، رشته آش، تالیاتلی

✓فهرست تولیدات مرتبط با حبوبات

با توجه به اینکه عدس مهمترین محصول تولیدی روستا در خصوص حبوبات به شمار می رود لذا ایجاد واحد کارگاهی مرتبط با بسته بندی محصول فوق یکی از ایده های کارآفرینی مرتبط با آن به شمار می رود.

✓ پرورش قارچ

- تولیدات گلخانه ای در زمینه انواع محصولات صیفی جات نظیر خیار و گوجه فرنگی

- کشت زعفران

- کشت گل محمدی

۲- تولیدات دامی و دامپروری:

دامداری و دامپروری یکی از عرصه های اقتصاد مقاومتی و از جمله عرصه هایی است که از یک سو ارتباط تنگاتنگی با سلامت مردم و از سوی دیگر به دلیل سهم ویژه محصولات دامی در بعد غذایی خانوارها دارد، بستر مناسبی برای تولید، کارآفرینی و اشتغال به شمار می رود.

وجود مراتع و چراگاه های مناسب براساس آنچه که در تحلیل و تبیین منابع طبیعی روستا ارائه شد بستر مناسبی برای توسعه فعالیتهای فوق به شمار می رود که در این خصوص در روستای سرخه دیزج دام های سبک و سنگین به صورت توامان پرورش و نگهداری می شوند که در زمینه ایجاد واحدهای دامداری مدرن و صنفی به همراه اصلاح نژاد و توسعه نژادهای دامی زود بازده و مقرون به صرفه مهمترین ایده هایی هستند که می تواند در توسعه اقتصادی و افزایش درآمد ساکنین روستا موثر واقع شوند.

✓ تولید انواع طیور

پرورش مدرن و صنعتی انواع طیور یکی از گامهای موثر و اساسی در خصوص اقتصاد مقاومتی است که در این زمینه در سطح روستای سرخه دیزج این زمینه شغلی قابل اجرا و دستیابی می باشد که اهم آنها که قابلیت ایجاد اشتغال در روستا را دارد شامل:

- ایجاد مرغداری

- پرورش و نگهداری بوقلمون

- پرورش و نگهداری کبک

- پرورش و نگهداری بلدرچین

- پرورش و نگهداری شترمرغ

- پرورش و نگهداری اردک

- پرورش و نگهداری غاز

- پرورش انواع طیور محلی و بومی

✓ پرورش زنبور عسل

این نکته قابل توجه است که ۴۷ درصد از محصولات کشاورزی وابسته به زنبور عسل است از این رو است که ارزش اقتصادی زنبورعسل را در دنیا ۲۵ الی ۱۰۰ برابر ارزش تولید شده در سال محاسبه می کنند. تولید عسل و فرآورده های مرتبط با آن هر چند مهمترین و اساسی ترین فعالیت در زنبورداری است و می توان گفت که اشتغال غالب را در این فعالیت کشاورزی را شامل می شود اما ایجاد و ساخت تجهیزات ضروری و مورد نیاز زنبورداری بخش دیگری از شغل های ایجاد شده با این فعالیت را در بر می گیرد. تجهیزاتی مانند:

- صندوق زنبورعسل
- تخته مانع ملکه
- دود پمپ
- ماشین عسل کشی
- لباس های محافظتی

از جمله ابزار آلاتی هستند که بایستی توسط افرادی به غیر از زنبوردار تولید گردد؛ بنابراین مشاغل موجود در زمینه زنبورداری از تنوع و تعدد قابل توجهی برخوردار می باشند. به طور کلی تولیدات مرتبط با زنبور عسل به قرار زیر می باشند.

محصولات زنبور عسل اصولا دو نوع هستند. دسته اول محصولاتی هستند که زنبور برای یافتن آنها به خارج از کندو پرواز می کند و پس از پیداکردن با خود به کندو می آورد. این نوع محصولات که اصطلاحاً محصولات خارج از کندو نامیده می شوند شامل مواردی همچون: عسل، عسلک، بره موم و گرده گل می باشند. دسته دوم محصولاتی هستند

که زنبور به وسیله غدد معینی در داخل بدن خود تولید می کند و در کندو مورد استفاده قرار می دهد که اصطلاحاً محصولات داخل کندو نامیده می شوند مانند موم، زهر، ژله رویال و...

- محصولات زنبور عسل در خارج از کندو

✓عسل: عسل را زنبورها از جمع آوری شهد گیاهان مختلف و غلیظ کردنشان درست می کنند. مقدار آب موجود در شهد گل ها معمولا بین ۲۵ تا ۸۰ درصد می باشد. شهد توسط غدد مخصوصی که در انتهای گل ها قرار دارند تولید می گردد. زنبور عسل این شهدها را پس از جمع آوری کردن در داخل کیسه مخصوصی که در بدنش قرار دارد و فقط برای جمع آوری و ذخیره شهد درست شده به طور موقت انبار می کند. زنبورها پس از قرار دادن این شهد ها درون کندو طی فرآیندهای خاصی که به طور مکرر بر روی شهدها انجام می دهند مقدار آب آنها را تا ۱۷ الی ۱۸ درصد کاهش داده و موجب افزایش غلظت این شهدها می شود که در نهایت سبب می شود عسل موردنظر حاصل شود.

✓عسلک یا عسل برگ: در مقابل عسلی که زنبور آن را از شهد گل ها جمع آوری و به کندو میاورد و می پروراند، نوع دیگری از عسل هم وجود دارد که مصرف کننده قادر به تشخیص آنها از یکدیگر نیست. این عسل را زنبور از شیره های شیرین که در برخی اوقات روی برگ های درختان دیده می شوند و حالت چسبندگی یا صمغ مانند به برگ ها می دهند جمع می کند. این نوع عسل را اصطلاحا عسلک یا عسل برگ می نامیم.

✓بره موم: بره موم صمغ درختان است که به وسیله گیاهان و درخت های مختلف در نقاط به خصوصی ترشح می گردد و زنبور آن را از روی درختانی همچون بید، بیدمشک، نارون، تبریزی، آلو و غیره جمع آوری و به همان طریقی که گرده گل را حمل می نماید به پاهای عقب خود چسبانده و به کندو می آورد ولی هرگز آن را داخل سلول ها انبار نمی کند. زنبورها از بره موم برای مسدود کردن آن عده از سوراخ ها و درزهای کندو که قطرشان کمتر از ۴ میلی متر باشد استفاده می کنند. به علاوه با آن سر قاب ها را به کندو می چسبانند تا کاملا در جای خود فیکس شده و تکان نخورند.

✓گرده گل: گرده گل سلول های نر در تولید مثل گیاهان است. در ترکیبات آن از نظر شیمیایی مقدار زیادی مواد پروتئینی و چربی وجود دارد و این مواد دقیقا چیزی هستند که زنبورها برای رشد نوزادان خود به آن نیاز دارند. مقدار پروتئین در گرده های مختلف متفاوت بوده و چیزی بین ۱۱ تا ۳۵ درصد می باشد. گرده گل سرشار از ویتامین های اصلی نظیر A,B,C,D,E می باشد. تعداد گرده ها و شکل گرده ها در گل های مختلف با یکدیگر متفاوت می باشد که این گرده ها توسط باد قابل جابجایی هستند و یکی از عوامل افزایش میزان آلرژی و آسم در

فصل بهار همین گرده ها می باشند. این گرده ها ارزش غذایی یکسانی برای زنبورها ندارند و با یکدیگر متفاوت هستند. برای مثال گرده گل بیدمشک بهترین و گرده درختان برگ سوزنی مانند کاج بدترین نوع آن برای زنبورها هستند.

- محصولات زنبور عسل در داخل کندو

✓ زهر زنبور عسل: یکی از محصولات زنبور عسل ماده ای است که در داخل بدن زنبور توسط یک غده مخصوص از دومین روز پس تولد شروع به ترشح نموده و حدوداً در روز پانزدهم کیسه زهری را که برای ذخیره در بدنش وجود دارد پر می نماید. امروزه با آزمایشاتی که بر روی این زهر صورت گرفته است ترکیبات آن کاملاً مشخص شده است و تقریبا دارای همان ترکیبی است که در زهر مار وجود دارد. زنبور عسل می تواند با نیش خود که طولی در حدود ۶ میلی متر دارد زهرش را به داخل بدن انسان یا سایر جانوران تزریق کند. زهر زنبور عسل با ورود به بدن قربانی خود مانع انعقاد خون می گردد و باعث گشاد شدن رگ ها شده که در نتیجه سبب کاهش فشار خون می شود؛ اما زهر زنبور عسل کاملا مضر نیست و امروزه در درمان برخی از رماتیسم ها از آن استفاده می شود.

✓ ژله رویال: یکی از ارزشمندترین محصولات زنبور عسل ماده ای است که غذای مخصوص ملکه زنبورها است که از اولین روز تولد تا آخرین روز عمرش از آن تغذیه می کند. رشد و تکامل فعالیت های ملکه به این ماده غذایی وابستگی کامل دارد. ژله رویال از مواد مختلفی تشکیل شده است که ۱۰ درصد وزن آن از اسیدی تشکیل می شود که ترکیب آن هنوز هم شناخته شده نیست. در این ژله تمام ویتامین های ضروری موجود است.

✓ موم: موم ماده ای است که به وسیله سه جفت از غده های زیرشکمی زنبورهای کارگر و در سنین به خصوصی یعنی از سیزدهمین تا هیجدهمین روز پس از تولدش ترشح می گردد. جمعیت زنبور عسل به کمک این ماده نیازهای اساسی زندگی خود را مرتفع می نماید. زنبور عسل به طور متوسط برای درست کردن ۱ کیلو موم باید ۱۲ کیلو عسل بخورد؛ بنابراین به نفع زنبوردار است که تا حد امکان موم قالب زده در اختیار زنبورهایش قرار بدهد تا زنبور برای تولید موم از عسل کمتری استفاده کند و در نتیجه در آخر سال محصول عسل بیشتری از هر کندوی زنبور عسل به دست بیاورد.

۳- صنایع:

از آنجا که تولیدات کشاورزی به عنوان مواد اولیه مورد نیاز صنایع به شمار می روند لذا مهمترین صنایعی که می توانند در سطح مناطق روستایی ایجاد گردند صنایع غذایی می باشد که با توجه به اینکه غلات و تولیدات دامی و

عسل مهمترین تولیدات کشاورزی روستای سرخه دیزج است لذا صنایع غذایی شامل بیسکوییت سازی، صنایع لبنی و گوشتی مهمترین صنایعی هستند که می توانند در سطح روستا دایر و ایجاد گردند.

✓ تولید البسه و کفش و امکان گسترش آن

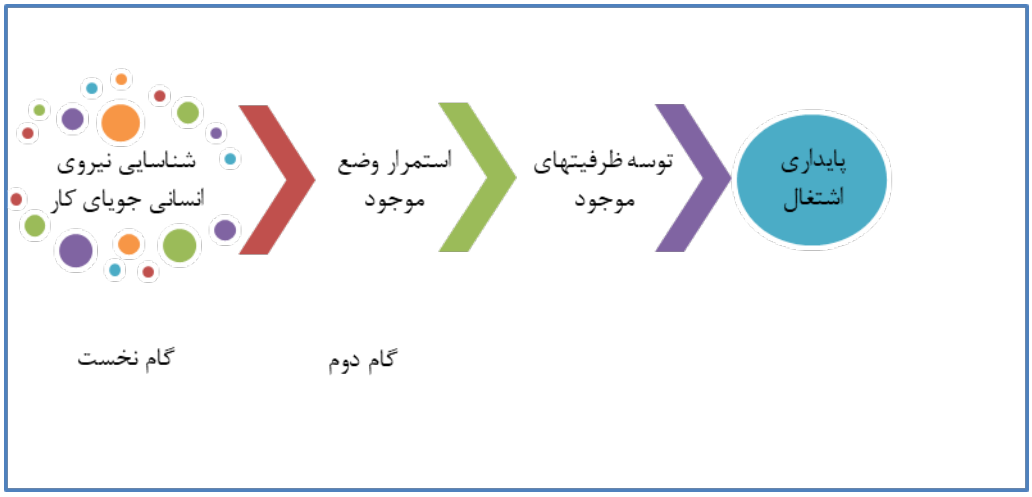
تصویرشماره (۷۷): برگزاری کارگاه هم اندیشی با حضور مطلعین و مسئولین روستا

تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه اقتصادی و اشتغالزایی روستا

همانطور که پیشتر بیان شد اشتغال بهترین ضمانت کننده رفع فقر و محرومیت در جوامع روستایی است. همچنین اشتغال و داشتن شغل مناسب، سودمندی، شخصیت سازی، اجتماعی شدن، استقلال شخصی، مسئولیت پذیری، تعهد، جهت دهی به مسیر آینده و زندگی را برای فرد به دنبال دارد. بنابراین می توان چنین عنوان کرد که دسترسی و دستیابی بیشتر افراد به شغل مناسب برای جوامع روستایی از الزامات دستیابی به توسعه می باشد. در واقع می توان گفت که اشتغال یکی از ابزارهای موثر، به منظور توزیع عادلانه درآمد، افزایش خدمات اساسی و بهبود سطح زندگی اکثریت جامعه روستایی قلمداد می شود. ساختار اشتغال به متغیرهای اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیکی، نظام برنامه ریزی و مدیریت و نوع مشاغل وابسته بوده و لذا متفاوت بودن عوامل فوق در مکانهای مختلف جغرافیایی به تفاوت در ویژگیها و وضعیت کمی و کیفی اشتغال در نواحی مختلف جغرافیایی خواهد انجامید. در فرآیند توسعه اقتصادی لازم است به منظور پایداری اشتغال روستایی همانطور که در شکل ذیل نیز نشان می دهد علاوه بر شناسایی افراد بیکار و جویای کار، بسترهای مناسبی برای حفظ اشتغال وضع موجود و توسعه ظرفیتهای موجود نیز مورد توجه قرار گیرد.

نمودار شماره (۳۸): سیاستهای توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغالزایی

براساس چنین چارچوبی می توان اهداف کمی اشتغال طرحهای سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستا را به شرح زیر طراحی و تدوین نمود.

همانطور که در جدول ذیل نشان می دهد با توجه به اولویتها و رتبه بندی فعالتهای اشتغالزا در روستای سرخه دیزج می توان اهم طرح ها و پروژه های دارای ظرفیت این روستا را به ۳ فعالیت تقسیم نمود که قادرند از حداقل ۸ تا حداکثر ۱۰ نفر را به صورت مستقیم مشغول به کار نمایند.

جدول شماره (۲۹۲): ظرفیت فرصتهای شغلی ایجاد و یا تثبیت شده در روستای سرخه دیزج

نوع فعالیت	ظرفیت اشتغال	درآمد طرح
پرورش دام سبک با اصلاح نژاد رومانوف	۱۰	۱۱.۷۲۱
تولیدات صیفی جات گلخانه ای	۱۰	۵۸۰
طرح تولید البسه و پوشاک	۸	۲۶۰۰

برنامه ها با کارکرد در مقیاس فضایی گوناگون

اهم برنامه های ارائه شده در جهت افزایش تولید و اشتغال در سطح روستا می تواند به شرح ذیل مورد توجه واقع شود.

- توسعه و افزایش راندمان تولید محصولات کشاورزی
- کاهش صدمات و خسارات طبیعی و انسانی به محصولات کشاورزی
- ارائه برنامه در جهت توسعه ظرفیت ها و پتانسیل های گردشگری روستا
- برنامه در جهت اصلاح نژاد دام در جهت افزایش راندمان تولید
- برنامه های مرتبط با حفظ محیط زیست و توسعه پایدار
- بهره گیری از توان و ظرفیت نیروی انسانی
- برنامه های مرتبط با بهره گیری اصولی از منابع آب از طریق تغییر شیوه های آبیاری و تبدیل آن از روش سنتی به مدرن

- برنامه در خصوص بازاریابی محصولات تولیدات روستایی
- برنامه مرتبط با تبلیغات و معرفی قابلیت های گردشگری روستا

تعیین اقدامات مناسب برای ارتقا ظرفیت فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی موجود روستا

برای مردمی کردن اقتصاد و حداکثرسازی مشارکت اقتصادی و به منظور بهره گیری موثر از ظرفیت های عظیم جمعیت فعال کشور به ویژه جوانان، زنان و دانش آموختگان دانشگاهی و برای بهره برداری موثر از مزیت های نسبی و رقابتی روستا انجام اقدامات مناسب و موثر در جهت ارتقاء ظرفیت های اقتصادی موجود روستا الزامی می باشد در این خصوص مسائل و مباحث موجود در زمینه فوق در موارد زیر قابل بحث و بررسی می باشد.

- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع
- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا در قالب اقتصاد مقاومتی

۱- شناخت و تعیین محدودیت ها و موانع تولید:

برای شناخت محدودیت های موجود در راستای تولید و افزایش آن می توان موارد زیر را به عنوان نکات اساسی و کلیدی موضوع تصور نمود:

✓ عدم هماهنگی لازم دستگاه های اجرایی با ساکنین محلی روستا

دستگاههای اجرایی که در امر توسعه روستایی دخیل می باشند عمدتاً فعالیت های آن با شناخت اندک از پتانسیل و ویژگیهای روستا صورت گرفته است به طوری که انجام پرس و جو از ساکنین محلی و شناخت مشکلات و مسائل آنها توسط هر دستگاه اجرایی مرتبط با توسعه اقتصادی امری ضروری و حیاتی به شمار می رود.

✓ ضعف در پرداخت تسهیلات بانکی

علیرغم آنکه پرداخت تسهیلات لازم برای اشتغال زایی و توسعه اقتصادی در مناطق روستایی مورد تأیید و تصویب هیئت وزیران قرار گرفته و مقرر شده که ۱.۵ بیلیارد دلار (حدود ۶ هزار بیلیارد تومان) از محل صندوق توسعه ملی نزد موسسات عامل (بانک های کشاورزی، پست بانک، صندوق کارآفرینی، صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی) سپرده گذاری شود؛ اما در روستای فوق و براساس اظهارات ساکنین روستا بانک های عامل پرداخت تسهیلات فوق را متعهد نمی شوند و غالب مراجعات روستاییان بدون نتیجه باقی مانده است.

✓ مشکلات موجود در خصوص تغییر کاربری اراضی

غالباً از سوی سازمان های مرتبط با موضوع مانند جهاد کشاورزی، محیط زیست، منابع طبیعی صورت می گیرد. بخش دیگری از عوامل و مشکلاتی که باعث ایجاد محدودیت که در انجام فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی در سطح روستا می گردد.

✓ عدم وجود طرح های مناسب و موثر با توجه به پتانسیل و قابلیت موجود روستا

همچنانچه در مباحث گذشته اشاره شد روستای سرخه دیزج از برخی ویژگیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی، اجتماعی دارا می باشد که برای بهره گیری از آنها نیازمند طرح های مناسب و موثر می باشد که در این خصوص اقدامات قابل توجهی صورت نگرفته است.

۲- راهکارهای مناسب و موثر در ارتقا ظرفیت های اقتصادی موجود روستا:

- ✓ بهره گیری از کارآفرینان موجود در جهت ایجاد فعالیت های اقتصادی مناسب برای روستا
- ✓ اعطای تسهیلات برای گسترش اشتغال زایی در روستا برابر مقررات موجود
- ✓ انجام آموزش های لازم در جهت ارتقای مهارت در ارتقای ظرفیت تولیدی روستا
- ✓ بهره گیری از نیروی جوان و زبده روستا
- ✓ ایجاد فعالیتهای اقتصادی براساس توانمندیها و پتانسیل های طبیعی، اقتصادی و اجتماعی موجود روستا
- ✓ انجام طرح های اقتصادی و مطالعات لازم در جهت ایجاد و احداث صنایع و فعالیتهای اقتصادی در سطح روستا
- ✓ تغییر جهت فعالیتهای اقتصادی موجود روستا از حالت سنتی به مدرن در جهت افزایش راندمان تولید
- ✓ انجام طرح های آبخیزداری در جهت حفظ منابع آب برای تأمین نیازهای آبی فعالیت های اقتصادی روستا
- ✓ اصلاح نژاد انواع دام برای افزایش تولید اقتصادی

تعیین برنامه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی برای ارتقا سطح فعالیت های اقتصادی و اشتغالزایی روستا

امروزه آموزش و کسب مهارت نقشی مهم و اساسی در توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع ایفا می نماید. با توجه به آموزش می توان به توسعه پایدار در روستا دست یافت و آن را تقویت نمود. ارتقاء سطح مهارتی روستائیان می بایست به گونه ای باشد که آنها را به سوی بهینه سازی روشهای تولیدی و بهره وری از امکانات موجود سوق داده به گونه ای که تأمین کننده بخشی از اهداف توسعه روستایی باشند. توسعه روستایی از اهداف اصلی پروژه ها و برنامه های اجرایی در این حیطه بوده و آموزش و ارتقاء مهارت روستائیان از عوامل اساسی و مهم در تقویت و پایداری توسعه روستایی است. لیکن در چنین رویکردی، آموزش نباید فراموش و یا کم ارزش تلقی شود .در تعریفی توسعه پایدار در سند چشم انداز توسعه، به عنوان ظرفیتی مستمر برای آینده ای بلند مدت تعریف شده است و این تعریف حفاظت ازسرمایه ها را شامل می شود که مفهوم سرمایه، سرمایه زیست محیطی، سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی و سرمایه مصنوعی را شامل می گردد (ازکیا، ۱۳۸۷).

اصل افزایش سرمایه انسانی مستلزم بکارگیری برنامه هایی است. در این برنامه ها می بایست به ارائه آموزش های مهارتی- کاربردی منتج به اشتغال در نواحی محروم و دور افتاده، بکارگیری پتانسیل های منطقه ای، ترغیب و ایجاد انگیزش در مردم روستا به منظور دستیابی به عملکرد و تولید، توجه به اقشار و گروههای مختلف اجتماعی مؤثر در سرمایه های انسانی مانند جوانان، زنان و شاغلان و صاحبان بخش های تولیدی روستا، توجه گردد و در برنامه های آموزشی به طور خاص دیده شود. توسعه روستا باید در چشم انداز وسیع تری مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به رابطه مستقیم آموزش و توسعه می بایست آموزش های روستایی نیز در چارچوب تحولات اقتصادی و اجتماعی نهادها و روابط و فرآیندها در مناطق روستایی برنامه ریزی گردد. تجهیز نیروی انسانی و حرکت به سوی توسعه پایدار زمانی میسر است که روستائیان به حد کافی تعلیم دیده و مهارت های متنوع و مفید و کاربردی را فراگیرند و طی این آموزش ها تغییرات مفیدی در زندگی روستائیان ایجاد گردد (نصیری،۱۳۹۰).

نگاهی اجمالی به وضعیت آموزش های فنی و حرفه ای روستایی در کشور بیانگر این نکته است که با افزایش جمعیت و بالارفتن نرخ بیکاری و تمایل روستاییان به مهاجرت به شهرها به منظور یافتن شغل، نیاز به

آموزش نیروی انسانی ماهر در زمینه های فنی و حرفه ای ضروری و فوری است .در این میان با توجه به اهمیت آموزش روستائیان توجه به ارائه آموزش های مهارتی در شاخه های گوناگون کشاورزی، صنعت و
خدمات ضروری است. ورود به مناطق روستایی در سال های قبل کم رنگ و تنها آموزش های ساده ترویجی را در بر داشته که توسط سایر سازمان ها بنا به ضرورت ارائه شده و اصل مهارت آموزی و یا ارتقاء مهارت روستائیان در آن نادیده گرفته شده بود و خلاء ارائه آموزشهای مدون و برنامه ریزی شده در بخش روستا همواره احساس می شد (نصیری، ۱۳۹۰).

به منظور ریشه کن کردن معضل بیکاری باید بعد از مطالعات و تحقیقات بنیادی در مورد اشتغال، برنامه های اساسی در بخش های مختلف کشور اجرا کرد. راه کارهای زیر در جهت بهبود وضعیت اشتغال و نیل به اشتغال کامل به اجمال عنوان می گردد:

۱- راه کارهای مبتنی بر سرمایه:

- استفاده از روش های نوین بانکی
- اصلاح تعرفه های مالیاتی

۲- راه کارهای مبتنی بر اطلاعات:

- استفاده از تکنولوژی های پیشرفته (هم برای افزایش بهره وری در تمامی زمینه ها و به خصوص استفاده از اینترنت برای کاریابی)
- انتشار اطلاعات
- ایجاد خدمات الکترونیک در فعالیت های سازمانی

۳- راه کارهای مبتنی بر آموزش:

- افزایش سطح آموزش های ابتدایی
- افزایش استانداردهای تحصیلات تکمیلی
- سرمایه گذاری بیشتر در امر آموزش و به خصوص آموزش های علمی- کاربردی
- تغییر در ظرفیت رشته های دانشگاهی و به خصوص رشته های فنی (همان منبع).

- ویژگی های آموزش های فنی و حرفه ای

قبل از آنکه در برنامه ریزی درسی در نظا م های آموزش فنی و حرفه ای به مسئله داشتن و نداشتن تمرکز پرداخته شود باید ماهیت، ویژگی ها و ملزومات آن در دنیای کنونی روشن شود. هر اندازه هدف های نظام آموزش فنی و حرفه ای و نقش آنها در ساختار جوامع کنونی و انتظارات جامعه شفاف تر مطرح گردند بهتر می توان دربار ه آنها برنامه ریزی کرد. تغییرات سریع و همه جانبه جوامع، تعاریف پیشین را با چالش جدیدی مواجه کرده و ناکارآمدی آنها را آشکار کرده اند. از این رو می بینیم که سازمان بین المللی کار (ILO) در دهه های گذشته ناگزیر شده چندین بار از کار آموزش های فنی و حرفه ای تعریف جدیدی ارائه دهد. برای واژه آموزش در تعاریف پیشین آمده است که آموزش فنی و حرفه ای به هر نوع آموزشی اطلاق می شود که به وسیله آن دانش و مهارت فنی یا تجاری حاصل می شود یا توسعه می یابد، اعم از اینکه در مدرسه باشد یا در محیط کار (صالحی،۱۳۸۵).

در تعریف دیگری آمده است آموزش باید به گونه ای طراحی شود تا شخصیت افراد مخصوصاً در جایی که جوانان مد نظر هستند توسعه یابد. آن چه امروزه صاحب نظران به کی باور مشترک دست یافته اند، به زبان
ساده این است که آموز ش های فنی و حرفه ای در معنای جدید آن، هم به مفهوم کاری (شغل) است و هم به مفهوم شهروندی. بنابراین دارا بودن مهارت های عملی صرف و شناخت ابزاری برای دانش آموختگان برنامه های فنی و حرفه ای کافی نیست و نیاز بازار کار دنیای کنونی را تأمین نمی کند (یعقوبی نجف آبادی،1389).

- اهداف برنامه های آموزش روستایی

اهداف این برنامه ها در مجموع عبارتند از:

- افزایش دسترسی و توسعه آموزش های مهارتی و خدمات فنی و مشاوره ای معطوف به ایجاد اشتغال در مناطق روستایی.
- تشویق دانش آموختگان فاقد مهارت به اشتغال و کارآفرینی در مناطق روستایی.
- تشویق روستائیان به راه اندازی صنایع روستایی، اجرای پروژه های تجاری و توسعه خدمات روستایی.
- افزایش بهره وری شاغلین در روستا.

- اهداف آموزش های فنی وحرفه ای

دستیابی به اشتغال برای افراد فا قد مهارت

تطبیق مهارت نیروی انسانی با مهارت های جدید ناشی از تحولات فناوری

ارتقاء مهارت نیروی انسانی به منظور دستیابی به بهره وری بالاتر (خواجه شکوهی و همکاران،1387).

تعیین و اولویت بندی طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

شناخت دقیق قابلیت و پتانسیل هر یک از مراکز روستایی در جهت دهی به توسعه و رشد اقتصادی و اشتغال زایی امری بدیهی و ضروری است که می بایست متناسب با توان و ظرفیت هر یک از مناطق روستایی بتوان برنامه توسعه متناسب با آن را تهیه و تنظیم نمود تا براساس روستا به صورت یک عضوی از منظومه پیرامونی خود به فعالیت بپردازد براین اساس با توجه به اقدامات مختلف عملی و نظری که در خصوص ظرفیت، توان روستای سرخه دیزج انجام گرفت می توان گفت که محورهای زیر می توانند به عنوان کانون و هدف توسعه روستا منظور گردند.

۱- محور توسعه روستا براساس فعالیتهای دامداری:

براساس یافته های وضع موجود و تحلیل و تبیین صورت گرفته در خصوص منابع طبیعی، انسانی موجود روستا فعالیتهای دامداری این پتانسیل و ظرفیت را دارا می باشند که در رشد و توسعه اقتصادی، افزایش درآمد ساکنین، ایجاد اشتغال مناسب برای گروه های انسانی مختلف نقش آفرین باشد این امر زمانی حایز اهمیت می یابد که براساس تولیدات خام و اولیه این بخش اقتصادی می توان صنایع مرتبط با آن را در سطح روستا دایر نمود و به عبارتی فعالیتهای دامداری این قابلیت را دارا می باشند که زنجیره ای از فعالیتهای متنوع اقتصادی را در سطح روستا و مناطق پیرامونی فراهم سازند و علاوه بر رشد اقتصادی، در رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی نیز موثر باشند.

۲- زنبورداری:

زنبورداری به سبب وجود مراتع در پیرامون روستا و وجود انواع گیاهان دارویی و استپی در منطقه از یک سو و نیروی انسانی مجرب و آموزش دیده موجود روستا از سوی دیگر از توان و ظرفیت قابل توجهی در افزایش تولیدا مربوط به خود هستند. این امر به ویژه با بهره گیری از توان زنبورعسل در تولید فرآورده های متنوع و مختلف آن از اهمیت خاصی برخوردار می گردد.

۳- بوم گردی:

در دنیای امروز، گردشگری به یکی از مسائل روز و قابل اهمیت در دنیا تبدیل شده است و صنعت گردشگری را می توان غنی ترین و پر درآمد ترین بخش اقتصاد دانست که ویژگی بارز آن، پایداری و توسعه روز افزون است. با توسعه این صنعت، کشورهای مختلف در جهت بهره وری از توریسم و جلب تعدد بیشتری از گردشگران تلاش می کنند، چرا که برنامه ریزی برای توسعه و گسترش این صنعت پایدار، نقشی اساسی و حیاتی در آینده ی جامعه دارد. در سال های اخیر توجه به موضوع گردشگری و شناخت قطب های توریستی و مناطق مستعد گردشگری، مورد توجه مسئولان و برنامه ریزان قرار گرفته است و با تصویب دستور العمل ها و آیین نامه ها در جهت ایجاد مناطق گردشگری، گامی موثر برداشته شده است.

تاثیرات شگرف صنعت گردشگری در کاهش نرخ بیکاری، افزایش سطح درآمد، تامین منابع انرژی و رونق بازار صنایع دستی تنها بخشی از مزایای ویژه پرداختن به این صنعت است. به ازاء ورود هر گردشگر ۲ تا ۶ شغل به صورت مستقیم ایجاد می شود. در محاسبات اقتصاد دانان توسعه این روند با احتسابات مشاغل در بخش های تولیدی و خدماتی برای هر گردشگر به ایجاد شغل برای ۹ تا ۱۵ نفر می رسد.

- گردشگری منطقه

صنعت گردشگری در ایران بویژه در منطقه زنجان مراحل اولیه رشد خود را طی می کند و صنعتی نوپا به شمار می آید. منطقه فوق به لحاظ دارا بودن منابع غنی طبیعی، سابقه تاریخی و میراث فرهنگی از قابلیت گردشگری بالایی برخوداراست. این استان توانایی تبدیل شدن به منطقه بزرگ گردشگری و تأمین نیازهای مختلف توریستها را دارد تا بتواند با تأمین این نیازها و ایجاد رضایت دیداری، فیزیکی، عاطفی و اجتماعی در آنها، امکان توسعه منطقه را فراهم نماید.

بخش عمده گردشگران علاقمند سفر به منطقه زنجان با انگیزه طبیعت گردی، گردشگری روستایی و تفریحی استفاده از جاذبه های تاریخی موجود دست به این اقدام می زنند. علاوه براین چون صنعت گردشگری برای منطقه درآمد زاست در این عرصه نیز محاسبه هزینه و فایده ملاک اصلی تصمیم گیری است بویژه که در شرایط کنونی بحران بیکاری منطقه زنجان را تهدید می کند و توسعه صنعت گردشگری با کمترین سرمایه گذاری بالاترین اشتغالزایی را بدنبال خواهد داشت.

با توجه به رشد صنعت گردشگری در این منطقه و پتانسیل موجود در این روستا و انتظار افزایش ورود گردشگر به این روستا، پیشنهاد می شود، مجتمع تفریحی و گردشگری و اقامتگاه بوم گردی در این روستا ایجاد گردد. بوم گردی یا اکوتوریسم در تعریف خلاصه یعنی احترام به طبیعت، احترام به فرهنگ گذشته و حال حاضر مردمانی که از سال ها قبل در یک زیست بوم خاص زندگی می کنند و به طبیعت منطقه آسیبی نرسد. اکوتوریسم ارزشمندترین

شاخه طبیعت گردی است که قصد دارد به شیوه ای خردمندانه ای با کمترین اثر منفی بر طبیعت و فرهنگ منطقه، بیشترین فایده را برای آن داشته باشد. این شاخه از گردشگری بر اساس نتایج توسعه پایدار آن شناخته می شود که شامل حفاظت از محیط زیست، آموزش بازدیدکنندگان در زمینه پایداری و فایده رساندن به جامعه محلی و ارتقاء معیشت آنها می باشد.

- باغداری

فعالیتهای باغداری به سبب نقش آن در تولید انواع میوه به عنوان یک ماده غذایی مهم از اهمیت قابل توجهی برخوردار است و این به عنوان یکی از مهمترین تولیدات در برخی از مناطق روستایی به شمار می رود. چنین ویژگی به سبب وجود باغات انبوه و متنوع و وجود نیروی انسانی با دانش بومی و مدرن در سطح روستای سرخه دیزج جز خصیصه اصلی اقتصاد آن محسوب می شود و با توجه به کیفیت بالای محصولات باغی تولید شده در سطح روستا از جمله سیب این قابلیت برای روستای سرخه دیزج وجود دارد که ابعاد مختلف توسعه اقتصادی و اشتغالزایی در چارچوب توسعه باغات و صنایع مرتبط با آن مانند بسته بندی محصول، خشکبار و چیپس میوه و... در سطح روستا اهمیت یابد. از سوی دیگر با توجه به بررسی های به عمل آمده می توان در سطح روستای سرخه دیزج به کشت و پرورش گل محمدی و محصول پسته نیز اقدام نمود.

- فعالیت های صنعتی و کارگاهی

وجود کارگاههای موجود در سطح روستای سرخه دیزج که در تولیدات کشاورزی، صنعتی از جمله کارگاه های تولید کفش و البسه که عمدتاً از جنبه صادراتی برخوردار هستند بخش دیگری از قابلیت های تولیدی روستای سرخه دیزج به شمار می رود که با توجه به جنبه صادراتی آن که عمدتاً مورد هدف بازارهای منطقه ای و ملی از جمله مرکز کشور را در بر می گیرد می تواند سطح توسعه هر چه بهتر در روستای سرخه دیزج گردند.

- زراعت

فعالیت های زراعی به عنوان اولین و مهمترین محور توسعه اقتصاد روستا محسوب می شود که با توجه به تولید و کشت محصولات نظیر غلات، حبوبات و صیفی جات و وجود صنایع تبدیلی مرتبط با آنها از جمله رشته بری جایگاهی ویژه را در اقتصاد روستا دارا هست در این خصوص کشت زعفران از جمله محصولی است که می تواند به عنوان محور توسعه روستای سرخه دیزج مورد توجه واقع شود.

- حفظ محیط زیست

یکی از مهمترین نتایج این نگرش به گردشگری و طبیعت گردی، ایجاد اشتغال برای ساکنان بومی منطقه و کسب درآمد برای آنان است؛ که از این طریق ساکنین منطقه ترغیب به حفظ محیط زیست، آداب و رسوم و آنچه برای گردشگران جذاب است می شوند. به این ترتیب اکوتوریسم می تواند در حفظ و پاسداری محیط زیست طبیعی و انسانی و همچنین توسعه پایدار تاثیرگذار باشد. مردم محلی با نمایش آداب و رسوم خود به گردشگران، فروش محصولات صنایع دستی شان به آنان و مشارکت دادن گردشگران در فعالیت های روزمره خود به ارزش میراث فرهنگی خود پی برده و هرچه بیشتر در حفظ آن می کوشند. علاوه بر این آنان تلاش خواهند کرد که آنچه برای گردشگران و طبیعت گردان جذاب است را حفظ و نگهداری کنند؛ چرا که بوم گردی به وضوح یکی از راه ها و منابع

کسب درآمد برایشان مطرح خواهد شد و هجوم گردشگران و سرمایه های غیر بومی دیگر به سادگی نمی تواند موجب کاهش غنای فرهنگی منطقه گردد.

- بازار هدف

با پیشرفت های صورت گرفته در صنایع حمل و نقل و فناوری اطلاعات، حتی دورترین و بکرترین نقاط روی زمین نیز در دید و دسترس علاقمندان به سفر و گردشگری قرار گرفته و در حال حاضر، گردشگری یا توریسم، بزرگترین صنعت در دنیا محسوب می شود و شاخه ی طبیعت گردی نیز رو به رشد ترین بخش آن است.

وجود آب و هوای مطلوب و چشم‌اندازهای زیبا و کوهستانی می‌تواند این روستا را به مقصدی مطلوب برای گردشگری تبدیل کند . از مزیت های دیگر این طرح می توان به وجود فرهنگ مخصوص روستایی، قیمت مناسبت اقامت، محیط اقامتی متفاوت و دسترسی راحت به نقاط شهری اشاره کرد.

برای جذب گردشگر تبلیغات محیطی، برگزاری همایش های مختلف و ... از جمله فعالیت هایی است که می توان در جهت معرفی این روستا به عنوان مقصدگردشگری هر چند در سطح خیلی محدود انجام داد. همچنین از طریق اینترنت و گردشگری مجازی، می توان این روستا را برای بخشی از بازار هدف معرفی کرد.

- تعریف طرح بوم گردی (اکوتوریسم)

گردشگری فرصت‌های بسیاری را برای کسب و کارهای کوچک خانوادگی ایجاد می‌کند که بیشتر آن‌ها، روابط مستقیم و متقابل میزبان و مهمان را در خانه و املاک خانواده گردشگرپذیر در بردارند. این حضور و مشارکت از سوی خانواده، برای تجربه و رضایت گردشگر و همچنین برای توسعه پایدار مقصد و جامعه محلی، امری بسیار حیاتی است. یکی از کسب و کارهای کوچک گردشگری که از سال ۱۹۹۴ میلادی به جهانیان معرفی شده و در چند سال گذشته در ایران به شدت در حال توسعه است، ایجاد و توسعه اقامتگاه‌های بوم‌گردی است. بر اساس اولین تعریف رسمی در سال ۲۰۰۲ میلادی، اقامتگاه بومی یا اکولوژ امکانات اقامتگاهی گردشگری است که به معیارهای زیر پایبند است:

- ✓ حفاظت از محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ ایجاد کمترین اثر بر محیط طبیعی اطراف اقامتگاه در هنگام ساخت آن؛
- ✓ استفاده از معماری و مصالح بومی و داشتن بافت فرهنگی و فیزیکی خاص با توجه و هم آهنگ با فرم، منظره و رنگ محیط؛
- ✓ استفاده از سیستم‌های آب‌رسانی پایدار و کاهش مصرف آب؛
- ✓ به کارگیری روش‌هایی برای بازیافت زباله‌های خشک و دفع دیگر انواع زباله بدون آسیب رسانی به محیط؛
- ✓ استفاده از انرژی‌های پایدار به روش های سنتی و به کار گیری انرژی‌های نو با استفاده از وسایل مدرن؛
- ✓ کار گروهی همراه با به کارگیری جامعه محلی؛
- ✓ ارائه کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی ویژه کارکنان، گردشگران و مالکان اقامتگاه ها درباره چگونگی حفاظت و برخورد با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون؛
- ✓ همکاری با برنامه‌های تحقیقاتی در جهت برنامه‌ریزی توسعه پایدار محلی.

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل‌ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتاً در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می‌شوند. در این اقامتگاهها که تقریبا همگی آنها بصورت خانوادگی ارائه خدمات می‌کنند، سعی بر این است تا میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند. برخی از آنان فعالیت‌های طبیعت گردی مکملی چون بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز مکمل کار خود ساخته و خدمات کاملی را به مسافران خود ارائه می‌دهند .درواقع اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته‌های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند. اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی با رعایت بالاترین سطح ممکن ضوابط زیست محیطی و به شکلی سازگار با معماری و سیمای طبیعی منطقه احداث شده و ضمن حداکثر تعامل با جامعه محلی، زمینه حضور و اقامت طبیعت گردان را با کیفیتی قابل قبول و تعریف شده در محیط‌های طبیعی فراهم نمایند.

تصویر شماره (۷۸): نمونه ای از اقامتگاه بوم گردی

- الزامات و شرایط عمومی اقامتگاه های بوم گردی

✓ کلیه اقامتگاه‌های بوم گردی ضمن رعایت اصول فنی و مهندسی که تضمین کننده ایمنی ساکنان ساختمان ها هستند، با استفاده از مصالح بومی و با بهره بردن از حداکثر دانش بومی و هماهنگ با محیط طبیعی و فرهنگی پیرامون خود احداث شده و در طی مدت بهره برداری و توسعه اقامتگاه این شرایط بایستی تداوم داشته باشد.

✓ طراحی داخلی و خارجی کلیه اقامتگاه های بوم گردی باید با رویکرد بهره برداری از مبلمان و تجهیزات سنتی و بومی صورت گرفته تا ضمن تأمین رفاه برای گردشگران، فرصت آشنایی و درک فرهنگی منطقه فراهم شود.

✓ در کلیه اقامتگاه های بوم گردی طرح های مشخصی در خصوص مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا در آیند، وجود اقامتگاه های بوم گردی نباید در هیچ شرایطی به آلودگی زیست محیطی بستر پیرامون خود منتهی شود.

✓ کلیه شیرآلات اقامتگاه های بوم گردی باید از انواعی انتخاب شود که کاهش مصرف آب را به دنبال داشته باشند.

✓ نورپردازی اقامت گاه های بوم گردی باید ضمن تامین روشنایی مورد نیاز گردشگران، حداکثر صرفه جویی در مصرف انرژی داشته و حداقل آلودگی نوری را در منطقه ایجاد نماید.

✓ سیستم گرمایش و سرمایش اقامتگاه های بوم گردی باید ضمن تأمین رفاه مسافران حداقل تاثیر منفی را بر محیط زیست منطقه داشته باشد و با رعایت اصول معماری بومی و دانش فنی روز، میزان نشت حرارتی در اقامت گاه های بوم گردی به کمترین حد ممکن برسد.

✓ استفاده از پوشاک بومی ضمن رعایت اصول بهداشتی و ایمنی برای کلیه کارمندان اقامتگاه های بوم گردی و همچنین رعایت اصول بهداشتی و پاکیزگی کلیه فضاهای اقامتگاه های بوم گردی براساس استاندارد های و ضوابط الزامی است.

✓ کلیه اقامت گاه های بوم گردی موظفند ضمن رعایت ذائقه گردشگران، خوراک و نوشیدنی‌های بومی را با استفاده از سفره آرایی بومی و رعایت اصول بهداشتی به گردشگران ارائه نمایند.

✓ حضور راهنمایان و بلدهای محلی و فراهم نمودن فرصت بازدیدی از سیمای طبیعی و بستر فرهنگی پیرامون اقامتگاه های بوم گردی توسط راهنمایان مورد تایید سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه اقامتگاه های بوم گردی الزامی است.

✓ با توجه به قرار گرفتن اقامتگاه‌های بوم گردی در محیط های طبیعی و به دور از مراکز امدادی، ضروری است کلیه اقامتگاه های ضمن شناسایی مخاطرات و حوادث مرتبط با فعالیت خود و ارائه آن به مراجع صدور مجوز طی گزارشاتی که هر دو سال یک بار مورد بازنگری قرار خواهد گرفت، اقدامات لازم را در خصوص مدیریت حوادث در محدوده جغرافیایی فعالیت خود (از جمله تعامل با نهادهای محلی امدادی، تأمین تجهیزات امدادی در حد نیاز و مطابق گزارش مذکور و...) به انجام برسانند و همچنین کارمندن ملزم به اخذ گواهینامه معتبر کمک های اولیه و امداد از مراجع ذیصلاح هستند.

✓ آگاهی و پایبندی گردشگران به هنجارهای جامعه میزبان در کلیه اقامتگاه های بوم گردی ضروری است.

کارشناسان طبیعت گردی استان‌ها در تعامل با کارشناسان استاندارد سازی و معاونین گردشگری ادارات کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در کلیه استان های کشور ناظر بر اجرای دستور العمل ابلاغی و بر عملکرد اقامتگاه های بوم گردی خواهند بود. شایان ذکر است؛ روند رو به رشد بوم‌گردی در ایران و استقبال بی‌نظیر گردشگردان داخلی و خارجی از اقامتگاه‌های بومی، نشانگر این است که دست‌یافتن به اهداف افق ۱۴۰۴ گردشگری، نیازمند سرمایه‌گذاری ویژه در بخش گردشگری روستایی و عشایری است. آنچه اکنون می‌تواند راهگشای مسیر توسعه پایدار گردشگری در ایران باشد، به رسمیت شناختن اقامتگاه‌های بوم‌گردی و توسعهٔ آنها بر اساس استانداردها و ارکان یاد شده است.

- معرفی طرح

اقامتگاه بوم گردی نوعی از محل های اسکان برای مسافران است که بر خلاف هتل ها که ویژگی یکسانی دارند، دارای ویژگی خاص محیطی خود بوده و به نوعی اقامتگاهی بومی و محلی است که عمدتا در خانه های قدیمی بازسازی شده و با شیوه ای که مطلوب برای مسافران باشد اداره می شوند. در این اقامتگاهها سعی بر این است تا

میهمانان با شیوه سنتی زندگی در آن محل خاص آشنا شده و از غذاهای محلی آنجا استفاده و در محیطی طبیعی سفر خود را به انجام برساند.

- تفاوت اقامتگاههای بوم گردی با هتل و مهمان پذیر

اقامتگاه بوم گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و در نهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند.

- خدمات قابل ارائه

در این واحدها باید همه خدمات رنگ سنت داشته باشد. صندوقچه های قدیمی بجای قفسه های کتاب و لباس، جاجیم و گلیم بجای فرش و موکت، غذاهای محلی، شب نشینی دور آتش بجای تماشای تلویزیون، دوشیدن شیر گاو، پختن نان و غیره از جاذبه های این محلها می باشد. هر چقدر سنتی تر باشید و ابداعات نوستالوژیک داشته باشید توفیق بیشتری در جذب مخاطبان خاص خواهید داشت. همچنین می توان فعالیت های طبیعت گردی مکمل مانند بیابان گردی، جنگل نوردی و گردشگری نجومی را نیز ترکیب نموده و خدمات کاملی را به مسافران ارائه داد.

- سابقه طرح در ایران

از یک دهه قبل واحدهای بوم گردی در برخی مناطق کشور به خصوص در استان اصفهان تشکیل شده که در آن موقع این واحدها بصورت امروز دارای شناسنامه نبودند. در دوسال گذشته ضوابط تشکیل این واحدها توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور تدوین گشته و از آن زمان ایجاد واحدهای بوم گردی شدت گرفته و در حال حاضر بیشتر از ۵۰ واحد ثبت شده با این عنوان به فعالیت مشغول می باشند.

- مکان اجرای طرح

روستاها و مناطق نمونه گردشگری، کویرها و مناطق جنگلی و همه روستاهای کشور که دارای جاذبه های تاریخی، فرهنگی و رفاهی می باشند گزینه مناسبی برای راه اندازی اقامت بوم گردی می باشند.

- مجوز تأسیس

در حال حاضر برای تاسیس اقامت بوم گردی باید به کمیته طبیعت گردی معاونت گردشگری سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مراجعه نمود.

- توسعه بوم گردی در آینده

این روزها همه به دنبال یک جای دنج و متفاوت برای آخر هفته خود می باشند و در روزهای تعطیل مردم به‌دنبال فرار از زندگی ماشینی و پناه بردن به طبیعت هستند. بر همین اساس در چند سال اخیر صنعت بوم گردی در ایران از رشد قابل ملاحظه ای برخوردار شده است. از سوی دیگر آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم هر منطقه‌ای برای گردشگران علی‌الخصوص خارجی جذابیتی وصف‌ناشدنی دارد. همچنین بر اساس برنامه ششم توسعه که ۲۰ میلیون گردشگر هدف برنامه می باشد توسعه اقامتگاه های بوم گردی در دستور دولت بوده و بر این اساس دولت برنامه های حمایتی برای تاسیس این واحدها در همه مناطق گردشگری و بافتهای تاریخی و روستایی را دنبال می نماید.

- انواع اقامتگاه های بوم گردی

بر اساس ضوابط تعریف شده این اقامتگاه ها به سه درجه تقسیم شده است. اقامتگاه هایی که تجهیزات و خدماتی بیش از حد ضوابط لازم را برای درجه بندی مصوب ارایه کنند و یا برای توسعه پایدار گردشگری اقدامات شاخصی انجام دهند طبقه ممتاز تعیین می شوند. در مشخصات این اقامتگاه ها ضمن تعیین ظرفیت واحدهای اقامتی برای هر یک از درجه ها اعلام شده است که در تمام اقامتگاه های بوم گردی باید طرح های مشخصی درباره مدیریت و بازیافت پسماندها و استفاده بهینه از پسابها به اجرا درآید.

- نقش پروژه در تأمین رفاه اجتماعی

در چشم انداز بیست ساله توسعه کشور در بحث رفاه و تأمین اجتماعی، تصویر جامعه ایران در افق بیست ساله چنین است:

✓ برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، تحکیم بنیان‌های مستحکم نهاد مقدس خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب

✓ توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی

✓ دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه)، با تأکید بر جنبش نرم افزاری و خدمات علم، رشد پر شتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل

✓ الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)

✓ دارای تعامل سازنده با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت

امروزه مفهوم شهرها بدون مراکز تفریحی و گردشی مؤثر در اشکال گوناگون آن دیگر قابل تصور نیست. پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی‌های معضلات زیست محیطی آن‌ها موجودیت مراکز تفریحی و گردشی و گسترش آن برای همیشه اجتناب ناپذیر کرده‌اند. شهرها به عنوان کانون‌های تمرکز فعالیت و زندگی انسان‌ها برای اینکه بتوانند پایداری خود را تضمین کنند چاره پیکره یگانه شهرها در متابولیسم آن‌ها نقش اساسی دارند که کمبود آن‌ها می‌تواند اختلالات جدی در حیات شهری به وجود آورد. توجه به مراکز تفریحی و گردشی به طور عام به عنوان ریه‌های تنفسی شهرها تعریف اغراق آمیزی از کارکرد آن نیست. بلکه این شبیه بیان کننده حداقل کارکرد آن در مفهوم اکولوژیک شهرها به شمار می‌رود. این فضاها هم از دیدگاه تأمین نیازهای زیست محیطی شهرنشینان و هم از نظر تأمین فضاهای فراغتی و بستر ارتباط و تعامل اجتماعی آن جایگاهی در خور اهمیت دارد. در اینجا به مهم‌ترین کارکردهای آن در شهرها اشاره می‌شود.

۱. کارکرد تفریحی: فضاهای تفریحی نظیر رستوران‌ها بهترین محل برای آرامش و رفع خستگی هستند. امروزه کارکرد تفریحی این مجموعه‌ها جایگزین بخشی از کارکردهای تفریحی خانواده روابط همسایگی و محلی، بازار و ... شده است.

۲. کارکرد ارتباطی: این مجموعه‌ها زمینه ساز روابط نانوشته سازمان یافته‌ای هستند که با توجه به نیازهای اقشار مختلف اجتماعی شکل می‌گیرد؛ و دوام می‌یابد.

منظور از کیفیت زندگی توجه به شاخصهای اجتماعی فرهنگی، اقتصادی و محیطی روانی و ... در دو وجه عینی (کمی) و ذهنی (کیفی) در روند برنامه ریزی شهری است. مثل شرایط تحصیل بهتر کیفیت دسترسی کیفیت مسکن کیفیت فضاهای گذران اوقات فراغت ایجاد فرصت‌هایی برای کنش متقابل اجتماعی و فرصت‌های اجتماعی (اشتغال رفاه مشارکت اجتماعی و ...) جوهره اصلی کیفیت زندگی شهری تأمین نیازهای روانی و عاطفی و اجتماعی شهروندان (مثل نیاز به امنیت زیبایی، آرامش خاطر تعلق اجتماعی، شادی، تفریح و ...) ناقص خواهد بود. کیفیت زندگی شهری در بر گیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌هایی همچون رضایت و شادی و امنیت را در بر می‌گیرد. لذا از این منظر آن را رضایت اجتماعی نیز می‌نامند؛ و بر اساس آن با شاخص‌های دسترسی به فرصت‌های اجتماعی مثل شغل، ثروت و اوقات فراغت توجه می شود برخی این واژه را مترادف با رفاه و عده‌ای دیگر آن را بیانی از رفاه می‌دانند؛ که با میزان کالاهای عمومی و نحوه توضیع آن‌ها مشخص می‌شود. یکی از معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی شهری در شهرها فضای باز و سبز عمومی می‌باشد که از زیر معیارهای اصلی شاخص اجتماعی کیفیت زندگی می‌باشد.

امروزه نقش و اهمیت فضاهای تفریحی در کیفیت زندگی به طور چشمگیری رو به افزایش است. به همین جهت، در اکثر کشورها، فضاهای باز و تفریحی جزء لاینفک تصمیمات برنامه ریزی کاربری زمین به شمار می‌آیند.

در بررسی اثرات روانی – اجتماعی مراکز تفریحی و گردشی باید گفت که انسان، در هر شرایطی روزانه به چند ساعت فضای ساکت و آرام نیاز دارد؛ که مراکز تفریحی و گردشی می‌تواند این فضا را تأمین نماید. همچنین از مهم‌ترین اثرهای مراکز تفریحی و گردشی در شهرها، کارکرد زیست محیطی آن‌هاست که شهرها را به عنوان محیط زیست جامعه انسانی معنی دار کرده است و با آثار سوء گسترش صنعت و کاربردی نادرست تکنولوژی مقابله کرده، سبب افزایش کیفیت زیستی شهرها می‌شود. همچنین به عنوان یکی از مباحث مهم و کاربردی در دیگر کشورها تبدیل شده است به طوری که هر ساله مساحت زیادی از زمینهای شهری آن‌ها به این کاربری بسیار مهم اختصاص داده می‌شود.

در یک تقسیم بندی کلی می‌توان آثار اجتماعی ناشی از ایجاد و گسترش مراکز تفریحی و گردشی شهر را به صورت زیر ارائه کرد:

۱. آثار جامعه شناختی

۲. آثار فرهنگی

۳. آثار روانشناختی (روحی روانی) با نظر به مطالب ارائه شده به معرفی آثار مطلوب و نا مطلوب فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی از منظر جامعه شناختی، فرهنگی و روانشناختی بر روی شهروندان می‌پردازیم.

فطرت انسان به گونهای آفریده شده است که توانایی‌های بسیاری دارد و این توانایی‌ها بدون ارتباط با زیبایی‌های طبیعی که در زندگی شهری که همان فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی، پارک‌ها و مراکز تفریحی می‌باشند به افسردگی و خمودی می‌گراید و بالطبع در پرتو بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی خلاقیت‌های انسان شکوفه می‌گردد؛ و انسان راه تکامل را در زندگی خود می‌پیماید. اگرچه بیشتر شهروندان مقیم شهر از مزایا و تاثیرات غیر مستقیم فضاهای باز، مراکز تفریحی و گردشی بر زندگی خود آگاه نیستند اما این تأثیر و کنش متقابل میان برخورداری از مراکز تفریحی و گردشی و عدم بر خورداری از آن بر زندگی آن‌ها توسط پژوهش‌های گوناگونی به اثبات رسیده می‌باشد. به عنوان مثال در میان نوشته‌های علما و احادیث و قرآن کریم نیز به این موضوع اشاره شده است از مجموعه آیات و احادیث چنین به دست می‌آید که:

۱. رفتن به مراکز تفریحی و گردشی غم‌های انسان را می‌زداید. به او آرامش بخشیده و اورا شاد وخوشحال می‌کند.

۲. بهره مندی از مراکز تفریحی و گردشی حالت یاس و نومیدی را از انسان دور کرده و شور و امیدی در او ایجاد و یا تقویت می‌کند.

۳. مراکز تفریحی و گردشی تاثیری قابل توجه در درمان بیماری‌های روحی و روانی دارد به طوری که این مشکلات با نگاه کردن به فضا و مناظر سرسبز و قدم زدن و نفس کشیدن در این محیط‌ها از میان می‌رود.

۴. ارتباط با مراکز تفریحی و گردشی موجب نشاط و موجب انگیزه برای حرکت به سوی تعالی و تکامل است.

تهیه جدول و شبکه فعالیت های سالانه و تخصیص تسهیلات یا اعتبارات به تفکیک هر دهستان و روستا

پرورش دام سبک با اصلاح نژاد رومانوف

هزینه های سرمایه گذاری طرح

- برآورد تسهیلات مورد نیاز

جدول شماره(۲۹۳): برآورد سود تسهیلات

شرح	محاسبه نرخ سود به روش جدید
اصل مبلغ (اصل تسهیلات)	۱۵.۷۲۵.۰۰۰.۰۰۰
نرخ سود سالیانه (به درصد)	٪۱۲
دوران تنفس (دوران وقفه) برحسب ماه	۱۲
سود دوران تنفس (دوران وقفه)	۱.۸۸۷.۰۰۰.۰۰۰
جمع اصل و سود دوران تنفس (دوران وقفه)	۱۷.۶۱۲.۰۰۰.۰۰۰
مدت زمان بازپرداخت (برحسب ماه)	۴۸
فاصله زمانی پرداخت اقساط (برحسب ماه)	۱
جمع کل سود سالهای آتی (سود پرداختی)	۴.۶۴۹.۹۹۲.۴۶۲
جمع اصل و سود پرداختی در پایان دوره	۲۲.۲۶۱.۹۹۲.۴۶۲
مبلغ هر قسط	۴۶۳.۷۹۱.۵۱۰

- برآورد هزینه های طرح و نحوه تأمین منابع آن

جدول شماره(۲۹۴): هزینه طرح و نحوه تأمین منابع آن

عنوان حساب	طرح موضوع تسهیلات		درصد	جمع کل
	مورد نیاز تکمیل	جمع		
هزینه های ثابت با قبل از بهره برداری	۱۸.۶۶۹	۱۸.۶۶۹	۹۵	۱۸.۶۶۹
سرمایه در گردش	۹۸۸	۹۸۸	۵	۹۸۸
جمع کل سرمایه گذاری	۱۹.۶۵۷	۱۹.۶۵۷	۱۰۰	۱۹.۶۵۷
آورده متقاضی	۳.۹۳۱	۳.۹۳۱	۲۰	۳.۹۳۱
سرمایه پرداخت شده	۰	۰	۰	۰
جاری سهامداران	۰	۰	۰	۰
تسهیلات مالی پیشنهادی	۱۵.۷۲۵	۱۵.۷۲۵	۸۰	۱۵.۷۲۵
تسهیلات سایر بانکها (بانک)	۰	۰	۰	۰
بستانکاران و اسناد پرداختی	۰	۰	۰	۰
سایر (ذکر شود)	۰	۰	۰	۰
جمع منابع تأمین	۱۹.۶۵۷	۱۹.۶۵۷	۱۰۰	۱۹.۶۵۷

- برآورد هزینه های سرمایه گذاری طرح

جدول شماره(۲۹۵): هزینه سرمایه گذاری طرح (ارقام به میلیون ریال)

شرح هزینه ها	محاسباتی	مورد نیاز	جمع کل
زمین	۲.۵۰۰	۲.۵۰۰	۲.۵۰۰
محوطه سازی	۶۴۱	۶۴۱	۶۴۱
ساختمان ها	۴.۹۶۸	۴.۹۶۸	۴.۹۶۸

ماشین آلات و تجهیزات	۶.۹۳۱	۶.۹۳۱	۶.۹۳۱
تأسیسات	۱.۲۱۲	۱.۲۱۲	۱.۲۱۲
وسایط نقلیه	۶۲۰	۶۲۰	۶۲۰
اثاثیه اداری	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰
هزینه های پیش بینی نشده (۲ درصد جمع بالا)	۸۵۶	۸۵۶	۸۵۶
جمع هزینه های ثابت	۱۷.۹۷۸	۱۷.۹۷۸	۱۷.۹۷۸
هزینه های قبل از بهره برداری	۶۹۱	۶۹۱	۶۹۱
سرمایه در گردش	۹۸۸	۹۸۸	۹۸۸
جمع کل سرمایه گذاری طرح با هزینه های قبل از بهره برداری	۱۹.۶۵۷	۱۹.۶۵۷	۱۹.۶۵۷

- برآورد کل سرمایه گذاری طرح و نحوه تأمین منابع مالی آن

جدول شماره(۲۹۶): برآورد کل هزینه سرمایه گذاری

عنوان حساب	مبلغ	مبلغ کل
هزینه های ثابت	۱۸.۶۶۹	۱۸.۶۶۹
هزینه های سرمایه در گردش	۹۸۸	۹۸۸
جمع کل	۱۹.۶۵۷	۱۹.۶۵۷
منابع مالی مورد نیاز		
سرمایه سهامداران	۳.۹۳۱	۳.۹۳۱
تسهیلات اعتباری بانک	۱۵.۷۲۵	۱۵.۷۲۵
جمع کل	۱۹.۶۵۷	۱۹.۶۵۷

- زمین محل اجرای طرح

جدول شماره(۲۹۷): زمین محل اجرای طرح

شرح	مقدار	واحد	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل
زمین	۵.۰۰۰	مترمربع	۵۰۰.۰۰۰	۲.۵۰۰
جمع کل				۲.۵۰۰

- محوطه سازی محل اجرای طرح

جدول شماره(۲۹۸): هزینه محوطه سازی

شرح	واحد	مساحت (متر مربع)	قیمت واحد (هزار ریال)	کل هزینه (میلیون ریال)
تسطیح و خاکبرداری و خاکریزی	مترمکعب	۳.۱۳۲	۸.۵۰۰	۲۷
دیوارکشی با ارتفاع ۲ متر	مترمربع	۳۳۰	۳۵۰.۰۰۰	۱۱۶
درب ورودی	مترمربع	۸	۹۰۰.۰۰۰	۷
جدول بندی، کانال کشی	مترمربع	۵۰۰	۱۱۰.۰۰۰	۵۵
آسفالت و پیاده رو سازی (۲۰	مترمربع	۵۰۰	۴۰۰.۰۰۰	۲۰۰

درصد زمین)				
فضای آزاد (۱۵ درصد زمین)	مترمربع	۷۵۰	۳۰۰.۰۰۰	۲۲۵
روشنایی	عدد	۱۵	۸۰۰.۰۰۰	۱۲
جمع کل				۶۴۱

- هزینه ساختمان سازی

جدول شماره(۲۹۹): هزینه ساختمان سازی

ردیف	موضوع	مشخصات	مساحت (مترمربع)	قیمت واحد (ریال)	قیمت (میلیون ریال)
۱	جایگاه مسقف	سقف ایرانیت، کف خاکی ارتفاع ۳ متر	۱.۴۰۰	۱.۵۰۰.۰۰۰	۲.۱۰۰
۲	بهاربند	دارای آخور و آبشخور کف خاکی	۱.۱۰۰	۷۰۰.۰۰۰	۷۷۰
۳	سیلو	خندقی، کف سیمانی، دیواره ها بلوکی	۱۲۰	۲.۵۰۰.۰۰۰	۳۰۰
۴	جایگاه انبار مواد کنسانتره	سقف ایرانیت، کف و دیواره ها سیمانی	۱۱۰	۲.۵۰۰.۰۰۰	۲۷۵
۵	جایگاه علوفه	سقف ایرانیت، کف و دیواره ها سیمانی	۲۲۰	۱.۵۰۰.۰۰۰	۳۳۰
۶	قرنطینه	سقف ایرانیت، دیواره ها کاشی کف سیمانی	۷۵	۱.۵۰۰.۰۰۰	۱۱۳
۷	بیمارستان	سقف ایرانیت، دیواره ها کاشی کف سیمانی	۷۵	۳.۵۰۰.۰۰۰	۲۶۳
۸	مخزن کود	دیواره ها آجری کف خاک	۵۰	۲.۵۰۰.۰۰۰	۱۲۵
۹	زایشگاه	سقف ایرانیت دیواره ها آجری با روپوش سیمانی	۲۴	۲.۵۰۰.۰۰۰	۶۰
۱۰	حمام ضدکنه	طول ۳، عرض ۰.۸، عمق ۱.۲	۸۰	۲.۵۰۰.۰۰۰	۲۰۰
۱۱	دفتر مدیریت	سقف ایرانیت، کف موزاییک، دیواره ها گچ زده	۲۴	۵.۵۰۰.۰۰۰	۱۳۲
۱۲	خانه کارگری	سقف ایرانیت، کف موزاییک، دیواره ها گچ زده	۲۴	۵.۵۰۰.۰۰۰	۱۳۲
۱۳	انبار تجهیزات	سقف ایرانیت، کف سیمانی، دیواره ها آجری سیمان زده	۲۵	۳.۵۰۰.۰۰۰	۸۸
۱۴	جایگاه ماشین آلات	سقف ایرانیت، کف خاکی ارتفاع ۳.۵ متر	۱۵	۲.۵۰۰.۰۰۰	۳۸
۱۵	سکوی تخلیه	ارتفاع ۱.۲ کف سیمانی شیب دار	۸	۷۵۰.۰۰۰	۶
۱۶	حوضچه ضدعفونی سم	عمق ۱۰، عرض ۱.۵ و طول ۳ متر	۲۵	۱.۵۰۰.۰۰۰	۳۸
جمع					۴.۹۶۸

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۳۰۰): برآورد هزینه قبل از بهره برداری

شرح	هزینه های باقیمانده	ارزش کل (میلیون ریال)
حقوق پرسنل در طول اجرای طرح	۷۵	۷۵
هزینه های تهیه طرح، مشاوره، اخذ مجوز، حق ثبت قراردادهای بانکی (۲٪ هزینه های سرمایه ای)	۳۶۰	۳۶۰
آموزش پرسنل (۲ درصد حقوق کل)	۳۶	۳۶
هزینه های راه اندازی و تولید آزمایشی (۱۵ روز هزینه های آبریال برق، سوخت، مواد اولیه، حقوق و دستمزد)	۲۲۱	۲۲۱
جمع	۶۹۱	۶۹۱

- برآورد هزینه خرید تأسیسات

هر واحد خدماتی، علاوه بر دستگاههای اصلی خط تولید، جهت تکمیل یا بهبود فرآیندها، نیاز به تجهیزات و تأسیسات جانبی، نظیر تأسیسات گرمایش و سرمایش، آب، برق، دیگ بخار، کمپرسور، تأسیسات اطفا حریق و... خواهد داشت. انتخاب این موارد با توجه به ویژگیهای فرآیند و محدودیتهای منطقه ای و زیست محیطی انجام می گیرد. تأسیسات و تجهیزات مورد نیاز این طرح و هزینه های تهیه آن در جدول ذیل ارائه شده است.

جدول شماره(۳۰۱): برآورد هزینه خرید تأسیسات

شرح	باقیمانده	کل برآورد هزینه
انشعاب برق به قدرت ۱۰ کیلووات و تجهیزات مربوطه	۸۵	۸۵
کابل کشی و کانال و تابلو برق و نصب و راه اندازی	۶۵	۶۵
حفر چاه آب شرب به عمق ۵۰ متر با لوله گذاری	۶۵۰	۶۵۰
کابل کشی و کانال و نصب و راه اندازی	۱۲۰	۱۲۰
انشعاب تلفن یک خط تلفن ثابت	۱۵	۱۵
کابل کشی و کانال و نصب و راه اندازی	۱۲	۱۲
وسایل اطفای حریق	۳۵	۳۵
دوربین و دزدگیر	۶۵	۶۵
منبع آب و سوخت	۴۵	۴۵
وسایل سرماشی گرمایشی (سری کامل)	۱۲۰	۱۲۰
جمع کل	۱.۲۱۲	۱.۲۱۲

- برآورد هزینه خرید تجهیزات

هزینه تهیه تجهیزات، براساس استعلام صورت گرفته از شرکتهای مهم تولید کننده یا نمایندگی های معتبر برآورد می گردد. همچنین هزینه های جانبی تهیه تجهیزات، شامل هزینه های حمل و نقل، نصب و راه اندازی، عوارض گمرکی و... نیز محاسبه می شود.

جدول شماره(۳۰۲): برآورد هزینه خرید تجهیزات (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	نام ماشین آلات	شرکت و کشور سازنده		تعداد	هزینه های واحد	جمع کل
۱	علوفه خرد کن	داخلی	دستگاه	۱	۱۲۵	۱۲۵
۲	آسیاب و میکسر	داخلی	دستگاه	۱	۱۱۰	۱۱۰
۳	منبع آب	داخلی	دستگاه	۱	۲۵	۲۵
۴	منبع سوخت	داخلی	دستگاه	۱	۱۵	۱۵
۵	سمپاش موتوری زنبه ای فرغونی	داخلی	دستگاه	۲	۳۵	۷۰
۶	ظروف نگهداری شیر	داخلی	دستگاه	۲۵	۰.۸	۲۰
۷	لباس کار- فرغون و بیل	داخلی	دستگاه	۱۰	۵	۵۰
۸	تجهیزات شیردوشی	داخلی	دستگاه	۱	۲۵۰	۲۵۰
۹	کپسول گاز و رگولاتور فشار و شعله افکن با شیلنگ	داخلی	دستگاه	۲	۲۵	۵۰
۱۰	شیر سرد کن صنعتی	داخلی	دستگاه	۱	۷۵	۷۵
۱۱	ابزارآلات و تجهیزات جانبی	داخلی	دستگاه	۱	۳۰	۳۰
۱۲	بره نر آماده جفتگیری	داخلی	راس	۴۰	۱۶	۶۴۰
۱۳	ماده آمده جفت گیری	داخلی	راس	۳۶۰	۱۵	۵۴۰۰
۱۴	باسکول	داخلی	عدد	۲	۱۸	۳۶
۱۵	پخچال میزی	داخلی	عدد	۱	۳۵	۳۵
جمع کل						۶.۹۳۱

- برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه و حمل و نقل

جدول شماره(۳۰۳): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه و حمل و نقل (میلیون ریال)

نوع وسیله نقلیه	واحد	تعداد	قیمت واحد	باقیمانده	کل هزینه
گاری دستی	دستگاه	۱۰	۷	۷۰	۷۰
وانت نیسان با تانک استیل	دستگاه	۱	۵۵۰	۵۵۰	۵۵۰
جمع کل					۶۲۰

- برآورد هزینه خرید اثاثیه اداری

جدول شماره(۳۰۴): برآورد هزینه خرید اثاثیه اداری (میلیون ریال)

شرح	واحد	تعداد	قیمت واحد	باقیمانده	مبلغ کل
میز و صندلی	ست کامل	۱۰	۲	۲۰	۲۰
مبلمان اداری	ست کامل	۱	۲۵	۲۵	۲۵
کمد، فایل و.. (به طور متوسط)	عدد	۵	۵	۲۵	۲۵
کامپیوتر و متعلقات آن	دستگاه	۱	۲۵	۲۵	۲۵
جعبه کمک های اولیه	سری	۱	۲۵	۲۵	۲۵
طراحی سایت	سری	۱	۷۵	۷۵	۷۵
تجهیزات آبدارخانه	سری	۱	۵۵	۵۵	۵۵
جمع کل					۲۵۰

- برآورد سرمایه در گردش مورد نیاز طرح

جدول شماره(۳۰۵): برآورد سرمایه در گردش مورد نیاز طرح

شرح	مدت/روز	مورد نیاز	جمع
مواد اولیه و کمکی و بسته بندی	۶۰	۷۷۱	۷۷۱
مطالبات حقوق و دستمزد	۳۰	۱۴۶	۱۴۶
آب، برق و سوخت	۳۰	۱۱	۱۱
تنخواه هزینه اداری	۳۰	۶	۶
تنخواه هزینه تعمیر	۳۰	۴۶	۴۶
تنخواه هزینه حمل و نقل	۳۰	۷	۷
جمع سرمایه در گردش		۹۸۸	۹۸۸

- هزینه های سالیانه

علاوه بر سرمایه گذاری مورد نیاز جهت احداث و راه اندازی واحد، یک سری از هزینه ها بایستی به صورا سالانه براساس تولید محصول انجام شود. این هزینه ها شامل تهیه مواد مصرفی، نیروی انسانی، انرژی مصرفی، هزینه استهلاک تجهیزات، ماشین آلات و ساختمانها، هزینه تعمیرات و نگهداری، هزینه های فروش محصولات، هزینه تسهیلات دریافتی، بیمه و... می باشد.

جدول شماره(۳۰۶): برآورد هزینه سوخت و انرژی

شرح		واحد	مصرف روزانه		مصرف سالانه	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
			فرآیند تولید	سایر مصارف			
آب مصرفی		مترمکعب	۱۰	۱	۳.۳۰۰	۵.۷۶۰	۱۹
برق مصرفی		کیلووات ساعت	۵۵	۴۰	۲۵.۵۰۰	۸۸۶	۲۵
سوخت مصرفی	گازوئیل	لیتر	۰	۰	۰	۳.۵۰۰	۰
	گاز طبیعی	مترمکعب	۰	۰	۰	۴.۵۰۰	۰
	بنزین	لیتر	۰	۳۰	۹.۰۰۰	۱۰.۰۰۰	۹۰
جمع کل							۱۳۴

- مشخصات مواد مصرفی

جدول شماره(۳۰۷): برآورد هزینه مواد مصرفی

شرح مواد مصرفی	واحد	قیمت واحد (ریال)	مقدار	هزینه (میلیون ریال)
یونجه خشک	کیلوگرم	۱۰.۵۰۰	۸۸.۵۵۰	۹۳۰
سبوس گندم	کیلوگرم	۱۳.۵۰۰	۸۰.۰۰۰	۱.۰۸۰
سیلوی ذرت	کیلوگرم	۳.۰۰۰	۲۵۰.۰۰۰	۷۵۰
کاه جو	کیلوگرم	۷.۵۰۰	۹۵.۰۰۰	۷۱۳
دانه جو	کیلوگرم	۹.۵۰۰	۵۸.۰۰۰	۵۵۱
اوره	کیلوگرم	۱۲.۰۰۰	۱.۱۵۰	۱۴
کربنات کلسیم	کیلوگرم	۱۲.۰۰۰	۱.۰۳۰	۱۲

مکمل ویتاوینی	کیلوگرم	۵۵.۰۰۰	۱.۰۹۰	۶۰
فسفات سدیم	کیلوگرم	۵.۰۰۰	۱.۱۴۰	۶
تفاله چغندر	کیلوگرم	۲۵.۰۰۰	۹.۹۵۰	۲۴۹
نمک	کیلوگرم	۴.۵۰۰	۲.۴۰۰	۱۱
هزینه مواد شستشو و ضدعفونی کننده	لیتر	۷۵۰.۰۰۰	۱۵۰	۱۱۳
هزینه های سموم و مبارزه با انگل ها	لیتر	۴۵۰.۰۰۰	۲۰۰	۹۰
مواد شوینده و بهداشتی	کیلو	۵۰.۰۰۰	۳۰۰	۱۵
مواد تغذیه	سری	۸.۰۰۰.۰۰۰	۱۲	۹۶
جمع کل				۴.۶۸۸

- برآورد هزینه استهلاک طرح

جدول شماره(۳۰۸): برآورد هزینه استهلاک طرح

شرح هزینه ها	مبلغ	درصد	جمع کل
محوطه سازی	۶۴۱	۸	۵۱
ساختمان ها	۴.۹۶۸	۵	۲۴۸
ماشین آلات و تجهیزات	۶.۹۳۱	۷	۴۸۵
تأسیسات	۱.۲۱۲	۱۲	۱۴۵
وسایل نقلیه	۶۲۰	۲۰	۱۲۴
اثاثیه اداری	۲۵۰	۲۰	۵۰
پیش بینی نشده (۵ درصد) ارقام فوق			۵۰
جمع کل			۱.۱۵۴

- برآورد هزینه تعمیر و نگهداری طرح

جدول شماره(۳۰۹): برآورد هزینه تعمیر و نگهداری طرح

شرح هزینه ها	مبلغ	درصد	جمع کل
محوطه سازی	۶۴۱	۲	۱۳
ساختمان ها	۴.۹۶۸	۲	۹۹
ماشین آلات و تجهیزات	۶.۹۳۱	۴	۳۷۷
تأسیسات	۱.۲۱۲	۸	۹۷
وسایل نقلیه	۶۲۰	۴	۲۵
اثاثیه اداری	۲۵۰	۱۰	۲۵
پیش بینی نشده (۵ درصد) ارقام فوق			۲۷
جمع کل			۵۶۳

برآورد هزینه حقوق کارکنان مستقیم

جدول شماره(۳۱۰): برآورد هزینه حقوق کارکنان مستقیم

عنوان	تعداد (نفر)	حقوق ماهیانه (ریال)	جمع حقوق سالیانه
کارگر	۶	۱۱.۱۷۹.۸۸۶	۸۰۴.۹۵۱.۷۹۲
دامپزشک پاره وقت	۱	۱۱.۱۷۹.۸۸۶	۶۷.۰۷۹.۳۱۶
نگهبان	۱	۱۱.۱۷۹.۸۸۶	۱۳۴.۱۵۸.۶۳۲
جمع کارکنان تولیدی	۸		
جمع کل حقوق			۱.۰۰۶.۱۸۹.۷۴۰
اضافه می شود ۲۳٪ بیمه			۲۳۱.۴۲۳.۶۴۰
جمع کل حقوق و مزایای سالیانه (ریال)			۱.۲۳۷.۶۱۳.۳۸۰

- برآورد هزینه حقوق کارکنان غیرمستقیم

جدول شماره(۳۱۱): برآورد هزینه حقوق کارکنان غیرمستقیم

عنوان	تعداد (نفر)	حقوق ماهیانه (ریال)	جمع حقوق سالیانه
مدیرعامل	۱	۲۰.۱۲۳.۷۹۵	۲۴۱.۴۸۵.۵۳۸
اداری، مالی و فروش	۱	۱۶.۷۶۹.۸۲۹	۲۰۱.۲۳۷.۹۴۸
جمع کارکنان غیرتولیدی	۲		
جمع کل حقوق			۴۴۲.۷۲۳.۴۸۶
اضافه می شود ۲۳٪ بیمه			۱۰۱.۸۲۶.۴۰۲
جمع کل حقوق و مزایای سالیانه (ریال)			۵۵۴.۵۴۹.۸۸۷

- برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

جدول شماره(۳۱۲): برآورد هزینه ثابت و متغیر طرح

هزینه های تولید	هزینه های ثابت		هزینه های متغیر		هزینه های ثابت و متغیر (میلیون ریال)
	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	
مواد اولیه، کمکی و بسته بندی	۰	۲	۱۰۰	۴.۶۸۸.۱۳۵.۰۰۰	۴.۶۸۸
حقوق و دستمزد تولیدی	۶۵	۸۰۴.۴۴۸.۶۹۷	۳۵	۴۳۳.۱۶۴.۶۸۳	۱.۲۳۸
آب، برق، سوخت و ارتباطات	۲۰	۲۶.۸۵۱.۸۰۰	۸۰	۱۰۷.۴۰۷.۲۰۰	۱۳۴
تعمیرات و نگهداری	۲۰	۱۱۲.۵۹۷.۰۵۲	۸۰	۴۵۰.۳۸۸.۲۱۰	۵۶۳
استهلاک	۱۰۰	۱.۱۵۳.۹۸۳.۸۴۴	۰	۰	۱.۱۵۴
استهلاک قبل از بهره برداری	۱۰۰	۶۹.۰۹۶.۷۹۵	۰	۰	۶۹
پیش بینی نشده	۱۵	۰	۸۵	۰	۰
توزیع و فروش (۰.۵ درصد فروش)	۰	۰	۱۰۰	۷۳.۲۵۶.۰۰۰	۷۳
حقوق و دستمزد غیرتولیدی یا اداری	۱۰۰	۵۴۴.۵۴۹.۸۸۷	۰	۰	۵۴۵

حق امتیاز	۰	۰	۱۰۰	۰	۰
بیمه ۲ هزارم سرمایه ثابت	۱۰۰	۳۵.۹۵۵.۸۲۶	۰	۰	۳۶
جمع کل		۲.۲۴۰.۲۳۴.۱۸۹		۶.۳۳۲.۸۵۶.۸۰۶	۸.۵۰۲

- پیش بینی قیمت فروش محصولات

جدول شماره(۳۱۳): برآورد قیمت فروش محصولات

نام محصول	واحد فروش	قیمت فروش
میش	راس	۲۰.۰۰۰.۰۰۰
قوچ	راس	۲۵.۰۰۰.۰۰۰
گوشت بره پرواری	کیلو	۳۰۰.۰۰۰
پشم	کیلو	۱۵۰.۰۰۰
کود	کیلو	۱.۸۰۰
شیرتولیدی	لیتر	۳۰.۰۰۰

- پیش بینی درآمد حاصل از فروش محصولات

جدول شماره(۳۱۴): برآورد درآمد حاصل از فروش محصولات

درآمد حاصل از فروش	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
درصد	٪۸۰	٪۸۵	٪۹۰	٪۹۵	٪۱۰۰
میش	۳.۶۸۶	۳.۹۱۷	۴.۱۴۷	۴.۳۷۸	۴.۶۰۸
قوچ	۵۱۲	۵۵۴	۵۷۶	۶۰۸	۶۴۰
گوشت بره پرواری	۵.۹۹۰	۶.۳۶۵	۶.۷۳۹	۷.۱۱۴	۷.۴۸۸
پشم	۱۱۵	۱۲۲	۱۳۰	۱۳۷	۱۴۴
کود	۵۵۳	۵۸۸	۶۲۲	۶۵۷	۶۹۱
شیرتولیدی	۵۶۴	۹۱۸	۹۷۲	۱.۰۲۶	۱.۰۸۰
جمع کل	۱۱.۷۲۱	۱۲.۴۵۴	۱۳.۱۸۶	۱۳.۹۱۹	۱۴.۶۵۱

- برآورد سود و زیان طرح

جدول شماره(۳۱۵): برآورد سود و زیان طرح

شرح	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲
درآمد	۱۱.۷۲۱	۱۲.۴۵۴	۱۳.۱۸۹	۱۳.۹۱۹	۱۴.۶۵۱
کسر می شود	٪۸۰	٪۸۵	٪۹۰	٪۹۵	٪۱۰۰
بهای تمام شده	۶.۲۷۷	۶.۶۶۹	۷.۰۶۱	۷.۴۵۴	۷.۸۴۶
سود ناخالص	۵.۴۴۴	۵.۷۸۴	۶.۱۲۵	۶.۴۶۵	۶.۸۰۵
کسر می شود					
هزینه های فروش، اداری و عمومی	۵۲۳	۵۵۶	۵۸۸	۶۲۱	۶۵۴
خالص سایر درآمدها و هزینه های عملیاتی					
سود عملیاتی	۴.۹۲۱	۵.۲۲۹	۵.۵۳۶	۵.۸۴۴	۶.۱۵۱
اضافه (کسر) می شود					

هزینه های مالی	۸۹۹	۸۹۹	۸۹۹	۸۹۹	۸۹۹
خالص سایر درآمدها و هزینه های غیرعملیاتی					
سود ناشی از فعالیتهای عادی قبل از مالیات	۴.۰۲۲	۴.۳۳۰	۴.۶۳۷	۴.۹۴۵	۵.۲۵۲
مالیات سود فعالیتهای عادی	۱.۰۰۶	۱.۰۸۲	۱.۱۵۹	۱.۲۳۶	۱.۳۱۳
سود خالص ناشی از فعالیتهای عادی	۳.۰۱۷	۳.۲۴۷	۳.۴۷۸	۳.۷۰۹	۳.۹۳۹

- تعیین درصد فروش در نقطه سر به سری

نقطه سربه سر یا نقطه سربه سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سود آوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است. به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{فروش کل} - \text{هزینه متغیر}} * 100 = 24$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر ۳ سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{سود خالص ویژه}} = 3$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیان ویژه} + \text{هزینه تسهیلات مالی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 26\%$$

طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۲۶ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

تولیدات صیفی جات گلخانه ای

فرآیند تولید، عرضه و مراحل آن

به طور کلی در دو مرحله اجرای طرح و بهره برداری از طرح، سرمایه‌گذاری صورت می‌گیـرد. سرمایه مورد نیـاز در دوران اجرای طرح، سرمایه ثابت و سرمایه مورد نیاز در دوران بهره برداری از طریق سرمایه در گردش تأمین می‌شود. دارایی‌های ثابت در مرحله اجرای طرح خریداری و طی دوارن بهره‌برداری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- برآورد سرمایه ثابت طرح

به آن دسته از سرمایه گذاری ها مانند احداث ساختمان ها، تاسیسات، تجهیزات، ماشین آلات و ... اطلاق می شود که برای راه اندازی و اجرایی نمودن طرح مورد نیاز هستند. قیمت و هزینه های خریداری و تهیه آنها در این بخش برآورد می گردد.

- هزینه های زمین

جدول شماره(۳۱۶): هزینه خرید زمین

متـراژ (متر مربع)	هزینه واحد (هزارریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
۳۰۰۰۰	۱/۵	۴۵

- هزینه های محوطه سازی

جدول شماره(۳۱۷): هزینه محوطه سازی

ردیف	شـــرح	مقدار	هزینه واحد (هزارریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
۱	محوطه سازی	۵۰۰مترمربع	۱۰	۵
۲	حصارکشی	۸۰۰مترمربع	۲۰	۱۶
۳	جدول کشی	-	-	۱۴
جمع کل				۳۵

- هزینه های ساختمان سازی

جدول شماره(۳۱۸): هزینه ساختمان سازی

ردیف	شـــرح	زیر بنا (مترمربع)	هزینه واحد (هزارریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
۱	انبار	۳۶	۴۰۰	۱۴/۴
۲	موتورخانه	۲۰	۴۰۰	۸
۳	سرویس بهداشتی	۱۲	۵۰۰	۶
۴	اداری و نگهبانی	۴۰	۴۵۰	۱۸
۵	گلخانه کمانی با پوشش پلاستیک ضخیم دولایه	۳۰۰۰	۸۵	۲۵۵
جمع کل				۳۰۱/۴

- هزینه های خرید ماشین آلات و تجهیزات

جدول شماره(۳۱۹): هزینه خرید ماشین آلات و تجهیزات

ردیف	شـــرح	تعداد	هزینه واحد	هزینه کل
۱	تاسیسات آبیاری قطره‌ای	۲	۱۰	۲۰
۲	سمپاش پشتی موتوری	۲	۳	۶
۳	وسایل باغبانی	۴سری	۱/۲	۴/۸
۴	فرغون	۱۰	۰/۱۵	۱/۵
۵	هواکش	۱۲	۱	۱۲
۶	باسکول	۲	۰/۵	۱
۷	وسایل ایمنی	۱سری	۱	۱
جمع کل				۴۶/۳

- برآورد هزینه خرید تأسیسات

جدول شماره(۳۲۰): هزینه خرید تأسیسات

ردیف	شـــرح	تعداد	هزینه واحد(هزارریال)	هزینه کل(میلیون ریال)
۱	حق انشعاب برق سه فاز	-	-	۴۰
۲	کابل کشی ونصب تابلوی برق	-	-	۱۰
۳	موتور پمپ آب و لوله کشی	۱	۲۰۰۰۰	۲۰
۴	کوره هوای گرم و ضمایم	۸عدد	۸۰۰	۶/۴

۵	تاسیسات حرارت مرکزی	-	-	۴۰
جمع کل				۱۱۶/۴

- برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه

جدول شماره(۳۲۱): برآورد هزینه خرید وسایل نقلیه

ردیف	شـــرح	تعداد	هزینه واحد	هزینه کل
۱	وانت نیـــسان	۱	۷۸	۷۸
جمع کل				۷۸

- برآورد هزینه خرید تجهیزات اداری مورد نیاز

جدول شماره(۳۲۲): هزینه خرید تجهیزات اداری مورد نیاز

ردیف	شرح	هزینه کل
۱	تلفـن	۳
۲	میز و صندلی اداری	۱
۳	وسایل آشپزخانه	۱
۴	وسایل رفاهی کارکنان	۲
جمع کل		۷

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۳۲۳): برآورد هزینه قبل از بهره برداری

ردیف	شـــرح	هزینه کل
۱	هزینه تهیه طرح، مشاوره، اخذ مجوزها و ثبت تسهیلات	۲/۵
۲	آمـــوزش	۱/۵
جمع کل		۴

- برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت

جدول شماره(۳۲۴): برآورد اجزا و میزان سرمایه گذاری ثابت

شـــرح	هزینه (میلیون ریال)
زمـین	۴۵
محوطه سازی و ساختمان ها	۳۳۶/۴
ماشین آلات	۴۶/۳
وسایل نقلیه	۷۸
تاسیسات	۱۱۶/۴
تاسیسات اداری	۷
هزینه های قبل از بهره‌برداری	۴
جمع	۶۳۳/۱
پیش بینی نشـــده (معادل ۵ ٪ اقلام فوق)	۳۱/۶
جمـــــع کل	۶۶۴/۷

- برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی

جدول شماره(۳۲۵): برآورد هزینه مواد اولیه مصرفی

ردیف	شرح	مصرف سالانه	هزینه واحد (هزارریال)	هزینه کل(میلیون‌ریال)
۱	سموم ضدعفونی کننده	۵۰کیلوگرم	۵۰	۲/۵
۲	سموم قارچ کش	۱۰کیلوگرم	۶۰	۰/۶
۳	سموم حشره کش	۱۰لیتر	۶۰	۰/۶
۴	کود شیمیایی	۵۰۰کیلوگرم	۰/۶۵	۰/۳۲
۵	کوددامی و خاک	۱۰تن	۵۰	۰/۵
۶	پلاستیک کف بستر	۱۵۰۰کیلوگرم	۵۰	۷۵
۷	بذر خیار	۷۸۰۰عدد	۰/۵	۳/۹
جمع کل				۸۳/۴۲

- برآورد هزینه پرسنلی

جدول شماره(۳۲۶): برآورد هزینه پرسنلی

ردیف	شـــرح	تعداد - نفر	حقوق ماهانه	حقوق کل
۱	مدیر طرح	۱	۱/۲	۱۶/۸
۲	کارگر دائم	۶	۰/۸	۶۷/۲
۳	راننده	۱	۰/۹	۱۲/۶
۴	نگهبان و موتورچی	۲	۰/۹	۲۵/۲
٪۲۳ سهم حـق بـیمه کارفـرما				۲۴
جـــمـــــع کل		۱۰	-	۱۴۵/۸

- برآورد هزینه های استهلاک

استهلاک: کلیه اموال با گذشت زمان از ارزش شان کاسته می شده و دچار استهلاک می گردند که میزان آن بسته به نوع مصرف و نوع اموال با روش های متفاوت محاسبه می گردد.

جدول شماره(۳۲۷): برآورد هزینه استهلاک

ردیف	شـــرح	ارزش دارایی	نرخ	هزینه کل
۱	ساختمان و محوطه سازی	۳۳۶/۴	٪۱۰	۳۳/۶۴
۲	تاسیسات	۱۱۶/۴	٪۱۲	۱۳/۹۷
۳	ماشین‌آلات	۴۶/۳	٪۱۰	۴/۶۳
۴	وسایل نقلیه	۷۸	٪۲۰	۱۵/۶
۵	تاسیسات اداری	۷	٪۱۰	۰/۷
جمع کل				۶۸/۵۴

- برآورد هزینه سوخت و انرژی

جدول شماره(۳۲۸): برآورد هزینه سوخت و انرژی

شـــرح	واحد	مصرف سالانه	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل(میلیون ریال)
برق	کیلووات ساعت	۳۰۰۰۰	۲۵۰	۷/۵
بنزیـن	لیتر	۶۰۰۰	۶۵۰	۳/۹
گازوئیل	لیتر	۲۵۰۰۰	۱۶۰	۴
تلفـن	-	-	-	۱
جمع کل				۱۶/۴

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۳۲۹): برآورد هزینه جاری طرح

شـــرح	هزینه (میلیون ریال)
مواد اولیه و نهاده های تولید	۸۳/۴۲
حقوق و دستمزد	۱۴۵/۸
نگهداری و تعمیرات	۲۱/۷۱
استهلاک	۶۸/۵۴
سوخت و انرژی	۱۶/۴
جمع کل	۳۳۵/۸۷
پیش بینی نشـــده (معادل ۵ ٪ اقلام فوق)	۱۶/۷۹
جمع کل	۳۵۲/۶۶

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیماً در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۳۳۰): برآورد سرمایه در گردش

شـــرح	هزینه (میلیون ریال)
مواد اولیه (برای یک دوره – شش ماهه)	۴۱/۷۱
حقوق و دستمزد (سه ماهه)	۳۶/۴۵
سوخت و انرژی (سه ماهه)	۴/۱
جمـــــع کل	۸۲/۳۵

- برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

تامین منابع مالی این طرح از طریق آورده متقاضی و وام طرح های اشتغال زایی روستایی با نرخ بهره ۶ درصد پیش بینی گردیده است.

جدول شماره(۳۳۱): برآورد کل سرمایه گذاری و منابع تأمین آن

شـــرح	هزینه (میلیون ریال)
سرمایه ثابت	۶۶۴/۷
سرمایه در گردش	۸۲/۳۵
جمـــــع کل	۷۴۷/۰۵

- برآورد تولیدات و فروش محصولات

جدول شماره(۳۳۲): برآورد تولیدات و فروش محصولات

ردیف	شرح	ارزش واحد (هزارریال)	میزان تولید	ارزش کل(میلیون ریال)
۱	خیار گلخانه ای	۲۹۰۰	۲۰۰ تن	۵۸۰
جمع کل				۵۸۰

- برآورد سود و زیان طرح

جدول شماره(۳۳۳): برآورد سود و زیان طرح

شـــرح	میلیون ریال
درآمد (فروش)	۵۸۰
کسر می شود : قیمت تمام شده	۳۵۲/۶۶
سود ناویژه	۲۲۷/۳۴
کسر می شود : هزینه های اداری و فروش	۱۱/۶
سود عملیاتی	۲۱۵/۷۴
کسر می‌شود : استهلاک هزینه های قبل از بهره برداری	۱
سود ویژه قبل از کسر مالیات	۲۱۴/۷۴

- درصد فروش در نقطه سر به سر

نقطه سربه‌سر یا نقطه سربه‌سری اصطلاحی است که برای بررسی ارتباط میزان تولید یک بنگاه اقتصادی با میزان سودآوری آن به کار می‌رود. نقطه سربه‌سر، میزانی از تولید بنگاه اقتصادی را نشان می‌دهد که در آن میزان هزینه‌ها با میزان درآمدها برابر می‌شود و بنگاه در این سطح از تولید نه سود می‌کند و نه زیان. اگر تولید، بیشتر از نقطه سربه‌سر باشد، بنگاه سود خواهد برد و اگر کمتر باشد، زیان خواهد دید. هرقدر هزینه های ثابت بالاتر باشد، نقطه سر به سر نیز بالاتر خواهد بود. همچنین هرچه تفاوت بین قیمت فروش واحد و هزینه های عملیاتی متغیر بیشتر باشد، نقطه سر به سر پایین تر خواهد بود. در این وضعیت هزینه های ثابت سریعتر جذب می شود.

در این حالت سطح درآمدی تعیین می شود که درآن سود اقتصادی طرح صفر است. به عبارت دیگر سطح درآمد با توجه به سطح تولید در نقطه سربه سر بصورت زیر محاسبه می شود.

$$\text{درصد در نقطه سر به سر} = \frac{\text{هزینه ثابت}}{\text{فروش کل} - \text{هزینه متغیر}} * 100 = 46.61$$

- دوره برگشت سرمایه

دوره بازگشت سرمایه مدت زمانی است که طول می کشد تا جریانات نقدی تجمعی پروژه صفر شود. بعبارتی مدت زمانی است که طول می کشد تا سرمایه گذاری اولیه در پروژه با عایدات آن برابر شود.

این روش یکی از روش‌های استاندارد ارزیابی طرح‌های اقتصادی است که به دلیل آسان بودن محاسبه آن توسط بیشتر تحلیل گران مالی مورد استفاده قرار می گیرد. در این روش معیار ارزیابی طرح، کوتاهی و بلندی زمان بازگشت سرمایه است. طرح‌های با دوره بازگشت سرمایه کوتاه‌تر جذابیت بیشتری نسبت به طرح‌هایی با دوره بازگشت بلندتر دارند. این روش بخصوص در هنگام مقایسه دو یا چند طرح با یکدیگر کاربرد دارد.

روش کار بدین گونه است که مقدار اولیه‌ی سرمایه‌گذاری، تقسیم بر مقدار احتمالی سود سالیانه‌ی سرمایه‌گذاری می شود. دوره بازگشت سرمایه این طرح برابر 2.2 سال بدست آمده است.

$$\text{دوره برگشت سرمایه} = \frac{\text{سرمایه گذاری ثابت}}{\text{سود خالص ویژه}} = 2.2$$

- کل سرمایه گذاری سرانه

سرانه به شاخص یا معیاری اطلاق می شود که برای هر فرد جامعه محاسبه می شود و به معنای «به ازای هر فرد» است. این عبارت به صورت وسیع در متون پژوهشی علوم اجتماعی و علم آمار استفاده می‌شود. کل سرمایه گذاری سرانه برای این طرح ۳۲۳۷ میلیون ریال است و نشان می دهد به ازای هر نفر شاغل حدود ۳۲۳۷ میلیون ریال سرمایه گذاری صورت می گیرد.

$$\text{کل سرمایه سرانه (هزار ریال)} = \frac{\text{کل سرمایه گذاری}}{\text{تعداد پرسنل}} = 3237$$

- نرخ بازدهی سرمایه

نرخ بازده سرمایه گذاری یا نرخ بازگشت سرمایه نسبتی است که سود حاصل از سرمایه گذاری را در قالب درصدی از سرمایه گذاری اولیه نشان می دهد. این نرخ معیار سنجش عملکرد است که برای ارزیابی کارایی یک سرمایه گذاری یا برای مقایسه بازدهی چند سرمایه گذاری مختلف به کار گرفته می شود.

$$\text{نرخ بازدهی سرمایه} = \frac{\text{سود و زیاد ویژه} + \text{هزینه تسهیلات ملی}}{\text{کل سرمایه گذاری طرح}} = 18\%$$

طرح پیشنهادی از نقطه نظر امکان اجرا ، فنی و مدیریتی بررسی شد و با عنایت به نرخ بازدهی سرمایه گذاری به میزان ۱۸ درصد و از نظر اقتصادی و اشتغال زایی، این طرح موجه بنظر می رسد.

طرح تولید البسه و پوشاک

فرآیند تولید، عرضه و مراحل آن

- میزان محصولات تولیدی

جدول شماره(۳۳۴): برآورد میزان محصولات تولیدی

نام محصول	میزان تولید سالانه	واحد	قیمت واحد (ریال)	قیمت فروش (ریال)
تولید پوشاک	۱۰۰۰۰	دست	۲۶۰۰۰۰	۲۶۰۰۰۰۰۰۰
جمع کل (میلیون ریال)				۲۶۰۰

- تعداد و مشخصات اشتغال ایجادی در طرح

جدول شماره(۳۳۵): مشخصات تشنغال ایجادی در طرح

نیروی کار	تعداد اشتغال جدید در پایان اجرای طرح	محل تأمین	آموزش های مهارتی
ساده	۴	داخل شهر و روستا	آموزشها در حین اخذ مجوز
ماهر	۳	داخل شهر و روستا	آموزشها در حین اخذ مجوز
متخصص	۱	داخل شهر و روستا	آموزشها در حین اخذ مجوز

- برآورد هزینه های سرمایه گذاری طرح

جدول شماره(۳۳۶): هزینه سرمایه گذاری طرح (ارقام به میلیون ریال)

شرح هزینه ها	جمع کل (میلیون ریال)
زمین	۱۲۰۰
محوطه سازی	۱۷۰
ساختمان سازی	۱۲۰۰
ماشین آلات و تجهیزات	۱۰۴۰
تأسیسات عمومی	۶۶
وسایل حمل و نقل	۳۲۰
وسایل دفتری (۲۰ الی ۳۰ درصد هزینه ساختمان اداری)	۳۴
پیش بینی نشده (۵ درصد اقلام بالا)	۱۴۱
جمع کل (میلیون ریال)	۴۱۷۱

- برآورد هزینه های قبل از بهره برداری

جدول شماره(۳۳۷): هزینه قبل از بهره برداری

شرح	ارزش کل (ریال)
هزینه های تهیه طرح، مشاور، اخذ مجوز، حق ثبت ها، قراردادهای بانکی (۲۰٪ هزینه های سرمایه ای)	۵۹۴۲۰۰۰۰
جمع کل (میلیون ریال)	۵۹

- سرمایه ثابت

جدول شماره(۳۳۸): سرمایه ثابت

ردیف	شرح	ارزش کل (ریال)
۱	هزینه های سرمایه ای	۴۱۷۱۰۰۰۰۰۰
۲	هزینه های قبل از بهره برداری	۴۹۴۲۰۰۰۰
جمع		۴۲۳۰۴۲۰۰۰۰

- برآورد هزینه های جاری طرح

جدول شماره(۳۳۹): هزینه جاری طرح

شرح	مبلغ (ریال)
مواد اولیه و بسته بندی	۱۸۰۰۰۰۰۰۰
آب، برق، سوخت	۴۲۰۰۰۰۰۰
تعمیرات و نگهداری	۵۲۵۲۰۰۰۰
حقوق و دستمزد	۹۳۱۰۰۰۰۰۰
استهلاک	۱۳۱۳۰۰۰۰۰
پیش بینی نشده تولید (۱٪ اقلام بالا)	۱۳۳۶۸۲۰۰
اداری و فروش (۱ درصد اقلام بالا)	۱۳۵۰۱۸۸۲
تسهیلات مالی (۵٪ مقدار وام سرمایه ثابت)	۱۱۷۴۹۲۰۰۰
استهلاک قبل از بهره برداری (۲۰٪ هزینه های قبل از بهره برداری)	۶۸۰۰۰۰۰
آموزش و کنترل کیفیت محصول (۲٪ فروش)	۵۲۰۰۰۰۰۰
پیش بینی نشده و سایر (۲٪ اقلام بالا)	۳۰۷۹۹۶۴۲
جمع کل (میلیون ریال)	۱۵۷۱

- برآورد سرمایه در گردش

سرمایه در گردش در واقع به آن مقدار نقدینگی و سرمایه مورد نیاز بابت هزینه مواد اولیه، کالاهای ساخته شده برای حداقل یک دوره تولید یا آن مقدار از هزینه ها که مستقیما در تولید نقش دارد اطلاق می شود. در طرح های خدماتی در یک دوره مشخص مقدار سرمایه و نقدینگی مورد نیاز برای تامین هزینه هایی از قبلی هزینه های آب و برق، پرسنلی و غیره در نظر گرفته می شود.

جدول شماره(۳۴۰): برآورد سرمایه در گردش

ردیف	شرح	ارزش کل (ریال)
۱	مواد اولیه (مدت ۱ ماه)	۱۵۰۰۰۰۰۰
۲	حقوق و دستمزد (۲ ماه)	۱۵۵۱۶۶۶۶۶
۳	آب، برق و سوخت (۱ ماه)	۳۵۰۰۰۰۰
۴	سایر (۱ ماه)	۴۳۷۶۶۶۶
جمع کل (میلیون ریال)		۱۷۸

- میزان محصولات تولیدی

جدول شماره(۳۴۱): برآورد میزان محصولات تولیدی

نام محصول	میزان تولید سالانه	واحد	قیمت واحد (ریال)	قیمت فروش (ریال)
تولید پوشاک	۱۰۰۰۰	دست	۲۶۰۰۰۰	۲۶۰۰۰۰۰۰۰۰
جمع کل (میلیون ریال)				۲۶۰۰

- سود و زیان

جدول شماره(۳۴۲): برآورد سود و زیان

ردیف	شرح	ارزش کل (ریال)
۱	درآمد سالانه	۲۶۰۰۰۰۰۰۰۰
۲	کسر می شود: هزینه سالانه تولید	۱۵۷۰۷۸۱۷۲۴
سود و زیان ناویژه		۱۰۲۹۲۱۸۲۷۶